V.S.

6
30-F
43

6
29 F
28
NAZIONALE
VITT. II EMANUELE

6-30.F.43

Digitized by Google

Digitized by Google

XIII. a. 26.

Digitized by Google

Di me Filippo Travaglini dono

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.

PLUTARCHUS.
IN. PRINCIPIO.
ALEXANDRI.
ΟΥΤΕ. ΓΑΡ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ.
ΓΡΑΦΟΜΕΝ. ΑΛΛΑ.
ΒΙΟΥΣ.

Digitized by Google

Illuſtribus ac Excellentiſſimis Viris,
AUGUSTÆ AMSTELÆDA-
MENSIUM REIPUBLICÆ
COSS.

D. ÆGIDIO VALKENIER, J. C.

D. NICOLAO TULPIO, M. D.
ILLUSTRIS ATHENÆI CURATORIBUS.

D. CORNELIO DE VLOOSWIJCK,
TOPARCHÆ IN VLOOSVVYCK, DIE-
MERBROECK, PAPENKOP, &c.

D. ANDREÆ DE GRAEF, J. C.

Eorumque Splendidiſſimis ac Ampliſſimis Collegis,

D. JOHANNI VANDE POLL.

D. CORNELIO DE VLAMING AB
OUTSHOORN, EQUITI, DOMINO IN
OUTSHOORN ET GNEPHOEK, &c.

D. SIMONI VAN HOORN, J. C.
ET ATHENÆI CURATORI. EXCOSS.
ET THESAURARIIS.

VITAM ET FELICITATEM.

QUi ſummum in hoc mundo locum tuentur, regundiſque tam civitatibus quam imperiis præ-

BIBLIOTECA NAZIONALE

fecti vitam in excelſo agunt, EXCELLENTISSIMI VIRI; totis in id viribus incumbant ac nitantur eſt neceſſe, ut cuncta dicta & facta ad ſolius numinis gloriam & patriæ ſuæ ſalutem felicitatemque dirigant, & majorum qui iis præfulsêre in exemplum, exempla conſtanter imitentur. Omnis id habuit vetuſtas, & Græca imprimis ac Romana (quorum documentis ad veram virtutem & ſapientiam imbuti ſumus) ut quo repetita longius ad poſteritatem deſcenderet, eo majorem ſui laudem & venerationem apud generoſas mentes excitaret. Sic ſæcula aliquot ſupra memoriam noſtram ſunt, ex quo optimi & laudatiſſimi Principes poſt conſtitutam confirmatamque bello ac pace remp. poſt tot proſpera & adverſa variis caſibus ſuſcepta, exſequuta; poſt egregia facinora ad æternitatem geſta, apud utraſque gentes humanis erepti, virtutem illam ſordidi neſciam ac immortalem ad nepotes & ſeram tandem poſteritatem tranſmisêre,

ut imitarentur. Non quod iſtarum virtutum ſterile ſæculum noſtrum ſit: Sed antiqua illa melius in exemplum trahimus, præſentia vero aut ſecura negligimus, aut ita, ut par eſt, non æſtimamus. Vetuſtas quo repetita longius, eo majorem ſui venerationem apud generoſas mentes ſolet excitare. Hinc eſt, ut tanto magis homines illos antiquos cætera præſtantes admiremur, quanto minores repudiamus. Id ipſum me de Auctoris hujus inſtitutique mei reddenda ratione reddit ſecurum: Cur quodcunque hoc eſt opellæ, Illuſtribus & Excellentiſſimis Nominibus Veſtris inſcripſerim, nemo requiret, qui tot divorum majorum Veſtrorum, Virorumque Principum traduces fateri ſe ſcit debere, ut ut tot Neſtoras, tot Auguſtæ ac Potentiſſimæ Batavorum Reip. validiſſimos Atlantes, tot optimos Senatores, Conſules, Theſaurarios, Patriæ Parentes ac Heroas, variis ſæculis, quodque excurrit annorum, Vobis priores eſſe agnoſcat: Vos tamen

 virtute,

virtute, meritis, induſtriâ, in Patriam affectu & fide nulli eorum decedere vel tantillum. Quorum omnium conſilio hæc Urbium Regina verè ſublimis, triumphatrix, auguſta, felicem ſe porro ferat vovemus, ac præ cæteris, quas orbis amplectitur, rerumpublicarum beatiſſimam. Nec eſt, ut aliud addam, niſi quod unam modeſtiam Veſtram eamus exceptum, quâ in omnibus laudandi, nihil minus tamen quam laudari admittitis, quod ipſum etiam ſupra laudem eſt. His ipſis cum ſic deceditis, evaditis majores; & Themiſtoclis exemplo, majorum ſtatuas erigendo, Veſtras attollitis. Valete Viri Principes, & rempublicam feliciter gerite.

Illuſtr. & Excell. Nom. V. V.

Dicatiſſimus

ROBERTUS KEUCHENIUS

S. F.

Ad Amſtelam, proprid. Cal. Octobr. cIↃ IↃ c xxvi.

PRÆ-

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

SUper Excellentium Græciæ Imperatorum Vitis, *earumque Scriptore ac noſtro inſtituto pauca prælibanda fore rebar*, BENEVOLE LECTOR; *priuſquam te ad ipſum hiſtoriæ argumentum adducerem. Neque operoſius in præfandi veſtibulo de* CORNELIO NEPOTE *&* ÆMILIO PROBO, (*quem primum Cæſaris & Octavii, poſteriorem Theodoſii tempora viderunt*) *tanquam auctoribus cum eruditis, ſuſpicabor; cum poſt alios* Andreas Schottus, *& ex nuperrimis diligentiſſimus antiquitatum, dum vixit, indagator* Ger. Joannes Voſſius *hunc dubitandi ſcrupulum ſatis exemerint; & aperte temporis ratio, & ipſa Latinitas, qualem Auguſtæo ævo loquebantur caſtigatiſſimi;* CORNELII NEPOTIS *hanc ſcripturam eſſe, non ſequioris alicujus Æ*MILII *manifeſtò arguant. Sed in iis, ut plerique calculum ſuum adjicerent,* ἀμȣσία τὸ πλέον μέρος, λόγων τε πλῆθος, *quando non tam ineptis conjecturis, quàm falsâ æmulatione, licet aliud ſentire videbantur, inducti ſunt; ut auctorem ſubſtituerent, cujus hoc non eſſet opus. De quo tam frivole demereri, non aliud prope eſt, quam nugari; quod ſolenne quibuſdam non mediocriter doctis. Cæterum; ut ad declinandam opinionem hanc parum*

judicio noſtro adſcriberem, imprudens nomen vulgatorum opinione conceptum à librorum facie & titulo dimovendum duxi; quod & in antiquis, & optimæ notæ codicibus, quos olim beneficio doctorum mihi videre contigit; magis recitetur quam agnoſcitur. Ad quorum fidem novam hanc Editionem, multorum exemplar (ut jampridem ex aliorum muſæis prodierunt primarii rerum Romanarum ſcriptores) congeſtis circumquaque optimis commentatoribus, qui ſcriptis ſuis ad præſens inſtitutum ſeligenda contulerant; orbi erudito exhibendam concinnavimus. Ac primo quidem in exprimendo contextu nullius editioni penitus adhæſi, cum ad editoris normam videretur directa, & ſuo cujuſque arbitrio deformata; ſed non tam noſtro, quam doctiſſimorum judicio, qua germana lectio videbatur indaganda, ſuffragati fuimus; quam plerumque Græca fides aut veterum auctoritas denudavit. Multum fidei tamen Excerptis P. Danielis *habuimus; qui ad Editionem olim Longolianam, quam ante* C & XIII. *annos Colonia dedit, variantis paſſim ſcripturæ ſeriem religioſe non minus quam diligentiſſime collegit. Cujus operæ ut aliquid tribuiſſe viderer, ex auctario ejus genuinas lectiones ſecundum Veterum elegantias noſtris obſervationibus illuſtratas olim ad calcem libri digeſſi; ut aliquid inde gloriolæ non tam nobis fænerari, quam accurando Scriptori operam contuliſſe viderer. Promiſerat pridem inſuper obſervationes ſuas & emendationes, quas ad* NEPOTEM *caſtigandum conſcripſerat*

exacti

exacti judicii ac doctrinæ Vir-Juvenis, Jacob. Ouzelius, *JC.*; *ſed ruminandis iis, ut reor, occupatus, gravioribus operis, quas indies molitur, ſolertiſſime navandis de* CORNELIO *merebitur. Alia tamen præſidia ſunt queis non tam ad dilucidandam hiſtoriam, quam, quod in accurando Scriptore primum eſt, antiquæ lectionis venerationem à celeberrimorum virorum ſcriptis inſtructus ſum. Inter quæ vetus quoddam manu exaratum exemplar fuit, cujus auctarium rubricato lemmate ſignatum ex bibliothecâ ſuâ mihi olim præſtitit amiciſſimus* Sluiskenius; *cujus humanitati ac collatis in me beneficiis quantum debuerim, nec heic ſatis, nec alibi unquam ex æquo dixerim. Uno interim faſce ſelecta doctorum commentaria hac noſtra Editione exhibemus, & quicquid tam vaſtis adnotationibus ſerio olim contulerat* Dionyſ. Lambinus; *velut in ſynopticam præſentis opuſculi formam reducimus. Cujus induſtriæ debemus tot directa Græcorum teſtimonia, tot correcta textus ſphalmata, qui* Longolium *ſecutus ac* Magium, *utrumque legit quidem ac ſublegit, ſed ſpartam mirifice exornans, ut de ipſo loquitur* Cl. Marnius. *Quod quidem judicium nullus unquam diſſimulabit, ſi jamdudum hiſtoriarum collatione, & antiquitatis notitiâ, & divinando ejus felicitatem deprædicet. Alios etiam, qui ingeniorum judiciis nitorem* CORNELIO *reſtituerunt, paſſim notantes induximus; quos inter conjectura non minus, quam Codicum diverſa lectione enucleanda conſummatiſſimi,* Gifanius,

 Sava-

Savaro, Schottus, Boeclerus, Gebhardus, Ernſtius, Boſius; *cæterique, quorum Catalogum poſt auctoris elogia ſubtexuimus. Alterum instituti fuit, ut ipſas* Vitas *non tam recentiorum commentariis, quam Veterum luce illuſtrarem; dum utrique de Scriptore noſtro bene meriti videbantur. Et adhibendus ad hoc erat induſtriæ cumulus, quando* Herodotum, Thucydidem, Xenophontem, Plutarchum, *ac pleroſque Græcorum ſua paſſim lingua narrantes induximus: quod alienum quidem à male feriatorum intellectu, ſed haud ingratum melioribus, qui non levem quandam gloriolam hanc noſtram opellam, neque omnino inutilem profitebuntur. Hæc te volebam* Lector, *nec morabor ulterius; ſi quod tuum eſt, humanis deſtinationibus præſenti inſtituto calculum adjeceris & favoris cenſuram. Scribebam Lugduni in Batavis, pridie Eidus Februarias:* CIƆ IƆ CLVIII.

CORNE-

CORNELII NEPOTIS
VITA, ARGUMENTUM, OPERA,
TEMPUS HUJUS SCRIPTI,

A G. J. Voſſio *concinnata. Lib.* I. *cap.* XIV. *de Hiſtoricis Latinis.*

CORNELIUS NEPOS, & ante Cæſaris dictaturam, & eo dictatore, & poſtea vixit. Hieronymus in Chronico Euſebiano refert illum ad annum Auguſti quartum. Nec cuiquam repugnem, colligenti inde, tum demum, divulgare ea cœpiſſe opera, quibus maxime inclaruit. Padi erat accola, teſte Plinio lib. III. cap. XVIII. unde Catullo, epigrammate primo Italus; Auſonio autem, epiſt. XXIV. Gallus vocatur. Nempe quia Italia Tranſpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patriâ quicquam ſe habere comperti, negat Elias Vinetus in Auſon. Idyll. VII. At Veronenſem fuiſſe, in Leandri Alberti Italiâ lego: uti & in Coſmographiâ optimi, atque amiciſſimi quondam viri, Pauli Merulæ. Imo ex Veronenſium hiſtoricorum ſyllabo, (quem doctiſſimus, ampliſſimuſque Alexander Becellus, Veronenſis urbis Cancellarius fecit, ac Illuſtriſſimus comes, Fernandus Nogarola, vir ut genere, ita literarum ſtudio nobiliſſimus, cum V. Cl. Laurentio Pignorio, atque is mecum communicavit) intelligo, natum fuiſſe Nepotem in Hoſtilia: qui Veronenſium vicus eſt, Tacito, Plinio, Caſſiodoro, & Antonino in Itinerario memoratus, hodieque Eccleſiaſticæ Veronenſium juriſdictioni ſubditus. Hiſtoricus hic Ciceronis amicus familiaris à Gellio vocatur lib. XV. cap. XXVIII. Chronica ſcripſiſſe, teſtis eſt idem Gellius lib. XXVII. cap. XXI. In his pro triplici tempore, ἀδήλῳ, μυθικῷ, & ἱστορικῷ, (de quibus ex Varrone & aliis, libro de arte hiſtoricâ diximus) tres videtur ſcripſiſſe libros; ac ſingulis unius temporis narrationem eſſe complexus. Sane tres libros feciſſe Nepotem, quibus omne ævum comprehenderit,

henderit, liquido teſtatur Catullus initio Hendecaſyllaborum. Nec hiſtoricum tempus ab eo ſolum eſſe tractatum, indicio eſt illud Auſonii: *Apologos Titiani, & Nepotis Chronica, quaſi alios apologos (nam & ipſa inſtar fabularum ſunt) ad nobilitatem tuam miſi.* Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adverſus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores diſertim reponit) dicit, haut aliud Saturnum, quam hominem promulgaſſe. Quod etiam Lactantius tradit lib. I. cap. XIII. Reliquit præterea libros illuſtrium virorum, quorum Gellius meminit lib. XI. VIII. & Servius in I. Æneid. Eorum librum I. XV. & XVI. citat Chariſius. Ex his habemus viginti duos exterarum gentium imperatores. Cæteris libris egiſſe de Romanis, hæc ejus verba oſtendunt in extrema Hannibalis vita: *Sed nos tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores: quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari.* Operis ejus genuina inſcriptio patet ex ultimis hiſce præfationis verbis: *Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro* VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM. Præter Imperatores ſeorſum exaraſſe librum de regibus, argumento hæc erunt, quæ Timoleontis vitæ ſubdit: *Hi fere fuere Græciæ gentis duces, qui memoria digni videbantur, præter reges. Namque eos attingere nolumus, quod omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. neque tamen hi admodum ſunt multi.* Externi imperatores, quos habemus, Æmilii eſſe Probi à multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit nomen, qui vitas eas partim ſua, partim patris & matris manu ſcriptas obtulit. Hoc ita eſſe, oſtendunt verſiculi, qui vitis iſtis præmitti in MStis ſolent. Ac nec Æmilium, nec Theodoſiani ævi quemquam, eorum eſſe librorum auctorem, abunde arguit pura, & Romana dictio. Opinetur aliquis, ut Trogus ab Juſtino, ita ab Æmilio, qui ſub Theodoſio vixit, in compendium eſſe

redactum

redactum Nepotem. Sed aliud ſuadet operis concinnitas, & illa præfandi ratio, quæ eſt in Epaminondæ vitâ, ac in Pelopidâ imprimis, ubi brevitatem juſtam pollicetur. Attamen ſententia hæc, licet erronea, minus periculi habeat, dummodo extra controverſiam maneat, Æmilium omnia de puriſſimis Nepotis fontibus hauſiſſe. Sane Tulliani eſſe ævi ſcriptorem, neque alium quam Nepotem; tum veterum aliquot librorum indicio cognoſcitur; tum etiam, quod ad Pomponium Atticum (cujus idem rogatu de vitâ Catonis librum fecit) vitæ iſtæ ſcribantur: utcunque id in quarto Miſcellaneorum ſuorum neget Hieronymus Magius, qui ipſa Nepotis præfatione ſatis refellitur. Accedit & altera ratio. Nam his in libris ea legere eſt, quæ opus hoc ſcriptum eſſe clamant, quo tempore Pompejus, & Cæſar, plus poterant, quam libera in rep. expediret. Ea Lambinus loca congeſſit, ut nihil attineat illa hic reponere. Nec libris iſtis de viris illuſtribus ſolum perſecutus eſt excellentes imperatores: ſed etiam commentationibus claros. Quod argumentum ſignat B. Hieronymus, præfatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis: Ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus ſit de iis, qui ſcribendo claruerunt. Egit autem Nepos, tum de Græcis auctoribus; tum de Latinis. De Græcis, colligo inde, quod in Dionis vita dicat, librum ſe feciſſe de illuſtribus hiſtoricis: in quo inter alia tractarit de Philiſto hiſtorico. De Latinis, argumento ſunt plurima. Nam de Terentio egiſſe, ex Suetonio ſcimus in Terentii vita, Donato perperam tributa. Adhæc primum de vita Ciceronis librum Gellius citat lib. xv. cap. XXVIII. Eoque ex opere fragmentum Hieronymus adfert epiſt. ad Pammachium. Imo veriſimile eſt, inde eſſe, tum vitam T. Pomponii Attici, quæ exſtat, tum vitam Catonis, quam iſtis claudit verbis: *Hujus de vitâ, & moribus, plura in eo libro perſecuti ſumus, quem ſeparatim de eo fecimus, rogatu Titi Pomponii Attici.*

Attici. Quare ſtudioſos Catonis ad illud volumen relegamus: Aperte indicat, eo nunc de Catone brevius ſe agere, quia ſeparatim de eodem ſcripſerit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perſtrictam habemus, majoris pars eſt voluminis, in quo Romanorum complurium vitæ continerentur. Reliquit etiam Exemplorum libros, quos citant Gellius lib. VII. cap. XVIII. & Chariſius lib. I. Alia quoque ejuſdem laudant veteres: ſed non item, quæ ad hiſtoriam pertineant. Nam ex epiſtola ejus ad Ciceronem quædam Lactantius adfert lib. III. Inſtitut. Divinar. cap. XV. Quemadmodum & Ciceronis ad Nepotem epiſtolæ meminit Tranquillus in Julio cap. LV. Ammianus Marcellinus initio libri XXVI. ac Priſcianus lib. VIII. Imo & ſecundum Ciceronis epiſtolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib. II. Saturnal. cap. I. Quod ſi quis fragmenta omnia Nepotis deſideret, longe iis colligendis priorum vicit induſtriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus, caſtigationibus in Plinii lib. XV. cap. XXIX. cenſet libellum de Viris illuſtribus, qui Plinio tribui ſolet, Cornelii Nepotis eſſe, haut Plinii: atque id veteribus codd. adſtrui poſſe, aſſeverat. Etiam Jani hæc Parrhaſii ſententia fuit. Utrius ſit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re ſtatuere quicquam auſus eſt. Imo aliqui, aut Suetonium, aut Tacitum, eſſe auctorem putarunt: ut indicat Gyraldus dialogiſmo XXVI. Sed omnino ſunt Sexti Aurelii Victoris: ut ſatis nunc conſtat ex editione Andreæ Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor deſumſerit. Nam quod Ludovicus Vives lib. V. de tradendis diſciplinis, Nepotem ait, de Græcis ſolum ducibus ſcripſiſſe: id ſatis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctiſſimus, Jo. Maria Catanæus, commentario in Plinii librum IV. epiſt. XXVIII. quæ ad Severum ſcripta eſt, etiam Daretem Phrygium à Nepote tranſlatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris ἐπιγραφή. Attamen & hic aqua hæret Vineto, notis in

Auſon.

Auſon. Idyll. VII. Negat eſſe, qui certi aliquid de tralatione hâc auſit affirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hiſce literis judicium eſt, ſatis vident, nec Dareten illum eſſe genuinum: nec dictionem ejus Auguſtæam ſapere ætatem; ſed recentiorem multo. Nepotem autem Cæſaris Auguſti obiiſſe ævo, Plinius teſtatur, lib. IX. cap. XXXIX. Atque hoc fortaſſe impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato jam Chriſto ſuperſtitem fuiſſe: qui & Jacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet Chronographicas, in eam ſententiam pertraxit. Sed Nepotem eo uſque ætatem prorogaſſe, nemo temere dixerit, qui tanti eum in literis nominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuiſſe cogitarit.

AUCTORUM ALIQUOT
TESTIMONIA & JUDICIA,
QUI
CORNELII NEPOTIS
meminerunt.

Euſebius in Chronico.

Octaviani Imperii anno quarto, Olympiade CXXCV. *Cornel. Nepos Scriptor Hiſtoricus clarus habetur.*

Pomponius Mela IIII. cap. V.

Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, ſic certior.

Plinius lib. III. cap. XVIII. & lib. IX. cap. XXXIX. lib. X. cap. XXXIII.

Cornelius Nepos, Padi accola, qui Divi Auguſti principatu obiit.

Catullus Veronenſis ad Nepotem.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Aridâ modo pumice expolitum,
Corneli? Tibi; namque tu ſolebas
Meas eſſe aliquid putare nugas,
Jam tum quum auſus es unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis
Doctis, Jupiter! & laborioſis.
Quare habe tibi, quicquid hoc libelli eſt,
Qualecunque: quod ô Patrima Virgo,
Plus uno maneat perenne ſeclo.

Auſonius Drepanio Pacato Latino.

Cui dono lepidum novum libellum,
Veronenſis ait Poëta quondam?

Inven-

Digitized by Google

Inventoque dedit ſtatim Nepoti.
At nos illepidum rudem libellum,
Burras, quisquilias, ineptiaſque
Credemus gremio cui fovendum?
Inveni (trepidæ ſilete nugæ)
Nec doctum minus, & magis benignum,
Quam quem Gallia præbuit Catullo.

Hieronymus de vita Scriptor. Eccleſiaſt.

Scripſerunt de vita illuſtrium Scriptorum apud Græcos Hermippus Peripateticus, Antigonus, Caryſtius Satyrus doctus vir, & longe omnium doctiſſimus Ariſtoxenus Muſicus. Apud Latinos autem Varro, Santra, Nepos, Hyginus, & ad cujus nos exemplum vis provocare, Tranquillus.

Auſonius Epiſtola ad Probum præf.

Apologos Titiani, & Nepotis Chronica, quaſi alios apologos (nam & ipſa inſtar ſunt fabularum) ad nobilitatem tuam miſi, gaudens, atque etiam glorians fore aliquid, quod ad inſtitutionem tuorum, ſedulitatis meæ ſtudio conferet.

Agellius lib. xv. cap. xxviii.

Cornelius Nepos & rerum memoriæ non indiligens, & M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus familiariſque fuit.

Ipſe Nepos in vita Attici.

Non auditum, ſed cognitum prædicamus: ſæpe enim propter familiaritatem domeſticis Attici rebus interfuimus.

Tertullianus Apologetico.

Saturnum, quantum literæ docent, neque Diodorus Græcus, aut neque Caſſius Severus, aut Cornelius Nepos, neque ullus commentator hujuſmodi Antiquitatum, aliud, quam hominem, promulgarunt.

Minutius Felix Octavio.

Scit hoc Nepos, & Caſſius in hiſtoria, & Thallus, ac Diodorus hoc loquuntur.

Lactantius Firmianus lib. I. cap. XIII.

Qui vires ejus in Italia geſtas memoriæ tradiderunt, Græci, Diodorus, & Thallus: Latini, Nepos, & Caſſius, & Varro.

Plinius Junior Severo Epiſt. XXVIII. lib. IV.

Herennius Severus vir doctiſſimus magni æſtimat in Bibliotheca ſua ponere imagines municipum tuorum, Cornelii Nepotis, & Titi Caſſii: petitque, ſi ſint iſtic, ut eſſe credibile eſt, exſcribendas pingendáſque delegem. Quam curam tibi potiſſimum injungo: primum, quia deſideriis meis amiciſſime obſequeris: deinde quia tibi ſtudiorum ſumma reverentia, ſummus amor ſtudioſorum: poſtremo quod patriam tuam, omneſque, qui nomen ejus auxerunt, ut patriam ipſam, veneraris & diligis.

Idem lib. V. Epiſt. III.

Scio non corrumpi in deterius, quæ aliquando etiam à malis; ſed honeſta manere, quæ ſæpius à bonis fiunt. Inter quos vel præcipue numerandus eſt P. Virgilius, Cornelius Nepos, & prius Ennius Acciuſque: non quidem hi Senatores, ſed ſanctitas morum non diſtat ordinibus.

Onuphrius Panvinius Catalogo Illuſtrium Scriptorum Veronenſium; lib. VI. Antiquit.

Conſtantiſſimo civitatis noſtræ teſtimonio C. CORNELIUM NEPOTEM, *virum doctiſſimum, & antiquitatum omnium peritiſſimum, Veronenſem fuiſſe traditur. Cui in ſumma curia cum reliquis Veronenſibus illuſtribus etiam ſtatua poſita eſt ex publica auctoritate. Eum Plinius lib.* III.

cap.

cap. XIIX. *Padi accolam vocat, & alibi ſæpius de eo mentionem facit. Ortus ſiquidem in vico Veronenſium Hoſtilia ad Padi ripas ſito, ut Tacitus auctor eſt lib.* XIX. *Hiſtoriæ Auguſtæ. Pius quoque Papa* II. *in Aſiæ deſcriptione eum Veronenſem aperte fuiſſe ſcribit. Ad hunc Catullus opus ſuum miſit, tanquam civem ſuum:* Quoi dono lepidum novum libellum, &c. *Hic in Urbe, Ciceronis & Cæſaris tempore vixit, pervenitque uſque ad Auguſti principatum, ſcripſit diſertiſſime* Illuſtrium virorum vitas. *Quarum tantum Pomponii Attici exſtat; quæ cæterarum facile ſpecimen poteſt indicare. Ejus illuſtrium virorum libri* XVI. *citantur à Chariſio Grammatico. Scripſit accuratiſſime rerum Romanarum Chronicon, (vel de temporibus librum, in quo brevi explicatione omnis ævi memorias complexus eſt) quod à Solino citatur. De ejus ſubinde ſupra ſcriptis verſibus, meminit Catullus, circumferuntur periochæ ſub ejus nomine excuſæ, Daretis Phrygii, de bello Trojano, tum ſoluto ſermone, tum carmine heroico Latine facta, quodcunque fuerit Poëta, teſtatur Plinius junior epiſtola* III. *lib.* IV. *Item periocha* VI. *librorum Daretis ſermone ſoluto eodem volumine impreſſa. At certe quæ verſibus exarantur, impoſturarum plena. Mentio enim eo libello de Imperatore Nerone habetur. Et Nepos adhuc Auguſto imperante deceſſit. Verum Nepotem etiam fuiſſe Poëtam ex Plinio juniore epiſt.* III. *lib.* VIII. *colligitur.*

Joan. Savaro de hujus libri Auctore.

Hunc librum CORNELIO NEPOTI *aſſerit ipſa Præfatio:* Non dubito fore pleroſque, Attice, &c. *& ex vita Catonis illa:* Hujus de vita & moribus, plura in eo libro perſecuti ſumus, quem ſeparatim de eo fecimus, rogatu T. Pomponii Attici, &c. *Cujus quidem libri fragmentum, ex Cornelio Nepote laudare videtur Gellius lib.* II. *cap.* VII. *Præterea libros de viris Illuſtribus, veterum ſcriptis celebres, qui Nepoti tribuuntur, ab hujus libri auctore confectos eſſe ſatis apparet, ex fine Hannibalis Vitæ:* Sed nos tempus eſt,

hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari. *Tanta etiam ſuavitas eſt ſermonis Latini, ut appareat in eo nativum quendam leporem eſſe, non aſcitum, & jam ævo Theodoſii deſitum, quo non parum inclinata erat Latiaris eloquentia. Æmilium autem Probum, cujus nomine circumfertur hic liber, Theodoſio regnante vixiſſe, & hujus libri exſcriptorem potius eſſe, quam auctorem, patet ex his verſibus:*

Vade liber noſter, fato meliore memento,
  Cum leget hæc dominus, te ſciat eſſe meum.
Ne timeas fulvo ſtrictos diademate crineis,
  Ridentes blandum vel pietate oculos.
Communis cunctis, hominem ſe regna tenere
  Sed meminit, vincit hinc magis ille homines.
Ornentur ſteriles: facilis tectura libelli,
  Theodoſio, & doctis carmina nuda placent.
Si rogat auctorem, paulatim detege noſtrum
  Tunc domino nomen: me ſciat eſſe Probum.
Corpore in hoc, manus eſt genitricis, avique, meaque:
  Felices, domini quæ meruere manus.

Hic ergo ſuo auctori reddatur, quem ſibi Cornel. Nepos juſto titulo vindicat, quemque coævo ſuo & familiari P. Attico dedit, cujus etiam rogatu vitam M. Catonis ſeparatam ſcripſit, & illi ſuperſtes, elegantiſſimam ejuſdem vitæ conſuetudinem elegantia pari proſecutus eſt. Præter Chronica, libros exemplorum, de Viris Illuſtribus, & de Vita Catonis, librum ſe de hiſtoricis Græcis conſcripſiſſe teſtatur in Dione: Sed de hoc in eo meo libro plura ſunt expoſita, qui de hiſtoricis Græcis conſcriptus eſt, (*ſic enim ex MSS. bona fide ſupplevi*) *atque alterum edidit de Latinis hiſtoricis, ex quo excerpta eſſe fragmenta Corneliæ Gracchorum matris, Giſanii codice probatur. Quod ad Daretis Phrygii hiſtoriam, quam à Cornelio Nepote Latine redditam, Volaterranus & alii, tradiderunt, elegantia ſtili potius ducti, quam certa ratione,*

ratione, diſpar ſtilus eſt, & diſſimilis genius, & ſi quid in me judicii, Corn. Nepos illo interprete, ut annis, ſic nitore ſermonis longe ſuperior, quod collatis utriuſque ſcriptis facile poteſt judicari. De hoc auctore ita mihi viſum eſt, ſalvo tuo (erudite lector) judicio.

Petrus Nannius de Claris Corneliis.

Cornelius Nepos *quam elegans ſit ſcriptor ex vita Pomponii Attici cognoſcere licet. Dictio certe vetuſtiſſima & ſimpliciſſima; in diſponendo nihil illo accuratius, in fide nihil ſanctius.*

Obert. Giſanius Conlectan. Lucretianis in *Refutatus.*

Cupio puriſſimum illum Scriptorem aliquando caſtigatiorem edere, quem tum docebimus eſſe Cornelium Nepotem, *non vero Æmilium Probum, ut vulgo putant.*

Andr. Schottus:

Librum De Vita & moribus Excellentium Græciæ Imperatorum, *ad T. Pompon. Atticum; ſequioris ætatis auctori Æmilio Probo attribuunt: à quo ſtylus, dicendi character, Attici ætas, multaque abjudicant.*

Caſpar. Barthius in Adverſ.

Æmilius Probus in ævo Theodoſii Cornel. Nepotis *libros in epitomen redegit.*

Jacob. Bongarſius, epiſtola ad Joan. Nœlium.

Juſtinus à Nino, qui primus eſt τῶν εἰς ἱστορίαν καὶ μνήμην παραδεδομένων, ad Auguſtum Cæſarem; non ut Atticus apud M. Ciceronem, ſeptingentorum: ſed ut Cornelius Nepos, *omne ævum, id eſt, duum millium annorum memoriam, uno libro colligavit.*

 Joan.

Joan. Henr. Boeclerus in libro Commentario ad Berneggerum.

Herodianus & Cornel. Nepos, *veluti in medium digreſſi,* Vitas *quidem, ſed eo compoſuerunt opere, ut pleraque ad civilem ſcientiam accommodarent.*

Idem paulo poſt.

Nepos, *caſtigatiſſimæ moderationis auctor, cum abſtinere illa orationum ſplendidiore cura, deſcriptionumque productiore ambitu conſtituiſſet; quæcunque ad ingenium, diſciplinam, privatam conſuetudinem pertinent, breviter ac veluti una congeſtione, abſolvit: Cætera actionibus publicis earumque rationibus informandis bona fide attemperat.*

Et tandem.

In Nepote *noſtro eo minus duxi dubitandum, quod viderem omnia publico deſtinari, omnemque ſcriptionis formam hinc ſpectare; in contextu, in judiciis, in phraſi vocumque delectu. In elogiis etiam, quibus vel naturæ dotes, vel animi artes perſequi ſolet,* πολιτικώτερος *eſt. Et quæ omnino linea reperitur, in qua non deprehendat* σώζειν *illam* πολιτικὴν *cum* δυνάμει ἑρμηνευτικῇ, *qui de utraque aliquid intelligit.*

SYLLA-

SYLLABUS
AUCTORUM RECENTIORUM,

Quorum notis & Obſervationibus in hac Editione adornanda uſi fuimus.

ALdus Manutius.
Alexander ab Alexandro.
Antonius Auguſtinus.

Barthius.
Berneccerus.
Beroaldus.
Boeclerus.
Bongarſius.
Boſius.
Bouchartus.
Boxhornius.
Briſſonius.
Buchnerus.
Bucholcerus.

Camerarius.
Caſaubonus.
Chronologi.
Codex Pet. Danielis.
Colerus.
Cujacius.

P. Daniel.
Dempſterus.

Emmius.
Ernſtius.

Freinshemius.
Fungerus.

Gebhardus.
Geographi.
Gifanius.
Golius.
Gronovius.
Grotius.

Heidmannus.
Hornius.

Keuchenius.
Kirchmannus.

Lambinus.
Lipſius.
Loccenius.
Longolius.

Machaneus.
Magius.

Meur-

Meurſius.
Muretus.

Oliverius.
Ortelius.

Piccartus.
Pighius.
Pontanus.
Puteanus.

Raven.
Rubenius.
Rutgerſius.

Salmaſius.
Savaro.
Scaliger.
Schefferus.
Schoppius.
Schottus.
Seldenus.
Sighicellus.
Stewechius.
Streinius.

Thyſius.
Titius.
Turnebus.

Voſſius.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[1] Cornelii Nepotis VITÆ Excellentium Imperatorum.

[2] Auctoris Præfatio.

[3] NOn dubito fore pleroſque, [4] Attice, qui hoc genus ſcripturæ, leve, & non ſatis dignum ſummorum virorum perſonis judicent: quum relatum legent, [5] quis muſicam docuerit Epaminon-

1 CORNELII NEPOTIS VITAE EXCELLENTIUM IMPERATORUM.] Libri quidam Mss. ut & exemplaria Aldina præferunt: *De Vitâ Excellentium Imperatorum.* Quo modo etiam Vetuſtus Codex Nic. Jenſonis, ſed omiſsâ voce: *De Vita Excellentium.* Editio Longoliana, quam Colonia dedit anno MDXLIII. magis variat hoc titulo: *De Vitis Excellentium Græciæ Principum & Ducum.* In altera vero pagina loco *Principum*, *Imperatorum* habet. Sic variant Editiones Venetæ, Florentinæ, Pariſienſes. Codex Ms. quem Lambinus ſibi vindicat, hoc modo legit: *Æmilii Probi, ſeu Cornelii Nepotis, de Imperatoribus exterarum gentium Liber.* Hæc fere *Magius.* Quos vero P. Daniel titulos ſive inſcriptiones in Mss. ſuis reperit, genuinos agnoſcere non poſſum. *Gebhardus.* Operis ejus genuina inſcriptio patet ex ultimis hiſce Præfationis verbis: *Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro* VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM. *Voſſius.*

2 AUCTORIS PRAEFATIO.] Vetus Danielis Cod. PROLOGUS. Et ſic in aliis membranis cum lemmate rubricato. Quæ vox hybrida eſt ex Latino proverbio, & Græco nomine; ut autumat Joſeph. Scaliger, ſed contra mentem Clar. Voſſii lib. II. cap. 23. de Arte Grammat. *Keuchen.*

3 *Non dubito fore pleroſque.*] Sic ſemper loquitur Probus; ut in Miltiade, Lyſandro, Alcibiade, & aliis locis. *Lambinus, Gebhardus.* Explicavit Rob. Titius procemium hoc lib. V. cap. 20. Controv. locorum. *Schottus.*

4 *Attice.*] Cui inſcriptus liber Excellentium Imperatorum. Is eſt T. Pomponius Atticus, non ille Annalium Scriptor, quem infra extremo Hannibalis advocat.

5 *Quis muſicam docuerit Epaminondam.*] Infra: *De hoc priuſquam ſcribamus, hæc præcipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad ſuos referant. Scimus*

minondam, [1] aut in ejus virtutibus commemorari, [2] ſaltaſſe eum commode, [3] ſcienterque tibiis cantaſſe. Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Græcarum, nihil rectum, niſi quod ipſorum moribus conveniat, putabunt. Hi, ſi didice-

enim muſicen noſtris moribus abeſſe à Principis perſona, ſaltare etiam in vitiis poni; quæ omnia apud Græcos & grata & laude digna ducuntur. Schottus. Illi enim à teneris muſicæ, poëticæ ac liberalibus vacabant diſciplinis, in quibus excellere pulchrum putabant, atque in his tribus artibus plus operæ & ſtudii conterebant; ut alibi loquitur Alexander Neapolitanus. Quod Socratis exemplo comprobat Plato Philoſophus. Sed notandum, iſtum morem à primoribus tantum uſurpatum: Quemadmodum de Alcibiade conſtat, & aliis. *Keuchen.*

1 *Aut in ejus virtutibus commemorari.*] *Commorati*, Cod. Mss. Mendozii & Savaronis. Editio Veneta, *commemorati*. De Virtutibus Epaminondæ lib. xv. Diodor. Siculus: οὗτος γὰρ οὐ μόνον ὁμοεθνῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων Ἑλλήνων πολὺ προεῖχεν ἀνδρείᾳ τε καὶ στρατηγικῇ συνέσει. Vide ſequentia.

2 *Saltaſſe eum commode.*] Τὸ *commode* explicat doctiſſimus Buchnerus concinne, & ad modos & numeros apte, εὐαρμόστως, quemadmodum & Græci εὐαρμόστους dicebant, quos *commodos* Latini vocabant. *Saltare commode* Nepoti eſt ſaltare decore, diſpoſite, εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν. Hoc ſenſu capio Heſychii illa: Τάξις, &c. ἀκολουθία, καὶ εἱρμός, ut commodam venuſtatem ſaltationis intelligat. Idem Heſychius: Εὐσχήμονες: εὐσχημόνως, καὶ εὖ σχήματα ἐν ὀρχήσει ποιοῦντες: ubi ineptam & mancam lectionem ſic integrandam exiſtimant acutiſſimi viri: εὐσχημόνως καὶ εὐρύθμως σχήματα ἐν ὀρχήσει ποιοῦντας. Et hanc conjecturam muniunt iſta Pollucis, ubi de re ſaltatoria tractans, εὐσχημοσύνην & εὐρυθμίαν conjungit. Contrarium eſt ἀγροικικαῖς ὀρχήσεσι, ἄσυρσιν μετ' ἄλλων, apud eundem Heſychium. Infra Nepos: *Carmina cantare tibiis ab Olympiodoro, ſaltare à Calliphrone.* Tria præcipue ſaltationum genera Græcis in uſu fuerunt: Quorum duo recenſet Plato de leg. δύο δὴ τῆς ὀρχήσεως τῆς καλῆς εἴδη κατεστήσατο. τὸ μὲν πολεμικὸν πυῤῥίχην, τὸ δὲ εἰρηνικὸν ἐμμέλειαν ὀνόμασεν, quum armati milites πρὸς τὸ καστόρειον μέλος, quod ob id ὑπορχηματικὸν vocabant, laſcivis vertiginibus ac gyris impliciti & expliciti ſaltabant. Cujus origo ab Epicharmo refertur ad Minervam. Hunc morem Lacones ſecuti ſunt. Tradunt alii, Achillem primum eo uſum in funere Patrocli. De Hercule auctor Plutarchus in Muſicis. Quidam ad Pyrrhum referunt, Achillis filium. Unde πυῤῥίχη nomen invenit. Sunt qui à *pyrâ* dictam volunt, quod ad rogum fieret. Ut ut ſit, ſaltatio fuit, aut πολεμικὸς ὄρχησις, ex qua bellicæ rei uſus datus. Tertium genus Heſychio eſt ἄσεμνον, & Athenæo φορτικὸν, ὅτι νοσφὶν αἰσχρῶς ἐκίνουν. Meminit ejus Athenæus lib. xiv. ἡ δὲ γυμνοπαιδικὴ παρεμφερής ἐστι τῇ τραγικῇ ὀρχήσει, ἥ τις ἐμμέλεια. Vide Lucianum: περὶ ὀρχήσεως, Jul. Pollucem; ac ex nuperrimis magnum imprimis Salmaſium in ſtupendo exercitationum Plinianarum opere. *Keuchen.*

3 *Scienterque tibiis cantaſſe.*] *Fidibus* ait Cicero Tuſculan. v. *Schott.* Quod ab antiquis Ducibus factitatum, ut demonſtravit ad Tacitum Lipſius. *Keuch.* Lyra etiam, vel (ut alii dicunt nullo diſcrimine) cithara perſonare Epaminondas didicit, auctores Cicero 1. Quæſt. Tuſcul. & ipſemet Probus infra in Epaminonda. *Lyram* autem & *Citharam* pro eodem accipi inſtrumento teſtatur Jul.

didicerint [1]non eadem omnibus eſſe honeſta atque turpia, ſed omnia majorum inſtitutis judicari: non admirabuntur, [2]nos in Grajorum virtutibus exponendis [3]mores eorum ſecutos. Neque enim Cimoni fuit turpe, [4]Athenienſium ſummo viro, [5]ſororem germanam [6]habere in matrimonio: quippe cum cives ejus eodem uterentur inſtituto. at id quidem [7]noſtris moribus nefas habe-

Jul. Pollux, inquiens: λυρῳδὸς, κιθαρῳδὸς, κιθαριστὴς idem ſignificare. Unde Athenæus lib. XIV. κιθαρίζειν ad lyram retulit, cum ait, Clinias Pythagoreus ἐκιθάριζε τῇ λύρᾳ. *Magius.*

1 *Non eadem omnibus eſſe honeſta atque turpia.*] Sic Plutarchus in Themiſtocle: ὦ ξένε, νόμοι διαφέρουσιν ἀνθρώπων. ἄλλα δ' ἄλλοις καλά. καλὸν δὲ πᾶσι τὰ οἰκεῖα σώζειν καὶ κοσμεῖν. *Lambinus.*

2 *Nos in Grajorum virtutibus exponendis.*] Notat hunc locum ut hexametrum, inter Scriptores qui numeris Poëticis periodos contexuere, *Caſp. Barthius* lib. XI. cap. 16. Adverſ.

3 *Mores eorum.*] Mores gentium. *Longolius.*

4 *Athenienſium ſummo viro.*] *Miltiadis filio*: Infra in Cimone. Explicat vero M. Anton. Muretus lib. VII. Var. lect. cap. 1. & 2. & lib. XV. cap. 5. Turnebus lib. XXIX. Adverſ. cap. 13. & G. Xylander ad Plutarchi Cimonem. *Schott.*

5 *Sororem germanam.*] *Nomine Elpinicem*; Infra ὁμοπάτριον. eodem patre ſed diverſa matre natam recte alii explicant. Hinc *germanitas* Livio vinculum inter fratres, quo uno eodemque patre, diverſa nati matre cohærent. *Gebhardus.* Talem *conſanguineam* vocant leges Romanæ, quam ducere permiſſum Athenis, non vero ὁμομητρίαν, ſive uterinam. Ita colligo ex illo, qui ſcholia in Ariſtophanis Nebulas compoſuit: actu V. Scen. 2. παρὰ Ἀθηναίοις ἔξεστι γαμεῖν τὰς ἐκ πατέρων ἀδελφάς. Vide Philonem, & Demoſthenem in oratione, quæ inſcribitur *Appellatio adverſus Eubulidem*, ubi reus in hunc modum loquitur: ἀδελφὴν ὁ πάππος ἐμὸς ἔγημεν οὐχ ὁμομητρίαν. Quod παρὰ τοὺς Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων νόμους, ut de Ptolemæo loquitur Herodianus. Lycurgus inceſtas nuptias cenſuit germanarum, uterinarum vero permiſit. Ægyptii utrarumque admittebant. Quod ex Philone Judæo patet, cujus verba notiora ſunt, quam ut addantur. Cæterum apud Perſas & Aſſyrios etiam invaluerat crimen illud inceſtus. Euſeb. IV. præpar. Euangel. Lucianus, περὶ θυσιῶν, de Jove loquens, ἔγημε δὲ πολλὰς μὲν ἄλλας, ὑστάτην δὲ, τὴν Ἥραν τὴν ἀδελφὴν, κατὰ τοὺς Περσῶν τούτου καὶ Ἀσσυρίων νόμους. *Kuchen.*

6 *Habere in matrimonio.*] Sunt, qui Elpinicen non clam, verum cum Cimone palam concubuiſſe dicunt: quod marito ſe digno, diu ob inopiam conjugari non poſſet. *Plutarch.*

7 *Noſtris moribus nefas habetur.*] Jure civili Romano. Atqui etiam Phocylides, Græcus auctor hoc vetat: μηδὲ κασιγνήτης ἐς ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν. *Lambin.* In cauſſis, quæſt. VI. huic legi aſſentitur Plutarchus: πᾶσιν ἐξεῖναι γαμεῖν (de Romanis loquitur) ἄχρις ἀνεψιῶν, τὰς δὲ ἀνωτέρω κεκωλῦσθαι. Hinc Sorades in Ptolemæum Philadelphum: οὐχ εἰς ὁσίην τρυμαλιὰν τὸ κέντρον ὠθεῖς. *Kuchen.*

habetur. [1] Laudi in Græcia ducitur adoleſcentulis, quamplurimos habere amatores. [2] Nulla Lacedæmoni tam eſt nobilis vidua, [3] quæ non ad ſcenam eat mercede conducta.

1 *Laudi in Græcia ducitur adoleſcentulis.*] Cicero lib. IV. de Republica, *Apud Græcos opprobrio fuit adoleſcentibus, ſi amatores non haberent.* Idem IV. Tuſcul. Plato in Sympoſ. & Xenophon. Stoïci vero & ſapientem amaturum eſſe dicunt. Sic & Alcinous Platonicus, cap. XXVI. εἶδος δὲ πως φιλίας ἐστὶ καὶ τὸ ἐρωτικὸν, &c. Plutarchus ἀποφθ. λακων. ἐρᾷν τῆς τὴν ψυχὴν σπουδαίων παίδων ἐφίετο, τὸ δὲ πλησιάζειν αἰσχρὸν νενόμιστο, ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας, ἀλλ' οὐ τῆς ψυχῆς. ὁ δὲ ἐγκληθεὶς ὡς ἐπ' αἰσχύνῃ πλησιάζων, ἄτιμος διὰ βίου ἦν. *Lambinus.* Laudi in Græcia ducitur adoleſcentulis, quamplurimos habere amatores, quod multis eorum vel ingenii vel corporis conſtitutis admiratoribus & cultoribus (multorum enim honeſti Socraticique habiti ſunt amores) maxime excellere viderentur. Verum cum haud proclive eſſet, bonos amatores à pravis vulgo dignoſcere, eamque ob rem puerorum pudicitia, ſi cum amatoribus colloqui permitterentur, in diſcrimen vocaretur, adhibiti ſunt cuſtodes, qui impudicorum amatorum libidinibus viam præciderent. Sic & in multis Italiæ urbibus honeſtum ac laudabile eſt puellis, quamplurimos habere amatores, quippe cum hoc nomine pulcherrimæ exiſtimentur. *Mag.* Rem Alcibiadis exemplo demonſtrat infra Nepos.

2 *Nulla Lacedæmoni.*] Dionyſius Lambinus, magis de Scriptoris hujus illuſtrando argumento, quam rectiſſima lectione & conjecturis meritus; ſcribit ad hunc locum, *Lacedæmoni* poni adverbialiter, (ad cujus ſententiam magis etiam Buchnerus inclinat) quaſi quicquam prohibeat eſſe nomen. Et perperam à Servio ſtatuitur antiptoſis caſuum in illis, cum dicimus: *Eſſe Carthagini, Sicyoni, Lacedæmoni:* cum revera hi ablativi ſint, more antiquo deſinentes in *i*, quemadmodum in *ruri*, *Acheronti*, & aliis, de quibus ex profeſſo Voſſ. lib. de Conſtruct. cap. 46. *Keuchen.* Ad hujus loci explicationem multa diſſerit Magius, & cum primo de *cœna* pro *ſcena* ſuſpicatus eſſet: mox ad corruptionem ſequioris ævi refert, quod priſca Lacedæmoniorum lege fuit prohibitum. Idem Lambinus facit. Sed quid ſibi vult iſtud *ad ſcenam ire*? Doctiſſimus Freinſhemius ita ad hæc verba: *Ad ſcenam eat. actura arbitror, ſicut ſub Impp. Roma. An fuit ad cœnam? de qua re nonnihil ad Curt. 5. 7. 2. ſed hæc tantum leviter dubito. Scenam inire* eſt apud Tac. 15. An. 39. Atque hoc ſenſu *ad ſcenam ire*, fuerit idem, quod mox noſter dicit, *in ſcenam prodire.* Boeclerus. *Nulla Lacedæmoni tam eſt nobilis vidua.*] Non poſſum citare ullos auctores, qui de Lacedæmoniis talia prodant. Nam poſt Xenophontem Plutarchus in Laconum inſtitutis, vetita apud Lacedæmonios legibus Lycurgi ſcenica ſpectacula his verbis ſcribit: κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας οὐκ ἠκροῶντο, ὅπως μήτε ἐν σπουδῇ, μήτε ἐν παιδιᾷ ἀκούωσι τῶν ἀντιλεγόντων τοῖς νόμοις. Niſi *ſcenam* palæſtram vocet: Nam cum adoleſcentulis puellæ ſimul in gymnaſio exercitationi corporis nudi operam dabant, ut auctor eſt Xenophon. At quod apud Athenæum lib. XIII. quidam ait, non arbitror ad Æmilii Probi ſententiam confirmandam parum facere poſſe: ἡμεῖς δὲ οὐχὶ καὶ τῶν ἀψύχων μάλιστα προσκρίνομεν ἐπαινοῦντες τῶν Σπαρτιατῶν τὸ ἔθος τὸ γυμνοῦν τὰς παρθένους τοῖς ξένοις. *Longolius.* Lege varias dilucidationes & opiniones, quas ad hunc locum fuſe notavit in Annotationibus ſuis Hieronymus Magius.

3 *Quæ non ad ſcenam eat mercede conducta.*] Simile quid de Cretenſibus invenio

ɑ. [1]Magnis in laudibus tota fuit Græcia, [2]victorem Olympiæ citari. In ſcenam vero prodire & populo eſſe ſpectaculo, [3]nemini in eiſdem gentibus fuit turpitudini: [4]Quæ omnia apud nos partim infamia, partim humilia [5]atque ab honeſtate remota ponuntur. [6]Contra ea pleraque noſtris moribus ſunt decora, quæ apud illos turpia putantur. [7]Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in con-

invenio apud antiquos, qui præcipuas & magno natu mulieres ad gladiatorium munus admittebant. *Alex. Neapolitan.*

1 *Magnis in laudibus tota fuit Græcia.*] Scripti immiſſa voce: *tota fere fuit Græcia.* Quomodo Edit. Pariſienſis. Quod non improbo. Nam apud omnes Græcos non æque magni habiti Olympionicæ. De Lacedæmoniis auctor Plutarchus ἐν ἀποφθ. λακ. Qui tamen ex numero Victorum στεφανίτας ἀγῶνας unum à Rege in prælium adduci ſolitum, teſtis mihi in Lycurgo: ubi ἐχώρει δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους (inquit) ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ στεφανίτην ἀγῶνα νενικηκότα. *Kuchen.*

2 *Victorem Olympiæ citari.*] *Quod apud Græcos prope majus & glorioſius habitum, quam Romæ triumphaſſe.* Cicero pro Flacco. Et in Tuſculan. dicit; *eſſe, quibus Olympiorum victoria conſulatus ille antiquus videatur.* Hinc hieronicam, ἰσόθεον νομιζόμενον vocat Lucianus. Olympionicarum gloria humanis titulis minus continebatur. Quam qui reportaſſent, *terrarum Domini, cæleſtes,* ac *pro Diis* habebantur. Lege Chryſoſtomum, Horatium, alios. Unde ipſorum præmia ἀναθήματα dicta. Citatio per præconem fiebat: qui clara voce ad populum, Victorem pronunciabat. Cujus rei plena eſt omnis vetuſtas. Tantis in laudibus tota fuit Græcia Victorem Olympiæ citari; ut quos in Deorum numerum referrent, τῷ Ὀλυμπίων παρέδρους vocarent. *Kuchen.*

3 *Nemini in eiſdem gentibus fuit turpitudini.*] Virginibus tamen vitio datum in Græcia, prodire in ſcenam & in publico verſari; ut patet ex Euripidis Oreſte, Heraclidis Iphigenia Aulidenſi. Item ex Menandro ac Nazianzeno libro de documentis Virginum; & de Latinis, è Seneca Tragico extremo Agamemnonis. *Schott.*

4 *Quæ omnia apud nos partim infamia.*] Nam Romæ hiſtriones erant munerum & honorum civilium expertes, legibus ἄτιμοι, atque adeo infames. *Lambin. Schott.* Auguſtinus de hac æſtimatione ſcenicorum apud Græcos, & Romanos: *Quomodo abjicitur ſcenicus per quem colitur Deus? Et theatricæ illius turpitudinis qua fronte notatur actor, ſi adoratur exactor? In hac controverſia Græci Romanique concertant. Græci putant recte ſe honorare homines ſcenicos, cum colant ſcenicorum ludorum flagitatores Deos. Romani vero, hominibus ſcenicis nec plebejam tribum, quanto minus Senatoriam dehoneſtari ſinunt.* Hinc genus id hominum non modo honore civium reliquorum carere, ſed etiam tribu moveri, notatione cenſoria voluerunt. Idem *Auguſtin.* II. de Civ. Dei cap. 13. *Quintil.* III. Inſtit. cap. 8. *Cicero* pro Quinctio.

5 *Atque ab honeſtate remota ponuntur.*] Quemadmodum recentioribus quoque temporibus Theodoſius Imperator lege IV. C. de Spectacul. ſcenicis & lenonibus, lib. IX. *hiſtriones viles & inhoneſtos vocavit.* Mag.

6 *Contra ea.*] Cæſaris eſt, ut *præter ea*, pro contra. *Schott.*

7 *Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium?*] Explicat eru-

in convivium? aut cujus materfamilias [1] non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quod multo fit aliter in Græcia. [2] nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet, [3] niſi in interiore parte ædium, [4] quæ gynæconitis appellatur: quò ne-

mo

diciſſimus Muretus lib. v. Var. Lect. cap. 2. *Idem.* Notanter accipio *uxorem.* Nam Virgines acerbæ, id eſt, immaturæ arcebantur à conviviis, ut eſt apud Nonium. *Boecler.* Vide Lipſ. ad Tac. lib. xi. An. *Percunctaretur, cur ſine uxore diſcubuiſſet.*

1 *Non primum locum tenet ædium?*] Non ſtat in prima parte domus, hoc eſt, ἐν προθύρῳ, & in loco celebri ſe ſpectandam præbet? Xenophon Oeconomico: τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον μένειν ἔνδον, ἢ θυραυλεῖν, τῷ δ' ἀνδρὶ αἴσχιον ἔνδον μένειν, ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖσθαι. *Lambinus.* Primum locum ædium, cape atrium. *Lipſius* I. Elect. cap. 17. Horatius *aulam* vocat: Et explicat Vetus Gloſſarium: αὐλὴ, *atrium.* Arnobius: *matres familias veſtræ in atriis operantur domorum, induſtrias teſtificantes ſuas.* Iſte locus aliis Andronitis.

2 *Nam neque in convivium adhibetur.*] Ὁ τρίκλινος οἶκος & ὁ ἀνδρὼν Græcis conclave erat, in quo virilia convivia fiebant, ad quæ mulieribus more Græco non dabatur acceſſus. Latini quandoque *triclinium* vocant, frequentius rem ipſam *convivium.* Pollux hæc vocabula tanquam ſynonyma refert, συμπόσιον, qui & locus convivii eſt, συσσίτιον, ἀνδρῶνα, τρίκλινον οἶκον, ἢ πεντάκλινον, ἢ δεκάκλινον. Suidas: Ἀνδρέδομος, τρίκλινος: Ita legendum, non ἀνδρέδρομος. Ἀνδρέδομος idem quod ἀνδρὼν, ſive *andronitis,* τῶν ἀνδρῶν οἴκημα, locus, in quo convivia virilia fiebant, à quibus arcebantur mulieres. Sic igitur diſtinguendum inter iſta nomina, quæ paſſim confundunt interpretes & imperiti literiones. *Kruchen.* Cicero l. 1. Accuſat. *Tum ille, ut aliquid reſponderet, negavit moris eſſe Græcorum, ut in convivio virorum accumberent mulieres.* Lambin. Explicat *Muretus* Var. lect lib. vii. 2. In promptu ſunt Græcorum Scriptorum teſtimonia, quæ contrarium ſæpiſſime factum arguunt. *Caſaubonus.* Sane Sybaritæ ἔγραψαν νόμον τὰς γυναῖκας εἰς τὰς ἑορτὰς καλεῖν, καὶ τοὺς εἰς τὰς θυσίας καλοῦντας, πρὸ ἐνιαυτοῦ τὴν κλῆσιν ποιεῖσθαι, ἵνα ἀξίως ποιούμενοι τοῦ χρόνου τὴν παρασκευὴν τῆς τε ἱματίων καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, προάγωσιν οὕτως εἰς τὰς κλήσεις. Vide Plutarchum de vii. Sapientum convivio. Mos à Perſis profluxit, ut ex Joſepho conſtat ac Juſtino. Hinc mulier, quæ contra viri voluntatem, vel eo ignorante extraneorum convivia petierit, repudiari poterit juxta l. conſenſu. C. de repud. Convivia enim Veneris præludia ſunt. *Alex. Neapol.* Quod vel ex Romanis certum, qui in convivio accumbentes mulieres complectebantur. *Cic.* II. Catil. *Kruch.* Magnus tamen Caſaubonus Nepotem erroris arceſſit: Cum enim ad lib. 8. Athen. c. 9. Biotheam Nicocreontis uxorem correctione optima in convivium introduxiſſet, εἰς πότον (hoc enim ſubſtituit, cum eſſet πόλεμον) mox addit: *Nam ſi quis objiciat ex Corn. Nepote, fœminas in convivia more Græcorum non eſſe adhibitas; in promptu ſunt Scriptorum Græcorum teſtimonia, quæ contrarium ſæpiſſime factum arguant.* Boeclerus.

3 *Niſi in interiore parte ædium.*] Quod ſimul à Parthis obſervatum, ut gynæconitides in ſecreto domus à Viris ſemotim haberent. *Alex. Neapol.*

4 *Quæ gynæconitis appellatur.*] Græci peculiaria in domibus loca muliercul is deſtinata ſic appellant. Didymus:

γυναι-

mo accedit, niſi propinqua cognatione conjunctus. Sed plura perſequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum feſtinatio, ut ea explicem, quæ exorſus ſum. Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro vitas excellentium imperatorum.

γυναικωνῖτιν δίστεγον, hoc eſt, *ſecundum tabulatum domus* interpretatur: atque illud mulierum domicilium fuiſſe ſcribit: οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ταῖς γυναιξὶν ὑπερῴους τοὺς θαλάμους κατεσκεύαζον ὑπὲρ τοῦ δυσπροσόδους αὐταῖς εἶναι. Unde & Homerus Ὀδυσ. α. de Penelope canit:

Κλίμακα δ᾽ ὑψηλὴν κατεβήσατο οἷο δόμοιο,
Οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ᾽ ἕποντο.

De hac quoque ædium parte Vitruvius lib. VI. c. 10. (quo loco de Græcorum ædificiis, quæ diſpoſitione, moribus, & uſibus ab Italicis diſcrepant, loquitur) ita tradit: *In his locis introrſus conſtituuntur œci magni, in quibus matres familias cum lanificiis habent ſeſſiones. Circum autem in porticibus triclinia quotidiana, cubicula etiam & cellæ familiaricæ conſtituuntur. Hæc pars autem* γυναικωνῖτις *appellatur.* Longol. Julius Pollux tale conclave vocat θάλαμον ἱστῶν ταλασιουργὸν οἶκον. De quo exſtat jocus Diogenis Cynici apud *Diog. Laert.*

A 4 MIL-

MILTIADES.

I.

1 MILTIADES [1] Cimonis filius Athenienſis, cum & [2] antiquitate generis, & gloria majorum, & ſua modeſtia unus omnium maxime floreret; eaque eſſet ætate, ut non jam ſolum de eo bene ſperare, ſed etiam confidere cives poſſent ſui, [3] talem futurum qualem cognitum judicarunt: [4] accidit, ut Athe-

1 *Cimonis filius.*] Idem parens Cimonis. *Infra.* Ut avus ac nepos Cimon fuerit. *Schott.* Quem congeſſit Hieronymus Magius typum originis, atque agnationis Miltiadis, dignabor adſcribere. Ita autem ille:

CODRUS.

*

Miltiades. A. — Tiſagoras. B.

Cimon. C.

Steſagoras. D. — Miltiades. G.

Methiocus. E. — Cimon. F.

Lacedæmonius. Theſſalus. Heleus.

A. *Miltiades.* Hic nullis relictis filiis decedens, Tiſagoram, vel potius Steſagoram (ut alii legunt) ſucceſſorem habuit: auctor Herodotus.

B. *Tiſagoras.* Ut Ariſtidis Scholiaſtes.

C. *Cimon.* Hunc tamen Herodotus ex materno latere Miltiadi primo fratrem dicit. Hic prior Cimon (ut Plutarchus in Cimone poſteriore ſcriptum reliquit) non admodum mentis compos fuit, quamobrem κοάλεμος dictus.

D. *Steſagoras.* Hic major natu fuit, Miltiades vero minor. Herodotus lib. VI. cap. 7.

G. *Miltiades.* Hujus vitam conſcripſit Probus noſter.

E. *Methiocus.* Herodotus auctor libro citato.

F. *Cimon cum tribus filiis.* Plutarchus in Cimonis vita. Tiſagoras Miltiadis noſtri avus (ut Ariſtidis ſcholiaſtes ait) genus ſuum ad Codrum referebat. Hæc ille *Magius.*

2 *Antiquitate generis.*] Nam patruus ejus Miltiades longiſſime ab Æaco & Ægina principium & originem generis repetebat: proxime à Philæo Athenienſi Ajacis filio, in cujus familiam fuerat inſitus, atque adoptatus. *Lambin.* Herodotus Eratone: *Μιλτιάδης ὁ κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς. τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, φιλαίου τοῦ Αἴαντος παιδὸς γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου.*

3 *Talem futurum.*] Codex P. Danielis: *talem eum futurum.*

4 *Accidit, ut Athenienſes.*] Herodotus lib. VI. cap. 3. hoc Piſiſtrati tyrannidis tempore factum ſcribit; ut huic Probi locus maxime adverſetur. *Magius.* Adſerit Lambinus hujus ferme opinionis, Probum, cum hoc ſcripſiſſet, aut aliud quid egiſſe; aut ipſum, aliquem Græcum Hiſtoricum, qui non exſtet, ab Herodoto valde diſcrepantem, eſſe ſecutum. Nam quæ Probus huic Miltiadi, cujus nunc vitam ſcribit; ea Herodotus Cypſeli filio, hujus patruo attribuit.

Athenienſes [1] Cherſoneſum colonos vellent mittere. Cujus generis cum magnus numerus eſſet, & multi ejus demigrationis peterent ſocietatem: ex his delecti [2] Delphos [3] deliberatum miſſi ſunt, [4] qui conſulerent [5] Apollinem, quo potiſſimum duce uterentur. [6] Nam tum Thraces eas

tribuit. *Lambin.* Notat hæc verba Janus Rutgerſ. lib. 1. Var. Lect. cap. 9. *Boeclerus.*

1 *Cherſoneſum.*] Peninſulam, quæ à mari Ægæo altera ex parte alluitur. *Lambin.* Unde illam Helleſpontiacam dicit Suidas. Hæc eſt Cherſoneſus Thraciæ Ptolemæo, quam παλλήνην vocant Stephanus & Halicarnaſſeus, cujus Iſthmus ab occaſu Melane ſinu, ab ortu Propontide alluitur. χερσαῖον ſimpliciter nominat Lycophron, quam alii χεῤῥόν. Breviatum illud apud Græcos, pro χεῤῥόνησος. Sic πολ. pro πολέμους dicebant, & alia ſexcenta. Nec obſtat, quod indifferenter ſcribant χεῤῥόνησος & χερσόνησος. Sic ſæpius eandem rem variata voce ſignificant, de qua diſſerere, non eſt heic inſtituti norma. Adi Criticorum ſcholas, ubi ſcrutantur curioſe nimis τὰς ἐν ᾅδου τριακάδας. Accedit, quod χεῤῥὸν à χέῤῥος deducant Etymologici. Quod non improbarem, niſi aliam ſcirem à χεὶρ & νῆσος derivatam, præſertim cum ſit quaſi manu continenti junctus peninſulæ circuitus. *Keuchen.*

2 *Delphos.*] Ubi ἀψευδέστατον πάντων, πρότερον πολυχρήματον, νυνὶ δὲ πενέστατον ἱερόν. *Strabo.* Solona hodie dici, ſcribit *Niger*; Caſtri, *Sophianus.* Situm vide apud Heliodorum II. & Trogum XXIV. *Keuchen.*

3 *Deliberatum miſſi ſunt.*] Cum Deo conſultationem initum. *Deliberare* enim eſt, cum Deo deliberationem habere atque inſtituere; referte, quod cœptandum eſt ad conſilium oraculi. Nepos Themiſtocle: *Deliberantibus Pythia reſpondit, ut mœnibus ligneis ſe munirent.* Nihil autem neque publicæ neque privatæ rei ſine Oraculi auctoritate aggrediebantur. Juſtin. VIII. 2. *Gebhard.*

4 *Qui conſulerent.*] Conſulebantur Dii de rebus futuris & eventuris, ut Oracula Delphis. *Salmaſius.*

5 *Apollinem.*] Qui unde dictus ſit, ne Græcis quidem conſtat, tot de eo febriculoſa ſomniantibus. Simpliciſſime ex ipſa Græcia natales ejus petere poterant. Eſt enim Ἀπολλύων, Ἀπέλλων, Hebræis אכדרן. Niſi tamen ab אפל, unde אפלח vel אפילרן, deducere malis. Quid enim niſi tenebras & ambages Dæmon ille canebat. Unde & λοξίας ac σκοτεινὸς à Græcis dictus eſt. Multo tamen probabilius à בעל denominatum puto. Quo nomine apud Babylonios, Phœnicos, Pœnos, Sol vocatur. Idem Apollo. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 17. Qui tamen, cum cæteri quoque Dii ſic vocari cœpiſſent, cum adjectione quadam Bel-Samen vocatus eſt. Euſeb. lib. 1. σωτήρ. Plaut. in Pœn. Idem Apollo Pythius eſt à פתה; quippe qui Μύθων ῥητὴρ erat. Unde alii πύθων inter Apollinis epitheta referentes, à πυνθάνεσθαι, quod eſt à פתה, dictum volunt. Quo illud ſpectat, quod eundem cum Mercurio faciunt. Nam quæ de פתן afferunt, vereor ut vera ſint. Saltem aliunde Pythius dictus erit, quam, ut Græculi putant, à ſerpentis cæde. Mercurium enim cum ſerpentibus pingunt, quod, ut puto, vetuſtatem originis & ſapientiæ profeſſionem denotat. *Horn.* Vide quæ ad Nonni metaphraſin notavit magnus Heinſius.

6 *Nam tum Thraces.*] *Threces*: Codex Danielis. Quod idem, Thraces, Thraches, Thræces, & Threces, ejuſdem gentis nomina παντοδαπά. Eodem modo ſcribuntur Θρῇκες &

[1] eas regiones tenebant, [2] cum quibus armis erat dimicandum. His conſulentibus [3] nominatim [4] Pythia præcepit, ut

θρήϊξ integre; & conciſe, θρᾷξ & θρῆξ, quod factum creditur ἐκ τοῦ θορεῖν καὶ ἀΐσσειν, quo Thraces præditos fuiſſe, narrant Hiſtorici. De ratione iſtorum nominum videndus Euſtathius in παρεκβολ. ad Hom. Ἰλιάδ. Δ. Nihil tam tædioſum eſt quam perſequi λεπτολογίας, quas video tamen à diligentiſſimis quibuſdam continuo eſſe obſervatas. Parum eſt, quod ad ortographiam velim; monetque doctiſſimus & paſſim de Neporis germana ſcriptura bene meritus Ob. Giſanius Collectaneis Lucretianis, ubique apud Scriptorem hunc reponendum videri *Thraces*, auctoribus optimis Codicibus. Sed *Threces* lego paſſim in Excerptis pro *Thraces*. Quod ex integro θρήϊξ, unde θρήϊκες, & conciſo θρῆξ, ex quo *Threces*. Nam quod in Giſanii ſchedis eſt *Thraces*, originem magis habet à Græcorum θράϊξ, unde contractum θρᾷξ, ut à θρήϊξ, θρῆξ. Eadem igitur ſunt *Thraces*, *Thraces*, & *Threces*, ejuſdem gentis nomina πολυώνυμα, ut etiam adnotavimus *Keuchen.* Illos Thraces Doloncos fuiſſe, à Jano Rutgerſio ex Herodoto obſervatum; qui cum graviſſimo bello ab Apſinthiis premerentur, reges ſuos Delphos de belli exitu ſciſcitatum miſerunt. *Gebhard.* Δόλογκοι θρήϊκες τὴν ἀρχὴν τῆς χερσονήσου ταύτην εἶχον οὗτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. *Herodot.* Dicti ſunt Δόλογκοι ἀπὸ Δολόγκου, qui Bithyni frater. *Doloncæ* Plinio, οἱ Δολόγκοι. Thrace Titanis ex Jove habuit Bithyn, à quo Bithyni: ex Saturno Doloncum, à quo Dolonci. *Salmaſ.*

1 *Eas regiones tenebant.*] Vi, nullo juris titulo. *Gebhard.*

2 *Cum quibus armis erat dimicandum.*] Certe ſuo ingenio ea gens prona ad pugnas & cædes; & jam antiquitus ſingulari certamine decertabat. *Lipſ.*

3 *Nominatim.*] Cum alias per flexuoſas ambages reſpondere Oraculum ſolebat. Auctor Scholiorum in Ariſtophanis Equites: τὸν δὲ παρ' ὅσον οἱ χρησμοὶ λοξοὺς ἐκφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Andronicus Antiopa:

Ita ſeptuoſe dictio à Deo datur
Quod conſecuturum ſapiens ægre conſulit.

Pacuvius Peribæa:

Flexa non falſa autumare dictio Delphis ſolet. Gebhard.

Oraculum exſtare arbitror in Zenobii Parœmiis. *Schott.*

4 *Pythia.*] Alio nomine *Phœbas.* Pollux l. 1. ἰδίως δὲ ἡ ἐν Δελφοῖς προφῆτις, πυθία. Vide Diod. Sic. libro XVI. & Gyrald. hiſt. Deor. Syntag. 7. *Boecler.* Erat mulier quædam, quæ ut ajunt, inſidens tripodi Apollinis, paſſis cruribus, gravem ſubeuntem è ſpecu ſpiritum genitalibus recipiebat: & ita furore repleta, & capillum promittens, & ſpumam ex ore emittens, omnia alia committebat, quæ inſanientes facere conſueverunt, ſicque verba Oraculi, ſeu potius inſaniæ reddebat. Scholiorum Græcorum Auctor in Ariſtophanis Plutum: ἢ καὶ δαίμων τις ἦν οὕτω καλούμενος πύθων ἀφ' οὗ ἡ πυθία παρωνομάζετο, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόλλων πύθιος ὀνομαζόμενος, διὰ τὸ τοῖς πυνθανομένοις χρησμοὺς διδόναι περὶ ὧν ἂν βούλωνται. Cicero de Divinat. *Nam terræ vis Pythiam Delphis incitabat, natura Sibyllam.* Gebhard. De quâ vide inſignem locum apud Strabonem IX. Hinc Theon apud Plutarch. Pythiam inſtrumentum dixit illius Dei, cujus Delphis eſt oraculum. *Keuchen.* Introduxerunt igitur gentiles tales præcipue mulierculas, quæ furorem arte ſimulare norant, vel quæ atra bile laborarent. *Thyſius.*

1 Impe-

ut Miltiadem ſibi [1] imperatorem ſumerent. Id ſi feciſſent, incepta proſpera futura. Hoc oraculi reſponſo, Miltiades, [2] cum delecta manu, claſſe Cherſoneſum profectus, [3] quum acceſſiſſet Lemnum, & incolas ejus inſulæ ſub poteſtatem redigere vellet [4] Athenienſium, idque ut Lemnii ſua ſponte facerent, poſtulaſſet: [5] illi irridentes reſponderunt, tum id ſe facturos, quum ille domo navibus proficiſcens, [6] vento Aquilone veniſſet Lemnum. [7] Hic enim ventus à ſe-

1 *Imperatorem ſumerent.*] Στρατηγὸν communiter Græci vocant: Juſtinianus in Nov. *Prætorem.* Sic infra: *Creati ſunt decem Prætores.* Hoc ſenſu imperator à militibus nominabatur. Eſtque hæc primaria appellatio iſtius vocis. *Keuch.*

2 *Cum delectâ manu.*] Malim, *cum dilectâ manu*, ut veteres loquebantur. *Lambin.* Sic infra: *dilectus militum*, pro *delectus*. Explicat vetus Gloſſarium: *dilectus*, *ἀγαθηλεὶς*, *στρατολογία*. Vide Feſtum. Inde *diligere*, Caſſiodoro verbum militare. Error ille in multis. Sic *meille*, *meilles*, *meilitia* dicebant. Notat ex Lucill. IX. ad Catullum Joſ. Scaliger. *Keuchen.*

3 *Cum acceßiſſet Lemnum.*] Quæ eſt ex adverſo Thraciæ, cujus partes aliquas etiam Græci excolebant. Homerus Lemnum cum Thraciâ confundit ob vicinitatem. Quod Poëtis familiare, qui partem pro toto, & contra ſæpiuſcule ponunt. Idem *πόλιν* dicit, quæ *νῆσος*. *Idem.*

4 *Athenienſium.*] Non adſentior viro docto, qui hoc loco *poteſtatem Athenienſium*, *θαλάττης ἐπικράτειαν* exponit. Quippe illo tempore, quo Lemnum profectus Miltiades, maris imperium ſeu *θαλαττοκρατίαν* nondum obtigerat Athenienſibus. Quam Xerxe ac Perſis devictis ἐναλλὰξ cum Lacedæmoniis obtinuerunt. Dicendum ergo, *poteſtatem* hoc loco pro imperio accipi, quod vi ac jure in devictos exercetur. *Idem.*

5 *Illi irridentes reſponderunt.*] Multum diſcrepat ad Herodoto Probus. Ille enim narrat, Pelaſgos, quum eis poſt necem liberorum atque uxorum neque tellus fructum redderet, neque conjuges, neque pecus, ut prius, gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexatos, Delphos miſiſſe petitum aliquod laxamentum præſentium malorum. Juſſos autem à Pythiâ pœnas Athenienſibus, quas illi vellent, pendere, Athenas iviſſe: pollicitoſque eſſe, daturos ſe illis omnis injuriæ pœnas. Athenienſes, ſtratis in curia toris quam poterant ſplendidiſſime, appoſitaque menſa omnium bonorum refertiſſima, juſſiſſe, Pelaſgos ita ſe habentem regionem ſibi tradere. Tunc Pelaſgos excipientes dixiſſe: *ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐθημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπον, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου.* Hæc fere *Lamb.* Rem ita narrat Zenobius: *Κελευόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκλιπεῖν τὴν Λῆμνον εἶπον οἱ Πελασγοὶ, εἴτις αὐθημερὸν* (de hac circumſtantia nihil Nepos) *Ἀθήνηθεν Βορέᾳ χρησάμενος καταπλεύσειεν εἰς τὴν Λῆμνον, ἐκστήσεσθαι τῆς χώρας αὐτῶν.* *Gebhard.*

6 *Vento aquilone.*] Infra *boream* vocat. Hoc Græcum, illud Latine dictum. *Gell.* II. 22.

7 *Hic enim ventus.*] Suppoſititium hunc verſum videri, atque gloſſema eſſe, annotat Ultraject. Editio. *Schott.* Neſcio tamen, an non ita ſoleat Nepos explicare, ut mox pactum illud repetit:

[1] à ſeptentrionibus oriens, [2] adverſum tenet Athenis proficiſcentibus. Miltiades morandi tempus non habens, [3] curſum direxit quo tendebat: pervenitque Cherſoneſum.
2 Ibi brevi tempore [4] barbarorum copiis disjectis, tota regione, quam petierat, potitus, [5] loca caſtellis idonea communivit: multitudinem quam ſecum duxerat, in agris collocavit, crebriſque [6] excurſionibus [7] locupletavit: neque minus in ea re prudentia quam felicitate adjutus eſt. Nam quum vir-

tit: *Illi enim dixerant*, &c. Certe in Ms. legitur ſicut editum eſt. *Boecler.*

1 *A Septentrionibus oriens.*] Seneca v. Quæſt. Nat. *A Septentrionali latere ſummus eſt Aquilo, medius Septentrio, imus Thracias.*

2 *Adverſum tenet.*] Locus ſuſpectus, in quo tamen libri omnes congruunt: Ego legendum putarim, *adverſum flatum emittit*; vel, *adverſus eſt*, vel, *adverſatur*. Lambin.

3 *Curſum direxit.*] Navigationem: τὸν πόρον. Appoſite Græci magiſtri: Πόρος δὲ κυρίως ἐπὶ ὑγρῶν λέγεται. *Gebhard.* Frequens locutio apud Curtium & alios.

4 *Barbarorum.*] Thracum ſeu Dolonchorum. Unde vox deducta, varii ambigunt. Caſſiodorus à *barba*; quæ vana Etymologia, cum nomen non ſit Latinæ, ſed alterius linguæ. Apud Strabonem XIV. dicitur effictum καθ' ὀνοματοποιΐαν καὶ ἀντικείμενον τῷ Ἕλληνι, *barbarum opponi Græco*. Ammonius: βάρβαρος μὲν γάρ ἐστιν ὄνομα τὸ οὐχ Ἑλληνικόν, βαρβαρικὸν δὲ τὸ τῶν βαρβάρων. Vide quæ ad Homerum ex Geographo notat Euſtachius Ἰλιάδ. β. Sed vox eſt ex Oriente allata. בּרכוי enim extraneum denotat Arabibus. Et بَرّ deſertum, unde Barbariæ nomen. Quod primus omnium oſtendit Magnus Scaliger ſub initium Exercitationis LI. ad Cardanum. Neque hæc eſt mera fundata conjectura, ut poſt illum voluit P. Voet in notis ſuis ad Herodianum. Cæterum probabile eſt, fuiſſe illud commune gentibus dicterium. De Scythis & Athenienſibus Anacharſis apud Laërtium lib. I. De Ægyptiis Herodotus II. de Romanis Herodianus; de Phrygibus Sophocles, Horatius, alii. Sic antiquiſſimis Ebræis *gentes* dicebantur, quos poſterior ætas Ἕλληνας appellavit, Chriſtiani *paganos*. Keuchen.

5 *Loca caſtellis idonea communivit.*] Caſtellorum varius uſus ac finis: Proprius tamen iſte Miltiadi erat propoſitus, contra barbarorum incurſiones eſſe proviſum; habere receptaculum, quo commeatus, præda, aliaque trahendo bello conferrentur; & ponere quaſdam compedes ac frænos, quibus δορύκτητοι continerentur in officio. Tale caſtellum innuit Diodorus lib. XIV. ubi Græci reduces ex expeditione contra Artaxerxem ſe reficiebant. Αὐτοὶ δὲ λόφον, inquit, ὀχυρὸν καταλαμβανόμενοι τὴν χώραν ἐπόρθουν, καὶ τὰς ὠφελείας εἰς τοῦτον ἀθροίσαντες ἀφθόνως ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον. *Gebhard.*

6 *Excurſionibus.*] Ita Cicero vocem uſurpat. *Excurſationibus* vocat Valer. Maximus. Græci ἐκ προνομῶν loquuntur.

7 *Locupletavit.*] In Alcibiade: *Glorioſius exiſtimans, barbarorum præda locupletari quam Grajorum.* Græci efferunt στρατιώτας ἐμπλῆσαι ὠφελείας, vel, πλήρεις ποιῆσαι τὸ στράτευμα παντοίας ὠφελείας. *Gebhard.*

1 *Vir-*

[1] virtute militum deviciſſet hoſtium exercitus, ſumma æquitate res conſtituit: atque ipſe ibidem manere decrevit. [2] Erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine: [3] neque id magis imperio quam juſtitia conſequutus. Neque eo ſecius Athenienſibus à quibus erat profectus, officia præſtabat. Quibus rebus fiebat ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obtineret qui miſerant, quam illorum cum quibus erat profectus. [4] Cherſoneſo tali modo conſtituta, Lemnum revertitur: & [5] ex pacto poſtulat ut ſibi urbem tradant. Illi enim dixerant, quum vento Borea domo profectus, eo perveniſſet, ſeſe dedituros, ſe autem domum Cherſoneſi habere. [6] Cares qui tum

Le-

1 *Virtute militum.*] Ἀπλῶς heic Virtus ſumitur, quam veteres *fortitudinem* vocabant; ut notat Juſtinianus. *Keuchen.*

2 *Erat enim inter eos dignitate regia.*] Qui ſucceſſit in Steſagoræ fratris locum, ut tradit Herodotus VI. *Sed hoc regnum non fuit ei diuturnum: à Scythis enim Nomadibus primum, deinde à Phœnicibus pulſus, quinque navibus inſtructis, quarum una capta eſt, Athenas confugit.* Lambinus. Plutarchus quoque in libello, de ſera numinis vindicta, aperte fatetur, Miltiadem tyrannide Cherſoneſum occupaſſe: *εἰ δὲ τίς ἢ τύραννον ἀπέκτεινε Μιλτιάδην ἐν Χερρονήσῳ*, Defendit illum tamen ſatis liberaliter Probus, & *tyrannum quidem appellatum* dicit, *ſed juſtum.* Longol. Mag.

3 *Neque id magis imperio.*] Ἐπιζακτικῶς: imperii violentia. Paullo poſt: *Imperio pleraſque ad officium redire coëgit.* Explicat ſeſe ipſe infra: *non erat vi conſecutus, ſed ſuorum voluntate.* Gebhard.

4 *Cherſoneſo tali modo conſtituta.*] In antiquo Cod. P. Danielis teſtantibus Excerptis fuit *conſtituto.* Non male: Figura πρὸς τὸ σημαινόμενον, qualis in Timotheo: *Samum cepit, in quo oppugnando, &c.* ubi perperam ad præcedens τὸ *bello* relationem refert Andr. Schottus. Et ſic apud Poëtam: *defenſa eſt Ilion armis.*

5 *Ex pacto.*] Κατὰ συνθήκην. *Lamb.* Ex conſtituto: *Cod.* Schotti. Quod interpretamentum agnoſco. *Gebh.*

6 *Cares, qui tum Lemnum incolebant.*] Gens illa per totam quondam Græciam militans erravit. Lege *Strabonem* l. XIV. Sed Pelaſgos tum Lemnum incoluiſſe, refert Herodotus VI. non longe ab extremo. *Longol. Lambin. Mag.* Sane Cares Lemnum incoluiſſe ex Poëta conſtat, qui illos ἁλὸς ταμίας vocat; veterem illorum θαλαττιοκρατίαν ſpectans, non mercaturæ habita ratione, quæ eam gentem, quod ſciam, nobilem fecit nunquam. Maris imperium populi Græciæ atque Aſiæ alius alio tempore obtinuerunt, ut ſcimus ex Strabone & Hiſtoriis. Cares, quo tempore Romam à ſe conditam regebat Romulus, principes maris mediterranei fuiſſe, Euſebius ſcriptum reliquit in Chronico. Græcis ſemper habiti pro barbaris, cum moribus inſtitutiſque, tum lingua: cujus gratia Vatum Principi dicuntur βαρβαρόφωνοι. *Caſaub.* Excerpta *Chares.* Cum tamen non Græcis Χᾶρες ſed Κᾶρες ſcribantur. Sic *Hyſter*, pro *Iſter*, *Dathis*, *Arthemiſium*, *Phydna*, *Cythium*, & alia immiſſo ſpiritu in iiſdem ſchedis & editionibus antiquis.

1 Non

Lemnum incolebant, etſi præter opinionem res ceciderat, tamen [1] non dicto ſed ſecunda fortuna adverſariorum capti
3 reſiſtere auſi non ſunt, atque ex inſula demigrarunt. Pari felicitate [2] cæteras inſulas, quæ Cyclades nominantur, ſub Athenienſium redegit poteſtatem. [3] Eiſdem temporibus [4] Perſarum Rex [5] Darius ex Aſia in Europam [6] exercitu trajecto, [7] Scythis * bellum inferre decrevit: pon-

1 *Non dicto ſed ſecunda fortuna adverſariorum capti.*] Elegantiſſime: Nam non tam caprioſis dictis, quam ſucceſſibus adverſariorum dare manus cogebantur, & ſtare conventioni per ludibrium interpoſitæ. Zenobius paullo aliter: ὕστερον δὲ Δαρείου τοῦ Πέρσου περὶ Θρᾴκην ὄντος, καὶ πάντα χειρουμένου τὰ πέριξ, Μιλτιάδης Ἀθηναῖος ἐκ τῆς Χερσονήσου ἀφεὶς εἰς τὸ πέλαγος καταλαμβάνει τὴν Λῆμνον, καὶ πρὸς τοὺς Πελασγοὺς ἔφη, βορέᾳ χρησάμενος αὐθημερὸν ἥκειν. Ἑρμῶν δὲ βασιλεύων τῶν Πελασγῶν ἐξέστη τῆς χώρας, τῇ μὲν ἀληθείᾳ τοῦ Δαρείου τὴν δύναμιν φοβηθεὶς, προσποιησάμενος δὲ ἑκὼν διδόναι τοῖς Ἀθηναίοις τὴν χώραν. Cent. III. num. 85. *Gelbard.*

2 *Cæteras inſulas, quæ Cyclades nominantur.*] Cyclades inſulæ ſunt in mari Ægæo, ſic dictæ, quod in orbem ſitæ ſint; ut tradunt Geographi, Strabo, Plinius, Mela, cæteri. Strabo lib. X. ἐν τῷ Αἰγαίῳ μᾶλλον αὐτή τε Δῆλος, καὶ αἱ περὶ αὐτὴν κυκλάδες. *Lambin.*

3 *Eiſdem temporibus.*] Anno ab Orbe condito 3439. Circa Olympiadem ſexageſimam octavam. *Salmaſ.*

4 *Perſarum Rex.*] Equi hinnitu electus, quod erat fatale Imperii omen. Apud Herodotum lapis: ΔΑΡΕΙ῀ΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ΄ΣΠΕΟΣ ΣΥ΄Ν ΤΕ ΤΟΥ῀ Ἵ́ΠΠΟΥ ΤΗ῀ Α΄ΡΕΤΗ῀, ΚΑΙ᾿ Ο΄ΙΒΑ΄ΡΕΟΣ ΤΟΥ῀ Ι΄ΠΠΟΚΟ΄ΜΟΥ, Ε΄ΚΤΗ΄ΣΑΤΟ ΤΗ΄Ν ΠΕΡΣΕ΄ΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙ΄Η΄Ν. Unde poſtea Darium in ſigillo habuiſſe ſculptum equum, δι' ὃν χρηματίσαντα ἐ-βασιλεύσειν, à Scholiaſte Thucydidis eſt notatum. *Kenchen.*

5 *Darius.*] Hyſtaſpis filius, quem Eſdras & Philo nominant Aſſuerum. *Strigel.* Δαρεῖος φρόνιμος Hesych. ἐρξείης Herodot. lib. VI. Hyſtaſpes in Tarich. dicitur كشتا سب, Kitſchtasb, eſtque ipſius Darii nomen. Videtur nomen fuiſſe Medicum, apud quos Hydaſpes & fluvii & Regis nomen fuit. Eratque nomen regium. Juſtin. X. *Darii nomine, ne quid regiæ majeſtati deeſſet, honoratus.*

6 *Exercitu trajecto.*] Septingentis millibus hominum. Juſtin. II. ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε τυτίων μυριάδες ἐξηελθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι. *Herodot.* IV. Muſa.

7 *Scythis.*] Europæis, quorum regionem, parvam Scythiam vocat *Strabo* lib. VII. μετὰ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. *Herod.* Antiquiſſimi orbem in tres partes diſtinxerunt, quarum media ipſis nota, Græciam, Italiam, Aſiam complectebatur. Septentrionalis Scythia, Auſtralis Æthiopia dicebatur. Strabo I. Illa Scythia eſt quam hodie uno nomine Tatariam dicimus, plena pugnaciſſimarum gentium. Unde nomen illud fluxerit, incertum. Probabilis magni Salmaſii ſententia, à Getis: unde præpoſito Σ, more Æolum fecerunt Σκύθας. Getæ, Gothi, Gitæ, Kitæ, Scythæ, unius nominis gens, in multos populos diviſa. Arabes الخطا vocant, qui ſunt Chatæi veterum, Ptolemæo

[1] pontem fecit in Iſtro flumine, quà copias traduceret. Ejus pontis, dum ipſe abeſſet, cuſtodes reliquit principes, quos ſecum ex Ionia & Æolide duxerat: quibus ſingulis ipſarum urbium perpetua dederat imperia. [2] Sic enim putavit

lemæo χάτυη, nobis hodie Catai, vel Kitaini. Sed cum olim Scytharum nomen proprium populis Tauricæ Cherſoneſi eſſet, paulatim expeditionibus ſuis in reliquam Sarmatiam & Aſiam Septentrionalem, omnibus id gentibus in ſeptentrione tributum, ut Ammianus Marcellinus docet. Quod etiam ante cccc. annos, in Tataris factum videmus. Quorum nomen unde fluxerit, ex Planocarpo & aliis docere promptum, niſi obſtatet opuſculi hujus brevitas. Denique illi, quibus bellum Cyrus intulit, Scythæ fuerunt inter Tanaim & Jaxartem, ſupra mare Caſpium, quæ Scythia ante ccc. annos, Timuri ævo dicta fuit كة الى شتى قفخاق وبر deſertum Kafthak & Barca, hodieque *Tataria deſerta* dicitur. Qualis illa gens fuerit, & quam egregia armis, moribuſque, Hiſtoria Timuri Arabica oſtendit. Ita igitur illa: *Termini ejus, ad auſtrum mare Hyrcanum & Pontus Euxinus, interjacenteſque Circaſſiorum montes. Ad Orientem Choraſmios, Atrar & Schagnak habent. Donec per multas gentes in Turqueſtanam uſque & Cataiam protenſi, cum Sinis, Mogolibus, Catainis terminos jungant. In Septentrione Siberia eſt, & vaſtæ incultæque regiones. Hinc in Occidentem Ruſſia, Bulgaria, Græcum Othmannicumque Imperium jacet. Gens ipſa moribus, forma, armiſque egregia eſt. Paucæ illis urbes ſunt. In plauſtris per aperta camporum, vagis ſedibus, degunt. Tribus eorum plurimæ, linguâ, ut Arabum gentes, diviſæ. Summa omnibus ſimplicitas & integritas. Fraudes & aliæ fallendi artes, ibi exulant.* Cæterum illa Scythia ſemper inacceſſa & fatalis Regibus Perſiæ fuit, adeo, ut numquam ultra Jaxartem vel Tanain fines imperii ſui protulerint. *Horn.*

* *Bellum inferre decrevit.*] Quod deſcribit *Herodot.* VI. *Juſtin.* II. *Diodor.* II. *Pauſanias* I. Cauſa hujus belli non alia fuit, quam quod Jancyri Regis Scytharum filia, quam matrimonio jungere cupiebat, ſibi negaretur. *Longol. Mag.*

1 *Pontem fecit in Iſtro flumine.*] Διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς τὸν πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. *Herod. Oroſ.* II. 9.

2 *Sic enim putavit.*] Locum explicat Boeclerus in notis ſuis ad Miltiadem, hoc ſenſu: Darius effectum pontem receptui ſuo ſervari volens, cuſtodibus curam ejus tradidit Ioniæ & Æolidis Principibus. Horum fides pignorata erat imperiis: In amicitiam quippe aſſumptos, ut dominari magis quam ſervire ſibi viderentur, urbium ſingularum (in Ion. Æol.) tyrannos fecit. Διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, inquit *Herodot.* I. IV. Hoc ejuſmodi erat, ut ſua quiſque poteſtate contenti, de libertate popularium parum eſſent ſolliciti, adeoque Græcos Aſiam incolentes, quos Perſicus dominatus comprehenderat, ad res novas & libertatis reſumendæ ſtudium minime erigerent, erigive paterentur. Singularis enim perpetuique imperii dulcedine allecti ejus auctorem Darium haud dubie credebantur defenſuri: præſertim cum intellectu non eſſet difficile, Dario potentia demoto urbes, quas obtinuiſſent ipſi, odio ſingularis imperii inſito, expulſis tyrannis (quibus duplici nomine contigerat invidiam mereri, & quod inſtrumenta Perſicæ dominationis, & quod tali poteſtatis forma, id eſt, inſolita ac tyrannica uſi erant,) priſtinam regiminis diſcipli-

vit faciłlime ſe Græca lingua loquentes, qui Aſiam incolerent, ſub ſua retenturum poteſtate, ſi amicis ſuis oppida tuenda tradidiſſet: quibus, ſe oppreſſo, nulla ſpes ſalutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltiades, [1] cui illa cuſtodia crederetur. Hic quum crebri afferrent nuncii, male rem gerere Darium, premique ab Scythis: [2] Miltiades hortatus eſt pontis cuſtodes, [3] ne à fortuna datam occaſionem liberandæ Græciæ dimitterent. Nam ſi cum his copiis, quas ſecum tranſportaverat, interiiſſet Darius, non ſolum Europam fore tutam, ſed etiam eos qui Aſiam incolerent Græci genere, liberos [4] à Perſarum futuros dominatione & periculo. Id & facile effici poſſe: [5] Ponte enim reſciſſo, regem vel hoſtium ferro vel inopia, paucis diebus interiturum. Ad hoc conſilium quum plerique accederent, Hi-

ciplinam reſumturas eſſe, βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι: Verba ſunt Iſtiæi apud Herodot.

1 *Cui illa cuſtodia crederetur.*] *Traderetur*, membranæ Mendozii. *Schott.*

2 *Miltiades hortatus eſt pontis cuſtodes.*] Paullo aliter rem narrat Herodotus IV. Ubi ait, Scythas ipſos, cum prius ad pontem in Iſtro factum, quam Perſæ perveniſſent, hanc orationem ad Iones habuiſſe: Ἄνδρες Ἴωνες, αἵ τε ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχηνται, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἔτι παραμένοντες, ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε χαίροντες, ἐλεύθεροι, θεοῖσι καὶ σκύθησι εἰδότες χάριν. Vide ſequentia. His de rebus conſultabant Iones. Ac Miltiades quidem cenſebat Scythis eſſe parendum: Iſtiæus vero Mileſius contra, ne res conficeretur, obſtitit.

3 *Ne à fortuna datam occaſionem.*] Notanda eſt heic στρατηγικὴ διδασκαλία χρόνου φείδεσθαι, οὔτε γὰρ παρελθόντα ἀνακαλέσαι, οὔτε αἰτήσαντες λαβεῖν αὐτὸν δυνάμεθα. Didymus ad Homerum β. Ἰλιάδ. *Gebhard.*

4 *A Perſarum futuros dominatione & periculo.*] Quibus ſolenne fuit, captivos vario ſuppliciorum modo afficere. De quo *Zopyri* hiſtoria apud Herodotum.

Perſarum.] Perſæ & Parrhi eadem gens. Græci qui diſtinxere Παρθοὺς & Perſas, more ſuo fecerunt, dum omnia turbant & confundunt, quæ diſcriminanda ſunt, aut non diſtinguenda dividunt. Idem nomen Πάρθος & Πέρσης ex proprio فرس, unde & Πάρθοι. Hinc Πασαργάδαι urbs, tranſpoſitis literis, pro περσαγάδαι vel περσογάδαι. Quod ſignificat Περσῶν στρατόπεδον, ut interpretatur apud Stephanum Anaximenes. Nec obſtat, quod Perſas & Parrhos Græci regionibus diſtinguunt. Nam Parthos collocant ubi nunc eſt *Iſpahan*, Perſas ubi *Iſtacbar*. Sic enim & Ἀθυρίαν & Ἀσυρίαν diſtinxerunt, cum idem ſit vocabulum Atur & Aſſur. *Salmaſ.*

5 *Ponte enim reſciſſo.*] Vel *reciſo*: Quod idem eſt. Malim tamen poſterius. Nam *cædere pontem*, *arborem*, non *ſcindere* dicunt auctores. *Gebhard. Lambin.* interrupto ponte: *Juſtin.* II. ζεύγματος

[1] Hiſtiæus Mileſius ne res conficeretur obſtitit, dicens, Non idem ipſis, [2] qui ſummas imperii tenerent, expedire & multitudini, quod Darii regno ipſorum niteretur dominatio. Quo extincto ipſos poteſtate expulſos civibus ſuis pœnas daturos. Itaque adeo ſe abhorrere à cæterorum conſilio, ut nihil putet ipſis utilius quam confirmari regnum Perſarum. Hujus quum ſententiam plurimi eſſent ſequuti, Miltiades non dubitans, tam multis conſciis, ad regis aures conſilia ſua perventura, Cherſoneſum reliquit, ac rurſus Athenas demigravit. [3] Cujus ratio etſi non valuit, tamen magnopere eſt laudanda, quum amicior omnium libertati quam ſuæ fuerit dominationi. Darius autem quum 4
[4] ex Europa in Aſiam rediſſet, hortantibus amicis, ut Græciam in ſuam redigeret poteſtatem, [5] claſſem quingentarum

τος τοῦ Ἴστρου λυθέντος. *Herodot.* Stratagema illud polemicum, de quo ad Vegetium Stewechius. *Kenchen.*

1 *Hiſtiæus Mileſius.*] Codex Danielis, *Hiſtiæus.* Lambinus leniter legit *Iſtiæus.* Omnino *Hiſtiæus* reponendum, qui Herodoto Ἱστιαῖος. Locus eſt libro IV. cap. 137. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσεσθαι ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Quam ſententiam cum Hiſtiæus dixiſſet, continuo ſeſe ad eum converterunt, qui antea à parte Miltiadis ſtabant, eique aſſenſi fuerant. Vide *Plutarch.* ἀποφθ. βασιλ.

2 *Qui ſummas imperii tenerent.*] Τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν. Uſitatius eſt *ſumma imperii*, *ſumma belli* ἑνικῶς. Cicero quoque dicit, *ſummam rerum adminiſtrare.* Gebh.

3 *Cujus ratio etſi non valuit, tamen magnopere eſt laudanda.*] Atqui nonne fidem violabat Miltiades, & ita non eſt ejus ratio laudanda? Reſpondeo, primum nullam fidem antiquiorem eſſe habendam pietate erga patriam: deinde quod poſuit Probus, *Miltiadem, ſi aliud, quam quod dedit, Græcis conſilium dediſſet, non tam fidei quam Perſarum regi dederat, quam ſuæ dominationi, fuiſſe conſulturum.* Maluit igitur Græcorum libertati, quam ſuæ dominationi ſervire, fide, quam barbaro adverſus patriam, & libertatem Græciæ dederat, neglecta. Omnino, ne quid diſſimulem, melius feciſſet Miltiades, ſi fidem Perſis non dediſſet. *Lambin.* Peccaſſe videntur Magio & Miltiades, qui proditionis hoc conſilium agitaverit; & Nepos, qui id factum approbaverit. Lambinus recte vidit hunc locum non eſſe ἁπλῆς τῆς κρίσεως, ſed συγκριτικῆς ὑποθέσεως. Iſtiæus & quos ſententiæ approbatores habuit, cæteri, non tam fide in Perſam, quam cura ſuæ dominationis poteſtatiſve tuendæ pontem cuſtodiebant: Miltiades cum detrimento ſuæ poteſtatis, patriæ opes, quam regis augere maluit. *Boecler.*

4 *Ex Europa.*] Scythia Europæa.

5 *Claſſem quingentarum navium.*] Ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. *Herodot.* Sexcentarum triremium claſſem ſine navibus hippagogis.

rum navium comparavit, eique [1] Datim præfecit & Artaphernem: hiſque ducenta peditum millia & decem equitum dedit, cauſam interferens, ſe hoſtem eſſe Athenienſibus, [2] quod eorum auxilio Iones [3] Sardis expugnaſſent, ſuaque præſidia interfeciſſent. [4] Præfecti regii [5] claſſe ad Eubœam appulſa, [6] celeriter Eretriam ceperunt: omneſque

lib. VI. In navium numero non conſentiunt, quemadmodum & hominum. Quod crebrum apud Scriptores in Hiſtoriis bellicis.

1 *Datim præfecit & Artaphernem.*] Herodotus libro VI. ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστελλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα. Plato Datim ſolum commemorat; in Epitaph. & de Leg. Sic Plutarchus περὶ τῶν παραλλήλ. Δᾶτις ὁ Περσῶν στρατηγὸς μετὰ τριακοσίων μυριάδων εἰς Μαραθῶνα παραγενόμενος πεδίον τῆς Ἀττικῆς. *Iambin.* Pauſanias ſolius Artaphernis meminit, in Atticis. *Mag.* Quem Ariſtophanis Enarrator *Artabazum* vocat: Μαραθὼν τόπος τῆς Ἀττικῆς, εἰς ὃν ἀφωρμήσαντο Δᾶτις καὶ Ἀρτάβαζος, Μηδικοὶ στρατηγοὶ πεμφθέντες ὑπὸ Δαρείου βασιλέως καταδουλώσασθαι τὴν Ἑλλάδα. Addit Ælianus, quod cum hi præfecti à Dario miſſi toti Græciæ poſt Marathoniam cladem acceptam bellum denuntiaſſent, à civitatibus & inſulis paſſim in belli ſignum ignem & aquam poſtulantes, à Spartanis in puteum conjecti ſuperſtructa pyra vivi ſuffocati ſint; ſubſannantibus interim eos Laconibus, quod haberent id quod periiſſent. *Long.*

2 *Quod eorum auxilio.*] Plutarchus contra Herodotum & Juſtinum in vita Ariſtidis, non fuiſſe Athenienſes auxiliarios Ionibus adſerit, ſed Sardeis incendio vaſtaſſe: ἐπεὶ δὲ Δᾶτις ὑπὸ Δαρείου πεμφθεὶς λόγῳ μὲν ἐπιθεῖναι δίκην Ἀθηναίοις, ὅτι Σάρδεις ἐνέπρησαν, ἔργῳ δὲ καταστρέψασθαι τοὺς Ἕλληνας. *Longol.* Plato vero in Menexeno: *Nos autem*, inquit, *Eretrienſeſque accuſans Darius, quaſi Sardibus inſidiaremur: tali ſumpta bellandi occaſione.* Mag.

3 *Sardis.*] Vel *Sardas*. Pro quo melius *Sardias*. τὰς Σάρδιας Ionice, ut Σάρδιες pro Σάρδεις. Alcman.

Σάρδιες ἀρχαίων πατέρων νόμος.

Salmaſ.

4 *Præfecti regii.*] Utitur paſſim voce Satrapæ, quod idem ac στρατηγὸς *Herodoto*. Notant veteres, Perſis proprie dictos Satrapas, mari & claſſibus præfectos, quales hodie *Archithalaſſi*, vel Arabico vocabulo *Ammirales* dicuntur. Tales fuere primi Perſarum Satrapæ, rei maritimæ Regum nomine Præfecti. Tandem omnibus omnino Præfectis regiis id nomen tributum eſt. *Satrapa* enim Perſis idem ſignificavit, quod veteribus Germanis *Gereba*, aut *Kuning Gereba*, nunc Præfecti regii, nunc Satrapæ nomine, à Perſis accepto, ſed Romana quaſi civitate jam donato, paſſim redditur. *Boxhorn.*

5 *Claſſe ad Eubœam appulſa.*] Vide Platonem dialogo de Legibus III. circa finem, & in Menexeno. *Eubœam* noſtra ætate *Negropontem* vocant. *Mag.* Situm inſulæ & promontorii vide apud Ptolemæum tab. Europæ x.

6 *Celeriter Eretriam ceperunt.*] Spatio trium dierum. *Plato* in Menex. Adeo ut nulli elabendi locus ſit datus. Et III. de *Leg.* refert, hujus belli tempore famam Athenas pervaſiſſe, Perſas junctis invicem manibus, omnique ita Eretrienſium regione circumdata, quotquot ibi aderant homines cœpiſſe. *Mag.*

1 *In*

Digitized by Google

que ejus gentis cives abreptos, [1] in Aſiam ad regem miſerunt. [2] Inde ad Atticam acceſſerunt, ac ſuas copias [3] in campum Marathona deduxerunt. [4] Is abeſt ab oppido circiter millia paſſuum decem. Hoc tumultu Athenienſes tam propinquo tamque magno permoti, [5] auxilium nuſquam

1 *In Aſiam ad regem miſerunt.*] Nam mortem Dati fuerat interminatus, niſi ad eum Eretrienſes & Athenienſes perduceret. Auctor Plato in Menexeno. *Mag.* Unde elucet, uſitatum fuiſſe priſcis Regibus hoſtium regiones vacuefacere, omneſque incolas correptos ac vinculis conſtrictos eo transferre, ubi pro ludibrio illis illuderent, vel ad abjectiſſima miniſteria abuterentur. 4. Regum xx. verſ. 18. *Gebhard.*

2 *Inde ad Atticam acceſſerunt.*] De qua legendi Strabo lib. IX. & ex nuperis Ubbo Emmius in illuſtrata Græcia.

3 *In campum Marathona.*] Sic ſolet Nepos. Ita alibi Lacedæmona dicit. Et Juſtinus Babylonia, Chalcedonia, Lacedæmonia. *Keuchen.* Herodotus l. VI. ſeu Eratone: *καὶ γὰρ ἦν ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης.* Stephanus: *Μαραθὼν δῆμος τῆς Λεοντίδος φυλῆς*, &c. M. Tullius lib. I. de Off. *Hinc rhetorum campus de Marathone.* Lambin. Illo bello nihil notius. Marathon magnarum & multarum virtutum teſtis. *Mela* II. Vide *Pauſan.* I. *Juſtin.* II. Contigit illud Diogneto Archonte. Auctor Anonymus: *ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.* Dion. Halic. libro V. XVI. annis poſt mortem primi Romanorum conſulis, L. Junii Bruti, accidiſſe tradit: *Ὑστερεῖ δὲ καὶ τὰ Μαραθώνια καὶ τῆς Βρούτου ταφῆς, εἰ δὴ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἤρξαντο οἱ ἔπαινοι λέγεσθαι τοῖς ἀπογινομένοις, ἑκκαίδεκα ἔτεσιν.* Vide *Meurſii* Archontes. Diem pugnæ notat Plutarchus in Camillo, *ἕκτῃ Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου.* Erat annus LVIII. periodi Olympicæ: proinde XX. periodi Atticæ. Neomenia Βοηδρομιῶνος XXX. Septembris. Ergo pugna Marathonia contigit V. Octobris, *Ἀπελλαίῳ δεκάτῃ φθίνοντος*, anno mundi 3460. Zygonos VI. *Scaliger.*

4 *Is abeſt ab Oppido circiter millia paſſuum decem.*] Athenis. Tantundem illis diſtat, quantum Cariſto Eubœæ. *Pauſan.*

5 *Auxilium nuſquam niſi à Lacedæmoniis.*] Socia tum civitate. *Juſtin.* II. Ait Plato III. de Leg. cum in omnes Græciæ partes legatos miſiſſent Athenienſes, qui auxilium peterent, ſubveniſſe tamen neminem præter Lacedæmonios: qui neſcio, qua religione impediti poſt pugnam Marathoniam venerunt. *Lambin.* Illam religionem addit Strabo lib. IX. ex Herodoto, cujus verba non pigrabor aſcribere: *Μαραθὼν ὅπου Μιλτιάδης τὰς μετὰ Δάτιδος τοῦ Πέρσου δυνάμεις ἄρδην διέφθειρεν, οὐ περιμείνας ὑστερίζοντας Λακεδαιμονίους διὰ τὴν πανσέληνον.* Hoc eſt, quod Juſtinus dicit, *quatridui religione tenebantur Lacedæmonii.* De qua Lycurgi legem commemorat Lucianus de Aſtrologia: *μηδαμὰ μηδὲ ἐς πόλεμον προχωρέειν*, ΠΡΙ'Ν ΤΗ'Ν ΣΕΛΗΝΑΙ'ΗΝ ΠΛΗ'ΡΕΑ ΓΕΝΕ'ΣΘΑΙ. Quippe Lycurgus omnem illis Reipublicæ adminiſtrationem è cœlo temperabat, & qui aliam civitatis adminiſtrationem exiſtimabat creſcente Luna & evaneſcente, propterea, quod omnia ab illa regerentur. *Keuchen.* Videtur Ariſtides geminas cauſas in Declamatione quadam recitare, quare poſt pugnam venerint Lacedæmonii: *Λακεδαιμόνιοι δὲ εἴτε ὑπὸ τοῦ πρὸς Μεσσηνίους πολέμου, εἴτε τὴν πανσέληνον μένοντες· οὐδὲ αὐτοὶ βοηθεῖν εἶχον.* *Longol.*

quam niſi à Lacedæmoniis petiverunt : [1] Philippidemque curſorem ejus generis, [2] qui hemerodromi vocantur, Lacedæmonem miſerunt, ut nunciaret quam celeri opus eſſet auxi-

1 *Philippidemque curſorem.*] Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην Κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. *Herodot. Phidippides*, non *Philippides* hic curſor vocabatur, Φειδιππίδης. Atque ita in Plinio reponendum, ubi & perperam *Philippides*, ſcribitur. Et verum eſt, hunc Phidippidem biduo Athenis Lacedæmonem perveniſſe. Herodotus l. VI. δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. Hoc iter mille centum quadraginta ſtadiis definiunt. *Salmaſ.*

2 *Qui Hemerodromi vocantur.*] Semper aliquid exhibent correctores, præſertim qui antiquitatem pro opinione intelligunt, quod aut carpendum eſt, aut emendandum. Qui *hemerodromi* repoſuerunt ex *hemerodromæ*, non aſſequuntur ſcripturam Nepotis ἀρχαΐζοντος. Vidit primum Giſanius hactenus perperam iſtam γραφὴν ab imperitis eſſe ſuſceptam, ſed ex Mss. & Excerptis legendum *hemerodromæ*, quam & alii poſtmodum, & Boſius celeriter arripuerunt. In antiquo carmine Saliari: PILVMNOE POPLOE, & FASCINOE, pro quo deinceps *ei* maluerunt, *Pilumnei pupulei*, *&* *faſcinei*; nempe pro *Pilumni populi*, *&* *faſcini*. Sic ex *hemerodromæ* igitur primum *hemerodromei* (quam ſcripturam & in veteri Ms. Præſtantiſſimi & amiciſſimi mihi Everhardi Sluiskenii offendi) & ſtatim *hemerodromi*. Nam ex Græco ἡμερόδρομοι confeſtim factum eſt Latinorum *hemerodromæ*, διαλύσει veteribus frequentata, ut ex Ἀδελφοὶ, Κληρούμενοι, *Adelphoe*, *Clerumenoe*, quod & hodie in vetuſtis Plauti & Terentii comœdiarum inſcriptionibus oſtenditur. *Hemerodromi*, peculiariter & vi primæ originis Solis epitheton. Suidas: Ἡμεροδρόμος, ὁ ἥλιος. Inde ad homines tranſlatum. Idem: λέγονται δὲ καὶ οἱ ταῖς βασιλικαῖς διατάξεσι ταχύτατα διακονούμενοι. νέοι δ' εἰσὶν ἐφήβων ὀλίγον πρεσβύτεροι προβεβλημένοι ἰσχὺς ταῖς τοιαύταις ὑπηρετούμενοι χρείαις. τόξων, καὶ βελῶν, καὶ ἀκοντίων, καὶ πυροβόλων λίθων ἐπιφερόμενοι πλέον οὐδέν. ταῦτα γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὴν ὁδοιπορείαν γίνεται χρήσιμα. Vocis ratio ἀπὸ τῆς ἡμέρας καὶ δρόμου notata, quod ſcilicet totum diem curſitantes non fatigentur. Vel, quod uno die magnum viæ ſpatium emetiantur; ut voluit Livius I. Decad. 4. Verba ejus ſunt: *Hemerodromos vocant, ingens uno die ſpatium emetientes.* Appellabantur & δρομοκήρυκες Harpocration: δρομοκήρυκες. Αἰσχίνης, οἱ λεγόμενοι ἡμεροδρόμοι. Vide Polyænum V. in Eudocimo. Erantque alii *dolichodromi*, *diaulodromi*, *oplitodromi*, *ſtadiodromi*. Veteres Romani habebant *Viatores* ſuos, quos Byzantini *Curſores* vocabant. Verus Onomaſticum: *Curſor*, δρομεύς. Gloſſæ: ταχυδρόμος, *Curſor*. Gloſſæ aliæ. *Exercipes*: ταχυδρόμος, δρομεὺς καὶ κύρσωρ. Res antiquæ originis, & olim Perſis nota, qui *Angaros* & *Aſtandas* vocabant. Suidas: Ἀστάνδαι, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ Ἄγγαροι. τὰ δὲ ὀνόματα Περσικά. Hinc *Angarias* deducunt, quæ ſunt impoſitæ onerum vehendorum neceſſitates. Ita ἄγγαρα, manſiones ſingulorum dierum. Et *angariare*, vi cogere ad onus ſubeundum. De quibus ex profeſſo Boxhornius in Epiſtola præmiſſa Currio Blanckardiano. De triplici Hemerodromorum genere vide diſſerentem Lipſium Cent. III. Epiſt. LIX. *Keucben.*

1 *Domi*

auxilio. [1]Domi autem creati decem prætores, qui exercitui præeſſent: [2]in eis Miltiades. Inter quos magna fuit contentio utrum mœnibus ſe defenderent, an obviam irent hoſtibus [3]acieque contenderent. Unus Miltiades maxime nitebatur, ut primo quoque tempore caſtra fierent. Id ſi factum eſſet, & civibus animum acceſſurum, quum viderent de eorum virtute non deſperari: & [4]hoſtes eadem re fore tardiores, ſi animadverterent, auderi adverſus ſe tam exiguis copiis dimicare. [5]Hoc in tempore nulla 5
civitas Athenienſibus auxilio fuit [6]præter Platæenſium: [1]ea mil-

1 *Domi autem creati decem Prætores.*] Libri veteres: *Domi autem creant decem Prætores*, & mox, *in eis Miltiadem.* Schott. Dan. alii. *Decem Imperatores*, Exemplar Longolianum. Herodotus: στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν ὁ Μιλτιάδης. Negat hoc Plutarchus in Parall. & quatuor tantum à populo delectos aſſeverat: Δάτις ὁ Περσῶν εἰς Μαραθῶνα παραγενόμενος πεδίον τῆς Ἀττικῆς, καὶ στρατοπεδευσάμενος πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ βαρβαρικοῦ πλήθους καταφρονήσαντες ἐνακισχιλίους ἔπεμψαν, στρατηγοὺς ποιήσαντες, Κυνέγειρον, Πολύζηλον, Μιλτιάδην. At omnes hiſtoriæ, quotquot ego hactenus inſpexi, decem Athenienſium duces numerant. Quin etiam ipſe Plutarchus in vita Ariſtidis, ut Miltiadi Duci in hac pugna primas defert, ita Ariſtidi ſecundas. Quod idem adſerit Ariſtides rhetor in Declam. Miltiadis. *Longol.*

2 *In eis Miltiades,*] Πολέμαρχος autem erat Callimachus Aphidnæus. Herodot. VI. & Pauſan. I. *Bongarſ.*

3 *Acieque contenderent.*] Sic emendandum. Quod confirmat Græca vox συμβάλλειν apud Herodotum. *Lamb.* Ita Lambinus ex Græco συμβάλλειν, quod eſt apud Herodotum in eadem narratione, reſcribendum putavit. Vetus quidam liber; *aciemque cernerent.* Helleniſmus. Malim tamen ut eſt in Mss. *acieque decernerent*, quomodo ſolet loqui Nepos in Eumene & Hannibale. Quanquam & iſtud ſincerum & de Græco expreſſum. Dicunt enim, κρίνειν τὸν πόλεμον καὶ διακρίνειν, venuſte κρίνειν τὰ ὅλα, quod de *ſumma imperii dimicare* explicat auctor noſter in Hannibale. Sic *cernere bellum* apud Poëtam Latinum, cujus meminit Seneca epiſt. 58. *Cernere vitam* in verſibus Ennianis. Quod Euripides in Medea dixit, ὡς τρὶς ἂν παρ' ἀσπίδα στῆναι θέλοιμ' ἂν μᾶλλον ἢ τεκεῖν ἅπαξ. Et ſic abſolute κρίνεσθαι etiam Græci uſurpabant; pro quo *cernere* veteres Latini eadem ſignificatione & uſu. *Keuchen.*

4 *Hoſtes eadem re fore tardiores.*] Græci conjungunt ὀκνηροὺς καὶ δειλούς. Polyæn. III. in Iphicrat. Comment. I. τῶν στρατιωτῶν τινὲς ὀκνηροὶ καὶ δειλοὶ καὶ ἀχρειῶντες εἵποντο. Infra Epaminonda: *Hujus caſu aliquantum retardati ſunt Bœotii.* Hunc locum expreſſum cenſeas verbis Diodori XIV. Biblioth. τοῖς μὲν ἰδίοις θάρσος περιέξειν, τοὺς δὲ πολεμίους δειλοτέρους ἔσεσθαι. *Gebhard.*

5 *Hoc in tempore nulla civitas.*] Sic edendum curavimus, cum à vulgatis quibuſdam exulet præpoſitio. Monetque diligentiſſ. Giſanius Conlectan. Lucretianis pag. 360.

6 *Præter Platæenſium.*] Vel *Platæenſes.* Ἄδηλος Scriptor apud Scholiorum Auctorem in Ariſtophanis Equi-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[1]ea mille miſit militum. Itaque horum adventu decem millia armatorum completa ſunt: quæ manus mirabili [2]flagrabat pugnandi cupiditate. Quo factum eſt ut plus, [3]quam collegæ, Miltiades [4]valuerit. Ejus enim autoritate impulſi Athenienſes, copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo caſtra fecerunt. [5]Deinde poſtero die ſub montis radicibus [6]acie è regione inſtructa, [7]nova arte, vi ſumma prælium commiſerunt. Namque [8]arbores multis locis erant raræ,

tes: *μόνων Πλαταιέων συμμαχησάντων αὐτοῖς χιλίοις ἀνδράσιν, ὡς ἐξισωθῆναι τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν τῇ Περσῶν.* *Gebhard.*

1 *Ea mille miſit militum.*] Juſtin. *Plataenſibus auxiliaribus mille.* Herodotus cum univerſis copiis opitulatum Athenienſibus veniſſe adſerit: *Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί.* *Lambin.* Cui conſonum, quod Plutarchus dicit, novem millia Athenienſes in Marathonem miſiſſe. *Mag.* Cæterum Thucydides, ſolos Athenienſes cum Lacedæmoniis manus conſeruiſſe refert. Quod contra omnium fidem. Lege Iſocr. Orat. IX.

2 *Flagrabat pugnandi cupiditate.*] Juſtin. II. *Magna in pugnam euntibus alacritas animorum fuit, adeo, ut cum mille paſſus inter duas acies eſſent, citato curſu ante jactum ſagittarum ad hoſtem venerint.* Vide Oroſium II. 9. Addit Iſocrates, paucos multis ſic obviam iviſſe, quaſi in alienis animabus non in ſuis periculum facturi eſſent. Panegyrico: *ἀπλείστων τὴν οἰκείαν δύναμιν ἔχοντες ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλλοντες κινδυνεύσειν.*

3 *Quam collegæ.*] Polyzolus, Cynægirus, alii. *Lamb.*

4 *Valuerit.*] *Valeret.* Cod. Dan.

5 *Deinde poſtero die.*] Concinnius in Veteri Cod. Danielis, *Dein.* Quomodo Alcibiade. *Dein Thebas* in eodem libro, pro *deinde.* Sic *exin* & *proin* dicebant. Vide Feſtum.

6 *Acie è regione inſtructa.*] Quomodo inſtructa fuit, narrat Herodotus VI. Muſa. Ita autem ille: *Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι, ὡς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύριας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας. καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ.* Vide ſequentia. Unde lux Juſtino adfertur: magnum dimicandi impetum Græcis inceſſiſſe, ut unanimi Marte impulſi, curſu in barbaros per octo ſtadiorum capedinem irruerent. *Keuchen.*

7 *Nova arte.*] Alibi vocat *conſilium novum*, ſingulare quoddam ad rem agendam *εὕρημα.* I. 5. 3. Flor. 4. 2. *Boecler.*

8 *Arbores multis locis erant raræ.*] Sic Ovidius:

Appa-

raræ, hoc conſilio, ut & montium tegerentur altitudine & [1] arborum tractu [2] equitatus hoſtium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etſi non locum æquum videbat ſuis, tamen fretus numero copiarum ſuarum, confligere cupiebat: eoque magis, quod [3] prius, quam Lacedæmonii ſubſidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum; equitum decem millia produxit, prælium que commiſit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienſes, ut decemplicem numerum hoſtium profligarent: adeoque perterruerunt, ut [4] Perſæ non caſtra, ſed naves peterent. [5] Qua pugna nihil adhuc eſt nobilius. nulla enim unquam tam exigua manus [6] tantas

tas

—— *Apparent frutices in vertice rari.* Cæterum hoc ex conſuetudine militari inſtitutum. Quale ſtratagema infra de Eumene producit. *Keuchen.*

1 *Arborum tractu.*] Arboribus productis, & longo ordine poſitis; ſive longa arborum ſerie. Sic *tractus ævi* apud Lucret. I. *Lambin.* Lege quæ idem ad hunc locum fuſe tractat in Annotationibus. An arbores erant proſtratæ, ut ingentem Perſarum equitatum impedirent? Frontinus II. 9. *Cleomenes Lacedæmonius adverſus Hippiam Athenienſem, qui equitatu prævalebat, planitiem in qua dimicaturus erat, arboribus proſtratis impedivit, & inviam equiti fecit.* Licet etiam capere *arborum tractum*, pro regione arboribus conſita ac denſa. *Gebhard.* Qualis campus Marathonius. Vide Pauſan. I.

2 *Equitatus hoſtium.*] Perſarum. فرس *Equus.* פַּרְסִי. *Equitem* notat, unde Pharesi vel Perſa; ſicut ante dictum fuit. Sunt enim ἱππικῆς ſtudioſiſſimi, & equitare à teneris edocti. Herodotus: παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. *Keuchenius.*

3 *Priusquam Lacedæmonii ſubſidio venirent.*] Qui plenilunium exſpectabant. *Lambin.*

4 *Perſæ non caſtra, ſed naves peterent.*] Quod erat ingentis terroris indicium, & deſperantium rebus ſuis. *Gebhard.* Juſtinus II. *Victi Perſæ in naves confugerunt; ex quibus multa ſuppreſſa, multa capta ſunt.* Herodotus: φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελάμβανον τῶν νεῶν. lib. VI. Sic Pauſanias, qui tamen in Marathonis lacum incidiſſe vult, ibique confertim aggregatos & cæſos. *Mag. Lamb.*

5 *Qua pugna nihil adhuc eſt nobilius.*] Cauſam gloriæ hoc prœlio comparatæ ſubdit continuo. Sic Pauſanias: *Hujus illuſtriſſimum eſt prælium apud Plataeas.* Quare ridiculum eſt, Schottum approbare; *Quoniam pugna nihil adhuc eſt volubilius.* Et referre ad ancipitem Martis aleam. *Gebhard.* Deſcripta eſt illa à trecentis auctoribus. *Plutarch.* Et mos fuit, per illos jurare, qui huic interfuerant. *Athen.* IX.

6 *Tantas opes.*] Δυνάμειν πολεμικὴν. Deſiderata ſunt hoc prælio ex Perſico exercitu CC. hominum millia. *Oroſius* II. 9. CXC. milites. *Herodot.* Dum confligeretur, viſum fuiſſe, dicit Pauſanias, hominem facie & armis ruſticum,

ſticum,

6 tas opes proſtravit. Cujus victoriæ non alienum videtur, quale præmium Miltiadi ſit tributum, docere; quo facilius intelligi poſſit, eandem omnium civitatum eſſe naturam. [1] Ut populi noſtri honores quondam fuerunt rari & tenues; ob eamque cauſam glorioſi, nunc autem effuſi [2] atque obſoleti: ſic olim apud Athenienſes fuiſſe reperimus. [3] Namque huic Miltiadi, qui Athenas totamque Græciam liberavit, talis honos tributus eſt in porticu, [4] quæ Pœcile vocatur,

ſticum, qui, cum aratro multos Perſas trucidaſſet, nuſquam loci poſtea conſpectus ſit. Quem Echetleum heroëm fuiſſe, poſtea Oraculum aperuit. Plutarchus Theſei ſimulachrum viſum, voluit. Idem Polyzelum Prætorem, unum è decem, quendam ſpecie humana auguſtiorem conſpexiſſe, indeque cœcum redditum, auctor eſt. *Mag.*

1 *Ut populi noſtri honores.*] Scripti, *Ut enim P. R. honores.* Quod rectius. Nam alibi ſic loquitur. Exempla locorum paſſim obvia. *Keuchen.*

2 *Atque obſoleti.*] *Obſoletos honores* interpretor, tritos & nimis uſitatos. Oppoſuit autem obſoletos raris, effuſos tenuibus, ut ſit χασμός. *Lamb.*

3 *Namque huic Miltiadi.*] Alterum Miltiadis præmium ſunt tropæa ex hoſtium manubiis, quibus ſe à ſomno quotidie excitari jactabat Themiſtocles. Auctor Tullius IV. Tuſcul. & Plut. *Schott.* Deſcripſit autem Nepos locum ex oratione Æſchinis rhetoris contra Demoſthenem, ſive Cteſiphontem, προσέλθετε οὖν τῇ διανοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν ποικίλην. ἁπάντων γὰρ τῶν καλῶν ἔργων ὑπομνήματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκειται, τί οὖν ἐστιν ὦ Ἀθηναῖοι ὃ ἐγὼ λέγω. ἐνταῦθα ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη γέγραπται. τίς οὖν ὁ στρατηγός; οὑτωσὶ μὲν ἐρωτηθέντες ἀποκρίναισθ' ἂν ὅτι Μιλτιάδης. ἐκεῖ δὲ οὐκ ἐπιγέγραπται πῶς, οὐχ ᾔτησε τὴν δωρεὰν ταύτην, ᾔτησεν, ἀλλ' ὁ δῆμος οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος συνεχώρησεν αὐτῷ πρώτῳ γεγράφθαι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας. *Longol. Lambin. Mag.* Lege *Plut.* in Cimone.

4 *Quæ Pœcile vocatur.*] A picturæ varietate. *Pauſan. Ariſtid.* ποικιλία enim, ſive ποίκιλμα, *varietatem* denotat. ποικίλλω vero idem eſt quod *variego.* Unde Ariſtoteles XI. cap. I. de Animal. avem colore variam *Pœciliidem* vocat. *Mag.* ποικίλη ante πεισιανάκτειος dicta. *Idem, Gebb. Longol.* Nomen mutatum fuit Phanippo imperante Athenis, ſub quo Marathonium prælium commiſſum. *Long.* Pictor hujus porticus Polygnotus Thaſius fuit. *Lamb.* Aglaophontis filius & diſcipulus. *Gebb.* Qui eam ſine ullâ mercede, ſed ob gratiam duntaxat erga urbem adductus, depinxit. *Mag.* Diogenes Laërtius VIII. in Zenone: Ἀνακάμπτων δὲ ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ, τῇ καὶ πεισιανακτείῳ καλουμένῃ, ἀπὸ δὲ τῆς γραφῆς τῆς Πολυγνώτου ποικίλῃ. Etenim prima pictura, qua porticus iſta depingi cœpit, Marathonia fuit pugna, adſcripto hoc diſticho:

Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι,
Ἔκτειναν Μήδων εἰκοσι μυριάδας.

In eo epigrammate numerus καθ' ἐξοχὴν, mendacio ſupra veritatem effertur. *Long.* Sed Plutarchus mulieres quaſdam prius fuiſſe pictas demonſtrat. *Mag.* Quod cum Pauſania facit, qui Marathoniam pugnam in extremo picturæ fuiſſe delineatam, tradit. Vide Jan. Rutgerſii Var. Lect. lib. V. cap. I. J.Meur-

catur, quum pugna depingeretur Marathonia; ut in decem Prætorum numero prima ejus imago poneretur, iſque hortaretur milites, præliumque committeret. Idem ille populus poſteaquam majus imperium eſt nactus, & largitione magiſtratuum corruptus eſt, [1] trecentas ſtatuas Demetrio Phalereo decrevit. [2] Poſt hoc prælium claſſem ſeptua- 7
ginta navium Athenienſes eidem Miltiadi dederunt, ut [3] inſulas quæ barbaros adjuverant, bello perſequeretur. Quo imperio [4] pleraſque ad officium redire coëgit: nonnullas vi expugnavit. [5] Ex his Parum inſulam opibus elatam, [6] quum oratione reconciliare non poſſet, copias è navibus eduxit, urbem [7] operibus clauſit, omnique [8] commeatu privavit. Deinde [9] vineis ac teſtudinibus conſtitutis,

J. Meurſii Athen. Atticas. Similis Romæ fuit *Media*, vel *Medica*, de qua Petron. in Sat. & porticus Argonautarum apud P. Vict. *Pœcile.*] In excerptis: Ποικίλη. Ut ὀστρακισμὸς, ἄστυ, & alia Græco charactere & terminatione. *Keuchen.*

1 *Trecentas ſtatuas Demetrio Phalereo.*] Quæ eo vivo everſæ ſunt. *Plut.* Narrant hiſtoriam Laërt. v. & Strab. ix.

2 *Poſt hoc prælium claſſem ſeptuaginta navium.*] Paullo aliter rem proſequitur Herodotus, aliam à Nepote cauſam ſubnectens. Verba lege lib. vi.

3 *Inſulas.*] Cycladas.

4 *Pleraſque ad officium redire coëgit.*] Schotti liber *plures*. Officium vero heic notat obedientiam, qua populus magiſtratui tenetur. Infra Cimone; *Inſulas alienatas ad officium redire coëgit.* Gebh.

5 *Ex his Parum inſulam.*] Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. *Herod.* Vide ſequentia; & Ephorum apud Stephanum. Græci Scriptores cum de inſulis tradunt, quæ urbes habent cognomines; ita loqui ſolent, Πάρος νῆσος καὶ πόλις. Κίμωλος νῆσος καὶ πόλις. Quod Plinius dixit, *Paros cum oppido, ab Delo* xxxviii. *marmore nobilis.* Quæ verba id ſignificant, Paron inſulam cum oppido ejuſdem nominis, diſtare ab Delo inſula triginta octo millibus paſſuum. Ita ille accepit, quaſi dixiſſet Paron cum oppido Abdelo, ut Abdelos ſit nomen oppidi in Paro. *Salmaſius.*

6 *Quum oratione reconciliare.*] Inclinat eo doctiſſ. Gronovius, ut probet *ratione*, hoc eſt, via aliqua commoda, conditionibus. Adi ipſum lib. ii. Obſerv. c. 10. & in Addendis p. 216. *Keuchen.*

7 *Operibus clauſit.*] Operibus oppugnantur munitiora, quam quæ impetu ſeu corona capi, ſubigique poſſint. Græci vocant τάφροις καὶ σταυρώμασι περιβάλλειν, vel etiam περιλαμβάνειν. *Gebhard.*

8 *Commeatu privavit.*] Nempe mari prohibitos, atque interclusos. Unde Ephorus ait: Πάρον δὲ εὐδαιμονεστάτην καὶ μεγίστην οὖσαν τῶν Κυκλάδων, (hoc eſt, quod Nepos *opibus elatam* dicit) καθεζόμενος ἐπολιόρκει πολὺν χρόνον τῆς θαλάττης εἴργων, καὶ κατὰ γῆν μηχανήμασι ἄγων. *Lambin.*

9 *Vineis ac teſtudinibus conſtitutis.*] De quibus legendus Juſtus Lipſius in libris πολιορκ.

tis, propius muros acceſſit. Quum jam in eo eſſet ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex inſula conſpiciebatur, neſcio quo caſu, [1] nocturno tempore incenſus eſt. Cujus flamma ut ab oppidanis & oppugnatoribus eſt viſa, utriſque venit in opinionem, ſignum à [2] claſſiariis regiis datum. Quo factum eſt, ut & Parii à deditione deterrerentur, & Miltiades timens ne claſſis regia adventaret, incenſis operibus, quæ ſtatuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas magna cum offenſione civium ſuorum rediret. [3] Accuſatus ergo proditionis, quod quum Parum expugnare poſſet, [4] à rege corruptus, infectis rebus à pugna diſceſſiſſet. Eo tempore æger erat vulneribus, [5] quæ in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipſe pro ſe dicere non poſſet,

verba

1 *Nocturno tempore incenſus eſt.*] Circa Muconum. Ephorus: ἤδη δὲ τῶν τειχῶν πιπτόντων, καὶ ἐπὶ τὸ παραδιδόναι τὴν πόλιν διωμολογημένων, ὕλης τινὸς ἐξ αὐτομάτου περὶ τὴν Μύκωνον ἐξαφθείσης, οἱ μὲν Πάριοι τὸν Δᾶτιν αὐτοῖς πυρσεύειν ὑπολαβόντες, ἐψεύσαντο τὰς ὁμολογίας, καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἔτι τῷ Μιλτιάδῃ παρέδωσαν. Addit, illos uti adhuc proverbio de pactis irritis, quod ἀναπαριάζειν, hinc vocant.

2 *Claſſiariis Regiis.*] Themiſtocle: *Cum claſſiariis Regis conflixit.* Id eſt, Xerxis, quemadmodum hic Darii. Hirtius & Xenophon epibatas vocant: Qui iidem cum claſſiariis. *Keuchen.*

3 *Accuſatus ergo proditionis.*] A Xantippo Ariphronis filio. Herodotus: Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα.

4 *A Rege corruptus.*] Reges abſolute non dicuntur niſi de Perſidis Regibus. Ita eos Plinius ſemper vocat. *Salmaſ.* Unde apud Suidam, βασιλεὺς μέγας, ὁ τῶν Περσῶν. τοὺς δὲ ἄλλους προστιθέασι καὶ τῶν ἀρχομένων τὰ ὀνόματα. οἷον Λακεδαιμόνιοι, Μακεδόνες. Quales Turcarum Imperatores, qui ſe omnium *ter Maximos* vocabant. Quæ appellatio ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis propagata eſt una cum Imperio, quorum ſtemmata quadruplici β figurabantur: βασιλεὺς βασιλέων, βασιλεύων βασιλεῦσι. *Keuchen.*

5 *Quæ in oppugnando oppido acceperat.*] Sic Mss. & Lambinus. Reliqui *ceperat*. In Dione: *Accepit graviſſimum parens vulnus morte filii.* Savaro. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥς τε σηπομένου τοῦ μηροῦ) *Herodot.* Idem tradit, ei fuiſſe femur convulſum, ſeu luxatum, dum deſiliit ex ſolario aut maceria. *Lambin.* Alii putridum factum vel emortuum volunt. Nonnulli ad ſiderationem perveniſſe, interpretantur ex Celſo. Quod probabile videtur, præſertim cum ex diverſa cauſa apoplexia originem trahat; ut miratur Fernel. lib. v. cap. 8. Path. *Keuchen.*

1 *Tiſago-*

verba pro eo fecit frater ejus [1] Tiſagoras. Cauſa cognita, [2] capitis abſolutus, [3] pecunia mulctatus eſt, [4] eaque lis quinquaginta talentis æſtimata eſt: quantus in claſſem ſumptus factus erat. [5] Hanc pecuniam quod ſolvere non pote-

1 *Tiſagoras.*] *Steſagoras* figmentum Longolii: cum contra exſtet in omnibus libris *Dixagoras*. P. Danielis excerpta *Sagoras*, Vulgati *Diagoras* nulla ratione. Verum Cl. Rutgerſius è Libanio reducit *Tiſagoras*. Idem accuſat ex Herodoto erroris, quod multo antequam Miltiadi hoc accideret, jam obiiſſet ille. *Gebhard.* Herodotus cauſam ejus ab amicis defenſam tradidit: *ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι*, & mox, *τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι.* lib. VI.

2 *Capitis abſolutus, pecunia multatus eſt.*] Προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι. *Herod.*

3 *Pecunia mulctatus eſt.*] Leve eſt, quod notamus, tamen quia crebrius occurrit, ſemel hoc loco obſervandum. *Mulctari* & *multari* promiſcue *κατὰ τὰ εἰθισμένα* ſcribebant veteres, unde *multatus eſt* in Excerptis. Sed in aliis *mulcatus eſt*, pro *mulctatus* vel *multatus*, quæ verba male confunduntur à librarionibus vulgatis. Nam *mulcare* eſt aliquem verberibus excipere, unde *Mulciber*: *mulctare* vero *πλημμελάζειν*, pœnam pecuniariam alicui irrogare, à *multa*, cujus originem ad Sabinam linguam refert Varro in undevigeſimo antiq. humanar. Nihil frequentius in libris occurrit, quam mutatio harum literarum invicem. *Keuchen.*

4 *Eaque lis quinquaginta talentis æſtimata eſt.*] Id eſt, aureorum triginta millibus, ſi Budæo adhibenda fides. *Mag.* Intelligitur ipſa pecunia multatitia, æſtimatione delicti decreta. Hinc addit Noſter, tot talentis æſtimatam Miltiadis litem, *quantus in claſſem ſumptus factus erat*, ut ex antecedenti conſequens noteiur. *Boecler.* Litem æſtimare, teſte Aſconio Pediano, eſt pecuniam, de qua lis fuit, & propter quam reus condemnatus eſt, in ſummam redigere. Cimone: *Cum pater ejus litem æſtimatam populo ſolvere non poſſet.* Gebh. Sed talentum varium apud Veteres. Nam Atticum, affirmante Jul. Polluce, ſexaginta fuit minarum. Aliud rurſus Babylonium, aliud Syrium & Æginæum. Verba ejus l. IX. in univerſum ſunt hæc: *Τοῦτο γε μὴν οὐκ ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ τὸ μὲν Ἀττικὸν τάλαντον ἑξακισχιλίας ἐδύνατο δραχμὰς Ἀττικάς. τὸ δὲ Βαβυλώνιον, ἑπτακισχιλίας. τὸ δὲ Αἰγιναῖον, μυρίας. τὸ δὲ Σύρων πεντακοσίας καὶ χιλίας, ὡς πρὸς τὸν Ἀττικῆς δραχμῆς λογισμόν.* Sed intelligenda hæc de talento nummario. Dixerit aliquis: *Quot ergo minarum erat ponderale talentum?* Reſpondeo, totidem. Docet id Diodorus apud Suidam his verbis: *τάλαντον ὥς φησι Διόδωρος ἐν τῷ περὶ σταθμῶν, μνῶν ἐστι ξ. ἡ δὲ μνᾶ, δραχμῶν ρ. ἡ δὲ δραχμὴ ὀβολῶν ἕξ. ὁ δὲ ὀβολὸς, χαλκῶν ϛ. ὁ δὲ χαλκὸς λεπτῶν ν.* Quod Græci *τάλαντον* dixerunt, *ἀπὸ τοῦ τλῆναι τὸ βάρος*, à ſuſtinendo onus vel pondus, quum videlicet pecuniæ certa ſumma appenditur, hoc Hebræi appellant ככר *Cicar*, quaſi ponderis ſpeciem planam & extenſam placentæ inſtar, ut explicat Arias Montanus. *Funger.* Lege quæ de talentis ad Feſti locum notavit maximus Scaliger.

5 *Hanc pecuniam quod ſolvere non poterat.*] Græce *μὴ ἐκτετικέναι τὸ τίμημα.* Amplius vero calamo exarati libri: *Quod ſolvere in præſentia non poterat.*

poterat, [1] in vincula publica conjectus eſt, [2] ibique diem
8 obiit ſupremum. Hic etſi crimine Pario eſt accuſatus, tamen alia fuit cauſa damnationis. Namque Athenienſes propter [3] Piſiſtrati tyrannidem, [4] quæ paucis annis ante fuerat, [5] omnium ſuorum civium potentiam extimeſcebant. Miltiades [6] multum in imperiis magiſtratibuſque verſatus, [7] non videbatur poſſe eſſe privatus: præſertim [1] cum

rat. quod eſt, præſentibus nummis. *Schott.*

1 *In vincula publica conjectus eſt.*] Alludit eo Cicero pro Sextio: *Miltiadis calamitas non deterruit Themiſtoclem à republica defendenda.* Lege *Pauſan.* in Att. & *Val.* Maximum, lib. v.

2 *Ibique diem obiit ſupremum*] Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίζαντος αὐτῷ τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. *Herodot.*

3 *Piſiſtrati tyrannidem.*] Duæ tyrannidis ſpecies à Cicerone memorantur: Πεισιστρατισμὸς & Φαλαρισμός. *Keuchen.*

4 *Quæ paucis ante annis fuerat.*] Tyrannidem Piſiſtratus conſtituit Olympiad. I. anno I. ut ex Tatiano, Clem. Alexandrino, & aliis conſtat. Quo tempore Archon Comias. Plutarchus: ἐπὶ Κωμίου ἤρξατο τυραννεῖν Πεισίστρατος. Regnabat Romæ Servius Tullus. Vide Ciceronem in Bruto. Aulus Gellius XVII. 31. *Servio autem Tullo regnante, Piſiſtratus Athenis tyrannus fuit.* Meurſius. Tempus tyrannidis fuit XXXIII. annorum, Heraclides in Rep. Πεισίστρατος, τριάκοντα τρία ἔτη τυραννήσας, γηράσας ἀπέθανεν. De Pyſiſtratidis eſt Herodoti locus Muſa quinta, qui accipiendus, ut XXXV. impleto, ſextus inchoatus fuiſſe exiſtimetur. Valde erravit Ariſtoteles in iſtis verbis Politicor. v. 12. ὥστε τὰ πάντα ἐγένετο ἔτη τριάκοντα καὶ πέντε. Nam quod ille univerſum tempus ſtatuit, illud tantum Piſiſtratidarum fuit, ut ex Herodoto clarum. *Keuchen.*

5 *Omnium ſuorum civium potentiam extimeſcebant.*] Hinc jam exoſa memoria fuit, ut viros quoſque præſtantiſſimos, cum excellere poteſtate in Republica incepiſſent, ſolo hoc duntaxat nomine amoverent. Poſt Hippiam decretum factum in omneis Piſiſtratidas longe aſperrimum; cujus mentio eſt in illo adverſus Philippum, quod exſtat apud Livium l. XXXI. Ac tam pertinaci odio eos deinde habuerunt, ut ne quidem accepta in Sicilia clade, in diſcrimen ſuum adducti, poſt annos nonaginta duos, cum exulibus quibuſcunque reditum darent, inſtauranda reipublicæ hos recipere voluerint. *Marcellinus* in Vita Thucyd. De exoſo nomine ſub oſtraciſmo Cimonis & Themiſtoclis unus inſtar omnium Ariſtides in oratione de Quatuorviris: Δοκοῦσι γάρ μοι (οἱ Ἀθηναῖοι) τὰς συμφορὰς ἐνθυμηθέντες, τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας αὐτοῖς, μηδένα βούλεσθαι μεῖζον ἐᾶν τῶν πολλῶν φρονεῖν, ἀλλ' ἐξ ἴσου εἰς δύναμιν εἶναι. δίκαια ἄρα ἐποίουν, ἐλαύνοντες Κίμωνα, καὶ Θεμιστοκλέα. Vide Thucydidem de Alcibiade, lib. VI. *Meurſius.*

6 *Multum in imperiis.*] *Magniſque*, Cod. Giſanii. *Schott.*

7 *Non videbatur poſſe eſſe privatus.*] Tanta eſt imperii dulcedo, tamque penetrans ambitio, ut dediſci non poſſit. Liv. lib. II. cap. 2. *Neſcire Tarquinios privatos vivere.* Ariſtot. III. Pol. c. 3. Καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως Ἰάσων ἔφη, πεινῆν, ὅτε μὴ τυραννοῖ, ὡς οὐκ ἐπιστάμενος ἰδιώτης εἶναι. Juſtin. XXXVIII. 9. *Demetrius*

[1] cum conſuetudine ad imperii cupiditatem trahi videretur. Nam Cherſoneſi omnes illos quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem, tyrannuſque fuerat appellatus, ſed juſtus. Non erat enim vi conſequutus, ſed ſuorum voluntate, eamque poteſtatem bonitate retinuerat. [2] Omnes autem [3] & habentur & dicuntur tyranni, qui poteſtate ſunt perpetua in ea civitate, [4] quæ libertate uſa eſt. Sed in Miltiade erat cum ſumma humanitas, [5] tum mira comitas, ut nemo tam humilis eſſet, cui non ad eum aditus pateret: magna autoritas apud omnes civitates: nobile nomen: laus rei militaris maxima. [6] Hæc populus reſpiciens, maluit eum innoxium plecti, quam ſe diutius eſſe in timore.

II. THE-

metrius privatam, etſi opulentam vitam pertæſus, tacitus in regnum fugam meditabatur. Gebhard.

1 *Cum conſuetudine ad imperii cupiditatem.*] Iſaacus Caſaubonus Animadverſionibus Suetonianis, legit: *Cum imperii conſuetudine ad imperii cupiditatem trahi videretur.* Ut τὸ *imperii* bis repetatur. *Sch[illegible]. Boecler.* Quod probare non poſſum. *Gebhard.*

2 *Omnes autem & habentur & dicuntur Tyranni.*] Hæc videntur eſſe dicta propter C. Jul. Cæſarem, cujus potentiam immoderatam & injuſtam, ſive Æmilius Probus, ſive Cornelius Nepos, ut qui eſſet bonarum partium, non probabat. *Lambin.*

3 *Et habentur & dicuntur.*] Legunt Excerpta: *& dicuntur & habentur.* Cæterum *juſtus tyrannus* eſt Ariſtoteli τύραννος κατὰ νόμον, quales erant reges Orientis, qui non vi, ſed voluntate populorum, imperium obtinebant. *Keuchen.*

4 *Quæ libertate uſa eſt.*] Ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει. *Schott.*

5 *Tum mira comitas.*] Sic conſtanter Mss. & vulgati omnes. Vetus Codex & Puteanus *Communitas* legebat. Sed ambigo, num receptum ſit nomen in ea ſignificatione apud Latinos auctores. *Savaro.*

6 *Hæc populus reſpiciens.*] Notamus ἀντίςαϛιν oratoriam, ſive compenſationem, qua malebant Athenienſes, unum Miltiadem innoxium pœna affici, quam rempub. univerſam in perpetuo tyrannidis metu verſari. Bene autem *reſpiciens* probaverim, pro *aſpiciens*; quod tamen integrum in Sluiskenii membranis.

I Necest

THEMISTOCLES.

II.

1 THEMISTOCLES [1]Neocli filius Athenienſis. [2]Hujus vitia ineuntis adoleſcentiæ, magnis ſunt emendata virtutibus: adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio eſt ordiendum. [3]Pater ejus Neoclus generoſus fuit: [4]is uxorem Acarnanam civem duxit, ex qua

1 *Neocli filius.*] Θεμιστοκλῆς, Ἀθηναῖος δημαγωγός, Νεοκλέους υἱός. *Suidas.* In veteribus libris manuſcriptis ea nomina Græca quæ primæ ſunt declinationis contractorum, Latine ab Æmilio Probo per ſecundam redduntur: ut, Περικλῆς, *Periclus*, Νεοκλῆς, *Neoclus*, & ſimilia. *Proclus* in Vita Ageſilai, cum Περικλῆς Græce ſcribatur. *P. Daniel.* Titulus hujus vitæ à Cornelio talis mihi videtur eſſe conceptus:

THEMISTOCLES NEOCLI FILIUS ATHENIENSIS.

Sic refingendum cenſeo titulum vitæ Alcibiadeæ:

ALCIBIADES CLINIÆ FILIUS ATHENIENSIS.

Idem tenendum in Timotheo, Chabria, Epaminonda, Eumene, Timoleonte, Annibale. *Gebhard.*

2 *Hujus vitia ineuntis adoleſcentiæ.*] Achilles Tatius VIII. ἐρωτικῶν prope finem in tali exemplo: καὶ μὴν οὖν ὑπεισῆλθέ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅτι κάκιστος τὴν πρώτην ἡλικίαν σφόδρα δόξας ἀκόλαστος εἶναι, πάντας ὑπερέβαλεν Ἀθηναίους ὕστερον σοφίᾳ τε, καὶ ἀνδραγαθίᾳ. Atque hunc colorem in Cæliana, ſuo propoſito accommodat Cic. c. 12. *Boecler.* Ipſe quippe dicere ſolitus erat, *aſperos & indomitos pullos in optimos equos evadere, ſi quis illis diſciplinam rectamque inſtitutionem adhibeat.* Gebhard. Hinc Valer. Maximus: *Piget Themiſtoclis adoleſcentiam attingere, ſive patrem aſpiciam, abdicationis inurentem notam; ſive matrem, ſuſpendio finire vitam propter filii turpitudinem coactam; cum omnium poſtea Graii ſanguinis virorum clariſſimus exſtiterit, mediumque Aſiæ & Europæ vel ſpei, vel deſperationis pignus fuerit. Hæc enim ſalutis eum ſuæ patronum habuit, illa vadem victoriæ adſumpſit.* Præclari Scriptoris de præclaro Duce præclarum elogium. Simile quicquam de Fabio Maximo commemorat lib. VI. cap. 9.

3 *Pater ejus Neoclus generoſus fuit.*] At Plutarchus contra: πατρὸς γὰρ ἦν Νεοκλέους οὐ τῶν ἄγαν ἐπιφανῶν Ἀθήνησι Φρεαρρίου τῶν δήμων. *Longol. Lambin.*

4 *Is uxorem Acarnanam civem duxit.*] Turbant in matre Themiſtoclis Mss. Qui *Halicarnaſſiam* abnegant Mss. Codices *Arcananam* ſubſtituunt. Longolius primus *Carinam* repoſuit. *Gebhard.* Nam Carina vel Cariatide matre Euterpe illum natum plerique prodidere. In quibus eſt Fanias, ut refert Plutarchus. *Lambin.* Quin idem Plutarchus tradit, Neanthem quendam memoriæ prodidiſſe, eam Halicarnaſſi natam eſſe. *Idem.* Sed certi nihil ob opinionum varietatem de nomine conſtitui poteſt. Maxima autem Hiſtoricorum pars meretriculam Threjiciam, Abrotanum nomine, illum edidiſſe teſtatur. Athenæus lib. XIII. Amphicrates de claris viris idem hoc adſerit, adjecto epigrammate Iphicratis: quod ipſum & Plutarchus tacito auctoris nomine (videtur autem vitiatus ille locus) adduxit:

Ἀβρότο-

ex qua natus eſt Themiſtocles. Qui quum minus eſſet probatus parentibus, [1] quod & liberius vivebat, & rem familiarem negligebat; [2] à patre exhæredatus eſt. Quæ contumelia non fregit eum; ſed erexit. Nam quum judicaſſet, ſine ſumma induſtria non poſſe eam exſtingui, totum ſe dedidit reipublicæ, diligentius amicis [3] famæque ſerviens. Multum in judiciis privatis verſabatur: ſæpe [4] in concionem populi prodibat: nulla res major [5] ſine illo gerebatur: [6] celeriterque quæ opus erant, reperiebat, facile eadem oratione explicabat. Neque minus in rebus gerendis promptus quam excogitandis erat: quod & de inſtantibus [7] (ut ait Thucydides) veriſſime judicabat, & de futuris callidiſſime conjiciebat. [8] Quo factum eſt ut brevi tempore illuſtraretur. Primus autem gradus fuit capeſſendæ reipu- 2
blicæ,

Ἀβρότονον Θρήϊσσα γυνὴ γένος, ἀλλὰ τεκέσθαι
Τὸν μέγαν Ἕλλησίν φασι Θεμιστοκλέα, *Longol. Lambin.*

1 *Quod & liberius vivebat.*] Imo nimis licenter & diſſolute: ut volunt ii, qui Themiſtoclem ἀκόλαστον & ἄσωτον fuiſſe in adoleſcentia dicunt, ob eamque cauſam à patre abdicatum: in quibus ſunt *Ælian.* II. Var. *Suidas.* Quos refellit Plutarchus in Themiſtocle. Idem tamen περὶ τοῦ θείου βραδέως τιμωρ. eorum ſententiam videtur probare. Quemadmodum in ἀποφθ. βασ. Θεμιστοκλῆς μειράκιον ὢν, ἐν πότοις ἐκυλινδεῖτο καὶ γυναιξί. *Lambin.* Vide ſis Athenæum, & alios.

2 *A Patre exheredatus eſt.*] Ἀπεκηρύχθη, dicunt Græci, id eſt, abdicatus eſt, quod valet, repudiatus & rejectus eſt à patre, ut non filius, ſed patre indignus filius. *Lambin.* Negat hoc Plutarchus contra Ælianum & alios, in ipſius Vita.

3 *Famæque ſerviens.*] Sic Cicero epiſt. ad Att. lib. VI. 10. *Perſuaſum eſt omnibus meis ſerviendum eſſe famæ meæ.*

4 *In concionem populi prodibat.*] Εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Vel: εἰς τὸ βῆμα παρῄει, ſeu παρήρχετο. *Lamb.*

5 *Sine illo gerebatur.*] Editio Longoliana: *regebatur.*

6 *Celeriterque quæ opus erant, reperiebat.*] Addunt excerpta P. Danielis: *facile eadem oratione explicabat.* Quæ & Cl. Schottus ex Ultrajectino produxit, cujus judicio aſſentior. Tale enim quicquam deſideratur, cum & prudentiæ juxta & eloquentiæ laude viguerit Themiſtocles. *Gebhard.* Vide Lucianum in Encomio Demoſthenis.

7 *Ut ait Thucydides.*] Libro I. οἰκείᾳ γὰρ ξυνέσει καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιμαθὼν τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής. Quem locum etiam M. Tullius profert epiſt. 7. lib. X. ad Atticum. *Lamb. Longol.*

8 *Quo factum eſt, ut brevi tempore illuſtraretur.*] Eandem cauſam adhibet Herodotus lib. VIII. Lege Ariſtidem rhetorem, & paſſim memorata ab antiquis ejus elogia. Unum Plutarchum adducam inſtar omnium, qui de illo hoc adſerit: πόρρωθεν ἤδη προσδοκῶν τὸ μέλλον.

1 Bello

blicæ, [1] bello Corcyræo: ad quod gerendum [2] prætor à populo factus, non ſolum præſenti bello, ſed etiam reliquo tempore, ferociorem reddidit civitatem. Nam quum pecunia publica [3] quæ ex metallis redibat, largitione magiſtratuum quotannis interiret: ille perſuaſit populo, ut ea pecunia claſſis centum navium ædificaretur. Qua celeriter effecta, primum Corcyræos fregit: deinde maritimos prædones conſectando, mare tutum reddidit. In quo cum divitiis ornavit, tum peritiſſimos belli navalis fecit Athenienſes. Id quantæ ſaluti fuerit univerſæ Græciæ, bello cognitum eſt Perſico. Nam quum [4] Xerxes [5] & mari & terra

1 *Bello Corcyræo.*] Vel ex aliquo hiſtorico, qui hodie non exſtat, ſumpſit hæc Probus; vel, pro *Corcyræo, Æginetico* legendum. Sic enim Herodotus libro VII. paucis poſt Oraculum Delphicum de muro ligneo: ἑτέρη δὲ Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, &c. Commemorat hoc bellum & Thucydides lib. I. *Lamb.* Item Polyænus lib. I. Strat.

2 *Prætor à populo factus.*] Neque in Corcyræo bello egit imperatorem ſeu prætorem, ſed arbiter datus inter Corcyræos & Corinthios pro Corcyræis judicavit, & bellum compoſuit, ut à Plutarcho traditum eſt: γενόμενος γὰρ αὐτῶν (Corcyræos intellige) κριτὴς πρὸς Κορινθίους ἐχόντων διαφορὰν, ἔλυσε τὴν ἔχθραν, εἴκοσι τάλαντα κρίνας τοὺς Κορινθίους καταβαλεῖν. *Longol.*

3 *Quæ ex metallis redibat.*] Argentifodinis, ut Græci referunt, ne quælibet metalla intelligamus. Iſte proventus Laureoticus erat, à Laureo Atticæ regiuncula, in qua fodinæ erant Athenienſium. *Suidas*, *Thucyd.* II. & VI. *Pauſ.* in Att. *Strab.* IX. *Vitruv.* VII. Cæterum deſcripſit hoc ex Herodoto libro VII. Plutarchus, à quo Probus eſt mutuatus. De proventu Laureotico legendus Polyænus lib. 2. in Themiſt. Comment. 5. Verbum *redire* ſignificans πρόσοδον ratioris uſus. Cicero pro Roſcio: *Hæc bona in tabulas publicas nullas redierunt.* Gebhard.

4 *Xerxes.*] Darii filius. *Herodot. Thucyd. Diodor. Plutarch.* In Tarih اسفنديار Iſphandiar. In ſacris annalibus אחשורוש, ut ex nomine probat Scaliger. Videtur poſt Cyrum nomen gentilitium fuiſſe Xerxes & Artaxerxes, præter nomen quod habebant ante Imperium. Omnes Reges, poſt illum memoriosum, dictos Ἀρταξέρξας ait Diod. Siculus XV. Etiam Darius ab Alexandro victus, dicitur Artaxerxes Iachiadæ ad Daniel. 12. verſ. 5. Ex אחשורוש autem, omiſſis gutturalibus, & ש quod fieri ſolet in ξ verſo fit Xwerx. Et quia ש durior eſt in media voce, etiam hæc à Græcis omiſſa, factum eſt Xerx, & cum Græca terminatione Xerxes. *Art* eſt additamentum quoddam honorificum, ut *Sha* apud Perſas poſteriores. Significat magnum, interprete Heſychio. *Scaliger, Grotius.*

5 *Et mari & terra.*] Hinc Valer. Maximus lib. III. cap. 2. vocat *gravem illum & mari & terra Xerxem, nec hominibus tantum terribilem, ſed & Neptuno quoque compedes, & cælo tenebras minitantem.* Schottus. Unde illa epitheta nata ſunt plena ambitionis atque arrogantiæ

terra [1] bellum univerſæ inferret Europæ, [2] cum tantis eam copiis invaſit, quantas neque ante neque poſtea habuit quiſquam. Hujus enim claſſis [3] mille & ducentarum navium longarum fuit, quam [4] duo millia onerariarum ſequeban-

gantiæ, φρινοβλαβὴς καὶ ἀπαίδευτος. Qualem Xerxem deſcribit Herodotus, Muſa VIII. & II. *Keuchenius*. Cæterum, ut de copiis, ſic de anno diſſentiunt Scriptores. Tradunt alii contigiſſe hanc in Europam trajectionem archonte Callia, cujus initium memoratur Olymp. LXXV. anno I. Auctor Anonymus: Διάβασις Ξέρξου εἰς Ἑλλάδα. Ξέρξης εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλὼν, τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσε. τὰς δὲ Ἀθήνας κατέσκαψε, καὶ τοὺς ναοὺς ἐνέπρησεν, ἡ ἐπὶ Σαλαμῖνι ναυμαχία. Euſebius Chron. II. Ξέρξης εἰς Ἀθήνας ἐλθὼν, ἐνέπρησεν αὐτὰς, ἐπὶ Καλλιάδου Ἀθηναίων ἄρχοντος. Videndus Herodotus VIII. Meminit etiam Thomas Magiſter in vita Euripidis. Tradit Laërtius in Anaxagora, τὴν Ξέρξου διάβασιν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, quippe qui natus Olymp. LXX. anno I. *Meurſius*. Polybius ait lib. III. fuiſſe annum XXVIII. à primis Romæ Conſulibus. Diodorus in Conſulatum Sp. Caſſii II. & Proculi Virginii conjicit, qui annus Urbis CCLXVII. Dionyſius citat Kæſ. Fabium, & Sp. Furium Coss. Nempe Romæ conditæ CCLXXII. Adi *Caſaubon.* ad Polybium. *Scalig.* de Emend. Temporum lib. V.

1 *Bellum univerſæ inferret Europæ.*] Quod quinquennium inſtruxit. *Juſtinus* II. Variant tamen, & tres tantum annos in iſthoc apparatu Xerxen conſumpſiſſe, inquit Diodorus. Julianus vero ὁ παραβάτης, orat. priori de laudibus Conſtantii, inquit; τὸν Ξέρξην χρόνον ἐτῶν οὐκ ἐλάττονα δέκα πρὸς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον παρασκευάζεσθαι. Quod eſſe non poteſt, cum ſexto anno, ex quo regnum adeptus eſt, bellum in Græcos moverit Xerxes. *Voſſius.*

2 *Cum tantis eam copiis invaſit.*] Addunt alii libri: *quantas neque antea neque poſtea habuit quiſquam.* Curtius lib. IV. I. *Rurſus rex Xerxes gentis ejuſdem ad oppugnandos cum immanium barbarorum copiis venit.* De quibus non convenit inter Hiſtoricos. Vide Herodot. VII. Cteſiam in Perſic. Plin. XXXIII. 10. Diod. Siculum II. Iſocratem Panath. Plutarchum Parall. Juſtin. II. Quomodo autem exercitum Xerxes dinumeraverit, vide Herod. VII. 60. Plinium IV. II. *Bongarſ.*

3 *Mille & ducentarum navium.*] In navium numero valde variant. Æſchylo ut ſcienti, quemque illis temporibus proximum fuiſſe conſtat, creditur. Nam in Perſis tragœdia, quæ etiamnum extat, ita eas recenſet:

Ξέρξῃ δὲ καὶ γὰρ οἶδα, χιλιὰς μὲν ἦν
νεῶν
Τὸ πλῆθος, αἱ δ' ὑπέρκομποι τάχει
Ἑκατὸν δὶς ἦσαν, ἑπτά θ'· ὧδ' ἔχει
λόγος.

Nam quod Juſtinus lib. II. ex Trogo recenſet, mendacio quam veritati ſimilius eſt. Herodotus in ſeptimo, innumerabiles prope copias illius recenſet. Sed nemo cum Probo, præter Æſchylum rectius conſentit. *Longol.* Diodorus: νῆες δὲ σύμπασαι μακραὶ πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. Plutarchus Æſchylum ſecutus claſſem mille navium, barbarorum fuiſſe ſcribit. Sic reliqui aut in exceſſu aut in defectu peccarunt. Unum Iſocratem excipimus, qui Perſarum τριήρεις διακοσίας καὶ χιλίας enumerat. *Keuchen.*

4 *Duo millia onerariorum.*] Quæ Græcis φορτηγοὶ νῆες, & νῆες ὁλκάδες appellabantur. *Camerar.*

quebantur. Terreſtres autem exercitus, [1] ſeptingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu quum fama in Græciam eſſet perlata, & maxime Athenienſes peti dicerentur, [2] propter pugnam Marathoniam: miſerunt Delphos [3] conſultum [4] quidnam facerent de rebus ſuis. Deliberantibus [5] Pythia reſpondit, [6] ut mœnibus ligneis ſe munirent. Id reſponſum quo valeret [7] quum intelligeret nemo, [8] Themiſtocles perſuaſit, conſilium eſſe Apollinis, ut in naves ſe ſuaque conferrent:

1 *Septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum.*] Iſocrates ait, Hominum univerſorum fuiſſe quingentas myriades, id eſt, quinquagies centena millia militarium, & ad pugnam aptorum ſeptingenta millia, ſeu ſeptuaginta myriades. *Lambin.* Sic Plutarchus περὶ παραλλ. Alii innumerabilem fuiſſe tradunt exercitum, ob immenſam multitudinem. *Keuchen.*

2 *Propter pugnam Marathoniam.*] Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν τοῦτο εἰς αὐτοὺς ᾤοντο παρασκευάζεσθαι, διὰ τὸ ἐν Μαραθῶνι γενόμενον. Aliam cauſam iſtius belli adfert Callicles apud Platonem in Gorgia; qui nullo alio jure hoc illatum diſputat, quam quo res imbecilliorum, ſunt potentiorum. *Lambin.*

3 *Conſultum.*] Modum conſulendi Oracula, notat ad Ariſtophanis Plutum Scholiaſtes. Vide ſis illum.

4 *Quidnam facerent de rebus ſuis.*] *Quidnam facerent rebus ſuis.* Schott. Lambin.

5 *Pythia reſpondit.*] Ξέρξου ἐπιόντος, ἔχρησεν ὁ θεός. Syrianus in Hermogenem. Sic τοῦ θεοῦ χρήσαντος, inquit Sopater, quod eſt, *Oraculo diſcere.* Keuchenius.

6 *Ut mœnibus ligneis ſe munirent.*] Oraculum integrum, ſive reſponſum exſtat apud Herodotum lib. VII. Cujus vis in hoc latet carmine:

Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.

Jupiter è ligno muris Tritonida donat,
Qui ſoli invicti tibi ſint, natiſque ſaluti.

Refert & Polyænus lib. I. Strat. *Lamb. Longol.*

7 *Cum intelligeret nemo.*] Alii enim mutis lapideis deſtructis ædificandos eorum loco ligneos interpretabantur. Quidam, veteres ſepe ambiendos. At omnium optime Themiſtocles παρασκευάζεσθαι ἂν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας, συνεβούλευε, ὡς τούτου ὄντος τοῦ ξυλίνου τείχους. Valebant namque Athenienſes claſſe, qui, ſi periculi impendentis metu & triſti prædictione oraculi de excidio Urbis territi, Xerxi ſeſe dedidiſſent: tota haud dubie Græcia in Perſarum poteſtatem fuiſſet redacta. Hinc non immerito eoſdem vocat *Græciæ Servatores* Herodotus. *Keuchen.*

8 *Themiſtocles perſuaſit conſilium eſſe Apollinis.*] Maximus Tyrius Orat. III. Ὁ δὲ θεὸς αὐτοῖς χρᾷ φράξασθαι τὸ ἄστυ ξυλίνῳ τείχει. Θεμιστοκλῆς λέγει, ὅτι οἱ δοκεῖ τὸ ξύλινον τεῖχος αἱ τριήρεις εἶναι. Adducitque ut exemplum Ariſtoteles lib. I. Rhet. de futuris oraculis. Vide *Plutarchum* in Themiſtocle. *Polyænum* I. Strat. Hoc tempore Cyrſilus quidam Athenienſibus ſuadebat; ut in urbe manerent, Xerxemque reciperent. Sed ejus conſilium tanquam turpe relinquentes, lapidibus eum (ut Cicero inquit lib. III. Off.) obruerunt. Legitur apud Demoſthen. ἐν τῷ περὶ στεφάνου λόγῳ. *Magius.*

1 *Enim*

ferrent:[1] eum enim à Deo ſignificari murum ligneum. Tali conſilio probato, addunt ad ſuperiores totidem naves triremes, ſuaque [2] omnia, quæ moveri poterant, [3] partim Salaminem, [4] partim Trœzenem aſportant: [5] arcem ſacerdotibus paucisque majoribus natu, [6] ac ſacra procuranda tradunt: reliquum oppidum relinquunt. Hujus conſilium pleriſque civi-

1 *Eum enim à Deo ſignificari murum ligneum.*] Vulgati: *Eum enim ſignificari murum ligneum.* Frontinus eadem de re: *Melius itaque ſalutem navibus quam urbi commiſſuros: hujus ſententiæ etiam Deum auctorem eſſe.*

2 *Omnia quæ moveri poterant.*] Græci exponunt δυνατὰ τῶν χρημάτων. Rectius τὰ ἔπιπλα, quibus opponuntur τὰ ἔγγεια. Et Pauſanias dicit, ἔπιπλα eſſe κλινήρη τὰ μὴ ἔγγαια, ἀλλὰ τὴν κατ' οἶκον κτῆσιν τὴν δυναμένην πλεύσεσθαι. Quæ Euſtathius profert, ita ut & aliam ſuam opinionem addat: ἢ μὴν ἄλλως ἔπιπλα καθ' ἑτέρους, ἐκ τῆς ἐπιπολῆς τὰ οἱονεὶ τὰ ἐπιπολάζοντα ἐν τῷ προφαίνεσθαι. *Gebhardus.* Infra Dione: *Dionyſius omnia quæ moveri poterant, Dionis in naves impoſuit.*

3 *Partim Salaminem.*] Codex Ultrajectinus: *Partim Salamina, partim Trœzena.* Utrumque enim legitur *Salamine* & *Salamina.* Nam idem eſt. *Salamina* quippe & *Salamin* dicebatur. Illud magis Latinum eſt, ſiquidem ex quarto caſu Græcorum, τὴν Σαλαμῖνα, factus eſt Latinis primus, *hæc Salamina*, ut in aliis ſexcentis. *Salmaſius.*

4 *Partim Trœzenem.*] Pomponius Mela lib. II. *Trœzenii fide ſocietatis Atticæ illuſtres.* Herodotus Urania: οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. Cicero lib. III. Officiorum: *Athenienſes, cum Perſarum impetum nullo modo poſſent ſuſtinere, ſtatuerunt, ut urbe relicta, conjugibus & liberis Trœzene deportatis, naves conſcenderent, libertatemque Græciæ claſſe defenderent.* Vide Frontinum lib. I. cap. 3. & *Plutarchum.* Juſtinus II. *Conjuges, liberoſque cum pretioſiſſimis rebus abditis inſulis demandaſſe,* dicit. *Mag. Lambin.* Senes in inſulas deportaſſe, inquit Ariſtides in Oratione ὑπὲρ τῶν τεττάρων. Conjuges vero & liberos Trœzenem miſiſſe, non in inſulas. *Voſſius. Partim Trœzenem aſportant.*] Non eſt, cur ex Excerptorum fide reſcribamus, *deportant.* Nam elegantius *aſportare* dicebant veteres de rebus neceſſitatis tempore deportatis. *Omnia quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Trœzenem aſportant.* In Veteri Onomaſtico: *Aſportare*, ἐμφέρειν. Gloſſarium: *Aſportavit*, ἐξεφορτίσατο. Apulejus lib. IV. Metam. *Aſportare quantum quiſque poterat. Aſportant* autem, ut *asferrent* in iiſdem Excerptis, vita Miltiadis. *Keuchen.*

5 *Arcem ſacerdotibus, pauciſque majoribus natu.*] Plutarchus, infirmos viribus, affectaque jam ætate multos relictos fuiſſe dicit. Juſtinus horum non facit mentionem, ſed Xerxem ait, Athenarum urbem vacuam hominibus, incendio vaſtaſſe; eumque qui in homines ferro ſæviriam exercere non potuerat, eam igne in ædificia exercuiſſe. Pauſanias in Atticis, literis mandavit, Athenis homines armis ineptos remanſiſſe, ac eos etiam, qui melius quam Themiſtocles feciſſet, oraculum ſibi interpretati eſſe videbantur, eamque ob rem, arcem ab illis lignis valliſque fuiſſe munitam. Herodotus Pauſaniæ adſtipulatur, qui & pauperes relictos fuiſſe dicit. *Magius.*

6 *Ac ſacra procuranda.*] Intelligit plurimorum Deorum ſimulachra, & alia idola, quæ ibi aſſervabantur. Vide

 ſis paſ-

civitatibus diſplicebat, & in terra dimicari magis placebat. Itaque [1] miſſi ſunt delecti cum Leonida Lacedæmoniorum rege, qui [2] Thermopylas occuparent, longiuſque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hoſtium non ſuſtinuerunt, [3] eoque loco omnes interierunt. At claſſis communis Græ-

ſis paſſim incomparabilis Meurſii Cecropiam. *Keuchen.*

1 *Miſſi ſunt delecti cum Leonida Lacedæmoniorum rege.*] Qui vocabantur poſtmodum Græciæ Proviſores. Erantque trecenti numero: Herodotus Polyhymnia: ὃς τότε (Leonidas) ἤιε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Quo libro tradit, illos fuiſſe milites gravioris armaturæ; additque ex pleriſque Græciæ civitatibus miſſos tales delectos. Ex Tegæetis & Mantineis mille quingentos ex utriſque: ex Orchomeno Arcadiæ urbe centum & viginti; ex reliqua Arcadia mille, à Corintho quadringentos: à Phliunte ducentos: Mycenæorum octoginta: à Bœotiis & Theſpienſibus ſeptingentos: Thebanorum quadringentos. Ad hos acceſſerunt evocati Locrenſes Opuntii cum univerſis copiis, & Phocenſium mille. Ex quibus intelligere licet, ex Lacedæmoniis trecentos duntaxat fuiſſe, qui ad Thermopylas cum Perſis pugnarunt. Quod confirmat & Plutarchus περὶ Ἡροδ. Λεονίδας ἅμα τριακοσίοις ἐπέμφθη εἰς Θερμοπύλας ὑπὸ Λακεδαιμονίων. Sed Iſocrates & Diodorus, mille tantum dilectorum fuiſſe, tradunt. Cteſias non ponit numerum, ſed illorum virtutem miris laudibus inclamat. Vide ipſum lib. XII. Περσικῶν. Ubi adjungit, duobus diebus Xerxem Græcis oppoſuiſſe exercitum. Hæc fere *Lambinus.* Quo animo ad pugnam iverit Leonidas, explicat Plutarch. in apophth. Lacon.

2 *Thermopylas.*] Δίοδον, ut ſi tranſitum dicas, vocat Herodotus. Et addit à pleriſque Græcis *Thermopylas* dici, ab incolis *Pylas*: καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι. ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων πύλαι. Harpocratio ſcribit; *Thermopylas*, Pylas, id eſt, portas dici, quod anguſtus ſit introitus iis, qui è Theſſalia in Phocidem iter habent. *Lamb.* Vocantur etiam à Thermis, quia calidæ aquæ in ipſis faucibus ſunt. *Livius.* Qui addit, Thermopylas locum appellari nobilem Lacedæmoniorum adverſus Perſas morte magis memorabili, quam pugna. Alii notationem à Pylade trahunt, quæ frivola eſt, & Græcorum ſimilis. πύλαι dictæ, quas januas vocant, vel portas: unde Thermopylæ. Cicero V. ad Atticum: *Itaque confeſtim iter in Ciliciam fecit per Tauri pylas.* Pylæ Ciliciæ & Pylæ Suſidæ apud Plinium & Curtium. Tales erant Thermopylæ mons, qui à Leucade incipiens, atque inde ad ortum flexus, in Ægæum uſque mare protendebatur. In Ægypto non abſimilis fuit Pihachiroth, duo montes ad mare rubrum inſtar oris biantis. *Keuchen.*

3 *Eoque loco omnes interierunt.*] CCC. Lacedæmonii, cum D. circiter ſociis, qui Theſpienſes erant & Thebani. Ex quo Leonidæ jocus, qui cum videret milites ad pugnam paratos, juſſit eos prandere, tanquam apud inferos eſſent cœnaturi. *Lamb.* Erecta cæſis publica monumenta in agro Locrenſium; ut qui pro libertate patriæ interiiſſent. Suntque illa locus *polyandrion* apud Strabonem, quaſi multorum cœmiterium dicas. Inſcripta tropæis epigrammata, quæ videas apud eundem libro nono. Cæterum diverſo loco cecidiſſe, ex Geographis clarum eſt. Pomponius Mela libro II. *Maliacus & Opuntius grandes ſinus, & in his cæſorum etiam Laconum tropæa.* Keuchen.

1 *Tre-*

Græciæ trecentarum navium, in qua [2] ducentæ erant Athenienſium, primum [3] apud Artemiſium, inter Eubœam continentemque terram cum claſſiariis regis conflixit. [4] Anguſtias enim Themiſtocles quærebat, ne multitudine circumiretur. Hinc etſi [5] pari prælio diſceſſerant, tamen eodem loco non ſunt auſi manere, quod erat periculum, ne, ſi pars navium adverſariorum Eubœam ſuperaſſet, [6] ancipiti premerentur periculo. Quo factum eſt ut ab Artemiſio diſcederent, [7] & exadverſum Athenas [8] apud Salamina claſſem ſuam

1 *Trecentarum navium.*] CCLXXI. *Herodot.* in principio Οὐρανίας: Ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Præter penteconteros, id eſt, navigia quinquagenum remorum. Illa erant novem, duo Chiorum, ſeptem Locrorum Opuntiorum. Ergo cum illis univerſa claſſis fuit navium CCLXXX. Sed de Platæenſibus non conſtat. Ut credibile ſit illos etiam quaſdam ad inſtaurandam claſſem contuliſſe. *Keuchen.*

2 *Ducentæ erant Athenienſium.*] IX. *Iſocrat.* CXXVII. *Herodot.* Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ ἑπτά. Sed veriſimile eſt, alterum defectu, alterum exceſſu peccaſſe. *Idem.*

3 *Apud Artemiſium.*] Quæ ſecunda pugna inter Xerxem & Græcos; quarum una terreſtris ad Thermopylas, duæ maritimæ ad Salamina & Artemiſium. *Keuchen.* Plutarchus in vita Themiſtoclis ita Artemiſium deſcribit: ἔστι δὲ τῆς Εὐβοίας τὸ Ἀρτεμίσιον ὑπὲρ τὴν Ἑστιαίαν αἰγιαλὸς εἰς βορέαν ἀναπεπταμένος, ἀνταίρει δ' αὐτῷ μάλιστα τῆς ὑπὸ Φιλοκτήτη χώρας γενομένης Ὀλιζών. Addit & originem appellationis: ἔχει δὲ ναὸν οὐ μέγαν Ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν Προσηῴας. *Longol.* Ἄρτεμις nobis Dianam, quæ Luna eſt, ſignificat; ut teſtatur Macrobius Saturn. lib. I. cap. 15. & lib. VI. cap. ultimo. Sic autem dicta, quaſi ἀεροτόμις, hoc eſt, aërem ſecans. Ἀρτεμίσιον autem feſtum & ſtatuam Dianæ ſive Lunæ ſignificat. *Mag.*

4 *Anguſtias enim Themiſtocles quærebat.*] Hortabatur Ariſtidem; ἐν τοῖς στενοῖς ναυμαχῆσαι. *Plut.* in Vita.

5 *Pari prælio diſceſſerant.*] Æquo Marte & æquis manibus. Græci vocant ἑτεραλκέως ἀγωνίζεσθαι. *Gebhard.* Sic Herodotus & Diodorus. Sed Iſocrates ait in Panegyrico, Athenienſes adverſariorum naves quæ in primo ordine erant, ſuperaſſe. *Lambin.* Unde Pindarus Artemiſium, φαεννὰν κρηπῖδα ἐλευθερίας vocat; quaſi ex iſta pugna Græci animos ceperint, ut arbitrarentur, ſe in libertate patriæ defendenda Xerxe poſſe ſuperiores eſſe. *Long.*

6 *Ancipiti premerentur periculo.*] Sic Curtius dixit VII. *ancipiti periculo implicitus.* Græci vocant μάχην ἀμφιστόμον. *Gebhard.*

7 *Et exadverſum Athenas.*] Ita melioris notæ Codices. *Adverſum* tamen repoſuerunt, quibus ſuſpecta fuit compoſita præpoſitio *exadverſum*; cum antiquiores habeant, *& exadverſum Athenas.* Ut in Traſybulo: *quidem exadverſus Thraſybulum*, pro *adverſus* vel *adverſum*. Utitur Terentius etiam in Adelph. & Phormione. *Keuchen.*

8 *Apud Salamina.*] Idque non ſine conſilio & magno labore Themiſtoclis, cum Græci in ſuas quiſque ſedes reverti vellent, multique adeo ſe domum recepiſſent. Vide Diodorum II. & Herodotum Uran. *Lambin.*

4 ſuam conſtituerent. At Xerxes Thermopylis expugnatis, protinus [1] acceſſit Aſtu: [2] idque nullis defendentibus, interfectis ſacerdotibus, quos in arce iuvenerat, [3] incendio delevit. [4] Cujus fama perterriti [5] claſſiarii, quum manere non auderent, & plurimi hortarentur, ut domos ſuas quiſque diſcederent, mœnibuſque ſe defenderent: [6] Themiſtocles unus reſtitit, & [7] univerſos eſſe pares ajebat: diſperſos teſtaba-

1 *Acceßit Aſtu.*] Codex Ms. Longolii: *acceßit Arcem.* Quod non probo. Ut Romani *Urbem* κατ' ἐξοχὴν ſuam Romam: ita Græci inque iis præcipue Attici Athenas vocabant *Aſtu.* Alcibiade: *Poſtquam Aſtu venit.* Vitioſe exſcriptores exhibuerunt *Arcem*; Longolii editio *aſtum*: Et ita Attius Oenomao:

—— *Ut omnes qui arcem aſtumque incolunt.*

Stephanus de Alexandria: ἐλέγετο δὲ κατ' ἐξοχὴν πόλις, καὶ Πολῖται ἐξ αὐτῆς, ὡς Ἄςυ αἱ Ἀθῆναι καὶ Ἀςυκοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ ἐπὶ Ῥώμης λέγεται Οὖρψ. *Gebhard.* Sic Medina Arabum & Iracenſium. Et קרתא Phœnicibus Urbs eſt: unde Carthago & Carthagena, civitas hortorum, quam Græci οἰνῶσαν verterunt. Ab Aſtu mediaſtinus dicitur, & ἀςυκοὶ ἀγῶνες Græci inſtituti, ludi aſtyci, ἑλληνίζοντες, ut obſervat Joſeph. Scaliger. Qui etiam τὸ ἄςυ veras Athenas dixit. Vide Turneb. & alios. *Keuchen.*

2 *Idque nullis defendentibus.*] Urbem nulli defenderunt, ſed arcem, qui in ea relicti erant: Neque eam ſine magno labore, multiſque machinis ac telis Perſæ ceperunt, ſed via quadam ardua & præcipiti reperta, quam nemo idcirco cuſtodiebat, quod ea neminem aſcenſurum quiſpiam ſuſpicari poterat. Herod. in Uran. *Lamb.* Pauſanias quoque in Atticis, barbaros ex tali prærupto loco arcem conſcendiſſe teſtatur. *Mag.*

2 *Incendio delevit.*] Sic Herodotus: τὸ ἱερὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Sed aliter Gellius lib. VI. cap. 17. *Lamb. Mag.*

4 *Cujus fama perterriti.*] Alii *flamma.* Quod vehementer probo. Salamis enim tam longe non diſtat Athenis, ut flamma incenſæ Urbis cerni non potuerit. Lectionem, quam dico, manifeſte ſtabilit è Miltiade per Savaronem adductus locus: addo ego Claudiani, è lib. II. in Eutrop.

—— *longe ſpectari puppibus arces*
Accenſas, lucere fretum. Gebhard.

5 *Claßiarii.*] Græci: Qui hujus incendii nuntio ita perterriti erant; ut nonnulli etiam Duces, qui ad Salaminem erant, paſſis velis fugam ornarint. *Herod.*

6 *Themiſtocles unus reſtitit.*] Exſtat oratio ejus, qua ad Eurybiadem uſus eſt, apud Herodotum. Quem cum in ſententiam ſuam adduxiſſet, adverſus Corinthios, qui ad Salaminem pugnare nolebant, fuit alia aſtutia adhibenda; de qua mox Probus. Alii tamen nec Eurybiadem ſatis motum eſſe, narrant; quibus aſſentiri videtur Plutarchus apopht. Lacon. Ibi, μὴ πείθων δὲ Εὐρυβιάδην ἐν τοῖς ςενοῖς ναυμαχῆσαι, κρύφα πρὸς τὸν βάρβαρον ἔπεμψε. *Lambin.* Vide ſequentia.

7 *Univerſos pares eſſe.*] Locum in mente habuit Ciceronis ad Atticum: *Nos disjecta manu pares adverſariis eſſe non poſſumus.* Par ergo eſt ἰσοπαλής. *Gebhard.* . *Et univerſos eſſe pares ajebat.*] Recte feceris, ſi Excerptorum auctoritate immiſeris vocem: *Et univerſos pares eſſe poſſe ajebat.* Sed in aliis: *& in univerſum*, ſalvo ſenſu & ordine. Gloſſæ veteres: *in univerſum*, ὅλος, ubi ὅλως reſcribendum, non dubitabunt, qui Græce ſciverint. *Keuchen.*

1 *Qui*

ſtabatur perituros. Idque Eurybiadi Regi Lacedæmoniorum, [1] qui tum ſummæ imperii præerat, fore affirmabat. Quem quum minus quam vellet, moveret, noctu [2] de ſervis ſuis quem habuit fideliſſimum, ad regem miſit, ut ei nunciaret ſuis verbis, adverſarios ejus in fuga eſſe. Qui ſi diſceſſiſſent, [3] majore cum labore & longinquiore tempore bellum confecturum, quum ſingulos conſectari cogeretur; quos ſi ſtatim aggrederetur, brevi univerſos oppreſſurum. Hoc eo valebat, [4] ut ingratiis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita, Barbarus nihil doli ſubeſſe credens, poſtridie alieniſſimo ſibi loco, contra opportuniſſimo hoſtibus, adeo anguſto mari conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus eſt ergo magis [5] conſilio

1 *Qui tum ſummæ imperii præerat.*] Athenienſium & Themiſtoclis conceſſu; ut narrat Herodotus lib. VIII. in principio: Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι στράτευμα. *Lambin. Longol.* Et Plutarchus dicit, Græcos, maximeque Lacedæmonios Eurybiadi imperium demandaſſe. Juſtinus *Eurybiadis* non meminit. *Magius.*

2 *De ſervis ſuis, quem habuit fideliſſimum.*] Qui erat Eunuchus, & τῶν παίδων παιδαγωγὸς, nomine Sycinnus. Polyæn. lib. I. in Themiſtocl. Comm. 2. Νύκτωρ τὸν Σύκιννον τοῦτον εἰς βασιλέα πέμπει. *Gebhard.* Captivus, genere Perſa, & Themiſtocli imprimis charus. Lege Plutarchum & Frontinum II. Strat. 2. Herodotus hunc οἰκέτην vocat, *Vernam*, quod Laurentius Valla male *contubernalem* vertit. *Longol. Mag.* Ab hoc Sycinno vel Sicinno barbaro, qui liberorum Themiſtoclis pædagogus fuit, dicta eſt *ſicinnis* ſaltatio. Meruit aſtutia ſua inter claros Græciæ propugnatores illorum temporum nominari. Quo facit Clementis Alexandrini locus: Καὶ τῶν Θεμιστοκλέους παίδων ὁ παιδαγωγὸς Σίκιννος, οἰκέτης ῥάθυμος ἦν, ὀρχεῖσθαί φασιν αὐτὸν καὶ σικιννίζειν εὑρηκέναι. *Caſaubonus.*

3 *Majore cum labore & longinquiore tempore bellum confecturum, quum ſingulos conſectari cogeretur.*] Hæc pene eadem Front. lib. II. cap. 2. Stratag. exemplo ult. *difficilioremque rem Xerxi futuram, ſi ſingulas civitates obſidione aggrederetur.* Addit præterea aliam circumſtantiam, quæ ad victoriam non minimum contulit momentum, omiſſam Nepoti: *Qua ratione*, inquit, *efficit, ut exercitus barbarorum primum inquietaretur, dum tota nocte in ſtatione cuſtodia eſt: deinde, ut ſui mane integris viribus cum dictis barbaris vigilia marcentibus confligerent.* Gebhard.

4 *Ut ingratiis.*] Legendum *ingratis.* Cod. P. Dan. Savar. Gyſan. Polyænus: οἱ δὲ ἄλλως ἄκοντες ἐνίκησαν. Vide Frontinum. *Idem.*

5 *Conſilio Themiſtoclis.*] Στρατηγήματι. Frontinus: *ſolertia*, dicit. τῇ σοφίᾳ τοῦ στρατηγοῦ. *Polyæn.* Lacedæmoniorum obtrectatione & iovidia. *Diod. Sicul.* lib. II. *Lamb. Gebhard.* Alii alia. Vetus Scriptor apud interpretem Ariſtophanis Victoriæ primas tribuit Dea-

5 lio Themiſtoclis quam armis Græciæ. Hîc barbarus etſi male rem geſſerat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere poſſet hoſtes. [1] Interim tamen ab eodem gradu depulſus eſt. Nam Themiſtocles verens, ne bellare perſeveraret, [2] certiorem eum fecit, id agi, ut pons, [3] quem ille in Helleſponto fecerat, [4] diſſolveretur, ac reditu in Aſiam excluderetur. Idque ei perſuaſit. Itaque qua ſex menſibus iter fecerat, eâdem [5] minus diebus triginta in Aſiam reverſus eſt: ſeque à Themiſtocle non ſuperatum, ſed conſervatum judicavit. Sic unius viri prudentia Græcia liberata eſt, Europæque ſuccubuit Aſia. Hæc altera victoria, quæ cum Marathonio poſſit comparari tropæo. Nam pari modo apud Salamina parvo numero navium, ma-
6 xima poſt hominum memoriam claſſis eſt devicta. Magnus hoc bello Themiſtocles fuit, neque minor in pace. Quum enim [6] Phalereo portu neque magno neque bono Athenienſes

bus: Φησὶ (præceſſit Herodotus) γὰρ ἐν τῇ περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίᾳ, πολὺ λειπομένου τοῦ Ἑλληνικοῦ πλήθους τῶν νεῶν τῶν περσικῶν, συμμαχῆσαι Ἀθηναίοις τοὺς θεοὺς, μέγιστον τῆς συμμαχίας ἐπιδειξαμένους καὶ ἐναργέστατον τεκμήριον. μελλόντων γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων εἰς χεῖρας ἥξειν, πρῶτον μὲν πλεῖστον ὅσον κονιορτὸν αἰρόμενον ἀπὸ Ἐλευσῖνος ἐπὶ τὴν συμβολὴν, παντὶ τῷ στρατῷ δῆλον γενέσθαι. Εἶτα τοῦτον εἰς οὐρανὸν ἀνιστάντα καὶ νέφος γενόμενον, διὰ μέσου τοῦ στρατοπέδου χωροῦντα, τὸν Ἴακχον βοᾶν, &c. *Gebhardus.*

1 *Interim tamen ab eodem gradu depulſus eſt.*] Edit. Ultraject. *iterum.* Placet vulgatum. Tranſlatio à gladiatoribus ducta. Unde Ovidius:

Inque gradu ſtetimus. ——

Germani dicunt, *Auß dem Vortheil getreiben werden.* Eadem figura Seneca Hippolyt. verſ. 720. *Gebh. Schott.*

2 *Certiorem eum fecit.*] Per eundem ſervum. *Herodot.* Alii Arſacen Eunuchum miſſum eſſe tradunt. Polyænus: πέμπει δὲ πάλιν ὡς βασιλέα εὐνοῦχον ἄλλον Ἀρσάκην. *Lambin.* Diodorus etiam hunc à ſuperiore diverſum facere videtur. lib. XI. cap. 17. & 19.

3 *Quem ille in Helleſponto fecerat.*] Plinius: *Primas anguſtias Helleſpontum vocant: hac Xerxes conſtrato navibus ponte duxit exercitum.* Vide Marcianum & Solinum XII.

4 *Diſſolveretur.*] Per Themiſtoclis ſocios. *Frontin.*

5 *Minus diebus triginta.*] Tanto majore celeritate uſus eſt in fuga capeſſenda, quam in bello inferendo. *Lambin.* Βασιλεὺς ἔδεισε, καὶ φθάσας τὸ Ἑλληνικὸν, διέβη τὸ ζεῦγμα, καὶ φυγὼν ᾤχετο. Θεμιστοκλῆς δὲ τοῖς Ἕλλησιν ἐφύλαξε τὴν νίκην ἀκίνδυνον. De fuga Pompeii Cæſar lib. III. Civil. Utrumque tangit Florus IV. 8. Simile quid de Hannibale tradit noſter in Vita. *Keuchen.*

6 *Phalereo portu.*] *Phalerico*, Vetus Codex. Φαληρικὸν vocat Diodor. XI. Quomodo & Ultrajectinus præfert. *Schott.* Φάληρον λιμὴν τῆς Ἀττικῆς. *Suidas.*

ſes uterentur, hujus conſilio [1] triplex Piræei portus conſtitutus eſt: iſque mœnibus circumdatus, ut ipſam urbem dignitate æquipararet, utilitate ſuperaret. Idemque [2] muros Athe-

Suidas. Diodorus autem contrario ordine ac Probus, portum à Themiſtocle prius ſtructum, quam Urbis muros tradit. *Lambin.* De quo legendus Pauſanias in Atticis: Θεμιστοκλῆς δὲ ἦρξε, τοῖς τε γὰρ πλέουσιν ἐπιτηδειότερος, ὁ πειραιεὺς ἐφαίνετο οἱ προκεῖσθαι καὶ λιμένας τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς ἔχειν ἢ Φαληροῖ, τοῦτ' ἐπίνειον εἶναι κατεσκεύασε. Plura Thucyd. lib. I Nam de murorum ædificatione ad verbum prope ex Thucydidis hiſtoria ſunt converſa. *Longol.* *Phalereo portu.*] Sic omnino legendum; non ut in vulgatis, *Phaleræo*, cum diphtongo. Nam Græcis Φάληρον vocatur. Eſt tamen, cur magis *Phalarico* probem, ut eſt in Excerptis melioribus. Nam *Phalaricus* pro *Phalereus*; ut *Chalcidicus* pro *Chalciæcus* in iiſdem membranis; & *Pellaius* pro *Pellæus* apud Plautum. Et Φαληρικὸν vocat Diodorus lib. XI. Bibl. ubi tamen non *Phalaricum* ſed *Phalericum* vertunt interpretes. *Keuchen.*

1 *Triplex Piræei portus conſtitutus eſt.*] A Themiſtocle: Quod naturam admonentem prompta arte ſecutus, eos emunivit. *Boecler.* Pulchre deſcribunt hunc portum Strabo lib. IX. Vitruvius VI. Pauſanias in Atticis. Sed omnium optime Thucydides, cujus heic paſſim hiſtoriam ad verbum vertit Cornelius. Is libro I. νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. Idem Piræei murum maximis lapidibus conſtructum fuiſſe adfirmat, tantaque latitudine, ut currus, quibus ſaxa vehebantur, ſuper eum ſi occurriſſent, libere traherentur. *Lambin. Mag.* Diſtabat XL. ſtadiis Athenis, ut ex Laërtio patet in Antiſthene. *Ortel.* Hinc priuſquam urbi muris conjunctus eſſet, longius ab urbe diſparatus, quaſi alterum oppidum videbatur. *Salmaſ.* *Triplex Piræei portus.*] Piræei portus prius extra urbem locus fuit, urbs non fuit: ſed additus urbi, locus in urbe fuit, ac cum Munychia, (ut ex II. Thucyd. conſtat) tertia pars urbis veteris, quæ Ἄστυ dicebatur. Ineptum igitur eſt, quod male ex his verbis Schoppius infert, urbem Piræei utiliorem fuiſſe urbe Athenarum: *ut ipſam urbem dignitate æquipararet, utilitate ſuperaret.* Nam hoc ſolum ait Nepos, *portum Piræum utilitate ſuperare ipſam Athenarum urbem.* Et ſic omnia ſunt clara. *Keuchen.*

2 *Muros Athenienſium reſtituit præcipuo, &c.*] Qui tres erant Athenis ſecundum Thucydidem & Pauſaniam: τεῖχος βόρειον, τεῖχος νότιον, τεῖχος φαληρικόν. *Lambin.* Dignum hoc factum calliditate Themiſtoclea, quod ubique prædicant Græci, & nullus ferme exſtat Scriptor, qui non minimum alludat. *Gebhard.* Archon tunc erat Timoſthenes: Cujus imperium cadit in annum Romæ CCLXXV. ubi conſules K. Fabius III. & T. Virginius. *Chronol.* De facto legendi *Demoſthenes* ad Leptin. *Plutarchus* in Themiſt. *Polyæn.* I. Strat. *Diodorus* XI. poſt narrationem de portu Piræeo, *Frontin.* lib. I. cap. I. Plato in Gorgia: *Scitis utique hæc navalia, & mœnia Athenarum, portuſque diſpoſitionem, partim Themiſtoclis, partim Periclis, non opificum conſilio eſſe conſtructa.* De Conone auctor Athenæus lib. I. cap. I. Sed hic non fuit primus, qui Piræei muros conſtrui curavit, ſed ſolum, cum à Lyſandro eſſent diruti, refici mandavit; ut infra in Conone docuit Probus. A Lacedæmoniis enim primo, poſtea vero à Sylla Romanorum Imperatore hic muri ſunt diruti, ut teſtantur Juſtinus libro V. Oroſius II. capite 15. Archelao Regis Mithridatis præfecto propugnante, oppugnationem

Athenienſium reſtituit præcipuo ſuo periculo. Namque Lacedæmonii cauſam idoneam nacti, propter excurſiones barbarorum, qua negarent oportere [1] extra Peloponneſum ullam urbem haberi, [2] ne eſſent loca munita quæ hoſtes poſſiderent: [3] Athenienſes ædificantes prohibere ſunt conati. Hoc longe alio ſpectabat, atque videri volebant, Athenienſes enim duabus victoriis, Marathonia & Salaminia, tantam gloriam apud omnes gentes erant conſequuti, ut intelligerent Lacedæmonii de principatu ſibi cum his certamen fore, quare eos quam infirmiſſimos eſſe volebant. Poſtquam autem audierunt muros inſtrui, legatos Athenas miſerunt qui id fieri vetarent. [4] His præſentibus deſierunt, ac ſe de ea re legatos ad eos miſſuros dixerunt. Hanc legationem ſuſcepit Themiſtocles, & ſolus primo profectus eſt: reliqui legati, ut tum exirent, quum ſatis altitudo muri exſtructa videretur, præcepit: atque [5] ut interim [6] omnes ſervi atque liberi opus facerent, neque ulli loco par-

deſcripſit Quadrigarius Annali undeviceſimo, ut apud Gellium lib. xv. cap. I. legere eſt. Jungebatur Portus Piræeus urbi muris duobus quaſi cruribus, ut Strabo, Juſtinus, & Oroſius tradiderunt. Livius lib. I. Decad. IV. *Brachia* vocavit. Eaque fuit portus amplitudo ac dignitas, ut Ariſtophanes (quod Plutarchus refert) *Themiſtoclem*, dixerit, *non Piræeum Urbi, ſed Urbem Piræeo addidiſſe, & ad mare terram aptaſſe.* Hodie nautæ, *portum Leonem* vocant. *Mag.*

1 *Extra Peloponneſum.*] Pro *Peloponeſum.* Quæ ſcriptura ſæpe in libris occurrit. Erat hæc totius Græciæ arx & propugnaculum, in qua omnia magis quam alibi illuſtria ac potentia.

2 *Ne eſſent loca munita quæ hoſtes poſſiderent.*] Juſtinus: *Ne munimenta hoſtibus & receptacula futuri belli extruant.*

3 *Athenienſes ædificantes prohibere.*] Ut mox ſequitur, per legatos. Diodorus lib. XI. *Οἱ πρέσβεις προςάξαντες τοῖς οἰκοδομοῦσι παραυτίκα ἀφίστασθαι τῶν ἔργων τῆς τειχίσεως.* Hanc narrationem quoque habet Auctor Scholiorum in Ariſtophanis equites. *Gebhard.* Vide Thucyd. lib. I. Juſtin. I. & Frontin. I. *Magius.*

4 *His præſentibus deſierunt.*] Conſilio Themiſtoclis: Nam niſi intermiſiſſent munitionem, à Lacedæmoniis ope reliquorum Peloponneſiorum poterant impediri vi armata. Diodor. lib. XI. *συνεβούλευεν ἔχειν ἡσυχίαν· ἐὰν γὰρ βιάζωνται, ῥᾳδίως τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τῶν Πελοποννησίων στρατεύσαντας κωλύσειν αὐτοὺς τειχίζειν τὴν πόλιν.* *Gebhard.* Vide Thucydidem lib. I. Apud Plutarchum in Themiſtocle, neque de Legatis retentis, neque de opere intermiſſo ullum verbum. *Lambin.*

5 *Ut interim omnes ſervi atque liberi opus facerent.*] Sic Thucydides. Diodorus extulit, *πανδημεὶ τειχίζειν τὴν πόλιν.*

6 *Omnes ſervi atque liberi opus facerent.*] *Opus de ædificatione.* Ut apud Poëtam: *pendent opera interrupta, minæque*

co parcerent, [1] ſive ſacer eſſet, ſive privatus, ſive publicus: ſed undique, quod idoneum ad muniendum putarent,
[2] congererent. Quo factum eſt, ut Athenienſium muri ex ſacellis [3] ſepulcriſque conſtarent. Themiſtocles autem ut 7
Lacedæmonem venit, [4] adire ad magiſtratus noluit: & dedit operam ut [5] quam longiſſime tempus duceretur, [6] cauſam interponens, ſe collegas exſpectare. Quum Lacedæmonii quererentur opus nihilominus fieri, eumque ea re conari fallere: interim reliqui legati ſunt conſequuti. à quibus quum audiſſet [7] non multum ſupereſſe munitionis, ad

naque Murorum ingentes. Vide Giſan. ad *Lucret.* Et hinc opera dicuntur *locari, conduci*, JCtis. Uſurpant ſic vocem ἀποπλέσμαιϑ Plut. & Polyb. Ariſtoteles ἔργον vocat initio Nicomacheorum. *Keuchen.*

1 *Sive ſacer eſſet, ſive privatus.*] Scholiaſtes in Ariſtophanis Equites: μὴ φειδομένους μήτε ἰδίου, μήτε δημοσίου τινὸς οἰκοδομήματος. In eo diſcrepans, quod tantum profanos qua privatos, qua publicos, non vero ſacros locos complecti juſſi fuerint Athenienſes muris ſuis. Nepos autem affirmet non parcitum fuiſſe ſacris quoque, quum tamen præceptum fuerit vetus: μὴ κινεῖν, μήτε βωμοὺς, μήτε τάφους, μήτε ἠρῷα non eſſe movenda ſeu violanda. Vide Zenobium lib. 1. c. 54. *Gebhard.*

2 *Congererent.*] Ἐγκατελέγησαν. *Diod.* Vulgati *cogerent.* Quod improbo. *Keuchen.*

3 *Sepulcriſque conſtarent.*] Πολλαί τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων. *Thucyd.*

4 *Adire ad magiſtratus noluit.*] Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ προσῄει πρὸς τὰς ἀρχάς. *Idem.* Rectius ita legitur, quam vulgo omiſſo *ad.* Paullo poſt: *Ad magiſtratum Senatumque Lacedæmoniorum adiit.*

5 *Quam longiſſime tempus duceretur.*] Juſtinus 11. 15. *Diem de die proferendo, ſpatium conſummando operi quærebat.* Ultrajectina Editio *duceret.* Membranæ Schotto excuſſæ, vocibus traductis: *Ut quam longiſſime tempus interponens diceret cauſſam, ſe collegas expectare.* Quod ille non aſpernari videtur. Perperam: Nam cui utraque locutio *tempus ducere*, dein *interponere cauſſam*, inſolens acciderat, ambas flagitioſe transpoſitis verbis è ſuo captu interpolavit. Cæſ. lib. 1. de Bello Gall. *Diem ex die ducere Ædui, conferri, comportari, adeſſe, dicere. Ubi ſe diutius duci intellexit* ἐν τούτῳ τελέαν τινὰ χρόνον ἐμποιῶν. *Gebhard.*

6 *Cauſam interponens, ſe collegas exſpectare.*] Ἀλλὰ διῆγε, καὶ προυφασίζετο. καὶ ὁπότε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων, διὰ τί οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινὸν, ἔφη τοὺς συμπρέσβεις ἀναμένειν. *Thucyd.* Erant autem collegæ ejus Abronychus Lyſiclis filius, & Ariſtides Lyſimachi. *Lambin.* Auctor ſæpius laudatus in hac narratione elegantem habet rationem politicam: Τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν παρουσίαν ὑπερετίθετο τῆς πρεσβείας. μὴ γὰρ ἀσφαλὲς ὑπάρχειν αὐτῷ κοινὰς ἐντολὰς λαβόντι μόνον ἀποπληρῶσαι τὴν πρέσβειαν. καὶ ἐγκάλει ὅτι μήπω παρεγένοντο. Juſtin. *Nunc tarditatem collegarum accuſans, ſine quibus agi jure nihil poſſit.* Gebhard.

7 *Non multum ſupereſſe munitionis.*] Εἶχεν ἱκανῶς τὸ τεῖχος. *Thucyd.* Ἤδη δὲ τοῦ τείχους ἱκανῶς προκεχωρηκότως. *Auct. Græcus.* Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸ τεῖχος

[1] ad ephoros Lacedæmoniorum acceſſit; [2] penes quos ſummum imperium erat: atque [3] apud eos contendit, falſa his eſſe delata: quare æquum eſſe, illos, viros bonos nobileſque mittere [4] quibus fides haberetur, qui rem explorarent. [5] Interea ſe obſidem retinerent. Geſtus eſt ei mos, [6] treſque legati functi ſummis honoribus, Athenas miſſi ſunt. [7] Cum his collegas ſuos Themiſtocles juſſit proficiſci: [8] eiſque prædi-

χος ἔφθασαν. ἐφ' ἱκανὸν κατεσκευακότες. *Diodor.*

1 *Ad Ephoros Lacedæmoniorum.*] De quorum regimine & poteſtate ad Pauſaniam dicemus. Inſtituti ſunt Spartæ cxxx. annis poſt latas Lycurgi rhetras. *Plut.* Alii ab ipſo Lycurgo: Πρὸς τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. *Herodot.* Vide ſis Ub. Emmium in illuſtrata Græcia, tomo III. de rep. Laconum.

2 *Penes quos ſummum Imperium erat.*] Ut Regem etiam in vincula publica conjicere, legibus eorum licitum eſſet. *Infra* in Pauſan.

3 *Apud eos contendit, falſa his eſſe delata.*] Παρελθὼν ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ ταχέως πιστεύειν τοῖς βουλομένοις εἰς ἔχθραν καταστῆσαι τὴν πόλιν. Idem Frontin. lib. I. cap. 10. *Contendit falſum ad eos rumorem perlatum.* Diodorus Παρεκάλεσε τοὺς ἄρχοντας μὴ πιστεύειν κεναῖς φήμαις. *Gebhard.*

4 *Quibus fides haberetur.*] Auctor apud Ariſtophanis Explanatorem: ἀλλ' ἐπιλεξάμενος αὐτῶν ἄνδρας τοὺς εὐνοίᾳ καὶ πίστει διαφέροντας, πάντως ἐκπέμψαι. Polyænus vocat κατασκόπους. Εἰ δ' ἀπιστεῖτε, inquit, τοὺς ἀρίστους ἐκπέμψατε κατασκόπους. Frontinus: *Et rogavit, ut mitterent aliquos, quibus crederent de munitione Athenarum.* Gebhard. *Fides haberetur.*] Nihil mutamus. Libri quidam, *adhiberetur*: Non etiam male, ſed improbatum Schoppio in Paradox. *Kruchen.*

5 *Interea ſe obſidem retinerent.*] Græcus Scriptor crebrius modo laudatus: μεχρὶ δὲ τῆς ἐκείνων παρουσίας ὅμηρον αὐτὸν κατεπαγγέλλετο. Diodor. lib. XI. Καὶ τούτων ἐγγυητὴν ἑαυτὸν παρεδίδου. *Idem.*

6 *Treſque legati functi ſummis honoribus.*] Numerus non exprimitur alibi. Diodorus: εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἀπέστειλαν τοὺς ἐπιφανεστάτους κατασκεψομένους, καὶ περὶ ὧν ἦν χρεία πολυπραγμονήσοντας. Auctor Græcus ἄδηλος: Πεισθέντων οὖν Λακεδαιμονίων, καὶ τοὺς μάλιστα διαφέροντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει τῶν πολιτῶν. *Idem.*

7 *Cum his collegas ſuos Themiſtocles juſſit proficiſci.*] Variat heic Diodorus, qui vult cum Themiſtocle & cæteros legatos ipſum conſecutos Lacedæmone à Spartanis retentos. Sic enim libro XI. Τοὺς δὲ Λακεδαιμονίων, inquit, πρέσβεις ἐλθόντας εἰς Ἀθήνας καὶ μετὰ στάσεων καὶ ἀπειλῶν ἐπιτιμῶντας παρέδωκαν εἰς φυλακὴν φήσαντες τότε ἀφήσειν, ὅταν κἀκεῖνοι τοὺς περὶ Θεμιστοκλέα πρέσβεις ἀπολύσωσι. Sic Græcus magiſter. A partibus vero Nepotis ſtat Frontinus: *Suis deinde clam ſcripſit, ut eos, qui veniſſent, retinerent; donec refectis operibus confiterentur Lacedæmonii munitas eſſe Athenas, nec aliter Principes eorum redire poſſe, quam ſi ipſe remiſſus foret: Quod facile præſtiterunt Lacedæmonii, ne unius interitum multorum morte penſaret.* Idem.

8 *Eiſque prædixit.*] Frontinus modo laudatus; *ſuis clam ſcripſit.* Juſtin. l. II. cap. 15. *Tum Themiſtocles per ſervum magiſtratibus ſcribit Athenienſium.* Idem.

I Profeſ-

prædixit, ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent quam ipſe eſſet remiſſus. Hos poſtquam Athenas perveniſſe ratus eſt, ad magiſtratum ſenatumque Lacedæmoniorum adiit, & apud eos liberrime [1] profeſſus eſt, Athenienſes ſuo conſilio, [2] quod communi jure gentium facere poſſent, [3] deos publicos ſuoſque [4] patrios, ac penates, quo facilius ab hoſte poſſent defendere, muris ſepſiſſe: neque eo, quod inutile eſſet Græciæ feciſſe. Nam illorum urbem, ut [5] propugnaculum, oppoſitam eſſe barbaris, apud quam jam bis claſſis regia [6] feciſſet naufragium. Lacedæmonios autem [7] male & injuſte facere, qui id potius intuerentur quod ipſorum dominationi, quam quod univerſæ Græciæ utile eſſet. Quare, [8] ſi ſuos legatos recipere vellent, quos Athenas miſerant, ſe remitterent, [9] aliter illos nunquam in patriam recepturi. [10] Hic tamen non effugit civium 8
ſuorum

1 *Profeſſus eſt.*] Codices antiqui: *profecutus eſt.* Unde ego ſuſpicor legendum, *prolocutus eſt*, ſuffragantibus Mss. *Longol.* Quod confirmat Græca fides Thucydidis: Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν, τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐν τούτῳ δὴ φανερῶς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη.

2 *Quod communi jure gentium facere poſſent.*] Mœnibus oppida cingere, & ſe ſuaque tuendo vim repellere, naturæ etiam jure ſemper licuit, unde gentium jus manavit. Vim ad hæc vi repellere, jus faſque eſſe natura docet, ut in Miloniana Cicero pronunciavit, & JCtus Tit. De jure naturæ, gentium, & civili. *Schott.*

3 *Deos publicos.*] Ὁμοβωμίους. Vide ad hunc locum Boeclerum.

4 *Patrios ac penates.*] Hyginus θεοὺς πατρῴους appellari dicit. Hinc Virgilius *patrios penates* vocat, & *Deos patrios.* Ubi Servius: *Qui ſingulis civitatibus præſunt, ut Minerva Athenis, Juno Carthagini.* De quibus lege Martian. Capellam, lib. 1. Macrob. III. Saturn 4. Varronem, alios. *Keuchen.*

5 *Propugnaculum.*] Ἔρεισμα καὶ φυλακτήριον τῆς Ἑλλάδος Pindaro & Ariſtidi ob id dictum. *Boecler.* Προπολεμητήριον. Ita vocat Diodorus lib. XIV. Rhegium. *Gebh.* Ὡς πρόβολον, καὶ φρούριον, vel ἐπιτειχισμόν. Cicero pro Font. *Narbo Martius propugnaculum iſtis ipſis nationibus oppoſitum & objectum.* Lambinus.

6 *Feciſſet naufragium.*] Fuiſſet depreſſa aut disjecta. Ita Græci quoque loquuntur. Plutarchus: Αἱ ἐπιφανεῖς τύχαι, καθάπερ οἱ σφοδροὶ τῶν ἀνέμων μεγάλα ποιοῦσι ναυάγια. *Gebhard.*

7 *Male & injuſte facere.*] Ἀδικεῖν. *Lambin.* Salluſtius Jugurtha: *P. R. neque recte neque pro bono facturum; ſi à jure gentium ſe prohibuerit.* Gebhard.

8 *Si ſuos legatos recipere vellent.*] De re ſimili Cæſar: *Communem Legationem, P. Craſſum mittunt, ſi velit eos recipere, obſides ſibi remittat.*

9 *Aliter illos nunquam in patriam recepturi.*] Quod vulgo additur *eſſent*, gloſſema eſt. *Gronovius.*

10 *Hic tamen non effugit civium ſuorum invidiam.*] Hæc communis eſt bene de republica meritorum ſors, ut ingratam

ſuorum invidiam. namque ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, [1] teſtularum ſuffragiis è civitate ejectus, [2] Argos habitatum conceſſit. Hîc quum, propter multas ejus virtutes, magna cum dignitate viveret, [3] Lacedæmonii legatos Athenas miſerunt, qui eum abſentem accu-

gratam plebem, belluam multorum capitum fere experiantur omnes. Qua de re Val. Maximus lib. v. cap. III. *Schott.* Quare Athenienſes egregios cives & bene meritos ſæpius ob virtutem, ne quis amplius emineret, teſtula ablegarunt. Siquidem præter Theſeum, quem in Scyrum exegerunt, Solon lator legum, Ariſtides quo nemo juſtior & Themiſtocles, aliique ob illorum magnitudinem in exilium acti ſunt: Miltiadem vero mori coëgerunt. Id enim optimo cuique Athenis uſu veniebat, ut in exilium ob eminentiam virtutis pelleretur. *Alex. ab Alex.* Alludit Lucianus in Dialogo: περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ.

1 *Teſtularum ſuffragiis.*] Archonte Praxiergo, quem alii Prexurgum vocant. De illo tempore Anonymus: Θεμιστοκλῆς ἐξωστρακίσθη. *Meurſius.* Infra in Cimone: *Nam teſtarum ſuffragiis, quod illi ὀστρακισμὸν vocant, decem annorum exilio multatus eſt.* Ut quid his locis auctor ſignificare voluerit, planum fiat. Haud eſt ignorandum, *teſtam*, vas fictile ſignificare, *teſtulam* vero fictile parvum, vel fictilis fruſtum, in quam ſignificationem à Græcis ὄστρακος dicitur (ut teſtatur Pius cap. 9. ſuarum Annotationum) quæ vox proprie loquendo calculum non ſignificat, qui ψῆφος nuncupatur. Verum cum apud Athenienſes ſuffragiis ferendis *oſtraci*, id eſt, *teſtulæ*, vel ut aliis placet, *calculi* viritim in concilio darentur, ut in eis quem quiſque ex civibus urbe cedere vellet, indicaret, ab oſtraco, ὀστρακισμὸς eſt dictus, id eſt, *teſtularum ſuffragium*, & horum ſuffragiorum dies ὀστρακοφορία. Ut apud Suidam legitur, duplex erat *Oſtraciſmus*, ſcilicet *Phighi* & *Apoſtatarum.* Priore in exilium mittebantur, qui dignam delicto pœnam vitare voluiſſent, quibus publice bona demebantur. Poſteriore, Apoſtatis & locus & tempus ſtatuebatur. Eadem hac de re in linguæ Græcæ commentaria tranſtulit Budæus, ſuppreſſo tamen Suidæ nomine. *Magius.* Cæterum Oſtraciſmus poſt exactum Hippiam tyrannum Piſiſtrati filium ſumpſit initium. Cauſa inſtituti, ne quis ob nimiam potentiam libertate oppreſſa tyrannidem occuparet. Andocides: νομίζω δὲ καὶ θέντα τὸν νόμον, τούτην τὴν διάνοιαν ἔχειν· ἀποβλέψαντα τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς κρείττους τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν νόμων, ἐπειδὴ παρὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν ἰδίᾳ δίκην λαβεῖν, δημοσίαν τιμωρίαν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων κατασκευάζειν. Similis fuit apud Syracuſanos Πεταλισμός. Quo frondibus oleæ quinquennali exilio ſuſpectos ablegabant. Vide *Diodor.* XI. & *Sigonium* II. De rebus Athenienſium 4.

2 *Argos habitatum conceſſit.*] Ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος, καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει. *Thucyd.* Sciendum eſt autem Argos locum fuiſſe certum ac definitum in quo commorabantur, qui teſtarum ſuffragiis è civitate ejecti erant. *Lambin.* Vide Plinium, Ptolemæum, & Strabonem. Duo ſunt in Peloponneſo hujus nominis oppida; alterum Hippium, alterum Dipſium, ſeu Πολυδίψιον. Unde Argos Hippium, & uno nomine Ἀργυρίππα. Sed Æoles pro Ἄργος dicebant Ἄρπος. Inde *Arpos* Latini pronuntiavere pro *Argis.* Ortel. Salmaſ.

3 *Lacedæmonii legatos Athenas miſerunt.*] Vide Thucyd. lib. I. Diod. Siculum XI. Plutarchum in Themiſt.

1 *Quod*

accuſarent, [1] quod ſocietatem cum rege Perſarum ad Græciam opprimendam feciſſet. Hoc crimine abſens [2] proditionis eſt damnatus. Id ut audivit, quod non ſatis tutum ſe Argis videbat, [3] Corcyram demigravit. Ibi quum ejus [4] principes civitatis animadvertiſſet timere, ne propter ſe bellum his Lacedæmonii & Athenienſes indicerent; [5] ad Admetum Moloſſorum regem, [6] cum quo ei hoſpitium fuerat, confugit. Huc quum veniſſet, [7] & in præſentia rex abeſſet:

1 *Quod ſocietatem cum rege Perſarum.*] Thucydides libro I. proditionis una cum Pauſania initæ, accuſatum dicit. Plutarchus in Vita Themiſtoclis Pauſaniæ conſuetudinem & commercium, adverſariis ejus, accuſandi occaſionem præbuiſſe dicit. In libello vero, *de utilitate capienda ab inimico*, ſic inquit: *Themiſtocles autem cum nihil peccaſſet, ex Pauſania tamen proditionis ſuſpicionem contraxit, quod eo familiarius uteretur, quotidieque literas & nuntios ad illum miſſitaret.* Loco vero priore ait, Pauſaniam Themiſtocli regis literas aperuiſſe, Græcoſque in ejus odia adducere, & cum ad proditionis ſocietatem protrahere conatum, ſed fruſtra. *Mag. Longol.*

2 *Proditionis eſt damnatus.*] Neque ei profuerunt ſuperiora ſua in patriam bene promerita, pugna Salaminia, & legatio ad Lacedæmonios obita, ut ſcribit Ælianus lib. III. Var. Hiſt. *Lambinus.* Adde reſponſum Phocionis ad ſupplicium euntis, apud Senecam, & alios.

3 *Corcyram demigravit.*] Φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν. *Thucydid.* Addit cauſam, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. *Corcyram* Græci Κέρκυραν vocant, ut *Beronicen*, Βερενίκην; *Mothonam*, Μεθώνην. Homerus Σχερίαν & Φαιακίαν appellat, ut fidem facit Plinius. In Apollodoro eſt Κερκύρην, IV. Argonaut. Diſtat ab Epyro duobus mil. ubi fretum arctiſſimum; ubi latiſſimum, XX. Eratque olim Alcinoi hortis, & Ulyſſis naufragio decantata Poëtis. *Keuchen.*

4 *Principes civitatis.*] Inſulani Dynaſtæ Corcyræ inſulæ. *Schott.* Δεδιέναι δὲ φασκόντων τῶν Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπέχθεσθαι. *Thucyd.*

5 *Ad Admetum Moloſſorum regem.*] Codex P. Dan. *Admetum Moloſſorum regem.* Quod contra Græcos.

6 *Cum quo ei hoſpitium fuerat.*] Idem Codex: *Hoſpes erat.* Sed in eo non conſentiunt cum Probo Thucydides & Plutarchus. Ita enim Thucydides: Ἀναγκάζεται παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βασιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον, καταλῦσαι. Adjungit cauſam Plutarchus: Καταφυγὼν πρὸς Ἄδμητον, ὃς βασιλεὺς μὲν ἦν Μολοσσῶν, δεηθεὶς δέ τι τῶν Ἀθηναίων, καὶ προπηλακισθεὶς ὑπὸ Θεμιστοκλέους, ὅτ᾽ ἤκμαζεν ἐν τῇ πολιτείᾳ, δι᾽ ὀργῆς εἶχεν αὐτὸν ἀεὶ, καὶ δῆλος ἦν, εἰ λάβοι τιμωρησόμενος. Diodorus Siculus nullum de amicitia aut odio verbum facit. *Lambin.* Sed videtur Probus negandi particulam non agnoviſſe apud Thucydidem, quam tamen abeſſe, facile potuiſſet cognoſcere, ſi ad verbum ἀναγκάζεται reſpexiſſet. Nemo enim qui amicitia cum aliquo convictus eſt, cogi ſolet. *Longol.* Vide Ciceronem in Bruto.

7 *Et in præſentia rex abeſſet.*] Καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν, &c. *Thucyd.* Negat hoc Diodorus, qui Themiſtoclem comiter à rege exceptum refert, & admonitum, ut bono animo eſſet; ſe curaturum, ut tutus ac ſalvus evaderet. Plutarchus duas diverſas de hac re hiſtorias

abeſſet: quo majore religione ſe receptum tueretur, [1] filiam ejus parvulam arripuit, & cum ea ſe in [2] ſacrarium, quod ſumma colebatur ceremonia, conjecit. Inde non prius egreſſus eſt quam rex eum, [3] data dextra, in fidem reciperet, quam præſtitit. Nam quum ab Athenienſibus & Lacedæmoniis [4] expoſceretur, publice [5] ſupplicem non prodidit [6] monuitque ut conſuleret ſibi. difficile enim eſſe, in tam propinquo loco tuto eum verſari. Itaque [7] Pydnam eum deduci juſſit, & quod ſatis eſſet [8] præſidii dedit. [9] Hac re audita, hic in navem omnibus [10] ignotus aſcendit: Quæ quum tempeſtate maxima [11] Naxum ferretur; * ubi tum Athenienſium

ſtorias ponit, partim Thucydidem, partim alios ſecutus, qui Admeto præſente Themiſtoclem filium ejus prehendiſſe, & ad aram ſeu focum confugiſſe narrat. *Lambin.*

1 *Filiam ejus parvulam arripuit.*] Filium. Thucydides: Ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος διδαχθεὶς ὑπ᾽ αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεται ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Quare vel lapſus eſt Probus, vel alios ſecutus eſt hiſtoricos, vel erratum eſt librariorum. *Idem.* Vide Plutarchum, qui rationem dicit, cur Admeti filium adſumpſerit.

2 *Sacrarium.*] De quo ritu Græcorum, plena eſt omnis antiquitas. Eratque religioſum ac ſanctiſſimum ſupplicandi genus.

3 *Data dextra in fidem reciperet.*] Datæ dextræ nulli hiſtorici meminere. Probabiliter autem hoc à Probo, ſive ab aliis ſumptum, ſive de ſuo additum, poſitum eſt. Nam qui ſancte aliquid promittebant, dextras dabant apud Veteres. *Xenoph.* ἑλλην. δ. *Cicero* XI. *Phil.* VII. ad Att. ep. I. *Diodor.* XVI. *Virgil.* I. Æneid. *Homer.* Iliad. α. Mos iſte à Perſis profluxit. Infra in Datame: *Fidemque ea de re more Perſarum dediſſet.* Sed notandum, non in vola manus, ſed in junctura fuiſſe fidei ſedem. *Euſtath.*

4 *Expoſceretur.*] Depoſceretur ad ſupplicium. Sic enim Cæſar loquitur. Et Diodorus ἐξῄτουν αὐτὸν πρὸς τιμωρίαν. *Lambin.*

5 *Supplicem non prodidit.*] Τὸν τῆς ἱκεσίας νόμον τιμῶν, ut loquitur Polyænus lib. VIII. *Gebhard.* Thucydides: Καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι, καὶ πολλὰ εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσι. lib. I.

6 *Monuitque ut conſuleret ſibi.*] Et addidit magnam vim auri, fugæ viaticum. *Diodor.* XI.

7 *Pydnam.*] Cod P. Danielis, *Phydnam.* Quæ Macedoniæ urbs. *Ptol. Steph. Diodor.* Stephanus *Cydnam* vocat.

8 *Præſidii.*] Ἐφόδια καὶ προπομπήν. Epaminonda: *præſidium dedit, ut eo tuto perveniret.* Gebhard.

9 *Hac re audita.*] Omittit hæc verba Editio Pariſiana.

10 *Ignotus aſcendit*] Lectio veteris optimi, *eſcendit*, ἀρχαϊκῶς. Et ſic Epaminonda: *in navem eſcenderet.* Varro: *è vinea in arbores eſcendit vitis.* Iterum: *in carnarium eſcendit.* Livius lib. XLV. *Licinio Coſ. ad quadrigas mittendas eſcendenti.* Et ſic Fronto legit ad Salluſtium in Jugurth. *Keuchen.*

11 *Naxum.*] Inſulam Cycladum, quæ & Στρογγύλη à ſitus rotunditate appellata. Dicæarchus eam inter Sporades recenſet. Stephanus: Νάξος νῆσος τῶν Κυκλάδων διάσημος ἀπὸ τοῦ Νάξου Καρῶν ἡγεμόνος, ἄλλοι δὲ ἀπὸ Νάξου τοῦ Ἐνδυμίωνος. Εὐφορίων

ſium erat exercitus: ſenſit Themiſtocles, ſi eo perveniſſet, ſibi eſſe pereundum. Hac neceſſitate coactus, domino navis quis ſit, aperit: [1] multa pollicens ſi ſe conſervaſſet. At ille clariſſimi viri captus miſericordia; diem noctemque procul ab inſula [2] in ſalo navem tenuit in ancoris, [3] neque quenquam ex ea exire paſſus eſt. [4] Inde Epheſum pervenit ibique Themiſtoclem [5] exponit: cui ille pro meritis [6] gratiam poſtea retulit. [7] Scio pleroſque ita ſcripſiſſe, Themi- 9
ſtoclem Xerxe regnante in Aſiam tranſiſſe. Sed ego potiſſimum [8] Thucydidi credo, [9] quod ætate proximus erat qui illorum temporum hiſtoriam reliquerunt, & ejuſdem civitatis fuit. Is autem ait, ad [10] Artaxerxem eum veniſſe, [11] atque

ϛίων περὶ τὸ Νάξον ὃ φασὶ θύσαι τινές. Ad quem locum quid de etymo commentatus ſit Magnus Salmaſius, vide in exercitationibus Plinianis ad Solinum. Hodie *Nicoſia* vocatur, eratque olim Libero ſacra.

* *Ubi tum Athenienſium erat exercitus.*] Πολιορκουμένη ὑπ' Ἀθηναίων. *Polyæn.*

1 *Multa pollicens.*] Addit Thucydides, immo priore loco ponit, καὶ εἰ μὴ σώσῃ αὐτὸν, ἔφη ἐρεῖν, ὅτι χρήμασι πεισθεὶς ἄγει αὐτόν. Hac de re apud Diodorum nullum verbum. Polyænus vero refert lib. 1. Stratagematum. *Lamb.* Lege & Plutarchum.

2 *In ſalo navem tenuit.*] Καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου. *Thucyd.*

3 *Neque quemquam ex ea exire paſſus eſt.*] Juſſu Themiſtoclis. Polyænus: Ὅπως ἂν ἀμφότεροι σωθεῖεν, μηδεὶς ἐκβαινέτω τῆς νεώς. ὁ ναύκληρος φοβηθεὶς ὅτι ἀποθανεῖν συνεχώρησε, καὶ ἀναχθῆναι διὰ τάχους ἐπέτρεψεν. Sic Thucydides.

4 *Inde Epheſum*] Ὕστερον ἀφικνεῖται εἰς Ἔφεσον. *Thucydid.* Diodorus non facit horum locorum mentionem, ſed arrepta occaſione cum duobus Liguribus ex Moloſſia in Aſiam evaſiſſe dicit xi.

5 *Exponit.*] Native. Frequens illud apud Latinos. Quomodo Græci ἐκθεῖναι uſurpant. *Gebh. Lamb.*

6 *Gratiam poſtea retulit.*] Ex bonis ſuis, quæ clam per amicos tranſportata ſecum duxerat in Aſiam. *Plutarch.*

7 *Scio pleroſque ita ſcripſiſſe.*] Ephorum, Dinonem, Clitarchum, Heraclidem, alioſque Plutarcho citatos. *Lamb. Mag.* De quibus lege incomparabilis Voſſii librum, de Hiſtoricis Græcis.

8 *Thucydidi credo.*] Cicero etiam in Bruto *Thucydidem plurima fide dignum putavit.* Mag.

9 *Quod ætate proximus erat.*] Idem *Thucydidem paullo ætate poſteriorem* dicit in Bruto.

10 *Artaxerxem.*] Xerxis filium, qui μακρόχειρ cognomento dictus eſt. Plutarch. ἀποφθεγ. βασιλ. *Lamb.* In Tarih dicitur كي بهمن, Kai Bahman, cognomento Daras Daſt, id eſt, Longimanus. Idem Artoxerxes appellabatur, Ebraice autem Arthalaſtha. Vide quæ infra *de regibus* notavimus.

11 *Atque his verbis epiſtolam miſiſſe.*] Eam ex Thucydide adſcribo, ut cognoſcant lectores quanta puritate & facilitate prope ad verbum à Probo ſit è Græco verſa: Ὅτι Θεμιστοκλῆς ἥκω

que his verbis epiſtolam miſiſſe; *Themiſtocles veni ad te, qui plurima mala omnium Grajorum in domum tuam intuli, quum mihi neceſſe fuit adverſus patrem tuum bellare, patriamque meam defendere. Idem multo plura bona feci,*[1] *poſtquam in tuto ipſe ego, & ille in periculo eſſe cœpit. Nam quum in Aſiam reverti nollet, prælio apud Salamina facto, literis eum certiorem feci, id agi ut pons, quem in Helleſponto fecerat, diſſolveretur, atque ab hoſtibus circumiretur. Quo nuncio ille periculo eſt liberatus. Nunc autem*[2] *ad te confugi exagitatus à cuncta Græcia,*[3] *tuam petens amicitiam: quam ſi ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis quam fortem inimicum ille expertus eſt. Ea autem rogo, ut de his rebus,*[4] *quas tecum colloqui volo,*[5] *annum mihi temporis des, eoque tranſacto*

παρὰ σε, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκῃ ἠμυνόμην. πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ, πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται), γράψας τήν τε ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο τότε δι' αὐτὸν, οὐ διάλυσιν· καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι, πάρειμι διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω, δηλῶσαι. *Longol.*

1 *Poſtquam in tuto ipſe.*] Vir Cl. legendum conjecit: *poſtquam in tuta ipſa*; de patria ſentit. Sic & aptius cohæret oratio. Niſi tamen Nepoti Thucydidæa illa exprimere conſtitutum: Ἐπειδὰν ἐν ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. Ad prioris conjecturæ mentem oppido Plutarchus: Ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀσφαλεῖ γενομένης, παρέχε τὰ οἴκοι σωζόμενα χαρίσασθαί τι καὶ ὑμῖν. *Boeclerus.*

2 *Ad te confugi.*] Thucyd. Πάρειμι, *adſum.* Fortaſſe legendum, *confugio.* Lambinus.

3 *Tuam petens amicitiam.*] Hoc addidit de ſuo Probus. Non enim credibile eſt, eum verba illa Græca, διὰ τὴν σὴν φιλίαν, Latine redddidiſſe, *tuam petens amicitiam.* Idem. Deinde, Græce ambiguum eſt, num propter amicitiam, quam cum rege dicebatur habere, an amicitiæ ineundæ cum Rege gratia venerit. *Longol.*

4 *Quas tecum colloqui volo.*] Περὶ ὧν ἥκω. *Thucyd.* Legendus Plutarchus in Themiſtocle, & in apophthegmatibus Regum; quo loco ſimiliter illud profert de tela contracta & explicata, in qua varia animalia ſunt acu picta: Cui orationem ſimilem eſſe dicebat. *Lambinus.*

5 *Annum mihi temporis des.*] Vel, *annum mihi tempus des.* Cod. P. Dan. Vel, *annuum mihi temporis ſpatium.* Ms. Puteani. *Annum mihi temporis des.*] Sic dictum eleganter κατ' ὑστερολογίαν, qua nomen regens caſu recti, & contra rectum regentis efferunt. Nec obſtat appoſitio, quam vocant ἑρμηνευτικὴν *annum mihi tempus des*; ut eſt in Giſanii ſchedis: vel, *annuum mihi tempus*, ut in Excerptis. *Annum* autem *temporis* dixit

tranſacto me ad te venire patiaris. Hujus rex animi magnitudinem admirans, cupienſque talem virum ſibi conciliari, [1] veniam dedit. Ille [2] omne id tempus literis ſermonique Perſarum dedit: quibus adeo eruditus eſt, ut multo commodius dicatur apud regem verba feciſſe, quam hi poterant, qui [3] in Perſide erant nati. [4] Hic quum multa regi eſſet pollicitus, gratiſſimumque illud, ſi ſuis uti conſiliis vellet, illum Græciam bello oppreſſurum: [5] magnis muneribus ab Ar-

dixit noſter, pro *tempus anni*; ut *dies ſpatii*, pro *ſpatium diei* Cæſar de Bello Gallico. Quanquam & *annum tempus* probem, ut *punctum tempus*, apud Lucret. *Keuchen.*

1 *Veniam dedit.*] Conceſſit ei annum, ut hoc temporis ſpatio linguam & inſtituta Perſica diſceret. Sic loquitur in Pauſania: *Quod ſi eam veniam ſibi dediſſet.* Non narrat heic Probus, quanto in periculo Themiſtocles verſatus ſit, cum à Mandane Darii filia, Xerxis ſorore accuſatus eſt. Quod expoſitum eſt à Diodoro Siculo lib. XI. *Lambin.*

2 *Omne id tempus literis ſermonique Perſarum dedit.*] Valerius Maximus lib. VIII. cap. 7. Themiſtocles *per ſummam iniquitatem patria pulſus, & ad Xerxem, quem paullo ante devicerat, confugere coactus, priuſquam in conſpectum ejus veniret, Perſico ſermoni ſe aſſuefecit; ut labore parta commendatione regiis auribus familiarem & aſſuetum ſonum vocis adhiberet.* Græcus Scriptor ἄδηλος: Μηδικὴν φωνὴν μαθεῖν ἐδίδαξεν αὐτὸν (Artaxerxem) πῶς ἴσως τὸν πατέρα Ξέρξην. *Gebhard.* Sed veriſimile eſt, ipſum Perſarum linguam ex parte addidiciſſe, ac tantum in ea per id tempus profeciſſe; ut Regi, quoad fieri potuit, intelligeretur. Hinc lux Plutarchi verbis, ἀποχρώντως ἐκμαθὼν, quod & Thucydides affirmat, & multi alii, ex quibus liquido id evincas. Accedit inſuper, Perſas plurimum à Græcis mutuatos eſſe, dum infinita adhuc habent vocabula, quæ de Græco manaſſe is demum poteſt dubitare, qui omnia ignorat. A Græcis igitur ad Perſas res ipſa cum nomine tranſiit. Quod multis rationibus ad Solinum ſuum confirmat Claudius Salmaſius. Non ſemper ergo à Cornelio ſtandum, dum in illa jurat, quorum probabilior alioquin eſt fides. Simile infra judicium de Dione jactat, quem adeo Carthaginienſes ſuſpexerunt; ut neminem unquam Græca lingua loquentem magis ſint admirati. *Keuchen.*

3 *In Perſide.*] Græci Περσίδα nunquam ponunt, niſi de particulari Perſarum regione. Quemadmodum Perſæ non pro Perſidis regione, ſed Perſarum imperio ſumuntur. Sic diſtinguunt inter Περσικὰς πόλεις, & πόλεις Περσίδος. Hæ ſunt Perſidis urbes, illæ Perſicæ dominationis. *Salmaſ.* Sluiskenii membranæ diſertim *Perſida* legunt. Utrumque rectum. *Perſida* pro *Perſis*, ut *Chalcida, Leucada, Elida:* pro Chalcis, Leucas, Elis, & alia. *Keuchen.*

4 *Hic cum multa regi eſſet pollicitus.*] Cicero lib. X. Ep. ad Atticum: *Themiſtocles non vidit, quid Xerxi polliceretur.* Lambin.

3 *Magnis muneribus.*] Inter quæ fuit χάμβελος στολή, ſicuti tradit Athenæus. Illa donari ſummus in Oriente mos. Idque in hodiernum diem apud Turcas, Tartaros, Perſaſque in uſu eſt. Nemo ad regem admittitur, niſi ejuſmodi honoraria veſte donatus. Hoc vocant خلع عليه الخلعة. *Keuchen.*

ab Artaxerxe donatus in Aſiam rediit, domiciliumque [1] Magneſiæ ſibi conſtituit. Namque hanc urbem [2] ei Rex donaverat, his uſus verbis, [3] quæ ei panem præberet: (ex qua regione quinquaginta talenta quotannis redibant) [4] Lampſacum, [5] unde vinum ſumeret: [6] Myuntem, ex qua obſonium haberet. Hujus [7] ad noſtram memoriam monumenta manſerunt duo: ſepulcrum, prope oppidum, in quo eſt ſepultus: [8] ſtatuæ in foro Magneſiæ. * De cujus morte multimodis

1 *Magneſiæ.*] Quæ Urbs ad Mæandrum fluvium. *Steph. Livius.* Ad Thoracem. *Diodor.* Fuerunt autem duæ Magneſiæ in Aſia; una ad Mæandrum amnem, quæ *Μαγνησία πρὸς Μαιάνδρῳ* dicitur: altera ſub Sipylo, quæ *Μαγνησία πρὸς Σιπύλῳ* cognominatur. Utramque in Lydia ponit Ptolemæus. *Salmaſ.* Prior Themiſtocli in panes data. Diodorus XI. *Μαγνησίαν μὲν τὴν ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ πλεῖστον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων ἔχουσαν σῖτον, εἰς ἄρτους. Μυοῦντα δὲ εἰς ὄψον, ἔχουσαν χώραν πολλὴν, εἰς οἶνον.*

2 *Ei rex donaverat.*] Xerxes. *Strabo* XIII. Artaxerxes. *Thucyd. Plutarch.* Sed Plutarchus adjungit, ex Neante & Phania, Percopen ſive Percoten & Palæſcepſin pro veſtitu Themiſtocli ab Artaxerxe datas. Sic Anthylla regis uxoribus in calceamentum data; Herodot. II. *Keuchen.* Magnorum Principum antiqua conſuetudo; qui Satrapis & Dynaſtis ſuis, aliiſque quibus cupiebant, certas vel provincias vel urbes aſſignabant, unde vectigalia in uſus ſuos exigerent. Sic legimus antiquæ reginæ cuidam Ægyptum datam fuiſſe *εἰς κόσμον* à marito: Themiſtocli Lampſacum datum erat *εἰς οἶνον*, Magneſia *εἰς ἄρτον*, Myus *εἰς ὄψον*, Percota & Palæſcepſis *εἰς στρωμνὴν καὶ ἱματισμόν.* Similia narrantur de Pytarco, de Alcibiade, de aliis. Sic etiam legimus Ægypti reges ab aliis urbium ſuarum eſculenta, ab aliis poculenta, ab aliis ſtragula ſolitos exigere. Vide Ariſteam. *Caſaubon.*

3 *Quæ ei panem præberet.*] Venuſte *præberet.* Quod vocabulum eſt rei familiaris, *καὶ τὸν πρὸς τὸν βίον.*

4 *Lampſacum.*] Opidum imprimis Aſiæ clarum & nobile vocat *Lucilius* apud Nonium. *Lampſacum.*] Male *Lamſacum* in Excerpt. Diodor. *Λάμψακον.* Et ſtatim *Smyrnam*, pro *Myuntem*; in Boecleri Mss. corruptius, & *καὶ τὴν ἀνιστορίαν.* *Keuchen.*

5 *Unde vinum ſumeret.*] *Λάμψακον δὲ ἀμπελόφυτον ἔχουσαν χώραν πολλὴν, εἰς οἶνον* *Diodor.* Unde haud dubie à Priapo condita ſcribitur illa civitas, Bacchi & Veneris filio. De qua re ſubtiliſſime Plutarchus in libello de claris mulieribus. Sed & Demoſthenes *Πριάπου κλίσμα* appellat. Vide Servium ad IV. Georg.

6 *Myuntem.*] Ubi ingens piſcium ubertas & copia, *ἔχουσα θάλατταν εὔιχθυν.* *Diod.* Hinc Themiſtocli in obſonium data. *Thucyd.* Sita urbs ad oſtia Mæandri fluminis. *Strabo, Plin. Pauſan. Herodot.*

7 *Ad noſtram memoriam.*] Arbitrarer utique Probum id quoque ex Thucydide vertiſſe, niſi ſcirem apud Pauſaniam, qui longe ætate fuit Probo poſterior, teſtari Athenis ſuo tempore Themiſtoclis monumentum adhuc exſtitiſſe prope portum maximum. *Longolius.* *Καὶ πρὸς τῷ μεγίστῳ λιμένι τάφος Θεμιστοκλέους.* *Pauſan.*

8 *Statuæ in foro Magneſiæ.*] Plutarchus in foro Magnetum non Themiſtoclis ſtatuas, ſed ſepulchrum exſtitiſſe ait. Potuit & Magneſiæ, & juxta Piræeum fuiſſe Themiſtoclis ſepulchrum.

Nam

dis apud pleroſque ſcriptum eſt. Sed nos eundem potiſſimum Thucydidem autorem probamus, qui illum ait Magneſiæ [1] morbo mortuum: neque negat fuiſſe famam, [2] venenum

Nam Pauſanias ejus oſſa Magneſia, ubi primum ſepulchro conditus eſt, in Atticam tranſlata fuiſſe tradit. Etſi enim exhumatum ſit cadaver, non tamen videtur dirutum fuiſſe ſepulchrum, quod fuit (teſte Plutarcho) illuſtriſſimum: cui & ſtatuæ, quarum Probus mentionem facit, junctæ fuiſſe videntur. Mos enim antiquus fuit, defuncti ſtatuas ſepulchro imponere. *Mag.* Sic forum Antiochiæ, Germanici; Megarenſium Corœbi Mauſolæis celebrabantur. Qui eximius honor apud antiquos. Strabo περίβολον vocat conditorium Alexandri, quod in medio fuit urbis Alexandriæ. Idem σῆμα appellat illum locum (non enim σῶμα legendum) in quo κοιμητήρια regum ac imperatorum. Sed notandum, ſolis Ducibus illud conceſſum. Vide Servium Sulpitium ad Ciceronem lib. IV. Epiſt. ad Famil. Infra Nepos de Dione: *In urbe, celeberrimo loco elatus publice, ſepulchri monumento donatus eſt.* Keuchen.

* *De cujus morte multimodis.*] Conciſim deterioris notæ libri, *multis modis*. Excerpta, *multimodis*, quomodo edendum curavimus ſecundum veterum ſcripturam & analogiam. *Multimodis* antiquum adverbium apud Turnebum lib. VI. cap. 14. Adverſ. Nec aliter ex ſuis libris optimus Gifanius Conlect. Lucret. pag. 379. & Joan. Savaro. *Idem.*

1 *Morbo mortuum.*] Thucydides: Νοσήσας δὲ τελευτᾷ τὸν βίον. *Lamben.*

2 *Venenum ſua ſponte ſumſiſſe.*] Tauri ſanguinem, quod celerrime coëat & dureſcat. *Plin. Ariſtot. Diodor.* Videtur autem iſtud ſacrificium peragere voluiſſe brevi iturus in expeditionem Dianæ Λευκόφρυϊ. Valer. Maxim. l. V. cap. 6. *Themiſtocles, quem virtus ſua victorem, injuria Patriæ imperatorem Perſarum fecerat, ut ſe ab ea oppugnanda abſtineret, inſtituto ſacrificio exceptum patera tauri ſanguinem hauſit: & ante ipſam aram quaſi quædam pietatis clara victima concidit.* Scholiorum Auctor in Ariſtophanis equites: Ἐν Μαγνησίᾳ γενόμενος θύων τελευτᾷ καὶ μετ᾽ ἀξίας τὸν μισοβάρβαρον ἐνδεικνύμενος τρόπον. Et paullo poſt: Σύμμαχος δέ φησι ψεύδεσθαι περὶ Θεμιστοκλέους, οὔτε γὰρ Ἡρόδοτος, οὔτε Θουκυδίδης ἱστορεῖ. Ἔστι γοῦν ἀπὸ Σοφοκλέους Ἑλένης.

Ἐμοὶ δὲ λῷστον αἷμα ταύρου γ᾽ ἐκπιεῖν
Καὶ μὴ γε πλείω τῶνδ᾽ ἔχειν δυσφημίας.

Τινὲς δέ φασιν ὅτι Σοφοκλῆς περὶ Θεμιστοκλέους τοῦτό φησι· ψεύδονται δὲ, οὐ γάρ ἐστι πιθανόν. Opinionis originem, qua hauſto immolati tauri ſanguine Themiſtoclem ſibi mortem conſciviſſe credebatur, aperit: nempe ex vitioſa Sophoclei dicti interpretatione ortam putat, ad cujuſmodi fatum alluſiſſe Tragicus vulgo exiſtimabatur. Etſi Thucydides, Herodotus, aliique nihil de ſanguine taurino prodiderint; tamen plures reperire licet, quibus hæc opinio ſit firmiter accepta; quam illos qui Thucydidi aſſenſum commodent. Videatur Cicero Bruto: *Nam quem Thucydides, qui & Athenienſis erat, & ſummo loco natus, ſummuſque vir & paullo ætate poſterior, tantum mortuum ſcripſit, & in Attica clam humatum: addidit fuiſſe ſuſpicionem ſibi veneno conſciviſſe mortem. Hunc iſti ajunt, cum taurum immolaviſſet, excepiſſe ſanguinem patera, & eo epoto mortuum concidiſſe.* Sic Diodorus lib. XI. & Hieronymus: *Xerxes rex potentiſſimus & ditiſſimus adverſum Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea geſſit, quæ Græcorum narrant hiſtoriæ. Succendit enim Athenas ſub principe Callia, bellumque ex eo tempore geſtum eſt in Ther-*

nenum ſua ſponte ſumpſiſſe, [1] quum ſe, quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus eſſet, præſtare poſſe deſperaret. Idem [2] oſſa ejus clam in Attica ab amicis eſſe ſepulta, [3] quoniam legibus non concederetur, quod proditionis eſſet damnatus, memoriæ prodidit.

mopylis, & apud Salaminam navale certamen, quando Sophocles & Euripides clari habebantur, & Themiſtocles in Perſas fugiens, hauſto tauri ſanguine periit. Græcus quidam Scriptor apud Ariſtophanis Explanatorem: Themiſtocles περιγενόμενος ἅμα τοῦ στρατηγοῦ Artaxerxis εἰς Μαγνησίαν, καὶ καταγηρὰς ἑαυτοῦ, εἰ οἱ δι' αὐτὸν σωθέντες Ἕλληνες, εἶτα δουλεύουσι βαρβάροις, προφάσει χρησάμενος ὡς θυσίαν ἐπιτελέσαι βούλοιτο, καὶ ἱερουργῆσαι τῇ Λευκόφρυϊ Ἀρτέμιδι καλουμένῃ, ταύρῳ ὑποθεὶς τὴν φιάλην, καὶ ὑποδεξάμενος τὸ αἷμα καὶ χανδὸν πιὼν ἐτελεύτησεν εὐθέως. Sic teſte Strabone lib. I. Geogr. irrumpentibus in Phrygiam Cimmeriis Midas epoto tauri ſanguine obiit: Ἡνίκα, inquit, Μίδαν αἷμά τι ταύρου πιόντα φασὶν ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεών. Traditque Plutarchus Flaminino, ex quorundam opinione Hannibalem, Midæ & Themiſtoclis exemplo, taurino ſanguine epoto ſe enecaſſe. *Gebhard.*

1 *Quum ſe, quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus eſſet, præſtare, &c.*] Alludit Cicer. lib. x. ep. ad T. Pompon. VII. Ἄδηλος Scriptor apud Ariſtophanis Explanatorem: Οἱ δέ φασιν, ὅτι συνειδὼς ὁ Θεμιστοκλῆς ὅτι οὐχ οἷός τε ἦν διαπράξασθαι τῷ βασιλεῖ, ἅπερ ἐπηγγείλατο, οὕτως ἐπὶ τὴν τοῦ θανάτου αἵρεσιν παρεγένετο. *Idem.*

2 *Oſſa ejus clam in Attica ab amicis eſſe ſepulta.*] Τὰ δὲ ὀστᾶ φασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. *Thucyd.* Alii publico decreto factum fuiſſe prodiderunt juſſu oraculi, quod non citius fore peſtilentiæ finem reſponderat, quam ſi Themiſtoclis oſſa Magneſia reduxiſſent. Magnatibus autem hoc non permittentibus, Athenienſes triginta dies, quibus illi juſta perſolvere poſſent, poſtularunt; interea locum tentoriis cingentes effoſſis oſſibus clam ſe ſubduxerunt. De quo Ariſtophanis Interpres & Pauſanias in Atticis. At Symmachus id falſum eſſe putat, quod nec Herodotus nec Thucydides hujus rei mentionem faciant. *Longol. Gebhard. Mag.*

3 *Quoniam legibus non concederetur.*] Leges enim vetabant, ejus, qui vel ſacra legiſſet, vel patriam prodidiſſet, oſſa in Attica ſepeliri. Xenophon libro I. Ἑλλην. Τοῦτον δ' εἰ βούλεσθε, κατὰ τοῦτον τὸν νόμον κρίνατε, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ, ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι. *Lamb.* Quod demonſtrat etiam in Phocione Plutarchus. Quem uſum tamen Romanos non obſervaſſe, liquet ex Ovidio Eleg. 3. lib. III. Triſtium. Solenne hoc etiam noſtris JCtis in Pandect. ſub Tit. *De cadaveribus punitorum:* Deportatorum & relegatorum corpora minime transferri. *Mag.* Graviſſimum namque proditionis crimen, ut & læſæ Majeſtatis: quod & liberi etſi innoxii luunt, patriaque his interdicitur, quam prodidere. *Schott.*

ARI-

A R I S T I D E S.

I I I.

ARISTIDES [1] Lyſimachi filius, Athenienſis. 1
[2] Æqualis ferè fuit Themiſtocli. Itaque cum eo [3] de principatu contendit. Namque [4] obtrectarunt inter ſe. In his autem cognitum eſt quanto antiſtaret eloquentia innocentiæ. [5] Quamquam enim adeo [6] excellebat Ariſtides abſtinentia, ut unus poſt hominum memoriam, quod quidem

1 *Lyſimachi filius, Athenienſis.*] Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος. *Herodot. Plutarch.*

2 *Æqualis fere fuit Themiſtocli.*] Σύγχρονος ſive ὁμῆλιξ. Attico: *Quæ ex re pueritia nobilis inter æquales ferebatur.* Gebhard.

3 *De principatu contendit.*] Ὑπὲρ τῆς πρωτείας. Fuiſſe contentionem inter Ariſtidem & Themiſtoclem etiam à pueris, teſtantur Plutarchus in Ariſtide, Herodotus Uraniâ, Diodotus & Polyænus: Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς ἐχθρότατοι πάντων ὄντες διεπολιτεύοντο. Illa per tempus inter utrumque depoſita fuit, quando in Græciam tranſibat Xerxes. Additum fidei pignus elatis digitis, ac eodem loco clamantibus: Τὴν ἔχθραν ἐνταῦθα καταθέμεθα, ἕως ἂν πρὸς τοὺς Πέρσας διαπολεμήσωμεν. *Polyæn.* 1. Stratag. Cauſa hujus adducitur à Plutarcho in apophthegm. ἀεὶ καθ' αὐτὸν ἐπολιτεύετο καὶ τὰς ἑταιρείας ἔφευγεν, ὡς τὴν ἀπὸ τῶν φίλων δυνάμεως ἀδικεῖν ἐπαιρούσης. In vitâ Themiſtoclis aliam fuiſſe adſerit, nimirum quod in amore Steſileæ præſtantis formæ mulieris corrivales fuerunt, id verò ex Ariſtone philoſopho adducit. Mox cauſam in diverſitatem ingeniorum conjicit: Ariſtides enim placidus & animo tranquillus: Themiſtocles è contrario fervens, ambitioſus, & novarum rerum cupidus fuiſſe dicitur. *Long.* Sed eſt animadvertendum, Plutarchum cum in Themiſtoclis, tum in Ariſtidis vitâ, de puero, non de muliere aut puella eſſe locutum. Sic enim habet in Themiſtocle: Ἠράσθησαν γὰρ ἀμφότεροι τοῦ καλοῦ Στησίλεω Τίου τὸ γένος ὄντος. &c. In Ariſtide verò: Στησίλεω γὰρ, ὃς ἦν γένει Κεῖος, ἠράσθησαν. Vides utrobique de puero Plutarchum ſcribere. Sed in Themiſtocle legendum videtur Κίου, vel Κείου, non autem Τίου. *Mag.*

4 *Obtrectarunt inter ſe.*] Διεπολιτεύοντο: contrarias in republica partes foverunt. Epaminonda: *Habuit obtrectatorem Meneclidem quendam, indidem Athenis, adverſarium in adminiſtranda republica.* Gebhard.

5 *Quanquam enim adeò.*] In Excerptis: *cum cum enim adeo*; & in gloſſa pro *quanquam*. Sic *unde unde* dicebant, ὁπόθεν οὖν. Terent. Andr. IV. 2. *ubi ubi erit*, quemadmodum, *ut ut*, *qua qua*, & ſimilia. Vide Donatum. *Keuchen.*

6 *Excellebat Ariſtides abſtinentia.*] Id eſt, integritate, eaque virtute, quæ in eo conſiſtit, ut nulli fiat injuria, nullique res ſua auferatur. *Lambin.* Quo etiam nomine illum prædicat Val. Maximus, de abſtinentiâ verba faciens, lib. v. cap. 4. Ac de paupertate ejus Nepos infra. *Schott.* Apuleius in Apologia: *Eadem eſt paupertas apud Græcos in Ariſtide juſta, in Phocione benigna, in Epaminonda ſtrenua, in Socrate ſapiens, in Homero diſerta.*

dem nos audiverimus, [1]cognomine JUSTUS ſit appellatus: tamen [2]à Themiſtocle collabefactus [3]teſtulla illa, exilio decem annorum mulctatus eſt. Qui quidem quum intelligeret reprimi concitatam multitudinem non poſſe:
4 cedenſque animadverteret quendam ſcribentem, ut patria pelleretur, quæſiſſe ab eo dicitur, Quare id faceret, aut quid Ariſtides commiſiſſet, cur tanta pœna dignus duceretur? cui ille reſpondit, ſe ignorare Ariſtidem, ſed ſibi non placere quòd cupidè elaboraſſet, ut præter cæteros JUSTUS appellaretur. Hic decem annorum legitimam pœnam non pertulit. Nam poſtquam Xerxes [5]in Græciam

1 *Cognomine* Juſtus *ſit appellatus.*] Quod erat cognomentum maxime regium & diviniſſimum. *Alex. ab Alex.* Diodorus Siculus lib. XI. Καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης δίκαιος ἐπωνομάσθη. Herodotus quoque, ut Ariſtidis mores accepit, eum cenſuit ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. lib. VIII. 79. Cicero pro Sextio, & Tuſcul. V. *Ariſtides nonne ob eam cauſam expulſus eſt patria, quod præter modum juſtus eſſet?* Vide Æſchinem Oratione κατὰ Κτησιφ. & περὶ παραπρεσβ. Plutarchum in Vita, ubi multa inſignis ejus juſtitiæ exempla adfert. Val. Maximum V. 4. *Lambinus. Longol.* Hinc tota ſcena in Ariſtidem intenta fuit, cum Athenis olim recitarentur in theatro verſus Æſchyli:

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος.
Ἀφ' οἷς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

2 *A Themiſtocle collabefactus.*] Sparſerat enim in vulgus Themiſtocles Ariſtidem callidè efficta modeſtia in forenſi poteſtate ſublatis judiciis regnum adfectare. Alioqui & populus victoriis ſuperbiens factus, ægre ferebat virtutis nomine præ cæteris aliquem excellere; ut refert Plutarchus. *Longol.* Idem civitatis inſolentiam & rerum novarum cauſas incuſat. *Mag.*

3 *Teſtula illa exilio decem annorum.*] Oſtraciſmo. ἐξωστρακισμένος ὑπὸ τοῦ δήμου. *Herodot.* At non erat Oſtraciſmus improbitatis, ut Plutarchus ait, caſtigatio; ſed honeſtiore vocabulo dominationis ac gravioris potentiæ, & pœna dicebatur. *Long.* Diſcrepat autem de Oſtraci inſcriptione cum à Probo, tum à ſe ipſo. Siquidem in apopht. eum, qui de ejus odii cauſa interrogatus eſt, non literarum gnarum ſcribentemve in oſtraco dicit, ſed ἀγράμματον. In vita verò non de uno qui eſſet ἀγράμματος & ruſticus, peteretque ab Ariſtide, ut Oſtracon inſcriberet, ſed de multis ait. *Mag.* De illa teſtula vide Juſtinum libro II. Muſonium apud Stobæum περὶ ξένης.

4 *Cedenſque animadverteret.*] Proba lectio, quam omnino requirunt proximè antecedentia. Nihilominus Barthius lib. XXIV. Adverſ. cap. IX. *cadenſque.* Gebhard. Infra in Cimone: *Nam cum ille vir forti animo invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet.*

5 *In Græciam deſcendit.*] Movit in Græciam. Sic ἀναβαίνειν eſt expeditionem ſuſcipere. Eodem modo, quo Latini *deſcendere*, Græci καταβαίνειν jungunt. Memini apud Diodor. ſcriptum, τεθαῤῥηκότως καταβαίνειν εἰς τὸν πόλεμον.

etiam deſcendit, [1] ſexto fere anno poſtquam erat expulſus,
[2] plebiſcito in patriam reſtitutus eſt. Interfuit autem pu-
gnæ navali [3] apud Salamina, quæ facta eſt prius quàm pœ-
na liberaretur. [4] Idem prætor fuit Athenienſium apud 2
Platæas, in prælio quo [5] Mardonius [6] fuſus, barbarorum-
que exercitus eſt interfectus. [7] Neque aliud eſt ullum hu-
jus in re militari illuſtre factum, quàm hujus imperii me-
moria. [8] Juſtitiæ verò & æquitatis * & innocentiæ multa.
Impri-

λεμον. Xenophon Ageſilao: Ε'πειδὴ ὁ Πέρσης ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν Ε'λλάδα διαβὰς, ἀντιδιαβῆναι ἐπ' αὐτόν. Gebhard.

1 *Sexto ferè anno poſtquam erat, &c.*] Scriptus & Ultrajectina Editio: *Sexto fere anno, quam erat expulſus.* Et *poſtquam* proximè antecedit. Verum quarto demum anno revocatum calculus annorum evincit. Revocatus enim Olympiad. LXXV. anno I. Pulſus autem Olympiad. LXXIV. anno II. Vide Chronologiam noſtram. *Schott.*

2 *Plebiſcito.*] Κατὰ ψήφισμα τ̃ δήμου. Sic in Codice P. Danielis, *populi ſcito.* Keuchen.

3 *Apud Salamina.*] Quod ex Herodoto intelligere licet in Urania. Ubi narrat præclarum & memorabile ejus facinus.

4 *Idem Prætor fuit Athenienſium*] Α'ρχων ſine ſorte, virtutis magnæ ergò, extra ordinem electus. Plutarchus in ejus vita docet ex Idomeneo: Καὶ μὴν ἄρξαι γε τ̃ Α'ριστείδην ὁ Ι'δομενεὺς, ἐ κυαμευτὸν, ἀλλ' ἑλομένων Α'θηναίων, φησίν. Vide *Ioan. Meurſii* Archontes lib. I. cap. 9. Prætor hoc loco Στρατηγός. Οἱ Στρατηγοὶ dicti etiam qui ſummum magiſtratum ἀρχόντων tenuere, inter quos ſine fabis miſſis Ariſtides. Hinc Eunapius æquipollenti dictione στρατοπεδάρχην appellavit, in vita Proæreſii. Ubi obſerva; non ſibi elegiſſe Archontem è civibus ſuis Athenienſes, ut ſolebant, ſed ab Imperatore accepiſſe. Hinc μέγας στρατηγὸς, & μέγας δοὺξ, glorioſa nomina apud Nicephorum Gregoram & alios. Sed deinceps *Magni* cognomentum abrogatum & ἁπλῶς Duces appellati. Laonicus Chalcondyles Athenarum ἡγεμόνας dicit. IV. Quo ſenſu *Imperatores* à militibus nominati, qui imperium belli ſuis auſpiciis adminiſtrandi à populo accepiſſent. Hunc Veteres, ut notat Juſtinianus in Novellis, *Prætorem* vocaverunt. *Keuchen.*

5 *Mardonius.*] Satrapes, natione Medus. *In Pauſan.* Nonnulli hunc cum Mardochæo confundunt, qui patruus Eſtheræ. Nomen non admodum abludit, ſed ætas, atque aliæ circumſtantiæ apud Herodotum. *Keuchen.*

6 *Fuſus.*] Lapide percuſſus. *Plut.* in Ariſt. Reliquit illum in Græciâ Xerxes poſt cladem Salaminiam. *Herodot.* in Calliope. *Juſtin.* II. *Oroſius.* II.

7 *Neque aliud eſt ullum.*] Sanè Thucydides & Plutarchus non ſegnem operam in Marathonia quoque pugna apud Miltiadem, quem conſilio & ſagacitate juvit, ab illo navatam prædicant. Verum quia non fuit ambitioſus, victoriam animis ferventioribus conceſſit, ut Miltiadi Marathonæ, Themiſtocli Salaminæ, Pauſaniæ Platææ. *Longol.*

8 *Juſtitiæ vero & æquitatis multa.*] Exempla hæc commemorat M. Tullius lib. III. officiorum, quod Themiſtocles Lacedæmoniorum claſſem incendi poſſe, Ariſtidi ſuggeſſiſſet, qui utile id quidem, non tamen honeſtum fore ratus, diſſenſit. Æquitatis autem illud exemplum, ab univerſa Græcia tributorum arbitrum electum, omnibus placuiſſe,

Digitized by Google

Imprimis, quod ejus æquitate factum eſt, quum in communi claſſe eſſet Græciæ ſimul cum Pauſania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut ſumma imperii maritimi à Lacedæmoniis transferretur ad Athenienſes. Namque ante id tempus & mari & terra duces erant Lacedæmonii. Tum autem & intemperantia Pauſaniæ, [1] & juſtitia factum eſt Ariſtidis, ut omnes ferè civitates Græciæ ad Athenienſium ſocietatem ſe applicarent: & adverſus barbaros hos duces deligerent ſibi, quo facilius repellerent, ſi forte bel-
3 lum renovare conarentur. Ad claſſes ædificandas, exercituſque comparandos, [2] quantum pecuniæ quæque civitas daret, Ariſtides delectus eſt, qui conſtitueret. Ejus arbitrio [3] quadringenta & ſexaginta talenta quotannis Delum ſunt collata. [4] Id enim commune ærarium eſſe voluerunt.

Quæ

cuiſſe, gratumque exſtitiſſe, ut mox Nepos commemorat. *Schott.* Æquitas hoc loco ἡ μετριότης, cui opponitur παρανομία & intemperaotia. *Boecler.*

* *Et innocentiæ.*] Innoceotiam equidem Ariſtidi noo abjudico ſupra prædicatam: illud moneo, hoc loco *continentiam* potius reſcribendum videri, quam virrutem mox abſtinenriam nominar, quæ ſæpe in iiſdem adhiberi ſolent, ut ad Scriptorem de Viris Illuſtribus annotare me memini. *Schott.* Val. Maximus lib. v. cap. 4. *Ariſtides, quo totius Græciæ juſtitia cenſetur, continentiæ quoque eximium ſpecimen.*

1 *Et juſtitia factum eſt Ariſtidis.*] Vide *Diodorum Siculum* lib. xi. *Plutarchum* io Ariſtide, & *Thucydidem* lib. i. Tradunt Scriptores, illum, ut ictum fœdus cum omni Græciâ firmaret, poſt diras execrationes, accenſos ferreos orbes in mare dejeciſſe; adjurans, ut ita exſtinguereotur cum omoi ſtirpe & gente, qui contra fœdus irent, veluti ignitum illud ferrum aqua. *Alex. ab Alex.*

2 *Quantum pecuniæ quæque civitas daret.*] Συντάξεις appellarunt Athenienſes nomine ſpecioſo & leni, quia nomen φόρος moleſtè ferebant Græci, inquit Harpocratio. Iſocrates περὶ εἰρήνης. Ἡμεῖς γὰρ οἰόμεθα μὲν, ἢν τὴν θάλασσαν πλέωμεν πολλαῖς τριήρεσι, καὶ βιαζώμεθα τὰς πόλεις συντάξεις διδόναι. Appellabant tamen & φόρους ἀπὸ τοῦ φέρειν. Æſchines περὶ παραπρεσβείας. Ὡς ἂν Ἀριστείδης, ὁ τοὺς φόρους τάξας τοῖς Ἕλλησιν, ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος. *Lambin.*

3 *Quadringenta & ſexaginta talenta.*] Cod. P. Dan. *Quadringena & ſexagena.* Sic Schotti ac Gifanii: Ut iofrà in Alcibiade: *Quinquagena talenta vectigalis capiebat.* Si vel mioima talenta Attica accipias, ſummam efficieot noſtri æris ducenties ſeptuagies ſexies mille aureorum corooatorum. *Schott.*

4 *Id enim commune ærarium eſſe.*] Ταμεῖον Δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο. *Thucyd.* Erat enim locus muoitiſſimus & nulli ſuſpectus. Vel forte iotellexit Delii templum, quod in magna veneratione nedum Græcis, ſed exteris etiam gentibus erat, *Mag.* Solebant antiqui theſauros privatos & publicos in Deorum templis ac fanis deponere, ut eorum religione

ac

Quæ omnis pecunia poſtero tempore Athenas tranſlata eſt. Hic qua fuerit abſtinentia, [1] nullum eſt certius indicium, quam quod quum tantis rebus præfuiſſet, in tanta paupertate [2] deceſſit, [3] ut quî efferretur, vix reliquerit. Quo factum eſt ut filiæ ejus publice alerentur, [4] & de communi ærario dotibus datis, collocarentur. [5] Deceſſit autem fere poſt annum quartum quam Themiſtocles Athenis erat expulſus.

ac metu ſecuritas pararetur; aut loca illa ſacra & inviolata eſſent. Paſſim exempla præbent Hiſtorici & alii. De templo Hieroſolymitano, auctor *Hegeſippus* lib. I. cap. 17. *Abbas* Uſpergenſ. in Chron. De æde Saturni apud Romanos, *Iuvenal.* Scholiaſt. De templo Dianæ, infra *Nepos.* Sic Macedones in oppido Quinta juxta Tharſum, Syracuſani in Labdalo caſtello, Aſſyrii Suſis, Perſæ Gazæ, Ebræi in Thrace & Tauro Hiericuntis, Tigrani in Bambinſa & Olena, Babylonii in Zeugmate juxta Euphratem, alii alio loco ſua χρήματα ad belli opus deponebant. Cujus rei rationem habes apud Minutium in Octavio, & alios. *Keuchen.*

1 *Nullum eſt certius indicium.*] Τάξας δὲ τοὺς φόρους τοῖς Ἕλλησι, τοσούτῳ πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ὅσον εἰς τὴν ἀποδημίαν ἀνήλωσεν. *Plutarch.* Similes fuerunt Epaminondas, Lamachus, Phocion, Pelopidas, atque alii Duces, de quibus paſſim Hiſt. Græcorum.

2 *Deceßit.*] In Ponto: *Autores* apud Plutarchum. Athenis: *Alii.* Circa Ioniam: *Craterus.* In Phalereo portu: *Plutarchus.* Quo fit, ut hallucinatus videatur Seneca, in *Conſolatione ad Albinam:* Ubi *Ariſtidem capitis damnatum, ductumque ad ſupplicium fuiſſe* tradit. Quod de Phocione ſtatuendum, ut diſertim refutavit iſtum locum *Juſt. Lipſ.*

3 *Ut quî efferretur.*] Alii Codices, *ut quibus efferretur.* Sic fere loquuntur Plautus & Terentius. *Efferre* autem uſitate, pro mortuum domo ad ſepulturam exportare. Sic Terentius Andria: *Effertur: imus.* Ἐκφέρειν dicunt & Græci, ex quo ἐκφορά. Jam vero etiam Ariſtophanes in Pluto ſummam paupertatem declarare volens, ſic loquitur:

Ὡς μακαρείτην, ὦ Δάματερ, τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας,
Εἰ φεισάμενος, καὶ μοχθήσας, καταλείψει μηδὲ ταφῆναι.

Lambin. Talis fuit Agrippa Menenius apud Valer. Maximum lib. IV. 4. & Plinium XXXIII. 10.

4 *Et de communi ærario dotibus datis, collocarentur.*] Nuptum darentur. Æſchines oration. κατὰ Κτησιφ. Ἀριστείδην δὲ τὸν τοὺς φόρους τάξαντα τοῖς Ἕλλησιν, οὗ τελευτήσαντος τὰς θυγατέρας ἐξέδωκεν ὁ δῆμος. Illæ dotes ex Prytanæo ſponſis in matrimonium datæ. Plutarchus in vita: Καὶ τὰς μὲν θυγατέρας ἱστοροῦσιν ἐκ τοῦ πρυτανείου τοῖς νυμφίοις ἐκδοθῆναι, δημοσίᾳ τῆς πόλεως τὸν γάμον ἐγγυώσης, καὶ προῖκα τρισχιλίας δραχμὰς ἑκατέρᾳ ψηφισαμένης. *Lambin. Longol. Mag.* De illis quorum filiæ publice ex ærario dotes fuerint collocatæ nuptum, vide Val. Maximum lib. IV. cap. IV. *De Paupertate laudata.* Gebhard.

5 *Deceßit autem fere poſt annum quartum.*] Anno fere poſt Romam conditam CCLXX. Nam Marathonia pugna CCLX. Urbis conditæ pugnata eſt, teſte Agell. lib. XVII. cap. 21. Themiſtocles vero obiit Olymp. LXXVII. anno II. Non igitur Ariſtidæ filiam duxit Socrates, ut Laërtius libro II. ait, ſed θυγατριδῆν, ut Plutarchus in Ariſtide, notavitque doctiſſ. Caſaub. in Laërtium. *Schott.*

PAU-

PAUSANIAS.

IV.

1 [1]PAUSANIAS Lacedæmonius. Magnus homo, [2]ſed varius in omni genere vitæ fuit. Nam ut virtutibus eluxit, [3]ſic vitiis eſt obrutus. [4]Hujus illuſtriſſimum eſt prælium apud Platæas. Namque illo duce Mardonius, [5]ſatrapes regius [6]natione Medus, [7]regis gener, in primis

1 *Pauſanias.*] Cleombroti filius. *Herodot. Thucyd. Plutarch.*

2 *Sed varius in omni genere vitæ fuit.*] Eruditiſſimo Schotto aſſentior τὸ *vitæ* hinc ableganti; cum verba inde ambigua ſint evaſura: neque illis, qui malunt *vanus*, interpretanturque χαῦνον. *Gebhardus.* Antonius varius ingenio. *Flor.* IV.

3 *Sic vitiis eſt obrutus.*] Itaque vituperat eum acerrime Diod. Sicul. lib. XI. Οὐχ ἐάσομεν τὴν Παυσανίου κακίαν, καὶ προδοσίαν ἀκατηγόρητον. *Lambin.* Obrutus, id eſt, obtectus & obſcuratus, quod oppoſitum eſt τὸ *elucere*. Ita Græci καταχεῖν uſurpant. Ἄδηλος apud Suidam: Φιλολογίᾳ τε καὶ ἀτρύτοις πόνοις ἐγκείμενος ἀμφοτέρων τε πρεσβυτέρων κατέχωσε δόξας τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι obruit & obſcuravit. Memini ita quoque loqui Ciceronem & Juſtinum XVIII. 5. *Gebhard.*

4 *Hujus illuſtriſſimum eſt prælium apud Platæas.*] Ex Herodoto hoc deſcripſit: Καὶ νίκην (inquit libro IX.) ἀναιρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. *Longol.* Incidit illud in Xantippum ἄρχοντα, & uno, eodemque die ad Mycalen. Quidam Anonym. Ἡ περὶ Πλαταιὰς μάχη, καὶ ἡ περὶ Μυκάλην, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Videndus quoque Diodorus libro XI. Plutarchus in Ariſtide, ubi in eadem pugna Xantippidem non Xantippum archontem nominat. *Meurſius.*

5 *Satrapes.*] Præfectus. Vox eſt Perſica. Utitur ea & Terentius Heautont. *Satrapes ſi ſiet Amator nunquam ſufferre ejus ſumtus queat.* Iſocrates Panegyr. Τοιγαροῦν οἱ καταβαίνοντες αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, οὓς καλοῦσι σατράπας. Sic Probus infra, & ſæpe alibi. *Lambin.* Univerſum Perſarum imperium in præfecturas & provincias, quas illi Satrapias, earumque rectores, Satrapas appellabant, diſtributum erat. Satrapæ ergo provinciis præerant, eorumque fidei & curæ Provinciæ committebantur. Horum muneri & officio incumbebat, provincialibus imperare, eorumque utilitatibus proſpicere, tributa cogere, primiſque cuſtodiis ſtipendia exſolvere: & quicquid inſuper facto opus eſſet, effectum dare. *Briſſon.*

6 *Natione Medus.*] Perſa. Quod idem eſt. Adeo enim hæ duæ gentes coaluerunt in unam, ut paſſim apud Græcos reperias Medos pro Perſis poni, & μηδίζοντας eos, qui Perſis ſtudebant. *Grotius.*

7 *Regis gener.*] Darii, cujus filiam Artozoſtren in matrimonio habebat. Quod ſi de Xerxe capias, gener heic erit ſororis maritus. *Gebhard.* Si Herodoto credendum eſt, Regis fuit ſororius. Nam l. VI. in hunc modum apud illum legitur: Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω ἡλικίην νέος τε ἐὼν καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. *Longol.* Verum hoc tempore non Darius, ſed Xerxes Perſis imperabat, de quo ſi capias *gener* hic erit ſororis maritus, quo modo & Juſtinus libro XIIX. fecit; Sichæum Pygmalionis generum

mis omnium Perſarum & [1] manu fortis & [2] conſilii plenus, [3] cum ducentis millibus peditum, quos [4] viritim legerat, & viginti millibus equitum, haud ita magna manu Græcia fugatus eſt: eoque ipſe dux [5] cecidit prælio. [6] Qua victoria elatus [7] plurima miſcere cœpit, & majora concupiſcere. Sed primum in eo eſt reprehenſus, quod quum ex præda [8] tripodem aureum Delphis poſuiſſet, [9] epigrammate

nerum vocans. Etſi Corradus in Commentar. ad lib. I. Virgil. Æneid. hunc Juſtini locum corruptum putet. *Mag.* Ergo *gener* eſt ſororis maritus, quod ex Sophoclis Oedipo, ac aliis ſcriptoribus notavit Vir incomparabilis Jacob. Cujacius, Obſervat. VI. 17. Quomodo & Ditmarus & Witichindus Saxo lib. I. loquuti ſunt. Sic Cedrenus Jothor Socerum Moyſis vocat πενθερὸν ἢ γαμβρόν. Ut quicunque uxorem alteri dat, aut filiam, aut ſororem, ejus gener dicatur. Fortaſſe & qui ducit, *gener* dicitur: Quo ſenſu ἐπιγαμβρεύειν legimus Matth. XXII. 24. B. Zonaras in Stauracio generale vocabulum reſtringit, γαμβρὸν ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ. Cæterum iſtiuſmodi nomina cognationum & affinitatum ab auctoribus non Juriſconſultis confundi ſæpe, corrumpique, demonſtrat præter alios Alb. Gentilis lib. V. de nuptiis, pag. 448. & ſeq. *Berneccerus.*

1 *Manu fortis.*] Frequens illud apud Cornelium. Sic in Datame, Timoleonte, Epaminonda & aliis locis.

2 *Conſilii plenus.*] Licet tamen intelligere ex Herodoto in Calliope, in Mardonio plus fuiſſe audaciæ, quam conſilii vel prudentiæ. *Lambin.*

3 *Cum ducentis millibus peditum*] XXX. barbarorum myriadibus. *Herodot.* L. *Diodor.* CCC. armatorum millibus à Xerxe relictis. *Juſtin.* Græcorum ſociorum fuerunt V. Myriades. *Herodot.* Conſtructa poſt prælium victori Pauſaniæ pulcherrima porticus, cui à Perſis profligatis nomen inditum. *Vitruvius,* lib. I. cap. I.

4 *Viritim.*] Erat, ut hinc apparet, iſta delectus ratio, qua vir virum ſuæ ſalutis cauſa legerat, cum quo in præliis verſaretur, & apud Orientis populos non incognita. *Gebhard.*

5 *Cecidit.*] Lapide ictus. *Plutarch.*

6 *Qua victoria elatus.*] Μετεωρισθεὶς, ἀρθεὶς. Lyſandro: *Hac victoria Lyſander elatus.* Hanc cauſam quoque prodit Ariſtoteles: nam ut ſolus Spartæ, cæteriſque Græcis imperaret Pauſanias, nova conſilia cum Xerxe iniiſſe ab eodem perhibetur, lib. V. Politic. cap. 7. Ἔτι ἐάν τις μέγας ᾖ καὶ δυνάμενος ἔτι μείζων εἶναι, ἵνα μοναρχῇ. ὥσπερ ἐν Λακεδαίμονι δοκεῖ Παυσανίας ὁ στρατηγήσας κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον. *Gebhard.* Atque hinc exorta eſt ingens rerum luxuries, & libidinum illecebræ, de quibus diſertim *Alexander* Neapolitanus lib. II. c. II. Genialium dierum.

7 *Plurima miſcere.*] Συγκυκᾶν, ταράττειν. Cicero pro Milone: *Quanto ille plura miſcebat, tanto hic magis convaleſcebat.* Gebhard.

8 *Tripodem aureum.*] In pleriſque certaminibus præmium fuit τρίπους, quem victor non auferebat domum, ſed ei Deo conſecrabat, in cujus honorem celebrabatur ludicrum. Hi ſunt τρίποδες χορηγικοί, quorum mentione Græca omnis hiſtoria, maxime autem Attica refertiſſima eſt. *Caſaubon.*

9 *Epigrammate ſcripto.*] Quod à Thucydide hunc in modum recitatur:

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων
Παυσανίας, Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

Idem feciſſe illum Byzantii in poculo

Diis

mate ſcripto, in quo erat hæc ſententia, *Suo ductu barbaros apud Platæas eſſe deletos, ejuſque victoriæ ergo Apollini* [1] *donum dediſſe.* [2] hos verſus Lacedæmonii exſculpſerunt, [3] neque aliud ſcripſerunt quam nomina earum civitatum, qua-
2 rum auxilio Perſæ erant victi. [4] Poſt id prælium, eundem Pauſaniam [5] cum claſſe communi [6] Cyprum atque Helleſpontum miſerunt, ut ex his regionibus barbarorum præſidia depelleret. Pari felicitate in ea re uſus, elatius ſe gerere cœpit, majoreſque appetere res. Nam quum [7] Byzantio expugnato cepiſſet [8] complures Perſarum nobiles, atque in his [9] nonnullos regis propinquos: hos clam Xerxi remiſit,

Diis littoralibus dicato Nymphis, Heracleotus apud Athenæum narrat.

Μνᾶμ' ἀρετῆς ἀνέθηκε Ποσειδάωνι ἄνακτι (ευρυχόρου
Παυσανίας ἄρχων Ἑλλάδος
Πόντου ἐπ' Εὐξείνου, Λακεδαιμόνιος
γένος υἱὸς (γενεᾶς.
Κλεομβρότου, Ἀρχαίας Ἡρακλέος

Longol. Huic noſtræ inſcriptiooi plane gemina eſt concionitate, brevitateque illa Tacit. 11. Annal. 22. *Boecler.*

1 *Donum dediſſe.*] Vide Boeclerum, qui inter ſolennia hoc refert ex Briſſonio Form. lib. 1.

2 *Hos verſus Lacedæmonii exſculpſerunt.*] Vel *exſcalpſerunt.* Thucydides: Τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν. Quod præfero. Tres ſunt artes, *cælatura*, *ſcalptura*, *ſculpturā*, quarum differentias pauci capiunt. At *ſculpturam* à *ſcalptura* auctor Gloſſar. videtur diſtinguere ratione materiæ: ut hæc ſit in auro, argento, argilla, & ſimilibus: illa in lapidibus: Sic Gloſſ. *Sculpit*, γλύφει λίθον, *Sculptor*, λιθογλύφος. *Keuchen.*

3 *Neque aliud ſcripſerunt.*] Καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις, ὅσαι συγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον, ἔστησαν τὸ ἀνάθημα. *Thucyd.* lib. 1.

4 *Poſt id prælium.*] Vide Diodorum Siculum lib. xi. Additus ei etiam collega Ariſtides. Quod frequens in Hiſtoria Græca. Alcibiade: *Duo præterea collegæ dati Nicias & Lamachus.* Ad quem locum plura notavimus. *Keuchenius.*

5 *Cum claſſe communi.*] XXX. triremibus. *Diodor.*

6 *Cyprum atque Helleſpontum.*] Diodorus latiore ſignificatione, Τὰς Ἑλληνίδας πόλεις vocat, ὅσαι βαρβαρικαῖς διέμενον ἔτι φρουρούμεναι.

7 *Byzantio expugnato.*] De quo magoa adhuc lis eſt ſub Hiſtoricis. Alii enim à Pauſania conditum, alii expugnatum tradidere. Prioris opinionis ſunt Iſidorus, Juſtinus, & auctor is, qui ougas Curialium conſcripſit. Sed credibile eſt, jamdudum à Byzante Urbem cooditam, quod & ratio temporis, & plurimi ſcriptorum eviocunt. Vide ſis ad hanc rem Juſti Lipſii commentarium io libr. xii. Taciti Annalium; & Voſſii ad ix. Juſtini. Urbs illa à pluribus condita ſcribitur, id eſt, à multis aucta, & reſtituta, quemadmodum de Babylone & aliis evidentiſſimum. *Keuchen.*

8 *Complures Perſarum nobiles.*] Εἶχεν δὲ Μήδους αὐτὸ, καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ συγγενεῖς, οἳ ἑάλωσαν ἐν αὐτῷ. *Thucyd.*

9 *Nonnullos regis propinquos.*] Cognatos, qui ſic hoooris cauſa dicebantur. Quod contra Caſaubonum & alios. Thucydides utitur vocabulo συγγενῶν,

quod

remiſit, ſimulans ex vinculis publicis effugiſſe: & cum his [1] Gongylum Eretrienſem, qui literas regi redderet, [2] in quibus hæc fuiſſe ſcripta Thucydides memoriæ prodidit: *Pauſanias dux Spartæ, quos Byzantii ceperat, poſtquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri miſit, ſeque tecum affinitate conjungi cupit. Quare, ſi tibi videtur,* [3] *des ei filiam tuam nuptum. Id ſi feceris, & Spartam & cæteram Græciam ſub tuam poteſtatem, ſe adjuvante redacturum pollicetur.* [4] *His de rebus ſi quid geri volueris,* [5] *certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur.* Rex tot hominum ſalute, tam ſibi neceſſariorum, magnopere gaviſus, confeſtim cum epiſtola [6] Artabazum ad Pauſaniam mittit, in qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda,

quod in eadem ſignificatione à Græcis uſurpatum. *Keuchen.*

1 *Gongylum Eretrienſem.*] Sic legendum, non ut alii codices habent, *Cretenſem.* Nam & Thucydides, & Diodorus Siculus libris indicatis, *Eretrienſem* dicunt, ad quos accedat Xenophon lib. III. ἑλλην. Δοῦναι δὲ καὶ αὐτῷ αἱ πόλεις ἦσαν τοῦ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγε. *Lambin.*

2 *In quibus hæc fuiſſe ſcripta.*] Vide Epiſtolam apud Thucydidem.

3 *Des ei filiam tuam nuptum.*] In Dione: *Aretem Dionis uxorem alii nuptum dedit.*

4 *His de rebus ſi quid geri.*] *Horum igitur ſi quid.* Longol. Lambin. Quod reſpondet Græco: Εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει.

5 *Certum hominem ad eum mittas face,*] *Face* ἀρχαϊκὸν pro *fac* conſtanter in omnibus. Sic *dice* apud Feſtum, *edice* apud Maronem lib. XI. ut obſervat Diomed. l. I. Vide Priſcian. *Keuch.*

6 *Artabazum.*] Pharnaci filium. *Thucydid.* I. *Herodot.* IX. Nomen illud ſummum præfectum notat. Ἄρτης enim eſt clarus, magnus, ſplendidus. עריץ Ariths autem validum ſignificat; unde & Ἄρης Græcorum & Heros nomen ſuum accepere. Qui apud Ægyptios *Arte* vocabatur. Neque ab illis Perſæ multum differunt. Ἀρταῖοι enim Perſis Heroës, ſicut Heſychius teſtatur & Stephanus. *Thyſius.* Quam congeſſit Magnus Boxhornius explicationem nominis *Artaballi*, heic inſerere viſum. Ita ille: *Baſſus, Beſſus*, præfectus. Eſt quidem proprium illud apud Perſas nomen, ſed ex appellativo, quod præfectum notat, factum; quemadmodum & *Artabazus*, quod ſignificat Principem purpuratorum. *Baſſa* propie Turcis, qui ex Scythis orti, quemadmodum & Perſæ, notat *Caput.* Cui ſimillimum eſt vetus Saxonicum *Beah*, vel, ut alii ſcribunt, *Beaz*, quod ornamentum capitis, coronam, & galeam & caput interpretatur Vir Eruditiſſim. Joannes Latius in Lexico ſuo Anglo-Saxonico. Leonclavius in Onomaſticos *Baſſa & Baſſi Turcis caput. Baſſilare, capita, ſive duces, ut à κεφαλὴ Græcis ſunt dicti κεφαλάδες; noſtris à capite Capitanei.* Non hodieque in aula & imperio Ottomannidarum *Baſſæ*, id eſt, Præfecti. Neque dubitandum, quin ex Scythico illo vetuſtiſſimo vocabulo factum ſit Græcorum βασιλεὺς, id eſt, Rex. Hæc ille *Boxhornius.*

cienda, quæ pollicetur. Si fecerit, nullius rei à ſe repulſam laturum. Hujus Pauſanias voluntate cognita alacrior ad rem gerendam factus, in ſuſpicionem cecidit Lacedæmoniorum. In quo facto [1] domum revocatus, [2] accuſatus capitis, abſolvitur: [3] mulctatur tamen pecunia. Quam ob
3 cauſam ad claſſem remiſſus non eſt. At ille poſt non multo, ſua ſponte ad exercitum rediit, & ibi non callida, ſed dementi ratione [4] cogitata patefecit. [5] Non enim mores patrios ſolum, ſed etiam cultum veſtitumque mutavit. [6] Apparatu regio utebatur, [7] veſte Medica: * ſatellites Medi & Ægyptii

1 *Domum revocatus.*] Thucydides: Λακεδαιμόνιοι ἀνεκάλεσαν αὐτόν. *Lambin.*

2 *Accuſatus capitis.*] A Peloponneſiis. *Diodor.* XI.

3 *Mulctatur tamen pecunia.*] Animadvertis mulctatos Lacedæmone infamia haud carere; eoque ipſo mandata provincia ſive imperio excidere, nec non patria; niſi eam inſigni facto meritove recuperaſſent. Vide Polyænum lib. II. in Clearcho, comment. 7. Nepos infra in Pelopida: *Idque ſuo privato, non publico fecit conſilio* (de Phœbida loquitur) *quo facto eum Lacedæmonii ab exercitu removerunt, pecuniaque mulctarunt.* Gebhardus.

4 *Cogitata.*] Sic reſtitui ex Thucydide, pro quo vulgati codices habebant mendoſe, *cognita:* Sic autem ille: Ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προὐδήλου, ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐς ἔπειτα ἔμελλε πράξειν. Quod ſi quis malit reponi *conata*; equidem non repugnem, quin ei valde aſſentiar. Nam hæc ſcriptura magis cum verbis Thucydidis, quam ſuperior congruit. *Lambin.*

5 *Non enim mores patrios ſolum, ſed etiam cultum, veſtitumque mutavit.*] Valerius Maximus lib. II. cap. 6. *Pauſanias, qui maximis operibus editis, ut primum ſe Aſiæ moribus permiſit, fortitudinem ſuam, effœminato ejus cultu mollire non erubuit.* Huic non abſimilis fuit Darius Codomannus apud Gregoram, & poſt illum Alexander apud Diodorum, Curtium, Athenæum. Solent autem illi una cum veſtibus exoticis mores patrios exuere, & aliarum gentium, quarum veſtitum imitantur, mores induere. Unde Poëta,

Affectus patrios patria cum veſte relinquunt.

Kruchenius. Cæterum ut hic Pauſanias Perſicum habitum aſſimulaverat, quod ad eos tranſire meditatus erat: ita qui Lacedæmoniis ſtudebant, affectum ſuum cultu eorum aſſumpto denudabant. Ariſtophanes Crabon..

Καὶ ξυνὼν Βρασίδᾳ, καὶ φορῶν
Κράσπεδα στεμμάτων, τὴν δ' ὑ-
πήνην ἄκουρον τρέφων.

Scholia addunt ἀντὶ τοῦ Λακωνίζων· ὅτι οἱ Λακωνίζοντες τοιαῦτα ἐπιτήδευον. *Gebhard.*

6 *Apparatu regio utebatur.*] Hæc breviter Thucydides, quæ Probus copioſe perſequitur. Herodotus tamen lib. IX. narrat, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, & iis Medorum Ducis amentiam in apparando luxu oſtendiſſe.

7 *Veſte Medica*] Athenæus lib. XII. Παυσανίας ὁ Σπαρτιατῶν βασιλεὺς καταθέμενος τὸν πάτριον τρίβωνα, τὴν Περσικὴν ἐνεδύσατο στολήν. *Lambinus.* Procopius libro I. belli Perſicis veſtem ſerico confectam, *Medicam* dictam teſtatur. Juſtinus lib. XII. qualis eſſet

Ægyptii ſequebantur: [1] epulabatur more Perſarum luxurioſius, quam qui aderant, perpeti poſſent. [2] Aditum petentibus conveniendi non dabat: ſuperbe reſpondebat, & cru-

eſſet Medica veſtis, his verbis docet: *Veſtis olim ſui moris*, (de Parthis loquitur) *poſteaquam acceſſere opes, ut Medis perlucida ac fluida.* Medicam veſtem purpuream fuiſſe, demonſtrat Xenophon libro I. Cyri vitæ: *Ταῦτα γὰρ πάντα μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ κάνδυες, καὶ στρεπτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ ψέλλια περὶ ταῖς χερσίν.* *Magius.* Vide incomparabilem Briſſonium lib. I. de Regno Perſar.

* *Satellites Medi.*] Hi ſunt Perſarum Doryphori, qui in Immortalium numeros relati erant, *Μηλοφόροι* dicti, quod aurea mala haſtis præfixa ferrent. *Briſſon.* Melophori Perſarum interpretibus Clavatores inepte dicuntur. Mille numero erant ſatellites Regis, ſic appellati à colore veſtis melino: Incedebant enim *πορφυρᾶς καὶ μηλίνας ἠσθημένοι στολάς*, ut legimus apud Ælianum & Athenæum. *Caſaubon.* Non temere autem, aut ſorte conſcriptos fuiſſe, verum *ἀρεσίνδην*, Athenæus ait. Hoc quid valeat explicat Moſchopulus *περὶ σχεδῶν*: *Ἀρεσίνδην ἐκλέγει, ὅταν κατὰ τοὺς ἀρίστους ποιεῖται τὴν ἐκλογήν.* Hi in aula Regis excubabant. Perſarum porro Reges latus tam ab externis quam domeſticis hoſtibus, magno ſtipatorum ſatellitumque agmine muniebant, qui *Δορυφόροι* & *Αἰχμοφόροι* vocabantur. Onomaſticum vetus: *Δορυφόρος*, *ſtipator, ſatelles.* Suidas: *Δορυφόροι, φύλακες, ὑπηρέται βασιλέως, ὁπλοφόροι, ὑπασπισταί.* Dicebantur & *Σωματοφύλακες.* Idem Onomaſticum: *Σωματοφύλαξ*, *ſatelles, ſtipator.* Hujuſmodi cohortes ex Perſarum potiſſimum gente conſcribebantur. Quanquam ex Ebræis tres adoleſcentes ſpectatæ fidei, corporis cuſtodes habuerit Darius Ochus; ut ex Joſephi lib. XI. 4. Antiq. conſtat. His cuſtodibus etiam Præfectus dabatur. Porro honori non modico ducebatur, in hujuſmodi ſpiculatorum numeros referri. Quibus Reges ſtipati, ab incurrentibus periculis tutiores reddebantur. Ex illis *δορυφόρος* unus, ſellæ aureæ pedibus Regis è curru deſcendentis ſubjiciendæ cauſa, regium currum ſequi ſolitus, ut Athenæus lib. XII. docet. Regii autem ſtipatores æs non merebant, ſed à Rege annonas capiebant, eiſque ex Regalis menſæ reliquiis cibaria præſtabantur. Hæc fere Incomparabilis *Briſſonius.*

1 *Epulabatur more Perſarum.*] De Perſarum victu legendus Xenophon lib. VIII. *Κύρου παιδείας.* Exponitur à Tullio ex eodem Xenophonte, qui negat ad panes quicquam addere præter naſturtium. Sed intelligendum hoc, antequam Medi à Perſis ſubacti eſſent. Poſtquam vero in unum imperium coaluerunt, luxuriam Medorum Perſæ arripuerunt. Ad præſentem locum quod attinet, lege Herodot. IX. Athenæum IV. Plutarch. *ἀποφθ. λακ.* *Keuchen.*

2 *Aditum petentibus conveniendi non dabat.*] Vulgati omittunt particulam negativam. Sic Longolii Codex contra Scriptorum librorum fidem. Thucydides aperte: *Δυσπρόσοδόν τε αὑτὸν παρεῖχε, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας ὁμοίως, ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι.* Vide quæ in vita Ariſtidis ex Plutarcho in hanc ſententiam notavimus. Exſtat inſignis etiam comparatio de hac re apud Ariſtidem Sophiſtam in Oratione, *de laudibus M. Aurelii philoſophi. Aditum petentibus conveniendi non dabat.*] Lege *conveniundi* ſuffragantibus Excerptis. Et ſic alibi loquitur. Alcibiade: *Si modo ejus conveniundi habuiſſet poteſtatem. Conveniundi* pro *conveniendi*, ut *interficiundi* pro *interficiendi* in ejuſdem vita, & alibi ſæpius. *Keuchen.*

& crudeliter imperabat. Spartam redire nolebat. [1] Golonas, qui locus [2] in agro Troade eſt, ſe contulerat: ibi conſilia cum patriæ tum ſibi inimica capiebat. Id poſtquam Lacedæmonii reſciverunt, legatos ad eum [3] cum ſcytala miſerunt, in qua more illorum erat ſcriptum, niſi domum reverteretur, [4] ſe capitis eum damnaturos. [5] Hoc nuncio motus, ſperans ſe etiam pecunia & potentia inſtans periculum poſſe depellere, domum redit. Huc ut venit, ab epho-

1 *Golonas.*] Alii *Colonas.* Non recordor mihi hujus loci nomen alibi occurriſſe. *Gebhard.*

2 *In agro Troade.*] Pro *in agro Troadis.* Quomodo in Mss. Nam *Troas* pro regione, vel agro Troadis. Quanquam & alterum non omnino reſpuerim. *Kenchen.*

3 *Cum ſcytala miſerunt.*] Ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκυτάλην. *Thucyd.* Quod confirmat Plutarchus, qui per præcones & id genus nuncios haſce literas mitti conſueviſſe, demonſtrat. Sed mira heic Mss. Codicum inconſtantia. Scripti Veneti, quos ſecutus in Collectaneis ſuis Jac. Conſtantinus, *cum lana* legunt. Quæ ſcriptura cum iis, quæ à Probo ſubduntur, nullo pacto cohæret. Inquit enim: *In qua, more illorum, erat ſcriptum.* Ubi ſignificat, innuitque *Scytalam Laconicam.* Scribi autem in lanis non poteſt, & hoc Lacedæmonios alioſve feciſſe, nuſquam conſtat. *Mag.* At σφάλμα hoc manavit ex *lava*, quæ ſupplicum potius erat inſigne, ut tænia ac lemniſci exulum. *Schott.* Vide Feſtum & Varronem VI. de Lingua Latina, & alios. Alii *lancea* legunt. *Colon. Palatin. Aldin.* Aſſentiar P. Danieli lectionem *cum clava* aſſerenti? At Nepos non abhorret Græcis vocabulis, quæ commode Latinis mutari non poſſunt. Sic Iphicrate non refugit *moram*, & alibi, *Ephori*, *Oſtraciſmum*, *aſtu*, *acta.* Latini antiquiores non faſtidioſi erant in retinendis Græcis. Sic Livius dixit *Pelion ocrim*, de quibus vide Nonium. Formam Scytalæ depingunt Plutarch. in Lyſandro, Marcellinus in Thucydidem, Gellius lib. XVII. 9. Ariſtophanis Scholiaſtes in Aves, pag. 601. Uſum autem literarum ſecretiorum præbuiſſe & hic de ſcytala annotat. Video autem ſemper in revocando Imperatores ſuos ſcytala uſos Lacedæmonios. Xenophon Agesilao, ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ σκυτάλη ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν, βοηθεῖν τῇ πατρίδι ἐκέλευεν. Colligere ergo licet, ſcytalem præſtitiſſe omnem uſum literarum, teſſeratum atque aliatum id genus notarum. Nam & in pecuniæ ſumma ſignanda, & ſaccis obſignandis ſcytalem habuiſſe locum, docet Diodorus libro XIII. de pecunia ex præda Athenienſium Lacedæmonem à Lyſandro miſſa: Οὗτος δὲ τῶν χρημάτων, inquit, ἐν σακκίοις, ἃ ταῦτ' ἔχοντες ἑκάστου σκυτάλην, ἔχουσαν τὴν ἐπιγραφὴν τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων δηλοῦσαν. Alium uſum memorat Polyæn. lib. I. in Tyrtæo; Ἵνα δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναιρέσει γνωρίζοιτο ἕκαστος, ἐπὶ τὰς σκυτάλιδας τὰ ὀνόματα γραψάντων καὶ περὶ τῇ λαιᾷ χειρὶ φερόντων. Vide Juſtin. lib. III. cap. 5. Ubi σκυτάλιδας interpretatur *teſſeras.* Apud Ciceronem in quadam Epiſt. ad Atticum, *Scytales Laconicæ* exſtant, hoc eſt, epiſtolæ breves & obſcuræ, ut interpretatur Beroaldus in annotationibus. *Gebhard.*

4 *Se capitis eum damnaturos.*] Hoſtis loco habituros. *Thucyd.*

5 *Hoc nuncio motus.*] *Commotus*: Edit. Pariſienſis.

1 *Licet*

ephoris in vincula publica conjectus eſt. [1] Licet enim legibus eorum, cuivis ephoro hoc facere regi. Hinc tamen ſe expedivit: neque eo magis carebat ſuſpicione. nam opinio manebat, eum cum rege habere ſocietatem. Eſt genus quoddam hominum, quod [2] Helotes vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, ſervorumque munere fungitur. [3] Hos quoque ſollicitare ſpe libertatis exiſtimabatur. Sed quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui poſſet, non putabant de tali tamque claro viro ſuſpicionibus oportere judicari: ſed expectandum, dum ſe ipſa res aperiret. Interim Argilius 4
quidam adoleſcentulus, quem puerum Pauſanias [4] amore Vene-

1 *Licet enim legibus eorum cuivis Ephoro hoc facere Regi.*] Imitatio aperta iſtius Thucydidis: Ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο, nempe, εἰς εἱρκτὴν ἐμβάλλειν. Similis prorſus deſcriptio Xenophontæa in regimine pati. Ephororum poteſtatem atque auctoritatem multis verbis & partibus exagitat Ariſtoteles lib. II. cap. 7. Politicorum. Plato lib. III. de Legibus, ait, Ephororum poteſtatem tanquam frenum injectum eſſe Regum imperio. Idem lib. IV. dicit, Ephororum poteſtatem mirifice eſſe tyrannicam. *Lamb.* Fuerunt igitur homines imperioſi, quorum exemplo in Theſſalia Ædiles, Athenis ἄρχοντες, & poſtea inſtituti Romæ Tribuni plebis. Simile quicquam videtur apud Genevates fuiſſe Senatus ducentorum. Cæterum notandum, Ephoros, ut à Theopompo inſtitutos, ſic à Cleomene poſtea abrogatos fuiſſe, quorum poteſtas tamen ſemper annua, ſicut Romæ Conſulum. *Keucben.* Vide Nic. Cragium de rep. Laced. lib. II. cap. 4.

2 *Helotes.*] *Illotæ* alias *heelotæ*. Excerpta P. Danielis. In Græco eſt Εἵλωτες: unde *Helotes*. erant ſervi quidam publici Lacedæmoniorum, præfecti agris arandis ac excolendis. De quibus vide ſis Suidam in Εἵλως, Platon. VI. de Legibus, Ariſtotel. II. Polit. cap. 7. & Janum Gebhardum ad Æliani ποικίλλων, lib. III. cap. 20. Similes apud Theſſalos *Peneſtæ* habebantur; quorum tamen tantum jus fuit, ut in civitatem Spartanam adſciſci poſſent. *Keuchen.*

3 *Hos quoque ſollicitare ſpe libertatis.*] Εἱλώτων fides erat admodum lubrica, & impulſu ad mutationem facilis. De quorum inſidiis in Dominos Ariſtoteles III. 7. de transfugiendi ad hoſtes more, belli tempore, Polyæn. I. *Gebh.*

4 *Amore Venereo dilexerat.*] Thucydides paullo honeſtius hæc: ἀνὴρ Ἀργίλιος παιδικά ποτ' ὢν αὐτοῦ. Nam παιδικὰ ſæpe pro honeſto amore capitur. Legatur Suidas. Obſerva quod & Probus diſſentit à Thucydide, qui hunc tum Virum fuiſſe ait, cum literas ad Artabazum deferret. Meminit hujus rei Cicero in Topicis ad Trebatium. *Longol. Mag.* De amore illo Venereo lege Lucianum. *Amore Venereo.*] Veteres ſcribunt *Venerio*: Et ſic in optimis Danielis Excerptis. Alcibiade: *rebuſque Venereis deditos*, ubi in iiſdem, *Veneriis*; quas Græci τὰ ἔργα vocant, ut Latini *res Veneris*, vel *Venereas*. Sic *res voluptatum* apud auctores, τὰ χρήματα τῶν ἡδονῶν. *Venerius* autem pro *Venereus*, ut *aërius*, *atherius*; pro *aëreus*, *athereus* ex Græcorum more, qui ſcribunt ἀέριος & αἰθέ-

Venereo dilexerat, quum epiſtolam ab eo ad Artabazum accepiſſet, eique in ſuſpicionem veniſſet, aliquid in ea de ſe eſſe ſcriptum, [1] quod nemo eorum rediſſet, qui ſuper tali cauſa eodem miſſi erant: [2] vincula epiſtolæ laxavit, ſignoque detracto, cognovit, ſi pertuliſſet, ſibi eſſe pereundum. Erant in eadem epiſtola quæ ad ea pertinebant, quæ inter regem Pauſaniamque convenerant. Has ille literas ephoris tradidit. Non eſt prætereunda gravitas Lacedæmoniorum hoc loco. [3] Nam ne hujus quidem indicio impulſi ſunt, ut Pauſaniam comprehenderent: neque prius vim adhibendam putaverunt, [4] quam ſe ipſe indicaſſet. Itaque huic indici, quid fieri vellent, præceperunt. [5] Fanum Neptuni eſt Tænari, quod violari nefas putant Græci: eo ille index confugit: [6] in ara conſedit. * Hanc juxta, locum

& αἰθέριος per tertiam vocalem. *Venereum* tamen magis facit ad ἀναλογίαν & ſcripturam Romanam. *Keuchen.*

1 *Quod nemo eorum rediſſet, qui ſuper tali cauſa miſſi erant.*] Ὅτι οὐδεὶς πω τῶν παρ' ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο. *Thucyd.* Sic Diodorus XI.

2 *Vincula epiſtolæ laxavit.*] Thucyd. Λύει τὰς ἐπιστολάς. Diodor. Siculus: ἀνέῳξε τὰς ἐπιστολάς. *Lambin.* Ita habent antiquiſſimæ Editiones. Et vero in perlatione ſola erat lethum indeprecabile. Vinculis autem colligatas antiquorum Græcorum epiſtolas, docet Curtius lib. VII. *Parmenion vinculum epiſtolæ ſolvens, quidnam rex ageret requirebat.* Barthius.

3 *Nam ne hujus quidem indicio impulſi ſunt.*] Aliam rationem affert Diodorus Siculus, nempe quia literas apertas tradiderat: Τούτων δὲ ἀπιστούντων διὰ τὸ ἀνεῳγμένας αὐτοῖς τὰς ἐπιστολὰς ἀναδεδόσθαι. *Lambin.*

4 *Quam ſe ipſe indicaſſet.*] Liber P. Danielis *judicaſſet.* Vitioſe: Nam ex proprio indicio convincere Ephori Pauſaniam cogitabant. Ulpianus lib. I. ad edictum l. *indicaſſe* 197. D. de V. S. *Indicaſſe eſt detuliſſe, arguiſſe, accuſaſſe & conviciſſe.* Gebhard.

5 *Fanum Neptuni eſt Tænari.*] Scholia in Ariſtophanis Acharn. Ταίναρον γάρ ἐστι τῆς Λακωνικῆς ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ στόμιον ἦν καταγείων εἰς ᾅδου. ἐνταῦθα δὲ ἦν καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν Ἀσφαλείου. Iſte vero Neptunus ideo, puto Ἀσφάλειος dicebatur, quod navigationem tutam ac ſecundam præſtare poſſet. Eodem cognomine colebatur & ab Athenienſibus. Idem Scholiaſtes: Ἀσφάλειος Ποσειδῶν παρὰ Ἀθηναίοις τιμᾶται, ἵνα ἀσφαλῶς πλέωσι. in Acharnenſ. Act. II. Scen. 6. *Gebhard.* Poëtæ fingunt Neptunum hippocampos ſuos in Tænaro ſubducere. Vide Stat. Papin. II. Thebaidos. Unde fanum illius fuiſſe, à fide hiſtorica creditum. *Keuchen.*

6 *In ara conſedit.*] Quam in Timotheo *publicæ pacis* appellat. *Keuchenius.* Græci moris fuit ad vim, injuriamque arcendam, confugere ad templa, ſtatuas, aras. Eo genere tutelæ frequenter ſupplices utebantur, frequentiſſime ſervi. Euripides:

--ἔχει γὰρ καταφυγὴν θὴρ μὲν πέτραν,
Δοῦλοι δὲ βωμοὺς θεῶν.——

Servulus

locum fecerunt ſub terra, ex quo poſſet audiri, ſi quis quid loqueretur cum Argilio. [1]Huc ex ephoris quidam deſcenderunt. Pauſanias ut audivit, Argilium confugiſſe in aram, perturbatus eo venit. Quem quum ſupplicem [2]dei videret in ara ſedentem, quærit, cauſæ [3]quid ſit tam repentini conſilii. Huic ille quid ex literis comperiſſet, aperit. [4]Tanto magis Pauſanias perturbatus orare cœpit, ne enunciaret, nec ſe meritum de illo optime, proderet. Quod ſi eam veniam ſibi dediſſet, tantiſque implicitum rebus ſublevaſſet, [5]magno ei præmio futurum. His rebus ephori cognitis, ſatius putaverunt [6]in urbe eum comprehendi. Quo quum eſſent profecti, Pauſanias placato Argilio (ut putabat) Lacedæmonem reverteretur: in itinere, quum jam in eo eſſet, ut comprehenderetur, [7]è vultu cujuſ-

Servulus apud Plautum:

Ego interim hanc aram occupabo.

Tibullus alludens:

Et Veneris ſanctæ conſidam vinctus ad aram.

Et bene *conſidam*, quia ſupplicum ſedere. Nec iis modo is honos, ſed etiam heroïbus quibuſdam, ut Theſeo Athenis. Plutarchus: *κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ πόλει, παρὰ τὸ νῦν γυμνάσιον, ἔστι δὲ φύξιμον οἰκέταις καὶ πᾶσι τοῖς ταπεινοτέροις καὶ δεδιόσι κρείττονας. Lipſius.* Lege quæ fuſe ad hunc locum notat Hieronymus Magius.

* *Hanc juxta, locum fecerunt ſub terra.*] Thucydides: Διπλῆν διαφράγματι καλύβην. Tuguriolum quoddam circumſeptum duplici tegumento, ne perſpici per id poſſet. *Longol.* Non ſatis hoc expreſſit Cornelius. Diodor. Siculus: Διπλῆν σκηνὴν περιεβάλετο, id eſt, *duplex tabernaculum circumdedit*, ſeu circumpoſuit. Tangit hoc Pauſaniæ indicium M. Tullius in Topicis. *Lambin.*

1 *Huc ex Ephoris quidam deſcenderunt.*] Thucydides: ἐς ἣν τῶν τε Ἐφόρων ἐντός τινας ἔκρυψε. Diodor. Siculus: καὶ τοὺς μὲν Ἐφόρους, καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν τινὰς ἔκρυψε. *Idem.*

2 *Dei.*] Neptuni.

3 *Quid ſit tam repentini conſilii.*] Cod. Dan. *Tam repentino conſilio.*

4 *Tanto magis Pauſanias.*] Schoppius cum Schotto, qui unas eaſdemque excuſſiſſe membranas videntur, produnt legi, *tanto modo*, Lambinus mavult, *multo magis*, idque quoſdam ex veteribus libris reperiſſe teſtatur. Caſp. Barthius libro XXIV. cap. 18. Adverſ. præfert: *modo magis Pauſanias perturbatus*; hoc eſt, ſupra modum. *Gebhard.*

5 *Magno ei præmio futurum.*] Alii, *magno eſſe ei præmio futurum.* Unde Lambinus: *magno id eſſe ei præmio futurum.* id eſt, magnis cum muneribus oneratum iri. *Idem.* Diodor. ἔτι δὲ δεηθέντος ὅπως συγκρύψῃ, καὶ δωρεὰς μεγάλας ὑπισχνουμένου.

6 *In urbe eum comprehendi.*] Ἐν τῇ πόλει τὴν σύλληψιν ἐποιοῦντο. *Thucyd.*

7 *E vultu cujuſdam Ephori.*] Λέγεται δὲ αὐτὸν μέλλοντα συλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει. ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου, καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρόμῳ. *Idem.*

cujuſdam ephori, qui [1] eum admonere cupiebat, inſidias ſibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui ſequebantur, [2] in ædem Minervæ, quæ Chalciœcus vocatur, [3] confugit. Hinc ne exire poſſet, ſtatim ephori [4] valvas ejus ædis obſtruxerunt, tectumque ſunt demoliti, [5] quo facilius ſub dio interiret. [6] Dicitur eo tempo-

1 *Eum admonere cupiebat.*] Vetera excuſa, *eum ammoneri*, vel *admoneri*. Sed *ammoneri* non inconcinne propter euphoniam, pro *admoneri*: ut *rem amminiſtrare* pro *adminiſtrare*, Excerpta Danielis in Conone. *Keuchen.*

2 *In ædem Minervæ, quæ Chalciœcus vocatur.*] Codex Danielis, *Chalcidicos*. In nummis antiquis, quos Golzio debemus, appellatur illa Minerva, ΧΑ'Λ-ΚΑΣ. Eſtque Ἀθηνᾶ Χαλκίοικος, quod alia numiſmata ΑΘΗ. ΧΑΛΚ. repræſentant. Suidas: Χαλκίοικος, ἡ Ἀθηνᾶ ἐν Σπάρτῃ, ἢ, ὅτι χαλκοῦν οἶκον εἶχεν, ἢ διὰ τοὺς Χαλκιδεῖς τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ φυγάδας αὐτὸν κτίσαι. Eadem *Chalciotis* appellata, ut notat Beroaldus ad Apulei Mileſiorum lib. x. *Keuchen.*

3 *Confugit.*] Suidas: Καταφεύγει ἐς τέμενος Ἀθηνᾶς. Diodorus: εἰς τὸ ἱερὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοίκου. Polyænus: ἡνίκα Παυσανίας μηδίζων ἁλοὺς κατέφυγεν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοίκου. Lycurgus: ἐπειδὴ ἔφθασε καταφυγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἱερόν. Ælianus: ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τῇ Χαλκιοίκῳ. Vide ſequentia, & Plutarchum περὶ παροιμ. *Lambin.* Unde patet templum illud facinoroſis aſylum fuiſſe, quo confugientes impunitate donabantur. Simile Dianæ Epheſiis, Cadmi Thebis, Herculis Athenis, & alia; de quibus paſſim in Hiſt. Græcis.

4 *Valvas ejus ædis obſtruxerunt.*] Sic Thucydides: Μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον, καὶ τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν, καὶ ἀπολαβόντες εἴσω, ἀπῳκοδόμησαν, προσκαθεζόμενοί τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. Vide Lycurgum, oratione in Leocratem. *Lambin.* Plutarchus non ab Ephoris, ſed à Patre ejus hoc factum ſcribit. *Gebhard.*

5 *Quo facilius ſub dio.*] Schoppius ac Schottus è libris ſcriptis, *celerius ſub dio*. Idem *Giſanio* placet. *Celer* autem mors opponitur *lentæ*, & à Curtio vocatur *ſtrenua*, lib. IX. Et *ſtrenue mori* eidem, quod Nepoti *facilius interire*. lib. III. cap. 17. *Gebhard.* *Quo facilius ſub dio interiret.*] Probant correctores τὸ *divo* reponendum, ut in Eumenis vita, & apud Horatium lib. II. Od. 3. Sed ſine operæ pretio. Nam *divus* pro *dio*, & *dius*, pro *divo*, frequens in membranis antiquis. Varro. Hoc mutatum ſæpe ab his qui ignorabant, *ſub divo* & *ſub dio* recte ſcribi. *Keuchenius.*

6 *Dicitur eo tempore matrem Pauſaniæ vixiſſe.*] More Græcorum locutus eſt. Sic enim Thucydides eodem loco, λέγεται δὲ αὐτὸν μέλλοντα συλληφθήσεσθαι, quem ſupra protulimus. Et Diodorus Siculus hanc ipſam rem narrans: λέγεται τὴν μητέρα τοῦ Παυσανίου καταντήσασαν εἰς τὸ ἱερὸν ἄλλο μὲν μηδὲν μήτε εἰπεῖν, μήτε πρᾶξαί τι, πλίνθον δὲ βαστάσασαν ἀναθεῖναι κατὰ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον. *Lamb. Boecler.* Hoc Plutarchus, ut præcepi dicere, factum Patri ejus adſcribit, quem *Ageſilaum* nuncupat, cum ſit *Cleombrotus*, teſtibus Herodoto, Thucydide, & Auctore Scholiorum in Ariſtophanis Equites.

tempore matrem Pauſaniæ vixiſſe: [1] eamque jam magno natu, poſtquam de ſcelere filii comperit, in primis ad filium claudendum, [2] lapidem ad introitum ædis attuliſſe. Sic Pauſanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. Hic quum ſemianimis de templo elatus eſſet, [3] confeſtim animam efflavit. Cujus mortui corpus [4] quum eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quo hi ad ſupplicium eſſent dati: diſplicuit pluribus; & procul ab eo loco infoderunt, in quo erat mortuus. Inde poſterius, [5] dei Delphici [6] reſponſo erutus, atque eodem loco ſepultus, * ubi vitam finierat.

quites. A matre vero memorat, inhumatum eſſe projectum, contra Thucydidis, Diodori, Polyæni, aliorumque ſententiam. Cæterum matri Pauſaniæ nomen fuit, ſi Polyæno lib. VIII. eredimus, Theano; ſin Auctori Scholiorum in Ariſtoph. Equites, Ἀλκαθέα. Μετὰ Ξέρξου φυγὴν Λακεδαιμόνιοι προδοσίας κρίνουσι καὶ φονεύουσι Παυσανίαν τὸν ἴδιον βασιλέα Κλεομβρότου καὶ Ἀλκαθέας υἱόν. *Gebhard.* Similis Ἐλλωισμὸς apud Tacitum occurrit, lib. I. Hiſt. cap. 50. & Plutarchum in Cimone.

1 *Eamque jam magno natu.*] Id eſt, anum annis defectam. In Timotheo: *Hic cum eſſet magno natu, & magiſtratus gerere deſiiſſet.* Savaro.

2 *Lapidem ad introitum ædis attuliſſe.*] Polyænus VIII. Stratagematum: Θεανὼ περὶ τῶν ἄλλων ἀφικομένη, πλίνθον πρὸς ταῖς θύραις ἀπηρείσατο. Meminit etiam Ovidius *in Ibin.*

3 *Confeſtim animam efflavit.*] Thucydides: Καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. Sed Xenophon lib. III. de rebus Græciæ, Pauſaniam ſcribit damnatum Tegeam profugiſſe, ibique morbo confectum, mortuum eſſe. *Lambinus.*

4 *Cum eodem nonnulli dicerent.*] Quidam libri habent, *eodem loci.* Lambin. Hunc locum extra urbem Spartam Lacones καιάδαν vocabant. *Longol.* Thucydides: Καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν εἰς τὸν Καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν εἰώθεσαν. ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. Similis Seſtertium Romæ. *Sueton.* Et locus Athenis in Melita. *Plutarch.* Themiſtoc. Eſtque illud ταφὴν οὐκ ἀξίωσαν, apud Joſeph. X. Antiq. quod *inſepultam ſepulturam* vocat Cicero I. Philipp. Et exprimit Adagium קבורת חמור הקבר. Sed notandum, quod privatio ſepulturæ ſi cadat in impios, pœnæ loco habenda ſit. *Keuchen.*

5 *Dei Delphici.*] Apollinis. *Deum Delphicum* vocat aperta imitatione, quem Thucydides θεὸν ἐν Δελφοῖς. Sic ſupra latiori periphraſi *Deum* appellat in Themiſtocle, quem alii Pythium. Quod frequens apud Cornelium & alios. Deus enim κατ' ἐξοχὴν Apollo dictus. Hinc & ipſum الله, quo nomine Arabes *Deum* vocant. *Keuchenius.*

6 *Reſponſo erutus.*] Conſulentibus Lacedæmoniis. Thucydides: Ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν, οὗπερ ἀπέθανε, καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι. Diodorus Siculus tradit, corpus propinquis eſſe condemnatum & conceſ-

conceſſum, ut id ſepulturæ mandarent, ſed Apollinem Lacedæmoniis iratum, quod ſupplicum perfugium violaſſent; conſultum reſpondiſſe, ſupplicem Deo reſtitui oportere: quod cum fieri non poſſe viderent, pro uno corpore vivo, duas ſtatuas Pauſaniæ poſuiſſe. Herodotus autem de conceſſo propinquis Pauſaniæ corpore nullum verbum facit, ſed Deum conſultum juſſiſſe Lacedæmonios *duo corpora pro uno Minervæ Chalciœco reddere*: illos autem oraculum ſic interpretatos eſſe, *ut pro uno Pauſania necato, duas Pauſaniæ ſtatuas dedicarent.* Lambin. De jure illo concedendi cadavera in Digeſtis Juſtinian. lib. XLVIII. Tit. 24.

* *Ubi vitam finierat.*] Excerpta P. Danielis: *atque eodem loco ſepultus, ubi vitam poſuerat.* Quod Schoppius Schortuſque confirmant. Barthius Adverſ. libro XXIV. cap. 18. τὸ *loco* delendum cenſet. *Gebhard.*

CIMON.

CIMON.

V.

CIMON [1] Miltiadis filius Athenienſis, [2] duro admodum initio uſus eſt adoleſcentiæ. 1 Nam quum pater ejus [3] litem æſtimatam populo ſolvere non potuiſſet, ob eamque cauſam in vinculis publicis deceſſiſſet: Cimon eadem cuſtodia tenebatur, [4] neque legibus Athenienſium emitti poterat, niſi pecuniam, qua pater mulctatus eſſet, ſolviſſet. [5] Habebat autem in matrimonio [6] ſororem ſuam germanam nomine Elpinicem, [7] non magis amore, quam patrio more ductus. nam Athenienſibus licet, eodem patre natas, uxores ducere. Hujus conjugii cupidus Callias quidam,

1 *Miltiadis filius.*] Vetus Cod. Danielis *Militiadis*, ut ubique.

2 *Duro admodum initio uſus eſt adoleſcentiæ.*] Sic Mss. & Vulgati præter Colon. qui *diro*, habet. *Savaro.* Fuit autem initio luxurioſus ac diſſolutus, mox ad frugem ſe recepit, ut & Valerius ejus *incunabula ſtultitiæ plena* fuiſſe, lib. VI. cap. 9. memorat. Quem locum gloſſemate liberat Muretus libro VII. Var. cap. 1. *Schott.* Ætatis vitia deſcribit Plutarchus in vita.

3 *Litem æſtimatam.*] Quinquaginta talentis, ſupra in Miltiade, non ſexaginta, ut hic Lambinus ſui oblitus e[x] Herodoto numerat, cum ipſe Herod[o]tus & Plutarchus πεντήκοντα ταλ[ά]ντοις habeant. *Schott.* Vide Senec[a] XXIV. *Controv.* & Quintil. *Decla[m].* CIII. Litem æſtimatam Græci τίμ[ημα] vocant. *Lambin.* Ariſtophanes Plu[t.]

Τί δῆτα σοι τίμημ' ἐπιγρά[ψω]

δίκ[...]

Ἐὰν [...]

4 [...]enienſi[um] [...]the[...] [...] lege c[...] [...] i pare[...] [...] pol[...]

5 *Habebat autem in matrimonio ſororem ſuam germanam nomine Elpinicem.*] Aliter legunt Excerpta, ſed omiſſa voce: *ſororem ſuam nomine Helpicenem.* In Longoliana haud paullo melius: *Helpinicem*; quæ τὸ *germanam* inſuper heic exulandum facit, quod nunquam probaverim. Præfatione: *ſororem germanam habere in matrimonio. Habere* autem proprie de matrimonio dicitur. Terentius Adelph. IV. 4. *Valeas, habeas illam, quæ placet.* Ad quem locum [...] [...]vor dicitur. Joan. ca[p.] [...] [...]φίω, νύμφιός ἐστι. [...] [...] *ſuam germanam* [...] [...]odex? [...] [...] Præfatione [...]

dam, non tam generoſus [1] quam pecunioſus, qui magnas pecunias [2] ex metallis fecerat, egit cum Cimone ut eam ſibi uxorem daret: id ſi impetraſſet, ſe pro illo pecuniam ſoluturum. [3] Is quum talem conditionem aſpernaretur, Elpinice negavit ſe paſſuram Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniamque prohibere poſſet, ſe Cal-
2 liæ nupturam, ſi ea, quæ pollicéretur, præſtitiſſet. Tali modo cuſtodia liberatus Cimon, celeriter ad principatum pervenit. [4] Habebat enim ſatis eloquentiæ, ſummam liberalitatem, magnam prudentiam [5] cum juris civilis, tum rei militaris, quod cum patre à puero [6] in exercitu fuerat verſatus.

1 *Quam pecunioſus.*] Dictus ob id apud Athenienſes λακκόπλουτος, quod ſcilicet ex puteis & fodinis divitias paraſſet. Atque ad id reſpexiſſe videtur Probus. Cæterum Plutarchus Calliam longe alia ratione in vita Ariſtidis divitem factum, & hoc nomen Λακκόπλουτον accepiſſe refert. Athenæus autem ex Heraclide Pontico lib. XII. diverſa de hoc divite à Plutarcho prodit. *Longol.* Vide Athenæum lib. XII. cap. 7. & Suidam. Hic cinnabareos conficiendi rationem invenit: ut auctor Theophraſtus lib. περὶ λίθων. Ab hoc etiam minium inventum, nonaginta circiter annis ante Theophraſti tempora. Plinius lib. XXXIII. 7. Euſtathius ad Iliad. β'. Fuit Ἄρχων Athenis, Olympiad. CXVI. anno II. ſuntque ad eum ab Alexia anni XCII. *Meurſius.* Lege quæ de illo diſſeruit Eruditiſſ. Gronovius in ſuis Obſervationibus, lib. IV. cap. 7. *Pecunioſus.*] Feſto eſt *præmioſus.* In Gloſſ. *pecunioſus* exponitur πολυχρήματος. Malunt tamen communiter Græci Λακκόπλουτον iſtum Calliam cognominare ob divitias ex puteis & fodinis ſibi comparatas. *Keuchen.*

2 *Ex metallis fecerat.*] Scilicet argentifodinis Laurei Atticæ regionis, de quibus ſupra in Annot. in Themiſtoclis vitam. Harum fortaſſe argentifodinarum proventus redemptor erat Callias; vel potius privatim aliquas in Laureo argentifodinas habebat, ut etiam Nicias, quod Plutarchus in Nicia demonſtrat. *Magius.*

3 *Is cum talem conditionem aſpernaretur.*] Plutarchus illum ad eam conditionem ἕτοιμον, hoc eſt, facilem & paratum fuiſſe adſerit; tantum abeſt, ut aſpernaretur. Nam quantum ſororem curarit, notat Athenæus. *Longol.*

4 *Habebat enim ſatis eloquentiæ.*] Salluſtius de Catilina: *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parum.* Suidas illum librum ἱπποσκοπικὸν, hoc eſt, *de curandis equis* conſcripſiſſe inſignem & mirandum ſcribit. Attamen Steſimbrotus apud Plutarchum, neque muſicam, neque ullas liberales artes didiciſſe illum commemorat: Στησίμβροτος δ' ὁ Θάσιος φησὶν αὐτὸν οὔτε μουσικὴν, οὔτ' ἄλλό τι μάθημα τῶν ἐλευθερίων, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιχωριαζόντων ἐκδιδαχθῆναι. *Longol.* Sed alterius opinionis ſunt Plato in Theage, & Ariſtides Sophiſta in Cimone.

5 *Cum Juris civilis, tum rei militaris.*] Plutarchus illum juvenem aliquamdiu armorum experientiæ imperitum, rebus potius urbanis præcelluiſſe dicit. *Mag.* *Cum juris civilis.*] Vide §. 2. Inſt. *de Jure Nat. G. & C.* & in Flor. ſp. Hug. Grotium ibidem. *Keuchen.*

6 *In exercitu.*] Scripti, *in exercitibus.*

1 Pri-

verſatus. Itaque hic & populum urbanum in ſua tenuit poteſtate, & apud exercitum plurimum valuit autoritate. [1] Primum imperator apud flumen Strymona magnas copias [2] Thracum fugavit: oppidum [3] Amphipolim conſtituit, eoque decem millia Athenienſium in coloniam miſit. Idem iterum apud [4] Mycalen [5] Cypriorum & Phœnicum [6] ducentarum navium claſſem devictam cepit: eodemque die pari fortuna in terra uſus eſt. Namque hoſtium navibus captis, ſtatim ex claſſe [7] copias ſuas eduxit, barbarorum uno concurſu maximam vim proſtravit. Qua victoria, [8] magna præda potitus, quum domum reverteretur, quod jam nonnullæ inſulæ [9] propter acerbitatem imperii defecerant, [10] bene animatas confirmavit, alienatas ad officium

1 *Primum imperator apud flumen Strymona.*] Πρῶτον μὲν τὴν Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων, &c. *Thucyd.* Lege Plutarchum in vita, Diodorum lib. XI. Herodot. Polyhymnia, & Pauſaniam in Atticis.

2 *Thracum.*] Immo Perſarum, niſi forte etiam Thraces in exercitu Perſarum fuerunt. *Lambin.*

3 *Amphipolim.*] Urbem in Thracia, quæ prius ἐννέα ὁδοὶ dicebatur, id eſt, *novem viæ.* Amphipolis autem poſtea dicta, quod utrinque à Strymone fluvio allueretur. *Idem.* Hodie *Chryſopoli.*

4 *Mycalen.*] Urbem in Caria.

5 *Cypriorum.*] Codex Schotti & Giſanii *Cyprorum.* Pomponius Mela lib. 1. cap. 14. ad Eurymedontem fluvium pugnatum ait: *In Pamphylia fluvius Eurymedon: magna apud eum Cimonis Athenienſium ducis adverſus Phœnicas & Perſas navalis pugna atque victoria fuit.* Schott. Hanc multis verbis deſcribunt Diodorus & Thucydides. Omnem Aſiam ab Ionia uſque Pamphyliam Perſicis præſidiis atque armis deſolatam fecit. Ad quod factum ejus alludit Plutarchus: Κίμων δὲ ὥσπερ ἀθλητὴς δεινὸς ἡμέρᾳ μιᾷ δύο καθῃρηκὼς ἀγωνίσματα, καὶ τὸ μὲν ἐν Σαλαμῖνι πεζομαχίᾳ· τὸ δὲ ἐν Πλαταιαῖς, ναυμαχίᾳ παρεληλυθὼς, τρόπαιον ἐπηγωνίσατο ταῖς νίκαις.

6 *Ducentarum navium claſſem.*] Hæc claſſis, ut Panodemus ſcripſit, *ſexcentarum navium* fuit: Ut vero Ephoro placuit, *quingentarum & trecentarum.* Refert Plutarchus, qui & illud prodidit, ingentem fuiſſe barbarorum claſſem, inde colligi; quod multis in fugam navibus verſis, multiſque alliſis atque confractis, ducentas nihilominus captivas Athenienſes ceperint. *Mag.*

7 *Copias ſuas eduxit.*] Quod Stratagema ejus refert Polyænus lib. 1.

8 *Magna præda potitus.*] ccc. Triremibus, XL. navibus, & viginti millibus virorum. Diodorus Siculus: αἰχμαλώτους γὰρ εἰλήφει τριήρεις τριακοσίας, καὶ τεσσαράκοντα ναῦς, ἄνδρας δὲ ὑπὲρ δισμυρίους, χρημάτων πλῆθος ἀξιόλογον. *Lamb.*

9 *Propter acerbitatem imperii.*] Διὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστάσεως. *Gebhard.*

10 *Bene animatas confirmavit.*] Hoc membrum deerat in exemplis Aldinis & Florentinis, quod ex aliis libris reſtitui. Oppoſuit autem *bene animatas, alienatis.* Lambin. Cicero Epiſtol. *Intelligebam ſocios infirme animatos eſſe.* Gebhard.

officium redire coëgit. [1] Scyrum, quam eo tempore [2] Dolopes incolebant, [3] quod contumacius ſe geſſerat, [4] vacuefecit: [5] ſeſſores veteres urbe inſulaque ejecit, [6] agros civibus diviſit. [7] Thaſios opulentia fretos, ſuo adventu [8] fregit. [9] His ex manubiis [10] arx Athenarum, [11] qua ad meri-

1 *Scyrum.*] Vitioſe noſter & Giſanii Codex *Cyprum* hic præfert. Thucydides enim & Plutarchus Σκῦρον diſerte. *Schott.* Σκῦρον τὴν ἐν Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν. *Thucyd.*

2 *Dolopes.*] Diodor. Siculus habitatam fuiſſe à Pelaſgis & Dolopibus narrat lib. II. *Lambin.* Unde Πελασγικὸς Σκῦρος dicebatur, καθ' Εὔβοιαν κειμένη, eratque Cycladum & Sporadum extima. *Salmaſ.*

3 *Quod contumacius ſe geſſerat.*] Imperium Athenienſium detrectaverat, atque excuſſerat. Nam *contumacia* deſpectum ſeu contemptionem ſuperiorum notat, & quæ contemptionem ſequitur, rebellionem ſeu defectionem. *Gebhard.* Plutarchus aliam affert cauſam, ſcilicet, quod Dolopes pyratæ, prædoneſque eſſent inſignes, ac Theſſalos quoſdam inſtitores Scyrum quæſtus gratia profectos deprædati in vincula conjeciſſent. Qui cum vinculis confractis ad Amphyctionum judicium confugiſſent, raptæque urbs illa pecuniæ mulctata eſſet, civeſque eam non ex ærario publico, ſed ab his qui rapuiſſent, repeti debere contenderent; trepidi Dolopes Cimonem literis exciverunt, qui eo trajiciens, inſulam ab iis repurgavit, compoſitiſque rebus tutum navigantibus Ægæum præſtitit. Niſi forte hæc fuerit occaſio inſulæ capiendæ, cauſa vero ea, quam Probus attulit. *Magius.*

4 *Vacuefecit.*] Τὴν πόλιν, ſive νῆσον ἔρημον τῶν οἰκητόρων ἐποίησε. Infra Timoleonte: *Civibus novis bello vacuefactas poſſeſſiones diviſit.* Gebhard.

5 *Seſſores.*] Οἰκιστὰς, habitatores. Quidam legunt *poſſeſſores*: Ego nihil muto, quanquam ſi veteris alicujus libri auctoritate nitatur, hoc malim quam *ſeſſores*. Lambin. Solos Dolopes ejectos vult Plutarchus.

6 *Agros civibus diviſit.*] Vetuſtiores Codices habent, *dimiſit*. Magius. Thucydides: ᾤκισαν αὐτοί. id eſt, *coloniam eo deduxerunt*, ut declarat interpres. Et ita Diodorus Siculus: Σκῦρον δὲ Πελασγῶν, καὶ Δολόπων ἐνοικούντων ἐξεπολιόρκησε, καὶ κτίστην Ἀθηναῖον καταστήσας κατεκληρούχησε τὴν χώραν. *Lambin.*

7 *Thaſios opulentia fretos.*] Qui etiam ab Athenienſibus defecerant. Thucydides; Χρόνῳ δὲ ὕστερον συνέβη Θασίους ἀποστῆναι, &c. Hanc rem copioſe lib. I. perſequitur. *Idem.*

8 *Fregit.*] Navali certamine: XXXIII. naves capiens. *Plut.* In Themiſtocle: *Claſſe celeriter effecta, primum Corcyræos fregit.* Gebhard.

9 *His ex manubiis.*] Ea eſt trium Mſs. conſtans lectio. Quomodo Plutarchus: Πραθέντων δὲ τῶν αἰχμαλώτων λαφύρων ἔς τε τὰ ἄλλα χρήμασιν ὁ δῆμος ἐῤῥώσθη. καὶ τῇ ἀκροπόλει τὸ νότιον τεῖχος κατεσκεύασεν ἀπ' ἐκείνης εὐπορήσας στρατείας. Non ergo *ex navibus* legendum, quod alii præferunt. *Kuchen.*

10 *Arx Athenarum.*] Vide ſis Meurſii Cecropiam.

11 *Qua ad meridiem vergit.*] Murum circumduxere partim Cimon, partim Agrolas & Hyperbius Pelaſgi. *Pauſanias* in Atticis. Qua de cauſa Pelaſgis ſub Hymetto habitare conceſſum fuit. *Herodot.* VI. Ac murus quidem à Cimone extructus, auſtralis fuit; idque ex manubiis belli contra Perſas ab eo confecti. Quem vero à Pelaſgis murum

ſtructum

meridiem vergit, eſt ornata. [1] Quibus rebus quum unus in 3
civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam quam pater ſuus cæterique Athenienſium principes. Nam [2] teſtarum ſuffragiis, quod illi *oſtraciſmum* vocant, decem annorum exilio mulctatus eſt. [3] Cujus facti celerius Athenienſes quam ipſum pœnituit. Nam quum ille forti animo, invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet, bellumque Lacedæmonii Athenienſibus indixiſſent; [4] confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt. Itaque poſt annum quintum, quo expulſus erat, in patriam [5] revocatus eſt. Ille, [6] quod hoſpitio Lacedæmoniorum utebatur, ſatius exiſtimans contendere Lacedæmonem; ſua ſponte eſt profectus, [7] pacemque inter duas potentiſſimas civitates con-

ſtructum Pauſanias dicit, eam Tyrrhenis adſcribit Heſychius: Πελασγικὸν τειχίον, οὕτω ἐν Ἀθήναις καλούμενον, Τυῤῥηνῶν κτισάντων. Et huc Thucydidis iſta pertinent lib. IV. Τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν, τὸ καὶ Λῆμνόν ποτε, καὶ Ἀθήνας, Τυρσηνῶν οἰκησάντων. Sed ſolvo nodum; Tyrrheni enim prius Pelaſgi nuncupari, ut apud Dionyſium Halicarnaſſeum ait Hellanicus Lesbius: Unde paſſim Πελασγικὸν τεῖχος Herodoto, Philoſtrato, Luciano, Libanio & aliis memoratum. Habebat autem portas novem; unde Ἐννεάπυλον dicitur à Climeno: Καὶ ἠπίδιζον τὴν ἀκρόπολιν, περιέβαλλον δὲ ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν. Ariſtoph. in Avibus Πελαργικὸν appellat, quaſi *ciconiarium* dicas. *Meurſius.*

1 *Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater ſuus, cæterique Athenienſium principes.*] Relativo, ut vocant, nomini ſæpe adjungitur caſus idem, qui verbo antecedenti. Et ſic fere locutus eſt Nepos hoc loco. Vide Giſanium Conlect. Lucret. pag. 414. *Keuchen.*

2 *Teſtarum ſuffragiis.*] De Oſtraciſmo Cimonis lege Platonem in Gorgia.

3 *Cujus facti celerius.*] Sic Plutarch. Ὅθεν οὐδὲ τοῦ πρὸς Κίμωνα θυμοῦ πολλοῦ χρόνον ἐνέμειναν. Ex quo ſuſpicari licet, Cimonem etiam minus diu, quam quinquennium abſuiſſe. *Lambinus.*

4 *Confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt.*] Similis locus infra Epaminondæ vita. Vide Flaccum libro III. Argonaut. verſ. 247. *Gebhardus.*

5 *Revocatus eſt.*] Decreto Periclis, ut tradit Plutarchus ibidem: Ἐκάλουν ἐκ τῆς φυγῆς τὸν Κίμωνα, καὶ κατῆλθε, τὸ ψήφισμα γράψαντος τοῦ Περικλέους. *Lambin.*

6 *Quod hoſpitio Lacedæmoniorum.*] Hoc Græce diceretur hoc modo: Ὅτι πρόξενος ἦν τῶν Λακεδαιμονίων. Propter hoc hoſpitium autem, Lacedæmoniorum rebus ſtudere ac favere putabatur: hoc eſt, quod Græci dicunt λακωνίζειν. Hæc enim fuit Oſtraciſmi cauſa, ut tradit Plutarchus in Cimone, quam appellat μικρὰν πρόφασιν. *Idem.*

7 *Pacemque inter duas potentiſſimas civitates conciliavit.*] Εὐθὺς μὲν οὖν κατελθὼν ἔλυσε τὸν πόλεμον, καὶ διέλυσε τὰς πόλεις. *Plutarch.*

1 In

conciliavit. Poſt neque ita multo [1] in Cyprum cum ducentis navibus imperator miſſus, [2] quum ejus majorem partem inſulæ deviciſſet, in morbum implicitus, [3] in oppido
4 Citio eſt mortuus. Hunc Athenienſes non ſolum in bello, ſed in pace diu deſideraverunt. [4] Fuit enim tanta liberalitate, quum compluribus locis prædia hortoſque haberet, [5] ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit, fructus ſervandi gratia: ne quis impediretur quo minus ejus rebus, [6] quibus vellet, frueretur. [7] Semper eum pediſſequi cum nummis

1 *In Cyprum.*] Sic Thucydides I. & Diodorus XII.

2 *Quum ejus majorem partem.*] Plutarchus hoc non prodidit, ſed ingentes certaminum moles ſtruxiſſe, navales copias circa Cyprum continentem; & quoſdam ex ſuis ad Jovem Ammonem, oraculi accipiendi gratia, miſiſſe teſtatur, mox vero obiiſſe. *Mag.*

3 *In oppido Citio eſt mortuus.*] *Cythio*, Codex P. Danielis. Citium urbs eſt Cypri, in qua natus eſt, Xeno, Stoicorum princeps: unde & *Citieus* dictus eſt. Thucydides paullo aliter hanc rem narrat, quam Diodorus. Thucydides enim videtur ſignificare, Cimonem Citium non expugnaſſe, ſed in obſidione & oppugnatione urbis morte occupatum atque oppreſſum eſſe. Diodorus vero ait, Cimonem mari potientem, Malum & Citium, urbeis Cypri expugnaſſe, & in victos humanum ſe præbuiſſe. Quod autem ad ejus mortem attinet, ſic idem Diodotus paullo poſt: συνέβη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσῳ τελευτῆσαι. *Lambin.* Plutarchus Cimonis reliquias in Atticam traductas fuiſſe ſcribit, quod ſua quoque ætate monumenta Cimonia arguebant, etſi ex Nauſicrate Rhetore referat, Citienſes quoddam Cimonis ſepulchrum colere, quibus in fame terræque ſterilitate, ut Cimonem tanquam Deum venerarentur, oraculo imperatum ſit. *Magius.*

4 *Fuit enim tanta liberalitate.*] De qua vide Theophraſtum, Theopompum, Ariſtotelem, Plutarchum, Athenæum ex Theopompo, Ciceronem, & alios.

5 *Ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit.*] Schoppius venuſte è libro Giſanii, *cuſtodem poſuerit.* Barthius è veteribus editis ac membranis, quibus olim uſus Cœlius Curio: *Ut nunquam in eis cuſtodem impoſuerit.* Scribendum vero ipſe retur: *Nunquam in eis cuſtodem unum poſuerit.* Mihi placet lectio Codicis Giſaniani. *Gebhard.* Rem narrat Athenæus ex Theopompo, libro XII. Sic autem dixit Nepos, *eis cuſtodem impoſuerit*, ut Cicero in oratione pro Plancio, *villicum imponere.* Quanquam non negat Nepos, Cimonem villicos agris & villis impoſuiſſe, ſed negat cuſtodes appoſuiſſe. *Lambin.*

6 *Quibus vellet.*] Amplius ſcripti Codicees: *Quibus quiſque vellet.* Schott. Sic Danielis & Boecleri.

7 *Semper eum pediſſequi cum nummis ſunt ſecuti.*] Vide de hoc genere ſervorum Pignorium. *Boecler.* Athen. lib. XII. Καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν ἀεὶ νεανίσκους δύο, ἢ τρεῖς ἔχοντας κέρματα· τούτοις δὲ διδόναι προστάττειν, ὁπότε τις προσέλθοι αὐτῷ δεόμενος. De Cimonis liberalitate, eadem Plutarchus in Pericle. Nam & hic non minus ſuarum rerum profuſus populo largitor. Clarum eſt de Cimone loqui Athenæum, cum ſcribit, καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν νεανίσκους δύο ἢ τρεῖς. Errat igitur Auctor Excerpt. & Euſtathius eum ſecutus, qui de Piſiſtrato hæc accipiunt,

nummis ſunt ſecuti, ut ſi quis opis ejus indigeret, haberet, quod ſtatim daret, [1] ne differendo videretur negare. Sæpe [2] quum aliquem offenſum fortuna, videret,[3] minus bene veſtitum, [4] ſuum amiculum dedit. Quotidie ſic cœna ei coquebatur, [5] ut quos convocatos vidiſſet in foro, [6] omnes devocaret: [7] quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit. Complures pauperes mortuos [8] qui unde

accipiunt, contra apertiſſimam Athenæi narrationem, & Probi in Cimonis vita, qui quaſi ad verbum Theopompi totum locum vertit. *Caſaubonus.*

1 *Ne differendo videretur negare.*]

Ω'κεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ
Πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

P. Syrus: *Beneficium bis dat, qui dat celeriter.* Gebhard.

2 *Cum aliquem offenſum fortuna, videret.*] Lambinus hoc exponit, *cui fortuna eſſet iniqua, irata atque offenſa.* Quod cum mihi inſolens videretur, nec dubitarem, offenſum hic idem eſſe, quod *obviam factum, repertum*, Cl. Freinshemius confirmavit meam ſententiam, indubiamque fore dixit, ſi in aliquo codice *forte fortuna* legeretur, quod & abſorberi facile potuerit à ſequenti vocabulo. *Boecler.*

3 *Minus bene veſtitum.*] Theopompus: Κακῶς ἠμφιεσμένον, *male veſtitum.* Plutarchus paullo aliter, ἠμφιεσμένος ἐνδεῶς, id eſt, *parum copioſe*, ſeu, ut ita dicam, *egenter veſtitus.* Lambinus.

4 *Suum amiculum dedit.*] Jenſonis & Gymnici exemplaria corrupte *amniculum* habent. *Magius.* Theopompus: ἐκέλευε αὐτὸν μεταμφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ. Plutarchus fere ſic, ut Nepos: διημείβετο πρὸς αὐτὸν τὰ ἱμάτια. *Lambinus.*

5 *Ut quos convocatos vidiſſet.*] Lambinus *non vocatos.* Rectius Schoppius, P. Daniel, Savaro ac Schottus *invocatos.* Barthius Adverſar. lib. XXIV. cap. 18. legit, *ut quoſcunque invocatos vidiſſet.* Eſt autem *invocatus*, ἄκλητος, ad epulas non invitatus. Fuit Cimonis animo par Gelliæ Agrigentini, cujus domus quædam munificentiæ officina credebatur. Valer. Max. lib. IV. cap. 8. Quæ comparanda cum verbis Nepotis. Vel, cui nondum vocari contigit. Terentius Eunucho: *Invocato ut ſit locus ſemper.* Gebhard.

6 *Omnes devocaret.*] Omnino malim hic legi, *convocaret*, aut certe *vocaret.* Lambin.

7 *Quod facere nullum diem prætermittebat.*] Sic Plutarchus: Καὶ δεῖπνον οἴκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μὲν, ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν. Sic & Theopompus apud Athenæum eodem loco. Sed exiſtimabam aliquando, neque nunc aliter ſentio, legendum eſſe apud Cornelium, *quod facere nullum diem intermittebat.* Sic enim loquuntur Latini potius. *Idem.*

8 *Qui unde efferrentur, non reliquiſſent.*] Supra de Ariſtide, in ejus vita: *in tanta paupertate deceſſit, ut, qui efferretur, vix reliquerit.* Athenæus eodem loco ex Theopompo: Καὶ φασὶ μετ' αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν εἰσφέρειν. *Lambinus.* Solebant enim mortui efferri honeſtiſſima veſte. Juvenalis:

Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit niſi mortuus.

Non ſolis Italis, de quibus Satyricus loqui-

cujuſdam ephori, qui [1] eum admonere cupiebat, inſidias ſibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui ſequebantur, [2] in ædem Minervæ, quæ Chalciœcus vocatur, [3] confugit. Hinc ne exire poſſet, ſtatim ephori [4] valvas ejus ædis obſtruxerunt, tectumque ſunt demoliti, [5] quo facilius ſub dio interiret. [6] Dicitur eo tempo-

1 *Eum admonere cupiebat.*] Vetera excuſa, *eum ammoneri*, vel *admoneri*. Sed *ammoneri* non inconcinne propter euphoniam, pro *admoneri*: ut *rem amminiſtrare* pro *adminiſtrare*, Excerpta Danielis in Conone. *Keuchen.*

2 *In ædem Minervæ, quæ Chalciœcus vocatur.*] Codex Danielis, *Chalcidicos*. In nummis antiquis, quos Golzio debemus, appellatur illa Minerva, ΧΑΛΚΑΣ. Eſtque Ἀθηνῆ Χαλκίοικος, quod alia numiſmata ΑΘΗ. ΧΑΛΚ. repræſentant. Suidas: Χαλκίοικος, ἡ Ἀθηνᾶ ἐν Σπάρτῃ, ἤ, ὅτι χαλκοῦν οἶκον εἶχεν, ἢ διὰ τοὺς Χαλκιδεῖς τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ φυγάδας αὐτὸν κτίσαι. Eadem *Chalciotis* appellata, ut notat Beroaldus ad Apulei Mileſiorum lib. x. *Keuchen.*

3 *Confugit.*] Suidas: Καταφεύγει ἐς τέμενος Ἀθηνᾶς. Diodorus: εἰς τὸ ἱερὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοίκου. Polyænus: ἠνίκα Παυσανίας μηδίζων ἁλοὺς κατέφυγεν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοίκου. Lycurgus: ἐπειδὴ ἔφθασε καταφυγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἱερόν. Ælianus: ἐπεὶ δὲ ἦν περὶ τῇ Χαλκιοίκῳ. Vide ſequentia, & Plutarchum περὶ παραλλ. *Lambin.* Unde patet templum illud facinoroſis aſylum fuiſſe, quo confugientes impunitate donabantur. Simile Dianæ Epheſiis, Cadmi Thebis, Herculis Athenis, & alia; de quibus paſſim in Hiſt. Græcis.

4 *Valvas ejus ædis obſtruxerunt.*] Sic Thucydides: Μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον, καὶ τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν, καὶ ἀπολαβόντες εἴσω, ἀπῳκοδόμησαν, προσκαθεζόμενοί τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. Vide Lycurgum, oratione in Leocratem. *Lambin.* Plutarchus non ab Ephoris, ſed à Patre ejus hoc factum ſcribit. *Gebhard.*

5 *Quo facilius ſub dio.*] Schoppius ac Schottus è libris ſcriptis, *celerius ſub dio*. Idem *Giſanio* placet. *Celer* autem mors opponitur *lentæ*, & à Curtio vocatur *ſtrenua*, lib. IX. Et *ſtrenue mori* eidem, quod Nepoti *facilius interire*. lib. III. cap. 17. *Gebhard.* *Quo facilius ſub dio interiret.*] Probant correctores τὸ *divo* reponendum, ut in Eumenis vita, & apud Horatium lib. II. Od. 3. Sed ſine operæ pretio. Nam *divus* pro *dio*, & *dius*, pro *divo*, frequens in membranis antiquis. Varro. Hoc mutatum ſæpe ab his qui ignorabant, *ſub divo* & *ſub dio* recte ſcribi. *Keuchenius.*

6 *Dicitur eo tempore matrem Pauſaniæ vixiſſe.*] More Græcorum locutus eſt. Sic enim Thucydides eodem loco, λέγεται δὲ αὐτὸν μέλλοντα συλληφθήσεσθαι, quem ſupra protulimus. Et Diodorus Siculus hanc ipſam rem narrans: λέγεται τὴν μητέρα τοῦ Παυσανίου καταντήσασαν εἰς τὸ ἱερὸν ἄλλο μὲν μηδὲν μήτε εἰπεῖν, μήτε πρᾶξαί τι, πλίνθον δὲ βαστάσασαν ἀναθεῖναι κατὰ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον. *Lamb. Boecler.* Hoc Plutarchus, ut præcepi dicere, factum Patri ejus adſcribit, quem *Ageſilaum* nuncupat, eum ſit *Cleombrotus*, teſtibus Herodoto, Thucydide, & Auctore Scholiorum in Ariſtophanis Equites.

tempore matrem Pauſaniæ vixiſſe: [1] eamque jam magno natu, poſtquam de ſcelere filii comperit, in primis ad filium claudendum, [2] lapidem ad introitum ædis attuliſſe. Sic Pauſanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. Hic quum ſemianimis de templo elatus eſſet, [3] confeſtim animam efflavit. Cujus mortui corpus [4] quum eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quo hi ad ſupplicium eſſent dati: diſplicuit pluribus; & procul ab eo loco infoderunt, in quo erat mortuus. Inde poſterius, [5] dei Delphici [6] reſponſo erutus, atque eodem loco ſepultus, * ubi vitam finierat.

quites. A matre vero memorat, inhumatum eſſe projectum, contra Thucydidis, Diodori, Polyæni, aliorumque ſententiam. Cæterum matri Pauſaniæ nomen fuit, ſi Polyæno lib. VIII. credimus, Theano; ſin Auctori Scholiorum in Ariſtoph. Equites, Ἀλκαλθέα. Μετὰ Ξέρξου φυγὴν Λακεδαιμόνιοι προδοσίας κρίνουσι καὶ φονεύουσι Παυσανίαν τὸν ἴδιον βασιλέα Κλεομβρότου καὶ Ἀλκαλθέας υἱόν. *Gebhard.* Similis Ἐπιλωισμὸς apud Tacitum occurrit, lib. I. Hiſt. cap. 50. & Plutarchum in Cimone.

1 *Eamque jam magno natu.*] Id eſt, anum annis defectam. In Timotheo: *Hic cum eſſet magno natu, & magiſtratus gerere deſiiſſet.* Savaro.

2 *Lapidem ad introitum ædis attuliſſe.*] Polyænus VIII. Stratagematum: Θεανὼ πρὸ τῶν ἄλλων ἀφικομένη, πλίνθον πρὸς ταῖς θύραις ἀπηρείσατο. Meminit etiam Ovidius *in Ibin.*

3 *Confeſtim animam efflavit.*] Thucydides: Καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. Sed Xenophon lib. III. de rebus Græciæ, Pauſaniam ſcribit damnatum Tegeam profugiſſe, ibique morbo confectum, mortuum eſſe. *Lambinus.*

4 *Cum eodem nonnulli dicerent.*] Quidam libri habent, *eodem loci.* Lambin. Hunc locum extra urbem Spartam Lacones Καιάδαν vocabant. *Longol.* Thucydides: Καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν εἰς τὴν Καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν εἰώθεσαν. ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. Similis Seſtertium Romæ. *Sueton.* Et locus Athenis in Melita. *Plutarch.* Themiſtoc. Eſtque illud ταφὴν ὄνου θάπτεσθαι, apud Joſeph. X. Antiq. quod *inſepultam ſepulturam* vocat Cicero I. Philipp. Et exprimit Adagium קבורת חמור הקבר. Sed notandum, quod privatio ſepulturæ ſi cadat in impios, pœnæ loco habenda ſit. *Keuchen.*

5 *Dei Delphici.*] Apollinis. *Deum Delphicum* vocat aperta imitatione, quem Thucydides θεὸν ἐν Δελφοῖς. Sic ſupra latiori periphraſi *Deum* appellat in Themiſtocle, quem alii Pythium. Quod frequens apud Cornelium & alios. Deus enim κατ' ἐξοχὴν Apollo dictus. Hinc & ipſum الله, quo nomine Arabes *Deum* vocant. *Keuchenius.*

6 *Reſponſo erutus.*] Conſulentibus Lacedæmoniis. Thucydides: Ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν, οὗπερ ἀπέθανε, καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι. Diodorus Siculus tradit, corpus propinquis eſſe condemnatum & conceſ-

conceſſum, ut id ſepulturæ mandarent, ſed Apollinem Lacedæmoniis iratum, quod ſupplicum perfugium violaſſent; conſultum reſpondiſſe, ſupplicem Deo reſtitui oportere: quod cum fieri non poſſe viderent, pro uno corpore vivo, duas ſtatuas Pauſaniæ poſuiſſe. Herodotus autem de conceſſo propinquis Pauſaniæ corpore nullum verbum facit, ſed Deum conſultum juſſiſſe Lacedæmonios *duo corpora pro uno Minervæ Chalciœco reddere*: illos autem oraculum ſic interpretatos eſſe, *ut pro uno Pauſania necato, duas Pauſaniæ ſtatuas dedicarent*. Lambin. De jure illo concedendi cadavera in Digeſtis Juſtinian. lib. XLVIII. Tit. 24.

* *Ubi vitam finierat.*] Excerpta P. Danielis: *atque eodem loco ſepultus, ubi vitam poſuerat*. Quod Schoppius Schottusque confirmant. Barthius Adverſ. libro XXIV. cap. 18. τὸ *loco* delendum cenſet. *Gebhard.*

CIMON.

CIMON.

V.

CIMON [1] Miltiadis filius Athenienſis, [2] duro admo- 1
dum initio uſus eſt adoleſcentiæ. Nam quum pater ejus [3] litem æſtimatam populo ſolvere non potuiſſet, ob eamque cauſam in vinculis publicis deceſſiſſet: Cimon eadem cuſtodia tenebatur, [4] neque legibus Athenienſium emitti poterat, niſi pecuniam, qua pater mulctatus eſſet, ſolviſſet. [5] Habebat autem in matrimonio [6] ſororem ſuam germanam nomine Elpinicem, [7] non magis amore, quam patrio more ductus. nam Athenienſibus licet, eodem patre natas, uxores ducere. Hujus conjugii cupidus Callias quidam,

1 *Miltiadis filius.*] Vetus Cod. Danielis *Militiadis*, ut ubique.

2 *Duro admodum initio uſus eſt adoleſcentiæ.*] Sic Mss. & Vulgati præter Colon. qui *diro*, habet. *Savaro.* Fuit autem initio luxurioſus ac diſſolutus, mox ad frugem ſe recepit, ut & Valerius ejus *incunabula ſtultitiæ plena* fuiſſe, lib. VI. cap. 9. memorat. Quem locum gloſſemate liberat Muretus libro VII. Var. cap. I. *Schott.* Ætatis vitia deſcribit Plutarchus in vita.

3 *Litem æſtimatam.*] Quinquaginta talentis, ſupra in Miltiade, non ſexaginta, ut hic Lambinus ſui oblitus ex Herodoto numerat, cum ipſe Herodotus & Plutarchus πεντήκοντα ταλάντοις habeant. *Schott.* Vide Senecam XXIV. *Controv.* & Quintil. *Declamat.* CIII. Litem æſtimatam Græci τίμημα vocant. *Lambin.* Ariſtophanes Pluto:

Τί δῆτα σοι τίμημ' ἐπιγράψω τῇ δίκῃ,
Ἐὰν ἁλῷς;

4 *Neque legibus Athenienſium.*] Vel *Athenienſibus.* Græcis lege cautum erat, ut tyrannorum filii parentum crimina luerent. *Alex.* Neapol. l. II. c. 16.

5 *Habebat autem in matrimonio ſororem ſuam germanam nomine Elpinicem.*] Aliter legunt Excerpta, ſed omiſſa voce: *ſororem ſuam nomine Helpicenem.* In Longoliana haud paullo melius: *Helpinicem*; quæ τὸ *germanam* inſuper heic exulandum facit, quod nunquam probaverim. Præfatione: *ſororem germanam habere in matrimonio. Habere* autem proprie de matrimonio dicitur. Terentius Adelph. IV. 4. *Valeas, habeas illam, quæ placet.* Ad quem locum Donatus: *Haberi uxor dicitur.* Joan. cap. III. v. 29. Ὁ ἔχων νύμφην, νυμφίος ἐστίν. *Keuch.*

6 *Sororem ſuam germanam, nomine Elpinicem.*] Codex P. Dan. *Helpicenem.* Vide quæ ad Præfationem notavimus; & fuſe ad hunc locum Janus Gebhardus, & Boeclerus.

7 *Non magis amore, quam patrio more.*] Andocides hoc διὰ τὴν παρανομίαν factum ſcribit, in Oratione contra Alcibiadem. Vide Athenæum lib. XIII. Unde cauſam Oſtraciſmi ſui elicit Suidas in voce Κίμων, & ὄστρακον. Sed conſulendus *Muretus* lib. VII. I. & XV. 5. Var. Lect.

dam, non tam generoſus [1] quam pecunioſus, qui magnas pecunias [2] ex metallis fecerat, egit cum Cimone ut eam ſibi uxorem daret: id ſi impetraſſet, ſe pro illo pecuniam ſoluturum. [3] Is quum talem conditionem aſpernaretur, Elpinice negavit ſe paſſuram Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniamque prohibere poſſet, ſe Cal-
2 liæ nupturam, ſi ea, quæ polliceretur, præſtitiſſet. Tali modo cuſtodia liberatus Cimon, celeriter ad principatum pervenit. [4] Habebat enim ſatis eloquentiæ, ſummam liberalitatem, magnam prudentiam [5] cum juris civilis, tum rei militaris, quod cum patre à puero [6] in exercitu fuerat verſatus.

1 *Quam pecunioſus.*] Dictus ob id apud Athenienſes λακκόπλουτος, quod ſcilicet ex puteis & fodinis divitias paraſſet. Atque ad id reſpexiſſe videtur Probus. Cæterum Plutarchus Calliam longe alia ratione in vita Ariſtidis divitem factum, & hoc nomen Λακκόπλουτον accepiſſe refert. Athenæus autem ex Heraclide Pontico lib. XII. diverſa de hoc divite à Plutarcho prodit. *Longol.* Vide Athenæum lib. XII. cap. 7. & Suidam. Hic cinnabareos conficiendi rationem invenit: ut auctor Theophraſtus lib. περὶ λίθων. Ab hoc etiam minium inventum, nonaginta circiter annis ante Theophraſti tempora. Plinius lib. XXXIII. 7. Euſtathius ad Iliad. β'. Fuit Ἄρχων Athenis, Olympiad. CXVI. anno II. ſuntque ad eum ab Alexia anni XCII. *Meurſius.* Lege quæ de illo diſſeruit Eruditiſſ. Gronovius in ſuis Obſervationibus, lib. IV. cap. 7. *Pecunioſus.*] Feſto eſt *præmioſus.* In Gloſſ. *pecunioſus* exponitur πολυχρήματος. Malunt tamen commmniter Græci Λακκόπλουτον iſtum Calliam cognominare ob divitias ex puteis & fodinis ſibi comparatas. *Keuchen.*

2 *Ex metallis fecerat.*] Scilicet argentifodinis Laurei Atticæ regionis, de quibus ſupra in Annot. in Themiſtoclis vitam. Harum fortaſſe argentifodinarum proventus redemptor erat Callias; vel potius privatim aliquas in Laureo argentifodinas habebat, ut etiam Nicias, quod Plutarchus in Nicia demonſtrat. *Magius.*

3 *Is cum talem conditionem aſpernaretur.*] Plutarchus illum ad eam conditionem ἕτοιμον, hoc eſt, facilem & paratum fuiſſe adſerit: tantum abeſt, ut aſpernaretur. Nam quantum ſororem curarit, notat Athenæus. *Longol.*

4 *Habebat enim ſatis eloquentiæ.*] Salluſtius de Catilina: *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parum.* Suidas illum librum ἱπποσκοπικὸν, hoc eſt, *de curandis equis* conſcripſiſſe inſignem & mirandum ſcribit. Attamen Steſimbrotus apud Plutarchum, neque muſicam, neque ullas liberales artes didiciſſe illum commemorat: Στησίμβροτος δὲ ὁ Θάσιος φησὶν αὐτὸν οὔτε μουσικὴν, οὔτ' ἄλλό τι μάθημα τῶν ἐλευθερίων, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιχωριαζόντων ἐκδιδαχθῆναι. *Longol.* Sed alterius opinionis ſunt Plato in Theage, & Ariſtides Sophiſta in Cimone.

5 *Cum Juris civilis, tum rei militaris.*] Plutarchus illum juvenem aliquamdiu armorum experientiæ imperitum, rebus potius urbanis præcelluiſſe dicit. *Mag.* *Cum juris civilis.*] Vide §. 2. Inſt. *de Jure Nat. G. & C.* & in Flor. ſp. Hug. Grotium ibidem. *Keuchen.*

6 *In exercitu.*] Scripti, *in exercitibus.*

1 Pri-

verſatus. Itaque hic & populum urbanum in ſua tenuit poteſtate, & apud exercitum plurimum valuit autoritate. [1] Primum imperator apud flumen Strymona magnas copias [2] Thracum fugavit: oppidum [3] Amphipolim conſtituit, eoque decem millia Athenienſium in coloniam miſit. Idem iterum apud [4] Mycalen [5] Cypriorum & Phœnicum [6] ducentarum navium claſſem devictam cepit: eodemque die pari fortuna in terra uſus eſt. Namque hoſtium navibus captis, ſtatim ex claſſe [7] copias ſuas eduxit, barbarorum uno concurſu maximam vim proſtravit. Qua victoria, [8] magna præda potitus, quum domum reverteretur, quod jam nonnullæ inſulæ [9] propter acerbitatem imperii defeccrant, [10] beae animatas confirmavit, alienatas ad officium

1 *Primum imperator apud flumen Strymona.*] Πρῶτον μὲν τὴν Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων, &c. *Thucyd.* Lege Plutarchum in vita, Diodorum lib. XI. Herodot. Polyhymnia, & Pauſaniam in Atticis.

2 *Thracum.*] Immo Perſarum, niſi forte etiam Thraces in exercitu Perſarum fuerunt. *Lambin.*

3 *Amphipolim.*] Urbem in Thracia, quæ prius ἐννέα ὁδοὶ dicebatur, id eſt, *novem viæ.* Amphipolis autem poſtes dicta, quod utrinque à Strymone fluvio allueretur. *Idem.* Hodie *Chryſopoli.*

4 *Mycalen.*] Urbem in Caria.

5 *Cypriorum.*] Codex Schotti & Giſanii *Cyprorum.* Pomponius Mela lib. 1. cap. 14. ad Eurymedontem fluvium pugnatum ait: *In Pamphylia fluvius Eurymedon: magna apud eum Cimonis Athenienſium ducis adverſus Phœnicas & Perſas navalis pugna atque victoria fuit.* Schott. Hanc multis verbis deſcribunt Diodorus & Thucydides. Omnem Aſiam ab Ionia uſque Pamphyliam Perſicis præſidiis atque armis deſolatam fecit. Ad quod factum ejus alludit Plutarchus: Κίμων δὲ ὥσπερ ἀθλητὴς δεινὸς ἡμέρᾳ μιᾷ δύο καθῃρηκὼς ἀγωνίσματα, καὶ τὸ μὲν ἐν Σαλαμῖνι πεζομαχίᾳ· τὸ δὲ ἐν Πλαταιαῖς, ναυμαχίᾳ παρεληλυθὼς, τρόπαιον ἐπηγωνίσατο ταῖς νίκαις.

6 *Ducentarum navium claſſem.*] Hæc claſſis, ut Panodemus ſcripſit, *ſexcentarum navium* fuit: Ut vero Ephoro placuit, *quingentarum & trecentarum.* Refert Plutarchus, qui & illud prodidit, ingentem fuiſſe barbarorum claſſem, inde colligi; quod multis in fugam navibus verſis, multiſque alliſis atque confractis, ducentas nihilominus captivàs Athenienſes ceperint. *Mag.*

7 *Copias ſuas eduxit.*] Quod Strategema ejus refert Polyænus lib. 1.

8 *Magna præda potitus.*] CCC. Triremibus, XL. navibus, & viginti millibus virorum. Diodorus Siculus: αἰχμαλώτους γὰρ εἰλήφει τριήρεις τριακοσίας, καὶ τετταράκοντα ναῦς, ἄνδρας δὲ ὑπὲρ δισμυρίους, χρημάτων πλῆθος ἀξιόλογον. *Lamb.*

9 *Propter acerbitatem imperii.*] Διὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστάσεως. *Gebhard.*

10 *Bene animatas confirmavit.*] Hoc membrum deerat in exemplis Aldinis & Florentinis, quod ex aliis libris reſtitui. Oppoſuit autem *bene animatas, alienatis.* Lambin. Cicero Epiſtol. *Intelligebam ſocios infirme animatos eſſe.* Gebhard.

1 Scy-

officium redire coëgit. [1] Scyrum, quam eo tempore [2] Dolopes incolebant, [3] quod contumacius ſe geſſerat, [4] vacuefecit: [5] ſeſſores veteres urbe inſulaque ejecit, [6] agros civibus diviſit. [7] Thaſios opulentia fretos, ſuo adventu [8] fregit. [9] His ex manubiis [10] arx Athenarum, [11] qua ad meri-

1 *Scyrum.*] Vitioſe noſter & Giſanii Codex *Cyprum* hic præfert. Thucydides enim & Plutarchus Σκῦρον diſerte. *Schott.* Σκῦρον τὴν ἐν Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν. *Thucyd.*

2 *Dolopes.*] Diodor. Siculus habitatam fuiſſe à Pelaſgis & Dolopibus narrat lib. 11. *Lambin.* Unde Πελασγίας Σκῦρος dicebatur, καθ' Εὔβοιαν κειμένη, eratque Cycladum & Sporadum extima. *Salmaſ.*

3 *Quod contumacius ſe geſſerat.*] Imperium Athenienſium detrectaverat, atque excuſſerat. Nam *contumacia* deſpectum ſeu contemptionem ſuperiorum notat, & quæ contemptionem ſequitur, rebellionem ſeu defectionem. *Gebhard.* Plutarchus aliam affert cauſam, ſcilicet, quod Dolopes pyratæ, prædoneſque eſſent inſignes, ac Theſſalos quoſdam inſtitores Scyrum quæſtus gratia profectos deprædati in vincula conjeciſſent. Qui cum vinculis confractis ad Amphyctionum judicium confugiſſent, raptæque urbs illa pecuniæ mulctata eſſet, civeſque eam non ex ærario publico, ſed ab his qui rapuiſſent, repeti debere contenderent; trepidi Dolopes Cimonem literis exciverunt, qui eo trajiciens, inſulam ab iis repurgavit, compoſitiſque rebus tutum navigantibus Ægæum præſtitit. Niſi forte hæc fuerit occaſio inſulæ capiendæ, cauſa vero ea, quam Probus attulit. *Magius.*

4 *Vacuefecit.*] Τὴν πόλιν, ſive νῆσον ἔρημον τῶν οἰκητόρων ἐποίησε. Infra Timoleonte: *Civibus novis bello vacuefactas poſſeßiones diviſit.* Gebhard.

5 *Seſſores.*] Οἰκιστὰς, habitatores. Quidam legunt *poſſeſſores*: Ego nihil muto, quanquam ſi veteris alicujus libri auctoritate nitatur, hoc malim quam *ſeſſores*. Lambin. Solos Dolopes ejectos vult Plutarchus.

6 *Agros civibus diviſit.*] Vetuſtiores Codices habent, *dimiſit*. Magius. Thucydides: ᾤκισαν αὐτοί. id eſt, *coloniam eo deduxerunt*, ut declarat interpres. Et ita Diodorus Siculus: Σκῦρον δὲ Πελασγῶν, καὶ Δολόπων ἐνοικούντων ἐξεπολιόρκησε, καὶ κτίστην Ἀθηναῖον καταστήσας κατεκληρούχησε τὴν χώραν. *Lambin.*

7 *Thaſios opulentia fretos.*] Qui etiam ab Athenienſibus defecerant. Thucydides; Χρόνῳ δὲ ὕστερον συνέβη Θασίους ἀποστῆναι, &c. Hanc rem copioſe lib. 1. perſequitur. *Idem.*

8 *Fregit.*] Navali certamine: XXXIII. naves capiens. *Plut.* In Themiſtocle: *Claſſe celeriter effecta, primum Corcyræos fregit.* Gebhard.

9 *His ex manubiis.*] Ea eſt trium Mſs. conſtans lectio. Quomodo Plutarchus: Πραθέντων δὲ τῶν αἰχμαλώτων λαφύρων ἔς τε τὰ ἄλλα χρήμασιν ὁ δῆμος ἐῤῥώσθη. καὶ τῇ ἀκροπόλει τὸ νότιον τεῖχος κατεσκεύασεν ἀπ' ἐκείνης εὐπορήσας στρατείας. Non ergo *ex navibus* legendum, quod alii præferunt. *Keuchen.*

10 *Arx Athenarum.*] Vide ſis Meurſii Cecropiam.

11 *Qua ad meridiem vergit.*] Murum circumduxere partim Cimon, partim Agrolas & Hyperbius Pelaſgi. *Pauſanias* in Atticis. Qua de cauſa Pelaſgis ſub Hymetto habitare conceſſum fuit. *Herodot.* VI. Ac murus quidem à Cimone exſtructus, auſtralis fuit; idque ex manubiis belli contra Perſas ab eo confecti. Quem vero à Pelaſgis murum ſtructum

meridiem vergit, eſt ornata. [1] Quibus rebus quum unus in 3
civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam quam pater ſuus cæterique Athenienſium principes. Nam [2] teſtarum ſuffragiis, quod illi *oſtraciſmum* vocant, decem annorum exilio mulctatus eſt. [3] Cujus facti celerius Athenienſes quam ipſum pœnituit. Nam quum ille forti animo, invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet, bellumque Lacedæmonii Athenienſibus indixiſſent; [4] confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt. Itaque poſt annum quintum, quo expulſus erat, in patriam [5] revocatus eſt. Ille, [6] quod hoſpitio Lacedæmoniorum utebatur, ſatius exiſtimans contendere Lacedæmonem; ſua ſponte eſt profectus, [7] pacemque inter duas potentiſſimas civitates con-

ſtructum Pauſanias dicit, eam Tyrrhenis adſcribit Heſychius: Πελασγικὸν τειχίον, οὕτω ἐν Ἀθήναις καλούμενον, Τυῤῥηνῶν κτισάντων. Et huc Thucydidis iſta pertinent lib. IV. Τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν, τὸ καὶ Λῆμνόν ποτε, καὶ Ἀθήνας, Τυρσηνῶν οἰκησάντων. Sed ſolvo nodum; Tyrrheni enim prius Pelaſgi nuncupati, ut apud Dionyſium Halicarnaſſeum ait Hellanicus Lesbius: Unde paſſim Πελασγικὸν τεῖχος Herodoto, Philoſtrato, Luciano, Libanio & aliis memoratum. Habebat autem portas novem; unde Ἐννεάπυλον dicitur à Climeno: Καὶ ἠπέδιζον τὴν ἀκρόπολιν, περιέβαλλον δὲ ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν. Ariſtoph. in Avibus Πελαργικὸν appellat, quaſi *ciconiarium* dicas. *Meurſius.*

1 *Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater ſuus, cæterique Athenienſium principes.*] Relativo, ut vocant, nomini ſæpe adjungitur caſus idem, qui verbo antecedenti. Et ſic fere locutus eſt Nepos hoc loco. Vide Giſanium Conlect. Lucret. pag. 414. *Keuchen.*

2 *Teſtarum ſuffragiis.*] De Oſtraciſmo Cimonis lege Platonem in Gorgia.

3 *Cujus facti celerius.*] Sic Plutarch. Ὅθεν οὐδὲ τοὺς πρὸς Κίμωνα θυμῷ πολλὼ χρόνον ἐνέμειναν. Ex quo ſuſpicari licet, Cimonem etiam minus diu, quam quinquennium abfuiſſe. *Lambinus.*

4 *Confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt.*] Similis locus infra Epaminondæ vita. Vide Flaccum libro III. Argonaut. verſ. 247. *Gebhardus.*

5 *Revocatus eſt.*] Decreto Periclis, ut tradit Plutarchus ibidem: Ἐκάλεσεν ἐκ τῆς φυγῆς τὸν Κίμωνα, καὶ κατῆλθε, τὸ ψήφισμα γεγραφότος τοῦ Περικλέους. *Lambin.*

6 *Quod hoſpitio Lacedæmoniorum.*] Hoc Græce diceretur hoc modo: Ὅτι πρόξενος ἦν τῶν Λακεδαιμονίων. Propter hoc hoſpitium autem, Lacedæmoniorum rebus ſtudere ac favere putabatur: hoc eſt, quod Græci dicunt λακωνίζειν. Hæc enim fuit Oſtraciſmi cauſa, ut tradit Plutarchus in Cimone, quam appellat μικρὰν πρόφασιν. *Idem.*

7 *Pacemque inter duas potentiſſimas civitates conciliavit.*] Εὐθὺς μὲν οὖν κατελθὼν ἔλυσε τὸν πόλεμον, καὶ διέλυσε τὰς πόλεις. *Plutarch.*

s In

conciliavit. Poſt neque ita multo [1] in Cyprum cum ducentis navibus imperator miſſus, [2] quum ejus majorem partem inſulæ deviciſſet, in morbum implicitus, [3] in oppido
4 Citio eſt mortuus. Hunc Athenienſes non ſolum in bello, ſed in pace diu deſideraverunt. [4] Fuit enim tanta liberalitate, quum compluribus locis prædia hortoſque haberet, [5] ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit, fructus ſervandi gratia: ne quis impediretur quo minus ejus rebus, [6] quibus vellet, frueretur. [7] Semper eum pediſſequi cum nummis

1 *In Cyprum.*] Sic Thucydides I. & Diodorus XII.

2 *Quum ejus majorem partem.*] Plutarchus hoc non prodidit, ſed ingentes certaminum moles ſtruxiſſe, navales copias circa Cyprum continentem; & quoſdam ex ſuis ad Jovem Ammonem, oraculi accipiendi gratia, miſiſſe teſtatur, mox vero obiiſſe. *Mag.*

3 *In oppido Citio eſt mortuus.*] *Cythio*, Codex P. Danielis. Citium urbs eſt Cypri, in qua natus eſt, Xeno, Stoicorum princeps: unde & *Citieus* dictus eſt. Thucydides paullo aliter hanc rem narrat, quam Diodorus. Thucydides enim videtur ſignificare, Cimonem Citium non expugnaſſe, ſed in obſidione & oppugnatione urbis morte occupatum atque oppreſſum eſſe. Diodorus vero ait, Cimonem mari potientem, Malum & Citium, urbeis Cypri expugnaſſe, & in victos humanum ſe præbuiſſe. Quod autem ad ejus mortem attinet, ſic idem Diodorus paullo poſt: συνέβη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσῳ τελευτῆσαι. *Lambin.* Plutarchus Cimonis reliquias in Atticam traductas fuiſſe ſcribit, quod ſua quoque ætate monumenta Cimonia arguebant, etſi ex Nauſicrate Rhetore referat, Citienſes quoddam Cimonis ſepulchrum colere, quibus in fame terræque ſterilitate, ut Cimo[…] tanquam Deum venerarent[…] imperatum ſit. *Magius.*

4 *Fuit enim tanta* […] qua vide T[…] pum, Ariſtotelem, Plutarchum, Athenæum ex Theopompo, Ciceronem, & alios.

5 *Ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit.*] Schoppius venuſte è libro Gifanii, *cuſtodem poſuerit.* Barthius è veteribus editis ac membranis, quibus olim uſus Cœlius Curio: *Ut nunquam in eis cuſtodem impoſuerit.* Scribendum vero ipſe retur: *Nunquam in eis cuſtodem unum poſuerit.* Mihi placet lectio Codicis Gifaniani. *Gebhard.* Rem narrat Athenæus ex Theopompo, libro XII. Sic autem dixit Nepos, *eis cuſtodem impoſuerit*, ut Cicero in oratione pro Plancio, *villicum imponere.* Quanquam non negat Nepos, Cimonem villicos agris & villis impoſuiſſe, ſed negat cuſtodes appoſuiſſe. *Lambin.*

6 *Quibus vellet.*] Amplius ſcripti Codices: *Quibus quiſque vellet.* Schott. Sic Danielis & Boecleri.

7 *Semper eum pediſſequi cum nummis ſunt ſecuti.*] Vide de hoc genere ſervorum Pignorium. *Boecler.* Athen. lib. XII. Καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν ἀεὶ νεανίσκους δύο, ἢ τρεῖς ἔχοντας κέρματα· τούτοις δὲ διδόναι προσέταττεν, ὁπότε τις προσέλθοι αὐτῷ δεόμενος. C[…] monis liberalitate, eadem […] in Pericle. Nam & hic n[…]

nummis ſunt ſecuti, ut ſi quis opis ejus indigeret, haberet, quod ſtatim daret, [1] ne differendo videretur negare. Sæpe [2] quum aliquem offenſum fortuna, videret [3] minus bene veſtitum, [4] ſuum amiculum dedit. Quotidie ſic cœna ei coquebatur, [5] ut quos convocatos vidiſſet in foro, [6] omnes devocaret: [7] quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit. Complures pauperes mortuos [8] qui unde

accipiunt, contra apertiſſimam Athenæi narrationem, & Probi in Cimonis vita, qui quaſi ad verbum Theopompi totum locum vertit. *Caſaubonus.*

1 *Ne differendo videretur negare.*]

> Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
> Πᾶσα χάρις κενή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

P. Syrus: *Beneficium bis dat, qui dat celeriter.* Gebhard.

2 *Cum aliquem offenſum fortuna, videret.*] Lambinus hoc exponit, *cui fortuna eſſet iniqua, irata atque offenſa.* Quod cum mihi inſolens videretur, nec dubitarem, offenſum hic idem eſſe, quod *obviam factum, repertum*, Cl. Freinshemius confirmavit meam ſententiam, indubiamque fore dixit, ſi in aliquo codice *forte fortuna* legeretur, quod & abſorberi facile potuerit à ſequenti vocabulo. *Boecler.*

3 *Minus bene veſtitum.*] Theopompus: Κακῶς ἠμφιεσμένον, *male veſtitum.* Plutarchus paullo aliter, ἠμφιεσμένος ἐνδεῶς, id eſt, *parum copioſe*, ſeu, ut ita dicam, *egenter veſtitus.* Lambinus.

4 *Suum amiculum dedit.*] Jenſonis & Gymnici exemplaria corrupte *amnicum* habent. *Magius.* Theopompus: …ν μεταμφιέννυσθ τῶ νεα- …κολουθούντων αὐτῷ. Nepos: δημιου- …ργήματα. *Lambi-*

…*diſſet.*] Lambinus *non vocatos.* Rectius Schoppius, P. Daniel, Savaro ac Schottus *invocatos.* Barthius Adverſar. lib. XXIV. cap. 18. legit, *ut quoſcunque invocatos vidiſſet.* Eſt autem *invocatus*, ἄκλητος, ad epulas non invitatus. Fuit Cimonis animo par Gelliæ Agrigentini, cujus domus quædam munificentiæ officina credebatur. Valer. Max. lib. IV. cap. 8. Quæ comparanda cum verbis Nepotis. Vel, cui nondum vocari contigit. Terentius Eunucho: *Invocato ut ſit locus ſemper.* Gebhard.

6 *Omnes devocaret.*] Omnino malim hic legi, *convocaret*, aut certe *vocaret.* Lambin.

7 *Quod facere nullum diem prætermittebat.*] Sic Plutarchus: Καὶ δεῖπνον οἴκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μὲν, ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν. Sic & Theopompus apud Athenæum eodem loco. Sed exiſtimabam aliquando, neque nunc aliter ſentio, legendum eſſe apud Cornelium, *quod facere nullum diem intermittebat.* Sic enim loquuntur Latini potius. *Idem.*

8 *Qui unde efferrentur, non reliquiſſent.*] Supra de Ariſtide, in ejus vita: *in tanta paupertate deceſſit, ut, qui efferretur, vix reliquerit.* Athenæus eodem loco ex Theopompo: Καὶ φασὶ μετ' αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν εἰσφέρειν. *Lambinus.* Solebant enim mortui efferri honeſtiſſima veſte. Juvenalis:

> *Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in qua*
> *Nemo togam ſumit niſi mortuus.*

Non ſolis Italis, de quibus Satyricus loqui-

unde efferrentur, non reliquiſſent, ſuo ſumptu extulit. Sic ſe gerendo minime eſt mirandum, ſi & vita ejus fuit ſecura, & [1] mors acerba.

loquitur, ſed vulgo etiam Græcis Latiniſque moris fuit, ut comptiores efferrentur, quam vixiſſent. Erant enim καλῶν ἐνταφίων ſtudioſiſſimi. *Caſaub.*

1 *Mors acerba.*] Quæ Græcis *ἄωροι θάνατοι*, vel *ὀρφανικοὶ νεκροὶ*, ut Latinis *acerba funera*, vel *immatura*. Julianus Archiepiſcopus Toletanus libro 1. *Tria ſunt genera mortis, acerba, immatura, naturalis. Acerba infantum, immatura juvenum, naturalis ſenum.* Quod à Publio Syto mutuatum. Sed minus diſtincte illa genera à Latinis uſurpantur. Nepos enim *mortem acerbam* de adultis dixit, ſicuti Cicero in Antonium: *Acerbiſſimum ejus diem ſupremum malim, quam L. Cinnæ dominatum.* Keuchen.

LYSAN.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

LYSANDER.
VI.

[1] LYSANDER [2] Lacedæmonius, magnam reliquit ſui famam, [3] magis felicitate quam virtute partam. Athenienſes enim in Peloponneſios [4] ſexto & vigeſimo anno bellum gerentes [5] confeciſſe apparet. [6] Id qua ratione conſecutus ſit, latet. Non enim virtute ſui exercitus, [7] ſed immodeſtia factum eſt adverſariorum, qui [8] quod dicto audien- 1

1 L*yſander.*] Ariſtocleti filius, ex Heraclidarum genere, minime generoſus. Vide Plutarchum in Vita. *Longol. Mag.*

2 *Lacedæmonius.*] Sic Cicero in Catone Majore: *Lyſander Lacedæmonius, vir ſummæ virtutis.* Theopompus apud Athenæum libro VI. Mothacem fuiſſe adſerit. Erant Mothaces non ipſi quidem Lacedæmonii, ſed cum Lacedæmoniorum filiis ſimul educati, adoleſcentes ingenui, qui deinde ad virilia & præclara facta, quæ ab ipſis ſperantur, Laconum reipubl. adſcribuntur. *Mag.* Alii *mothaces* volunt fuiſſe conditione ſervos. Heſychius: *Μόθακες οἱ συντρεφόμενοι τοῖς δοῦλοι παῖδες.* Et dicti *μόθακες, παρὰ τὸ ὁμουθεῖν.* Unde etiam eſt *μόθος* Erant igitur ſervi à pedibus, qui aliis Græcis dicebantur & *μόθωνες* iiſdem Laconibus. Lyſandrum juvenem è mothacibus unum, quod dicitur, fuiſſe, ex Plutarcho non diſcas. Fatetur tamen etiam Ælianus lib. XII. cap. 43. *Caſaubon.*

3 *Magis felicitate quam virtute partam.*] Curtius lib. VIII. *Quis neget, eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ, quam virtutis eſſe beneficium?* Gebh.

4 *Sexto & vigeſimo anno.*] Sic Thucydides lib. V. *ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τοῦ ξύμπαντος ἐγένετο τοῦ πολέμου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*, &c. *Lambin.* Vide Plutarchum in Vita, Xenophont. II. Ἑλλ. Diod. Siculum XIII. in extremo.

5 *Confeciſſe.*] Penitus ſtraviſſe, ac viciſſe. Magius ſubſtituendum cenſuerat *confregiſſe* ſive contuliſſe Sed in eo ſe ipſe reprehendit. *Conficere* enim eſt, penitus abſumere. *Gebhard.*

6 *Id qua ratione conſecutus ſit, latet.*] Rem enim maximam minimo labore confecit, & hora una tempus longiſſimum, & bellum omnium, quæ ante ipſum fuerant, maxime varium & cladibus & caſibus ſuſtulit. Quod ſtratagema ejus præter alios commemorat *Polyænus* lib. I.

7 *Sed immodeſtia.*] Sic infra in Alcibiade: *Periculum eſt, ne immodeſtia militum noſtrorum occaſio detur Lyſandro noſtri opprimendi exercitus.* Hanc militum immodeſtiam pulchre deſcribit Plutarchus in Lyſandro his verbis: *ὡς γὰρ ἐξέβησαν, οἱ μὲν ἅτε μηδὲν προσδοκῶντες, ἠγόραζον, ἐπλανῶντο περὶ τὴν χώραν, ἐκάθευδον ὑπὸ ταῖς σκηναῖς, ἠριστοποιοῦντο πορρωτάτω, τῷ μέλλοντος ἀπειρίᾳ, τῶν ἡγουμένων ὄντες.* Sed Ariſtides Sophiſta *Λευκτρικῷ λόγῳ* dicit, negligentia Imperatorum hoc eveniſſe, non immodeſtia militum: *τοῦτο δὲ καὶ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἀμελείᾳ τῶν στρατηγῶν τὰς ναῦς ἀπώλεσαν.* *Lambinus.*

8 *Quod dicto audientes Imperatoribus ſuis non erat.*] Frequens illud apud Cornelium. Vide Janum Gebhardum in Spicilegio ſuo, ubi plura de hac locutione.

 1 *Diſpa-*

audientes imperatoribus ſuis non erant, [1] diſpalati in agris, relictis navibus, in hoſtium venerunt poteſtatem. Quo facto Athenienſes ſe Lacedæmoniis [2] dediderunt. Hac victoria Lyſander elatus, quum antea ſemper factioſus [3] audaxque fuiſſet, ſic ſibi indulſit, ut ejus opera in maximum odium Græciæ Lacedæmonii pervenerint. Nam quum hanc cauſam Lacedæmonii dictitaſſent [4] ſibi eſſe belli, ut Athenienſium impotentem dominationem refringerent: poſtquam [5] apud Ægos flumen Lyſander claſſis hoſtium eſt potitus, nihil aliud molitus eſt, [6] quam ut omnes civitates in ſua teneret poteſtate, quum id ſe Lacedæmoniorum cauſa facere ſimularet. Namque undique qui Athenienſium rebus ſtuduiſſent, ejectis, [7] decem delegerat in unaquaque civitate, quibus ſummum imperium poteſtatemque

1 *Diſpalati in agris.*] Lege Xenophontem II. ἑλλ.

2 *Dediderunt.*] Codex Schotti, *dederunt.*

3 *Audaxque.*] Ἦν δὲ καὶ λόγῳ θρασὺς καὶ καταπληκτικὸς πρὸς τοὺς ἀντιτείνοντας. *Plut.*

4 *Sibi eſſe belli.*] Editio Longoliana: *Sibi eſſe bellum.*

5 *Apud Ægos flumen.*] Codex Danielis, *Egos.* Græci peculiariter, περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς loquuntur. Plutarchus ἀποφθ. λακων. Νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐξ ἐνέδρας περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς, καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, ἑαλώκαντι ταὶ Ἀθᾶναι. Pomponius Mela lib. II. cap. 2. *In ea* (Cherroneſo) *flumen Ægos naufragio claſſis Atticæ inſigne.* Lambin. Commiſſa eſt hæc pugna Olympiad. XCIII. anno IV. cum Alexias archon eſſet. *Meurſius.*

6 *Quam ut omnes civitates.*] Narrat Xenophon II. ἑλλ. totam Græciam defeciſſe ab Athenienſibus præter Samios. *Lambin.*

7 *Decem delegerat.*] Quorum cuique Decaducho nomen erat. *Alex. ab Alex.* Græci communiter δεκαδαρχίας appellant. Iſocrates Panegyrico, & ad Philippum. Diodorus XIV. alii. Sed Xenophon δεκαρχίας vocat, niſi locus mendoſus ſit, lib. III. de rebus Græciæ. Idem in contentione Autoclis: ἔτι δὲ τὸ πάντων συνωμολογηκότων αὐτονομία, καθιστᾶτε, ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας. *Lambin.* Athenis autem triginta præfecerat, decem vero Piræeo. Plutarchus: *Triginta quidem intra urbem, decem vero in Piræeo præfectos inſtituit.* Hi poſtea triginta viri Urbem ſervitute oppreſſerunt, & ad tyrannidem uſque ſævierunt. Salluſt. in conjurat. Catilin. & Oroſ. II. 14. *Mag.* Eorum nomina recenſet Xenophon III. ἑλλ. *Longolius.* Initio Athenienſes, Reges ſuos habuere; inde Archontes accepere: ſub quibus tyrannidem exercuit Piſiſtratus, poſterique ejus aliquot, qui ejecti Olymp. LXV. anno IV. Deinde vero Ariſtocratia uſi, uſque ad Olymp. XCII. annum I. cum electi CCCC. qui ſequente ſtatim anno abrogati. Poſtea à Lyſandro victi, triginta tyrannos habuere, Olymp. XCIV. anno I. Qui cum decem commutati, Olymp. ejuſdem anno IV. eos quoque ipſos ſtatim in primordio excuſſere. *Meurſius.*

1 *Cru-*

temque omnium rerum committeret. Horum in numerum nemo admittebatur niſi qui aut ejus hoſpitio contineretur, aut ſe illius fore proprium fide confirmaret. Ita de- 2
cemvirali poteſtate in omnibus urbibus conſtituta, ipſius nutu omnia gerebantur. cujus de [1] crudelitate ac perfidia ſatis eſt unam rem exempli gratia proferre, ne de eodem plura enumerando [2] fatigemus lectores. Victor ex Aſia quum reverteretur, Thaſumque divertiſſet, quod ea civitas præcipua fide fuerat erga Athenienſes, [3] proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici, eam pervertere concupivit. Vidit autem, niſi in eo occultaſſet voluntatem, futurum ut Thaſii dilaberentur, [4] conſulerentque rebus ſuis.

* * * * * * *

* * * * *

Itaque decemviralem ſuam poteſtatem, ſui ab illo con- 3
ſtitutam ſuſtulerunt. [5] Quo dolore incenſus, iniit conſilia reges

1 *Crudelitate & perfidia.*] Ipſe quippe dicere ſolitus erat, ubi leonina pellis non proficeret, vulpinam eſſe aſſuendam: Idem jubebat, pueros quidem taxillis, homines vero jurejurando fallere. *Plutarch.* Idem ei Syllam comparat, in cujus animo eſſe leonem & vulpem dicebat Carbo. *Grotius.*

2 *Fatigemus.*] Scripti *defatigemus.*

3 *Proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici.*] Secutus ſum editionem Florentinam & Aldinam. Cæteræ enim habent contrarie: *Proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe inimici, qui conſtantes fuiſſent amici.* Ex Thucydide libro VIII. licet intelligere, Thaſios, antequam tantam fidem in Athenienſes præſtitiſſent, eorum fuiſſe inimicos, & Lacedæmoniorum ſocios atque amicos. Nunc igitur quia Athenienſibus eos videt amicos eſſe factos Lyſander, & in hac amicitia permanſuros judicat, eos pervertere cupit. Congruit cum Thucydide, & confirmat hanc lectionem id, quod eſt apud Demoſthenem, Orat. πρὸς Λεπτίνην. *Lambin.*

4 *Conſulerentque rebus ſuis.*] Deſunt heic nonnulla, quæ de Lyſandri crudelitate & perfidia in Thaſios narrabat Probus, & fortaſſe quædam alia, propter quæ Ephori adducti eſſent, ut decemvirales poteſtates in civitatibus ab eo conſtitutas tollerent. Omnino, ut de aliis affirmare non auſim, ita non dubium eſt, quin narratio de Lyſandri facinore in Thaſios dedit. *Lambin. Boeclerus.* De qua lege Diodorum Sicul. lib. XII. Plut. in Lyſandro, & omnium crudeliſſimum ſtratagema apud Polyæn. I. Strat.

5 *Quo dolore incenſus, iniit conſilia.*] Aliam cauſam fuiſſe vult Diodorus, nempe elationem animi, & ferociam, quod bellum Peloponneſiacum confeciſſet, & Lacedæmoniis principatum Græciæ terra & mari peperiſſet. *Lambinus.*

reges Lacedæmoniorum tollere. ſed ſentiebat id ſe [1] ſine ope deorum facere non poſſe, [2] quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre conſueverant. [3] Primum itaque Delphos corrumpere eſt conatus. Quum id non potuiſſet, [4] Dodonam adortus eſt. Hinc quoque repulſus, dixit ſe vota ſuſcepiſſe, [5] quæ Jovi Hammoni ſolveret,* exiſtimans ſe A-

1 *Sine ope Deorum.*] Xenophontis præceptum, πράξαι σὺν θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. *Kenchen.* Plutarchus ait, hoc eſſe machinam, ſeu Deum ex machina adhibere, ut fit in tragœdiis. Solent autem ad hæc commenta confugere magni viri, cum vis aut ratio humana non ſatis valet ad id, quod concupiſcunt, efficiendum. Diodorus: ἐνόμιζε γὰρ, εἰ χρησμῶν λάβοι σύμμαχον ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς, ῥᾳδίως ἥξειν ἐπὶ τέλος τὴν προαίρεσιν. *Lambin.*

2 *Quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre conſueverant.*] Θεωρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τοῖς μαντείοις προσέχοντας. *Diodor.* Proprium autem heic eſt verbum *referre*. Cicero 1. de Divinat. *Sed & rebus obſcuris & incertis, ad Apollinem cenſeo referendum.* Græci uſurpant προσαναθέσθαι & προσαναφέρειν. *Gebhard.*

3 *Primum itaque Delphos.*] *Delphi*, noſter & Giſanii Codex. *Schott.* Habet hoc Plutarchus in vita Lyſandri. *Longol.* Diodor. Ἐπεχείρησε τὴν ἐν Δελφοῖς προφῆτιν διαφθεῖραι χρήμασιν.

4 *Dodonam adortus eſt.*] Urbem Chaoniæ in Epiro, Jovi ſacram, unde πολύγλωσσος apud Poëtas. Auctor Epigrammatis ad cuſtodem Hortorum:

Dodona eſt tibi Jupiter ſacrata.

Nomen à Dodona, quæ una Nympharum Oceani. *Poëta.* Vel Jovis & Europæ filia. *Euſtathius.* A Dodone fluvio. *Stephanus.* Alii alia. Ab hac urbe quernum illud nemus Jovi ſacrum *Dodonæum* eſt dictum, ubi templum & oraculum vetuſtiſſimum. Hujus ſacerdotes σελλοὶ, χαμαιευνοὶ, χαμαιευνάδες & χαμεῦναι appellabantur. Vide Sophoclem in Trachin. & Herodotum, qui multa fabuloſa de hoc oraculo commenti ſunt. *Kenchen.*

5 *Quæ Jovi Hammoni ſolveret.*] Editio Longoliana leniter *Ammoni* legit, quod frequens aliis, qui nomen ab Ἄμμος deducunt. Ut ſic autem potius ſcribendum credam, quam *Ammoni*, facit inter alia & Feſti Epitoma, quæ ſerie literarum concerpta, aſpirationem ineſſe voci aperte teſtatum facit. *Hammon* Jupiter, non *Ammon*. Quod pluribus rationibus demonſtrat ad Curtium ſuum doctiſſimus Freinshemius. Accedit & illud, quod Ægyptium nomen eſſe, & in Hebraica lingua iſti affini Sol non ſolum dicatur שמש, ſed etiam *Hamma*. Atqui Jupiter idem cum Sole, teſte Arnobio lib. III. & Platone in Phædro, ubi eſt μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ, quomodo etiam Macrobius interpretatur. Nec minor varietas eſt circa etymologiam quam ſcripturam. Alii enim ab ejuſdem nominis paſtore deduxere, inter quos Pauſanias in Meſſeniacis. Adi Euſtathium ad Dionyſium, verſ. 212. Sunt qui à Chamo vocem inflectunt; inter quos Bochartus, & alii. Herodotus ab Ἀμοῦν, quem Græci Δία. Sed præſtat ἐπέχειν, quam temere aliquid affirmare. Vetus Auctor, qui vitam Alexandri fabuloſe compoſuit, hunc Jovem παλαιὸν θεὸν & κριοκέρατον vocat, qui multis κερατοφόρος. Unde Alexandrum Arabes ذو القرنين Bicornem nominarunt, ut Jovis Hammonis filius agnoſceretur. Quod vel in nummis videre eſt, quorum copiam ad Plinianas Exerci-

ſe Afros facilius corrupturum. Hac ſpe quum profectus eſſet [1]in Africam,[2] multum eum antiſtites Jovis fefellerunt. [3] nam non ſolum corrumpi non potuerunt, ſed etiam legatos Lacedæmona miſerunt qui Lyſandrum accuſarent, quod ſacerdotes fani corrumpere conatus eſſet. Accuſatus hoc crimine, [4] judicumque abſolutus ſententiis, Orchomeniis miſſus ſubſidio, [5] occiſus eſt à Thebanis apud Haliartum. Quam vere de eo foret judicatum, oratio indicio fuit, [6] quæ poſt mortem in domo ejus reperta eſt, in qua ſuadet Lacedæmoniis ut regia poteſtate diſſoluta, [7] ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum: ſed ita ſcripta, ut deorum videretur congruere ſententiæ, quam ille ſe habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. Hanc ei ſcripſiſſe [8] Cleon Halicarnaſſeus dicitur. Atque hoc loco 4
non

Exercitationes produxit magnus Salmaſius. *Keuchen.*

* *Exiſtimans, ſe Afros facilius corrupturum.*] Nimirum, quia gens illa ſubdola, vel ad technas fraudeſque vel etiam natura proclivis eſſet. Julius autem Firmicus ratione aſtrorum ſubdolos eſſe Afros cenſuit. Cum Afri paſſim ob fraudem male audirent, putat Nonius, *vafrum* ab *Afris*, quaſi *valde Afrum* dici. Livius quoque fraudis notam genti huic inurit, inquiens de Hannibale, *fraus pluſquam Punica.* Magius.

1 *In Africam.*] Nomen ab *Afro* deſcendit, ex Hercule genito, uno ex poſteris Abrahæ. Græci ex α privativa, & φρίκης. Iſidorus *Africam* dictam vult quaſi *apricam*, quod ſit aperta cœlo & Soli. Leo Africanus Arabica lingua *Iffric* vocari ſcribit, à verbo فرك ſeu *faraca*, id eſt, divido: Eo quod Europa mari mediterraneo, ab Aſia flumine Nilo ſit ſeparata. Vel ab *Iſrico* Arabiæ Fœlicis rege, qui hanc regionem omnium primus incoluerit. Lege paſſim *Geographos.*

2 *Multum eum antiſtites.*] Alii Codices, *multi.*

3 *Nam non ſolum corrumpi.*] Sic Diodorus: Οὐ μόνον ἀπέτυχε τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ συνεξέπεμψαν οἱ τοῦ μαντείου προεστῶτες πρέσβεις τοὺς κατηγορήσοντας τοῦ Λυσάνδρου περὶ τῆς τοῦ χρηστηρίου διαφθορᾶς. *Lambin.*

4 *Judicumque abſolutus ſententiis.*] Κρίσεως αὐτῷ προτεθείσης ἀπελογήσατο πιθανῶς ὑπὲρ αὐτοῦ. *Idem.*

5 *Occiſus eſt à Thebanis apud Haliartum.*] Plutarchus à Thebanis & Haliartiis, qui ſtructa acie, fecerant irruptionem, Lyſandrum muris propinquantem occiſum dicit. De Lyſandri morte Xenophon quoque lib. III. ἑλληνικῶν. *Mag. Lamb. Longol.*

6 *Quæ poſt mortem in domo ejus reperta eſt.*] Sic Diodorus. Plutarchus: Εὑρέθη βιβλίον, ἐν ᾧ γεγραμμένος ἦν ὁ περὶ πολιτείας λόγος. Ex quibus Plutarchi verbis videtur legendum apud Diodorum πολιτικῶς, pro πολυτελῶς. *Lambin.*

7 *Ex omnibus dux deligatur.*] *Eligatur*: Schedæ noſtræ. *Schott.* Πείθων ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν αἱρετοὺς γίνεσθαι βασιλεῖς. *Diod. Plut.*

2 *Cleon Halicarnaſſeus.*] Alicarnas. *Cod.* P. Dan. Edit. Venet. *Alicarnias.*

officium redire coëgit. [1] Scyrum, quam eo tempore [2] Dolopes incolebant, [3] quod contumacius ſe geſſerat, [4] vacuefecit: [5] ſeſſores veteres urbe inſulaque ejecit, [6] agros civibus diviſit. [7] Thaſios opulentia fretos, ſuo adventu [8] fregit. [9] His ex manubiis [10] arx Athenarum, [11] qua ad meri-

1 *Scyrum.*] Vitioſe noſter & Gifanii Codex *Cyprum* hic præfert. Thucydides enim & Plutarchus Σκῦρον diſerte. *Schott.* Σκῦρον τὴν ἐν Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν. *Thucyd.*

2 *Dolopes.*] Diodor. Siculus habitatam fuiſſe à Pelaſgis & Dolopibus narrat lib. XI. *Lambin.* Unde Πελασγία Σκῦρος dicebatur, κατ' Εὔβοιαν κειμένη, eratque Cycladum & Sporadum extima. *Salmaſ.*

3 *Quod contumacius ſe geſſerat.*] Imperium Athenienſium detrectaverat, atque excuſſerat. Nam *contumacia* deſpectum ſeu contemptionem ſuperiorum notat, & quæ contemptionem ſequitur, rebellionem ſeu defectionem. *Gebhard.* Plutarchus aliam affert cauſam, ſcilicet, quod Dolopes pyratæ, prædoneſque eſſent inſignes, ac Theſſalos quoſdam inſtitores Scyrum quæſtus gratia profectos deprædati in vincula conjeciſſent. Qui cum vinculis confractis ad Amphyctionum judicium confugiſſent, raptæque urbs illa pecuniæ mulctata eſſet, civeſque eam non ex ærario publico, ſed ab his qui rapuiſſent, repeti debere contenderent; trepidi Dolopes Cimonem literis excivere, qui eo trajiciens, inſulam ab iis repurgavit, compoſitiſque rebus tutum navigantibus Ægæum præſtitit. Niſi forte hæc fuerit occaſio inſulæ capiendæ, cauſa vero ea, quam Probus attulit. *Magius.*

4 *Vacuefecit.*] Τὴν πόλιν, ſive νῆσον ἔρημον τῶν οἰκητόρων ἐποίησε. Infra Timoleonte: *Civibus novis bello vacuefactas poſſeßiones diviſit.* Gebhard.

5 *Seſſores.*] Οἰκιστὰς, habitatores. Quidam legunt *poſſeſſores*: Ego nihil muto, quanquam ſi veteris alicujus libri auctoritate nitatur, hoc malim quam *ſeſſores.* Lambin. Solos Dolopes ejectos vult Plutarchus.

6 *Agros civibus diviſit.*] Vetuſtiores Codices habent, *dimiſit.* Magius. Thucydides: ᾤκισαν αὐτοί. id eſt, *coloniam eo deduxerunt*, ut declarat interpres. Et ita Diodorus Siculus: Σκῦρον δὲ Πελασγῶν, καὶ Δολόπων ἐνοικούντων ἐξεπολιόρκησε, καὶ κτίστην Ἀθηναῖον καταστήσας κατεκληρούχησε τὴν χώραν. *Lambin.*

7 *Thaſios opulentia fretos.*] Qui etiam ab Athenienſibus defecerant. Thucydides; Χρόνῳ δὲ ὕστερον συνέβη Θασίους ἀποστῆναι, &c. Hanc rem copioſe lib. I. perſequitur. *Idem.*

8 *Fregit.*] Navali certamine: XXXIII. naves capiens. *Plut.* In Themiſtocle: *Claſſe celeriter effecta, primum Corcyræos fregit.* Gebhard.

9 *His ex manubiis.*] Ea eſt trium Mss. conſtans lectio. Quomodo Plutarchus: Πραθέντων δὲ τῶν αἰχμαλώτων λαφύρων εἴς τε τὰ ἄλλα χρήμασιν ὁ δῆμος ἐρρώσθη, καὶ τῇ ἀκροπόλει τὸ νότιον τεῖχος κατεσκεύασεν ἀπ' ἐκείνης εὐπορήσας στρατείας. Non ergo *ex navibus* legendum, quod alii præferunt. *Krechen.*

10 *Arx Athenarum.*] Vide ſis Meurſii Cecropiam.

11 *Qua ad meridiem vergit.*] Murum circumduxere partim Cimon, partim Agrolas & Hyperbius Pelaſgi. *Pauſanias* in Atticis. Qua de cauſa Pelaſgis ſub Hymetto habitare conceſſum fuit. *Herodot.* VI. Ac murus quidem à Cimone extructus, auſtralis fuit; idque ex manubiis belli contra Perſas ab eo confecti. Quem vero à Pelaſgis murum ſtructum

meridiem vergit, eſt ornata. [1] Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam quam pater ſuus cæterique Athenienſium principes. Nam [2] teſtarum ſuffragiis, quod illi *oſtraciſmum* vocant, decem annorum exilio mulctatus eſt. [3] Cujus facti celerius Athenienſes quam ipſum pœnituit. Nam quum ille forti animo, invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet, bellumque Lacedæmonii Athenienſibus indixiſſent; [4] confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt. Itaque poſt annum quintum, quo expulſus erat, in patriam [5] revocatus eſt. Ille, [6] quod hoſpitio Lacedæmoniorum utebatur, ſatius exiſtimans contendere Lacedæmonem; ſua ſponte eſt profectus, [7] pacemque inter duas potentiſſimas civitates 3

con-

ſtructum Pauſanias dicit, eam Tyrrhenis adſcribit Heſychius: Πελασγικὸν τειχίον, οὕτω ἐν Ἀθήναις καλούμενον, Τυῤῥηνῶν κτισάντων. Et huc Thucydidis iſta pertinent lib. IV. Τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε, καὶ Ἀθήνας, Τυρσηνῶν οἰκησάντων. Sed ſolvo nodum; Tyrrheni enim prius Pelaſgi nuncupati, ut apud Dionyſium Halicarnaſſeum ait Hellanicus Lesbius: Unde paſſim Πελασγικὸν τεῖχος Herodoto, Philoſtrato, Luciano, Libanio & aliis memoratum. Habebat autem portas novem; unde Ἐννεάπυλον dicitur à Climeno: Καὶ ἠπίδιζον τὴν ἀκρόπολιν, περιέβαλλον δὲ ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν. Ariſtoph. in Avibus Πελαργικὸν appellat, quaſi *ciconiarium* dicas. *Meurſius.*

1 *Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater ſuus, cæterique Athenienſium principes.*] Relativo, ut vocant, nomini ſæpe adjungitur caſus idem, qui verbo antecedenti. Et ſic fere locutus eſt Nepos hoc loco. Vide Giſanium Conlect. Lucret. pag. 414. *Keuchen.*

2 *Teſtarum ſuffragiis.*] De Oſtraciſmo Cimonis lege Platonem in Gorgia.

3 *Cujus facti celerius.*] Sic Plutarch. Ὅθεν οὐδὲ τοὺς περὶ Κίμωνα θυμῷ πολλὺν χρόνον ἐνέμειναν. Ex quo ſuſpicari licet, Cimonem etiam minus diu, quam quinquennium abfuiſſe. *Lambinus.*

4 *Confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſequutum eſt.*] Similis locus infra Epaminondæ vita. Vide Flaccum libro III. Argonaut. verſ. 247. *Gebhardus.*

5 *Revocatus eſt.*] Decreto Periclis, ut tradit Plutarchus ibidem: Ἐκάλεσεν ἐκ τῆς φυγῆς τὸν Κίμωνα, καὶ κατῆλθε, τὸ ψήφισμα γράψαντος τοῦ Περικλέους. *Lambin.*

6 *Quod hoſpitio Lacedæmoniorum.*] Hoc Græce diceretur hoc modo: Ὅτι πρόξενος ἦν τῶν Λακεδαιμονίων. Propter hoc hoſpitium autem, Lacedæmoniorum rebus ſtudere ac favere putabatur: hoc eſt, quod Græci dicunt λακωνίζειν. Hæc enim fuit Oſtraciſmi cauſa, ut tradit Plurarchus in Cimone, quam appellat μικρὰν πρόφασιν. *Idem.*

7 *Pacemque inter duas potentiſſimas civitates conciliavit.*] Εὐθὺς μὲν οὖν κατελθὼν ἔλυσε τὸν πόλεμον, καὶ διέλυσε τὰς πόλεις. *Plutarch.*

1 In

conciliavit. Poſt neque ita multo [1] in Cyprum cum ducentis navibus imperator miſſus, [2] quum ejus majorem partem inſulæ deviciſſet, in morbum implicitus, [3] in oppido
4 Citio eſt mortuus. Hunc Athenienſes non ſolum in bello, ſed in pace diu deſideraverunt. [4] Fuit enim tanta liberalitate, quum compluribus locis prædia hortoſque haberet, [5] ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit, fructus ſervandi gratia: ne quis impediretur quo minus ejus rebus, [6] quibus vellet, frueretur. [7] Semper eum pediſſequi cum nummis

1 *In Cyprum.*] Sic Thucydides I. & Diodorus XII.

2 *Quum ejus majorem partem.*] Plutarchus hoc non prodidit, ſed ingentes certaminum moles ſtruxiſſe, navales copias circa Cyprum continentem; & quoſdam ex ſuis ad Jovem Ammonem, oraculi accipiendi gratia, miſiſſe teſtatur, mox vero obiiſſe. *Mag.*

3 *In oppido Citio eſt mortuus.*] *Cythio*, Codex P. Danielis. Citium urbs eſt Cypri, in qua natus eſt, Xeno, Stoicorum princeps: unde & *Citieus* dictus eſt. Thucydides paullo aliter hanc rem narrat, quam Diodorus. Thucydides enim videtur ſignificare, Cimonem Citium non expugnaſſe, ſed in obſidione & oppugnatione urbis morte occupatum atque oppreſſum eſſe. Diodorus vero ait, Cimonem mari potientem, Malum & Citium, urbeis Cypri expugnaſſe, & in victos humanum ſe præbuiſſe. Quod autem ad ejus mortem attinet, ſic idem Diodorus paullo poſt: *συνέβη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσῳ τελευτῆσαι.* *Lambin.* Plutarchus Cimonis reliquias in Atticam traductas fuiſſe ſcribit, quod ſua quoque ætate monumenta Cimonia arguebant, etſi ex Nauſicrate Rhetore referat, Citienſes quoddam Cimonis ſepulchrum colere, quibus in fame terræque ſterilitate, ut Cimonem tanquam Deum venerarentur, oraculo imperatum ſit. *Magius.*

4 *Fuit enim tanta liberalitate.*] De qua vide Theophraſtum, Theopompum, Ariſtotelem, Plutarchum, Athenæum ex Theopompo, Ciceronem, & alios.

5 *Ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit.*] Schoppius venuſte e libro Giſanii, *cuſtodem poſuerit.* Barthius è veteribus editis ac membranis, quibus olim uſus Cœlius Curio: *Ut nunquam in eis cuſtodem impoſuerit.* Scribendum vero ipſe retur: *Nunquam in eis cuſtodem unum poſuerit.* Mihi placet lectio Codicis Giſaniani. *Gebhard.* Rem narrat Athenæus ex Theopompo, libro XII. Sic autem dixit Nepos, *eis cuſtodem impoſuerit*, ut Cicero in oratione pro Plancio, *villicum imponere.* Quanquam non negat Nepos, Cimonem villicos agris & villis impoſuiſſe, ſed negat cuſtodes appoſuiſſe. *Lambin.*

6 *Quibus vellet.*] Amplius ſcripti Codices: *Quibus quiſque vellet.* Schott. Sic Danielis & Boecleri.

7 *Semper eum pediſſequi cum nummis ſunt ſecuti.*] Vide de hoc genere ſervorum Pignorium *Boecler.* Athen. lib. XII. *Καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μεθ' ἑαυτοῦ ἀεὶ νεανίσκους δύο, ἢ τρεῖς ἔχοντας κέρματα· τούτοις δὲ διδόναι προστάττειν, ὁπότε τις προσέλθοι αὐτῷ δεόμενος.* De Cimonis liberalitate, eadem Plutarchus in Pericle. Nam & hic non minus ſuarum rerum profuſus populo largitor. Clarum eſt de Cimone loqui Athenæum, cum ſcribit, *καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μεθ' ἑαυτοῦ νεανίσκους δύο ἢ τρεῖς.* Errat igitur Auctor Excerpt. & Euſtathius eum ſecutus, qui de Piſiſtrato hæc accipiunt,

nummis ſunt ſecuti, ut ſi quis opis ejus indigeret, haberet, quod ſtatim daret, [1] ne differendo videretur negare. Sæpe [2] quum aliquem offenſum fortuna, videret,[3] minus bene veſtitum, [4] ſuum amiculum dedit. Quotidie ſic cœna ei coquebatur, [5] ut quos convocatos vidiſſet in foro, [6] omnes devocaret: [7] quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit. Complures pauperes mortuos [8] qui unde

accipiunt, contra apertiſſimam Athenæi narrationem, & Probi in Cimonis vita, qui quaſi ad verbum Theopompi totum locum vertit. *Caſaubonus.*

1 *Ne differendo videretur negare.*]

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνης
Πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

P. Syrus: *Beneficium bis dat, qui dat celeriter.* Gebhard.

2 *Cum aliquem offenſum fortuna, videret.*] Lambinus hoc exponit, *cui fortuna eſſet iniqua, irata atque offenſa.* Quod cum mihi inſolens videretur, nec dubitarem, offenſum hic idem eſſe, quod *obviam factum, repertum*, Cl. Freinshemius confirmavit meam ſententiam, indubiamque fore dixit, ſi in aliquo codice *forte fortuna* legeretur, quod & abſorberi facile potuerit à ſequenti vocabulo. *Boecler.*

3 *Minus bene veſtitum.*] Theopompus: Κακῶς ἠμφιεσμένον, *male veſtitum.* Plutarchus paullo aliter, ἠμφιεσμένος ἐνδεῶς, id eſt, *parum copioſe*, ſeu, ut ita dicam, *egenter veſtitus*. Lambinus.

4 *Suum amiculum dedit.*] Jenſonis & Gymnici exemplaria corrupte *amniculum* habent. *Magius.* Theopompus: κελεύειν αὐτὸν μεταμφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ. Plutarchus fere ſic, ut Nepos: διημείβετο πρὸς αὐτὸν τὰ ἱμάτια. *Lambinus.*

5 *Ut quos convocatos vidiſſet.*] Lambinus *non vocatos.* Rectius Schoppius, P. Daniel, Savaro ac Schottus *invocatos.* Barthius Adverſar. lib. XXIV. cap. 18. legit, *ut quoſcunque invocatos vidiſſet.* Eſt autem *invocatus*, ἄκλητος, ad epulas non invitatus. Fuit Cimonis animo par Gelliæ Agrigentini, cujus domus quædam munificentiæ officina credebatur. Valer. Max. lib. IV. cap. 8. Quæ comparanda cum verbis Nepotis. Vel, cui nondum vocari contigit. Terentius Eunucho: *Invocato ut ſit locus ſemper.* Gebhard.

6 *Omnes devocaret.*] Omnino malim hic legi, *convocaret*, aut certe *vocaret.* Lambin.

7 *Quod facere nullum diem prætermittebat.*] Sic Plutarchus: Καὶ δεῖπνον οἴκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μὲν, ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν. Sic & Theopompus apud Athenæum eodem loco. Sed exiſtimabam aliquando, neque nunc aliter ſentio, legendum eſſe apud Cornelium, *quod facere nullum diem intermittebat.* Sic enim loquuntur Latini potius. *Idem.*

8 *Qui unde efferrentur, non reliquiſſent.*] Supra de Ariſtide, in cjus vita: *in tanta paupertate deceſſit, ut, qui efferretur, vix reliquerit.* Athenæus eodem loco ex Theopompo: Καὶ φασὶ μὲν αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν εἰσφέρειν. *Lambinus.* Solebant enim mortui efferri honeſtiſſima veſte. Juvenalis:

Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit niſi mortuus.

Non ſolis Italis, de quibus Satyricus loqui-

unde efferrentur, non reliquiſſent, ſuo ſumptu extulit. Sic ſe gerendo minime eſt mirandum, ſi & vita ejus fuit ſecura, & [1] mors acerba.

loquitur, ſed vulgo etiam Græcis Latiniſque moris fuit, ut comptiores efferrentur, quam vixiſſent. Erant enim καλῶν ἐνταφίων ſtudioſiſſimi. *Caſaub.*

1 *Mors acerba.*] Quæ Græcis ἄωροι θάνατοι, vel ὀμφακίαι νεκροὶ, ut Latinis *acerba funera*, vel *immatura*. Julianus Archiepiſcopus Toletanus libro 1. *Tria ſunt genera mortis, acerba, immatura, naturalis. Acerba infantum, immatura juvenum, naturalis ſenum.* Quod à Publio Syro mutuatum. Sed minus diſtinctè illa genera à Latinis uſurpantur. Nepos enim *mortem acerbam* de adultis dixit, ſicuti Cicero in Antonium: *Acerbiſſimum ejus diem ſupremum malim, quam L. Cinnæ dominatum.* Keuchen.

LYSAN.

Lysander.
VI.

[1] Lysander [2] Lacedæmonius, magnam reliquit ſui 1
famam, [3] magis felicitate quam virtute partam. Athenienſes enim in Peloponneſios [4] ſexto & vigeſimo anno bellum gerentes [5] confeciſſe apparet. [6] Id qua ratione conſecutus ſit, latet. Non enim virtute ſui exercitus, [7] ſed immodeſtia factum eſt adverſariorum, qui [8] quod dicto audien-

1 Lyſander.] Ariſtocleti filius, ex Heraclidarum genere, minime generoſus. Vide Plutarchum in Vita. *Longol. Mag.*

2 *Lacedæmonius.*] Sic Cicero in Catone Majore: *Lyſander Lacedæmonius, vir ſummæ virtutis.* Theopompus apud Athenæum libro VI. Mothacem fuiſſe adſerit. Erant Mothaces non ipſi quidem Lacedæmonii, ſed cum Lacedæmoniorum filiis ſimul educati, adoleſcentes ingenui, qui deinde ad virilia & præclara facta, quæ ab ipſis ſperantur, Laconum reipubl. adſcribuntur. *Mag.* Alii *mothaces* volunt fuiſſe conditione ſervos. Heſychius: *Μόθακες οἱ συντρεφόμενοι υἱοῖς δοῦλοι παῖδες.* Et dicti *μόθακες, παρὰ τὸ ὁμουθεῖν.* Unde etiam eſt *μόθος.* Erant igitur ſervi à pedibus, qui aliis Græcis dicebantur & *μόθωνες* iiſdem Laconibus. Lyſandrum juvenem è mothacibus unum, quod dicitur, fuiſſe, ex Plutarcho non diſcas. Fatetur tamen etiam Ælianus lib. XII. cap. 43. *Caſaubon.*

3 *Magis felicitate quam virtute partam.*] Curtius lib. VIII. *Quis neget, eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ, quam virtutis eſſe beneficium?* Gebh.

4 *Sexto & vigeſimo anno.*] Sic Thucydides lib. V. *ἔτη δὲ εἰς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τοῦ πολέμου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι,* &c. *Lambin.* Vide Plutarchum in Vita, Xenophont. II. Ἑλλ. Diod. Siculum XIII. in extremo.

5 *Confeciſſe.*] Penitus ſtraviſſe, ac viciſſe. Magius ſubſtituendum cenſuerat *confregiſſe* ſive contuliſſe Sed in eo ſe ipſe reprehendit. *Conficere* enim eſt, penitus abſumere. *Gebhard.*

6 *Id qua ratione conſecutus ſit, latet.*] Rem enim maximam minimo labore confecit, & hora una tempus longiſſimum, & bellum omnium, quæ ante ipſum fuerant, maxime varium & cladibus & caſibus ſuſtulit. Quod ſtratagema ejus præter alios commemorat *Polyænus* lib. I.

7 *Sed immodeſtia.*] Sic infra in Alcibiade: *Periculum eſt, ne immodeſtia militum noſtrorum occaſio detur Lyſandro noſtri opprimendi exercitus.* Hanc militum immodeſtiam pulchre deſcribit Plutarchus in Lyſandro his verbis: *ὡς γὰρ ἐξέβησαν, εὐθὺς ἅτε μηδὲν προσδοκῶντες, ἠγόραζον. ἐπλανῶντο περὶ τὴν χώραν, ἐκάθευδον ὑπὸ ταῖς σκηναῖς, ἠριστοποιοῦντο πορρωτέρω. τοῦ μέλλοντος ἀπειρίᾳ, τῶν ἡγουμένων ὄντες.* Sed Ariſtides Sophiſta *Λευκτρικῷ λόγῳ* dicit, negligentia Imperatorum hoc eveniſſe, non immodeſtia militum: *τοῦτο δὲ καὶ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἀμελείᾳ τῶν στρατηγῶν τὰς ναῦς ἀπολέσαντα.* *Lambinus.*

8 *Quod dicto audientes Imperatoribus ſuis non erat.*] Frequens illud apud Cornelium. Vide Janum Gebhardum in Spicilegio ſuo, ubi plura de hac locutione.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

audientes imperatoribus ſuis non erant, [1] diſpalati in agris, relictis navibus, in hoſtium venerunt poteſtatem. Quo facto Athenienſes ſe Lacedæmoniis [2] dediderunt. Hac victoria Lyſander elatus, quum antea ſemper factioſus [3] audaxque fuiſſet, ſic ſibi indulſit, ut ejus opera in maximum odium Græciæ Lacedæmonii pervenerint. Nam quum hanc cauſam Lacedæmonii dictitaſſent [4] ſibi eſſe belli, ut Athenienſium impotentem dominationem refringerent: poſtquam [5] apud Ægos flumen Lyſander claſſis hoſtium eſt potitus, nihil aliud molitus eſt, [6] quam ut omnes civitates in ſua teneret poteſtate, quum id ſe Lacedæmoniorum cauſa facere ſimularet. Namque undique qui Athenienſium rebus ſtuduiſſent, ejectis, [7] decem delegerat in unaquaque civitate, quibus ſummum imperium poteſtatemque

1 *Diſpalati in agris.*] Lege Xenophontem II. ἑλλ.

2 *Dediderunt.*] Codex Schotti, *dederunt.*

3 *Audaxque.*] Ἦν δὲ καὶ λόγῳ θρασὺς καὶ καταπληκτικὸς πρὸς τοὺς ἀντιτείνοντας. *Plut.*

4 *Sibi eſſe belli.*] Editio Longoliana: *Sibi eſſe bellum.*

5 *Apud Ægos flumen.*] Codex Danielis, *Egos.* Græci peculiariter, περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς loquuntur. Plutarchus ἀποφθ. λακων. Νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐξ ἐνέδρας περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς, καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, ἑαλώκαντι ταὶ Ἀθᾶναι. Pomponius Mela lib. II. cap. 2. *In ea* (Cherroneſo) *flumen Ægos naufragio claßis Atticæ inſigne.* Lambin. Commiſſa eſt hæc pugna Olympiad XCIII. anno IV. cum Alexias archon eſſet. *Meurſius.*

6 *Quam ut omnes civitates.*] Narrat Xenophon II. ἑλλ. totam Græciam defeciſſe ab Athenienſibus præter Samios. *Lambin.*

7 *Decem delegerat.*] Quorum cuique Decaducho nomen erat. *Alex. ab Alex.* Græci communiter δεκαδαρχίας appellant. Iſocrates Panegyrico, & ad Philippum. Diodorus XIV. alii. Sed Xenophon δεκαρχίας vocat, niſi locus mendoſus ſit, lib. III. de rebus Græciæ. Idem in contentione Autoclis: ἐπὶ δὲ τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίας, καθιστᾶτε, ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας. *Lambin.* Athenis autem triginta præfecerat, decem vero Piræeo. Plutarchus: *Triginta quidem intra urbem, decem vero in Piræeo præfectos inſtituit.* Hi poſtea triginta viri Urbem ſervitute oppreſſerunt, & ad tyrannidem uſque ſævierunt. Salluſt. in conjurat. Catilin. & Oroſ. II. 14. *Mag.* Eorum nomina recenſet Xenophon III. ἑλλ. *Longolius.* Initio Athenienſes, Reges ſuos habuere; inde Archontes accepere: ſub quibus tyrannidem exercuit Piſiſtratus, poſterique ejus aliquot, qui ejecti Olymp. LXV. anno IV. Deinde vero Ariſtocratia uſi, uſque ad Olymp. XCII. annum I. cum electi CCCC. qui ſequente ſtatim anno abrogati. Poſtea à Lyſandro victi, triginta tyrannos habuere, Olymp. XCIV. anno I. Qui cum decem commutati, Olymp. ejuſdem anno IV. eos quoque ipſos ſtatim in primordio excuſſere. *Meurſius.*

1 *Cru-*

temque omnium rerum committeret. Horum in numerum nemo admittebatur niſi qui aut ejus hoſpitio contineretur, aut ſe illius fore proprium fide confirmaret. Ita de- 2
cemvirali poteſtate in omnibus urbibus conſtituta, ipſius nutu omnia gerebantur. cujus de [1] crudelitate ac perfidia ſatis eſt unam rem exempli gratia proferre, ne de eodem plura enumerando [2] fatigemus lectores. Victor ex Aſia quum reverteretur, Thaſumque divertiſſet, quod ea civitas præcipua fide fuerat erga Athenienſes, [3] proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici, eam pervertere concupivit. Vidit autem, niſi in eo occultaſſet voluntatem, futurum ut Thaſii dilaberentur, [4] conſulerentque rebus ſuis.

* * * * * *
* * * * *

Itaque decemviralem ſuam poteſtatem, ſui ab illo con- 3
ſtitutam ſuſtulerunt. [5] Quo dolore incenſus, iniit conſilia reges

1 *Crudelitate & perfidia.*] Ipſe quippe dicere ſolitus erat, ubi leonina pellis non proficeret, vulpinam eſſe aſſuendam: Idem jubebat, pueros quidem taxillis, homines vero jurejurando fallere. *Plutarch.* Idem ei Syllam comparat, in cujus animo eſſe leonem & vulpem dicebat Carbo. *Grotius.*

2 *Fatigemus.*] Scripti *defatigemus.*

3 *Proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici.*] Secutus ſum editionem Florentinam & Aldinam. Ceteræ enim habent contrarie: *Proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe inimici, qui conſtantes fuiſſent amici.* Ex Thucydide libro VIII. licet intelligere, Thaſios, antequam tantam fidem in Athenienſes præſtitiſſent, eorum fuiſſe inimicos, & Lacedæmoniorum ſocios atque amicos. Nunc igitur quia Athenienſibus eos videt amicos eſſe factos Lyſander, & in hac amicitia permanſuros judicat, eos pervertere cupit. Congruit cum Thucydide, & confirmat hanc lectionem id, quod eſt apud Demoſthenem, Orat. πρὸς Λεπτίνην. *Lambin.*

4 *Conſulerentque rebus ſuis.*] Deſunt heic nonnulla, quæ de Lyſandri crudelitate & perfidia in Thaſios narrabat Probus, & fortaſſe quædam alia, propter quæ Ephori adducti eſſent, ut decemvirales poteſtates in civitatibus ab eo conſtitutas tollerent. Omnino, ut de aliis affirmare non auſim, ita non dubium eſt, quin narratio de Lyſandri facinore in Thaſios dedit. *Lambin. Boeclerus.* De qua lege Diodorum Sicul. lib. XIV. Plut. in Lyſandro, & omnium crudeliſſimum ſtratagema apud Polyæn. I. Strat.

5 *Quo dolore incenſus, iniit conſilia.*] Aliam cauſam fuiſſe vult Diodorus, nempe elationem animi, & ferociam, quod bellum Peloponneſiacum confeciſſet, & Lacedæmoniis principatum Græciæ terra & mari peperiſſet. *Lambinus.*

reges Lacedæmoniorum tollere. ſed ſentiebat id ſe [1] ſine ope deorum facere non poſſe, [2] quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre conſueverant. [3] Primum itaque Delphos corrumpere eſt conatus. Quum id non potuiſſet, [4] Dodonam adortus eſt. Hinc quoque repulſus, dixit ſe vota ſuſcepiſſe, [5] quæ Jovi Hammoni ſolveret,* exiſtimans ſe A-

1 *Sine ope Deorum.*] Xenophontis præceptum, πειρᾶσθαι σὺν θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. *Keuchen.* Plutarchus ait, hoc eſſe machinam, ſeu Deum ex machina adhibere, ut fit in tragœdiis. Solent autem ad hæc commenta confugere magni viri, cum vis aut ratio humana non ſatis valet ad id, quod concupiſcunt, efficiendum. Diodorus: ἐνόμιζε γὰρ, εἰ χρησμοὺς λάβοι σύμμαχον ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς, ῥᾳδίως ἥξειν ἐπὶ τέλος τὴν προαίρεσιν. *Lambin.*

2 *Quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre conſueverant.*] Θεωρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τοῖς μαντείοις προσέχοντας. *Diodor.* Proprium autem heic eſt verbum *referre.* Cicero I. de Divinat. *Sed & rebus obſcuris & incertis, ad Apollinem cenſeo referendum.* Græci uſurpant προσανατίθεσθαι & προσαναφέρειν. *Gebhard.*

3 *Primum itaque Delphos.*] *Delphi,* noſter & Giſanii Codex. *Schott.* Habet hoc Plutarchus in vita Lyſandri. *Longol.* Diodor. Ἐπεχείρησε τὴν ἐν Δελφοῖς προφῆτιν διαφθεῖραι χρήμασιν.

4 *Dodonam adortus eſt.*] Urbem Chaoniæ in Epiro, Jovi ſacram, unde πολύγλωσσος apud Poëtas. Auctor Epigrammatis ad cuſtodem Hortorum:

Dodona eſt tibi Jupiter ſacrata.

Nomen à Dodona, quæ una Nympharum Oceani. *Poëtæ.* Vel Jovis & Europæ filia. *Euſtathius.* A Dodone fluvio. *Stephanus.* Alii alia. Ab hac urbe quernum illud nemus Jovi ſacrum *Dodonæum* eſt dictum, ubi templum & oraculum vetuſtiſſimum. Hujus ſacerdotes σελλοὶ, χαμαικοῖται, χαμαιδυνάδες & χαμεῦναι appellabantur. Vide Sophoclem in Trachin. & Herodotum, qui multa fabuloſa de hoc oraculo commenti ſunt. *Keuchen.*

5 *Quæ Jovi Hammoni ſolveret.*] Editio Longoliana leniter *Ammoni* legit, quod frequens aliis, qui nomen ab Ἄμμος deducunt. Ut ſic autem potius ſcribendum credam, quam *Ammoni*, facit inter alia & Feſti Epitoma, quæ ſerie literarum concerpta, aſpirationem ineſſe voci aperte teſtatum facit. *Hammon* Jupiter, non *Ammon.* Quod pluribus rationibus demonſtrat ad Curtium ſuum doctiſſimus Freinshemius. Accedit & illud, quod Ægyptium nomen eſſe, & in Hebraica lingua iſti affini Sol non ſolum dicatur שמש, ſed etiam *Hamma.* Atqui Jupiter idem cum Sole, teſte Arnobio lib. III. & Platone in Phædro, ubi eſt μέγας ἡγεμὼν ἐν Οὐρανῷ, quomodo etiam Macrobius interpretatur. Nec minor varietas eſt circa etymologiam quam ſcripturam. Alii enim ab ejuſdem nominis paſtore deduxere, inter quos Pauſanias in Meſſeniacis. Adi Euſtathium ad Dionyſium, verſ. 212. Sunt qui à Chamo vocem inflectunt; inter quos Bochartus, & alii. Herodotus ab Ἀμοῦν, quem Græci Δία. Sed præſtat ἐπέχειν, quam temere aliquid affirmare. Vetus Auctor, qui vitam Alexandri fabuloſe compoſuit, hunc Jovem παλαιὸν θεὸν & κριοκέρατον vocat, qui multis κερασφόρος. Unde Alexandrum Arabes ذو القرنين Bicornem nominarunt, ut Jovis Hammonis filius agnoſceretur. Quod vel in nummis videre eſt, quorum copiam ad Plinianas Exerci-

ſe Afros facilius corrupturum. Hac ſpe quum profectus eſſet [1] in Africam, [2] multum eum antiſtites Jovis fefellerunt. [3] nam non ſolum corrumpi non potuerunt, ſed etiam legatos Lacedæmona miſerunt qui Lyſandrum accuſarent, quod ſacerdotes fani corrumpere conatus eſſet. Accuſatus hoc crimine, [4] judicumque abſolutus ſententiis, Orchomeniis miſſus ſubſidio, [5] occiſus eſt à Thebanis apud Haliartum. Quam vere de eo foret judicatum, oratio indicio fuit, [6] quæ poſt mortem in domo ejus reperta eſt, in qua ſuadet Lacedæmoniis ut regia poteſtate diſſoluta, [7] ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum: ſed ita ſcripta, ut deorum videretur congruere ſententiæ, quam ille ſe habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. Hanc ei ſcripſiſſe [8] Cleon Halicarnaſſeus dicitur. Atque hoc loco 4
non

Exercitationes produxit magnus Salmaſius. *Keuchen.*

* *Exiſtimans, ſe Afros facilius corrupturum.*] Nimirum, quia gens illa ſubdola, vel ad technas fraudeſque vel etiam natura proclivis eſſet. Julius autem Firmicus ratione aſtrorum ſubdolos eſſe Afros cenſuit. Cum Afri paſſim ob fraudem male audirent, putat Nonius, *vafrum* ab *Afris*, quaſi *valde Afrum* dici. Livius quoque fraudis notam genti huic inurit, inquiens de Hannibale, *fraus pluſquam Punica.* Magius.

1 *In Africam.*] Nomen ab *Afro* deſcendit, ex Hercule genito, uno ex poſteris Abrahæ. Græci ex α privativa, & φρίκης. Iſidorus *Africam* dictam vult quaſi *apricam*, quod ſit aperta cœlo & Soli. Leo Africanus Arabica lingua *Iffric* vocari ſcribit, à verbo فرك ſeu *faraca*, id eſt, divido: Eo quod Europa mari mediterraneo, ab Aſia flumine Nilo ſit ſeparata. Vel ab *Ifrico* Arabiæ Fœlicis rege, qui hanc regionem omnium primus incoluerit. Lege paſſim *Geographos.*

2 *Multum eum antiſtites.*] Alii Codices, *multi.*

3 *Nam non ſolum corrumpi.*] Sic Diodorus: Οὐ μόνον ἀπέτυχε τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ συνεξέπεμψαν οἱ τοῦ μαντείου προεστῶτες πρέσβεις τοὺς κατηγορήσοντας τοῦ Λυσάνδρου περὶ τῆς τοῦ χρηστηρίου διαφθορᾶς. *Lambin.*

4 *Judicumque abſolutus ſententiis.*] Κρίσεως αὐτῷ προτεθείσης ἀπελογήσατο πιθανῶς ὑπὲρ αὐτοῦ. *Idem.*

5 *Occiſus eſt à Thebanis apud Haliartum.*] Plutarchus à Thebanis & Haliartiis, qui ſtructa acie, fecerant irruptionem, Lyſandrum muris propinquantem occiſum dicit. De Lyſandri morte Xenophon quoque lib. III. ἑλληνικῶν. *Mag. Lamb. Longol.*

6 *Quæ poſt mortem in domo ejus reperta eſt.*] Sic Diodorus. Plutarchus: Εὑρέθη βιβλίον, ἐν ᾧ γεγραμμένος ἦν ὁ περὶ πολιτείας λόγος. Ex quibus Plutarchi verbis videtur legendum apud Diodorum πολιτικῶς, pro πολυτελῶς. *Lambin.*

7 *Ex omnibus dux deligatur.*] *Eligatur:* Schedæ noſtræ. *Schott.* Πείθων ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν αἱρετοὺς γίνεσθαι βασιλεῖς. *Diod. Plut.*

2 *Cleon Halicarnaſſeus.*] Alicarnas. *Cod.* P. Dan. Edit. Venet. *Alicarnias.*

Savaro.

non eſt prætereundum factum Pharnabazi ſatrapis regii. Nam quum Lyſander præfectus claſſis, in bello multa crudeliter avareque feciſſet, deque his rebus ſuſpicaretur ad cives ſuos eſſe [1] perlatum: petiit à Pharnabazo, ut ad ephoros ſibi teſtimonium daret, quanta ſanctitate bellum geſſiſſet, ſocioſque tractaſſet, deque ea re accurate ſcriberet. magnam enim ejus autoritatem in ea re futuram. [2] Huic ille liberaliter pollicetur: [3] librum gravem multis verbis conſcripſit, in quo ſummis eum fert laudibus. Quem cum legiſſet, probaſſetque, [4] dum obſignatur, [5] alterum pari magnitudine, ut diſcerni non poſſet, ſignatum ſubjecit, in quo accuratiſſime ejus avaritiam perfidiamque accuſarat. Hinc Lyſander domum quum rediſſet, poſtquam de ſuis rebus geſtis apud maximum magiſtratum, quæ voluerat, dixerat: teſtimonii loco librum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc, ſummoto Lyſandro, quum ephori [6] cognoſſent, ipſi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipſe ſuus fuit accuſator.

Savaro. Vulgata ex Græco profluxit. Sic Plutarchus: καὶ λόγον ἐξεμελέτα πρὸς ὑπόθεσιν γεγραμμένον ὑπὸ Κλέωνος Ἀλικαρνασσέως. *Lambin.* Uſurpatus ille mos in Græcia, ut Oratores & Sophiſtæ aliis orationes ſcriptitarent. Unde λογόγραφοι, quæ vox cum re poſtea in contemptum adducta. Vide Creſoll. theatr. Rhet. III. 2. *Boecler.*

1 *Perlatum: petiit à Pharnabazo.*] Editio Longoliana: *perlatum à Pharnabazo.* Plutarchus aperte: καὶ συνελθὼν ἐδεῖτο γράψαι περὶ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἑτέραν ἐπιστολὴν, ὡς οὐδὲν ἠδικημένον, οὐδ' ἐγκαλοῦντα. De quo in Alcibiade. Commemorat eum Thucyd. VIII. & ſæpe Xenoph. III. & IV. ἑλλ. Iſocrates Paneg. Plutarchus in Lyſand. Erat hic Cretenſis, Pharnabazi filius, olim Darii, & poſtea Artaxerxis Satrapes, qui Alcibidiadem interfecit; ut ſcribit Diodor. lib. XIV. *Lambin.*

2 *Huic ille liberaliter pollicetur.*] Se omnia facturum. *Plut.* ὑπισχόμενος ἅπαντα ποιήσειν.

3 *Librum gravem.*] *Grandem*, Gifanii Codex & Ultrajectinus. Ἐπιστολὴν vocat, bene longam haud dubie, voluminis inſtar, Plutarchus. *Schottus.*

4 *Dum obſignatur.*] Alii Codices habent, *dum ſignatur.* Nonnulli *deſignatur*, mendoſe. Plutarchus: ἐν δὲ τῷ σφραγίδας ἐπιβάλλειν. *Lambin.*

5 *Alterum pari magnitudine, ut diſcerni non poſſet.*] Longolius addit: *tanta ſimilitudine.* Quod ſubditum ſuſpicor. *Lambin.* Exprimit Plutarchus: ἐναλλάξας τὰ βιβλία μηδὲν διαφέροντα τῇ ὄψει. Vide Polyænum VII. Stratagematum.

6 *Cognoſſent.*] Editio Pariſienſis, *cognoſcerent.*

ALCI-

ALCIBIADES.
VII.

ALCIBIADES [1]Cliniæ filius Athenienſis. In hoc 1
natura quid efficere poſſit, videtur experta. Con-
ſtat enim inter omnes, qui de eo memoriæ prodiderunt,
nihil illo fuiſſe excellentius [2]vel in vitiis vel in virtutibus.
[3]Natus in ampliſſima civitate, [4]ſummo genere, omnium
ætatis ſuæ multo [5]formoſiſſimus: ad omnes res aptus,
conſiliique plenus. Namque [6]imperator fuit ſummus ma-
ri & terra: [7]diſertus, ut in primis dicendo valeret: [8]&
tanta erat commendatio oris atque orationis, ut nemo ei
dicendo poſſet reſiſtere. [9]Dives; quum tempus poſceret,
labo-

1 *Cliniæ filius.*] Genus Alcibiadis copioſe exponit Iſocrates in Oratione περὶ ζεύγους, quæ habetur ab Alcibiadis filio; & Plutarchus in Alcibiade. *Lambin.*

2 *Vel in vitiis, vel in virtutibus.*] In extremo vitæ eadem hic Nepos & Plutarchus. Vide & in Chiliaſte proverbium *Sileni Alcibiadis*. Et ipſe Dioſcuris ſe ſimilem jactabat, qui alternis immortales fierent: quod utramque fortunam experiretur, nunc proſperam nunc adverſam: nunc civium ſuorum gratiam haberet, poſt odio laboraret: Auctor Ælianus libro XIII. cap. 34. *Schott.*

3 *Natus in ampliſſima civitate.*] Sic Mss. & Vulgati, præter Ald. & Lamb. qui *nam* legunt. Infra in fine Alcibiadis: *Cum Athenis ſplendidiſſima civitate natus eſſet.* Savaro.

4 *Summo genere.*] Ἐν δ' εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ πρῶτος Ἀθηναίων. *Diodorus XIII.*

5 *Formoſiſſimus.*] Ἦν δὲ τὴν ὄψιν ὑπερβολῇ εὐπρεπής. *Idem.* Unde vultus Alcibiadis paradigma proverbiale eſt formæ ſpecioſiſſimæ. Ariſtænetus: *Τοιοῦτος ἴδει πλάττεσθαι τοὺς ἑρμᾶς μᾶλλον ἢ κατὰ Ἀλκιβιάδου μορφήν.* Alcibiadis ſpecioſitas etiam Petronio celebrata. *Barthius. Formoſiſſimus.*] Proverbio Græci dicebant *Ἀλκιβιάδου μορφή*, de forma ſpecioſiſſima. Meminerunt plurimi veterum. Et hinc eſt Ἀλκιβιάδειος, ὀνοχειλὲς herba, qua ad formæ venuſtatem uti ſolebat Alcibiades, ut à medicorum filiis creditum. *Keuchen.*

6 *Imperator fuit ſummus.*] Κατὰ τὴν στρατηγίαν ἄριστος. *Diodor.*

7 *Diſertus.*] Ἦν γὰρ λόγῳ δυνατώτατος. *Idem.*

8 *Et tanta erat commendatio oris.*] Codex Danielis, *Quod tanta*, &c. Venuſtatem, muliebrem ducimus, dignitatem ſive commendationem oris, virilem. Id Euripidi apud Stobæum eſt εἶδος ἄξιον τυραννίδος, forma Principe digna, quam *decorem oris* vocat in Tito Tacit. II. Hiſt. 1. *Keuchen.*

9 *Dives; quum tempus poſceret.*] Emendatio Lambiniana: *Idem cum tempus poſceret.* Alii libri, *Deinde cum tempus.* Iterum alii, *Dives cum tempus poſceret.* Diſtinguendum: *Dives; cum tempus poſceret.* Gebhard. Schott. Hanc

laborioſus, patiens, liberalis, ſplendidus [1] non minus in vita quam victu: [2] affabilis, blandus, [3] temporibus calliſſime inſerviens. Idem ſimul ac ſe remiſerat, nec cauſa ſuberat, quare animi laborem perferret, luxurioſus, diſſolutus, libidinoſus, intemperans reperiebatur: ut omnes admirarentur, in uno homine [4] tantam ineſſe diſſimilitudi-
2 nem, tamque diverſam naturam. [5] Educatus eſt in domo Periclis, [6] (privignus enim ejus fuiſſe dicitur) [7] eruditus à Socrate. [8] Socerum habuit Hipponicum, [9] omnium Græcæ

morum & ingenii inæqualitatem ex Satyro refert Athenæus lib. XII.

1 *Non minus in vita quam victu.*] Præclare hæc mihi ut ſpuria & aliunde inculcata ab Ultrajectino Editore omiſſa videntur. Diodorus I τὴν ψυχὴν λαμπρὸς καὶ μεγαλεπίβολος. *Gebhard. Schott.*

2 *Affabilis.*] Quæ virtus maxima in Principe, ut ait Plinius in Panegyrico. Hinc inter epitheta boni Principis à Polluce Imperatori Commodo præſcripta, εὐπροσήγορος, εὐέντευκτος, μειλίχιος, προσηνής. *Kenchen.*

3 *Temporibus calliſſime inſerviens*] Unde illum Chamæleonti comparat Plutarchus, quem in hoc etiam vincebat, quod Chamæleon ſe colore candido ſimulare non poteſt.

4 *Tantam ineſſe diſſimilitudinem.*] Membranæ, *tantam eſſe*. Utrumque verbum expungit Magius, neque neceſſarium *Schott*. De eo Valerius: *Cujus neſcio*, inquit, *utrum bona, an vitia patriæ pernitioſiora fuerunt: illis enim cives ſuos decepit, his afflixit.* Gebhard.

5 *Educatus eſt in domo Periclis.*] Ms. *Pericli*, ut ſupra *Neocli* pro *Neoclis*, & *Procli* pro *Proclis* in Ageſilao. *Gebh.*

6 *Privignus enim ejus.*] Suus, *Longol.* Immo ſororis filius, ſive ἀδελφιδοῦς, ut tradit Diodorus Siculus libro XII. Ἀλκιβιάδης ὁ ἀδελφιδοῦς, ὀρφανὸς ὤν, τρεφόμενος παρ' αὐτῷ, παῖς ὢν κατ' ἡλικίαν. Sic Suidas, & Gellius, lib. XV. cap. 17. *Cum apud avunculum Periclem puer artibus ac diſciplinis liberalibus erudiretur.* Lambin. Plutarchus in Alcibiadis vita, ei Periclem curatorem fuiſſe dicit. Sic & Iſocrates in Jugo. Quæ ſane probabilis cauſa fuiſſe videtur, ut apud eum Alcibiades educaretur. Quo fit, ut Probi contextum mendo non vacare ſuſpicer. Pericles autem ſi non Alcibiadis, ejus tamen uxoris vitricus fuiſſe videtur: quandoquidem Hipponici filiam (ut Probus & Plutarchus teſtantur) quam Hyparetam nominat Plutarchus, Alcibiades uxorem habuit. Hujus vero Hipponici conjugem in uxorem poſtea duxit Pericles, ut idem in Pericle teſtatur. Scimus tamen, ex hac Hyparetam Pericli editam, à Plutarcho non dici, Calliam vero maxime, quem idem Plutarchus à nonnullis, Alcibiadis ſocerum dictum fuiſſe retulit. *Magius.*

7 *Eruditus à Socrate.*] Licet hoc ex Platone & Xenophonte cognoſcere, quanquam Socrates in Apologia à Platone ſcripta, negat ſe cujuſquam magiſtrum fuiſſe. Sed hoc facile ſolvi poteſt. *Lambin.*

8 *Socerum habuit Hipponicum.*] Iſocrates περὶ τοῦ ζεύγους, in qua Orat. loquitur Alcibiadis filius: μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μητέρα τὴν ἡμετέραν ἔγημεν, ἡγοῦμαι γὰρ καὶ ταύτην ἀριστεῖον αὐτὸν λαβεῖν. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτῆς Ἱππόνικος, πλεῖστα μὲν τῶν πρότερον τῶν Ἑλλήνων, γένει δὲ οὐδενὸς ὕστερος τῶν πολιτῶν. *Idem.*

8 *Omnium Græcæ linguæ eloquentiſſimum.*] Lambinus: *Omnium Græcorum*

Græcæ linguæ eloquentia ditiſſimum, ut ſi ipſe fingere vellet, [1] neque plura bona reminiſci, neque majora poſſet conſequi, quam vel fortuna vel natura tribuerat. Ineunte adoleſcentia, amatus eſt à multis [2] more Græcorum, in eis à Socrate, de quo mentionem facit [3] Plato in Sympoſio. namque eum induxit commemorantem [4] ſe pernoctaſſe cum Socrate, neque aliter ab eo ſurrexiſſe, ac filius à parente debuerit. Poſteaquam robuſtior eſt factus, non minus multos amavit. In quorum amore, quoad licitum eſt, odioſa multa delicate jocoſeque fecit; quæ referremus, niſi majora potioraque haberemus. [5] Bello Peloponneſiaco, 3
hujus

corum divitiſſimum. Cui tamen nullum è doctoribus auſcultaſſe adhuc video. Vulgati libri præferebant, *Græcæ linguæ eloquentia diſertiſſimum.* Verum Excerpta P Danielis, & membranæ Schotti, *Omnium Græcæ linguæ eloquentia diſertiſſimum.* Quæ lectio cum ſit ſtabilita veteribus libris, cur conjecturis nihili lectoribus imponatur? Intelligit vero Hipponicum eloquentia iſtas luculentas opes acquiſiviſſe. *Gebhard.*

1 *Neque plura bona reminiſci.*] Illa comprehendit Valer. Maximus lib. VI. cap. 9.

2 *More Græcorum.*] *Amore*, Giſanii Codex, qui *amor amicitiæ* M. Tullio in IV. Tuſcul. dictus, ut explicat Anton. Muret. Var. Lect. lib. XV. cap. 4. *Schott.* Erant etiam Græci παιδεραςαὶ Quare & Socrates & Alcibiades non bene ob id audiverunt. Notum eſt, quid de hoc amore ſenſerit Bion Boryſthenes in Laërtio. *Long.* De quo vide Xenophont. λακεδ. πολ Plutarchum, Theodoretum, Lucianum, Petronium & alios. *More Græcorum.*] Scriptum fuerat in Danielis & Giſanii membranis *amore.* Ut ſit, *amatus eſt à multis amore Græcorum*; κατ' Ἀττικὸν σχῆμα, ut loquitur Suidas. Sunt enim Græcorum palilogiæ, ὕβριν ὑβρίζειν, μανίαν μαίνεσθαι, χαρὰν χαίρειν. aliæque id genus, non transmarinæ ſolum, ſed & Romana civitate à veteribus donatæ. Sic *mori morte*, *cadere caſu*, & alia apud auctores. *Keuchen.*

3 *Plato in Sympoſio.*] Cujus verba longiora ſunt, quam ut heic adjungam. Laërtius in Vita Socratis accuſatum fuiſſe dicit, quod contra jus & fas homines corrumperet. Niſi forte hoc alio ſpectat: nam & citra impudicitiæ notam aliis etiam modis corrumpi poſſunt adoleſcentes, quod Ariſtoph. in Nebulis arguit; juvenum corruptiones à Socrate patratas, non ad impudicitiam, ſed improbitatem & reliqua facinora referens. *Magius.*

4 *Se pernoctaſſe cum Socrate.*] Reſpicere videtur ad παιδεραστίαν, quam Plato vocat lib. 1. de Leg. τὸ παρὰ φύσιν τόλμημα, D. Clemens lib. VI. Conſt. Apoſt. cap. 27. παρὰ φύσιν βδελυκτὴν μίξιν, alibi, παρὰ φύσιν κακὸν, *adulterium contra naturam.* Lactantius lib. 1. de Falſ relig. 3. De qua inſigniter Tatianus contra Græcos: παιδεραστία μὲν ὑπὸ βαρβάρων διώκεται, προνομίας παίδων ἀγέλας, ὥσπερ ἵππων φορβάδων, συναγείρειν αὐτῶν πειρωμένων. Juvenal. Sat. VI.

Nonne putas melius, quod tecum puſio dormit, &c.

Keuchen.

5 *Bello Peloponneſiaco.*] *Peloponneſio*, Cod. P. Dan. Hujus initium vidit Pythodori magiſtratus. Thucydides, ubi

hujus conſilio atque autoritate Athenienſes bellum [1] Syracuſanis indixerunt: ad quod gerendum ipſe dux delectus eſt. Duo præterea [2] collegæ dati, [3] Nicias & Lamachus. Id quum appararetur, priuſquam claſſis exiret, accidit, ut una nocte [4] omnes Hermæ qui in oppido erant Athenis, [5] dejicerentur præter unum, [*] qui ante januam Andocidis

de eo agit, lib. XI. Καὶ Πυθοδώρου ἐπὶ δύο μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις. Conſentit Dionyſius Halicarnaſſ. in Iſocrate, ubi dicit, *natum eum oratorem anno V. ante bellum iſtud Peloponneſiacum.* Euſebius quoque in hoc ipſo anno: Ὁ Πελοποννησιακὸς συνέστη πόλεμος. Alii ſequente anno, & archonte Euthydemo incepiſſe tradunt. In his Anonymus & Diodor. lib. XII. Et hic Romæ Conditæ fuit CCCXXIII. de quo Aul. Gell. lib. XVII. 21. *Meurſius.*

1 *Syracuſanis.*] Deſcribitur hoc bellum à Thucydide lib. VI. & Juſtino, v. *Longol. Mag.* Contigit anno XIX. Peloponneſiaci, qui tertius Siculi.

2 *Duo præterea collegæ dati.*] *Collegas* vocabant legitimæ cujuſdam militiæ ſocios. Epaminonda: *Haberetque collegas duos, quorum alter erat Pelopidas.* Et hinc *collegium* τάξις στρατιωτική, ut explicat vetus Gloſſarium. *Keuch.*

3 *Nicias & Lamachus.*] Cod. P. Danielis, *Mitia & Lamachus.* Sed emendandum, *Nicias & Lamachus.* Nam aperte in Juſtino: *Creantur duces Nicias, & Alcibiades & Lamachus.* Qui pari poteſtate præditi erant cum Alcibiade. Habuit autem hic imperium aliquando ſolus, non tamen perpetuum, ſed ut voluntate populi delatum, ita ab ejuſdem etiam arbitrio ſuſpenſum. De qua re Thebanorum legem commemorat in Epaminonda Nepos: *Lex erat Thebis quæ morte multabat, ſi quis imperium diutius retinuiſſet, quam lege præfinitum foret.* Cæterum à Romanis etiam obſervatum, ut ſummo Duci (Pollux στόλαρχον vocat, frequentius alii στρατηγόν) in prælium ituro bini collegæ ejuſdem poteſtatis adjungerentur. *Keuchen.*

4 *Omnes Hermæ.*] Ἤδη δὲ τοῦ στόλου παρεσκευασμένου, τοὺς ἑρμᾶς τοὺς κατὰ πόλιν παμπληθεῖς ὄντας συνέβη ἐν μιᾷ νυκτὶ περικοπῆναι. *Diodor.* Sic Thucydides, Plutarchus, Andocides in Orat. περὶ τῶν μυστηρίων. Erant autem Mercurii ſtatuæ lapideæ, quadratæ, & ad cubi figuram conformatæ, nimirum ſine manibus; quod omnem rem (ut ſcribit Feſtus) ſine manibus ſermo conficiat: quibus corporis partibus qui carent, κυλλοὶ vocantur, ex quo Mercurius Cyllenius dictus eſt. Vide Thucydidis Scholiaſtem, Suidam, & Macrobium I. Saturn. Plutarch. in Sermone, εἰς πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον, ſcribit, Mercuriis affictа fuiſſe membra virilia intenta ac porrecta, manus autem & pedes detractos; ut ſignificarent veteres, ſe ſenes non deſiderare, qui corporis muneribus fungantur. *Lamb.* Quod & Romæ in ædibus Cardinalis de Cæſiis vidi, & patet ex dicto Philoſophi, qui in guloſum & libidinoſum adoleſcentem tempeſtive luſit, quod ſimilis eſſet τοῖς ἑρμαῖς, qui nihil niſi caput & penem haberet. *Scaliger.* Romani in triviis Hermas illos habebant erectos; Athenienſes præ foribus ſuarum ædium. *Ælian.* II. Var. 41. Idque porrecto cum veretro. Τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες. *Herodot.* Quos ſumma cum religione obſervabant. *Schol.* Juven. Plutarchus vocat ἑρμᾶς λιθίνους, quia materia, ex qua fiebant, vel marmor erat vel lignum aut lapis. *Keuchen.*

5 *Dejicerentur.*] Immo circumciderentur, aut mutilarentur. Sic enim Thucydides: *Καὶ ἐν ἱεροῖς μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖ-*

dis erat, Andocidiſque Hermes vocatus eſt. Hoc quum appareret, non ſine magna multorum conſenſione eſſe factum, [1] quod non ad privatam, ſed ad publicam rem pertineret, [2] magnus multitudini timor eſt injectus, ne qua repentina vis in civitate exiſteret, [3] quæ libertatem opprimeret populi. [4] Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur, quod & potentior & major, quam privatus, exiſtimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, [5] plures etiam opera forenſi [6] ſuos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium

οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. *Lambin.* Sic alii τῶν ἑρμῶν περικοπὴν vocant. *Dejicerentur.*] Veteres nonnulli, *deicerentur*, ἀρχαϊκῶς, καὶ κατὰ συναίρεσιν, unde *deiceretur* in Excerptis. Nam *deicio* dicebant antiqui, pro *dejicio*; ut in aliis compoſitis. *Keuchen.*

* *Qui ante januam Andocidis erat, Andocidiſque Hermes vocatus eſt.*] Sic hunc locum reſtitui, hiſtoriam & veritatem ſecutus. Mendoſe enim habent libri vulgati, partim, *Androcideſque vocatus eſt*, partim, *Andocideſque.* Æſchines Orat. κατὰ Τιμάρχου. Ἐπειδὴ τὸν ἑρμῆν τὸν Ἀνδοκίδου καλούμενον, οὐκ Ἀνδοκίδου, ἀλλ' Αἰγηΐδος φυλῆς εἶναι ἀνάθημα. *Lambinus.* Vide *Andocidem* in Orat. περὶ μυστηρίων, *Harpocrat.* in Ἀνδοκίδου ἑρμῆς, & *Plutarch.* in Alcib. & Rhet. Vitis. Magius: *Andocideſque vocitatus eſt.* Ultraject. *Itaque ille poſtea Mercurius Androclidis vocatus eſt.* Noſter ſane Codex & Savaronis, *Androclides* edunt, duplici addita liquida. Verum *Andocidis* retineamus, qui unus eſt in x. Græciæ Orator. de quo etiam Plutarchus & Photius noſter Biblioth. pag. Gr. 795. *Schott.*

1 *Quod non ad privatam, ſed ad publicam rem pertineret.*] Thucyd. Καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων, καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι.

2 *Magnus multitudini timor eſt injectus.*] Infra Dione: *Quod factum omnibus maximum timorem injecit.* Plutarch. Πολλοὺς καὶ τῶν περιφρονούντων τὰ τοιαῦτα διετάραξεν. *Lambin.*

3 *Quæ libertatem opprimeret.*] Μὴ τὴν δημοκρατίαν καταλύσοι. *Idem.*

4 *Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur.*] Aliter Diodor. lib. XIII. οὗτος (privatus quidam & inquilinus) αὐτὸν (Alcibiadem) ἐξελέγξας κατεψευσμένος εὑρέθη, τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν ἴχνος τῆς πράξεως οὐδεὶς εὑρεῖν ἠδυνήθη. Et paullo poſt odio privato plurium hoc periculum Alcibiadi intentatum innoxio addit, & calumniæ non levem adjeciſſe ſpeciem factum Argis, quo quidam, qui privato ejus hoſpitio continebantur, populi impetium diſſolvere aggreſſi, univerſi à civibus conciſi ſunt. *Gebhard.*

5 *Plures etiam opera forenſi.*] *Opere*, Ms. meus. Non ita recte. *Opella forenſis* Horatio ep. 7. lib. I. Valer. lib. III. cap. I. *experimentum, cum efficacis operæ forenſis, tum fidei non latentis.* Savaro. Vide Athenæum libro x. Audax iſthic narratur Alcibiadis factum, quomodo à reis exemerit Hegemonem Thaſium, deleto ſcilicet digito, quem ſaliva oris imbuerat rei nomine, ſcriba & prætore vidente. *Longol.*

6 *Suos reddiderat.*] Sic legendum, quomodo habent Codices emendati, non quomodo alii mendoſi, *reduxerat.* Licet etiam legere, *redegerat*, idque ex veſtigiis antiquæ ſcripturæ; quomodo interdum loquitur Cæſar. *Lambin.* Loquuntur & ad hunc modum Græci, ἰδίους κατεσκευάζετο. Herodian. I. Diodor. *Gebhard.*

x Obeſſe

omnium oculos, quotieſcunque in publicum prodiſſet, ad ſe converteret, neque ei par quiſquam in civitate poneretur. Itaque non ſolum in eo ſpem habebant maximam, ſed etiam timorem, quod & [1] obeſſe plurimum & prodeſſe poterat. Aſpergebatur etiam infamia, [2] quod in domo ſua facere myſteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſium, idque non ad religionem, ſed ad conjuratio-
4 nem pertinere exiſtimabatur. [3] Hoc crimine in contentionem ab inimicis compellebatur. Sed inſtabat tempus ad bellum proficiſcendi. Id ille intuens, neque ignorans civium ſuorum conſuetudinem, poſtulabat, [4] ut ſi quid de ſe agi vellent, potius de præſenti quæſtio haberetur, quam abſens [5] invidiæ crimine accuſaretur. Inimici vero ejus quieſcen-

1 *Obeſſe plurimum & prodeſſe.*] Hinc Timon ille, quem *μισάνθρωπον* Lucianus ſingulari libello inducit; Alcibiadem adamabat, quod præſagiret magno illum malo fore aliquando Athenienſibus. *Schott.*

2 *Quod in domo ſua facere myſteria dicebatur.*] *Καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιῆται ἐφ' ὕβρει. Thucyd.* Explicatius iſta à Plutarcho referuntur, quare ejus verba adſcribam: *Ἐν δὲ τούτῳ δούλους τινὰς καὶ μετοίκους προσήγαγεν Ἀνδροκλῆς ὁ δημαγωγὸς, ἄλλων τε ἀγαλμάτων περικοπὰς, καὶ μυστηρίων παρ' οἶνον ἀπομιμήσεις, τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ τῶν φίλων κατηγοροῦντας. Longol.* Myſteria, id eſt, Cereris ſacra arcana. Juſtinus lib. v. criminis hujus mentionem faciens, *myſteria Cereris initiorum ſacra dicit.* Inde Strabo VIII. *Eleuſina Cereris templum myſticum* vocat, propter Cereris ſacrorum ſecreta. *Mag.* Duo ſacra diverſa Cerealia celebrarunt Attici diverſis menſibus, ſed conjunctis, *Ἐλευσίνια* ac *Θεσμοφόρια*. Eleuſinia Boëdromione menſe agitabantur. Theſmophoria, ſequente Pyanepſione. Inde auctores Veteres hæc duo myſteria paſſim confundunt. *Salmaſius.* *Τῇ εἰκάδι Βοηδρομιῶνος* qui accipiebant myſteria (quod *μυεῖσθαι* dicitur, Tertullian. dicit *inſtituere*) vocabantur *Μύσται*. Quinquennio autem ineunte, eadem *εἰκάδι Βοηδρομιῶνος*, dicebantur *ἐπόπται καὶ ἔφοροι*. Alia ſunt *τριετηρικὰ μυστήρια*. Hæc autem *μεγάλα* dicebantur, ut illa *μικρά*. Hæc quinquennalia, illa triennalia. Et hæc ſemper celebrabantur nocte, quæ ſequebantur *τὴν εἰκάδα Βοηδρομιῶνος*, ſtatim poſt occaſum Solis, plenilunio. *Scal.*

3 *Hoc crimine in contentionem ab inimicis compellebatur.*] Alii, *hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur.* Quam correctionem ingenio Claudii Puteani debitam produxit Lambinus, probavitque P. Danieli. Neque ipſe inficior, *compellare* eſſe *κατηγορεῖν*, & crimine aliquem appellare. Sed cur veterem ſcripturam & Latiniſſimam poſt feramus? Repoſui itaque; *Hoc crimine in contentionem ab inimicis compellabatur.* Invitus & quaſi obtorto collo ab adverſariis trahebatur ad dicendam cauſſam. *Gebhard. Schott.* Nempe Theſſalo Cimonis filio, & Androcle. *Longol.*

4 *Ut, ſi quid de ſe agi.*] Lege Thucyd. Plutarch. Xenophont. & Iſocratem *περὶ ζεύγους.*

5 *Invidiæ crimine.*] Ultrajectin. *invidia*

[1] quieſcendum in præſenti, [2] quia nocere ſe ei non poſſe intelligebant, & illud tempus exſpectandum decreverunt, [3] quo exiſſet, ut ſic abſentem aggrederentur: itaque fecerunt. [4] Nam poſtquam in Siciliam eum perveniſſe crediderunt, abſentem, quod ſacra violaſſet, reum fecerunt. Qua de re quum ei nuncius à magiſtratu in Siciliam miſſus eſſet, ut domum ad cauſam dicendam rediret, eſſetque in magna ſpe provinciæ bene adminiſtrandæ; [5] non parere noluit, & [6] in triremem, quæ ad eum deportandum erat miſſa,

vidia criminis. Schott. Non dixit *invidioſo crimine*, ſed *invidia crimine*: quaſi Alcibiades nullam aliam ob culpam in contentione compellaretur, aut in judicium vocaretur, quam quod invidia laboraret. *Lambin.* Pertinent huc verba Diodori lib. XIII. Τούτων δὲ πραττομένων, &c.

1 *Quieſcendum in præſenti.*] *In præſentia* Magius edidit. Venit aliquando in mentem, reſcribendum videri, *in præſens rati.* Schott. Ἐθέλοντος δὲ τότε κρίνεσθαι παραχρῆμα, &c. Xenophon lib. I. ἑλλ.

2 *Quia nocere ſe ei non poſſe.*] Interpolatio Lambini. Vetus librorum ſcriptura: *Quia nocere ei non poſſe.* Quoniam Giſanii Codex *ei* quoque omittit, malim: *Quia nocere non poſſe intelligebant.* Gebhard.

3 *Quo exiſſet, ut ſic abſentem aggrederentur.*] Editio Pariſienſis: *Quo ſi exiſſet, ut abſentem.* Keuchen.

4 *Nam poſtquam in Siciliam.*] Juſtinus lib. V. cap. I. *Dum Athenienſes in Sicilia bellum per biennium cupidius quam felicius gerunt, interim concitor & dux ejus Alcibiades abſens Athenis inſimulatur, myſteria Cereris initiorum ſacra, nullo magis quam ſilentio ſolemnia, enuntiaviſſe.* Quo crimine purgat ipſum Iſocrates, in Oratione περὶ ζεύγους.

5 *Non parere noluit.*] Perperam alii *voluit.* Præter Plutarchum & Diodorum ſtabilit hanc lectionem Polyæn. I. Ἀλκιβιάδης ἀπὸ Σικελίας ἀναχθεὶς ἐπὶ τὴν κρίσιν τῆς περὶ τῶν ἑρμῶν καὶ τῶν μυστηρίων. Gebhard.

6 *In triremem.*] Alii legunt heic *trierem*, quod Græcum τριήρης. Polyæn. στρογγύλης νεὼς ἐπιβάς. Alii nave Salaminia reduci juſſum eſſe Alcibiadem tradiderunt. Scholia in Ariſtophan. Aves; Ἀθηναῖοι γὰρ πέμπουσι τὴν Σαλαμινίαν Ἀλκιβιάδην μεταστελλόμενοι ἐπὶ κρίσει τῆς τῶν μυστηρίων ἐκμιμήσεως. Et ſuperius addiderunt διὰ τὴν περικοπὴν τῶν ἑρμῶν. Quæ fuerit autem *Salaminia navis*, paucis eſt explicandum. Habebant Athenienſes duas in parato naves, quarum quæ *Salaminia* nominabatur, adhibebatur ad adducendos eos, qui in jus erant vocati, extraque urbem rebus præerant: Altera vero Πάραλος dicta, ſerviebat ſacrificiis. Vide Scholiaſtem eundem in Ὄρνιθας & Ranas. Unde & hæc *ſacra navis* appellatur. In Comici Acharnenſes: Καὶ ἱερὰ ναῦς τῶν Ἀθηναίων Πάραλος καλεῖται. Inde intelligendus Polyænus in Lyſandro: Ὅτι μὴ μιᾶς Παράλου ἔφυγεν Ἀθήναζε μόνη τῆς ἥττης ἄγγελος: alibi vocat ναῦς ſive τριήρεις δημοσίας τεταγμένας, item ὑπηρετίδας, hoc eſt, ἐπὶ τὰς τῆς πόλεως χρείας πεμπομένας. Reſtat, ut quæram, an eadem, vel alia navi reſtitutos civitati arceſſierint? Quandoquidem Juſtinus XIII. 5. *Ob quod factum, miſſa ab Athenienſibus obviam nave, ab exilio revocatur* Demoſthenes. Ut eandem in

miſſa, aſcendit: ac [1] Thurios in Italiam pervectus, multa ſecum reputans de immoderata civium ſuorum licentia crudelitateque erga nobiles: utiliſſimum ratus impendentem evitare tempeſtatem, [2] clam ſe à cuſtodibus ſubduxit, & inde primum [3] Elidem, deinde [4] Thebas venit. Poſtquam autem [5] ſe capitis damnatum, bonis publicatis, audivit, & id quod uſu venerat, [6] Eumolpidas ſacerdotes à populo coactos, ut ſe [7] devoverent, ejuſque devotionis, quo

dem in revocando adhibuiſſe eos credam, multa perſuadent, quæ alibi promam. *Gebhard.* Vide Thucydidem v. & Diodor. Siculum lib. XIII. Biblioth.

1 *Thurios.*] Ἄχει μὲν Θουρίων εἵπετο τοῖς μεθήκουσιν· ἐκεῖθεν δὲ δρασμὸν ποιησάμενος εἰς Πελοπόννησον ἐπεραιώθη. *Græci.* Οἱ Θούριοι, ab oppido Thurio, quod inter Crathin & Sybarin amnes ſitum erat, olim & ipſum Sybaris dictum. Stephanus: Θούριοι πόλις Ἰταλίας, ἡ πρότερον Σύβαρις. Thurinos vocat Juſtinus. *Salmaſ.*

2 *Clam ſe à cuſtodibus ſubduxit.*] Ἐν δὲ Θουρίοις γενόμενος, καὶ ἀποβὰς τῆς τριήρους ἔκρυψεν ἑαυτὸν, καὶ διέφυγε τοὺς ζητοῦντας. *Plut.*

3 *Elidem.*] Juſtinus: *Tacitus in exilium Elidem profectus eſt.* Thucydides: Ἐπεραιώθη εἰς Πελοπόννησον. Diodorus: ἐκ τῆς Ἰταλίας διαπλεύσας ἐπὶ Πελοπόννησον, ἔφυγεν εἰς Σπάρτην. Elis autem Peloponneſi regio. Vide Ptolemæum & alios.

4 *Thebas.*] Bœotiæ oppidum. Nomen ἀπὸ τῆς Θεώσεως. Vel à Sytorum תבה *theba.* Vel Hebræorum טוב. Nugantur Grammatici, qui à *Thebe* Aſopi filia ducunt Etymologiam. De qua vide *Fungerum, Caſaubonum,* & alios.

5 *Se capitis damnatum.*] Thucydid. Θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. Diodorus: Δίκην ἐρήμην κατεδίκασαν θανάτου. *Lambinus.* Quod cum nunciatum illi eſſet; *Dabimus*, inquit, *ipſum, ut vivum, me non mortuum eſſe, experiantur Athenienſes*; & Lacedæmone receptus, Decelicum bellum excitavit in Athenienſes. Plutarchus in Alcibiad. Ælianus XIII. 38. *Schott.* Simile quicquam de Hannibale, apud Livium.

6 *Eumolpidas ſacerdotes à populo coactos.*] Aldus & Lambinus conſtanter, *Eumolpidas & Cerycas.* Quæ lectio à Græcis orta, quam in emendando Nepote alteruter produxit ex verbis Plutarchi: ἐψηφίσαντο δὲ τὴν οὐσίαν ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ τὰς ἀρὰς ἀφοσιώσασθαι πάλιν Εὐμολπίδας καὶ Κήρυκας. Lege *Thucyd.* VIII. *Iſocrat.* Panegyr. & *Suidam* in Εὐμολπίδαι. Scripti, *Olympidas*, exhibent: Unde alii Codices, *Olympiadas*, & alii *Olympiade.* Savaro. Quidam *Molpade* legunt, ſed manifeſto errore. *Longol.* De Cerycis lege, quæ ad Athenæi librum XIV. notavit Magnus Caſaubonus.

7 *Devoverent.*] Diras imprecarentur, atque execrarentur. *Schott.* Aqua & igni interdicerent, ſive ut vulgo loquuntur, excommunicarent. *Caſſanus, Lambinus.* Gloſſæ *devotiones* interpretantur ἐπῳδάς. Qui alium devovent, diris eum & imprecationibus defigunt ac devinciunt. Quod & *obſecrare* dicebant: cujus contrarium *reſecrare*; quod eſt ſolvere obſecratione, ac devotione liberare. *Vota* apud Virgilium, pro devotionibus Magicis. Ἀναθεματίζειν in Sacra Scriptura idem volunt ſignificare, quod Patres *anathematum vinculis innodare & conſtringere* ſæpe dicunt. *Salmaſ.*

1 *In pi-*

quo teſtatior eſſet memoria, exemplum [1] in pila lapidea inciſum eſſe poſitum in publico: [2] Lacedæmonem demigravit. [3] Ibi (ut ipſe prædicare conſueverat) non adverſus patriam, ſed inimicos ſuos bellum geſſit, quod iidem hoſtes eſſent civitati. nam quum intelligerent, ſe plurimum prodeſſe reipublicæ, ex ea ejeciſſe, pluſque iræ ſuæ quam utilitati communi paruiſſe. Itaque hujus conſilio Lacedæmonii [4] cum Perſarum Rege amicitiam fecerunt: deinde [5] Deceliam in Attica munierunt, præſidioque perpetuo ibi poſito, in obſidione Athenas tenuerunt. Ejuſdem opera Ioniam à ſocietate averterunt Athenienſium: quo facto multo ſuperiores bello eſſe cœperunt. Neque vero his rebus tam amici Alcibiadi ſunt facti, quam timore ab eo alienati. Nam quum accerimi viri præſtantem prudentiam in omnibus rebus cognoſcerent: pertimuerunt, ne charitate patriæ ductus, aliquando ab ipſis deſciſceret, & cum ſuis in gratiam rediret. [6] Itaque tempus ejus interficiendi quærere inſtituerunt. Id Alcibiadi diutius celari non potuit. erat enim ea ſagacitate, ut decipi non poſſet; præſertim quum animum attendiſſet ad cavendum. Itaque

1 *In pila lapidea.*] Hoc fere ſolebat fieri in damnatos, & infamia notatos. Itaque *στηλίτης*, infamia publice notatus; & *στηλιτευθῆναι* dicebantur, quorum bona erant publicata. *Lambin. Boeclerus.* Infra, non unam ſed plures fuiſſe pilas demonſtrat, in quibus execratio eſſet inciſa. *Mag.* Nec ſolum damnationes capitales & proſcriptiones, ſed etiam mulctæ à Græcis irrogatæ pilis incidebantur. Diodor. XVI. Ὁ δὲ Φιλόμηλος ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ de Locris parta τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων ἔκ τῶν στηλῶν ἐξέκοψε, καὶ τὰ περὶ τῶν καταδικῶν γράμματα. *Gebhard.*

2 *Lacedæmonem demigravit.*] *Plutarchus* in Alcib. *Diodor.* XIII. *Polyæn.* I. Strat. *Oroſ.* II. 14. *Juſtin.* V.

3 *Ibi ut ipſe prædicare conſueverat.*] Exſtat popularis concio hac de re apud Thucydidem. *Longol.*

3 *Cum Perſarum Rege.*] Edit. Pariſ. *Perſe.* Aliæ, *Perſia.*

5 *Deceliam in Attica munierunt.*] Nam eo pacto Athenienſibus reditus cum è regione, tum ex argentifodinis intercipiebant. *Gebhard.* Lege præter alios Iſocratem in Orat. de Pace, & Scholiaſtem Ariſtophanis in Ranas. Plutarchus tradit, Alcibiadem ſtatim, ut Lacedæmona venit, tria effeciſſe: Primum, ut Spartani Syracuſanis auxiliarentur. Alterum, ut bellnm inde in Athenienſes transferrent. Tertium, quod omnium glorioſiſſimum, ut Deceliam munirent, perpetuoque præſidio illic poſito, obſidione Athenas tenerent.

6 *Itaque tempus ejus interficiendi.*] Ἴχυζον ἄν, καὶ διεπράξαντο τοὺς οἴκοθεν ἄρχοντας ἐπιστεῖλαι πρὸς Ἰωνίαν ὅπως ἀποκτείνωσιν αὐτόν. *Plut.*

1 *Tiſſa-*

que ad [1] Tiſſaphernem præfectum regis Darii ſe contulit. [2] Cujus quum in intimam amicitiam perveniſſet, & Athenienſium male geſtis in Sicilia rebus [3] opes ſeneſcere, contra Lacedæmoniorum creſcere videret: initio [4] cum Piſandro prætore, qui apud Samum exercitum habebat, per internuncios colloquitur, & de reditu ſuo facit mentionem. Erat enim eodem quo Alcibiades ſenſu, populi potentiæ non amicus, & optimatum fautor. [5] Ab hoc deſtitutus, primum [6] per Thraſybulum [7] Lyci filium, ab exercitu recipitur, prætorque fit apud Samum. Poſt [8] ſuffragante Theramene, [9] plebiſcito reſtituitur, [10] parique abſens imperio præficitur ſimul cum Thraſybulo & Theramene. Horum imperio [11] tanta commutatio rerum facta eſt, ut Lacedæmonii, qui paulo ante victores viguerant, perterriti [12] pacem peterent. Victi enim erant quinque præliis

1 *Tiſſaphernem, Præfectum regis Darii.*] Τισσαφέρνῃ τῷ βασιλέως στρατηγῷ δοὺς ἑαυτόν. *Idem*

2 *Cujus quum in intimam amicitiam perveniſſet.*] Εὐθὺς ἦν παρ' αὐτῷ πρῶτος καὶ μέγιστος. *Idem.*

3 *Opes ſeneſcere.*] Minui ac decreſcere. *Lambin.* debilitari. *Gebhard.* Diodorus dixit: τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα πίπτοντα. Vide Thucydid. VII. & VIII.

4 *Cum Piſandro prætore.*] Πείσανδρος Diodoro XIV. eſt πείσαρχος, ut alii notarunt, mendoſe. *Bongarſ.*

5 *Ab hoc deſtitutus.*] Immo à Piſandro adjutum, auctor eſt Thucydides. Placet itaque germana Codicis noſtri lectio: *Adhoc deſtitutus*; pro præterea ab amicis deſertus. *Adhoc* enim pro *adhuc* uſurpaſſe veteres, ad Aurel. Victorem notabamus, & ad Lucret. Giſanius. *Schott.*

6 *Per Thraſybulum Lyci filium.*] *Lycei* diſerte membranæ omnes. Qui Diodoro ac Thucydidi Στειριεὺς eſt. *Idem.* Homo juxta Plutarchum μεγαλοφωνότατος.

7 *Lyci filium.*] Excerpta *Lycei.* ἀρχαϊκῶς. Et ſic in optimis Mss. Nam *Lycei* pro *Lyci* dictum διαλύσει veteribus frequenti; ut *captivei*, *amicei*, & ſimilia. *Keuchen.*

8 *Suffragante Theramene.*] Agnonis filio. *Thucyd.* Καὶ γὰρ ὁ τῆς πολιτείας ἀφηγούμενος Θηραμένης, ἀνήρ, εἰ καί τις ἄλλος, δόξας εἶναι συνετός, τῷ δήμῳ συνεβούλευσε κατάγειν τὸν Ἀλκιβιάδην. Diodor. lib. XIII.

9 *Plebiſcito.*] Ita noſter Codex, & poſt Longolium Lambinus. Giſanii tamen ſchedæ, & Ultrajectina Editio, *populiſcito*, quod ratius eſt. Ut & infra in Epaminonda: *populiſcito non paruit.* Schotius.

10 *Parique abſens imperio præficitur.*] Membranæ noſtræ integre, *parique abiens imperio reficitur.* Idem.

11 *Tanta commutatio rerum facta eſt.*] De qua vide Iſocratem περὶ ζεύγους, & Diodorum lib XIV.

12 *Pacem peterent.* Poſt pugnam ſcilicet navalem ad Cyzicum pugnatam, in qua Mindarus Lacedæmoniorum imperator pugnans ab Alcibiade interficitur;

præliis terreſtribus, tribus navalibus: [1] in quibus ducentas naves triremes amiſerant, quæ captæ in hoſtium venerant poteſtatem. Alcibiades ſimul cum collegis receperat Ioniam, Helleſpontum, multas præterea urbes Græcas, quæ [2] in ora ſitæ ſunt Aſiæ, [3] quarum expugnaverant complures: [4] in his Byzantium. Neque minus multas conſilio ad amicitiam adjunxerant, quod in captos [5] clementia fuerant uſi. [6] ita præda onuſti, locupletato exercitu,
maximis rebus geſtis Athenas venerunt. [7] His quum ob- 6
viam [8] univerſa civitas in Pyræum deſcendiſſet, tanta fuit omnium

tur; ut tradunt Xenophon lib. I. de rebus Græciæ, Diodorus lib XIII. Plutarchus in Alcibiad. Polyæn. I. Strat. *Lambin.*

1 *In quibus ducentas naves.*] Ἦγον γὰρ τῶν ἡλωκυιῶν νεῶν οὐκ ἐλάττους διακοσίων. *Diodor.*

2 *In ora ſitæ ſunt Aſiæ.*] Sphalma in Cod. P. Dan. ubi *hora* pro *ora*.

3 *Quarum expugnaverant complures.*] Idem Codex, *quarum expugnarant quamplures:* Lege *quas*. P. Daniel.

4 *In his Byzantium*] Diodorus Siculus eodem libro tradit, proditione à quibuſdam Byzantiis facta, Byzantium ab Alcibiade noctu ſcalis ad murum admotis, eſſe captum. Plutarchus cum Diodoro congruens, unum ex proditoribus Anaxilaum Byzantium nominat. Xenophon ἑλλ. α. hos proditores enumerat, Cydonem, Ariſtonem, Anaxicratem, Lycurgum, Anaxilaum: qui poſtremus Lacedæmone poſtea proditionis accuſatus, dixit; ſe, qui Byzantius, non Lacedæmonius eſſet, non urbem prodidiſſe, ſed uxorem & liberos fame pereuntes ſervaſſe, quod omne frumentum Clearchus Lacedæmonius ſuis militibus daret, & ita abſolutus eſt. *Lambin.*

5 *Clementia.*] Nam & Byzantiis urbem reddiderunt in ſocietatem receptis, & in Lacædæmonios, qui ad aras confugerant, non ſævierunt, ſed Athenas miſerunt; ut de illis ſuo arbitrio populus ſtatueret. *Idem* Vide Diodorum XIII. Suadet idem M. Tullius lib. I. Officior.

6 *Ita præda onuſti.*] Alii Codices habent, *inde*. Mag. Diodorus Siculus: *Adducebant* (verſio eſt Lambiniana) *naves non pauciores ducentis, virorum captivorum & manubiarum magnam vim & copiam. Habebant autem naves ſuas armis & coronis aureis, & hoſtium ſpoliis ac manubiis, & aliis rebus omnibus diligenter exornatas.*

7 *His quum obviam univerſa civitas.*] Hunc glorioſiſſimum ejus in patriam reditum deſcribit Xenophon I. de reb. Gr. Juſtinus V. Nam *ad hunc redeuntis exercitus triumphum, effuſa omnis multitudo obviam procedit: & univerſos quidem milites, præcipue tamen Alcibiadem mirantur: in hunc oculos civitas univerſa, in hunc ſuſpenſa ora convertit; hunc quaſi de cœlo miſſum, & ut ipſam victoriam contuentur: laudant quæ pro patria, nec minus admirantur, quæ exul contra geſſerit; excuſantes ipſi, iratum provocatumque feciſſe.* Longol. Mag.

8 *Univerſa civitas.*] Venuſte dictum: Quomodo in eadem narratione Juſtinus. Et ſic Græci πόλιν adhibent. Theod. Prodromus:

—— ἡ γὰρ μου πόλις,
Ἐπεὶ τὸ ξυμβὰν καὶ πελώριον μάθοι,
Ἐξῄεσαν ξύγκλυδες ἐκ τῶν δωμάτων,

omnium exſpectatio viſendi Alcibiadis, ut [1] ad ejus triremem vulgus conflueret, perinde ac ſi ſolus adveniſſet. Sic enim populo erat perſuaſum, & adverſas ſuperiores, & præſentes ſecundas res, accidiſſe ejus opera. Itaque & [2] Siciliæ amiſſum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ ſuæ tribuebant, quod talem virum è civitate expuliſſent. Neque id ſine cauſa arbitrari videbantur. Nam poſtquam exercitui præeſſe cœperat, neque terra neque mari hoſtes pares eſſe potuerant. Hic ut navi egreſſus eſt, quanquam Theramenes & Thraſybulus eiſdem rebus præfuerant, ſimulque venerant in Pyræeum, tamen illum unum omnes [3] proſequebantur: & (id, quod nunquam antea uſuvenerat, [4] niſi Olympiæ victoribus) [5] coronis aureis æneiſque vulgo donabatur. [6] Ille lacrymans talem benevolentiam civium

Apud Athenæum Poſidon. v. Deipnoſ. Καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν αὐτοῦ ἐξεκέχυτο. Chryſoſtom. homil. de Babyla: Καὶ γάρ ποτε ἡνίκα ἀπὸ τῆς Δάφνης ἐπανῄει, πᾶσα μὲν ἡμῖν ἡ πόλις εἰς τὴν ὁδὸν ἐξεχύθη. *Keuchen.*

1 *Ad ejus triremem.*] Vide Diodorum & Plutarchum.

2 *Siciliæ amiſſum.*] Sic Aldus: *admiſſum* tamen Magius edit, quomodo & in noſtris ſchedis ſcriptum erat. Giſanius vero Conjectaneis Lucretianis *amiſſum* pro *amiſſione* tuetur; ut Poëta ille adhibet, *emiſſum*, *conjectum*, *refutatum*, pro emiſſione, &c. *Schott.* Talia ſunt illa apud M. Tullium; *judicatus*, pro judicatio; *comperendinatus*, pro comperendinatio, &c. *Lambin.*

3 *Proſequebantur.*] Quidam libri habent *perſequebantur*. Idem.

4 *Niſi Olympiæ victoribus.*] Unde Poëta Olympiam vocat μητέρα χρυσοστεφάνων ἀέθλων. Raro autem hac donabantur Imperatores ob præclarum facinus, aut res feliciter geſtas. De Cyro videndus Xenophon lib. VIII. Emendavit locum Ant. *Muretus*, & ex aliis Janus *Gebhardus.*

5 *Coronis aureis, æneiſque.*] Plutarchus ſimpliciter ἐστεφάνουν, dicit. *Lamb.* De æneis nihildum compertum ex antiquis Scriptoribus. Vide quæ ad hunc locum emendandum adferunt Schottus, Magius, Gebhardus, Boeclerus. Cur *æneas* addat, non immerito quæri poteſt. Nam ut Glauci Homerici væcordia videtur, permutantis χρύσεα χαλκείων, ita ridicula videri poteſt hæc χρυσέων καὶ χαλκείων permiſtio. Ego vero non dubito, quin Probi verba corrupta ſint; ita, ut ubi eſt *æneiſque*, legendum ſit *tæniiſque*. Solebant enim fere *tæniæ* cum coronis conjungi. Empedocles:

Ταινίαις τε περίστεπτος, στέφεσί τε θαλείοις.

Muretus.

6 *Ille lacrymans.*] Gaudio & recordatione præteritorum laborum ac malorum. Plutarchus in Alcibiade: Πολὺ δὲ καὶ δάκρυον τῇ χαρᾷ τῆς πόλεως ἀνεκέκρατο, καὶ μνήμη πρὸς τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων. Ex quibus verbis intelligimus, non Alcibiadem, ſed populum gaudio lacrymaſſe. *Lambin.* An autem & quatenus ex ingenti gaudio lacrymæ promanare

civium ſuorum accipiebat, [1] reminiſcens priſtini temporis acerbitatem. [2] Poſtquam Aſtu venit, [3] concione advocata, ſic verba fecit, ut nemo tam ſerus fuerit, [4] quin ejus caſum lacrymarit, inimicumque his ſe oſtenderit, quorum opera patria pulſus fuerat: perinde ac ſi alius populus, non ille ipſe qui tum flebat, eum [5] ſacrilegii damnaſſet. [6] Reſtituta ergo huic ſunt publice bona. [7] Iidemque illi Eumolpidæ ſacerdotes rurſus [8] reſecrare ſunt coacti, qui eum

manare poſſint, lis eſt inter auctores. Multa paſſim exempla ex antiquitate ſuppetunt. De Trajano Plinius, de Auguſto Suetonius conſentiunt. Lege tamen quæ de ejuſmodi lacrymis diſputat Philo Judæus in libro *περὶ δακρυχίας*. *Keuchen.*

1 *Reminiſcens.*] Codex Danielis, *reminiſci.*

2 *Poſtquam Aſtu venit.*] Idem Codex *Aſtum.* Vide quæ ad Themiſtoclem notabamus. Hunc diem, qua Athenas ab exilio remeavit, certiſſimum & quaſi fatalem illi præſignaſſe exitium, notatum eſt; quod funeſta tunc colerentur ſacra, qua templi ornamenta deponere pavimenta tegere, & juſtitio indicto à negotiis quieſcere mos erat. Sicut xv. Julii mœſtiſſima fuit, qua mulieres Athenis jejunium ſervant, & tum ſacra Adonia celebrant. *Alex. ab Alex.*

3 *Concione advocata.*] In qua pro ſe dicens oſtendit ſe nihil impie feciſſe, & contra jura omnia è civitate exterminatum eſſe. *Xenophon lib.* I.

4 *Quin ejus caſum.*] Sic meliores edunt. Ultraject. *cauſam.* Alii *cauſa.* Schott.

5 *Sacrilegii.*] Ἀσεβείας. Nam non ille res ſacras ſuſtuliſſe, ſed ſacra violaſſe, & Hermas circumcidiſſe ac truncaſſe arguebatur. Sic enim Probus ſupra: *Aſpergebatur etiam infamia, quod in domo ſua facere myſteria dicebatur.* Lamb. Nova ſignificatione *ſacrilegium* vocat myſteria ſacrorum prodita. *Longol.* Nullam enim rem ſacram furatus eſt Alcibiades. Sacrilegium vero, quod vocis notatio indicat, ſacræ rei furtum ſignificat. Ejuſdem pene criminis reus olim fuit Numenius, qui inter Philoſophos occultorum curioſior, Eleuſina ſacra interpretando vulgavit Auctor Macrobius I. Somn Scip cap. 2. *Mag.*

6 *Reſtituta ergo huic ſunt publice bona.*] Διόπερ αὐτῷ τήν τε οὐσίαν ἀπέδωκαν, ἣν ἐδήμευσαν *Diod.* Vox οὐσία proprie notat ſubſtantiam, bona, facultates, ὕπαρξιν. Lexicon Græco-Latinum Vetus, οὐσία, *patrimonium, ſubſtantia, res familiaris.* Keuchen.

7 *Iidemque illi Eumolpidæ Sacerdotes.*] Aldina hæc lectio, quæ immenſum quantum Lambino adblanditur. Scripti heic, ut ſupra, *Olympidæ*, integris literis. *Schott.*

8 *Reſecrare.*] Reſtituere, quem prius execrabilem arcebant, ut magno ſcelere impiatum. Execrabiles enim erant, quicunque à ſacris arcebantur: Quales ἐναγεῖς apud Græcos, qui εἴργοντο χερνίβων, σπονδῶν, κρατήρων, ἀγορᾶς, & qui diris publice devovebantur, κατάρατοι. In editionibus & Longoliana legitur: *rurſus teſacrare*, quod corruptum fortaſſis ex *deſacrare*, vel *reſacrare*, ut videtur. Retineo germanam ſcripturam, quæ eſt, *rurſus reſecrare*, vel *reſacrare. Rurſus* autem *reſecrare* dixit, ut *reverti rurſus* apud Suetonium & alios. Quæ licet ſpeciem habeant βαττολογίας, atque ἐκ παραλλήλου dicantur; uſitatiſſima tamen ſunt. Ita alibi: *ergo igitur*: πάλιν αὖ, ὕστερον αὖθις, & ſexcenta apud Claſſicos. *Keuchen.*

eum devoverant, [1] pilæque illæ, in quibus devotio fuerat
7 ſcripta, in mare præcipitatæ. Hæc Alcibiadi lætitia [2] minus fuit diuturna. Nam quum ei eſſent omnes honores decreti, [3] totaque reſpublica domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, & ipſe poſtulaſſet [4] ut duo ſibi collegæ darentur, Thraſybulus & Adimantus, neque id negatum eſſet: claſſe in Aſiam profectus, quod [5] apud Cymen [6] minus ex ſententia rem geſſerat, [7] in invidiam recidit. [8] Nihil enim eum non efficere poſſe ducebant. Ex quo fiebat, ut omnia minus proſpere geſta, ejus culpæ tribuerent, quum eum aut negligenter aut malitioſe feciſſe loquerentur, ſicut accidit. Nam [9] corruptum à rege, capere Cymen noluiſſe arguebant. Itaque huic maxime imputamus malo cauſam fuiſſe [10] nimiam opinionem ingenii atque virtutis. Timebatur enim non minus quam diligebatur, ne ſecunda fortuna magniſque elatus opibus, [11] tyrannidem concupiſceret. Quibus rebus factum eſt ut abſenti magiſtratum abrogarent, [12] & alium in ejus locum ſubſti-

1 *Pilæque illæ.*] Diodorus dicit non *pilas* in mare præcipites actas, ſed *δίκας*, ſententias & lites: ἔπεισε δὲ τὰς δίκας καταποντῶσαι. *Lambin.*

2 *Minus fuit diuturna.*] Scripti, *non minus fuit diuturna.*

3 *Totaque reſpublica domi belliqne tradita.*] Τὸ δὲ πλῆθος τελέιον αὐτὸν στρατηγὸν κατέστησεν αὐτοκράτορα, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν. *Diodor.*

4 *Ut duo ſibi collegæ.*] Εἵλετο δὲ καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἐκεῖνος, οὓς ἤθελεν Ἀδείμαντον καὶ Θρασύβουλον. *Idem.*

5 *Apud Cymen.*] Cyme, Cyma vel Cuma πόλις Αἰολίδος περὶ τὴν Λέσβον. Vide Stephan. & alios. Nonnulli corrupte *Symen* legunt. Quæ inſula eſt Cariæ vicina apud Strab. XIV.

6 *Minu[illegible] tia.*] Culpa Antiochi gu[illegible]em vetuerat Alcibi[illegible]lio decertare. Xe[illegible] ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὰς [illegible]ν. Sic Diodorus & Plutarchus.

7 *In invidiam.*] Οἱ δ' ἐν οἴκῳ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἡ ναυμαχία, χαλεπῶς εἶχον τῷ Ἀλκιβιάδῃ. *Xenoph.*

8 *Nihil enim eum non efficere.*] Οἰόμενοι δι' ἀμέλειάν τε καὶ ἀκράτειαν ἀπολωλεκέναι τὰς ναῦς. *Idem.*

9 *Corruptum à Rege.*] Aut ab ejus Satrape Pharnabazo, in cujus amicitiam, ut arguebant ejus inimici, fuerat receptus. *Diodor.*

10 *Nimiam opinionem ingenii.*] Vide Plutarchum.

11 *Tyrannidem concupiſceret.*] Exſtat narrationis obliquæ tale in Sopatro Rhetore exemplum, interprete Joan. Nunneſio Valent. lib. III. Inſtit. Rhet. ex Hermogene: *Alcibiades*, inquit, *poſt ea quæ Cyzici acciderant, cum ſatellites, qui eum cuſtodirent, petiiſſet; accuſatur tyrannidis.* Schottus.

12 *Et alium in ejus locum.*] Cononem: *Juſtin.* v. *Oroſ.* II. Græci adjungunt novem

ſubſtituerent. Id ille ut audivit, [1] domum reverti noluit, [2] & ſe Perinthum contulit, ibique tria caſtella communivit, [3] Bornos, Byziam, Macrontichos: [4] manuque collecta, primus Græciæ in Thraciam introiit: glorioſius exiſtimans barbarorum præda locupletari quam Grajorum. Qua ex re [5] creverat cum fama, tum opibus, magnamque 8
amicitiam ſibi [6] cum quibuſdam regibus Thraciæ pepererat. [7] Neque tamen à charitate patriæ potuit recedere. Nam quum apud Ægos flumen [8] Philocles prætor Athenienſium claſſem conſtituiſſet ſuam, [9] neque longe abeſſet Lyſan-

vem alios; Διομέδοντα, Λέοντα, Περικλέα, Ἐρασινίδην, Ἀριστοκράτην, Ἀρχέστρατον, Πρωτόμαχον, Θρασύλλον, Ἀριστογένην. *Xenoph. Diod. Plut.*

1 *Domum reverti noluit.*] *Αὐτὸς αὐτοῦ κατέγνω φυγήν.*

2 *Et ſe Perinthum contulit.*] Emendatio Longoliana, qua Lambinus cum Savarone acquieſcunt. Libri variant. Cod. P. Danielis *Pactya* legit. Savaronis *Petye*. Puteani *patere pactis*. Venet. Aldin. *Pataram*: Magius *Patras*. Ortelius ex Ptolemæo & Plutarcho *Pactyam*. Sed Codex vetus Longolii *Parinthum* exhibet, unde *Perinthum* poſtea factum. Ait Plutarchus confeſtim illum in Thraciam migraſſe, quare *Patara* civitas Lyciæ mihi ſuſpecta. Sic Longol. & Lamb. Ergo *Perinthum* emendandum, quæ Urbs Thraciæ ad Propontidem, Heraclea etiam nuncupata; Plin. XLIII. II. Ptolem. III. Steph. de Urbibus; à qua non longe abeſt *Biza* vel *Bizia*, ut hic male legunt. *Mag.*

3 *Bornos, Byziam, Macrontichos.*] Ego hoc modo lego: *Bornos, Byſanthen, & Macroncithos* ex Ptolemæi Thraciæ deſcriptione, & Plutarchi Alcibiade. *Ortelius.* Vulgo *Bornos, Byzyam, Themeonticos.* Male. Legendum, *Bornos, Byſanthen, Neontichos.* Βισάνθη oppidulum hoc loco Ptolemæo. Νέον τεῖχος, Scylaci. *Voßius.*

4 *Manuque collecta primus Græciæ in Thraciam introiit.*] Sic Lambinus emendavit. Scripti tamen Codices: *manu conjecta primus Græciæ civitatis*, &c. Quod neſcio cur Lambinus repudiavit. Salluſtius enim ita loquitur non raro. Quidam vero *Græcæ civitatis*, quod minus probo. *Schott.*

5 *Creverat cum fama, tum opibus.*] Ita Codex P. Dan. Vulgati: *Creverat ejus fama tum opibus.*

6 *Cum quibuſdam regibus Thraciæ.*] Cum Medoco & Seuthe. Diodor. lib. XIII. Καὶ λέγεται ὅτι Μήδοκος καὶ Σεύθης οἱ Θρᾳκῶν βασιλεῖς, εἰσὶν αὐτῷ φίλοι. *Lambin.*

7 *Neque tamen à charitate patriæ.*] Quæ una omneis omnium caritates complexa eſt. Diodorus eodem libro: *Cum cuperet*, inquit, *Alcibiades magnum quiddam è re patriæ efficere, ut populum in antiquam erga ſe benevolentiam reſtitueret.* Idem.

8 *Philocles.*] Sic legendum, non, ut habent libri quidam vulgati, *Philodes.* Sic enim Xenophon lib. II. de rebus Græc. πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο Ἀδείμαντον, καὶ τρίτον Φιλοκλέα. *Idem.* Atque eodem modo Φιλοκλέα vocat illum Diodorus, non Φιλοδέα, quod ex conjunctione literarum ortum apud Nepotem.

9 *Neque longe abeſſet Lyſander.*] Erat enim Lampſaci, quam urbem paullo ante ceperat. Lampſacus autem diſtat ab Helleſponto, ut ait Xenophon, ſtadia circiter XV. ubi erat Alcibiades, ut

Lyſander prætor Lacedæmoniorum, qui in eo erat occupatus, [1] ut bellum quam diutiſſime duceret, quod ipſis [2] pecunia à rege ſuppeditabatur: contra [3] Athenienſibus exhauſtis, præter arma & naves [4] nihil erat ſuper: Alcibiades ad Athenienſium venit exercitum, ibique [5] præſente vulgo agere cœpit, ſi vellent, [6] ſe coacturum Lyſandrum aut dimicare, aut pacem petere. [7] Lacedæmonios eo nolle confligere claſſe, quod pedeſtribus copiis pluſquam navibus valerent. Sibi autem eſſe facile [8] Seuthem [9] regem Thracum deducere, ut eos terra depelleret. Quo facto neceſſario aut claſſe conflicturos, aut bellum compoſituros. Id etſi vere dictum [10] Philocles animadvertebat, tamen

ſupra cognovimus. *Lamb.* De hac lege, quæ ad Themiſtoclem notavimus.

1 *Ut bellum quam diutiſſime duceret.*] Sic Xenophon, Diodorus & Plutarchus. *Ducere bellum*, frequens Ciceroni & aliis.

2 *Pecunia à Rege ſuppeditabatur.*] Cyro Darii filio. Decem enim Daricorum millia Lyſandro petenti ut ſtipendio obolus adjungeretur, Cyrus dederat. Plutarchus in Lyſandro. *Magius.* Diodorus ſummam non exprimit, ſed ait illum χρήματα πολλὰ πρὸς τὰς τῶν στρατιωτῶν διαφορὰς à Cyro accepiſſe. lib. XIII.

3 *Athenienſibus exhauſtis.*] Diod. Οὐ δυνάμενοι τὸν πλείω χρόνον ἐκεῖ διατρίβειν, καὶ διατρέφειν τὰς δυνάμεις, id eſt, *cum diutius non poſſent illic commorari & alere ſuas copias.* Idem paullo poſt: Τό τε στρατόπεδον σιτοδείᾳ κατεῖχε. *Lambin.*

4 *Nihil erat ſuper.*] Anaſtrophe, pro *nihil ſupererat.*

5 *Præſente vulgo.*] Παρόντος πλήθους, præſentibus militibus. *Idem.*

6 *Se coacturum Lyſandrum.*] Lege Plutarchum & Diodorum, qui in hac narratione parum à Cornelio diſſentiunt.

7 *Lacedæmonios eo nolle confligere claſſe.*] Præponunt alii *reſpondent*, putantes hoc, quod ſequitur, eſſe reſponſionem Athenienſium, quibuſcum egerat Alcibiades de communicando ſecum imperio. Quod contra contextum, & Hiſtoriæ fidem.

8 *Seuthem.*] Vel *Seuthen*: Quod Græcum eſt. *Kmchen* Nonnulla exemplaria *Seucem* habent, alia *Scotym.* Mag. Lamb. Plutarchus ait, exiſtimatum fuiſſe à nonnullis, Alcibiadem, quæ præfectis exercitus Athenienſium pollicitus erat, præſtare, & ipſis adjumentum afferre potuiſſe; ſi Thracum tumultuariam manum, quam in armis paratam habebat, terreſtri itinere in Lacedæmonios convertiſſet. *Magius.*

9 *Regem Thracum deducere.*] Ultrajectinus *inducere*: non male. *Schottus.* Quod eſſet ſubdolis artibus promovere. Infra Annibale: *Si forte Carthaginienſes ad bellum Antiochi ſpe induciaque inducere poſſet.* Gebhard.

10 *Philocles.*] Xenophon tradit, prætores, & maxime Tydæum ac Menandrum juſſiſſe eum abire: ſe enim, non illum exercitui præeſſe. Sic Xenophon: Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν. Plutarchus: Οὐ προσεῖχον οἱ στρατηγοί, Τυδεὺς δὲ καὶ πρὸς ὕβριν ἐκέλευσεν ἀποχωρεῖν. Diodorus: Ταχέως αὐτὸν ἐκέλευσαν ἀπιέναι, καὶ μηκέτι προσπελάζειν τῷ στρατοπέδῳ. *Lambinus.*

1 *Juxta*

men poſtulata facere noluit, quod ſentiebat ſe, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum. Et ſi quid ſecundi eveniſſet, nullam in ea re ſuam partem fore: contra ea, ſi quid adverſi accidiſſet, ſe unum ejus delicti futurum reum. Ab hoc diſcedens Alcibiades, *Quoniam*, inquit, *victoriæ patriæ repugnas, illud moneo*, [1] *juxta hoſtes caſtra habeas nautica. Periculum eſt enim ne immodeſtia* [2] *militum noſtrorum occaſio detur Lyſandro noſtri opprimendi exercitus.* [3] Neque ea res illum fefellit. Nam Lyſander quum [4] per ſpeculatores comperiſſet, [5] vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe, naveſque pene inanes relictas: tempus rei gerendæ non dimiſit, eoque impetu totum

1 *Juxta hoſtes caſtra habeas nautica.*] In Annibale: *Seſeque ad ſua caſtra nautica retulerunt.* Livius lib. XXX. cap. 9. *navalia caſtra* dixit. Differebant autem hæc caſtra ab aliis partim in eo, quod ſemper fierent in littore, partim ideo, quia diverſa ratione muniebantur. Eratque muniendi iſta ratio duplex: vel à terra, vel à mari. A terra ducebatur foſſa cum vallo, ab una parte maris in alteram, forma ut videtur, ſemicirculari. Ita legimus apud Homerum aliquoties, & apud Polyb. lib. I. cap. 29. Diodorus lib. XI. de Amilcare: *Quicquid eſt navium longarum ſubduxit, profunda ea foſſa, ligneoque vallo circumdans.* Τείχει ξυλίνῳ περιέλαβε, ait, quod notandum eſt. Similia & de Ducibus claſſis Perſicæ tradit. A mari, ſive potius in ipſo mari, ſtabuebantur ligna præacuta validaque, veluti in portu, & ante ipſa onerariæ, quarum præſidio & caſtra ipſa tuta eſſe, & naves ſecure egredi ac redire poſſent *Schefferus* lib. III. cap. 4. De Militia Navali. Vide Grot. ad *l. ult. ff.* in Flor. Sparſ. *Si à parente quis manum. fit.* Keuchen.

2 *Militum noſtrorum.*] Cod. P. Daniells, *veſtrorum.* Sic pro ſequens τὸ *noſtri* idem *veſtri.* Idem.

3. *Neque ea res illum fefellit.*] Salluſtius: *neque ea res me falſum habuit.* Plutarchus pluribus verbis: Ὅτι μέντοι τὰς ἁμαρτίας τῶν Ἀθηναίων ὀρθῶς συνεῖδε, ταχὺ τὸ ἔργον ἐμαρτύρησεν.

4 *Per ſpeculatores.*] Qui alii fuerunt ab exploratoribus apud antiquos. Vide Feſtum & alios, qui notarunt differentiam. Vocis hoc loco primaria appellatio eſt, pro iis, quos κατόπτας Græci appellabant; à quibus diverſi fuerunt ſatellites iſti principales ſeu λογχοφόροι, qui ab antiquo in legionibus militabant. *Keuchen.*

5 *Vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe.*] Aliis circumſtantiis narrat Polyænus lib. I. *Vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe.*] Hoc ſincerum eſt in Excerptis. Longolius tamen edidit, *prædatam exiſſe.* Ut alibi, *effuſa vulgus.* Et apud Poëtam: *in vulgum ambiguam*; niſi locus mendoſus ſit, ut volunt eruditi, queis libere aſſentior. Sergius in editione ſecunda Donati: *Vulgus & neutro & fœminino genere legimus apud Virgilium. In fœminino: In vulgum ambiguam. Neutro: ignobile vulgus.* Quam tamen Grammatici ſcripturam mire carpit doctiſſ. Voſſius de Analog. lib. I. Vide Joann. Baptiſt. Pium in Annotat. poſterioribus. *Keuchen.*

9 totum bellum [1] delevit. At Alcibiades, victis Athenienſibus, non ſatis tuta eadem loca ſibi arbitrans: [2] penitus in Thraciam ſe ſupra Propontidem abdidit, ſperans ibi facillime ſuam fortunam occuli poſſe: falſo. Nam Thraces poſtquam eum cum magna pecunia veniſſe ſenſerunt, inſidias ei fecerunt: qui ea, quæ apportavit, abſtulerunt, ipſum capere non potuerunt. Ille, cernens nullum locum ſibi tutum in Græcia, [3] propter potentiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum [4] in Aſiam tranſiit. Quem quidem adeo

1 *Delevit.*] Omnes enim naves in Lyſandri poteſtatem venerunt; novem aut decem exceptis, cum quibus fugit Conon ad Euagoram. Philocles & Adimantus Imperatores vivi capti ſunt: quorum prior à Lyſandro ſupplicio affectus eſt; quod decreviſſet Athenis, ut omnibus hoſtibus, qui in bello caperentur, pollex manus dexteræ præcideretur, quo haſtam ferre non poſſent, remigare poſſent; quemadmodum narrat Plut. in Lyſandro, & Xenoph. II. de rebus Græciæ; quanquam Xenophon, ut tota dextera manus bello captis præcideretur, ab Athenienſibus decretum fuiſſe ſcribit. Hic idem Philocles, ut refert Xenophon, Corinthios aliquot & Andrios bello captos è ſaxo dejecerat. *Lambin.* Mos iſte à barbaris uſitatus, ut captivos vario ſuppliciorum modo afficerent. Curt. v. 5. Flor. III. 4. Vide Zopyri hiſtoriam apud Herod. III. & Juſtin. I.

2 *Penitus in Thraciam.*] Malim *penitius.* Schott. Plutarchus eum in Bithyniam profectum eſſe tradit; ibique à Thracibus, qui illic erant, compilatum & ſpoliatum. Bithyniæ autem partem Thraces incolebant. Xenoph. lib. III. ἑλλην. Ἐλθὼν ὁ Δερκυλλίδας εἰς τὴν Βιθυνίαν Θρᾴκην. *Lambin.* Atque ipſi Thraces Bithyni dicti, poſtquam in Aſiam transfretaſſent. Lege Herodotum.

3 *Propter potentiam Lacedæmoniorum.*] Qui terræ & maris imperium obtinebant. Plutarch. Φοβηθεὶς ἄρχοντας γῆς καὶ θαλάττης Λακεδαιμονίους. *Lambin.* De quorum θαλαττοκρατίᾳ, lege quæ ſecundum ſcriptores & tempora notavit ad Polybii lib. I. Incomparabilis Caſaubonus.

4 *In Aſiam.*] In Phrygiam, in qua erat Pharnabazus; quo adjutore & interprete ſperabat fore, ut ſibi ad Artaxerxem aditus pateret. *Lambin.* Aſia appellatione γενικωτέρᾳ multas provincias complectebatur, quæ Aſianam diœceſim conſtituebant vicario ſubjectam, ſed quæ Aſia ἰδικωτέρως dicebatur, Proconſulis adminiſtrationi ſubjacebat. Aſiana autem diœceſis Aſiam illam includebat omnem, quam veteres ἰδίως ſic vocarunt, cujus & duas partes fecit Agrippa, citeriorem & ulteriorem. Longe majoribus terminis eam circumſcribit Strabo, qui eo nomine intelligi voluit, quicquid intra Ponticum, Hegæum & Cilicium maria concludebatur, ad inſtar peninſulæ. Duabus his partibus Aſiæ nomen proprium factum. Citerior Lydiam, Cariam, Myſiam, Phrygiam & Helleſpontum continebat. Pars ſuperior Pamphyliam, Lycaoniam, Galatiam, Piſidiam, Iſauriam & Ciliciam. Hujus diviſionis expreſſa veſtigia reperio in Thracenſium provincia & Anatolica infimis Imperii temporibus, ut apud Conſtantinum περὶ θεμάτων legere eſt. Τὸ Θρᾳκησίων θέμα plane reſpondet Aſiæ citeriori: τὸ ἀνατολικὸν, ulteriori. Hinc utrumque θέμα μικρᾶς Ἀσίας nomine appellatum tradit Conſtantinus. Utriuſque

adeo ſua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei [1] Grunium dederat in Phrygia caſtrum, ex quo [2] quinquaginta talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis ſervire pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. ſed videbat id [3] ſine Rege Perſarum non poſſe fieri: ideoque eum amicum ſibi cupiebat adjungi: neque dubitabat facile ſe conſequuturum, ſi modo ejus conveniendi habuiſſet poteſtatem. Nam [4] Cyrum fratrem [5] ei bellum clam parare, [6] Lacedæmoniis adjuvantibus, ſciebat. id ſi ei aperuiſſet, magnam ſe ab eo initurum gratiam videbat. Hæc quum moliretur, peteretque à Pharnabazo, ut ad regem [7] mitteretur: [8] eodem tempore Critias * cæterique tyranni Athenien-

que fere ἡμιση̃ provincias comprehendebat Ἀσιανὴ διοίκησις. *Salmaſ.*

1 *Grunium.*] Sic legendum, non ut habent libri quidam vulgati, *Grimium.* Quanquam licet etiam *Grynium* legere, ut eſt in exemplis Baſileenſibus, & idem valet. Commemorat hunc locum & Xenoph. lib. III. ἑλλ. non longe à principio: ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβρειον καὶ Παλαιγάμβρειον· ὁ δὲ Μυρίναν καὶ Γρύνιον. δῶρον δὲ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως. *Lambin.*

2 *Quinquaginta talenta vectigalis capiebat.*] Vulgati, *habebat.*

3 *Sine Rege Perſarum.*] Artaxerxe. *Lambin. Longol.* Hic enim mortuo tunc Dario Perſis imperabat. *Magius.* Vide Juſtin. VI. Cognomento μνήμων dictus, ſive ut Hieronymus interpretatur, *Recordans.* Druſius, Berneccerus, & alii.

4 *Cyrum fratrem.*] Cyrum minorem, Darii & Paryſatidis filium. *Lamb.* Cui pater moriens civitates, quarum præfectus erat, teſtamento legavit. *Juſtin.* VI. Dictus eſt Cyrus à flumine Cyro. *Strabo* XV. A κύων, canis. *Vilalpand.* Cujus ubera ſuxiſſe credebatur, quia ejus nutrix dicebatur Σπακώ. *Herodot.* Hodie سك Sâac, quod Medis canis. *Thyſ.* Vel à Cyrus, quod Perſis Sol. *Plutarch. Cteſ. Plethon. Briſſon.* Unde Græcorum Κύριος profluxit, quia Sol credebatur Dominus Univerſi. Vide Teixeram & Schich. Tarich. Priora indubie falſa ſunt. Poſterius diſplicet Scaligero VI. de Emendat. Tempor. Quia ſol Perſis Coreſed, Cores vero cibus & ſarietas. Proculdubio nomen illud regium fuit, vel à Sole, vel ab imperio deductum. *Kai* Perſis Princeps, unde prima ejus ſyllaba *Cai*, vel *Cy.* Quid ultima *res* ſignificet, quæri poteſt. Nam non eſt ex Hebræo ראש. *Horn.*

5 *Ei bellum clam parare.*] Juſtinus: *Itaque occulte adverſus fratrem bellum parabat.*

6 *Lacedæmoniis adjuvantibus.*] Addit Juſtinus; *fuiſſe memores Athenienſi bello enixe ſe ejus opera adjutos.* Illorum Dux tum erat Clearchus, cui addunt Proxenum Bœotium & Mnemonem Theſſalum.

7 *Mitteretur.*] Quidam legendum putant, *admitteretur.* Lambin.

8 *Eodem tempore Critias.*] Ille, qui ΠΑΗΜΟΧΘΗ appellatur tyrannus, unus è triginta, quos Lyſander Athenienſibus impoſuit: ſed omnium fere immaniſſimus & ſceleſtiſſimus, ut

 non

nienſium [1] certos homines ad Lyſandrum in Aſiam miſerunt, qui eum certiorem facerent, niſi Alcibiadem ſuſtuliſſet, nihil earum rerum fore ratum, [2] quas ipſe Athenis conſtituiſſet. Quare ſi ſuas res geſtas manere vellet, illum perſequeretur. [3] His Lacon rebus commotus, ſtatuit accuratius ſibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renunciat, quæ regi cum Lacedæmoniis eſſent; niſi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidiſſet. Non tulit hoc ſatrapes, & violare clementiam, quam regis opes minui maluit. Itaque miſit [4] Syſamithren & [5] Bagoam [6] ad Alcibiadem

non injuria ἁπλῶς Tyrannus nominetur. *Caſaubon.*

* *Cæterique.*] XXIX. Quorum nomina à Xenophonte numerantur lib. II. ἑλλην.

1 *Certos homines.*] Sed Plutarchus tradit, non ante adductum eſſe Lyſandrum, ut Alcibiadem de medio tollendum curaret, quam id nominatim ab Ephoris ei mandatum eſſet: ſive quod ingenium viri ad res magnas ſuſcipiendas promptum atque expeditum extimeſcerent; ſive quod Agidi gratiam facere vellent. *Lamb.* Vide Iſocrat. Orat. περὶ ζεύγους.

2 *Quas ipſe Athenis conſtituiſſet.*] Quæ ipſo auctore, agenteque ſunt conſtitutæ in procuratione reipublicæ ſcilicet, ἐκείνου τὴν πολιτείαν ἄγοντος. *Boecler.*

3 *His Lacon.*] Inſpecti Savaroni libri, *his latoribus commotus.* Sed exſtitit ab ignorantia alterius. Probo aliorum librorum ſcripturam, *Laco.* Ad eum modum Græca terminant Latini. Hinc Priſcianus lib. I. Expellitur N à Græcis in ων deſinentibus, quum in Latinam tranſeunt formam, ut *Demipho*, *Simoleo*, *Draco.* Sic Statio *Agamemno.* Per Laconem intelligit Lyſandrum, & ita bis infra vocat Ageſilaum. Itaque recte ſcriptum eſt in Timotheo: *A quo cum Laco pecuniam numeratam accepiſſet.* Diodor. XIII. de Gylippo: τούτου διαλεχθέντος τοῦ Λάκωνος μετέπεσε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν Διοκλέους γνώμην ἐκύρωσε. *Gebhard.*

4 *Syſamithren.*] Libri quidam, *Suſamythrem.* Unde alii, *Suſamethrem.* Malo tamen *Suſamithrem*, quem ex Plutarcho Pharnabazi patruum fuiſſe, adducunt Magius & Lambinus. Nomen Perſicum eſt, quo etiam vocatus Nauræ Satrapes apud Curtium lib VIII. cap. 2.

5 *Bagoam.*] Libri quidam *Bagaum.* Magius ac Lambinus ex Plutarcho *Magaum* reponunt. Ego ſequor hoc loco Schotti judicium, & veteris libri auctoritatem. Diodor. nomina percuſſorum non exprimit, contentus monuiſſe ἐπαποστεῖλαι τοὺς ἀνελοῦντας κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἀλκιβιάδην. *Gebhard.* Sane *Bagoam* legendum: Nam non tam eſt nomen proprium, ut vult Serrarius, quam commune, Perſis ſignificans Eunuchum. Vide Plinium XIII. Ovidius II. Amor.

Quem penes eſt Dominam ſervandi cura
Bagoi.

Sic Alexandri M. Eunuchus fuit Bagoas. *Curt.* X. & Herodis quoque. *Joſeph.* XVII. 3.

6 *Ad Alcibiadem interficiendum.*] Diodorus lib. XIV. de morte Alcibiadis duplicem affert hiſtoriam: unam brevem & nudam: Pharnabazum Darii Satrapen, ut gratiam iniret à Lacedæmoniis, comprehenſum Alcibiadem Athenienſium occidiſſe: Φαρνάβαζος, inquit ille, ὁ Δαρείου σατράπης, Ἀλκιβιά-

biadem interficiendum, quum ille eſſet in Phrygia, iterque ad regem [1] pararet. Miſſi, clam [2] vicinitati in qua tum Alcibiades erat, dant negocium, ut eum interficiant. Illi quum eum [3] ferro aggredi non auderent, [4] noctu ligna contulerunt [5] circa caſam eam, in qua quieſcebat, eamque ſuccenderunt, ut incendio conficerent quem manu ſuperari poſſe diffidebant. Ille autem ſonitu flammæ excitatus, quod gladius ei erat ſubductus, familiaris ſui [6] ſubalare

κιβιάδην τ̃ Ἀθηναῖον συλλαβεῖν ἀνελεῖν, χαριζόμενος βουλόμενος Λακεδαιμονίοις. Alteram longiorem & ſuarum cauſarum expoſitione illuſtratam: cujus auctorem Ephorum ſcribit, quæ eſt hujuſmodi: Alcibiadem cum cognoviſſet, Cyrum de inferendo fratri bello cogitare,: veniſſe ad Pharnabazum, ab eoque petiviſſe, ut ſibi omnium primo liceret eo adjuvante, & aditum ad regem patefaciente, Cyri conſilium Regi Artaxerxi enuntiare: Pharnabazum Alcibiadi hoc invidiſſe, & quod ab Alcibiade acceperat, ſibi vindicantem, fidos homines ad regem miſiſſe, qui Cyri cogitata ei ſignificarent: Alcibiadem à Pharnabazo repulſam paſſum, ad Paphlagoniæ Satrapam ſe contuliſſe; ut, quod ſibi negarat Pharnabazus, ab eo impetraret: Pharnabazum hoc comperto, certos homines, qui eum in itinere interficerent, miſiſſe. *Lambin.*

1 *Pararet.*] Vulgati, *compararet.*

2 *Vicinitati.*] Codex vero Burgenſis ſic habet: *Miſſi clam in civitatem, in qua tum Alcibiades erat, introëunt: quibus datum negotium, ut eum interficiant.* Sed hæc lectio improbanda. *Magius.* Plutarchus & Diodorus *κώμη.* Sic & M. Tullius uſurpavit nomen vicinitatis. *Lambin.* Græci tamen *κώμην* uſurpant pro populis in civitate degentibus. Unde cum Suidas explicaſſet vicum; addit, *τὰς ἐν τῇ πόλει δήμους κώμας προσαγορεύουσι.* Hanc vicinitatem Meliſſam vocatam ſcribit Athenæus lib. XIII. Quam nomen urbis eſſe, communiter etiam tradunt Geographi. Vide lubet eundem Suidam & Stephanum. *Keuchen.*

3 *Ferro aggredi.*] Libri quidam veteres habent, *cum ſecurò aggredi.* Quæ ſcriptura quomodo ferri poſſit, aut quid ſibi velit, non video; niſi dicamus *ſecurò* poſitum pro *ſecurè*: ut *arcanò* dicebant veteres pro *arcanè*, & *tutò* pro *tutè*, & *manifeſtò* pro *manifeſtè*, & ſimilia. Plutarchus: *οὐκ ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν.* *Lambin. Mag.*

4 *Noctu ligna contulerunt.*] Diodor. *Νυκτὸς περιθεῖναι ξύλων πλῆθος.*

5 *(circa caſam eam.)* Diſſentiunt heic Codices & Commentatores. Alii: *Circa domum ſtramineam.* Lambini hæc lectio: Qui etiam conjicit *ſcenam ſtramineam*, quia Diodorus: *Τοὺς δὲ καταλαβόντας ἔν τινι κώμῃ Φρυγίας κατεσκηνωκότα.* Sed Cl. Schottus hanc temeritatem merito caſtigavit. Savaronis, aliique libri *Samineam.* Folium Sibyllæ. Quoniam in Mss. reperitur *circa Sammeam*, non abſurdum eſt, emendationi Schoppianæ accedere, *circa caſam eam.* Schorri conjectura quam non ut certam, ſed conferendæ ſymbolæ ad aliorum acumina excitanda ſtatuit; *circa ſcandulam*, vel *circa ſcamillum*, quo quieſcebat: ejus eſt pretii, quo eam ipſe auctor venditavit. *Gebhard.* Vide *Boeclerum.* Lege *circa domum Saniſinam.* Saniſene appellatur tractus in confinio Phrygiæ & Galatiæ. *Voſſius.*

6 *Subalare telum.*] Intelligit ſicam, quam *μάχαιραν μικρὰν* vocat Cedrenus. Paulus JC. appellatione *telorum* omnia accipi dicit, quibus ſinguli homines

omnium exſpectatio viſendi Alcibiadis, ut [1] ad ejus triremem vulgus conflueret, perinde ac ſi ſolus adveniſſet. Sic enim populo erat perſuaſum, & adverſas ſuperiores, & præſentes ſecundas res, accidiſſe ejus opera. Itaque & [2] Siciliæ amiſſum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ ſuæ tribuebant, quod talem virum è civitate expuliſſent. Neque id ſine cauſa arbitrari videbantur. Nam poſtquam exercitui præeſſe cœperat, neque terra neque mari hoſtes pares eſſe potuerant. Hic ut navi egreſſus eſt, quanquam Theramenes & Thraſybulus eiſdem rebus præfuerant, ſimulque venerant in Pyræeum, tamen illum unum omnes [3] proſequebantur: & (id, quod nunquam antea uſuvenerat, [4] niſi Olympiæ victoribus) [5] coronis aureis æneiſque vulgo donabatur. [6] Ille lacrymans talem benevolentiam civium

Apud Athenæum Poſidon. v. Deipnoſ. Καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν αὐτοῦ ἐξεκεχύντο. Chryſoſtom. homil. de Babyla: Καὶ γάρ ποτε ἡνίκα ἀπὸ τῆς Δάφνης ἐπανῄει, πᾶσα μὲν ἡμῖν ἡ πόλις εἰς τὴν ὁδὸν ἐξεχύθη. *Keuchen.*

1 *Ad ejus triremem.*] Vide Diodorum & Plutarchum.

2 *Siciliæ amiſſum.*] Sic Aldus: *admiſſum* tamen Magius edit, quomodo & in noſtris ſchedis ſcriptum erat. Giſanius vero Conjectaneis Lucretianis *amiſſum* pro *amiſſione* tuetur; ut Poëta ille adhibet, *emiſſum*, *conjectum*, *refutatum*, pro emiſſione, &c. *Schott.* Talia ſunt illa apud M. Tullium; *judicatus*, pro judicatio; *comperendinatus*, pro comperendinatio, &c. *Lambin.*

3 *Proſequebantur.*] Quidam libri habent *perſequebantur.* Idem.

4 *Niſi Olympiæ victoribus.*] Unde Poëta Olympiam vocat μητέρα χρυσοστεφάνων ἀέθλων. Raro autem hac donabantur Imperatores ob præclarum facinus, aut res feliciter geſtas. De Cyro videndus Xenophon lib. VIII. Emendavit locum Ant. *Muretus*, & ex aliis Janus *Gebhardus.*

5 *Coronis aureis, æneiſque.*] Plutarchus ſimpliciter ἐστεφάνουν, dicit. *Lamb.* De æneis nihildum compertum ex antiquis Scriptoribus. Vide quæ ad hunc locum emendandum adferunt Schottus, Magius, Gebhardus, Boeclerus. Cur *æneas* addat, non immerito quæri poteſt. Nam ut Glauci Homerici væcordia videtur, permutantis χρύσεα χαλκείων, ita ridicula videri poteſt hæc χρυσέων καὶ χαλκείων permiſtio. Ego vero non dubito, quin Probi verba corrupta ſint; ita, ut ubi eſt *æneiſque*, legendum ſit *tæniiſque.* Solebant enim fere *tæniæ* cum coronis conjungi. Empedocles:

Ταινίαις τε περίστεπτος, στέφεσί τε θαλείοις.

Muretus.

6 *Ille lacrymans.*] Gaudio & recordatione præteritorum laborum ac malorum. Plutarchus in Alcibiade: Πολὺ δὲ καὶ δάκρυον τῷ χαίροντι τῆς πόλεως ἀνεκέκρατο, καὶ μνήμη πρὸς τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων. Ex quibus verbis intelligimus, non Alcibiadem, ſed populum gaudio lacrymaſſe. *Lambin.* An autem & quatenus ex ingenti gaudio lacrymæ promanare

civium ſuorum accipiebat, [1] reminiſcens priſtini temporis acerbitatem. [2] Poſtquam Aſtu venit, [3] concione advocata, ſic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, [4] quin ejus caſum lacrymarit, inimicumque his ſe oſtenderit, quorum opera patria pulſus fuerat: perinde ac ſi alius populus, non ille ipſe qui tum flebat, eum [5] ſacrilegii damnaſſet. [6] Reſtituta ergo huic ſunt publice bona. [7] Iidemque illi Eumolpidæ ſacerdotes rurſus [8] reſecrare ſunt coacti, qui eum

manare poſſint, lis eſt inter auctores. Multa paſſim exempla ex antiquitate ſuppetunt. De Trajano Plinius, de Auguſto Suetonius conſentiunt. Lege tamen quæ de ejuſmodi lacrymis diſputat Philo Judæus in libro περὶ ἀποικίας. *Keuchen.*

1 *Reminiſcens.*] Codex Danielis, *reminiſci.*

2 *Poſtquam Aſtu venit.*] Idem Codex *Aſtum.* Vide quæ ad Themiſtoclem notabamus. Hunc diem, quo Athenas ab exilio remeavit, certiſſimum & quaſi fatalem illi præſignaſſe exitium, notatum eſt; quod funeſta tunc colerentur ſacra, quo templi ornamenta deponere pavimenta tegere, & juſtitio indicto à negotiis quieſcere mos erat. Sicut xv. Julii mœſtiſſima fuit, qua mulieres Athenis jejunium ſervant, & tum ſacra Adonia celebrant. *Alex. ab Alex.*

3 *Concione advocata.*] In qua pro ſe dicens oſtendit ſe nihil impie feciſſe, & contra jura omnia è civitate exterminatum eſſe. *Xenophon lib.* 1.

4 *Quin ejus caſum.*] Sic meliores edunt. Ultraject. *cauſam.* Alii *cauſa.* Schott.

5 *Sacrilegii.*] Ἀσεβείας. Nam non ille res ſacras ſuſtuliſſe, ſed ſacra violaſſe, & Hermas circumcidiſſe ac truncaſſe arguebatur. Sic enim Probus ſupra: *Aſpergebatur etiam infamia, quod in domo ſua facere myſteria dicebatur.* Lamb. Nova ſignificatione *ſacrilegium* vocat myſteria ſacrorum prodita. *Longol.* Nullam enim rem ſacram furatus eſt Alcibiades. Sacrilegium vero, quod vocis notatio indicat, ſacræ rei furtum ſignificat. Ejuſdem pene criminis reus olim fuit Numenius, qui inter Philoſophos occultorum curioſior, Eleuſina ſacra interpretando vulgavit Auctor Macrobius 1. Somn Scip cap. 2. *Mag.*

6 *Reſtituta ergo huic ſunt publice bona.*] Διόπερ αὐτῷ τήν τε οὐσίαν ἀπέδωκεν, ἣν ἐδήμευσαν *Diod.* Vox οὐσία proprie notat ſubſtantiam, bona, facultates, ὕπαρξιν. Lexicon Græco-Latinum Vetus, οὐσία. *patrimonium, ſubſtantia, res familiaris.* Keuchen.

7 *Iidemque illi Eumolpidæ Sacerdotes.*] Aldina hæc lectio, quæ immenſum quantum Lambino adblanditur. Scripti heic, ut ſupra, *Olympidæ*, integris literis. *Schott.*

8 *Reſecrare.*] Reſtituere, quem prius execrabilem arcebant, ut magno ſcelere impiatum. Execrabiles enim erant, quicunque à ſacris arcebantur: Quales ἐναγεῖς apud Græcos, qui εἴργοντο χερνίβων, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν; & qui diris publice devovebantur, κατάρατοι. In editionibus & Longoliana legitur: *rurſus reſacrare*, quod corruptum fortaſſis ex *deſacrare*, vel *reſecrare*, ut videtur Reiineo germanam ſcripturam, quæ eſt, *rurſus reſecrare*, vel *reſacrare.* *Rurſus* autem *reſecrare* dixit, ut *reverti rurſus* apud Suetonium & alios. Quæ licet ſpeciem habeant βαττολογίας, atque ἐκ παραλλήλου dicantur; uſitatiſſima tamen ſunt. Ita alibi: *ergo igitur:* πάλιν αὖ, ὕστερον αὖθις, & ſexcenta apud Claſſicos. *Keuchen.*

eum devoverant, [1]pilæque illæ, in quibus devotio fuerat
7 ſcripta, in mare præcipitatæ. Hæc Alcibiadi lætitia [2] minus fuit diuturna. Nam quum ei eſſent omnes honores decreti, [3] totaque reſpublica domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, & ipſe poſtulaſſet [4] ut duo ſibi collegæ darentur, Thraſybulus & Adimantus, neque id negatum eſſet: claſſe in Aſiam profectus, quod [5] apud Cymen [6] minus ex ſententia rem geſſerat, [7] in invidiam recidit. [8] Nihil enim eum non efficere poſſe ducebant. Ex quo fiebat, ut omnia minus proſpere geſta, ejus culpæ tribuerent, quum eum aut negligenter aut malitioſe feciſſe loquerentur, ſicut accidit. Nam [9] corruptum à rege, capere Cymen noluiſſe arguebant. Itaque huic maxime imputamus malo cauſam fuiſſe [10] nimiam opinionem ingenii atque virtutis. Timebatur enim non minus quam diligebatur, ne ſecunda fortuna magniſque elatus opibus, [11] tyrannidem concupiſceret. Quibus rebus factum eſt ut abſenti magiſtratum abrogarent, [12] & alium in ejus locum ſubſti-

1 *Pilæque illæ.*] Diodorus dicit non *pilas* in mare præcipites actas, ſed *δίκας*, ſententias & lites: ἔπεισε δὲ τὰς δίκας καταποντίσαι. *Lambin.*

2 *Minus fuit diuturna.*] Scripti, *non minus fuit diuturna.*

3 *Totaque reſpublica domi bellique tradita.*] Τὸ δὲ πλεῖστον αὐτὸν στρατηγὸν κατέστησαν αὐτοκράτορα, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν. *Diodor.*

4 *Ut duo ſibi collegæ.*] Εἵλετο δὲ καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἐκεῖνος, οὓς ἤθελεν, Ἀδείμαντον καὶ Θρασύβουλον. *Idem.*

5 *Apud Cymen.*] Cyme, Cyma vel Cuma πόλις Αἰολίδος περὶ τὴν Λέσβον. Vide Stephan. & alios. Nonnulli corrupte *Symen* legunt. Quæ inſula eſt Cariæ vicina apud Strab. XIV.

6 *Minus ex ſententia.*] Culpa Antiochi gubernatoris, quem vetuerat Alcibiades ſe abſente prælio decertare. Xenoph. ἐπιστείλας μὴ ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὰς Λυσάνδρου ναῦς. *Lambin.* Sic Diodorus & Plutarchus.

7 *In invidiam.*] Οἱ δ' ἐν οἴκῳ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἡ ναυμαχία, χαλεπῶς εἶχον τῷ Ἀλκιβιάδῃ. *Xenoph.*

8 *Nihil enim eum non efficere.*] Οἰόμενοι δι' ἀμέλειάν τε καὶ ἀκράτειαν ἀπολωλεκέναι τὰς ναῦς. *Idem.*

9 *Corruptum à Rege.*] Aut ab ejus Satrape Pharnabazo, in cujus amicitiam, ut arguebant ejus inimici, fuerat receptus. *Diodor.*

10 *Nimiam opinionem ingenii.*] Vide Plutarchum.

11 *Tyrannidem concupiſceret.*] Exſtat narrationis obliquæ tale in Sopatro Rhetore exemplum, interprete Joan. Nunneſio Valent. lib. III. Inſtit. Rhet. ex Hermogene: *Alcibiades*, inquit, *poſt ea quæ Cyzici acciderant, cum ſatellites, qui eum cuſtodirent, petiiſſet; accuſatur tyrannidis.* Schottus.

12 *Et alium in ejus locum.*] Cononem: *Juſtin.* V. *Oroſ.* II. Græci adjungunt no-

vem

ſubſtituerent. Id ille ut audivit, [1] domum reverti noluit, [2] & ſe Perinthum contulit, ibique tria caſtella communivit, [3] Bornos, Byziam, Macrontichos: [4] manuque collecta, primus Græciæ in Thraciam introiit: glorioſius exiſtimans barbarorum præda locupletari quam Grajorum.
Qua ex re [5] creverat cum fama, tum opibus, magnamque 8
amicitiam ſibi [6] cum quibuſdam regibus Thraciæ pepererat. [7] Neque tamen à charitate patriæ potuit recedere. Nam quum apud Ægos flumen [8] Philocles prætor Athenienſium claſſem conſtituiſſet ſuam, [9] neque longe abeſſet Lyſan-

vem alios; Διομέδοντα, Λέοντα, Περικλέα, Ἐρασινίδην, Ἀριστοκράτην, Ἀρχέστρατον, Πρωτόμαχον, Θρασύλλον, Ἀριστογένην. *Xenoph. Diod. Plut.*

1 *Domum reverti noluit.*] Αὐτὸς αὐτοῦ κατέγνω φυγήν.

2 *Et ſe Perinthum contulit.*] Emendatio Longoliana, qua Lambinus cum Savarone acquieſcunt. Libri variant. Cod. P. Danielis *Pactya* legit. Savaronis *Petye*. Puteani *patere pactis*. Venet. Aldin. *Pataram*: Magius *Patras*. Ortelius ex Ptolemæo & Plutarcho *Pactyam*. Sed Codex vetus Longolii *Parinthum* exhibet, unde *Perinthum* poſtea factum. Ait Plutarchus confeſtim illum in Thraciam migraſſe, quare *Patara* civitas Lyciæ mihi ſuſpecta. Sic Longol. & Lamb. Ergo *Perinthum* emendandum, quæ Urbs Thraciæ ad Propontidem, Heraclea etiam nuncupata; Plin. XLIII. II. Ptolem. III. Steph. de Urbibus; à qua non longe abeſt *Biza* vel *Bizia*, ut hic male legunt. *Mag.*

3 *Bornos, Byziam, Macrontichos.*] Ego hoc modo lego: *Bornos, Byſanthen, & Macrontithos* ex Ptolemæi Thraciæ deſcriptione, & Plutarchi Alcibiade. *Ortelius.* Vulgo *Bornos, Byziam, Themeonticos.* Male. Legendum, *Bornos, Byſanthen, Neontichos.* Βισάνθη oppidulum hoc loco Ptolemæo. Νέον τεῖχος, Scylaci. *Voßius.*

4 *Manuque collecta primus Græciæ in Thraciam introiit.*] Sic Lambinus emendavit. Scripti tamen Codices: *manu conjecta primus Græciæ civitatis*, &c. Quod neſcio cur Lambinus repudiavit. Salluſtius enim ita loquitur non raro. Quidam vero *Græcæ civitatis*, quod minus probo. *Schott.*

5 *Creverat cum fama, tum opibus.*] Ita Codex P. Dan. Vulgati: *Creverat ejus fama tum opibus.*

6 *Cum quibuſdam regibus Thraciæ.*] Cum Medoco & Seuthe. Diodor. lib. XIII. Καὶ λέγεται ὅτι Μήδοκος καὶ Σεύθης οἱ Θρᾳκῶν βασιλεῖς, εἰσὶν αὐτῷ φίλοι. *Lambin.*

7 *Neque tamen à charitate patriæ.*] Quæ una omneis omnium caritates complexa eſt. Diodorus eodem libro: *Cum cuperet*, inquit, *Alcibiades magnum quiddam è re patriæ efficere, ut populum in antiquam erga ſe benevolentiam reſtitueret.* Idem.

8 *Philocles.*] Sic legendum, non, ut habent libri quidam vulgati, *Philodes.* Sic enim Xenophon lib. II. de rebus Græc. πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο Ἀδείμαντον, καὶ τρίτον Φιλοκλέα. *Idem.* Atque eodem modo Φιλοκλέα vocat illum Diodorus, non Φιλοδία, quod ex conjunctione literarum ortum apud Nepotem.

9 *Neque longe abeſſet Lyſander.*] Erat enim Lampſaci, quam urbem paullo ante ceperat. Lampſacus autem diſtat ab Helleſponto, ut ait Xenophon, ſtadia circiter XV. ubi erat Alcibiades, ut

Lyſander prætor Lacedæmoniorum, qui in eo erat occupatus, [1] ut bellum quam diutiſſime duceret, quod ipſis [2] pecunia à rege ſuppeditabatur: contra [3] Athenienſibus exhauſtis, præter arma & naves [4] nihil erat ſuper. Alcibiades ad Athenienſium venit exercitum, ibique [5] præſente vulgo agere cœpit, ſi vellent, [6] ſe coacturum Lyſandrum aut dimicare, aut pacem petere. [7] Lacedæmonios eo nolle confligere claſſe, quod pedeſtribus copiis pluſquam navibus valerent. Sibi autem eſſe facile [8] Seuthem [9] regem Thracum deducere, ut eos terra depelleret. Quo facto neceſſario aut claſſe conflicturos, aut bellum compoſituros. Id etſi vere dictum [10] Philocles animadvertebat, tamen

ſupra cognovimus. *Lamb.* De hac lege, quæ ad Themiſtoclem notavimus.

1 *Ut bellum quam diutiſſime duceret.*] Sic Xenophon, Diodorus & Plutarchus. *Ducere bellum*, frequens Ciceroni & aliis.

2 *Pecunia à Rege ſuppeditabatur.*] Cyro Darii filio. Decem enim Daricorum millia Lyſandro petenti ut ſtipendio obolus adjungeretur, Cyrus dederat. Plutarchus in Lyſandro. *Magius.* Diodorus ſummam non exprimit, ſed ait illum χρήματα πολλὰ πρὸς τὰς τῶν ςρατιωτῶν διαφορὰς à Cyro accepiſſe. lib. XIII.

3 *Athenienſibus exhauſtis.*] Diod. Οὐ δυνάμενοι τὸ πλείω χρόνον ἐκεῖ διατρίβειν, καὶ διατρέφειν τὰς δυνάμεις, id eſt, *cum diutius non poſſent illic commorari & alere ſuas copias.* Idem paullo poſt: Τό τε ςρατόπεδον σιτοδείᾳ κατεῖχε. *Lambin.*

4 *Nihil erat ſuper.*] Anaſtrophe, pro *nihil ſupererat.*

5 *Præſente vulgo.*] Παρόντος πλήθους, præſentibus militibus. *Idem.*

6 *Se coacturum Lyſandrum.*] Lege Plutarchum & Diodorum, qui in hac narratione parum à Cornelio diſſentiunt.

7 *Lacedæmonios eo nolle confligere claſſe.*] Præponunt alii *reſpondent*, putantes hoc, quod ſequitur, eſſe reſponſionem Athenienſium, quibuſcum egerat Alcibiades de communicando ſecum imperio. Quod contra contextum, & Hiſtoriæ fidem.

8 *Seuthem.*] Vel *Seuthen*: Quod Græcum eſt. *Kεύθην.* Nonnulla exemplaria *Seucem* habent, alia *Scotym*. Mag. Lamb. Plutarchus ait, exiſtimatum fuiſſe à nonnullis, Alcibiadem, quæ præfectis exercitus Athenienſium pollicitus erat, præſtare, & ipſis adjumentum afferre potuiſſe, ſi Thracum tumultuariam manum, quam in armis paratam habebat, terreſtri itinere in Lacedæmonios convertiſſet. *Magius.*

9 *Regem Thracum deducere.*] Ultrajectinus *inducere*: non male. *Schottus.* Quod eſſet ſubdolis artibus promovere. Infra Annibale: *Si forte Carthaginienſes ad bellum Antiochi ſpe fiduciaque inducere poſſet.* Gebhard.

10 *Philocles.*] Xenophon tradit, prætores, & maxime Tydæum ac Menandrum juſſiſſe eum abire: ſe enim, non illum exercitui præeſſe. Sic Xenophon: Οἱ δὲ ςρατηγοὶ, μάλιςα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν. Plutarchus: Οὐ προσεῖχον οἱ ςρατηγοὶ, Τυδεὺς δὲ καὶ πρὸς ὕβριν ἐκέλευσεν ἀποχωρεῖν. Diodorus: Ταχέως αὐτὸν ἐκέλευσαν ἀπιέναι, καὶ μηκέτι προσεγγίζειν τῷ ςρατοπέδῳ. *Lambinus.*

1 *Juxta*

men poſtulata facere noluit, quod ſentiebat ſe, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum. Et ſi quid ſecundi eveniſſet, nullam in ea re ſuam partem fore: contra ea, ſi quid adverſi accidiſſet, ſe unum ejus delicti futurum reum. Ab hoc diſcedens Alcibiades, *Quoniam*, inquit, *victoriæ patriæ repugnas, illud moneo*, [1] *juxta hoſtes caſtra habeas nautica. Periculum eſt enim ne immodeſtia* [2] *militum noſtrorum occaſio detur Lyſandro noſtri opprimendi exercitus.* [3] Neque ea res illum fefellit. Nam Lyſander quum [4] per ſpeculatores comperiſſet, [5] vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe, naveſque pene inanes relictas: tempus rei gerendæ non dimiſit, eoque impetu totum

1 *Juxta hoſtes caſtra habeas nautica.*] In Annibale: *Seſeque ad ſua caſtra nautica retulerunt.* Livius lib. XXX. cap. 9. *navalia caſtra* dixit. Differebant autem hæc caſtra ab aliis partim in eo, quod ſemper fierent in littore, partim ideo, quia diverſa ratione muniebantur. Eratque muniendi iſta ratio duplex: vel à terra, vel à mari. A terra ducebatur foſſa cum vallo, ab una parte maris in alteram, forma ut videtur, ſemicirculari. Ita legimus apud Homerum aliquoties, & apud Polyb. lib. I. cap. 29. Diodorus lib. XI. de Amilcare: *Quicquid eſt navium longarum ſubduxit, profunda ea foſſa, ligneoque vallo circumdans.* Τείχει ξυλίνῳ περιέλαβε, ait, quod notandum eſt. Similia & de Ducibus claſſis Perſicæ tradit. A mari, ſive potius in ipſo mari, ſtatuebantur ligna præacuta validaque, veluti in portu, & ante ipſa onerariæ, quarum præſidio & caſtra ipſa tuta eſſe, & naves ſecure egredi ac redire poſſent *Schefferus* lib. III. cap. 4. De Militia Navali. Vide Grot. ad *l. ult. ff.* in Flor. Sparſ. *Si à parente quis manum. ſit.* Keuchen.

2 *Militum noſtrorum.*] Cod. P. Daniells, *veſtrorum.* Sic pro ſequens τὸ *noſtri* idem *veſtri.* Idem.

3 *Neque ea res illum fefellit.*] Salluſtius: *neque ea res me falſum habuit.* Plutarchus pluribus verbis: Ὅτι μέντοι τὰς ἀταξίας τῶν Ἀθηναίων ὀρθῶς συνεῖδε, ταχὺ τὸ ἔργον ἐμαρτύρησεν.

4 *Per ſpeculatores.*] Qui alii fuerunt ab exploratoribus apud antiquos. Vide Feſtum & alios, qui notarunt differentiam. Vocis hoc loco primaria appellatio eſt, pro iis, quos κατόπτας Græci appellabant; à quibus diverſi fuerunt ſatellites iſti principales ſeu Λοσχοφόροι, qui ab antiquo in legionibus militabant. *Keuchen.*

5 *Vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe.*] Aliis circumſtantiis narrat Polyænus lib. I. *Vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe.*] Hoc ſincerum eſt in Excerptis. Longolius tamen edidit, *prædatam exiſſe.* Ut alibi, *effuſa vulgus.* Et apud Poëtam: *in vulgum ambiguam*; niſi locus mendoſus ſit, ut volunt eruditi, queis libere aſſentior. Sergius in editione ſecunda Donati: *Vulgus & neutro & fœminino genere legimus apud Virgilium. In fœminino: In vulgum ambiguam. Neutro: ignobile vulgus.* Quam tamen Grammatici ſcripturam mire carpit doctiſſ. Voſſius de Analog. lib. I. Vide Joann. Baptiſt. Pium in Annotat. poſterioribus. *Keuchen.*

9 totum bellum [1] delevit. At Alcibiades, victis Athenienſibus, non ſatis tuta eadem loca ſibi arbitrans: [2] penitus in Thraciam ſe ſupra Propontidem abdidit, ſperans ibi facillime ſuam fortunam occuli poſſe: falſo. Nam Thraces poſtquam eum cum magna pecunia veniſſe ſenſerunt, inſidias ei fecerunt: qui ea, quæ apportavit, abſtulerunt, ipſum capere non potuerunt. Ille, cernens nullum locum ſibi tutum in Græcia, [3] propter potentiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum [4] in Aſiam tranſiit. Quem quidem adeo

1 *Delevit.*] Omnes enim naves in Lyſandri poteſtatem venerunt; novem aut decem exceptis, cum quibus fugit Conon ad Euagoram. Philocles & Adimantus Imperatores vivi capti ſunt: quorum prior à Lyſandro ſupplicio affectus eſt; quod decreviſſet Athenis, ut omnibus hoſtibus, qui in bello caperentur, pollex manus dexteræ præcideretur, quo haſtam ferre non poſſeot, remigare poſſent; quemadmodum narrat Plut. io Lyſandro, & Xeooph. II. de rebus Græciæ; quanquam Xenophon, ut tota dextera manus bello captis præcideretur, ab Athenienſibus decretum fuiſſe ſcribit. Hic idem Philocles, ut refert Xenophoo, Coriothios aliquot & Andrios bello captos è ſaxo dejecerat. *Lambin.* Mos iſte à barbaris uſitatus, ot captivos vario ſuppliciorum modo afficerent. Curt. v. 5. Flor. III. 4. Vide Zopyri hiſtoriam apud Herod. III. & Juſtin. I.

2 *Penitus in Thraciam.*] Malim *penitius*. Schott. Plutarchus eum in Bithyniam profectum eſſe tradit; ibique à Thracibus, qui illic erant, compilatum & ſpoliatum. Bithyniæ autem partem Thraces incolebant. Xenoph. lib. III. *ἑλλήνων. Ἐλθὼν ὁ Δερκυλλίδας εἰς τὴν Βιθυνίαν Θρᾴκην. Lambin.* Atque ipſi Thraces Bithyni dicti, poſtquam io Aſiam transfretaſſent. Lege Herodotum.

3 *Propter potentiam Lacedæmoniorum.*] Qui terræ & maris imperium obtinebant. Plutarch. *Φοβηθεὶς ἄρχοντας γῆς καὶ θαλάττης Λακεδαιμονίους. Lambin.* De quorum *θαλαττοκρατίᾳ*, lege quæ ſecuodum ſcriptores & tempora ootavit ad Polybii lib. I. Incomparabilis Caſaubonus.

4 *In Aſiam.*] In Phrygiam, in qua erat Pharnabazus; quo adjutore & interprete ſperabat fore, ut ſibi ad Artaxerxem aditus pateret. *Lambin.* Aſia appellatiooe *γενικωτέρῃ* multas provincias complectebatur, quæ Aſianam diœceſim conſtituebant vicario ſubjectam, ſed quæ Aſia *ἰδικωτέρως* dicebatur, Proconſulis adminiſtrationi ſubjacebat. Aſiana autem diœceſis Aſiam illam includebat omnem, quam veteres *ἰδίως* ſic vocarunt, cujus & duas partes fecit Agrippa, citeriorem & ulteriorem. Longe majoribus terminis eam circumſcribit Strabo, qui eo nomine intelligi voluit, quicquid intra Ponticum, Ægæum & Cilicium maria concludebatur, ad ioſtar peoinſulæ. Duabus his partibus Aſiæ nomen proprium factum. Citerior Lydiam, Cariam, Myſiam, Phrygiam & Helleſpontum cootinebat. Pars ſuperior Pamphyliam, Lycaoniam, Galatiam, Piſidiam, Iſauriam & Ciliciam. Hujus diviſionis expreſſa veſtigia reperio in Thracenſium provincia & Anatolica infimis Imperii temporibus, ut apud Conſtantinum *περὶ θεμάτων* legere eſt. *Τῶν Θρᾳκησίων θέμα* plane reſpoodet Aſiæ citeriori: *τὸ ἀνατολικὸν*, ulteriori. Hinc utrumque *θέμα μικρᾶς Ἀσίας* nomine appellatum tradit Conſtantinus. Utriuſque

adeo ſua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei [1] Grunium dederat in Phrygia caſtrum, ex quo [2] quinquaginta talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis ſervire pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. ſed videbat id [3] ſine Rege Perſarum non poſſe fieri: ideoque eum amicum ſibi cupiebat adjungi: neque dubitabat facile ſe conſequuturum, ſi modo ejus conveniendi habuiſſet poteſtatem. Nam [4] Cyrum fratrem [5] ei bellum clam parare, [6] Lacedæmoniis adjuvantibus, ſciebat. id ſi ei aperuiſſet, magnam ſe ab eo initurum gratiam videbat. Hæc quum moliretur, peteretque à Pharnabazo, ut ad regem [7] mitteretur: [8] eodem tempore Critias * cæterique tyranni Athenien-

que fere θέματος provincias comprehendebat Ἀσιανὴ διοίκησις. *Salmaſ.*

1 *Grunium.*] Sic legendum, non ut habent libri quidam vulgati, *Grimium.* Quanquam licet etiam *Grynium* legere, ut eſt in exemplis Baſileenſibus, & idem valet. Commemorat hunc locum & Xenoph. lib. III. ἑλλ. non longe à principio: ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβρειον καὶ Παλαιγάμβρειον ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνιον. δῶρον δὲ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλῆος. *Lambin.*

2 *Quinquaginta talenta vectigalis capiebat.*] Vulgati, *habebat.*

3 *Sine Rege Perſarum.*] Artaxerxe. *Lambin. Longol.* Hic enim mortuo tunc Dario Perſis imperabat. *Magius.* Vide Juſtin. VI. Cognomento μνήμων dictus, ſive ut Hieronymus interpretatur, *Recordans.* Druſius, Berneccerus, & alii.

4 *Cyrum fratrem.*] Cyrum minorem, Darii & Paryſatidis filium. *Lamb.* Cui pater moriens civitates, quarum præfectus erat, teſtamento legavit. *Juſtin.* VI. Dictus eſt Cyrus à flumine Cyro. *Strabo* XV. A κύων, canis. *Vilalpand.* Cujus ubera ſuxiſſe credebatur, quia ejus nutrix dicebatur Σπακώ. *Herodot.* Hodie سك Sâac, quod Medis canis. *Thyſ.* Vel à Cyrus, quod Perſis Sol. *Plutarch. Cteſ. Plethon. Briſſon.* Unde Græcorum Κῦρος profluxit, quia Sol credebatur Dominus Univerſi. Vide Teixeram & Schich. Tarich. Priora indubie falſa ſunt. Poſterius diſplicet Scaligero VI. de Emendat. Tempor. Quia ſol Perſis Coreſed, Cores vero cibus & ſarietas. Proculdubio nomen illud regium fuit, vel à Sole, vel ab imperio deductum. *Κυ* Perſis Princeps, unde prima ejus ſyllaba *Cai*, vel *Cy.* Quid ultima *res* ſignificet, quæri poteſt. Nam non eſt ex Hebræo ראש. *Horn.*

5 *Ei bellum clam parare.*] Juſtinus: *Itaque occulte adverſus fratrem bellum parabat.*

6 *Lacedæmoniis adjuvantibus.*] Addit Juſtinus; *fuiſſe memores Athenienſi bello enixe ſe ejus opera adjutos.* Illorum Dux tum erat Clearchus, cui addunt Proxenum Bœotium & Mnemonem Theſſalum.

7 *Mitteretur.*] Quidam legendum putant, *admitteretur.* Lambin.

8 *Eodem tempore Critias.*] Ille, qui ΠΛΗΜΟΧΟΗ appellatur tyrannus, unus è triginta, quos Lyſander Athenienſibus impoſuit: ſed omnium fere immaniſſimus & ſceleſtiſſimus, ut

nienſium [1] certos homines ad Lyſandrum in Aſiam miſerunt, qui eum certiorem facerent, niſi Alcibiadem ſuſtuliſſet, nihil earum rerum fore ratum, [2] quas ipſe Athenis conſtituiſſet. Quare ſi ſuas res geſtas manere vellet, illum perſequeretur. [3] His Lacon rebus commotus, ſtatuit accuratius ſibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renunciat, quæ regi cum Lacedæmoniis eſſent; niſi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidiſſet. Non tulit hoc ſatrapes, & violare clementiam, quam regis opes minui maluit. Itaque miſit [4] Syſamithren & [5] Bagoam [6] ad Alcibiadem

non injuria ἁπλῶς Tyrannus nominetur. *Caſaubon.*

* *Cæterique.*] XXIX. Quorum nomina à Xenophonte numerantur lib. II. ἑλλην.

1 *Certos homines.*] Sed Plutarchus tradit, non ante adductum eſſe Lyſandrum, ut Alcibiadem de medio tollendum curaret, quam id nominatim ab Ephoris ei mandatum eſſet: ſive quod ingenium viri ad res magnas ſuſcipiendas promptum atque expeditum extimeſcerent; ſive quod Agidi gratiam facere vellent. *Lamb.* Vide Iſocrat. Orat. περὶ ζεύγους.

2 *Quas ipſe Athenis conſtituiſſet.*] Quæ ipſo auctore, agenteque ſunt conſtitutæ in procuratione reipublicæ ſcilicet, ἐκείνου τὴν πολιτείαν ἄγοντος. *Boecler.*

3 *His Lacon.*] Inſpecti Savaroni libri, *his latoribus commotus.* Sed exſtitit ab ignorantia alterius. Probo aliorum librorum ſcripturam, *Laco.* Ad eum modum Græca terminant Latini. Hinc Priſcianus lib. I. Expellitur N à Græcis in ων deſinentibus, quum in Latinam tranſeunt formam, ut *Demipho*, *Simoleo*, *Draco.* Sic Statio *Agamemno.* Per Laconem intelligit Lyſandrum, & ita bis infra vocat Ageſilaum. Itaque recte ſcriptum eſt in Timotheo: *A quo cum Laco pecuniam numeratam accepiſſet.* Diodor. XIII. de Gylippo: τοῦτο διαλεχθέντος τοῦ Λάκωνος μετέπεσε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν Διοκλέους γνώμην ἐκύρωσε. *Gebhard.*

4 *Syſamithren.*] Libri quidam, *Suſamythrem.* Unde alii, *Suſamethrem.* Malo tamen *Suſamithrem*, quem ex Plutarcho Pharnabazi patruum fuiſſe, adducunt Magius & Lambinus. Nomen Perſicum eſt, quo etiam vocatus Nauræ Satrapes apud Curtium lib VIII. cap. 2.

5 *Bagoam.*] Libri quidam *Bagaum.* Magius ac Lambinus ex Plutarcho *Magaum* reponunt. Ego ſequor hoc loco Schotti judicium, & veteris libri auctoritatem. Diodor. nomina percuſſorum non exprimit, contentus monuiſſe ἐπαποστεῖλαι τοὺς ἀναιροῦντας κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἀλκιβιάδην. *Gebhard.* Sane *Bagoam* legendum: Nam non tam eſt nomen proprium, ut vult Serrarius, quam commune, Perſis ſignificans Eunuchum. Vide Plinium XIII. Ovidius II. Amor.

Quem penes eſt Dominam ſervandi cura Bagoi.

Sic Alexandri M. Eunuchus fuit Bagoas. *Curt.* X. & Herodis quoque. *Joſeph.* XVII. 3.

6 *Ad Alcibiadem interficiendum.*] Diodorus lib. XIV. de morte Alcibiadis duplicem affert hiſtoriam: unam brevem & nudam: Pharnabazum Darii Satrapen, ut gratiam iniret à Lacedæmoniis, comprehenſum Alcibiadem Athenienſium occidiſſe: Φαρνάβαζος, inquit ille, ὁ Δαρείου Σατράπης, Ἀλκιβιά-

biadem interficiendum, quum ille eſſet in Phrygia, iterque ad regem [1] pararet. Miſſi, clam [2] vicinitati in qua tum Alcibiades erat, dant negocium, ut eum interficiant. Illi quum eum [3] ferro aggredi non auderent, [4] noctu ligna contulerunt [5] circa caſam eam, in qua quieſcebat, eamque ſuccenderunt, ut incendio conficerent quem manu ſuperari poſſe diffidebant. Ille autem ſonitu flammæ excitatus, quod gladius ei erat ſubductus, familiaris ſui [6] ſubalare

κιβιάδην τὸν Ἀθηναῖον συλλαβὼν ἀνεῖλε, χαριζόμενος βουλομένοις Λακεδαιμονίοις. Alteram longiorem & ſuarum cauſarum expoſitione illuſtratam: cujus auctorem Ephorum ſcribit, quæ eſt hujuſmodi: Alcibiadem cum cognoviſſet, Cyrum de inferendo fratri bello cogitare, veniſſe ad Pharnabazum, ab eoque petiviſſe, ut ſibi omnium primo liceret eo adjuvante, & aditum ad regem patefaciente, Cyri conſilium Regi Artaxerxi enuntiare: Pharnabazum Alcibiadi hoc invidiſſe, & quod ab Alcibiade acceperat, ſibi vindicantem, fidos homines ad regem miſiſſe, qui Cyri cogitata ei ſignificarent: Alcibiadem à Pharnabazo repulſam paſſum, ad Paphlagoniæ Satrapam ſe contuliſſe; ut, quod ſibi negarat Pharnabazus, ab eo impetraret: Pharnabazum hoc comperto, certos homines, qui eum in itinere interficerent, miſiſſe. *Lambin.*

1 *Pararet.*] Vulgati, *compararet.*

2 *Vicinitati.*] Codex vero Burgenſis ſic habet: *Miſſi clam in civitatem, in qua tum Alcibiades erat, introëunt: quibus datum negocium, ut eum interficiant.* Sed hæc lectio improbanda. *Magius.* Plutarchus & Diodorus κώμῃ. Sic & M. Tullius uſurpavit nomen vicinitatis. *Lambin.* Græci tamen κώμην uſurpant pro populis in civitate degentibus. Unde cum Suidas explicaſſet vicum; addit, τοὺς ἐν τῇ πόλει δήμους κώμας προσαγορεύουσι. Hanc vicinitatem Meliſſam vocatam ſcribit Athenæus lib. XIII. Quam nomen urbis eſſe, communiter etiam tradunt Geographi. Vide lubet eundem Suidam & Stephanum. *Keuchen.*

3 *Ferro aggredi.*] Libri quidam veteres habent, *cum ſecurò aggredi.* Quæ ſcriptura quomodo ferri poſſit, aut quid ſibi velit, non video; niſi dicamus *ſecurò* poſitum pro *ſecurè*: ut *arcanò* dicebant veteres pro *arcanè*, & *tutò* pro *tutè*, & *manifeſtò* pro *manifeſtè*, & ſimilia. Plutarchus: οὐκ ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν. *Lambin. Mag.*

4 *Noctu ligna contulerunt.*] Diodor. Νυκτὸς περιθεῖναι ξύλων πλῆθος.

5 *Circa caſam eam.*] Diſſentiunt heic Codices & Commentatores. Alii: *Circa domum ſtramineam.* Lambini hæc lectio: Qui etiam conjicit *ſcenam ſtramineam*, quia Diodorus: Τὸν δὲ καταλαβόντες ἔν τινι κώμῃ Φρυγίας κατεσκηνωκότα. Sed Cl. Schottus hanc temeritatem merito caſtigavit. Savaronis, aliique libri *Samneam.* Folium Sibyllæ. Quoniam in Mss. reperitur *circa Samneam*, non abſurdum eſt, emendationi Schoppianæ accedere, *circa caſam eam.* Schotti conjectura quam non ut certam, ſed conferendæ ſymbolæ ad aliorum acumina excitanda ſtatuit; *circa ſcanduleam*, vel *circa ſcamillum*, quo quieſcebat: ejus eſt pretii, quo eam ipſe auctor venditavit. *Gebhard.* Vide *Boeclerum.* Lege *circa domum Saniſenam.* Saniſene appellatur tractus in confinio Phrygiæ & Galatiæ. *Voſſius.*

6 *Subalare telum.*] Intelligit ſicam, quam μαχαίριον μικρὸν vocat Cedrenus. Paulus JC. appellatione *telorum* omnia accipi dicit, quibus ſinguli homines

alare telum eripuit. Namque erat cum eo [1] quidam ex Arcadia hoſpes, [2] qui nunquam diſcedere voluerat. Hunc ſequi ſe jubet, & id [3] quod in præſentia veſtimentorum fuit, [4] arripuit. [5] His in ignem ejectis, flammæ vim tranſit. Quem ut barbari incendium [6] effugiſſe eminus viderunt, telis miſſis interfecerunt, [7] caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt.

mines nocere poſſunt. Et veriſimile eſt, Alcibiadis familiarem talem ſicam vel pugionem habuiſſe, quam facilius ſub alis geſtare poſſet. *Keuchen.*

1 *Quidam ex Arcadia hoſpes.*] Concinnius Veteres, *quidam Arcadia hoſpes.* Et ita in Sluiskenii membranis. *Hoſpes Arcadia*, hoſpes eſt Arcadicus, vel ex Arcadia; ut *hoſpes Zacyntho*; Ζακυνθόθεν: *hoſpes Epheſo*, apud Plautum. Sic, *anus Corintho*, *mercator Rhodo*, *uxor Lemno*, *vinum Chio*, & alia frequentata ſcriptoribus Latinis. *Idem.*

2 *Qui nunquam diſcedere voluerat.*] Longolius, *diſcedere ab eo voluerat.*

3 *Quod in præſentia veſtimentorum fuit.*] Sic Plutarchus: Τῶν ἱματίων τὰ πλεῖστα καὶ τῶν στρωμάτων συναγαγὼν, ἐπέῤῥιψε τῷ πυρί. *Lambin.*

4 *Arripuit.*] Codex Danielis, *arripit.*

5 *His in ignem ejectis.*] Extrorſum nempe ex illo loco, in quo quietem ceperat. Quare vana eſt Lambini curioſitas *injectis*, ſeu *conjectis* ſubſtituentis. Front. lib. II. cap. IX. 2. *Claudius Nero caput Aſdrubalis in caſtra Annibalis ejecit.* Gebhard.

6 *Effugiſſe eminus viderunt, telis miſſis interfecerunt.*] Malo diſtinguere: *effugiſſe viderunt, telis eminus miſſis interfecerunt.* Gebh. P. Dan. Sic Plutarchus: Ἀλλ' ἀποστάντες ἔβαλλον ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασιν. Diodorus aliter: Κρατηθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀκοντιζόντων, τελευτῆσαι. *Lamb.* Alii alia. Tradunt illi vivum ipſum in cubiculo, in quo dormiebat, crematum eſſe. *Juſtin. Oroſ.* Sunt, qui in Meliſſa occubuiſſe, ibique ſepultum ſcripſerunt. *Athenæus* XIII. Sed omnium maxime diſcrepat Ariſtoteles lib. VI. cap. 29. de natura animalium, ubi dicit: *Monte Aſiæ Elapho nomine apud Arginuſſam, quo loco Alcibiades mortem obiit, cervæ omnes ſciſſa aure ſunt.* Keuchenius.

7 *Caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt.*] In cædibus injunctis capita referebantur fidei peracti ſceleris acquirendæ ad mandatores. Vide *Curt.* VII. cap. 14. VIII. 18. *Tacitum* XIV. Annal. cap. 57. Hoſtium vero vel inviſorum Principi referebantur ad gratiam, præmiumve conſequendum. *Tacit.* lib. II. Hiſt. cap. 16. Notandum quoque reciſa inviſorum hoſtiumve capita potentibus mulieribus oblata, ut hac crudeli lætitia impotentem animum titillarent. De capite Joannis Baptiſtæ nota res eſt. *Tacit.* lib. XIV. cap. 64. *Additur atrocior ſævitia, quod caput amputatum, latumque in urbem Poppæa vidit.* Sic crudele & atrox ſpectatum ab Æmula Octaviæ demptum caput. Quid de Fulvia dicendum eſt, quæ Ciceroni exſertam linguam aciculis compunxit? Quid de Alcmena Jovis pellice, quæ caput Euryſthei ad ſe ab Hyllo nepote delatum cum neſciret, qua contumelia tractaret, κερκίσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν αὐτοῦ, ut habet Zenobius Centur. II. 61. Polyæn. lib. VII. Tiſſaphernes ἀποτεμὼν Tithrausti τὴν κεφαλὴν ἀνεκόμισε βασιλεῖ. Βασιλεὺς δὲ ἔπεμψε τῇ μητρὶ Παρυσάτιδι. Hoſtilibus vero ducibus ideo præciduntur capita, eaque adverſæ partis ſtationibus ingeruntur ad infringendum animum. Vide II. *Machab.* XV. 35. de ſuſpenſo capite Nicanoris. *Livium* XXVI. de capite Aſdrubalis. Amm. *Marcellinum* XXVI. 29. de capi-

runt. [1] At mulier quæ cum eo vivere conſueverat, [2] muliebri ſua veſte contectum, ædificii incendio mortuum cremavit, quod ad vivum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades, annos circiter quadraginta natus,
diem obiit ſupremum. Hunc [3] infamatum à pleriſque tres 11
graviſſimi hiſtorici ſummis laudibus extulerunt: Thucydides, qui ejuſdem ætatis fuit: Theopompus, qui fuit poſt aliquanto natus: & [4] Timæus, qui quidem [5] duo maledicentiſſimi, neſcio quomodo in illo uno [6] conſenſerunt. Nam ea, quæ ſupra diximus, de eo prædicarunt, atque hoc amplius, quum Athenis ſplendidiſſima civitate natus eſſet, omnes Athenienſes ſplendore ac [7] dignitate vitæ ſuperaſſe.

de capite Procopii. *Juſtinum* XXIV. 5. de capite Ptolemæi. Hoc antiqui vocabant *ἀκρωτηριάζειν*, cum in ſignum victoriæ, hoſtium capita & manus præciſas referrent. *Gebhard.*

1 *At mulier.*] Hanc Plutarchus *Timandram* vocat, & Laïdis Corinthiæ matrem fuiſſe refert. Athenæus vero *Theodotam* nuncupat, lib. XIII. cap. 12. *Magius.* Qui teſtatur, adfuiſſe Alcibiadi duas meretriculas, Damaſandram & Laidos junioris matrem, & Theodoten, quæ funus illius curavit. De ſomnio, quod Alcibiades de hac amica habuerit, & mortis præſagio, Cicero lib. de divinatione II. & Val. Maximus lib. I. cap. 5. *Longol. Mag.*

2 *Muliebri ſua veſte.*] Cicero: *Amica corpus ejus texit ſuo pallio.* Plutarchus: Καὶ τοῖς αὑτῆς περιβαλοῦσα, καὶ περικαλύψασα χλανίσκοις, ἐκ τῶν παρόντων ἐκήδευσε λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως. Duas cauſas affert Magius, cur pallio ſuo ſeu ſtola mulier Alcibiadem exurendum texerit: Quarum poſtrema à ritu ſepulchrali deſumpta eſt, quem in exornandis cadaveribus veteres obſervabant. Quod vel ex Homero patet, ubi Penelopen inducit, veſtem facientem Λαέρτῃ ἥρωϊ ταφήϊον.

3 *Infamatum à pleriſque.*] Cum ab aliis, tum ab Antiphone, qui librum ſcripſit contumeliæ in Alcibiadem, ut Athenæus teſtatur lib. XII. cap. 9. & Lyſia oratore, qui orationem contra Alcibiadem compoſuit. Teſtatur idem Athenæus lib. XIII. cap. 12. *Mag.*

4 *Timæus.*] Codex Danielis, *Thymæus.* Qui à maledicentia ſua *Epitimæus* dictus.

5 *Duo maledicentiſſimi.*] Unde Theopompum Athenæus lib. VI. δυσμψίσεθον appellat, parum conſtans ſibi. Sed quia ingenua libertate vitia hominum carpſerat, multorum odia veritas illi paraverat. Itaque βάσκανον & aliorum virtutibus invidentem multi pronuntiarunt, quos refellit Dionyſius Lucianus de conſcribenda hiſtoria: τὴν αὐτὴν τοῦ Θεοπόμπου κατηγορίαν ἕξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων. Hinc *Theopompicum ſcribendi genus* nominat Cicero, cum de omnibus omnia libere palam dicuntur: ad Atticum lib. II. *Caſaubon.* De Timæo vel ex Suida licet cognoſcere, cum amarum & acerbum fuiſſe aliorum accuſatorem. Lege Polybium, lib. XII.

6 *Conſenſerunt.*] Libri Mss. quos P. Daniel & Cl. Vir Andreas Schottus tractarunt, *laudando conſuerunt.* Alii *conſcierunt.* Aliquid latet, quod ſine indicio melioris vix ac ne vix quidem detegetur. *Gebhard.*

7 *Dignitate vitæ.*] Cum *ſplendore* jungitur, intelligiturque τὸ σεμνοπρεπὲς

peraſſe. Poſtquam inde expulſus, Thebas venerit, adeo ſtudiis eorum inſerviſſe, ut nemo eum labore corporiſque viribus poſſet æquiparare. [1]Omnes enim Bœotii magis firmitati corporis quam ingenii acumini inſerviunt. Eundem apud Lacedæmonios, quorum moribus ſumma virtus [2]in patientia ponebatur, ſic duritiei ſe dediſſe, ut parſimonia victus atque cultus omnes Lacedæmonios vinceret. Fuiſſe apud [3]Thracas homines vinolentos, [4]rebuſque venereis deditos: hos quoque in his rebus anteceſſiſſe. Veniſſe ad Perſas, apud quos ſumma laus eſſet [5]fortiter venari, [6]luxurioſe vivere. Horum ſic imitatum conſuetudinem, ut illi ipſi eum in his maxime admirarentur. quibus rebus effeciſſe, ut, apud quoſcunque eſſet, prin-

ceps

πὶς μετ' εὐτραπελείας καὶ χάριτος. *Boecler.*

1 *Omnes enim Bœotii magis firmitati corporis, quam ingenii acumini inſerviunt.*] Corporum Bœotiorum robur ac firmitudinem aliquoties commendat Diodorus libro XV Οἱ δὲ Θηβαῖοι, inquit, τῇ τε ῥώμῃ τῶν σωμάτων καὶ τοῖς ἄλλοις διαφέροντες Senſus Nepotis eſt: Bœotii majus ſtudium, pluſque operæ impendunt in acquirendo confirmandoque corporis robore, quam in excolendo ingenio Epaminonda: *Namque illi genti* (Thebanorum) *plus eſt virium, quam ingenii.* Hinc alii Βοιωτοὺς παρὰ τοὺς βόας denominatos volunt, ὡς οὐκ ὄντας ταῖς διανοίαις ἄγαν ἐξικνοῦντας ob craſſitiem ingenii. *Gebhard.* Atque ob firmitatem corporis ἀνδρείους vocat illos *Euſtathius*, quos ob ſtupidam naturam miris modis reliqui Græci exagitarunt. Cicero de Fato: *Athenis tenue cœlum; ex quo acutiores etiam cenſentur Attici: craſſum Thebis; itaque pingues Thebani & valentes.* Uſque adeo verum eſt, quod Plato dicit in Timæo: κατὰ τοὺς Οὐρανοῦ τόπους κρᾶσιν ἠθῶν ποιοῦσα. *Kirchen*

2 *In patientia ponebatur.*] Horatius Od. 7. lib. I. Carm.

Me nec tam patiens Lacedæmon.

Ob rigorem nimirum diſciplinæ, cujus inſtitutor erat Lycurgus. Lege Plutarchum in Lycurgo & Laconum inſtitutis.

3 *Thracas homines vinolentos.*] Unde Græci ἀκρατοπότας eos vocarunt, uti & Scythas. Horat. I. Odar. 27.

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. ——

Ad quem locum lege, quæ commentatus eſt eruditiſſimus Torrentius.

4 *Rebuſque Venereis deditos.*] Schottus *reique veterinæ* legendum cenſet. Quomodo de hoc ipſo Alcibiade Plutarchus in Thracia vino & equitationi indulgere ſolitum refert: Ἐν Ἰωνίᾳ χλιδανὸς, ἐπιτερπὴς, ῥᾴθυμος, ἐν Θρᾴκῃ μεθυστικὸς, ἱππαστικός. Sed priorem lectionem confirmant de hac ipſa gente Ovidii verba VI. Metam.

Digna quidem facies, ſed & hanc innata libido
Exſtimulat; pronumque genus regionibus illis (ſuoque.
In Venerem eſt, flagrat vitio gentiſque,

5 *Fortiter venari.*] Xenophon lib. I. Κύρου παιδ. Strabo lib. XV.

6 *Luxurioſe vivere.*] Vide quæ ad Pauſaniam notavimus.

1 *Chariſ-*

ceps poneretur, habereturque [1] chariſſimus. Sed ſatis de hoc: reliquos ordiamur.

1 *Chariſſimus.*] Codex Danielis, *cariſſimus.* Quidam legi volunt, *clariſſimus.* Ego nihil muto. *Lambinus. Habereturque chariſſimus.*] Merito probamus Excerptorum Latinitatem, quam non vetuſtas modo, ſed etiam bonitas tuetur: *habereturque kariſſimus.* Qui ſcribendi mos obtinuit florente Roma, refellitque ſciolorum criticorum φιλε-χγγιλίαν, ut ex antiquis monumentis etiamnum cognoſcimus. Inſcriptio, quæ exſtat pag. 329.

CONJUGI. SUO. KARISSIMO.

Keuchen.

THRA-

THRASYBULUS.

VIII.

1 [1] THRASYBULUS Lyci filius Athenienſis. Si per ſe virtus ſine fortuna ponderanda ſit, dubito an hunc primum omnium ponam. [2] Illi ſine dubio neminem præfero, fide, conſtantia, magnitudine animi, [3] in patriam amore. Nam quod multi voluerunt, [4] pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare: huic contigit, ut [5] à triginta oppreſſam tyrannis, è ſervitute in libertatem vindicaret. Sed neſcio quomodo, quum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate [6] præcurrerunt. Primum [7] Peloponneſio bello [8] multa hic ſine Alcibiade geſſit: ille, nullam rem ſine hoc, quæ ille univerſa naturali quodam bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus

1 *THraſybulus.*] Diodorus lib. XIV. Ὁ Τυραννοκτόνος ὀνομαζόμενος. *Lambinus.*

2 *Illi ſine dubio neminem præfero.*] Diſtinctio attendenda à P. Daniele & à Schotto ex Giſanii ac Mendozæ libris adnotata: *Illud ſine dubio: neminem huic præfero fide.* hac mente: eſſe apud ſapientes extra dubitationis aleam, quod virtus ſeorſim ſine intuitu fortunæ ſit ponderanda: idcirco ſe anteferre Thraſybulo virtute claro neminem. *Gebh.*

3 *In patriam amore.*] Unde Φιλόπο-πολις & Φιλόπατρις inter ejus elogia. *Idem.* Juſtin. *Thraſybulus vir ſtrenuus & domi nobilis, qui audendum aliquid pro patria & pro ſalute communi, etiam cum periculo ratus.* Tales fuerunt duo Bruti, de quibus Hiſtor. Romana, & Sempronius ille dictus σοφός. *Keuch.*

4 *Pauci potuerunt.*] Codex Danielis, *paucique.*

5 *A triginta.*] A quibus ipſe in exilium pulſus fuerat. Diodor. XIV. *Lambinus.*

6 *Præcurrerunt.*] Recte editiones veteres, *præcucurrerunt.* Gebh. Lamb. ἀρχαϊκῶς. Cato contra Piſonem: *Video hac tempeſtate concucurriſſe omnes adverſarios.* Vide ad Frontinum notata. Græci παρῆλθον. Demoſth. περὶ στεφάνου non longe à principio. Excerpta Vet. Cod. P. Danielis ἀρχαϊκῶς, *præcucurrerunt.* Ut apud Comicum, *præcucurri*; Cæſarem, *excucurrit.* Sic *depopoſcit*, pro *depoſcit*, memini me legiſſe apud auctorem. Vide Priſcianum lib. X. *Keuchen.*

7 *Peloponneſio bello.*] Peloponnenſio, Codex P. Danielis. Idiotiſmus illorum temporum. *Peloponnenſe* dicebant, ἀντὶ τοῦ Πελοποννήσιον. Quod erat pro *Peloponeſenſe.* Ita *Proconenſe* pro *Proconeſenſe.* Nam & à voce *Peloponneſus* ἐθνικὸν, Latinum *Peloponeſenſe*, quæ ſcriptura ſæpe in libris occurrit. *Salmaſ.*

8 *Multa hic ſine Alcibiade geſſit.*] De quibus *Xenophon* lib. I. ἑλλην. & *Diod.* XIII. Cicero pro Muræna: *Hic multas res & magnas ſine imperatore geſſerat, nullam rem ſine hoc imperatore.* Savaro.

1 *Ad vi-*

toribus cum militibus & fortuna, quod in prælii concurſu abit res à conſilio [1] ad vires vimque pugnantium. Itaque jure ſuo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat: ſeque his plus valuiſſe quam ducis prudentiam vere poteſt prædicare. Quare illud [2] magnificentiſſimum factum proprium eſt Thraſybuli. Nam quum triginta tyranni, præpoſiti à Lacedæmoniis, ſervitute oppreſſas tenerent Athenas, plurimos cives, quibus in bello [3] pepercerat fortuna, [4] partim patria expuliſſent, [5] partim interfeciſſent, plurimorum bona publicata inter ſe diviſiſſent: non ſolum [6] princeps, ſed & ſolus initio bellum his indixit. Hic enim quum [7] Phylen confugiſſet, (quod 2
eſt caſtellum in Attica munitiſſimum) non plus habuit ſecum

1 *Ad vires vimque pugnantium.*] Ita vulgati omnes; Ms. meus, *ad vires noſtrûm cujuſque pugnantium.* Puteani Ms. *ad vires undique pugnantium.* Savaro. Schotti liber, *ad vires cujuſque pugnantium*, quod ille tuetur. Lambinus *ad vires virtutemque pugnantium.* Denique Claudius Puteanus, *ad vires vimque pugnantium.* Gebhard.

2 *Magnificentiſſimum.*] Magnificentiſſimum appellat, vel quod Græci λαμπρότατον vel μεγαλοπρεπέστατον, vel quod à maximo animo profectum. *Lambin.*

3 *Pepercerat.*] Auctoribus Excerptis & Cod. P. Danielis legendum, *parſerat.* Quam vocem & alibi offendi non omnino inficiandam. Vera enim præterita ſunt *parſi* & *peperci*, quæ interponit diſcrimen Cornelius Fronto: *Parſi*, inquit, *ſemel: peperci ſæpius.* Quod non probant doctiſſimi critici. Aliud ſtatuit Donatus ad Hecyr. Terentian. act. III. ſc. I. quod recte etiam negat Servius. Sic *parſiſſet* exſtat apud Agellium lib. V. cap. 14. Eodem modo *præſtavit* dixit Ammianus lib. XXXI. & *inſtaturos* Frontinus II. 6. Strat. ad cujus locum plura notavimus, alias, ſi res dederit, orbi erudito exponenda. *Keuch.*

4 *Partim patria expuliſſent.*] In quibus & ipſe Thraſybulus ob opes excidit patria. Scholia in Ariſtoph. Plutum: Εὔπορος ὢν καὶ ἐξ αὐτῶν (τυράννων) ἐκπεσών. *Gebhard.*

5 *Partim interfeciſſent.*] Diodorus lib. XIV. Οἱ δὲ ἐν Ἀθήναις δυναστεύοντες τεσσαράκοντα τύραννοι, καθ' ἡμέραν οὐκ ἐπαύοντο τοὺς μὲν φυγαδεύοντες, τοὺς δὲ ἀναιροῦντες. *Gebh.* Mille quingentos indicta cauſa necarunt, inquit Æſchines in Orat. περὶ παραπρεσβ. & κατὰ Κτησιφ. Lege etiam Juſtin. lib. V. & Oroſ. II. 15.

6 *Princeps.*] Πρῶτος. In Hamilcare: *Princeps largitione vetuſtos pervertit mores Athenienſium.* Gebh. Sic Cicero ſæpiuſcule loquitur in Anton. & Verrem.

7 *Phylen confugiſſet,*] Oroſ. lib. II. cap. 17. *Philene* corrupte legit. *Ortel.* Quæ eſt finitima Tanagriæ, centum ſtadiis, teſte Diodoro, diſtans Athenis. Præterea Oenidis tribus pars. Scholia in Ariſtophanis Plutum, Act. V. Scen. I. Φυλὴ δὲ δῆμος τῆς Ἀττικῆς καὶ οἱ ἐνοικοῦντες Φυλάσιοι. Quæ & ad verbum in Stephano reperiuntur. Alluſerat quoque ſuperius, μετὰ τοῦ τὰς Φυλὴν καταλαβεῖν καθεῖλε τυράννους. *Gebhard.* Χωρίον vocant Xenophon & Diodorus. *Bongarſ.*

cum [1] quam triginta de ſuis. Hoc initium fuit ſalutis [2] Atticorum: hoc robur libertatis clariſſimæ civitatis. [3] Neque vero hic contemptus eſt primo à tyrannis, ſed ejus ſolitudo: [4] quæ quidem res & illis contemnentibus perniciei, & huic deſpecto ſaluti fuit. Hæc enim illos ad perſequendum ſegnes, [5] hos autem tempore ad comparandum dato, fecit robuſtiores. Quo magis præceptum illud omnium in animis eſſe debet, [6] *Nihil in bello oportere contemni:* nec ſine cauſa dici, [7] *Matrem timidi flere non ſolere.* Neque tamen pro opinione Thraſybuli [8] auctæ ſunt opes: nam jam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant. [9] Hinc in Piræeum tranſiit, Muni-

1 *Quam triginta de ſuis.*] Immo circiter ſeptuaginta tradit fuiſſe Xenoph. *Lambin.* Hic tamen poſtea multarum urbium opibus adjutus fuit. Quin Lyſias Syracuſanus Orator, quaſi in auxilium Urbis, quæ eſſet patria communis eloquentiæ, quingentos milites cum ſtipendiis ſuis, ferens ſuppetias, miſit. Auctor Oroſius loco citato. *Mag.*

2 *Atticorum.*] Codex Danielis, *Actæorum.*

3 *Neque vero hic contemptus eſt primo à tyrannis, ſed ejus ſolitudo.*] Antiquæ Editiones: *Neque vero hic non contemptus eſt primo à tyrannis, neque ejus ſolitudo.* Clariſſ. Voſſius pro *non* mavult reponere *tàm*; dicitque τὸ *atque* pro *neque* valere *quam*. Ut in illo Plauti Amphit. Act. I. Scen. I. *Nimis ſimil' eſt mihi. Itidem habet petaſum ac veſtitum. Tam conſimil' eſt, atque ego.* Cæterum *ſolitudinem* vocat inopiam, ſive infrequentiam vires conjungentium. Sic Curt. lib. IX. cap. 23.

4 *Quæ quidem res & illis contemnentibus perniciei.*] Antiqua lectio in Vet. membranis P. Dan. *pernicii.* Ut apud Ciceronem pro Roſcio: *Quorum nihil pernicii cauſſa divino conſilio, ſed vi ipſa, & magnitudine rerum factum putamus.* Atque ita apud Nonium reſcribendum, ubi *pernicies* depravate pro *pernicii. Pernicii* autem, ut *luxurii*, *progenii*, *acii*, de quibus Agell. lib. IX. cap. 14. *Kench.*

5 *Hos autem tempore ad comparandum dato fecit robuſtiores.*] Nempe ſocios Thraſybuli; quia non in eos inquirebatur aut animadvertebatur, nacti ſunt tempus quo compararent neceſſaria ad ſubvertendos Tyrannos. *Ad comparandum* abſolute non ſine elegantia heic adhibitum. *Gebhard.*

6 *Nihil in bello oportere contemni.*] Curtius lib. VI. cap. 14. *Nihil tuto in hoſte contemnitur.* Idem. Suadet hoc conjurationis auctor Catilina per epiſtolam ſuis apud Salluſtium. Dictumque & illud antiquitus, Bis in illo peccare non licere, multaque adeo inania in bello exſiſtere. Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, apud Diodorum Siculum lib. XX. & Polybium in Suida. *Schott.*

7 *Matrem timidi flere non ſolere.*] Locus ceſſit adagio, de quo vide Eraſmum.

8 *Aucta ſunt opes.*] Tradit tamen Diodorus lib. XVIII. brevi tempore conveniſſe homines mille & ducentos: & his copiis eductis eum irrupiſſe mane inopinato ac de improviſo in XXX. Tyrannorum caſtra, multiſque eorum interfectis, illos Athenas ſe recipere coëgiſſe. *Lambin.*

9 *Hinc in Piræeum.*] Sic Diodorus lib. XIV. niſi quod tradit, hoc factum eſſe poſt irruptionem illam nocturnam, ſed potius matutinam factam in caſtra adver-

[1] Munichiamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare ſunt adorti: ab eaque turpiter repulſi, protinus in urbem, armis [2] impedimentiſque amiſſis refugerunt. Uſus eſt Thraſybulus [3] non minus prudentia quam fortitudine. nam cedentes violari vetuit. cives enim civibus parcere æquum cenſebat. Neque quiſquam eſt vulneratus, niſi qui prior impugnare voluit. [4] Neminem jacentem veſte ſpoliavit: Nihil attigit niſi arma, quorum indigebat, [5] & quæ ad victum pertinebant. In ſecundo prælio [6] cecidit Critias dux [7] tyrannorum, quum quidem [8] adverſus Thraſybulum fortiſſime pugnaret. Hoc dejecto, [9] Pauſanias venit 3
Atticis

adverſariorum. Verba ejus ſunt hæc: *Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μὲν ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ κατελάβετο τὴν Μυνυχίαν, λόφον ἔρημον καὶ καρτερόν.* Cum Diodoro congruit & Xenophonte lib. II. Addit præterea, in eo prælio ex equitibus Nicoſtratum pulchrum occubuiſſe, & alios duos in lectis oppreſſos eſſe. *Idem.*

1 *Munichiamque.*] Codex Danielis; *Minthiamque.* In Græco eſt *Μυνυχία* apud Diodorum & Strabonem lib. IX. *Keuchen.* Stephanus per ο in prima ſcribit, unde corrupte *Monarchi* apud Frontinum lib. I. cap 5. *Ortel.*

2 *Impedimentiſque amiſſis.*] Impedimenta dicuntur omnia ea, quæ conducunt ad iter; ut utenſilia, ſarcinæ & jumenta. Græci *ἀποσκευὴν* vocant.

3 *Non minus prudentia.*] Conon autem Thraſybulum appellabat, tanquam audaciorem, quam prudentiorem, ſeu conſideratiorem; ut eſt apud Ariſtotelem lib. II. Rhet. *Lambin. Mag.*

4 *Neminem jacentem veſte ſpoliavit.*] Teſtatur & hoc Xenophon lib. II. de rebus Græc. his verbis: *καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν.* *Lamb.* Turpe enim habitum eſt, ex mortuis lucrum captare; unde & proverbium circumlatum, cujus meminit Ariſtoteles II. Rhetor. Ὅθεν, inquit, *καὶ ἡ παροιμία τὸ κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρειν.* *Magius.*

5 *Et quæ ad victum.*] Alii libri, *quæque ad victum.* Gebhard.

6 *Cecidit Critias.*] Cecidit una cum eo & Hippomachus, ut narrat Xenoph. lib. II. de reb. Gr. Primus autem omnium eorum, qui cum Thraſybulo erant, occubuit vates: qui fati ſui non ignarus, præcepit commilitonibus ſuis, ne in hoſteis irruerent, priuſquam aliquis ſuorum cecidiſſet, aut vulneratus eſſet: Ubi hoc evenerit, inquit, nos præibimus, & victoria noſtra erit; mihi autem mors certa imminet. In quo non fefellit eum ſua opinio; nam veluti afflatu quodam divino concitatus, primus exſiliit, & hoſtes adortus interiit. Alii autem exſules vicerunt. *Lambin.*

7 *Dux Tyrannorum.*] *Τὴν ἡγεμονίαν ἔχων.* Diodor. XIV. 34. Juſtinus: *In eo bello Critias & Hippolochus, omnium Tyrannorum ſæviſſimi, cadunt.* Crudeliſſimum omnium Tyrannorum, vocat eum Lactantius libro III. de Falſa Sap. Vide ſupra.

8 *Adverſus Thraſybulum.*] Libri omnes, *exadverſus*, quod verum eſt. *Gebhard.*

9 *Pauſanias venit Atticis auxilio.*] Lambinus maluit, *venit aliis auxilio*, in hunc ſenſum: Critia interfecto venit aliis Tyrannis auxilio Pauſanias. Sed iis

 ipſis

Atticis auxilio, rex Lacedæmoniorum. Is inter Thraſybulum & eos, qui urbem tenebant, [1] fecit pacem [2] his conditionibus: *Ne qui, præter triginta tyrannos, & decem, qui poſtea prætores creati, ſuperioris more crudelitatis erant uſi, adficerentur exilio: neve bona publicarentur:* [3] *reipublicæ procuratio populo redderetur.* Præclarum hoc quoque Thraſybuli, quod reconciliata pace, quum plurimum in civitate poſſet, legem tulit; *ne quis anteactarum rerum accuſaretur, neve mulctaretur:* [4] eamque illi legem OBLIVIONIS appellarunt. Neque vero hanc tantum ferendam

ipſis, quæ ex Xenoph. citat, ſe jugulat. *Ἄμα δὲ ἰδίας ποιήσαντο τὰς Ἀθήνας, πείσαντες τῶν ἐφόρων τρεῖς, ἐξάγει τὴν φρουράν.* Nam ſi Tyrannos eorumque ſatellites urbe expulit, quibus aliis iſtud auxilium, quam Atticis expetiit? Vulgatam porro lectionem ſtabilit Diodorus lib. 14. *Διόπερ Ἀθηναῖοι μὲν κομισάμενοι τὴν πατρίδα καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ἰδίοις νόμοις ἐπολιτεύοντο. Gebh.*

1 *Fecit pacem.*] Vide Diodorum.

2 *His conditionibus.*] Ut ad ſuas quiſque res & poſſeſſiones rediret, præter XXX. Tyrannos, & XI. Viros, qui in Piræeo imperarant. *Xenoph.* II. *ἑλλ.*

3 *Reipublicæ procuratio.*] Democratia.

4 *Eamque illi legem oblivionis appellarunt.*] Loquitur de Amneſtia, celeberrimo inſtituto, qua cautum erat, ut omnes placide viverent ἔχοντας ἔγκλησιν ἃ ἔχουσι, *i. Kenchen.* Illam *legem oblivionis* Nepos, *memoriam omnem diſcordiarum oblivione ſempiterna deletam*, Tullius Philip. I. *Plebiſcitum, ne qua præteritarum rerum mentio fieret.* Val. Maximus lib. IV. cap. I. *Κάλλιστον ἐκ παιδείας ῥῆμα μὴ μνησικακεῖν, pulcherrimum ex ſapientiæ ſtudiis petitum vocabulum, memoriam injuriarum eſſe delendam,* Æſchines, *τὸ τῆς ἀμνηστίας ψήφισμα, oblivionis decretum,* Plutarchus, appellavere. Argumentum legis fuit, ΜΗ ΜΝΗΣΙΚΑΚΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΑΔΙΚΟΝ ΜΗΤΕ ΔΙΚΑΙΟΝ ΛΕΓΕΙΝ. Atqui ea mox ab omni multitudine, & ſingulatim à Judicibus & Senatu, ſolemnibus juramentis confirmata eſt, quorum formulæ apud Andocidem, Rhetorem Græcum, Oratione, quæ de Myſteriis ſcripta eſt, adhuc leguntur, & hic neceſſario repræſentandæ ſunt. Jurabant omnes: ΟΥ ΜΝΗΣΙΚΑΚΗΣΩ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΟΥΔΕΝΙ, ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ, ΟΥΔΕ ΤΟΥΤΩΝ, ΟΣ ΑΝ ΕΘΕΛΟΙ ΕΥΘΥΝΑΣ ΔΙΔΟΝΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ, ΗΣ ΗΡΞΕΝ. Senatores: ΟΥ ΔΕΞΟΜΑΙ ΕΝΔΕΙΞΙΝ, ΟΥΔΕ ΑΠΑΓΩΓΗΝ ΕΝΕΚΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΕΡΟΝ ΓΕΓΕΝΟΜΕΝΩΝ, ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΦΕΥΓΟΝΤΩΝ. Judices: ΟΥ ΜΝΗΣΙΚΑΚΗΣΩ, ΟΥΔΕ ΑΛΛΟ ΠΕΙΣΟΜΑΙ, ΨΗΦΙΟΥΜΑΙ ΔΕ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ. Neque in alium finem mox rogata ab Archino lex, & admiſſa eſt; *Si quis in jus vocat adverſus hoc juſjurandum, reus exceptione utitor: eaque de re Archontes primum judicia reddunto: prior qui exceptione utitur, dicito: qui cauſa ceciderit, epobelia mulctator.* Hæc enim ejus ſententia apud Iſocratem exſtat. Ex quibus ſatis apertum eſt, Amneſtia à Thraſybulo ſancita, & multitudini probata, omnem, etiam cætera juſtiſſimam actionem, civilium motuum ac bellorum, injuriarumque nomine inſtituendam, Magiſtratibus

dam curavit, ſed etiam ut valeret effecit. Nam quum quidam ex his qui ſimul cum eo in exilio fuerant, cædem eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum fuerat; publice prohibuit, & id quod pollicitus erat, præſtitit. Huic 4
pro tantis meritis, [1] honoris corona à populo data eſt, [2] facta duabus virgulis oleaginis: quæ, quod amor civium, non vis, expreſſerat, nullam habuit invidiam, magnaque fuit gloria. [3] Bene ergo [4] Pittacus ille, qui ſeptem ſapientum numero eſt habitus, [5] quum ei Mitylenæi multa millia jugerum agri muneri darent, [6] *Nolite, rogo vos* (inquit)

ſtratibus in cives, ac civibus in Magiſtratus ac cives, omnino clauſam fuiſſe ac præciſam. *Boxhorn.* *Eamque illi legem* OBLIVIONIS *appellarunt.*] Nullum dubium eſt, quin τὸ *legem* heic exterminaodum cenſeamus, cujus repetita lectio melioribus non ſolum Mss. & Excerptis repugnat, ſed & concinne minus loqui facit Cornelium. Scribe igitur, ac diſtingue: *Legem tulit, ne quis anteactarum rerum accuſaretur, neve multaretur; eamque illi* OBLIVIONIS *appellarunt.* Keuchen.

1 *Honoris corona.*] In Græciæ civitatibus, maxime autem Athenis, ſi quis de republica bene eſſet meritus, huic corona præmium dari ſolita, quæ ejus capiti imponebatur; cum vel ſacrorum vel ludorum cauſa maxima undique turba hominum conveniſſet. Accedebat præconis elogium, & ut ita dicam cum Juriſconſultis, ſuperdictum, proclamantis haberi τοῦ δεῖνα hunc honorem: ΕΥΝΟΙΑΣ ΕΝΕΚΑ ΤΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ. *Caſaubon.*

2 *Facta duabus virgulis oleaginis.*] *Oleaſtrum* vocat Plinius. Apud Ariſtophanem in Pluto eſt, Jovem victores athletas coronare κοτίνῳ στεφανοῦν. *Beroald.* Cæterum duæ aut tres teniæ invicem tortæ coronam faciebant, quam vocabant ſtroppum; hoc eſt, quod ait Feſtus, *quaſdam coronas per coronas currere.* Nam totidem coronæ, quot teniæ tortæ. His uſi fuerunt antiqui Romani, nondum invento corones è floribus texere, quod apud Græcos quoque non adeo antiquitus placuit. *Salmaſ.*

3 *Bene ergo.*] Cum nota approbationis. Ita Græci ſuum καλῶς. *Boeclerus.*

4 *Pittacus ille.*] Σαράπους & σάραπος, apud Laërtium: quem Μιτυληναῖον vocarunt communiter veteres. Floruit maxime Olymp. XLII. anno I. Diogenes in ejus vita: Ἤκμαζε μὲν οὖν περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν δευτέραν Ὀλυμπιάδα. Vide Cyrillum adverſus Julianum. *Keuchen.*

5 *Cum ei Mitylenæi.*] Varie hoc refertur à Scriptoribus. Plutarchus παραγγ. πολιτ. Ἧς γὰρ ἐκτήσαντο χώρας τοῖς πολίταις, γῆν, ἣν ἂν ἐθέλοι λαβεῖν κελευσθεὶς, ἔλαβε τοσαύτην, ὅσην ἐπῆλθε τὸ ἀκόντιον αὐτοῦ βαλόντος. Diogenes Laërtius in Pittaco: Καὶ χώραν αὐτῷ ἀπένειμαν οἱ Μιτυληναῖοι. ὁ δὲ ἱερὰν ἀνῆκεν, ἥτις νῦν Πιττάκειος καλεῖται. Val. Maximus lib. VI. cap. 5. *Atque etiam cum recuperati agri dimidia pars conſenſu omnium offerretur; avertit animum ab eo munere; deforme judicans, virtutis gloriam magnitudine prædæ minuere.* Lambin. Longol. Mag. Savaro. *Mitylenæi.*] Liber Danielis; *Mitileni.* Scripſerat Nepos tamen *Mitylenai*: hoc eſt ἐθνικῶς Μιτυληναῖοι, ut apud Laërtium. Nam hoc magis ad ſequelam & ſenſum ſententiæ: *Nolite, rogo vos, &c.* Keuchen.

6 *Nolite, rogo vos.*] Ms. *oro vos.* Boeclerus. Sic etiam Codex P. Danielis.

quit) *mihi dare quod multi invideant, plures etiam concupiſcant. Quare ex iſtis nolo amplius quam centum jugera, quæ & meam animi æquitatem & veſtram voluntatem indicent. Nam parva munera diutina locupletia, non* [1] *propria eſſe conſueverunt.* Illa igitur corona contentus Thraſybulus, neque amplius requiſivit, neque quenquam honore ſe anteceſſiſſe exiſtimavit. Hic ſequenti tempore quum prætor claſſem [2] ad Ciliciam appuliſſet, neque ſatis diligenter in caſtris ejus agerentur vigiliæ; [3] à barbaris, ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus eſt.

1 *Propria eſſe conſueverunt.*] Perpetua, *P. Daniel.* diututna. *Savaro.* Non ſtabilita neque diututna. *Lambin.* Explicat Donatus ad Terentium.

2 *Ad Ciliciam.*] Sic legendum, non *Siciliam*; quod & Longolius jam ante viderat. Nec *Silicium.* Id enim Xenophonticæ hiſtoriæ eſt contrarium, quæ illum in Pamphylia prope Aſpendum, noctu in caſtris interfectum ſcribit, lib. IV. Eurymedon enim & Aſpendum in Cilicia ſunt, aut certe in Pamphylia. Cilicia autem & Pamphylia ſunt inter ſe finitimæ. *Longol. Mag. Lambinus.*

3 *A barbaris.*] Aſpendis. *Xenoph. Diod.* Qui Pamphyliæ ſeſſores ad Ciliciam. Vide Strabon. & Ptolemæum.

CONON.

CONON.

IX.

CONON Athenienſis, Peloponneſio bello acceſſit 1
ad rem publicam [2] in eoque ejus opera magni fuit. nam & prætor pedeſtribus exercitibus præfuit, & præfectus claſſis res magnas mari geſſit. Quas ob cauſas præcipuus ei honos habitus eſt. Namque [3] omnibus unus inſulis præfuit. In qua poteſtate [4] Pharas cepit, coloniam Lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo Peloponneſio bello prætor, quum apud [5] Ægos flumen copiæ Athenienſium à Lyſandro ſunt devictæ. Sed tum afuit, eoque pejus res

1 CONON.] Timothei filius. *Lambin.* Hunc ex Virgilio interpretatur Servius, ſed contra omnium fere mentes. Quippe de Samio aſtrologo Maro capiendus, non de Timothei filio, quod ad Solinum notavit conſummatiſſimus Salmaſius.

2 *In eoque ejus opera magni fuit.*] Laudat & adſtruit hanc Puteani emendationem pluribus Savaro, vindicatque ſibi ipſe Nepos. Nam quidam libri Mss. exhibent; *in eoque ejus opere magni fuit.* Infra Epaminonda. Tenet Cl. Schottus: *At in Græcia utique olim magni fuit:* Quia *laudi* abeſt, & diphthongo æ ſuperpoſitum i. *Gebhard.*

3 *Omnibus unus inſulis præfuit.*] Hoc neque apud Xenophontem, neque apud Diodorum, neque alium quemquam reperi: niſi forte id tempus intelligamus, quo victis ad Cnidum Lacedæmoniis adjutore Pharnabazo, claſſi regis Perſarum præfectus, omnes inſulas à Lacedæmoniis avertit, & Græcos ſuperbo Lacedæmoniorum dominatu liberavit. *Lambin.* Vide Demoſthenem: Meminit etiam Apſines, de Arte Rhet. cap. περὶ διηγήσεως.

4 *Pharas cepit.*] Rutgerſius *Theram* ſubſtituit, quod retinuit Gebhardus. In Ms. corrupte *ſheras.* Boecler. In quibuſdam eſt *Pheras*, unde feliciter Lambinus *Pharas* emendavit, reclamantibus libris. *Pheræ* enim urbs eſt Theſſaliæ, neque unquam eo colonia à Lacedæmoniis deducta eſt. *Pharas* autem commemorat Pauſanias in Achaicis: Δύμης μὲν πρὸς Ἤλιδος περάτη· μετὰ δὲ αὐτὴν Ὤλενος καὶ Φαραί. Stephanus: Φαραί, πόλις Μεσσήνης, ὅθεν ἦσαν οἱ ἀφαρικάδαι. ἔστι δὲ καὶ Ἀχαΐας. Itaque apud Plinium lib. IV. cap. 5. legendum puto *Phara* non *Phera*, & apud Xenophontem lib. IV. de rebus Græciæ: Καταπλεύσαντες δὲ πρῶτον εἰς Φαράς, ἐδῄωσε ταύτην τὴν χώραν. Exiſtimavi etiam aliquando legendum *Patras.* Patræ enim urbs Achaiæ, Plin. lib. IV. cap. 4. *Lambin.*

5 *Ægos.*] *Egos*, ut ubique. Codex P. Dan.

6. *Sed tum afuit.*] Negat id Xenoph. lib. II. Ἑλληνικῶν, & Plutarchus in vita Lyſandri. Etenim ex eo prælio fuga ſibi ſalutem octo triremibus comitantibus quæſivit, & ad Euagoram Cypri regem ſe contulit. *Long.* Juſtin. lib. VI. Cononem ait propter hanc cladem patria amiſſa, exulem Cyprum aliquamdiu incoluiſſe. Oroſius etiam lib. II. cap. 2. in Cypro hunc exulem manſiſſe

res adminiſtrata eſt. nam & prudens rei militaris, & [1] diligens erat imperii. Itaque nemini erat his temporibus dubium, ſi adfuiſſet, illam Athenienſes calamitatem ac-
2 cepturos non fuiſſe. Rebus autem afflictis quum patriam obſideri audiſſet, [2] non quæſivit ubi ipſe tuto viveret, ſed unde præſidio eſſet civibus ſuis. Itaque contulit ſe [3] ad Pharnabazum [4] ſatrapem Ioniæ & Lydiæ, [5] eundemque generum regis & propinquum: apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multiſque effecit periculis. Nam quum Lacedæmonii Athenienſibus devictis, in ſocietate non manerent, [6] quam cum Artaxerxe fecerant, Ageſi-

dicit. Iſocrates in Euagora, in Cyprum profectum ſcribit, tum ob vitæ propriæ ſalutem, tum vero ut patriæ opem ferre poſſet, & auxilia compararet. *Magius.* De qua re vide etiam Ariſtotelem II. Rhet. & Diodorum lib XIV.

1 *Diligens erat imperii.*] Ita Lambinus & Savaro edendum curaverunt. Cæteri ad unum omnes, *diligens erat Imperator*, quo modo & Nepotis libellus hic inſcribitur, *Schott.* Ita in Conone loquitur Cornel. Nepos. *Diligens imperii* eſt, qui nihil in eo, quod imperandum eſt, vacuum relinquit, ſed ſtatim imperat. Alias imperia, ut vacua, ſubditi invadunt. *Boxhorn.*

2 *Non quæſivit, ubi ipſe tuto viveret,*] Sic Cicero lib. VIII. Epiſt. ad Attic. I. *Ei ſtatim reſcripſi, hominemque certum miſi de comitibus meis, non me quærere, ubi tutiſſime eſſem.* Lambin. Sed tamen ante ſecuritatem quæſiverat, ut Iſocrates Oration. citata atteſtatur, & Plutarchus in Euagora. Ait in Artaxerxe, haud ſecuritate contentum fuiſſe, ſed rerum mutationem, veluti in pelago fluctum exſpectaſſe. *Mag.*

3 *Ad Pharnabazum.*] Juſtin. lib. VI. hæc copioſius habet. Item Xenophon lib. IV. Ἑλληνικῶν, unde iſta fere deſcripta ſunt. *Longol.*

4 *Satrapem Ioniæ & Lydiæ.*] Juſtinus lib. V. Lydiæ Satrapem ſive Præfectum, non *Pharnabazum*, ſed *Tiſſaphernem* dicit. *Mag.* Nepos infra in Datame, alium Satrapem vocat illarum provinciarum, Ariobarzanem. Unde apparet, Ioniam & Lydiam, unam tantum Satrapiam fuiſſe, ſeu præfecturam provincialem, quæ ab uno Satrape regebatur. Sic Herodot. lib. V. Orœtem quendam νόμαρχον τόν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικὸν obtinuiſſe refert, quod ex aliis etiam Scriptoribus ratum fecit erudítiſſimus Briſſonius. *Keuchen.*

5 *Eundemque generum Regis.*] Supra in Pauſania: *Mardonius Satrapes regius, natione Medus, regis gener.* Ut credibile ſit, illas ſemper eparchias à ſolis Magni Regis generis adminiſtratas fuiſſe, qui nonnunquam vice ſoceri ſui fungebantur. *Keuchen.* Duxerat autem Pharnabazus Apamam uxorem, unam ex Artaxerxis filiabus, ut tradit *Plutarchus* in Artaxerxe.

6 *Quam cum Artaxerxe fecerant.*] Plutarchus ibidem dicit eam eſſe appellatam εἰρήνην τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου, pacem factam Antalcide interprete & legato: ſi fas eſt, inquit ille, contumeliam & proditionem pacem appellare. Hanc commemorat & Xenoph. lib. IV. de rebus Græciæ. Sed hæc pax poſterius facta eſt, quam Ageſilaus in Aſiam claſſem, exercitumque trajeciſſet, ut intelligere licet ex Plutarcho in apophth. Lacon. ibi, ἐπεὶ δὲ Κόνων καὶ Φαρνάβαζος τοῦ βασιλέως ναυτικοῦ θαλαττοκρα-

[1] Ageſilaumque bellatum miſiſſent in Aſiam, maxime impulſi [2] à Tiſſapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coierat ſocietatem. hunc adverſus Pharnabazus habitus eſt imperator: re quidem vera exercitui præfuit Conon, ejuſque omnia arbitrio geſta ſunt. Hic multum ducem ſummum Ageſilaum impedivit, ſæpeque ejus conſiliis obſtitit. Neque vero non fuit apertum, ſi ille non fuiſſet, [3] Ageſilaum Aſiam Tauro tenus regi fuiſſe erepturum. Qui poſteaquam domum à ſuis civibus revocatus eſt, quod Bœotii & Athenienſes Lacedæmoniis bellum indixerant: Conon nihilo ſecius apud præfectos regis verſabatur, hiſque omnibus maximo erat uſui. Defecerat à rege [4] Tiſſaphernes, neque id tam 3
Artaxerxi quam cæteris erat apertum. Multis enim magniſque meritis apud regem, etiam quum in officio non maneret, valebat. [5] Neque admirandum ſi non facile ad credendum inducebatur, reminiſcens, ejus ſe opera Cyrum fratrem ſuperaſſe. Hujus accuſandi gratia Conon à Pharnabazo ad regem miſſus, [6] poſteaquam venit, primum

πορθοῦντες, &c. Videtur igitur ea ſocietas eſſe intelligenda, quam Lacedæmonii cum Dario ſecundo, hujus Artaxerxis, qui *Μνήμων*, id eſt, *Memor* dictus eſt, & Cyri patre fecerunt: de qua Thucydides lib. VIII. Sed diſcrepat à Xenophonte & Plutarcho Probus. Illi enim narrant, Ageſilaum eo in Aſiam à Lacedæmoniis eſſe miſſum, quod audierant, regem Perſarum Artaxerxem exercitum & claſſes adverſus Græcos parare: Xenoph. & Plutarch. in Ageſilao. Non igitur Lacedæmonii ſed Perſæ in ſocietate non manebant. *Lambin.*

1 *Ageſilaumque.*] Cod. P. Danielis, *Hageſilaumque.*

2 *A Tiſſapherne.*] Tradit Xenophon in Ageſilao, huic Regis juſſu caput à Tithrauſte eſſe abſciſſum. Idem & Diodorus XIV.

3 *Ageſilaum Aſiam Tauro tenus Regi fuiſſe erepturum.*] Videntur hæc tranſcripta è Diodoro lib. XV. Καὶ πέρας εἰ μὴ μετεπέμψαντο αὐτὸν οἱ Σπαρτιᾶται διά τινας πολιτικὰς χρείας, σχεδὸν ἂν καὶ τὴν ὅλην τῶν Περσῶν βασιλείαν εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστησεν. Ageſilao inferius: *Qui cum victori præeſſet exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Perſarum potiundi.* Gebhard.

4 *Tiſſaphernes.*] Longolius *Tiſaphernes.* Codex Danielis *Thyſiphernes*, ut ubique. Scribendum *Tiſſaphernes*, nam in Græco eſt Τισσαφέρνης. *Kenchenius.*

5 *Neque admirandum.*] Venuſtius ſcripta lectio, & Ultrajectinus, *neque id mirandum.* Schott. Gebhard.

6 *Poſteaquam venit.*] Juſtinus VI. *Itaque Conon diu rege per epiſtolas fruſtra fatigato, ad poſtremum ipſe ad eum pergit.*

ſine cura adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. Nam [1] ducem fortem & prudentem [2] regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant, quem neque conſilio neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur [3] Piſandro duce. [4] Hos Conon apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. [5] Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, [6] quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, [7] liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit: [8] muros dirutos à Lyſandro

magna contraxere ſubſidia, ut inquit Oroſius lib. III. cap. 2. *Mag.*

1 *Ducem fortem & prudentem.*] Et præterea res hoſtium apprime edoctum. Diodor. lib. XIV. Οὗτος γὰρ ἦν ἔμπειρος τοῦ κατὰ πόλεμον ἀγῶνος, μάλιστα τῶν πολεμίων. *Gebhard.*

2 *Regiis opibus.*] Codex P. Danielis, *Regis opibus.* Sic in Themiſtocle, *claſſiariis Regis*, pro *regiis*. Keuchen.

3 *Piſandro duce.*] Sic legendum, *Piſandro duce*, non *Lyſandro*, ut habent libri vulgati. *Lambin.* Græcis eſt Πείσανδρος. Xenoph. IV. Plutarch. Ageſilao, & Juſtinus. Diodoro XIV. eſt Πεισίαρχος, ut alii notarunt. mendoſe. *Bongarſ.*

4 *Hos Conon apud Cnidum.*] Iſocrates in Evagora, de Cononis rebus geſtis loquens, & conſilio quod Perſis dedit ad opprimendum Lacedæmonios: Πεισθέντων ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν. Si victis Spartanis à Conone ſecuta eſt libertas Græciæ; igitur ſolutum fuit eorum imperium: idem in Orat. ad Philipp. Συστάντος τοῦ Κόνωνι ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοὺς δὲ ἄλλους Ἕλληνας ἠλευθέρωσε. Ex his conſtat, Lacedæmoniorum clade ad Cnidum acceptà fuiſſe finitum; qua in re Græcorum omnium firmus eſt conſenſus. Cœperat anno priore Olymp. XCIV. deſiit anno altero Olympiadis XCVI. duravit annos vix X. Iſocrates Panathenaïco: Σπαρτιᾶται ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν Ἑλλήνων. *Caſaubon.*

5 *Qua victoria non ſolum Athenæ.*] Accidit illa ſub Eubulide; ut teſtatur illius ætatis Lyſias. Quare Diodorus errat neceſſario, qui in anno præcedente, ſub archonte Diophanto, illam refert. *Meurſius.* Meminit ejuſdem Athenæus lib. I. Deipnoſ. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους.

6 *Quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio.*] Ἁπλῶς heic ſumitur *imperium*, pro θαλαττοκρατίᾳ, quæ nihil aliud fuit, quam Spartanorum & Athenienſium alterna poteſtas obtinendi maris. In Pelopida: *Qua paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia.* Quod frequens apud Cornelium & alios. *Keuchenius.*

7 *Liberata eſt.*] Unde etiam erectæ fuerunt publico ſumptu binæ ſtatuæ prope Jovis Servatoris ſimulachrum, quarum una Cononis, altera Euagoræ Cypri Regis. Vide Plutarchum.

8 *Muros dirutos à Lyſandro.*] Iſocrates ad Philippum: Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ

καὶ

dro utroſque & Piræei & Athenarum, reficiendos curat, pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, [1] civibus ſuis donat. Accidit huic, quod cæteris mortalibus, [2] ut inconſideratior in ſecunda quam in adverſa eſſet fortuna. Nam claſſe Peloponneſiorum devicta, [3] quum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius Patriæ opes augeri, quam regis, maluit. Nam quum magnam autoritatem ſibi pugna ſua navali quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, [4] non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. [5] Id quum minus diligenter eſſet cela-

καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν. Sic Demoſthenes, Pauſanias, Xenophon, Athenæus, Polyænus, alii; nec ullus extat fere ſcriptor, qui non minimum alludat.

1 *Civibus ſuis donat.*] Athenæus præter iſtam liberalitatem, plura illius recenſet in cives beneficia, lib. I. *Longol.*

2 *Ut inconſid. ratior in ſecunda, quam in adverſa.*] Ἴσως μὲν ἂν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς. Polybius XVII. hiſtor. Caſaub. vert. Accidit hoc & aliis fortaſſe jam ante, ut rebus lætis potentiam ferre, ſicut homines par erat, nequirent; in adverſis caute admodum & prudenter ſtatum ſuum conſervarent. Vide Var. Lect. Mureti libro V. cap. 15. *Boecler.*

3 *Quum ultum.*] Alii libri habent, *cum ulciſci.* alii, *cum ultum*: ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriæ injurias muris refectis, & de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriæ injurias* autem, id eſt, injurias à Lacedæmoniis patriæ illatas. *Lambin.*

4 *Non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates.*] Alterum *inter* redundat. Plutarchus hanc hiſtoriam Themiſtocli tribuit, niſi forte utrique acciderit. *Schott.*

5 *Id quum minus diligenter eſſet celatum.*] Valde hic diſcrepant inter ſe Hiſtorici. Nam Xenophon quidem lib. IV. ἑλλ. narrat, Lacedæmonios, poſteaquam cognoviſſent, Cononem muros urbis & Piræei à Lyſandro dirutos, pecunia regia de integro excitaſſe, & urbeis Ioniæ & Æoliæ in continente ſitas ad Athenienſeis transferre cogitare, conſtituiſſe his de rebus Tiribazum præfectum regium docere, confiſos fore hoc pacto, ut ille aut ſecum ſocietatem iniret, aut Cononi ſumptus in claſſem ſuppeditare deſineret: Qua re audita, Athenienſeis contra cum Conone legatos quatuor, Hermogenem, Dionem, Calliſthenem, Callimedontem ad Tiribazum miſiſſe; legatos etiam à ſociis, qui una proficiſcerentur, evocaſſe; quorum orationibus auditis, Tiribazum clam Antalcidæ Lacedæmoniorum legato pecuniam dediſſe, ut claſſe ab iis inſtructa, Athenienſes & eorum ſocii cupidius pacem expeterent atque exoptarent: Cononem autem tanquam injuriam Regi facientem, in vincula conjeciſſe. Sic Xenophon. Diodorus vero lib. XIV. ſcribit, Tiribazum Cononi, ob res proſpere ab eo geſtas invidiſſe,

& hac

ſine cura adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. Nam [1] ducem fortem & prudentem [2] regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant, quem neque conſilio neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur [3] Piſandro duce. [4] Hos Conon apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. [5] Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, [6] quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, [7] liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit: [8] muros dirutos à Lyſandro

magna contraxere ſubſidia, ut inquit Oroſius lib. III. cap. 2. *Mag.*

1 *Ducem fortem & prudentem.*] Et præterea res hoſtium apprime edoctum. Diodor. lib. XIV. Οὗτος γὰρ ἦν ἔμπειρος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, μάλιστα τῶν πολεμίων. *Gebhard.*

2 *Regiis opibus.*] Codex P. Danielis, *Regis opibus.* Sic in Themiſtocle, *claſſiariis Regis*, pro *regiis*. Keuchen.

3 *Piſandro duce.*] Sic legendum, *Piſandro duce*, non *Lyſandro*, ut habent libri vulgati. *Lambin.* Græcis eſt Πείσανδρος. Xenoph. IV. Plutarch. Ageſilao, & Juſtinus. Diodoro XIV. eſt Πείσαρχος, ut alii notarunt. mendoſe. *Bongarſ.*

4 *Hos Conon apud Cnidum.*] Iſocrates in Euagora, de Cononis rebus geſtis loquens, & conſilio quod Perſis dedit ad opprimendum Lacedæmonios: Πεισθέντων ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν. Si victis Spartanis à Conone ſecuta eſt libertas Græciæ; igitur ſolutum fuit eorum imperium: idem in Orat. ad Philipp. Συστάντος τῷ Κόνωνι ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοὺς δὲ ἄλλους Ἕλληνας ἠλευθέρωσε. Ex his conſtat, Lacedæmoniorum clade ad Cnidum accepta fuiſſe finitum; qua in re Græcorum omnium firmus eſt conſenſus. Cœperat anno priore Olymp. XCIV. deſiit anno altero Olympiadis XCVI. duravit annos vix X. Iſocrates Panathenaïco: Σπαρτιᾶται ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν Ἑλλήνων. *Caſaubon.*

5 *Qua victoria non ſolum Athenæ.*] Accidit illa ſub Eubulide; ut teſtatur illius ætatis Lyſias. Quare Diodorus errat neceſſario, qui in anno præcedente, ſub archonte Diophanto, illam refert. *Meurſius.* Meminit ejuſdem Athenæus lib. I. Deipnoſ. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους.

6 *Quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio.*] Ἁπλῶς heic ſumitur *imperium*, pro θαλαττοκρατίᾳ, quæ nihil aliud fuit, quam Spartanorum & Athenienſium alterna poteſtas obtinendi maris. In Pelopida: *Qua paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia.* Quod frequens apud Cornelium & alios. *Keuchenius.*

7 *Liberata eſt.*] Unde etiam erectæ fuerunt publico ſumptu binæ ſtatuæ prope Jovis Servatoris ſimulachrum, quarum una Cononis, altera Euagoræ Cypri Regis. Vide Plutarchum.

8 *Muros dirutos à Lyſandro.*] Iſocrates ad Philippum: Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ

καὶ

dro utroſque & Piraei & Athenarum, reficiendos curat, pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, [1] civibus ſuis donat. Accidit huic, quod cæteris mortalibus, [2] ut inconſideratior in ſecunda quam in adverſa eſſet fortuna. Nam claſſe Peloponneſiorum devicta, [3] quum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius Patriæ opes augeri, quam regis, maluit. Nam quum magnam autoritatem ſibi pugna ſua navali quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, [4] non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. [5] Id quum minus diligenter eſſet cela-

καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν. Sic Demoſthenes, Pauſanias, Xenophon, Athenæus, Polyænus, alii; nec ullus exſtat fere ſcriptor, qui non minimum alludat.

1 *Civibus ſuis donat.*] Athenæus præter iſtam liberalitatem, plura illius recenſet in cives beneficia, lib. 1. *Longol.*

2 *Ut inconſideratior in ſecunda, quam in adverſa.*] Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς. Polybius XVII. hiſtor. Caſaub. vert. Accidit hoc & aliis fortaſſe jam ante, ut rebus lætis potentiam ferre, ſicut homines par erat, nequirent; in adverſis caute admodum & prudenter ſtatum ſuum conſervarent. Vide Var. Lect. Mureti libro v. cap. 15. *Boecler.*

3 *Quum ultum.*] Alii libri habent, *cum ulciſci.* alii, *cum ultum*: ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriæ injurias muris refectis, & de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriæ injurias* autem, id eſt, injurias à Lacedæmoniis patriæ illatas. *Lambin.*

4 *Non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates.*] Alterum *inter* redundat. Plutarchus hanc hiſtoriam Themiſtocli tribuit, niſi forte utrique acciderit. *Schott.*

5 *Id quum minus diligenter eſſet celatum.*] Valde hic diſcrepant inter ſe Hiſtorici. Nam Xenophon quidem lib. IV. ἑλλ. narrat, Lacedæmonios, poſteaquam cognoviſſent, Cononem muros urbis & Piræei à Lyſandro dirutos, pecunia regia de integro excitaſſe, & urbeis Ioniæ & Æoliæ in continente ſitas ad Athenienſeis transferre cogitare, conſtituiſſe his de rebus Tiribazum præfectum regium docere, confiſos fore hoc pacto, ut ille aut ſeeum ſocietatem iniret, aut Cononi ſumptus in claſſem ſuppeditare deſineret: Qua re audita, Athenienſeis contra cum Conone legatos quatuor, Hermogenem, Dionem, Calliſthenem, Callimedontem ad Tiribazum miſiſſe; legatos etiam à ſociis, qui una proficiſcerentur, evocaſſe; quorum orationibus auditis, Tiribazum clam Antalcidæ Lacedæmoniorum legato pecuniam dediſſe, ut claſſe ab iis inſtructa, Athenienſes & eorum ſocii cupidius pacem expeterent atque exoptarent: Cononem autem tanquam injuriam Regi facientem, in vincula conjeciſſe. Sic Xenophon. Diodorus vero lib. XIV. ſcribit, Tiribazum Cononi, ob res proſpere ab eo geſtas invidiſſe, & hac

ſine cura adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. Nam [1] ducem fortem & prudentem [2] regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant, quem neque conſilio neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur [3] Piſandro duce. [4] Hos Conon apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. [5] Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, [6] quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, [7] liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit: [8] muros dirutos à Lyſandro

dro

magna contraxere ſubſidia, ut inquit Oroſius lib. III. cap. 2. *Mag.*

1 *Ducem fortem & prudentem.*] Et præterea res hoſtium apprime edoctum. Diodor. lib. XIV. Οὗτος γὰρ ἦν ἐμπειρος τὸ κατὰ πόλεμον ἀγώνων, μάλιστα τῶν πολεμίων. *Gebhard.*

2 *Regiis opibus.*] Codex P. Danielis, *Regis opibus*. Sic in Themiſtocle, *claſſiariis Regis*, pro *regiis*. Keuchen.

3 *Piſandro duce.*] Sic legendum, *Piſandro duce*, non *Lyſandro*, ut habent libri vulgari. *Lambin.* Græcis eſt Πείσανδρος. Xenoph. IV. Plutarch. Ageſilao, & Juſtinus. Diodoro XIV. eſt Πειςίαρχος, ut alii notarunt. mendoſe. *Bongarſ.*

4 *Hos Conon apud Cnidum.*] Iſocrates in Euagora, de Cononis rebus geſtis loquens, & conſilio quod Perſis dedit ad opprimendum Lacedæmonios: Πεισθέντων ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν. Si victis Spartanis à Conone ſecuta eſt libertas Græciæ; igitur ſolutum fuit eorum imperium: idem in Orat. ad Philipp. Συστάντος τῷ Κόνωνι ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοὺς δὲ ἄλλους Ἕλληνας ἠλευθέρωσε. Ex his conſtat, Lacedæmoniorum clade ad Cnidum accepta fuiſſe finitum; qua in re Græcorum omnium firmus eſt conſenſus. Cœperat anno priore Olymp. XCIV. deſiit anno altero Olympiadis XCVI. duravit annos vix X. Iſocrates Panathenaïco: Σπαρτιᾶται ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν Ἑλλήνων. *Caſaubon.*

5 *Qua victoria non ſolum Athenæ.*] Accidit illa ſub Eubulide; ut teſtatur illius ætatis Lyſias. Quare Diodorus errat neceſſario, qui in anno præcedente, ſub archonte Diophanto, illam refert. *Meurſius.* Meminit ejuſdem Athenæus lib. I. Deipnoſ. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους.

6 *Quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio.*] Ἁπλῶς heic ſumitur *imperium*, pro θαλαττοκρατίᾳ, quæ nihil aliud fuit, quam Spartanorum & Athenienſium alterna poteſtas obtinendi maris. In Pelopida: *Qua paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia.* Quod frequens apud Cornelium & alios. *Keuchenius.*

7 *Liberata eſt.*] Unde etiam erectæ fuerunt publico ſumptu binæ ſtatuæ prope Jovis Servatoris ſimulachrum, quarum una Cononis, altera Euagoræ Cypri Regis. Vide Plutarchum.

8 *Muros dirutos à Lyſandro.*] Iſocrates ad Philippum: Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ

καὶ

Digitized by Google

dro utroſque & Piræei & Athenarum, reficiendos curat, pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, [1] civibus ſuis donat. Accidit huic, quod cæteris mortalibus, [2] ut inconſideratior in ſecunda quam in adverſa eſſet fortuna. Nam claſſe Peloponneſiorum devicta, [3] quum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius Patriæ opes augeri, quam regis, maluit. Nam quum magnam autoritatem ſibi pugna ſua navali quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, [4] non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. [5] Id quum minus diligenter eſſet cela-

καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν ἀνήγαγεν. Sic Demoſthenes, Pauſanias, Xenophon, Athenæus, Polyænus, alii; nec ullus extat fere ſcriptor, qui non minimum alludat.

1 *Civibus ſuis donat.*] Athenæus præter iſtam liberalitatem, plura illius recenſet in cives beneficia, lib. I. *Longol.*

2 *Ut inconſid. ratior in ſecunda, quam in adverſa.*] Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τοῖς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς. Polybius XVI. hiſtor. Caſaub. vert. Accidit hoc & aliis fortaſſe jam ante, ut rebus lætis potentiam ferre, ſicut homines par erat, nequirent; in adverſis caute admodum & prudenter ſtatum ſuum conſervarent. Vide Var. Lect. Mureti libro V. cap. 15. *Border.*

3 *Quum ultum.*] Alii libri habent, *cum ulciſci.* alii, *cum ultum*: ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriæ injurias muris refectis, & de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriæ injurias* autem, id eſt, injurias à Lacedæmoniis patriæ illatas. *Lambin.*

4 *Non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates.*] Alterum *inter* redundat. Plutarchus hanc hiſtoriam Themiſtocli tribuit, niſi forte utrique acciderit. *Schott.*

5 *Id quum minus diligenter eſſet celatum.*] Valde hic diſcrepant inter ſe Hiſtorici. Nam Xenophon quidem lib. IV. ἑλλ. narrat, Lacedæmonios, poſteaquam cognoviſſent, Cononem muros urbis & Piræei à Lyſandro dirutos, pecunia regia de integro excitaſſe, & urbeis Ioniæ & Æoliæ in continente ſitas ad Athenienſeis transferre cogitare, conſtituiſſe his de rebus Tiribazum præfectum regium docere, confiſos fore hoc pacto, ut ille aut ſecum ſocietatem iniret, aut Cononi ſumptus in claſſem ſuppeditare deſineret: Qua re audita, Athenienſeis contra cum Conone legatos quatuor, Hermogenem, Dionem, Calliſthenem, Callimedontem ad Tiribazum miſiſſe; legatos etiam à ſociis, qui una proficiſcerentur, evocaſſe; quorum orationibus auditis, Tiribazum clam Antalcidæ Lacedæmoniorum legato pecuniam dediſſe, ut claſſe ab iis inſtructa, Athenienſes & eorum ſocii cupidius pacem expeterent atque exoptarent: Cononem autem tanquam injuriam Regi facientem, in vincula conjeciſſe. Sic Xenophon. Diodorus vero lib. XIV. ſcribit, Tiribazum Cononi, ob res proſpere ab eo geſtas invidiſſe,

& hac

ſine cura adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. Nam [1] ducem fortem & prudentem [2] regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant, quem neque conſilio neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur [3] Piſandro duce. [4] Hos Conon apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. [5] Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, [6] quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, [7] liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit: [8] muros dirutos à Lyſandro

magna contraxere ſubſidia, ut inquit Oroſius lib. III. cap. 2. *Mag.*

1 *Ducem fortem & prudentem.*] Et præterea res hoſtium apprime edoctum. Diodor. lib. XIV. Οὗτος γὰρ ἦν ἔμπειρος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, μάλιστα τῶν πολεμίων. *Gebhard.*

2 *Regiis opibus.*] Codex P. Danielis, *Regis opibus.* Sic in Themiſtocle, *claſſiariis Regis*, pro *regiis*. Keuchen.

3 *Piſandro duce.*] Sic legendum, *Piſandro duce*, non *Lyſandro*, ut habent libri vulgati. *Lambin.* Græcis eſt Πείσανδρος. Xenoph. IV. Plutarch. Ageſilao, & Juſtinus. Diodoro XIV. eſt Πείσαρχος, ut alii notarunt. mendoſe. *Bongarſ.*

4 *Hos Conon apud Cnidum.*] Iſocrates in Euagora, de Cononis rebus geſtis loquens, & conſilio quod Perſis dedit ad opprimendum Lacedæmonios: Πεισθέντων ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν. Si victis Spartanis à Conone ſecuta eſt libertas Græciæ; igitur ſolutum fuit eorum imperium: idem in Orat. ad Philipp. Συστάντος τῷ Κόνωνι ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοὺς δὲ ἄλλους Ἕλληνας ἠλευθέρωσε. Ex his conſtat, Lacedæmoniorum clade ad Cnidum accepta fuiſſe finitum; qua in re Græcorum omnium firmus eſt conſenſus. Cœperat anno priore Olymp. XCIV. deſiit anno altero Olympiadis XCVI. duravit annos vix X. Iſocrates Panathenaïco: Σπαρτιᾶται ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν Ἑλλήνων. *Caſaubon.*

5 *Qua victoria non ſolum Athenæ.*] Accidit illa ſub Eubulide; ut teſtatur illius ætatis Lyſias. Quare Diodorus errat neceſſario, qui in anno præcedente, ſub archonte Diophanto, illam refert. *Meurſius.* Meminit ejuſdem Athenæus lib. I. Deipnoſ. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους.

6 *Quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio.*] Ἁπλῶς heic ſumitur *imperium*, pro θαλαττοκρατίᾳ, quæ nihil aliud fuit, quam Spartanorum & Athenienſium alterna poteſtas obtinendi maris. In Pelopida: *Qua paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia.* Quod frequens apud Cornelium & alios. *Keuchenius.*

7 *Liberata eſt.*] Unde etiam erectæ fuerunt publico ſumptu binæ ſtatuæ prope Jovis Servatoris ſimulachrum, quarum una Cononis, altera Euagoræ Cypri Regis. Vide Plutarchum.

8 *Muros dirutos à Lyſandro.*] Iſocrates ad Philippum: Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ καὶ

dro utroſque & Piraei & Athenarum, reficiendos curat, pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, [1] civibus ſuis donat. Accidit huic, quod cæteris mortalibus, [2] ut inconſideratior in ſecunda quam in adverſa eſſet fortuna. Nam claſſe Peloponneſiorum devicta, [3] quum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius Patriæ opes augeri, quam regis, maluit. Nam quum magnam autoritatem ſibi pugna ſua navali quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, [4] non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. [5] Id quum minus diligenter eſſet cela-

καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν. Sic Demoſthenes, Pauſanias, Xenophon, Athenæus, Polyænus, alii; nec ullus exſtat fere ſcriptor, qui non minimum alludat.

1 *Civibus ſuis donat.*] Athenæus præter iſtam liberalitatem, plura illius recenſet in cives beneficia, lib. I. *Longol.*

2 *Ut inconſid. ratior in ſecunda, quam in adverſa.*] Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς. Polybius XVII. hiſtor. Caſaub. vert. Accidit hoc & aliis fortaſſe jam ante, ut rebus lætis potentiam ferre, ſicut homines par erat, nequirent; in adverſis caute admodum & prudenter ſtatum ſuum conſervarent. Vide Var. Lect. Mureti libro V. cap. 15. *Boecler.*

3 *Quum ultum.*] Alii libri habent, *tum ulciſci.* alii, *cum ultum*: ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriæ injurias muris refectis, & de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriæ injurias* autem, id eſt, injurias à Lacedæmoniis patriæ illatas. *Lambin.*

4 *Non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates.*] Alterum *inter* redundat. Plutarchus hanc hiſtoriam Themiſtocli tribuit, niſi forte utrique acciderit. *Schott.*

5 *Id quum minus diligenter eſſet celatum.*] Valde hic diſcrepant inter ſe Hiſtorici. Nam Xenophon quidem lib. IV. ἑλλ. narrat, Lacedæmonios, poſteaquam cognoviſſent, Cononem muros urbis & Piræei à Lyſandro dirutos, pecunia regia de integro excitaſſe, & urbeis Ioniæ & Æoliæ in continente ſitas ad Athenienſeis transferre cogitare, conſtituiſſe his de rebus Tiribazum præfectum regium docere, confiſos fore hoc pacto, ut ille aut ſecum ſocietatem iniret, aut Cononi ſumptus in claſſem ſuppeditare deſineret: Qua re audita, Athenienſeis contra cum Conone legatos quatuor, Hermogenem, Dionem, Calliſthenem, Callimedontem ad Tiribazum miſiſſe; legatos etiam à ſociis, qui una proficiſcerentur, evocaſſe; quorum orationibus auditis, Tiribazum clam Antalcidæ Lacedæmoniorum legato pecuniam dediſſe, ut claſſe ab iis inſtructa, Athenienſes & eorum ſocii cupidius pacem expeterent atque exoptarent: Cononem autem tanquam injuriam Regi facientem, in vincula conjeciſſe. Sic Xenophon. Diodorus vero lib. XIV. ſcribit, Tiribazum Cononi, ob res proſpere ab eo geſtas invidiſſe,

& hac

res adminiſtrata eſt. nam & prudens rei militaris, & [1] diligens erat imperii. Itaque nemini erat his temporibus dubium, ſi adfuiſſet, illam Athenienſes calamitatem ac-
2 cepturos non fuiſſe. Rebus autem afflictis quum patriam obſideri audiſſet, [2] non quæſivit ubi ipſe tuto viveret, ſed unde præſidio eſſet civibus ſuis. Itaque contulit ſe [3] ad Pharnabazum [4] ſatrapem Ioniæ & Lydiæ, [5] eundemque generum regis & propinquum: apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multiſque effecit periculis. Nam quum Lacedæmonii Athenienſibus devictis, in ſocietate non manerent, [6] quam cum Artaxerxe fecerant, Ageſi-

dicit. Iſocrates in Euagora, in Cyprum profectum ſcribit, tum ob vitæ propriæ ſalutem, tum vero ut patriæ opem ferre poſſet, & auxilia compararet. *Magius*. De qua re vide etiam Ariſtotelem II. Rhet. & Diodorum lib XIV.

1 *Diligens erat imperii.*] Ita Lambinus & Savaro edendum curaverunt. Cæteri ad unum omnes, *diligens erat Imperator*, quo modo & Nepotis libellus hic inſcribitur. *Schott.* Ita in Conone loquitur Cornel. Nepos. *Diligens imperii* eſt, qui nihil in eo, quod imperandum eſt, vacuum relinquit, ſed ſtatim imperat. Alias imperia, ut vacua, ſubditi invadunt. *Boxhorn.*

2 *Non quæſivit, ubi ipſe tuto viveret.*] Sic Cicero lib. VIII. Epiſt. ad Attic. I. *Ei ſtatim reſcripſi, hominemque certum miſi de comitibus meis, non me quærere, ubi tutiſſime eſſem.* Lambin. Sed tamen ante ſecuritatem quæſiverat, ut Iſocrates Oration. citata atteſtatur, & Plutarchus in Euagora. Ait in Artaxerxe, haud ſecuritate contentum fuiſſe, ſed rerum mutationem, veluti in pelago fluctum exſpectaſſe. *Mag.*

3 *Ad Pharnabazum.*] Juſtin. lib. VI. hæc copioſius habet. Item Xenophon lib. IV. ἑλληνικῶν, unde iſta fere deſcripta ſunt. *Longol.*

4 *Satrapem Ioniæ & Lydiæ.*] Juſtinus lib. V. Lydiæ Satrapem ſive Præfectum, non *Pharnabazum*, ſed *Tiſſaphernem* dicit. *Mag.* Nepos infra in Datame, alium Satrapem vocat illarum provinciarum, Ariobarzanem. Unde apparet, Ioniam & Lydiam, unam tantum Satrapiam fuiſſe, ſeu præfecturam provincialem, quæ ab uno Satrape regebatur. Sic Herodot. lib. V. Orœtem quendam: νόμαρχον τόν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικὸν obtinuiſſe refert, quod ex aliis etiam Scriptoribus ratum fecit eruditiſſimus Briſſonius. *Keuchen.*

5 *Eundemque generum Regis.*] Supra in Pauſania: *Mardonius Satrapes regius, natione Medus, regis gener.* Ut credibile ſit, illas ſemper eparchias à ſolis Magni Regis generis adminiſtratas fuiſſe, qui nonnunquam vice ſoceri ſui fungebantur. *Keuchen.* Duxerat autem Pharnabazus Apamam uxorem, unam ex Artaxerxis filiabus, ut tradit *Plutarchus* in Artaxerxe.

6 *Quam cum Artaxerxe fecerant.*] Plutarchus ibidem dicit eam eſſe appellatam εἰρήνην τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου, pacem factam Antalcide interprete & legato: ſi fas eſt, inquit ille, contumeliam & proditionem pacem appellare. Hanc commemorat & Xenoph. lib. IV. de rebus Græciæ. Sed hæc pax poſterius facta eſt, quam Ageſilaus in Aſiam claſſem, exercitumque trajeciſſet, ut intelligere licet ex Plutarcho in apophth. Lacon. ibi, ἐπεὶ δὲ Κόνων καὶ Φαρνάβαζος τοῦ βαςιλέως ναυτικοῦ θαλαττοκρατο-

[1] Ageſilaumque bellatum miſiſſent in Aſiam, maxime impulſi [2] à Tiſſapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coierat ſocietatem. hunc adverſus Pharnabazus habitus eſt imperator: re quidem vera exercitui præfuit Conon, ejuſque omnia arbitrio geſta ſunt. Hic multum ducem ſummum Ageſilaum impedivit, ſæpeque ejus conſiliis obſtitit. Neque vero non fuit apertum, ſi ille non fuiſſet, [3] Ageſilaum Aſiam Tauro tenus regi fuiſſe erepturum. Qui poſteaquam domum à ſuis civibus revocatus eſt, quod Bœotii & Athenienſes Lacedæmoniis bellum indixerant: Conon nihilo ſecius apud præfectos regis verſabatur, hiſque omnibus maximo erat uſui. Defecerat à rege [4] Tiſſaphernes, neque id tam 3
Artaxerxi quam cæteris erat apertum. Multis enim magniſque meritis apud regem, etiam quum in officio non maneret, valebat. [5] Neque admirandum ſi non facile ad credendum inducebatur, reminiſcens, ejus ſe opera Cyrum fratrem ſuperaſſe. Hujus accuſandi gratia Conon à Pharnabazo ad regem miſſus, [6] poſteaquam venit, primum

πολεμήσαντες, &c. Videtur igitur ea ſocietas eſſe intelligenda, quam Lacedæmonii cum Dario ſecundo, hujus Artaxerxis, qui *Μνήμων*, id eſt, *Memor* dictus eſt, & Cyri patre fecerunt: de qua Thucydides lib. VIII. Sed diſcrepat à Xenophonte & Plutarcho Probus. Illi enim narrant, Ageſilaum eo in Aſiam à Lacedæmoniis eſſe miſſum, quod audierant, regem Perſarum Artaxerxem exercitum & claſſes adverſus Græcos parare: Xenoph. & Plutarch. in Ageſilao. Non igitur Lacedæmonii ſed Perſæ in ſocietate non manebant. *Lambin.*

1 *Ageſilaumque.*] Cod. P. Danielis, *Hageſilaumque.*

2 *A Tiſſapherne.*] Tradit Xenophon in Ageſilao, huic Regis juſſu caput à Tithrauſte eſſe abſciſſum. Idem & Diodorus XIV.

3 *Ageſilaum Aſiam Tauro tenus Regi fuiſſe erepturum.*] Videntur hæc tranſcripta è Diodoro lib. XV. Καὶ πέρας εἰ μὴ μετεπέμψαντο αὐτὸν οἱ Σπαρτιᾶται διά τινας πολιτικὰς χρείας, σχεδὸν ἂν καὶ τὴν ὅλην τῶν Περσῶν βασιλείαν εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστησεν. Ageſilao inferius: *Qui cum victori præeſſet exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Perſarum potiundi.* Gebhard.

4 *Tiſſaphernes.*] Longolius *Tiſaphernes.* Codex Danielis *Thyſiphernes*, ut ubique. Scribendum *Tiſſaphernes*, nam in Græco eſt Τισσαφέρνης. *Keuchenius.*

5 *Neque admirandum.*] Venuſtius ſcripta lectio, & Ultrajectinus, *neque id mirandum.* Schott. Gebhard.

6 *Poſteaquam venit.*] Juſtinus VI. *Itaque Conon diu rege per epiſtolas fruſtra fatigato, ad poſtremum ipſe ad eum pergit.*

mum ex more Perſarum [1] ad Chiliarchum, qui ſecundum gradum imperii tenebat, [2] Tithrauſtem acceſſit, ſeque oſtendit cum rege colloqui velle. nemo enim ſine hoc admittitur. Huic ille inquit, *Nulla mora eſt: ſed tu delibera*, [3] *utrum colloqui malis*, [4] *an per literas edere, quæ cogitas: Neceſſe eſt enim* [5] *ſi in conſpectum veneris*, [6] *venerari te regem*,

1 *Ad Chiliarchum.*] Codex P. Danielis, *ad Cheliarchum*. Lege χίλιαρχον. *P. Daniel.* Qui fuit tribunus militum. *Longol.* Χιλίαρχος à Græcis dicitur, qui mille Viris præfectus eſt. D. Hieronymus Exod. cap. 18. pro *Chiliarcho Tribunum* dixit: Ad hanc vocem quod attinet, Q. Curt. lib. v. ſic inquit: *Novem qui fortiſſimi judicati eſſent, ſingulis militum millibus præfuturi erant; Chiliarchos vocabant*, Joſephus lib. III. de bello Judaico: *Milites*, inquit, *ad Centuriones, illi ad Chiliarchos conveniunt.* Mag. Cæterum iſte Chiliarchus alio nomine ob officium vocatur εἰσαγγελεὺς. Diodorus lib. XVI. Ἀριστοζάνης ἦν εἰσαγγελεὺς τοῦ βασιλέως καὶ πιστότατος τῶν φίλων μετὰ Βαγώαν. Colligo tamen aliquando iſta officia ſeparata fuiſſe, & Chiliarchi dignitatem Internuncii ſive εἰσαγγελίας honore ampliorem atque celſiorem. Nam ut patet ex lib. XVII. Ariſtozanes poſtea demum ad Chiliarchi gradum aſcendit. *Gebh.* Idem Megiſtanes vocabatur, & poſt Regem totius regiæ curationem habebat, quemadmodum apud Ægyptios diœcetes. Qualia in Oriente multa nomina, quæ ſe latiſſime extendunt. Nec ambigo, quin hic fuerit unus ex Perſarum δορυφόροις, quos mille fuiſſe, teſtatur Athenæus libro XIII. cap. 3. Quibus aliquanto viliores erant *Cubicularii* ad oſtium palatii, quos πυλωροὺς vocabant, vel, ſecundum Plutarchum, καρδάκας. *Keuchen.*

2 *Tithrauſtem.*] Longolius *Titharſten*. Cod. P. Dan. *Tethrauſten.*

3 *Utrum colloqui malis, an per literas edere.*] *Per epiſtolam, aut per nuncium*, ut eſt apud Plautum in Mil. act. IV. ſc. 6. Et in hac narratione ſæpius Nepos ἑλληνίζει. Nam Græci βασιλέα αὐτὸν τῶν Περσῶν appellabant, ut ſupra à nobis ad Miltiadem notatum. Qui tamen adeundi mos ab aliis deinceps regibus, aut regia poteſtate præditis obſervatus. Tac. IV. Ann. de Tiber. *Moris quippe tum erat, quanquam præſentem, ſcripto adire.* Keuchen.

4 *An per literas edere.*] *Agere*, Schott, Dan. Giſan. Malim *edere*. Gebhardus. Utrumque expungit Ultrajectina & Longoliana editio.

5 *Si in conſpectum veneris.*] Arnobius μιμηλικῶς in ſimili narratione lib. VI. *Ut eos poſſimus coram & cominus intueri, affari de proximo.* Ubi & *affari* eſt, quod hoc loco προσκυνεῖν, ſive *adorare*. Keuchen.

6 *Venerari te Regem.*] Plutarchus in Themiſtocle ex perſona Artabani Chiliarchi: Ἡμῖν δὲ πολλῶν νόμων καὶ καλῶν ὄντων, κάλλιστος οὗτός ἐστι, ΤΙΜΑΝ ΒΑΣΙΛΕΑ, ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΝ ΕΙΚΟΝΑ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΤΑ ΣΩΖΟΝΤΟΣ. Ergo Orientalium fuit, Reges ſuos ſuperſtitioſe venerari, ſive adorare. Quod apud ſe in more eſſe, negabant Lacedæmonii. Vide Herodot. Polymn. Οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν. Hebræi eundem cultum obſervabant, ut apparet ex Samuelis II. cap. 1. & 14. Jud. x. De aliis auctor locuples eſt Nazianzenus Orat. 1. in Julianum: Νόμος ἐστὶ βασιλικὸς, οὐκ οἶδα μὲν, εἰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, παρ' ὅσοις τὸ βασιλικὸν τιμᾶται. Lege Arnob. lib. III. adverſus Gentes, & Iſocratem in Panegytico. Mos adorandi talis erat: Genu flexo,

gem, quod [1] προσκυνεῖν illi vocant. Hoc ſi tibi grave eſt, per me nihilo ſecius, editis mandatis, conficies quod ſtudes. Tum Conon, *Mihi vero*, inquit, *non eſt grave quemvis honorem habere regi: ſed vereor ne civitati meæ ſit opprobrio, ſi, quum ex ea ſim profectus quæ cæteris gentibus imperare conſueverit, potius barbarorum quam illius more fungar.* Itaque quæ volebat, huic ſcripta tradidit. Quibus 4
cognitis, [2] rex tantum autoritate ejus motus eſt, ut Tiſſaphernem hoſtem judicarit, & Lacedæmonios bello perſequi juſſerit, [3] & ei permiſerit, [4] quem vellet, eligere ad diſpenſandam pecuniam. [5] Id arbitrium Conon negavit ſui eſſe conſilii, ſed ipſius, [6] qui optime ſuos noſſe deberet. Sed ſe ſuadere, Pharnabazo id negotii daret. Hinc magnis muneribus donatus; ad mare eſt miſſus ut Cypriis & Phœnicibus, cæteriſque civitatibus maritimis, naves longas imperaret, claſſemque quæ proxima æſtate mare tueri poſſet, compararet, dato adjutore Pharnabazo, ſicut ipſe voluerat. Id ut Lacedæmoniis eſt nunciatum, non ſine

flexo, proni procumbentes in terram, fronte humum feriebant, ac terram oſculabantur Curt. v. & VIII Valer. Max. VII. 2. Joſeph. XX. Martial. x. ep. 72. Manus etiam ad tergum referebant: ut tradit Lucianus in Navigio. Ac Reges quidem ut Deos venerabantur, & pro talibus eos habebant. Unde poſtmodum orta eſt omnis illa idololatria, quam *Regum ſtultitiam* vocat in Dario Sulpicius. Qualis in Nebucadnezare, Alexandro Magno, Romaniſque Imperatoribus triſtia experimenta habemus. *Knichen.*

1 Προσκυνεῖν] Codex noſter προσκυνῆσαι. Quod eodem recidit. *Schott. Gebhard.*

2 *Rex tantum auctoritate ejus motus eſt.*] Contra Diodorus, qui ſuaſu Pharnabazi ſcribit ab Artaxerxe claſſis imperium Cononi fuiſſe mandatum, lib. XIV. Φαρνάβαζος δὲ, τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἀνοχὴν ποιησάμενος ἀνέβη πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ συνέπεισεν αὐτὸν στόλον ἑτοιμάσαι καὶ ναύαρχον καταστῆσαι Κόνωνα Ἀθηναῖον. *Gebhard.*

3 *Et ei permiſerit.*] Diodorus paullo aliter eodem libro.

4 *Quem vellet, eligere ad diſpenſandam pecuniam.*] Ταμίαν Græci vocant, pecuniis cogendis, adminiſtrandiſque præfectum. *Diſpenſator* aliquando dicitur (ſervile alias id nomen.) Vide Marcell. Donatum in Sueton. Auguſt. cap. 67. *Boecler.*

5 *Id arbitrium.*] Eam lectionem.

6 *Qui optime ſuos noſſe deberet.*] Martialis:

Principis eſt virtus maxima, noſſe ſuos.

Rationem non contemnendam conſignavit Trogus apud Juſtinum lib. VI. cap. 2. *Poſtulat dari ſibi miniſtrum impenſæ, quia pluribus id mandare pernicioſum ſit.* Gebhard.

7 *Non ſine cura rem adminiſtrarunt.*] *Amminiſtrant*, Codex P. Dan. Auxilia enim navalis belli à Rege Ægypti Hercynione petiverunt, & undique à ſociis magna

ſine cura adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. Nam [1] ducem fortem & prudentem [2] regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant, quem neque conſilio neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur [3] Piſandro duce. [4] Hos Conon apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. [5] Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, [6] quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, [7] liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit: [8] muros dirutos à Lyſandro

magna contraxere ſubſidia, ut inquit Oroſius lib. III. cap. 2. *Mag.*

1 *Ducem fortem & prudentem.*] Et præterea res hoſtium apprime edoctum. Diodor. lib. XIV. Οὗτος γὰρ ἦν ἔμπειρος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, μάλιστα τῶν πολεμίων. *Gebhard.*

2 *Regiis opibus.*] Codex P. Danielis, *Regis opibus.* Sic in Themiſtocle, *claſſiariis Regis*, pro *regiis.* Keuchen.

3 *Piſandro duce.*] Sic legendum, *Piſandro duce*, non *Lyſandro*, ut habent libri vulgati. *Lambin.* Græcis eſt Πείσανδρος. Xenoph. IV. Plutarch. Ageſilao, & Juſtinus. Diodoro XIV. eſt Περίαρχος, ut alii notarunt. mendoſe. *Bongarſ.*

4 *Hos Conon apud Cnidum.*] Iſocrates in Euagora, de Cononis rebus geſtis loquens, & conſilio quod Perſis dedit ad opprimendum Lacedæmonios: Πεισθέντων ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν. Si victis Spartanis à Conone ſecuta eſt libertas Græciæ; igitur ſolutum fuit eorum imperium: idem in Orat. ad Philipp. Συστάντος τῷ Κόνωνι ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοὺς δὲ ἄλλους Ἕλληνας ἠλευθέρωσε. Ex his conſtat, Lacedæmoniorum clade ad Cnidum acceptâ fuiſſe finitum; qua in re Græcorum omnium firmus eſt conſenſus. Cœperat anno priore Olymp. XCIV. deſiit anno altero Olympiadis XCVI. duravit annos vix X. Iſocrates Panathenaïco: Σπαρτιᾶται ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν Ἑλλήνων. *Caſaubon.*

5 *Qua victoria non ſolum Athenæ.*] Accidit illa ſub Eubulide; ut teſtatur illius ætatis Lyſias. Quare Diodorus errat neceſſario, qui in anno præcedente, ſub archonte Diophanto, illam refert. *Meurſius.* Meminit ejuſdem Athenæus lib. I. Deipnoſ. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους.

6 *Quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio.*] Ἁπλῶς heic ſumitur *imperium*, pro θαλαττοκρατίᾳ, quæ nihil aliud fuit, quam Spartanorum & Athenienſium alterna poteſtas obtinendi maris. In Pelopida: *Qua paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia.* Quod frequens apud Cornelium & alios. *Keuchenius.*

7 *Liberata eſt.*] Unde etiam erectæ fuerunt publico ſumptu binæ ſtatuæ prope Jovis Servatoris ſimulachrum, quarum una Cononis, altera Euagoræ Cypri Regis. Vide Plutarchum.

8 *Muros dirutos à Lyſandro.*] Iſocrates ad Philippum: Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ

καὶ

dro utroſque & Piræei & Athenarum, reficiendos curat, pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, [1] civibus ſuis donat. Accidit huic, quod cæteris mortalibus, [2] ut inconſideratior in ſecunda quam in adverſa eſſet fortuna. Nam claſſe Peloponneſiorum devicta, [3] quum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius Patriæ opes augeri, quam regis, maluit. Nam quum magnam autoritatem ſibi pugna ſua navali quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, [4] non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. [5] Id quum minus diligenter eſſet cela-

καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν. Sic Demoſthenes, Pauſanias, Xenophon, Athenæus, Polyænus, alii; nec ullus exſtat fere ſcriptor, qui non minimum alludat.

1 *Civibus ſuis donat.*] Athenæus præter iſtam liberalitatem, plura illius recenſet in cives beneficia, lib. I. *Longol.*

2 *Ut inconſid. ratior in ſecunda, quam in adverſa.*] Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς. Polybius XVII. hiſtor. Caſaub. vert. Accidit hoc & aliis fortaſſe jam ante, ut rebus lætis potentiam ferre, ſicut homines par erat, nequirent; in adverſis caute admodum & prudenter ſtatum ſuum conſervarent. Vide Var. Lect. Mureti libro V. cap. 15. *Boecler.*

3 *Quum ultum.*] Alii libri habent, *cum ulciſci.* alii, *cum ultum*: ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriæ injurias muris refectis, & de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriæ injurias* autem, id eſt, injurias à Lacedæmoniis patriæ illatas. *Lambin.*

4 *Non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omnes Græciæ civitates.*] Alterum *inter* redundat. Plutarchus hanc hiſtoriam Themiſtocli tribuit, niſi forte utrique acciderit. *Schott.*

5 *Id quum minus diligenter eſſet celatum.*] Valde hic diſcrepant inter ſe Hiſtorici. Nam Xenophon quidem lib. IV. ἑλλ. narrat, Lacedæmonios, poſteaquam cognoviſſent, Cononem muros urbis & Piræei à Lyſandro dirutos, pecunia regia de integro excitaſſe, & urbeis Ioniæ & Æoliæ in continente ſitas ad Athenienſeis transferre cogitare, conſtituiſſe his de rebus Tiribazum præfectum regium docere, confiſos fore hoc pacto, ut ille aut ſecum ſocietatem iniret, aut Cononi ſumptus in claſſem ſuppeditare deſineret: Qua re audita, Athenienſeis contra cum Conone legatos quatuor, Hermogenem, Dionem, Calliſthenem, Callimedontem ad Tiribazum miſiſſe; legatos etiam à ſociis, qui una proficiſcerentur, evocaſſe; quorum orationibus auditis, Tiribazum clam Antalcidæ Lacedæmoniorum legato pecuniam dediſſe, ut claſſe ab iis inſtructa, Athenienſes & eorum ſocii cupidius pacem expeterent atque exoptarent: Cononem autem tanquam injuriam Regi facientem, in vincula conjeciſſe. Sic Xenophon. Diodorus vero lib. XIV. ſcribit, Tiribazum Cononi, ob res proſpere ab eo geſtas invidiſſe, & hac

celatum, Teribazus, qui Sardibus præerat, Cononem evocavit, ſimulans ad regem eum ſe mittere velle magna de re. Hujus nuncio parens, quum veniſſet, in vincula conjectus: in quibus aliquandiu fuit. Nonnulli eum ad regem abductum, [1] ibique periiſſe ſcriptum reliquerunt. Contra ea [2] Dinon Hiſtoricus, cui nos plurimum de Perſicis rebus credimus, effugiſſe ſcripſit. Illud addubitat; utrum Teribazo ſciente, an imprudente ſit factum.

& hac cauſa prætexta, quod urbeis Athenienſibus acquireret claſſe, & copiis Regis; eum Sardeis perductum in vincula conjeciſſe. Iſocrates aperte ſignificat in Panegyrico; Cononem immerito à Perſis eſſe comprehenſum. *Lambinus.*

1 *Ibique periiſſe.*] Editio Pariſienſis, *ibique eum periiſſe.* Diodorus Siculus de eo ſupplicium ſumptum eſſe ſignificat libro xv. his verbis: Ὑποπτεύσας ὁ Ἰφικράτης μὴ συλληφθῇ, καὶ τιμωρίας τύχῃ, καθάπερ Κόνων ἔπαθεν ὁ Ἀθηναῖος.

2 *Dinon Hiſtoricus.*] Alii mendoſe *Dimon*, vel *Dion*, vel *Dyon*. Scribendum *Dinon*, qui Græcis Δείνων. Plutarch. in Themiſt. Ἔφορος δὲ καὶ Δείνων, καὶ Κλείταρχος, καὶ Ἡρακλείδης. *Longol. Lambin. Mag. Savar.* Scripſit hic Perſica, pater fuit Clitarchi, vixitque tempore Artaxerxis Ochi, & Philippi. *Gebbard.* De quo vide Magnum Voſſium lib. IV. de Græc. Hiſtor. cap. 8.

DION.

DION.

X.

[1] DION Hipparini filius Syracuſanus, nobili genere, 1
natus, utraque implicatus tyrannide Dionyſiorum. [2] Namque ille ſuperior, [3] Ariſtomachen, ſororem Dionis, habuit in matrimonio: [4] ex qua duos filios, Hipparinum & Nyſæum, procreavit: totidemque filias, [5] Sophroſynen & Areten. Quarum priorem Dionyſio filio eidem, cui regnum reliquit, nuptum dedit: [6] alteram, Areten, Dioni. Dion

1 *Dion Hipparini filius.*] Diodorus Siculus lib. XVI. *Δίων ὁ Ἱππαρίνου, Συρακουσίων ὑπερέχων ἐπιφανέστατος*. Vide Suidam & Plutarchum.

2 *Namque ille ſuperior.*] Major, antiquior. Sic *Cato ſuperior* Valer. Max. libro VIII. capite 15. qui aliis *major*. Gebhard. Hunc infra Dionyſium Siculum priorem vocat. *Keuchen.* Qui duodequadraginta annos tyrannidem obtinuit, cum v. & XX. annos natus dominatum occupaſſet, inquit M. Tullius lib. v. Tuſcul. Quæſtionum: Et ita Diodorus Siculus lib. XIV. *Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον Διονύσιος εἰς ἀρρωστίαν ἐμπεσὼν ἐτελεύτησε δυναστεύσας ἔτη τετταράκοντα καὶ ὀκτώ*. *Lambin.*

3 *Ariſtomachen ſororem Dionis.*] Sic Diodorus lib. XIV. Habuit enim duas uxores Dionyſius ſuperior, unam nomine Lorida, natione Locram, Xeneti viri civium ſuorum nobiliſſimi filiam; alteram Syracuſanam, nomine Ariſtomacham, Hipparini filiam, Dionis ſororem. *Idem.* Eaſque uno die duxit. Ælianus aperte: *ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο γυναῖκας ἠγάγετο Διονύσιος, Δωρίδα, τὴν Λοκρίδα, καὶ Ἀριστομάχην τὴν Ἱππαρίνου, Δίωνος δὲ ἀδελφήν.* Et adjungit continuo polygamiam: *Καὶ παρ' ἑκατέρᾳ ἐπαύετο ἐν μέρει. καὶ ἡ μὲν ἠκολούθει στρατευομένῳ. ἡ δὲ ἐπανιόντα ὑπεδέχετο.* lib. XIII. Var. Hiſt. M. Tullius lib. v. Tuſcul. *Cumque duas uxores haberet, Ariſtomacham civem ſuam, Doridem autem Locrenſem; ſic noctu ad eas ventitabat, ut omnia ſpecularetur, & perſcrutaretur ante.*

4 *Ex qua duos filios Hipparinum & Nyſæum.*] Diodorus Siculus, Hipparinum & Narſæum: Plutarchus in Dione, non negat quidem ille, Dionyſio majori ex Ariſtomacha filios eſſe natos, ſed ſcribit, ex peregrina Dionyſium, cujus hic vita ſcribitur, antequam illa gravida fieret, natum eſſe; & Ariſtomacham diu infœcundam fuiſſe. Sed quod ad rem attinet, Plutarchus tradit Areten nupſiſſe prius Thearidæ Dionyſii fratri: eo mortuo vero, Dioni, cum eſſet ſororis filia. Sic Plutarchus in Dione: *Σωφροσύνη μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκησεν, Ἀρέτη δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Θεαρίδου Δίων ἔλαβε τὴν Ἀρέτην ἀδελφιδῆν οὖσαν.* Idem paullo poſt ſcribit, tres liberos Dionyſio ex Locrenſi uxore eſſe natos: quatuor ex Ariſtomacha, duos mares, totidemque fœminas. *Lambin.*

5 *Sophroſynen.*] Editio Pariſiana, *nomine Sophroſynem.* Codex Longolianus, *Sophros:* Quod compendio editum, pro *Sophroſynen.* Keuchen.

6 *Alteram Areten, Dioni.*] Libri quidam

Dion autem præter nobilem propinquitatem, generoſamque majorum famam, multa alia à natura habuit bona. In his ingenium docile, [1] come, aptum ad artes optimas: magnam corporis dignitatem, [2] quæ non minimum commendatur: magnas præterea divitias à patre relictas, quas ipſe tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionyſio priori, [3] neque minus propter mores quam affinitatem. Namque etſi Dionyſii crudelitas ipſi diſplicebat, tamen ſalvum illum propter neceſſitudinem, magis etiam ſuorum cauſſa eſſe ſtudebat. Aderat in magnis rebus: ejuſque conſilio multum movebatur tyrannus, niſi qua in re major ipſius cupiditas interceſſerat. [4] Legationes vero omnes, quæ eſſent illuſtriores, per Dionem adminiſtrabantur. Quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter adminiſtrando, crudeliſſimum nomen tyranni [5] ſua humanitate tegebat. Hunc à Dionyſio miſſum Carthaginenſes [6] ſuſpexerunt, ut neminem unquam Græca lingua loquentem magis ſint admirati. Neque vero hæc Dionyſium fugiebant. nam quanto eſſet ſibi ornamento, ſentiebat. Quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret, neque eum

quidam *Aretem* omittunt. Vulgati, & *Areten, quarum priorem Dionyſio*, &c. In Æliano Ἀρίτη reponendum, pro Ἀρήτη lib. XII. Var. Hiſt.

1 *Come.*] Negat hoc Plato in epiſtola quadam ad ipſum ſcripta.

2 *Quæ non minimum commendatur.*] Sic Mss. alii *commendat*: Quod à Lambino eſt. *Boecler.* Reſpexiſſe videtur ad Euripideum illud in Phœniſſ. apud Porphyrium & Stobæum:
Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.
Sic infra in Iphicrate: *Fuit autem & animo magno, & corpore, imperatoriaque forma* (*ommendatur* autem Scripti libri auctoritate retineo. *Schott.*

3 *Neque minus propter mores.*] Plutarchus paullo aliter: Ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τιμὴν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ τῷ φρονεῖν διδοὺς πεῖραν, ἤδη καθ' ἑαυτὸν ἠγαπᾶτο παρὰ τῷ τυράννῳ. *Lambinus.*

4 *Legationes vero omnes.*] Plutarchus: Πρεσβείας τε τὰς μεγίστας διώκει, πεμπόμενός τε πρὸς Καρχηδονίους ἐθαυμάσθη διαφερόντως.

5 *Sua humanitate tegebat.*] Vulgo *leniebat.* Veteres tamen *tegebat.* Senſu expeditiſſimo ac germano. Nam Dion humanitate ac morum tranquillitate tegebat atque abſcondebat decantatam ubique Dionyſii crudelitatem; qui mitiſſimos Dionis mores intuebantur, perſuadere ſibi non poterant, tam immanem eſſe Dionyſium, quam vulgo jactaretur. Et eum in modum loquitur Tacit. XII. cap. 12. *Dum ſocors domi, belli infauſtus, ignaviam ſævitia tegat.* Piccartus lib. Pericul. ſingulari cap. 10. defendit *leniebat*, ſine cauſſa. *Gebh.*

6 *Suſpexerunt.*] Vulgati *ſuſceperunt.*

1 *Pla-*

eum ſecus diligeret ac filium. Qui quidem, quum [1] Platonem Tarentum veniſſe fama in Siciliam eſſet perlata, [2] adoleſcenti negare non potuit, quin eum [3] arceſſeret, quum Dion ejus audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam, [4] magnaque eum ambitione Syracuſas perduxit. Quem Dion adeo admiratus eſt atque adamavit, ut ſe totum ei traderet. Neque vero minus [5] Plato delectatus eſt Dione. Itaque quum à Dionyſio tyranno [6] crudeliter violatus eſſet, quippe quem [7] venundari juſſiſſet, tamen [8] eodem rediit, ejuſdem Dionis precibus adductus. Interim in mor-

1 *Platonem Tarentum veniſſe.*] Quod ex ipſius Platonis ad Dionis propinquos epiſtola intelligere licet. *Lambin.* Venit Tarentum, L. Camillo, P. Claudio Coss. *Cicero.* Cauſas profectionis narrat Apulejus de Dogm. Platonis, cujus hæc verba: *Sed ille* (Plato) *primo hiſtoriæ gratia, ut naturam Ætnæ & incendia concavi montis intelligeret; Secundo, petitu Dionyſii, ut Syracuſanis aſſiſteret, eſt profectus, & ut municipales leges ejus provinciæ diſceret. Tertius ejus adventus, fugientem Dionem impetrata à Dionyſio venia, patriæ ſuæ reddidit.* Mag.

2 *Adoleſcenti.*] Dioni; qui, ut tradit Plutarchus, Platonem audivit, priuſquam Plato tyrannum conveniret; ab eoque fuit, cum valde eſſet docilis & ingenio acerrimo, ad ſtudium virtutis & ſapientiæ mirifice inflammatus. *Lambinus.*

3 *Arceſſeret.*] *Acceſſeret*, Cod. Danielis. Sed rectius *arceſſeret*, ut infra idem Codex *arceſſerit*.

4 *Magnaque eum ambitione Syracuſas perduxit.*] Exquiſito apparatu, & ambitioſo comitatu. Solinus cap. 7. *Dionyſius tyrannus vittatam navem Platoni obviam miſit. Ipſe cum albis quadrigis egrediens in littore occurrens honoratus eſt* Gebhard. Græci pro *magna ambitione*, φιλοτίμως uſurpant, quod eodem recidit. *Lambin.*

5 *Plato delectatus eſt Dione.*] Ejus namque captus erat amore, ut ex Ariſtippi lib. IV. de antiquis deliciis, refert Diogenes Laërtius in Platonis vita. Inter amatorios Platonis verſus apud hunc, & Apuleium Apologiæ Orat. I. leguntur etiam verſus in Dionem, qui dilectum à Platone Dionem, atque ardenter amatum, ſatis arguunt. *Mag.*

6 *Crudeliter violatus eſſet.*] Cauſam, quamobrem tali injuria Platonem affecerit Tyrannus, hanc affert Plutarchus, quia Dionyſius Platonis de Virtute viri boni, & de juſtitia diſputantis orationem ferre non potuerit, cum diceret, quemvis potius, quam tyrannum, eſſe fortem: & vitam juſtorum eſſe beatam, tyrannorum miſeram & calamitoſam. Laërtius addit, tyrannum Platonis ſermone offenſum Platoni dixiſſe, verba ejus γεροντιῶν, id eſt, *ſenium & ſenile delirium redolere*: illum autem reſpondiſſe, σοῦ δὲ τυραννιῶσιν: id eſt, *at tua tyrannidem, ſeu tyranni mores.* Lambinus.

7 *Venundari juſſiſſet.*] Editio Longoliana, *juſſit.* Vendidit illum, tanquam mancipium in foro, XXV. minis. Diodor. Siculus lib. XV. Lege Plutarchum in libello, cui titulus: Πῶς ἄν τις διακρίνοι τὸν κόλακα. *Keuch.*

8 *Eodem rediit.*] Multis verbis rationes ſecundi in Siciliam adventus exponit Plato in epiſtola quadam. Sed ſciendum eſt, mortuo jam priore Dionyſio, Platonem iterum in Siciliam navigaſſe, & Secundi Dionyſii arceſſitu,

[1] in morbum incidit Dionyſius: [2] quo cum graviter conflictaretur, quæſivit à medicis Dion, quemadmodum ſe haberet: ſimulque ab his petiit, ſi forte majori eſſet periculo, ut ſibi faterentur. [3] Nam velle ſe cum eo colloqui de partiendo regno, quod ſororis ſuæ filios ex illo natos, partem regni putabat debere habere. [4] Id medici non tacuerunt, & ad Dionyſium filium [5] ſermonem retulerunt. Quo ille commotus, ne agendi cum eo eſſet Dioni poteſtas, patri [6] ſoporem medicos dare [7] coëgit. [8] Hoc æger
3 ſumpto, [9] ſomno ſopitus, diem obiit ſupremum. * Tale initium

cum ille Platoni polliceretur per literas, ſe omnia Dioni exulanti, quæ vellet Plato, remiſſurum, largiturum & conceſſurum, Syracuſas repetiiſſe. *Lambinus.*

1 *In morbum incidit.*] Morbi cauſam fuiſſe, immoderatas epulas, compotationes & ebrietatem tradit Diodor. Siculus lib. xv. his verbis: Ἑστιῶν δὲ λαμπρότερος τοὺς φίλους, καὶ κατὰ τοὺς πότους φιλοτιμότερον τῇ μέθῃ δοὺς ἑαυτὸν, εἰς ἀῤῥωστίαν σφοδροτέραν ἐνέπεσε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐμφορηθέντων ὑγρῶν. *Idem.*

2 *Quo cum graviter conflictaretur.*] Libri omnes, quod & Schottus & Piccartus atteſtantur, *quo cum gravi conflictaretur.* Unde Cl. Schottus *gravius*, tentat ſubſtituere. *Gebhard.*

3 *Nam velle ſe cum eo colloqui.*] Plutarchus in Dione: Ἐπεὶ δὲ νοσῶν ὁ Διονύσιος, ἔδοξεν ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων. *Lambinus.*

4 *Id medici non tacuerunt.*] Οἱ δὲ ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον. *Idem.*

5 *Sermonem retulerunt.*] Habitum cum medicis: quod teſte Lambino quidam redundare exiſtimant. Schottus autem *ad Dionyſium filium ſeniorem* conjectabat. Perperam: nam Cornelius potius extuliſſet, *filiam majorem natu.* Gebhard.

6 *Soporem.*] *Soporem* nove dixit, pro ſoporifero poculo. Φάρμακον ὑπνωτικὸν Plutarchus habet, ejuſque rei authorem Timæum Hiſtoricum citat. *Longol.* Seneca lib. v. de beneficiis: *Ita & qui veri beneficii ſpeciem fefellit, tam ingratus eſt, quam veneficus, qui ſoporem, cum venenum crederet, miſcuit.* Ubi *ſaporem* vulgo corrupte legas. *Schott.* Frontinus lib. II. cap. 5 *Mandragoræ inter venenum ac ſoporem media vis eſt.* Gebhard. Significant Probus & Plutarchus potionem frigidiſſimam, quæ, ut ex Medicorum ſcriptis didicimus, nigri papaveris ſucco aut cicutæ parari ſolet. Sane Athenienſes capitali judicio damnatos, cicutæ ſucco necare ſolebant: quamobrem Juvenal. Sat. VII.

— Hunc inopem vidiſtis Athenæ
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.

Magius. Quam tuſam ac dilutam propinabant in calice more medicamentorum; idque πιεῖν φάρμακον dicebatur. *Caſaubon.*

7 *Coëgit.*] Quia ipſi fortaſſe propter Hippocratis jusjurandum facinus horrebant. *Magius.*

8 *Hoc æger ſumpto.*] Alii quidam codices habent, *hoc ergo ſumpto.* Lamb.

9 *Somno ſopitus.*] In Excerptis, *ſumnos*; ut *Acheruns* Acherons, *ſuboles* ſoboles: & ſimilia. Erat autem ſopor ὑπνοφόρος, medicamentum ſomniferum, & morti

initium fuit Dionis & Dionyſii ſimultatis: eaque multis rebus aucta eſt. Sed tamen primis temporibus aliquandiu ſimulata inter eos amicitia manſit, quumque Dion non [1] deſineret obſecrare Dionyſium, ut Platonem Athenis arceſſeret, & ejus conſiliis uteretur: ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, [2] morem ei geſſit: eodemque tempore [3] Philiſtum hiſtoricum Syracuſas reduxit, [4] hominem amicum non magis tyranno, quam tyrannidi. Sed de hoc [5] in eo meo libro plura ſunt expoſita [6] qui de hiſtoricis conſcriptus eſt. Plato autem tantum apud Dionyſium autoritate potuit, valuitque eloquentia, ut perſuaſerit tyrannidis facere finem, libertatemque reddere Syracu-

morti ſimillimi ſoporis efficax Heſychius: Ὑπνωτικὸν: ὁ μανδραγόρας. Nam *mandragoras* θανάσιμον φάρμακον καὶ ὑπνωτικὸν, *cujus inter venenum ac ſoporem media vis eſt*, ut loquitur Frontinus. Ad rem Philoſtratus II. 14. Ἔστι δὲ φάρμακα ὕπνου μεμηχανημένα τοῖς ἀνθρώποις, ἃ πίοντές τε καὶ ἀλειψάμενοι (melius ἢ καὶ ἀλειψάμενοι) καθεύδουσιν, ἐκτείνοντες ἑαυτοὺς ὥσπερ ἀποθνήσκοντες. Seneca de Benef. III. 14. *Promiſit* (venenum domino) *& medicamentum innoxium ei dedit: quo cum ſopitus eſſet, &c.* Keuch.

* *Tale initium fuit Dionis & Dionyſii ſimultatis.*] Aliter Plutarchus & Diodorus: Apud Plutarchum in Dione nullum hac de re verbum. Quin tradit ille, Dionyſium poſteriorem Dionis animi magnitudinem valde admiratum eſſe, & propenſam in ſe voluntatem vehementer dilexiſſe: Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμαζε, καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησε. Diodor. lib. XVI. ab utroque diſcrepans: Οὗτος δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς εἰς ὑποψίαν ἦλθε τυράννῳ, δόξας ἀξιόχρεως εἶναι καταλῦσαι τὴν τυραννίδα. *Lambin.*

1 *Deſineret.*] Editio Pariſienſis, *deſiſteret.*

2 *Morem ei geſſit.*] Ad Platonem ſcripſit, ut teſtatur Plato, exſtatque ejus epiſtolæ ſumma in epiſtolis Platonis. *Lambin.*

3 *Philiſtum Hiſtoricum.*] Ab exilio Adriatico, nam hic à Dionyſio patre regno erat expulſus, revocatus autem conſilio quorundam à Dionyſio Syracuſas in invidiam Dionis & Platonis, magnus apud tyrannum extitit. Adriæ cum eſſet in ocio, hiſtorias varias conſcripſit, de rebus Siculis libros XI. De Dionyſio Tyranno lib. VI. aliaque plurima, quæ à Suida commemorantur. *Longol. Mag.* Vide Magnum Voſſium de Hiſtoricis Græcis.

4 *Hominem amicum non magis tyranno, quam tyrannidi.*] Sic legendum: non ut habent exempla Veneta & Florentina, *hominem inimicum.* Sic enim Plutarchus: Ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισταμένῃ προθυμότατον παρέσχε, καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. *Lambin.*

5 *In eo meo libro.*] De quo nihil nobis præter deſiderium reſtat.

6 *Qui de hiſtoricis conſcriptus eſt.*] *Græcis* addit Codex noſter ac Savaronis. Expungit vero Longolium ſecutus Lambinus, quod de utriſque ſcripſiſſe, *Græcis Latiniſque* veriſimile ſit. *Schott.*

racuſanis. A qua voluntate Philiſti conſilio deterritus, 4 aliquanto crudelior eſſe cœpit. Qui quidem quum à Dione ſe ſuperari videret ingenio, autoritate, amore populi; verens ne, ſi eum ſecum haberet, aliquam occaſionem ſui daret opprimendi: [1] navem ei triremem dedit, qua [2] Corinthum deveheretur: [3] oſtendens, ſe id utriuſque facere cauſa, ne, quum inter ſe timerent, alteruter alterum præoccuparet. Id quum factum multi indignarentur, magnæque eſſet invidiæ tyranno; Dionyſius [4] omnia, quæ moveri

1 *Navem ei triremem dedit.*] Plato *σμικρὸν πλοῖον, parvum navigium.* Plutarchus *ἀκάτιον, navem piſcatoriam.* Lambin. Longol. Mag.

2 *Corinthum.*] Plutarchus, *in Italiam.* Diodorus propius accedens, *in Peloponneſum.* Corinthus enim eſt in Peloponneſo. *Lambin.* Et quidem ejus clauſtrum, unde inter compedes & vincula Græciæ, Philippo, aliiſque urbs memorata. Vide Strab. lib. VIII. & IX.

3 *Oſtendens, ſe id utriuſque facere cauſa.*] Plutarchus tradit in Dione, Dionyſium lecta Dionis ad Carthaginienſes epiſtola, adhibito & præſente Dione, ex qua Dionyſius arguebat Dionem cum Carthaginienſibus adverſus ſe, & tyrannidem conſenſiſſe & ſocietatem coiviſſe, cum Dion pro ſe dicere & ſe purgare conaretur, ſtatim non facta Dioni reſpondendi poteſtate, ſed è veſtigio, impoſito in naviculam piſcatoriam Dione, mandaſſe nautis ad ſe vocatis, ut eum in Italiam exponerent. Sic Plutarchus: *ἀπολογεῖσθαι δὲ βουλόμενον τοῦ Δίωνος, οὐκ ἀνασχόμενος, ἀλλ' εὐθὺς, ὡς εἶχε, θέμενος εἰς ἀκάτιον, προσέταξε τοῖς ναύταις κομίζοντας αὐτὸν ἐκθεῖναι εἰς Ἰταλίαν.* Diodorus autem lib. XV. nullum de epiſtola verbum facit, neque in ulla fere alia re cum Plutarcho congruit; ſed ait Dionyſium veritum, ne à Dione opprimeretur, ſtatuiſſe illum comprehendere & de medio tollere. Dionem vero hoc comperto, primum apud quoſdam amicos delituiſſe, deinde ex Sicilia cum Megacle fratre & Heraclide tribuno militum in Peloponneſum fugiſſe. Sic Diodorus: *Ὁ δὲ Δίων αἰσθόμενος τὸ μὲν πρῶτον ἐκρύφθη παρά τισι τῶν φίλων, μετὰ δὲ ταῦτα ἔφυγεν ἐκ τῆς Σικελίας εἰς Πελοπόννησον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφὸν Μεγακλῆν, καὶ Ἡρακλείδην.* Plutarchus rurſus poſt illa, quæ ſupra ex eo retuli, ſcribit; cum his, quæ hic à Probo narrantur, propemodum concinens, cum ex eo, quod feciſſet Dionyſius, magnus per totam urbem ſtrepitus eſſet coortus, tota civitas erecta eſſet novarum rerum expectatione, domus ipſius tyranni muliebri ploratu & luctu perſonaret: illum metu perterritum Dionis amicos & mulieres eſſe conſolatum, quaſi non eſſet hoc exilium, ſed peregrinatio & abſentia, ne forte ipſe offenſus & commotus Dionis contumacia & animi elatione, aliquid gravius in eum ſtatuere aut facere cogeretur, cujus ipſum poſtea pœniteret. Hoc ſpectavit M. Tullius, cum illud ſcripſit lib. XV. Epiſt ad Attic. 10. *Ægre ferens, rumorem eſſe de Bruto in Aſiam mittendo, Caſſio in Siciliam, ut frumentum emendum & ad urbem mittendum curarent, quod illa provincia ſeu legatio eſſet illis viris indigna, & relegatio potius quam legatio: ludos vero non facere, inquit, quid fœdius? frumentum imponere, quæ eſt alia Dionis legatio? aut quod munus in republica ſordidius?* Lambinus.

4 *Omnia, quæ moveri poterant Dionis, in naveis impoſuit.*] Locus antea male erat interpunctus, ſic enim habebat:

veri poterant Dionis, in naveis impoſuit, ad eumque miſit. Sic enim exiſtimari volebat, id ſe non odio hominis, ſed ſuæ ſalutis feciſſe cauſa. Poſtea vero quam audivit eum in Peloponneſo [1] manum comparare, ſibique bellum facere conari, [2] Areten Dionis uxorem alii nuptum dedit; [3] filiumque ejus ſic educari juſſit, ut indulgendo turpiſſimis imbueretur cupiditatibus. Nam puero priuſquam pubes eſſet, ſcorta adducebantur, vino epuliſque obruebatur, neque ullum tempus ſobrio relinquebatur. [4] Is uſque eo vitæ ſtatum commutatum ferre non potuit, poſtquam in patriam rediit pater, (namque [5] appoſiti erant cuſtodes qui eum [6] à priſtino victu deducerent) ut ſe è ſuperiore parte ædium dejecerit, [7] atque ita interierit. [8] Sed illuc re- 5
vertor.

bat: *Omnia quæ moveri poterant, Dioni in navi imponit.* Quare indicabatur, navem fuiſſe Dionis, res vero nequaquam. *Mag.* In Themiſtocle: *Omnia quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Trœzenem aſportant.*

1 *Manum comparare.*] Quod eum feciſſe tradit Diodorus eodem libro: Καταπλεύσαντας δ' εἰς τὴν Κόρινθον. τοὺς μὲν Κορινθίους ἠξίου συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας τῶν Συρακοσίων, αὐτὸς δὲ μισθοφόρους συνῆγε, καὶ πανοπλίας συνήθροιζε. *Lambin.*

2 *Areten Dionis uxorem alii nuptum dedit.*] Nempe Timocrati familiari ſuo; ſed invitam, ut Plutarchus ſcribit. *Longolius.*

3 *Filiumque ejus.*] Aretæum, ut vult Timæus, à matre ſic appellatum: Hipparinum, ut tradit Timonides Dionis familiaris: cui potius credendum eſſe cenſet Plutarchus. *Lambin. Mag.*

4 *Is uſque eo vitæ ſtatum commutatum.*] Plutarchus in Dione, Dionis filium adoleſcentulum dolore & ira puerili impulſum ſe è tecto præcipitem egiſſe tradit: nihil præterea; ſic ille: ἐκ τινὸς λύπης καὶ ὀργῆς μικρᾶς καὶ παιδικῆς ἀπαρχὴν λαβούσης ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ διεφθάρη. Hunc caſum commemorat & in παραμυθητ. πρὸς Ἀπολλών. *Lambin. Mag.*

5 *Appoſiti erant cuſtodes.*] Venuſte & eleganter dictum. Sic enim Latini loqui ſolent, *addere* vel *apponere cuſtodes.* Horat. Od. 4. lib. III. *nequitiæ additus cuſtos.*

6 *A priſtino victu deducerent.*] Pro, à priſtino vitæ genere, corruptiſque moribus revocarent: rare dictum. *Schottus.*

7 *Atque ita interierit.*] Duos habuit filios Dion, Hipparionem & Aretæum: major vero natu Hipparion de ſuperiore parte ædium ſe dejecit. Voco autem eum *Hipparionem*, non *Hipparinum*, auctoritate Polyæni: qui lib. V. in Dionyſio, Comment. 8. Μιᾶς δὲ ἐπιβολῆς, inquit, ἔξωθεν ἐγέγραπτο, παρὰ Ἱππαρίωνος. τοῦτο δὲ ἦν ὄνομα τοῦ Δίωνος υἱῷ. Quamvis aliter in Dione Plutarchus. *Gebhard.*

8 *Sed illuc revertor.*] Elegans ἐπάνοδος, in qua vitatur μακρολογία Quintiliani lib. VIII. cap. 3. Infra Eumene: *Sed ad illos revertar.* Poëta dixit: *Illuc, unde abii, redeo.* Quod ex Menech. Plautina: *Illuc redeo, unde abii.* Heſychius: Ἀναβήσομαι: ἐπανελεύσομαι

vertor. Poſtquam Corinthum pervenit Dion, & eodem perfugit [1] Heraclides ab eodem expulſus Dionyſio, qui præfectus fuerat equitum: omni ratione bellum comparare cœperunt: ſed non multum proficiebant, [2] quod multorum annorum tyrannis, [3] magnarum opum putabatur. Quam ob cauſam [4] pauci ad ſocietatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus [5] non tam ſuis copiis [6] quam odio tyranni, maximo animo [7] duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centum peditum millibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile eſt viſum, [8] adeo facile perculit, ut poſt diem tertium,

σωμεν ἐπὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς. Julianus VII. Orat. *ἐπανάξω ὅθεν ἐξέβην.* Idem II. *ἐπανιτέον δὲ ὅθεν ἐξῆλθον.* Et in reliquiis epiſt. de Sacerdotio. *Ὅθεν ἐξέβην, εἰς τοῦτο ἐπανήξω.* *Keuchen.*

1 *Heraclides.*] Homo turbulentus, ſeditioſus, mobilis, infidus, rei militaris imperitus. *Plutarch.*

2 *Quod multorum annorum tyrannis.*] Sic legendum: non, ut vulgo, *multorum annorum tyrannus.* Non enim *tyrannus*, ſed *tyrannis erat multorum annorum.* Atque hanc lectionem confirmant, quæ mox dicemus: & quæ ipſe Probus ait infra: *quinquaginta annorum imperium.* Lambin.

3 *Magnarum opum.*] Itaque Dionyſius major dicebat, ſe relinquere filio tyrannidem adamante, ſeu vinculis adamantinis vinctam. Plut. in Dione, Diod. Siculus lib. XV. Ælianus lib. VI. *Καὶ τούτοις ἐπιθαῤῥῶν ὁ Διονύσιος, ἀδάμαντι δεδεμένην ᾤετο τὴν ἀρχὴν κεκτῆσθαι.* *Idem.*

4 *Pauci ad ſocietatem.*] Diodorus: *Ταχὺ δὲ πολλῶν ὑπακουόντων*, &c. Sed dic paucos fuiſſe, ſpectata Dionyſii potentia, adverſus quem bellum comparabatur, multos ex perſona Dionis profugi & exulis: Vel potius, paucos fuiſſe Syracuſanos exules, qui periculi ſocietatem cum Dione coire voluerint: multos fuiſſe ex reliqua Græcia. Tradit enim Diodorus, triginta Syracuſanos, qui in Peloponneſo exulabant, Dionem ſecutos eſſe. *Idem.*

5 *Non tam ſuis copiis.*] Quæ erant exiguæ & tenues, ſi tyrannicas opes ſpectes; quæ, quales & quantæ eſſent, à Diodoro refertur lib. XV.

6 *Quam odio tyranni.*] Probe indagat cauſas everſionis Dionyſiacæ, quas, ſed eaſdem quoque explicat Diodorus lib. XVI. *Αἰτία δ' ὑπῆρχε τοῦ Δίωνι τῶν προτερημάτων μάλιστα μὲν ἡ ἰδία λαμπρότης τῆς ψυχῆς, καὶ ἀνδρεία, καὶ ἡ τῶν ἐλευθεροῦσθαι μελλόντων εὔνοια. τὸ δὲ τούτων ἁπάντων μεῖζον ἥ τε ἀνανδρεία τοῦ τυράννου καὶ τὸ ἀρχομένων πρὸς αὐτὸν μῖσος.* *Gebhard.*

7 *Duabus onerariis navibus.*] At Plutarchus hujus naves quinque fuiſſe ſcriptum reliquit: ejus enim milites, qui octingenti pauciores eſſent, duabus rotundis navibus, & tertio quodam haud ingenti navigio receptos ait: cum his duas præterea triginta remorum naves eſſe perductas, quibus arma ac tela miſſilia & viaticum, quod abunde ſufficeret, conveherentur. *Mag.*

8 *Adeo facile perculit.*] Evertit. Utitur hoc verbo Pelopida; Datame: *Tali conſilio uno tempore & proditores perculit, & hoſtes profligavit.* Gebhard.

1 *Syracu-*

tium, quam Siciliam attigerat, [1] Syracuſas introierit. Ex quo intelligi poteſt, [2] nullum eſſe imperium tutum niſi benevolentia munitum. [3] Eo tempore aberat Dionyſius, & in Italia [4] claſſem operiebatur, adverſariorum ratus neminem ſine magnis copiis ad ſe venturum: quæ res eum fefellit. Nam Dion his ipſis qui ſub adverſarii fuerant poteſtate, [5] regios ſpiritus repreſſit, totiuſque ejus partis Siciliæ potitus eſt, quæ ſub Dionyſii poteſtate fuerat: parique modo urbis Syracuſarum, præter arcem [6] & inſulam adjunctam oppido: eoque rem perduxit, [7] ut talibus pactionibus pacem tyrannus facere vellet: Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionyſius, [8] Syracuſas Apollocrates, [9] cui maximam fidem uni habebat Dionyſius. Has tam 6
proſpe-

1 *Syracuſas introierit.*] Et una cum eo Megacles ejus frater, & Callippus Athenienſis, & aliquot exules Syracuſani, omnes coronati: Sed medius inter fratrem & Callippum Dion, præ omnibus inſignis atque illuſtris, & armis luculentis totus undique collucens. Lætitiam autem civitatis & dies feſtos, & epulas ob ſpem recuperandæ brevi tempore libertatis, & gratulationes, & vota pulchre deſcribunt Plutarchus & Diodorus Siculus. *Lamb.*

2 *Nullum eſſe imperium tutum, niſi benevolentia munitum.*] Ad verbum Diodorus procemio lib. XIV. Αἱ γὰρ ἡγεμονίαι ὑπεροχῇ τηροῦνται μὲν εὐνοίᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ, καταλύονται δὲ ἀδικήμασι καὶ μίσει τῶν ὑποτεταγμένων. *Gebhardus.*

3 *Eo tempore aberat Dionyſius.*] Commiſeratque arcis cuſtodiam Timocrati illi, de quo ſupra. Erat autem circa Cauloniam in Italia, venitque Syracuſas ſeptimo poſt Dionis introitum die. Diod. Siculus lib. XV. *Lambin.*

4 *Claſſem operiebatur.*] Cui præerat Philiſtus: qui cum veniſſet tandem cum multis triremibus, ſed ſero, navi, qua veheretur, capta, manus ſibi attulit: Vel, ut alii tradunt, in poteſtatem adverſariorum venit, ab eiſque fœde & contumelioſe trucidatus eſt. *Plutarch.* & *Diodor.* XVI.

5 *Regios ſpiritus repreſſit.*] Βασιλικὸν, ſeu τυραννικὸν φρόνημα, *regiam ſuperbiam ac ferociam.* Lambin. *Spiritus* hic notat ὑπερφρόνημα. *Spiritus* vero *reprimere* eſt ταπεινοῦν τὸ φρόνημα, vel etiam συστέλλειν. Diodorus lib XVI. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδέως ὁρῶν τὴν ταπείνωσιν αὐτῶν καὶ βουλόμενος τὸ Λευκτρικὸν φρόνημα συστεῖλαι τῶν Βοιωτῶν. Cicero pro Sextio: *Qui furorem exſultantem repreſſit.* Gebhard.

6 *Et inſulam.*] Inſula, pars erat urbis Syracuſarum, & inſtar urbis; ut ait M. Tullius in Verrem. Syracuſæ enim conſtabant ex quatuor urbibus. *Lamb.* Vide eundem lib. IV. Accuſationum, & Livium XXV. Annal.

7 *Ut talibus pactionibus.*] De quibus vide Plutarchum & Diodorum XVI.

8 *Syracuſas Apollocrates.*] Codex P. Danielis, *Apollocrathes.* Plutarchus hunc Dionyſii filium fuiſſe adſerit. *Longolius.*

9 *Cui maximam fidem uni habebat Dionyſius.*] Sic legendum, non, ut vulgo, *Dion.* Hic autem Apollocrates arcem tandem Dioni dedidit, partim rei frumentariæ inopia, partim vi oppugnantium coactus. *Lambin.*

proſperas, tamque inopinatas res conſequuta eſt ſubita commutatio. Quod fortuna [1] ſua mobilitate, quem paulo ante extulerat, demergere eſt adorta. Primum in filio, de quo commemoravi ſupra, [2] ſuam vim exercuit. Nam [3] quum uxorem reduxiſſet, quæ alii fuerat tradita, [4] filiumque vellet revocare ad virtutem à perdita luxuria; [5] accepit graviſſimum parens vulnus morte filii: deinde orta diſſenſione inter eum & Heraclidem: [6] qui quidem Dioni principatum non concedens, factionem comparavit. Neque is minus valebat apud optimates, quorum conſenſu præerat claſſi, quum Dion exercitum pedeſtrem teneret. Non tulit hoc animo æquo Dion, & verſum illum Homeri retulit ex ſecunda rhapſodia, in quo hæc ſententia eſt: [7] *Non poſſe bene geri rempublicam multorum imperiis.* Quod dictum magna invidia conſequuta eſt. Namque aperuiſſe videbatur, ſe omnia in ſua poteſtate eſſe velle. Hanc ille non lenire obſequio, ſed acerbitate opprimere ſtuduit: Heraclidemque quum Syracuſas veniſſet, interficiendum
7 curavit. [8] Quod factum omnibus * maximum timorem injecit.

1 *Sua mobilitate.*] Editio Longoliana, *nobilitate*. Eadem mox, *in filium*, pro, *in filio*.

2 *Suam vim exercuit.*] Alii, *ſuam ſævitiam*. Lambinus tres has voces ut ſubdititias Cornelio detrahit. *Gebh.*

3 *Cum uxorem reduxiſſet.*] Areten, quæ Timocrati nupſerat, expulſo Dione. *Lambin.*

4 *Filiumque vellet revocare ad virtutem.*] Quem Dionyſius corruperat, ut ſupra dictum eſt, vino, epulis, ſcortis, denique vivendi genere luxurioſo ac libidinoſo. *Idem.*

5 *Accepit graviſſimum parens vulnus morte filii.*] Hac de re Plutarchus in *Sermone conſolatorio ad Apollonium* ſcripto.

6 *Qui quidem Dioni principatum non concedens.*] Pertinet huc locus Plutarchi: Οὕτως ἄρα πάντη δυσκοινώνητον ἡ ἀρχὴ καὶ μεστὸν ἀπιστίας καὶ δυσνοίας. Tacit. XIII. Annal. cap. 17. *Cui plerique etiam hominum ignoſcebant, antiquas fratrum diſcordias, & inſociabile regnum* æſtimantes. Seneca Agamemnone:

Nec regna ſocium ferre nec tædæ ſciunt.

Qui Heraclides quum Dioni deferretur, tanquam cum Calippo inſidias ei necterent: *reſpondit, ſe vita malle excedere, quam metu violentæ mortis amicos inimicoſque juxta ponere.* Val. lib. III. cap. 8. *Gebhard.* Lege Orationem Heraclidis apud Plutarchum.

7 *Non poſſe bene geri rempublicam multorum imperiis.*] *Regi rempublicam*, eſt in Mss. non male. *Schott.* Verſus ſunt:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεὺς, ᾧ ἔδωκε Θεὸς παῖς ἀγκυλομήτεω.

Lambin. Savar. Boeder. Similis Caligula apud Sueton. cap. 22.

8 *Quod factum omnibus.*] Plutarch. Ἐλύπη-

injecit. nemo enim illo interfecto ſe tutum putabat. Ille autem adverſario remoto, licentius eorum bona, quos ſciebat adverſus ſe ſenſiſſe, militibus diſpertivit. quibus diviſis, quum quotidiani maximi fierent ſumptus, celeriter pecunia deeſſe cœpit, [1] neque quo manus porrigeret, ſuppetebat, niſi in amicorum poſſeſſiones. Id ejuſmodi erat, ut quum milites reconciliaſſet, amitteret optimates. Quarum rerum cura frangebatur: & inſuetus male audiendi, non æquo animo ferebat, de ſe ab his male exiſtimari, quorum paulo ante in cœlum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem, [2] offenſa in eum militum voluntate, liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum dictitabat.
[3] Hæc ille intuens, quum [4] quemadmodum ſedaret, neſciret, & [5] quorſum evaderent, timeret: [6] Callicrates quidam civis Athenienſis, qui ſimul cum eo ex Peloponneſo in Siciliam venerat, [7] homo & callidus & ad fraudem acutus, ſine ulla religione ac fide, adit ad Dionem, & ait eum in magno periculo eſſe propter offenſionem populi, & odium militum: quod nullo modo evitare poſſet, niſi alicui 8

cui

Ἐλύπησε δὲ σφόδρα Συρακουσίους ἀποθανών. *Lambin.*

* *Maximum timorem injecit.*] In Alcibiade: *Magnus multitudini timor eſt injectus.*

1 *Neque quo manus porrigeret.*] Nonnulla exemplaria ſic habent, *neque amplius quid porrigeret, ſuppetebat, niſi amicorum poſſeßiones.* Ego hanc lectionem retineo, illique antepono. *Lamb.* Vulgatum mecum tuetur doctiſſimus Piccartus cap. 10. Pericul. Critic. *Gebhardus.*

2 *Offenſa in eum militum voluntate.*] Id eſt, alienata ab eo militum voluntate. Cicero Tuſcul. quæſt. *Propter alienam & offenſam populi voluntatem.* Lambinus.

3 *Hæc ille intuens.*] Giſanii Codex, & Longolius; *Hæc ille metuens.* Schott.

4 *Quemadmodum ſedaret, neſciret.*] Cum ſedandi rationem non reperiret, ἀμηχανῶν καὶ ἀπορῶν. *Lambin.*

5 *Quorſum evaderent.*] Vulgati, *evaderet.* Approbo, *evaderent*, Puteano, Lambino & P. Danieli complacitum. Cicero Attico: *Quoad audiamus hæc, quæ commota ſunt, quorſum evadant.* Gebhard.

6 *Callicrates quidam.*] Immo *Callippus*, ut nominant Plutarchus, Diodorus, Athenæus, Suidas & Pletho. *Schott.* Sed credibile eſt, hunc Callicratem Callippi fratrem fuiſſe, & Probum Callippi fratrem pro Callippo ſumſiſſe: quemadmodum Poëtæ interdum Pollucem pro Caſtore appellant. *Lambin. Magius.*

7 *Homo & callidus.*] Plutarcho μιαρώτατος, id eſt, *impuriſſimus.* Idem paucis poſt: διέφθειρε, καὶ παρεσκεύαζε τινας τῶν ξένων ἐπὶ τὸν Δίωνα, καταθεσάτην ἀρχὴν, καὶ πανουργοτάτην ποιησάμενος. *Lambin.*

cui ſuorum negotium daret, qui ſe ſimularet illi inimicum: quem ſi inveniſſet idoneum, [1] facile omnium animos cogniturum, adverſarioſque ſublaturum, quod inimici ejus diffidenti ſuos ſenſus aperturi forent. Tali conſilio probato, excipit has partes ipſe Callicrates, & ſe armat imprudentia Dionis. Ad eum interficiendum ſocios conquirit: adverſarios ejus convenit, conjurationem confirmat. Res, multis conſciis quæ gereretur, elata refertur ad Ariſtomachen ſororem Dionis, uxoremque Areten. Illæ timore perterritæ [2] conveniunt, cujus de periculo timebant. At ille negat, à Callicrate fieri ſibi inſidias: ſed illa quæ agerentur, fieri præcepto ſuo. Mulieres nihilo ſecius Callicratem [3] in ædem Proſerpinæ deducunt, [4] ac jurare cogunt, nihil ab illo periculi fore Dioni. Ille hac religione non modo ab incepto non deterritus, ſed ad maturandum concitatus eſt, verens ne prius conſilium aperiretur ſuum, quam conata perfeciſſet. Hac mente,
9 proximo die feſto, quum à conventu ſe remotum Dion domi teneret, atque [5] in conclavi edito recubuiſſet: [6] conſciis loca munitiora oppidi tradidit: [7] domum cuſtodibus ſepſit:

1 *Facile omnium animos cogniturum.*] Hanc rationem conſilii ſui Callippus, ſive Callicrates afferebat.

2 *Conveniunt.*] Paullo aliter Plutarchus: Ἤδη δὲ καὶ τὸν Δίωνα, καὶ τὰς γυναῖκας ὑπόνοια τῆς πραττομένης εἶχε, καὶ μηνύσεις ἐγίνοντο πανταχόθεν. *Lamb.*

3 *In ædem Proſerpinæ deducunt.*] Nihil notius raptu Proſerpinæ, in cujus honorem templum erectum. Orpheus tamen & Pauſanias in Attica rem geſtam tradunt, qua Cephiſus amnis Eleuſinem præterit. *Deo* quoque appellatur Heſychio. Unde *Deois Proſerpina* apud Auſonium. Simul illa cum Cerere in Eleuſiniis ſacris colebatur. Theſmophoria in honorem Proſerpinæ raptus maximo cum luctu menſe Pyanepſide habebantur, quem ἐπένθιμον ideo menſem appellavit Plutarchus.

4 *Ac jurare cogunt.*] Magnum erat juramentum, quod hæ mulieres Callicratem inire coëgerunt. Fiebat vero hac ſolennitate: *Qui fidem præſtabat, in Cereris deſcendat templum, & quibuſdam peractis ſacrificiis, Deæ purpuram induebat: tum ardentem captans faculam, jurabat.* Auctor Plutarchus in Dione. *Mag. Longol.*

5 *In conclavi edito.*] Plutarchus: Καὶ καθεζομένου Δίωνος ἐν οἰκήματι κλίνας ἕνδεκα ἔχοντι μετὰ τῶν φίλων.

6 *Conſciis loca munitiora oppidi tradidit.*] In membranis, *tradit.* Et ſic alias *dedit* pro *dedidit* legitur in Datame, loco τῶν μελλόντων aut præteritorum. Quod elegantiæ eſt: *Keuchen.*

7 *Domum cuſtodibus ſepſit.*] Plutarchus: Οἱ μὲν ἔξω τὴν οἰκίαν περιΐστασαν.

1 *Afori-*

ſepſit: [1] à foribus qui non diſcederent, certos præfecit. Navem triremem armatis ornat, [2] Philocratique fratri ſuo tradit, eamque in portu agitari jubet, ut ſi exercere remiges vellet: cogitans, ſi forte conſiliis obſtitiſſet fortuna, ut haberet, quo fugeret, ad ſalutem. Suorum autem è numero [3] Zacynthios adoleſcentes quoſdam elegit cum audaciſſimos, tum viribus maximis; hiſque dat negotium, ut ad Dionem eant [4] inermes, [5] ſic ut conveniendi gratia viderentur venire. Hi propter notitiam ſunt intromiſſi. At illi, ut [6] limen ejus intrarunt, [7] foribus obſeratis, in lecto cubantem invadunt, [8] colligant: fit ſtrepitus, adeo ut exaudiri poſſit foris. Hîc, ſicut ante ſæpe dictum eſt, quam inviſa ſit ſingularis potentia, & miſeranda vita, [9] qui ſe metui quam amari malunt, cuivis facile

1 *A foribus qui non diſcederent.*] Idem: Οἱ δὲ περὶ ταῖς θύραις τοῦ οἴκου, καὶ ταῖς θυρίσιν ἦσαν. Eſt autem hic ordo, *certos præfecit, qui à foribus non diſcederent.* Mendoſe porro legitur in nonnullis Codicibus, *diſcedebant.* Lambinus.

2 *Philocratique.*] In membranis noſtris *Philoſtratus* nominatur. *Schottus.*

3 *Zacynthios adoleſcentes.*] Sic Plutarchus & Diodorus, qui *Ζακυνθίους* dicunt fuiſſe, id eſt, *Zacynthios.* Eſt autem Zacynthus inſula non longe à Cephalenia. Quidam tamen hic legi volunt, *Saguntinos.* Sed Polyb. lib. III. Saguntum, *Ζάκανθαν* appellat, quæ urbs eſt in finibus Iberiæ & Celtiberiæ non longe à mari. Non eſt diſſimulandum tamen, videri ex Stephano Saguntum & Zacynthum uno eodemque nomine apud Græcos ſignificari. Sic enim Stephanus: *Ζάκυνθος πόλις ἀπὸ Ζακύνθου τοῦ Δαρδάνου. Ὅμηρος. Καὶ ὑλήεσσα Ζάκυνθος, δευτέρα Ἰβηρίας, τρίτη Λιβύης.* *Lambin.* *Zacynthios adoleſcentes.*] Scriptus P. Dan. Codex *Zaguntios* legebat, Longolianus *Zazynthinos.* Sed *Zacynthios* melius ſcripſerim, quam *Zazynthinos*, aut *Zaguntios*: Græcis enim *Ζακύνθιοι*, non *Ζακυνθῖνοι.* Ut à *Zacyntho* Latini *Zacynthios* formarunt, ita Græci à *Ζακύνθου τοὺς Ζακυνθίους.* Falluntur igitur, qui *Saguntinos* heic inculcandum exiſtimant auctoritate Polybii, qui *Saguntum*, *Ζάκανθαν* appellat lib. III. Lege Diodorum & Plutarchum. *Kenchenius.*

4 *Inermes.*] Παρῆλθον ἄνευ ξιφῶν ἐν τοῖς χιτῶσιν.

5 *Sic ut conveniendi.*] Id eſt, tanquam conveniendi. Malim legi, *ſi ut ſi conveniendi.* Veruntamen nihil muto. *Lambinus.*

6 *Limen ejus intrarunt.*] Codex P. Dan. *intrarant.*

7 *Foribus obſeratis.*] Plutarchus fores ab iis, qui erant extra, clauſas, ſeu potius adductas & attractas eſſe tradit: Οἱ μὲν ἔξω ἐπισπασάμενοι τὰς θύρας. *Lambin.*

8 *Colligant.*] Plutarchus: Κατεῖχον ἐπαίροντες, καὶ συνέθλιβον, ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ᾔτουν ξίφος.

9 *Qui ſe metui quam amari malunt.*] In Timoleonte: *Maluit ſe diligi, quam metui.* Savaro.

[1] *Facile*

[1] facile intellectu fuit. Namque illi ipſi cuſtodes, [2] ſi propitia fuiſſent voluntate, foribus effractis ſervare eum potuiſſent, quod illi inermes, telum foris flagitantes, vivum tenebant. Cui quum ſuccurreret nemo, [3] Lyco quidam Syracuſanus per feneſtras gladium dedit, quo Dion interfectus eſt. Confecta cæde, quum multitudo viſendi gratia introiiſſet, nonnulli ab inſciis pro noxiis conciduntur. [4] nam celeri rumore dilato, Dioni vim allatam, multi concurrerant, quibus tale facinus diſplicebat. Hi falſa ſuſpicione ducti, [5] immerentes, inermes, ut ſceleratos, occidunt. Hujus de morte ut palam factum eſt, [6] mirabiliter vulgi immutata eſt voluntas. Nam qui vivum eum tyrannnum vocitarant, eundem liberatorem patriæ, tyrannique expulſorem prædicabant. Sic ſubito miſericordia odio ſucceſſerat, ut eum ſuo ſanguine, ſi poſſent, [7] ab Acheronte cuperent redimere: [8] Itaque in urbe, celeberrimo

1 *Facile intellectu.*] Sic legendum eſt; non ut habent Codices Veneti & Florentini, *intellecta.* Lambin.

2 *Si propitia fuiſſent voluntate.*] Alii libri *propriâ.* Ut *propria voluntas* ſit dedita & non alienata. Quidam *propitia pronaque.* Gebhard.

3 *Lyco quidam Syracuſanus.*] Lygo, *Cod.* P. Dan. Plutarchus: Διατελέσης ἀπορουμένης Λύκων Συρακούσιος ὀρέγει τινὶ τῶν Ζακυνθίων διὰ τῆς θυρίδος ἐγχειρίδιον. ᾧ καθάπερ ἱερεῖον, τὸν Δίωνα κρατούμενον πάλαι, καὶ δεδιττόμενον ἀπέσφαξαν. Vide Diodorum lib. XVI. *Lyco quidam.*] Veteres *Lygo.* Plutarcho Λύκων, unde *Lyco* vel *Lygo.* Malim tamen *Lyco* tralatitium, ut apud Plautum. Nam *Lyco* vel Λύκων, παρωνύμως à Λύκος. Sed in vices has literas mutabant antiqui. Sic in *Calliſtratus*, Galliſtratus; *Gardaces*, Cardaces; de quibus in Excerptis. *Keuchen.*

4 *Nam celeri rumore dilato.*] Sic legendum, non *delato.* Lambin.

5 *Immerentes, inermes.*] Offendit iſtud *inermes*, quare cum in tribus libris calamo exaratis atteſtetur Schottus deſiderari, ejiciendum cenſeo. *Gebhardus.*

6 *Mirabiliter vulgi.*] Callippus tamen [illegible] Dione interfecto principatum excepit, [illegible] menſeis tredecim imperavit, tradit Diodor. Siculus. Plutarchus [illegible] narrat, eum initio quidem clarum & illuſtrem fuiſſe, & Syracuſas tenuiſſe, ſed brevi poſt tempore pœnas dediſſe, & à Leptine quodam & Polyperchonte eo ipſo pugione, quo Dio cæſus erat, percuſſum interiiſſe. *Lambin.*

7 *Ab Acheronte.*] Ab inferis. Sic M. Tullius: *poſt reditum in Senatu, & omneis Metellos præſtantiſſimos cives pæne ex Acheronte excitatos.* Idem. *Ab Acheronte.*] Monet Giſanius ad Lucretium, inveniſſe ſe ſcriptum in Vet. libro Nepotis *Acherunte* per quintam vocalem. Sed communiter legebant veteres *Acherons* & *Acheruns.* Ut *humo* homo, *fretu* & freto, *ſumnus* & ſomnus; de quibus vide Priſcian. 1. & Voſſ. de Arte Gramm. lib. 1. cap. 12. *Keuch.*

8 *Itaque in urbe, celeberrimo loco.*] Lambinus mavult, *in urbis celeberrimo loco.* Gebhard. Fuit autem hic eximius honos.

mo loco, elatus publice, [1] ſepulcri monumento donatus eſt. Diem obiit circiter annos quinquaginta quinque natus, quartum poſt annum, quàm ex Peloponneſo in Siciliam redierat.

honor. Nam non ſolebant veteres quenquam in urbe ſepelire, niſi forte Imperatores. Serv. Su'pitius apud M. Ciceronem lib. IV. Epiſt. ad Fam. *Ab Athenienſibus, locum ſepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui; quod religione ſe impediri dicerent: neque tamen id antea cuiquam concesſerant.* Lambinus.

1 *Sepulcri monumento donatus eſt.*] Diſcrimen ſtatuendum eſt inter monumenta ſumptu publico facta, & ea, quæ decreto tantum publico. Non enim fuit jus in Republica Athenienſium ornare ſepulchra defunctorum, quantum aut hæredis, aut ipſius etiam defuncti ambitio poſtulaſſet: verum de tumulis majoris impenſæ cognoſcebatur, neque is honos vulgo omnibus, ſed claris tantum viris concedebatur. Diverſus fuit publicæ ſepulturæ honos, qui bene de republica meritis deferebatur. Atque iis interdum Mauſolæa de publico excitabantur. *Caſaubon.*

IPHI-

IPHICRATES.

XI.

1 IPHICRATES Athenienſis, [1] non tam magnitudine rerum geſtarum, [2] quam diſciplina militari nobilitatus eſt. Fuit enim talis dux, [3] ut non ſolum ætatis ſuæ cum primis compararetur, ſed ne de majoribus natu quidem quiſquam anteponeretur. Multum vero in bello eſt verſatus; ſæpe exercitibus præfuit; [4] nuſquam culpa male rem geſſit; [5] ſemper conſilio vicit, [6] tantumque eo valuit, [7] ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. [8] Namque ille pedeſtria arma mutavit. Quum ante

1 *Non tam magnitudine rerum geſtarum.*] Conſenſu Codicum Mss. quorum nullus τὸ *genere* agnoſcit excogitarum à Longolio; à Lambino vero avide arreptum, & uberiore corruptionis indole propagatum. Nam quod Iphicratem putant fuiſſe ſororis filium, errant; quoniam naſum Atticum non intellexerunt. Quod apros admodum calceos militi invenerit; inde forſan eo cavillo eſt aſperſus. Diodorus lib. xv. *Τάς τε ὑποδέσεις τοῖς στρατιώταις εὐλύτους καὶ κούφας ἐποίησε, τὰς μέχρι νῦν Ἰφικρατίδας ἀπ' ἐκείνου καλουμένας. Gebhard.* Atque hoc eſt *cerdone natum eſſe*, ut olim ſcripſit ad Curtium vir doctus. Diſcas tamen ex Plutarcho & aliis, Iphicratem ſutoris filium fuiſſe. Vide illum ἀποφθ. στρατηγῶν. Ariſtotelem I. Rhetor. Xenophontem VI. Polyænum III. Strat. Athenæum IV. & XII. Arrianum, Ælianum, Æſchinem, Suidam, Jul. Pollucem, Senecam Rhet. Frontinum, Juſtinum, & alios.

2 *Quam diſciplina militari.*] Fuit tamen idem & bonus Rhetor, exſtantque multa apud Ariſtotelem in Rhet. ex ejus Orationibus prolata. Suidas: *Ἰφικράτης Ἀθηναῖος σκυτέως παῖς, ῥήτωρ καὶ στρατηγός. Lambinus.* Juſtinus lib. VI. cap. 5. In Iphicrate *non imperatoriæ tantum, verum & oratoriæ artes fuere.* Vide Plutarchum in Politicis.

3 *Ut non ſolum ætatis ſuæ.*] Juſtinus lib. VI. *Hujus adoleſcentis ſupra ætatem virtus admirabilis fuit; nec unquam ante eum Athenienſes, inter tot tantoſque duces, aut ſpei majoris, aut indolis maturioris imperatorem habuerunt.* Oroſius lib. III. cap. I. *Savaro.*

4 *Nuſquam culpa male rem geſſit.*] Provocabulum *ſuâ* addit Giſanii Codex & Longolius. *Schott.* Xenophon tamen reprehendit ejus conſilium in re militari lib. VI. de reb. Græc. in extremo. *Lambin.*

5 *Semper conſilio vicit.*] Diodorus lib. XIII. *Οὗτος γὰρ παραδέδοται στρατηγικήν τε ἀγχίνοιαν ἐσχηκέναι. Gebhard.*

6 *Tantumque eo valuit.*] Idem: *Πρὸς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀγαθὴν φύσει κεχρῆσθαι διαφόρῳ.*

7 *Ut multa in re militari.*] Mss. abeſt *multa.* Boecler.

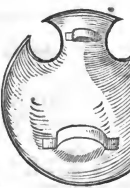
8 *Namque ille pedeſtria arma mutavit.*] Diodorus ibidem: *Τῶν γὰρ Ἑλλήνων*

ante illum imperatorem maximis clypeis, brevibuſque haſtis, [1] minutis gladiis uterentur; ille è contrario [2] peltam pro parma fecit, [3] à qua poſtea peltaſtæ pedites appellantur,

λιώων μεγάλαις ἀσπίσι χρωμένων καὶ διὰ τοῦτο δυσκινήτων ὄντων, συνεῖλε τὰς ἀσπίδας, καὶ κατεσκεύασε πέλτας συμμέτρους, ἀμφοτέρων δ' ἐστοχασμένος, τοῦ τε σκέπειν ἱκανῶς τὰ σώματα, καὶ τοῦ δύνασθαι τοὺς χρωμένους ταῖς πέλταις διὰ τὴν κουφότητα παντελῶς εὐκινήτους ὑπάρχειν. *Lamb.* Quæ heic ad verbum tranſtulit Cornelius.

1 *Minutis gladiis.*] Intelligit ſpathas & ſemiſpathas, quarum meminit Iſidorus lib. XVIII. cap. 6. Veget. II. 15. & Tacit. in Annal. *Keuchen.*

2 *Peltam pro parma.*] Pelta, breve ſcutum, & fere quadratum, aut folii hederæ figuram præ ſe ferens, parma brevius & mobilius. Claudius Ælianus in Tacticis cap. 2. Τοῦτοις γὰρ πέλτης μικρόν ἐστι, καὶ ἐλαφρὸν ὅπλον. Suidas & Index vocum militarium, qui fere Lexicis adjunctus: Πέλτη, μικρά τις ἐστὶν ἀσπίδισκη, καὶ κούφη. Iſidorus: *Pelta, ſcutum breviſſimum.* Formam ejus deſcribit Xenophon apud Julium Pollucem lib. I. Onomaſt. cap. 10. & Pierius Hieroglyph. lib. XLII. *Ut circulus deſcriptus linea diametrali diſſecetur: pars altera, quantum cubiti manuſque miniſterio deſerviat, relinquatur: altera duobus è lateribus excavetur: ita ut in medio ſpatium ſit inſertando brachio, cujus hoc ſit propugnaculum: extrema ad ſcuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, inſertandæ ſi opus ſit haſtæ, alter commodus, alter ad inſpectandum inſerviat.* Quam ab interna parte delineatam, heic inſerere viſum. Talis igitur illa. *Keuchen.* Sed forma peltarum non apud omnes eadem. Sic Thraciæ erant quadrangulæ, de quibus accipienda verba Suidæ: πέλται, ἀσπίδια τετράγωνα. Vide & Dionyſium Halicarnaſſ. libro II. At peltæ Amazonicæ ederæ folio ſimiles erant. *Salmaſ.*

3 *A qua poſtea peltaſtæ pedites appellantur.*] Suidas: Πελτασταὶ, τοξόται οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες. *Longol.* Jul. Pollux: Πελτασταὶ, πελτοφόροι. Vetus Gloſſarium: Πελταστὴ, *manipulus.* Aliud: Πελτάριον, *parmula,* & πελταστής, *parmularius.* Ad rem Diodorus lib. XIII. Τότε δὲ ἀπὸ τῆς πέλτης πελτασταὶ μετωνομάσθησαν. Antea vero dicebantur ὁπλῖται, id eſt, *gravioris armaturæ pedites.* Qui peltas geſtabant, non tantum *Peltaſtas,* ſed & *Cetratos* Livius appellat lib. XXXI. Pelta Cetræ haud diſſimilis eſt. Materia Peltarum ex ære fuit, ut docet Xenophon V. Anabaſ. Αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλη καὶ ἄλλη διεφαίνοντο χαλκαῖ οὖσαι. In Eclogis Polybii de Legationibus: Ὅτι κομίζοιεν

tur, ut ad motus concurſuſque eſſent leviores, [1] haſtæ modum duplicavit, [2] gladios longiores fecit. Idem [3] genus loricarum mutavit, & [4] pro ferreis atque æneis, lineas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. nam pondere detracto, [5] quod æquè corpus tegeret, & leve eſſet,
2 curavit. [6] Bellum cum Thracibus geſſit; * Seuthen ſocium Athe-

ζουσιν δωρεὰν κοινῇ τοῖς Ἀχαιοῖς ἑξακισχίλια μὲ ὅπλα χαλκᾶ πελταστικά. Plura congeſſit Juſtus Lipſius in Analectis ad Militiam. *Keuchen.*

1 *Haſtæ modum duplicavit.*] Diodor. Ηὔξησε τὰ δόρατα ἡμιολίῳ μεγέθει. id eſt, *haſtas magnitudine ſeſqui-altera auxit.* hoc eſt, tantas fecit, ut totam magnitudinem antiquarum continerent, & prætetea dimidiam. *Lambin.*

2 *Gladios longiores fecit.*] Idem: Τὰ δὲ ξίφη σχεδὸν διπλάσια κατεσκεύασε. Ex ſpathis nimirum & ſemiſpathis. Quod etiam à Romanis factum, declinante imperio. Lege Tacitum. *Keuchen.*

3 *Genus loricarum mutavit.*] Quæ fuere olim equorum equitumque munimenta & tegumenta, an verius impedimenta. Nam certe pondus ſubinde & rigor (etiamſi ſquammata eſſent) impediebant inferre vulnera, æque atque accipere. Tacit. lib. I. Hiſt. de Sarmatarum armatura: *Tegmen ferreis laminis, aut præduro corio conſertum, ut adverſus ictus impenetrabile; ita impetu hoſtium provolutis inhabile ad reſurgendum.* Adi Vegetium lib. III. cap. 22. Plerique militum non habebant loricas hamatas, ſed partem æris aut ferri procuſam, quæ ſummum pectus tegeret: nam ima ventris ſatis ſcutum muniebat. *Lipſ.*

4 *Pro ferreis atque æneis, lineas dedit.*] Ms. & Editio Veneta Savaroni inſpecta, *pro ſertis atque æneis.* Ut ſint *ſertæ loricæ* conſertæ hamis & laminis. *Gebhard.* Alii Codices, *linteas* habent. *Mag.* Sed non admodum intereſt, utro modo legas. Unde poſtmodum apud multas gentes inſinuavit iſtarum uſus: Quas communiter Græci induerunt poſt Iphicratem. Res tamen antiquæ originis, ut ex hiſtoriis clarum ac Poëtis. Apud Homerum dicitur Ajax λινοθώρηξ, itemque Adraſtus. Quem locum Plinius reſpexit lib. XIX. cap. I. In Alcæo etiam apud Deipnoſophiſtam memorantur θώρηκες νεόλινοι, qui inter arma Macedonum & habitus bellicos. Auctor Dio: Θώραξ λινοῦς τρίμιτος, ἀσπὶς χαλκῆ. Sed & Alexander induit θώρακα λινοῦν διπλοῦν, ut loquitur Plutarchus. Illi ad imum ventrem extendebantur. Xenophon: Εἶχον θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου. Nec Romanis infrequens illorum uſus. Quod de Auguſto Livius, de Galba Suetonius teſtantur. *Keuchen.* Fiebant autem linei thoraces opera atque artificio coactiliariorum & πιλοποιῶν, qui linum aceto vel auſtero vino, cui ſal eſſet adjectum, probe macerabant, deinde ita cogebant, ut ſoliditatem ac craſſitiem lintei octies decies, aut ſæpius in ſe complicati haberet. Nicetas Acominatus lib. I. rerum Iſaaci Angeli: *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat; ſed pro lorica textum quoddam geſtabat è lino factum, vino auſtero probe ſalito maceratum, ſæpius replicatum: quod quidem ſale & vino coactum adeo firmum adverſus ictus erat, ut penetrari à nullo telo poſſit. Erant autem hujus tecti plagellæ octodecim, & eo plures.* Caſaubon.

5 *Quod æque corpus tegeret, & leve eſſet.*] Lambinus: *Ut æque corpus tegerent, & leves eſſent.* Sed priorem ſcripturam confirmant Schotti Ms. & Ultrajectina Editio. Nec diſſentit Magius.

7 *Bellum cum Thracibus geſſit.*] Dux creatus ſuffragio ab Athenienſibus adverſus

Athenienſium, in regnum reſtituit. [1] Apud Corinthum tanta ſeveritate exercitui præfuit, ut nullæ unquam in Græcia neque exercitatiores copiæ, neque magis dicto audientes fuerint duci: in eamque conſuetudinem adduxit, ut quum prælii ſignum ab imperatore eſſet datum, ſine ducis opera [2] ſic ordinatæ conſiſterent, ut ſinguli à peritiſſimo imperatore diſpoſiti viderentur. [3] Hoc exercitu moram Lacedæmoniorum intercepit. quod maxime tota celebratum eſt Græcia. [4] Iterum eodem bello omnes copias

verſus Amphipolim oppugnandam. *Æſchin.* in Oration. περὶ παραπρεσβ. *Frontin.* I. II. Stratag. *Polyæn.* III. Commemorat & ejus victoriam adverſus Anaxibium Lacedæmoniorum ducem Xenophon lib. IV. ἑλλην.

* *Seuthen.*] Aldi exemplaria *Scothym* habent: Vetuſta vero omnia *Seuthem*, emendatius. *Mag.* Hic eſt *Seuthes Odryſas* apud Curr. lib. x. cap. I. quem ὕπαρχον Κερσοβλέπτου tantum, non Regem facit Polyænus VII. Stratag. *Keuchen.*

1 *Apud Corinthum.*] Inde bellum *Corinthium* eſt appellatum: Κορινθιακὸς πόλεμος. *Bongarſ.*

2 *Sic ordinatæ conſiſterent.*] Ms. *ſic ordinatè.* Boecler. Curtius libro III. cap. 6. *Obſiſtere, circuire, diſcurrere in cornu, mutare pugnam, non duces magis quam milites callent.* Gebhard. Vide de hac diſciplina Iphicratis Alexandrum ab Alexandro lib. I. cap. 20.

3 *Hoc exercitu moram Lacedæmoniorum intercepit.*] Alii libri *interfecit.* Schott. Gebhard. Utraque lectio elegans eſt. *Savaro.* Mora, vox Græca eſt, hoc primum: deinde valet idem quod μοῖρα, hoc eſt *pars*, quod ſit pars exercitus. Utebantur autem hac voce Lacedæmonii maxime & Dores. Et conſtabat μόρα, vel ut quidam volunt, quingentis militibus; vel ut alii, ſeptingentis; vel, ut alii, nongentis. Diodorus Siculus lib. XIV. Si eadem res ibi à Diodoro narratur, quæ hic à Probo ſignificatur, μέρος appellat. Sic Diodorus: Μετὰ δὲ τινας ἡμέρας τῶν Λακεδαιμονίων μόρος τῆς στρατιᾶς διῄει διὰ τῆς Κορινθίας χώρας. οἷς Ἰφικράτης, καὶ τινες τῶν συμμάχων ἐπιπεσόντες, τοὺς πλείστους ἀνεῖλον. Andromach. ſive auctor incertus Etymologici: Μόρα, inquit, τάγμα στρατιωτικὸν παρὰ Λακεδαιμονίοις, οὕτω λεγόμενον, καὶ εἴρηται παρὰ τὸ μείρω μόρα, ἐπὶ μέρους ὄχλων, ὡς φθείρω φθορά. ἔστι δὲ ἡ μόρα, τάξις ἐξ ἀνδρῶν πεντακοσίων, ἢ ἑπτακοσίων, ἢ ἐννακοσίων. Hæc ille. Xenophon hujus cohortis caſum & cladem multis verbis exponit lib. IV. de reb. Græciæ; & utitur hoc ipſo vocabulo Græco, quod uſurpavit Probus. Pauſanias in Laconicis & μοῖραν appellat ταύτην τὴν μοῖραν ἐπιθέμενοι καθ' ὁδὸν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἰφικράτης διέφθειραν. Commemorat & hanc Iphicratis rem geſtam Plutarchus in libello, πότερον Ἀθηναῖοι, &c. in extremo, & Æſchines in Orat. κατὰ Κτησιφ. *Lamb.* De morâ conſule Joan. Meurſium libro I. Atticar. Lection. cap. 15.

4 *Iterum eodem bello.*] Nec ubi, nec quando hoc prælium commiſſum ſit, uſquam reperio: niſi forte id ſignificat, quod narrat Xenophon lib. VI. de rebus Græc. non longe admodum à principio: Iphicratem decem triremibus, quæ à Dionyſio Lacedæmoniis Anippo Duce ſubſidio mittebantur, non longe à Cephalenia, una cum viris omnibus interceptis, & navibus nonaginta ex

pias eorum fugavit. quo facto magnam adeptus eſt gloriam. [1] Quum Artaxerxes [2] Ægyptio regi [3] bellum inferre voluiſſet, Iphicratem ab Athenienſibus [4] petivit ducem, quem præficeret [5] exercitui conductitio, cujus numerus [6] duodecim millium fuit. Quem quidem ſic omni diſciplina militari erudivit, ut [7] quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appellati ſunt, ſic Iphicratenſes apud Græcos in ſummâ laude [8] fuerint. [9] Idem ſubſidio Lacedæmoniis profectus, Epaminondæ [10] retardavit impetus. Nam niſi ejus adventus appropinquaſſet, non prius Thebani Sparta abſceſſiſſent quam captam incendio deleſſent.

3 Fuit autem & animo magno & corpore, [11] imperatoriaque forma,

Corcyra aſſumptis, in Cephaleniam navigaſſe, & ab illius inſulæ civitatibus, pecuniaſ partim libentibus obtinuiſſe, partim invitis obtorſiſſe, iiſque rebus geſtis, agros Lacedæmoniorum populatum eſſe ac vaſtaſſe, urbeiſque adverſariorum Athenienſibus voluntarias adjunxiſſe; quæ noluerint ſe dedere, iis bellum intuliſſe. Quo loco Iphicratis belli gerendi rationem, & ſcientiam rei militaris laudat Xenophon. Sic enim ille: Ἐγὼ μὲν τοίνυν ταύτην τὴν στρατηγίαν τοῦ Ἰφικράτους οὐχ ἥκιστα ἐπαινῶ. *Lambin.*

1 *Quum Artaxerxes.*] Mnemon. Vide Diod. Siculum lib. xv. Bellum intulit Q. Craſſo, Serv. Cornelio, Sp. Papyrio, Fab. Alb. tribunis proconſulibus.

2 *Ægyptio Regi.*] Acori. *Lambin.*

3 *Bellum inferre voluiſſet.*] Editio Vulgata, *voluit.*

4 *Petivit ducem.*] Diodor. lib. xv. Ὁ δ᾽ ἀνὴρ οὗτος μετάπεμπτος ἐπὶ τὴν στρατηγίαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπεχθη διὰ τὴν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετήν. *Gebhard.*

5 *Exercitui conductitio.*] Sic Mss. recte. Vulgati *conducto.* In Chabria: *fugatis jam ab eo conductitiis catervis*, id eſt, mercede conductis, mercenariis, ut ipſe loquitur in Timoleonte. *Savaro.* *Conducere* ergo eſt Græcorum ξενολογεῖν, vel ξένους μισθώσασθαι. Infra Datame: *Ex Græcia conductorum tria millia.* Gebhard.

6 *Duodecim millium.*] Immo xx. *millium*, ex Diod. Siculo. *Lambin.*

7 *Quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appellati ſunt, ſic Iphicratenſes apud Græcos.*] Quæ ambitioſa fuit Principum κενοδοξία, ut à nomine ſuo milites etiam inſignirentur. Ab eadem origine Joviniani & Herculiani apud Zoſimum & Mamertinum. Sic Alexandrini Caracallæ, de quibus diſertim Dio & Herodianus; Honoriani, Theodoſiani, Conſtantini, Gratianenſes, Valentinianenſes, in notitia utriuſque Imperii. Quod etiam in populis ac portis adhibitum. *Kuchen.*

8 *Fuerint.*] Editio Pariſienſis, *fuerunt.*

9 *Idem ſubſidio Lacedæmoniis.*] Poſt cladem Leuctricam, victoribus Thebanis, quorum dux erat Epaminondas: qua accepta, Lacedæmoniorum opes afflictæ ſunt. *Lambin.*

10 *Retardavit impetus.*] Codex Danielis: *retardavit interceptus. Inceptus*, pro *incepta* integre ſcriptum in membranis noſtris, ac fortaſſe Savaronis ſic edentis. Sic ſupra in Alcibiade, *Siciliæ amiſſum*, pro *amiſſione* dixiſſe notavimus. *Schott.*

11 *Imperatoriaque forma.*] Imperatore digna,

ſorma, ut ipſo aſpectu cuivis injiceret admirationem ſui: ſed in labore remiſſus nimis, parumque patiens, ut Theopompus memoriæ prodidit. Bonus vero civis, fideque magna: quod cum in aliis rebus [1] declaraverit, tum maxime in [2] Amyntæ Macedonis liberis tuendis. [3] Namque Eurydice mater Perdiccæ & Philippi, cum his duobus liberis, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit, ejuſque opibus defenſa eſt. Vixit ad ſenectutem placatis in ſe ſuorum civium animis. [4] Cauſam capitis ſemel dixit bello ſociali ſimul cum Timotheo, eoque judicio eſt abſolutus. Meneſthea filium reliquit [5] ex Threſſa natum [6] Coti regis [7] filia. Is quum interrogaretur, utrum pluris patrem, matremne faceret: Matrem, inquit. Id quum omnibus mirum videretur: at ille, Merito, inquit, facio. [8] nam pater,

digna, quæ veluti longe lateque oſtentat Imperatorem, ut de Trajano Plinius Panegyr. 4. Dioni egregia voce *στρατοπεδάρχης τῆς στρατιᾶς* dicitur. *Boecler.*

1 *Declaraverit.*] Codex Danielis, *declaravit.*

2 *Amyntæ.*] Cujus filius Philippus, pater Alexandri Magni. Hic Amyntas autem Pauſaniam Macedoniæ regem, Æropi regis filium interfecit: regnavitque annos XXIV. Diod. lib. XIV. *Lamb.*

3 *Namque Eurydice.*] Lege de hac re luculentiſſimam Orationem Æſchinis, περὶ παραπρεσβείας.

4 *Cauſam capitis ſemel dixit.*] Cauſam apud cives ſuos ſimul cum Timotheo dixiſſe Iphicratem, & multatos eſſe tradit Diodorus lib. XVI. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παροξυνθέντες ἐζημίωσαν αὐτοὺς πολλοῖς ταλάντοις, καὶ τῆς στρατηγίας ἀπέστησαν.* Athenienſes autem irati Iphicratem & Timotheum in judicium vocatos multis talentis multarunt, & imperandi munere abdicarunt. Polyænus cum Probo congruens, Iphicratem & accuſatum eſſe ſignificat, & abſolutum. *Lambin.* Meminit ejus & Quintilianus lib. V. cap. 12. qui cauſam hanc inter probationes adjicit, quas παθητικὰς vocant.

5 *Ex Threſſa natum.*] Τὸ *natum* abeſt ab Ultrajectino, & gloſſam olet. *Schott. Gebhard.* Ex muliere Threſſa, id eſt, in Thracia nata: ἐκ Θρῄσσης γυναικός. Sic autem legendum; non, ut vulgo, *Tarſa*, ut habent Exempla Veneta & Florentina. *Lambin.* Alii codices *Tharſa*; nonnulli vero *Thraſa* habent. *Mag.* Seneca lib. II. de Tranquillitate, Iphicratem ipſum Thracia matre natum adſerit. Quod cum illi objiceretur, *Et mater*, inquit, *Deûm Idæa fuit.* Long. Ad quem locum vide Juſtum Lipſium.

6 *Coti regis.*] Κότυν vocant Græci. Probus autem Latina inflexione tertia, *Cotum* dixit. Alii hic *Cotyis* legi volunt, cum quibus non pugnabo, ſed *Coti* non improbo. *Lambin.* In Timotheo: *Adverſus Cotum bella geſſit.*

7 *Filia.*] Anaxandride. Athenæus initio lib. IV. & Seneca: *Quod in ſapientem non cadit injuria*, cap. 18. *Savaro.*

8 *Nam Pater quantum in ſe fuit, Thracem me genuit: contra ea mater Athenienſem.*] Senſus iſte: Pater quantum in ſe fuit, Thracem potius quam Athenienſem ideo genuit, quia è barbaris uxorem duxit: mater autem non ex ſuo ſan-

 guine

ter, quantum in ſe fuit, Thracem me genuit: contra ea mater Athenienſem.

guine Thracem, ſed ex Athenienſis viri complexu Athenienſem gignere ſtuduit. Perſtringit patris cum barbara matrimonium: cujus ſolius ſit ea culpa, non matris, ſi quid hic indignum moribus Græcorum aut opprobrio obnoxium. *Boeclerus.* Simile reſponſum Timothei apud Athenæum lib. XII. Ὁ δὲ Τιμόθεος καὶ ὀνειδιζόμενός ποτε, ὅτι τοιαύτης εἴη μητρὸς, καὶ χαίρειν γε αὐτῇ, φησὶν, οἶδα ὅτι δι' αὐτὴν Κωνωνός εἰμι υἱός. *Gebhard.*

CHA-

CHABRIAS.

XII.

CHABRIAS Athenienſis. Hic quoque in ſummis 1
habitus eſt ducibus, [1] reſque multas memoria dignas geſſit. Sed ex his elucet maxime inventum ejus in prælio, quod apud Thebas fecit, quum Bœotiis ſubſidio veniſſet. Namque in ea victoria fidente ſummo duce Ageſilaò, fugatis jam ab eo conductitiis catervis, reliquam phalangem loco vetuit cedere, [2] obnixoque genu ſcuto, [3] projectaque haſta, impetum excipere hoſtium docuit. [4] Id novum Ageſilaus intuens, progredi non eſt auſus, ſuoſque jam incurrentes, [5] tuba revocavit. [6] Hoc uſque eo

1 *Reſque multas memoria dignas geſſit.*] Demoſthenes Orat. in Leptinem, cum magnis efferat Chabriam laudibus, tum ejus res geſtas ſemel atque iterum enumerat. Ibi: πρὸς ἅπαντας Πελοποννησίους παρετάξατο ἐν Θήβαις, Γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν Αἰγίνῃ, πολλὰ τρόπαια ἔστησεν. Legendus & Xenophon lib. IV. de reb. Græc. Diodorus XV. Plutarchus in Phocione & Camillo. Frontinus lib. I. cap. 5. & 11. Strat. *Lambin. Longol.* Non ſolum autem res memoria dignas geſſit, ſed & dixit. Lege Plutarchi apophth. *Mag.*

2 *Obnixoque genu ſcuto.*] Id eſt, obfirmato genu ad ſcutum: videtur à Probo dictum eſſe obſcurius, propter caſuum ſimilitudinem: Quod expreſſit Diodorus planius lib. XV. καὶ τὰς ἀσπίδας πρὸς τὸ γόνυ κλίναντας, id eſt, *&* *clypeis ad genu acclinatis.* Polyænus: Τὰς ἀσπίδας πρὸς γόνυ προσερεισαμένους, id eſt, *clypeis ad genu firmiter acclinatis*. Planius, explicatiuſque dixiſſet hoc modo, *obnixo genu in ſcutum.* Lambin. De hoc habitu ad præliandum compoſito Marcellinus & D. Ambroſius. *Savaro.* Quod Stratagema Triariis Romanis inepte Vir doctus accommodavit. Alia etiam ratio ſubſidendi fuit in eo ſchemate bellico, quod teſtudinem Romani vocabant. *Stewech.* ad Veget.

3 *Projectaque haſta.*] Si locus emendatus eſt (ut mihi quidem videtur) *projecta* poſitum pro *porrecta*, ſeu *ante erecta*, προβεβλημένης ἀσπίδος. Sic Siſenna lib. II. apud Macrobium lib. VI. cap. 4. *ſcutis projectis.* Idem *projectis ramis.* M. Tullius de ſignis: *ſed quod erat ejuſmodi loco, atque ita projecta in altum, &c.* Lambin. Jabolenus, quod ad vocis ſignificationem attinet, L. Malum ff. de Vorbor. ſignif. ſic inquit: *Inter projectum & immiſſum, hoc intereſſe Labeo ait, quod projectum eſſet id quod ita proveheretur, ut nuſquam conquieſceret, qualia Meniana & ſuggrundia eſſent, &c.* Eadem de re Gellius quoque eadem. *Mag.*

4 *Id novum Ageſilaus intuens, progredi.*] Mss *Id novum cernens Ageſilaus contemnens id progredi non eſt auſus.* Boecler.

5 *Tuba revocavit.*] Σάλπιγγι ἀνεκαλέσατο. *Gebhard.*

6 *Hoc uſque eo in Græcia fama celebratum*

eo in Græcia [1] fama celebratum eſt, [2] ut illo ſtatu Chabrias ſibi ſtatuam fieri voluerit, quæ publice ei ab Athenienſibus in foro conſtituta eſt. Ex quo factum eſt, ut poſtea [3] athletæ [4] cæterique artifices, his ſtatibus in ſtatuis po-
2 nendis uterentur, in quibus victoriam eſſent adepti. Chabrias autem multa in Europa bella adminiſtravit, quum dux Athenienſium eſſet; multa [5] in Ægypto ſua ſponte geſſit. Nam [6] Nectanebum adjutum profectus, regnum ei con-

bratum eſt.] Codex P. Danielis: *Es tota Græcia fama celebratum eſt.*

1 *Fama celebratum eſt.*] Sic Cicero dixit pro Cluentio: *eadem omnium ſermone celebratam*: & pro domo ſua, *omnium ſermone celebratum.* Lambin.

2 *Ut illo ſtatu Chabrias.*] Diodorus Siculus xv. Ὁ δὲ Χαβρίας πολλῶν αὐτοῦ πεπραγμένων κατὰ πόλεμον, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ἐσεμνύνετο τοῦ στρατηγήματι, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου δοθείσας αὐτοῦ, καθίστανεν ἔχούσας τοῦτο τὸ σχῆμα. *Lambin.*

3 *Athletæ.*] Qui viciſſent certaminibus Iſelaſticis, quæ à Græcis ἀγῶνες εἰσελαστικοὶ vocantur: de quibus Sibylla μέγας γὰρ αἰὼν εἰσελαστικὸς ἔσται. *Kenchenius.*

4 *Cæterique artifices.*] Scenicos & Muſicos, ſive Dionyſiacos atque Pantomimos intelligit. De athletis frequens hiſtoria eſt ponendarum ſtatuarum, ut non ἀνδριάντας modo; ſed iconas, vivam ipſorum imaginem referrent. Palæſtras athletarum imaginibus, ſicut & ceromata ſua exornabant. Pauſanias in Eliacis: ubi περὶ ἀναθημάτων loquitur, ἐν δὲ τῇ Ἄλτι (ait) τιμὴ εἰς τὸ θεῖον ἀνδριάντων. οἱ δὲ ἀνδριάντες τῶν νικώντων ἐν ἄθλῳ λόγῳ σφίσι, καὶ οὗτοι δέδονται. Cujus ritus imprimis inſtauratores fuiſſe Cretenſes, idem mihi auctor II. ἠλειακῶν. De æra Milonis luctatoris ſtatua lege quæ diſertim Philoſtratus libro IV. in Vita Apollonii. Cum quo confer Ariſtidam κατὰ τῶν ἐξορχουμένων. Hellanodicis curæ erat, ut εἰκόνες ἰσομέτρητοι eſſent: Lucianus ἐν τῷ ὑπὲρ εἰκόνων. Plato in Phædro: ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν. *Kench.*

5 *In Ægypto.*] Privato officio, non publice à populo delata, ac mandata. Vide *Diod.* xv. Ejus rex tum temporis erat Tachus, cujus filius Nectanebus; vel ſecundum Plutarchum ἀνεψιὸς, id eſt, ſororis filius. *Idem.* Cæterum Ægyptus à flumine nomen accepiſſe videtur. Nilus enim qui Hebræis שחור id eſt, niger dicitur, Græcis Αἴγυπτος dictus eſt, quod idem denotat juxta Scaligerum. Niſi à *Copto* vel *Gubt* nomen accepit. *Thyſius.* Maſius obſervat Ægyptios in antiquis monumentis vocari Ægophtos, vulgo Cophti vel Copti, & ipſi regionem ſuam vocant Chibih, teſte Ortelio. In ſerie Regum Ægypti, quam Druſius ex Chronico quodam Arabico deſcripſit, ſecundus Rex Ægypti dicitur Cabtim, unde denominati ſunt Cophtii. *Hornius.* ابو القبط Pater Coptitarum dictus Miſraim. Inde nomen. Coptus etiam urbs, & Copites Nomus, fere in extremo Ægypti tractu, quem poſt Alexandrum Magnum Ægyptii incoluerunt, hodieque incolunt. *Golius.* Elegans Ægypti deſcriptio eſt apud Guil. Tyrium XIX. 24.

6 *Nectanebum.*] Nectebenin, *Codex* P. Danielis. In aliis legitur Nectenabum. *Magius.* Plutarchus in Ageſilao, Νεκτάναβιν perpetuo vocat. Polyænus lib. II. in Ageſilao vocat Νεκτανάβιν. Idem libro III. perhibet Chabriam

Thamo

ei conſtituit. Fecit idem Cypri, ſed publice ab Athenienſibus Euagoræ adjutor datus: neque prius inde diſceſſit quam totam inſulam bello devinceret, qua ex re Athenienſes magnam gloriam ſunt adepti. [1] Interim bellum inter Ægyptios & Perſas [2] conflatum eſt. & [3] Athenienſes cum Artaxerxe ſocietatem habebant: Lacedæmonii cum Ægyptiis, à quibus magnas prædas Ageſilaus rex eorum faciebat. Id intuens Chabrias, quum in re nulla Ageſilao cederet, [4] ſua ſponte eos adjutum profectus, Ægyptiæ claſſi præfuit, pedeſtribus copiis Ageſilaus. [5] Tum Præfecti 3 Regis Perſiæ, legatos miſerunt Athenas queſtum, quod Chabrias adverſum regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienſes [6] diem certam Chabriæ præſtituerunt, quam ante, domum niſi rediiſſet, capitis ſe illum damnaturos denunciarunt. Hoc ille nuncio Athenas rediit, neque ibi diutius eſt moratus quam fuit neceſſe. Non enim libenter erat

Thamo adfuiſſe, & Thamus erit, quem Plutarchus aliique Tachum appellant. *Gebhard.*

1 *Interim bellum inter Ægyptios & Perſas.*] Diodorus lib. xv. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἄκωρις ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀλλοτρίως διακείμενος πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, δυνάμεις ξενικὰς ἀξιολόγους ἤθροιζε. Narrat & aliud bellum Diodorus eodem libro, à Rege Ægypti Tacho, Regi Perſarum illatum: ibi, Ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ Ταχὼς ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων, κρίνας πολεμεῖν τοῖς Πέρσαις, &c. quod ad hunc locum videtur potius pertinere. In hoc enim bello Ageſilaus & Chabrias interfuerunt, Regemque Tachum adjuverunt; ut tradit Plut. in Ageſilao. *Lambin.*

2 *Conflatum eſt.*] Infra in Eumene: *interim conflata ſunt bella, quæ ad internecionem poſt Alexandri mortem geſta ſunt.* Savaro.

3 *Athenienſes cum Artaxerxe ſocietatem habebant.*] Quocirca & Pharnabazo Regis Perſarum Satrapæ petenti Iphicratem belli ducem dederunt: & Chabriam ejuſdem Pharnabazi admonitu & rogatu revocarunt, ut tradit Diodor. eodem libro. *Lambin.*

4 *Sua ſponte eos adjutum profectus.*] Contra Diodorus, qui tradit, eum fuiſſe ab Acoride arceſſitum. In hoc tamen cum Probo congruit, quod ſine ſuffragio aut decreto populi Chabriam provinciam illam belli ſuſcepiſſe dicit. Sic Diodorus eodem libro & loco: Οὗτος μὲν οὖν αὐτὸς ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης προσδεξάμενος τὴν στρατηγίαν, ἀφηγεῖτο τῶν κατ' Αἴγυπτον δυνάμεων, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς παρεσκευάζετο πολεμεῖν πρὸς τοὺς Πέρσας. *Idem.*

5 *Tum Præfecti Regis.*] Pharnabazus. Vide Diodorum.

6 *Diem certam Chabriæ præſtituerunt.*] Diem præfiniverunt; elegantia Romana. Cicero in Verrem: *Diem præſtituit operi faciendo Kal. Decembr.* Dies autem præſtituta eſt ἡ προθεσμία. *Gebhard.* Diodorus: Ταχέως τόν τε Χαβρίαν ἐξ Αἰγύπτου μετεπέμψαντο. Codex P. Dan. *præſtiterunt*, pro *præſtituerunt*.

erat ante oculos civium ſuorum, [1] quod & vivebat laute, & indulgebat ſibi liberalius, quam ut invidiam vulgi poſſet effugere. Eſt enim hoc commune vitium in magnis liberiſque civitatibus, [2] ut invidia gloriæ comes ſit, & libenter de his detrahant [3] quos eminere videant altius: neque animo æquo pauperes alienam [4] opulentium intuuntur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat, plurimum aberat. Neque vero ſolus ille aberat Athenis libenter, ſed omnes fere principes fecerunt idem, quod tantum ſe ab invidia putabant [5] afuturos, quantum à conſpectu ſuorum receſſiſſent. Itaque Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares [6] in Sigæo. * Diſſimilis quidem Chares horum & factis & moribus:

1 *Quod & vivebat laute.*] Sic Ephorus ſive Theopompus XIII. Philipp. apud Athenæum lib. XII. à quo Probus hæc deſumpſit: Οὐ δυνάμενος (Chabrias) δὲ ζῆν ἐν τῇ πόλει, τὰ μὲν διὰ τὴν ἀσέλγειαν, καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τὴν αὐτοῦ τὴν περὶ τὸν βίον. τὰ δὲ διὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἅπασι γὰρ τοῖς ἐνδόξοις εἰσὶ χαλεποί, διὸ καὶ εἵλοντο αὐτῶν οἱ ἔνδοξοι, ἔξω τῆς πόλεως καταβιοῦν, Ἰφικράτης μὲν ἐν Θρᾴκῃ, Κόνων δὲ ἐν Κύπρῳ, Τιμόθεος δὲ ἐν Λέσβῳ, Χάρης δ᾽ ἐν Σιγείῳ, καὶ αὐτὸς ὁ Χαβρίας ἐν Αἰγύπτῳ. *Longol. Lambin. Mag.*

2 *Ut invidia gloriæ comes ſit.*] Salluſtius: *Meminiſſe poſt gloriam invidiam ſequi.* Cicero pro Balbo: *Eſt enim hujus ſeculi labes quædam & macula, virtuti invidere velle, ipſum quoque florem dignitatis infringere.* D. Hieronymus ad Demetr. epiſt. VIII. *Virtus enim ſemper invidiæ patet.* Idemque in Epiſt. Paulæ: *Semper quidem virtutes ſequitur invidia.* Schottus.

3 *Quos eminere videant altius.*] Vulgati *emergere.* Sed omnium librorum conſenſus præfert *eminere*, ἔξοχον ἔμμεναι. Vide Tacit. lib. II. Hiſt. cap. 20. ad quem Lipſius Nepotis locum contendit. *Gebhard.*

4 *Opulentium intuuntur fortunam.*] Ita reſcribendum eſſe, dudum & ni fallor, princeps è Giſanii libro indicavit Scoppius lib. II. Veriſimil. cap. 3. Adſtruit Savaro, approbat P. Daniel, obſignat denique Schottus. *Opulens* pro *opulentus* ex Auſonio notant, neſcio an Eidyll. 2. *Gebhard.* Sic *violens* poſitum ab Horat. Od. 30. lib. III. & Ep. 10. lib. I. Quemadmodum igitur *violens* & *violentus* dixerunt veteres, ſic *opulens* & *opulentus.* Lambin. *Opulentium intuuntur.*] In Vulgatis eſt *intuentur.* Veteres autem *tuor* & *tueor* dicebant, ut in compoſitis: hinc *intuuntur* in Excerpt. melioribus. Et *contuimur* apud Lucret. lib. IV. & Plautum. Adi Feſtum. Turpilius Pedio:

——— tamen oculis
Longa intercapedine appetunt cupide intui.

Keuchen.

5 *Afuturos.*] Sic legendum, non *abfuturos*, ut eſt in nonnullis libris: Neque *affuturos*, ut eſt in Venetis: neque *futuros*, ut in Germanicis. *Idem.*

6 *In Sigæo.*] Ptolemæo Σίγειον, Calabro Σίγειας. Idæ promontorium vocat Ariſtoteles lib. V. Animal. Æliano & Pomponio oppidum quoque eſt.

Duo

moribus: ſed tamen Athenis & honoratus & potens.
[1] Chabrias autem periit bello ſociali, tali modo: Oppu- 4
gnabant Athenienſes Chium: erat in claſſe Chabrias privatus, ſed omnes, qui in magiſtratu erant, autoritate anteibat, eumque magis milites quam qui præerant, aſpiciebant. Quæ res ei maturavit mortem. Nam dum primus ſtudet portum intrare, & gubernatorem jubet eo dirigere navem, ipſe ſibi perniciei fuit. Quum enim eo penetraſſet, cæteræ non ſunt ſequutæ. Quo facto, circumfuſus hoſtium concurſu, quum fortiſſime pugnaret, [2] navis roſtro percuſſa cœpit ſidere. [3] Hinc quum refugere non poſſet, ſi ſe in mare dejeciſſet; quod ſuberat claſſis Athenienſium, quæ exciperet [4] natantem: perire maluit, [5] quam armis abjectis navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id cæteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervene-

Duo tamen diverſa ſunt apud Strabon xiii. ſed ſibi invicem vicina oppida, ut & apud Plinium. *Ortelius.*

* *Diſsimilis quidem Chares.*] Vide Diodor. & Plut. ἀποφθ. βασιλ.

1 *Chabrias autem periit bello ſociali.*] De bello ſociali lege argumentum Orationis de Pace, apud Iſocratem: & Diodor. lib. xvi. Incepit poſt communem defectionem Chiorum, Rhodiorum, Coïorum & Byzantinorum ab Athenienſibus. Duravit autem annos iii. *Diodor.* Ὃς ἔμεινεν ἔτη τρία. De morte Chabriæ ita Plutarchus in Phocione: *Chabrias enim ad ineunda pericula ſuapte natura tardior, poſteaquam cœpiſſet cum hoſte conſerere, ira nimia concitatus vehementer ſolebat accendi, imperatorii officii facile obliviſci, ſeſe temere periculis objectare. Cujus audacia, quo tandem par erat, evaſit. Nam in pugna navali adverſus Chios, primus omnium in hoſtile litus invectus, cum pro explicando in terram milite, in occurrentes hoſtes audacius proruiſſent, pugnans confoſſus eſt.* Mag. Longol.

2 *Navis roſtro percuſſa, cœpit ſidere.*] Pro ſubſidere, ac demergi. Non diſſimulabo meo in Codice ſcriptum fuiſſe *fidere*, ut *findere* reperiſſe librarius videatur. Retineo tamen *ſidere*. Pedo Albinovanus apud Senec. Rhet. Suaſor. i.

— *Jam ſidere limo*
Navigia & rapido deſertam flumine claſſem.

Schottus. *Sidere* anchoræ dicuntur, quæ in fundo fixæ hærent. Ἐπὶ βραχέων καθίζεσθαι. Poëta:

— *Sidat onuſta navis.* Salmaſ.

3 *Hinc quum refugere non poſſet.*] Ita Ms. noſtrum. Alii negationem expungunt. Vide Gebhardum. *Boecler.*

4 *Natantem.*] Codex P. Dan. *natanteis.* *Exciperet natantem.*] Excerpta *natanteis*: ut in Dione, *in naveis impoſuit*: terminatione Græca. *Keuchenius.*

5 *Quam armis abjectis.*] Quod erat flagitium militare & capitis pœna expiandum. Ariſtoteles lib. ii. Rhetor. Αἰσχρὸν ἐστιν, ὅσα ἀπὸ κακίας ἔργα ἐστίν. οἷον, ἀποβάλλειν ἀσπίδα, ἢ φυγεῖν. Inde Lacedæmoniæ mulieres, filios ſuos in militiam dimittentes, hoc eis mandare ſolebant, ἢ σὺν τούτῳ, ἢ ἐπὶ τούτῳ. *Lambin.*

venerunt. At [1] ille, præſtare honeſtam mortem turpi vitæ exiſtimans, comminus pugnans [2] telis hoſtium interfectus eſt.

1 *Ille, præſtare honeſtam mortem turpi vitæ.*] Pene ad verbum de Antigo Polyænus lib. IV. Comment. 5. Τοῦ ζῆν αἰσχρῶς τὸ θνήσκειν ἀνδρείως αἱρετώτερον ἡγούμενος. Tacitus Agricola, cap. 33. *Proinde & honeſta mors turpi vita potior & incolumitas ac decus eodem loco ſita ſunt.* Gebhard.

2 *Telis hoſtium interfectus eſt.*] Archonte Cephiſidoto, Olympiad. CV. anno III. *Chronol.* Quomodo Cteſippus ejus filius paternum ſepulchrum violarit, vide apud *Athenæum* lib. IV. cap. 20. ubi de iſto flagitio plura ex Diphilo, Timocle & Menandro in hanc hiſtoriam affert.

TIMO-

TIMOTHEUS.

XIII.

TIMOTHEUS [1] Cononis filius Athenienſis. Hic à 1
patre acceptam gloriam [2] multis auxit virtutibus. Fuit enim [3] diſertus, impiger, [4] laborioſus, [5] rei militaris peritus, neque minus civitatis regendæ. Multa hujus ſunt præclare facta, ſed hæc maxime illuſtria. [6] Olynthios & Byzan-

1 *Cononis filius.*] Librariorum ῥαθυμίας in Lamb. editione *Cimonis* olim editum, qui Cononis eſt filius. *Schottus.* Ex Threſſa, ſcorto quidem publico: ſed quæ poſtea exemplar clariſſimum modeſtiæ evaſit. Timotheo autem cum matris conditio ſibi objiceretur: *Atqui*, inquit, *per eam ſum Cononis filius.* Author Athenæus lib. XIII. *Longol. Mag.*

2 *Multis auxit virtutibus.*] Rarum paternas virtutes æmulari, exprimere atque tueri: rariſſimum in ſuas addere & quidem multas: quod de Timotheo tradit Nepos. Solent alioqui Ἡρώων τέκνα πήματα eſſe. Verum Timotheus animo ſibi propoſuit illud: Ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ᾽ ἀμείνονες εὐχόμεθ᾽ εἶναι. Juſtinus lib. XLII. cap. 2. de Mithridate: *claritatem parentum æmulatione virtutis accenſus, animi magnitudine ſupergreditur.* Gebhard.

3 *Diſertus.*] Cicero lib. I. de Offic. *Africanus eloquentia cumulavit bellicam gloriam: quod idem fecit Timotheus Cononis filius, qui cum belli laude non inferior fuiſſet quam pater, ad eam laudem doctrinæ & ingenii gloriam adjecit.* Licet etiam ex Demoſth. Oratione περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ, ſub extremum intelligere, Timotheum eloquentem fuiſſe: profert enim fragmentum quoddam ex ejus oratione ad populum habita, ſpiritus & acrimoniæ plenum. Poſtremo M. Tullius lib. III. de Orat. ad Quint. Fr. ſcribit, Timotheum ab Iſocrate fuiſſe inſtitutum atque eruditum. *Lambinus.*

4 *Laborioſus.*] Φιλόπονος.

5 *Rei militaris peritus.*] Στρατηγικὸς, τῆς πολεμικῆς ἔμπειρος. Fuit præterea fortunatus ac felix: & vero ita cognomento dictus, ut teſtantur Plut. Suidas, Ælianus Var. Hiſt. lib. XIII. Interpr. Ariſtoph. ad illum locum Χρ. Τιμοθέου δὲ πύργος. Καρ. ἐμπέσοι γέ σοι. & item alibi.. *Lambin.*

6 *Olynthios & Byzantios.*] Bello, opinor, ſociali. Verum nullum hac de re verbum apud Diodorum, quod quidem meminerim: niſi quod lib. XVI. ſcribit; bello ſociali, Chios, Rhodios, Byzantios, Coos, cæteros qui ab Athenienſibus defecerant, Imbrum & Lemnum, quæ erant Athenienſium, diruiſſe; agrum Samium populatos eſſe ac diripuiſſe; urbem Samum obſediſſe atque oppugnaſſe: Athenienſes vero ducibus Iphicrate, Charete, Timotheo Byzantium oppugnaſſe: quæ nihil ad hunc locum videntur pertinere. Veruntamen Timotheum adverſus Olynthios bellum geſſiſſe, vel ex Demoſthene cognoſcere licet, Olynthiaca II. ibi: Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ, ἐν μὲν προσθήκης μέρει ἐστί τις οὐ σμικρὰ, οἷον ὑπῆρξέ ποθ᾽ ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους. *Idem.* De Olynthiis meminit Ariſtoteles, ſeu quiſquis eſt auctor lib. II. Oeconomicorum cap. 22. ut de Samo & Corcyra. Vide Vitas comparatas noſtras Olymp. CIV. anno I. extremo. *Schott.*

Byzantios bello ſubegit: Samum cepit, [1] in qua oppugnanda, ſuperiori bello Athenienſes mille & ducenta talenta conſumpſerant. Hanc ille ſine ulla publica impenſa populo reſtituit. [2] Adverſus Cotyn bella geſſit, ab eoque mille & ducenta talenta prædæ in publicum detulit. [3] Cyzicum obſidione liberavit. [4] Ariobarzani ſimul cum Ageſilao auxilio profectus eſt: à quo quum [5] Laco pecuniam numeratam accepiſſet, ille cives ſuos agro atque urbibus augeri maluit quam id ſumere, cujus partem domum ſuam ferre poſſet. Itaque accepit [6] Erichthonem & Seſtum.

2 Idem claſſi præfectus [7] circumvehens Peloponneſum Laconicam populatus, claſſem eorum fugavit. [8] Corcyram ſub impe-

1 *In qua oppugnanda.*] Sic plerique edunt ad Samum, quæ ſequioris generis eſt, reſpectu habito. Scriptæ tamen membranæ, *in quo oppugnando* præferunt, pro quo bello. *Idem.*

2 *Adverſus Cotyn.*] Vel *Cotym.* Codex P. Dan. *Cotum.* Quomodo in Iphicrate. Sed hic fuit Paphlagonum Rex, ille Thracum, de quo ad Iphicratem dictum eſt.

3 *Cyzicum obſidione liberavit.*] Diodorus Siculus lib. xv. Τιμόθεος ὁ Ἀθηναίων στρατηγὸς, ἔχων δύναμιν πεζικήν τε, καὶ ναυτικὴν, Τορώνην μὲν καὶ Ποτίδαιαν πολιορκήσας εἷλε, Κυζικηνοῖς δὲ πολιορκουμένοις ἐβοήθησεν. *Lambin.* Cyzicus urbs antiqua in Myſia ad Propontidem juxta Ptolemæum & alios. In Græco eſt Κύζικος. Sed & *Cydicos* & *Quizicus* dicebant, pro *Cyzicos* vel *Cyzicus*; quæ *Chizico* hodie apud Sophianum. In antiquo numiſmate, quod Gordiani imperio circumfertur, hæc literarum formula: ΝΕΟΚΟΡΩΝ ΚΥΙΙΚΗΝΩΝ. Cujus vocis tertium elementum Ι pro Ξ non ſemel uſurpabant veteres: Quemadmodum in ΑΛΕΙΑΝΔΣΟΣ, & ſexcentis aliis. Quæ ſane ſcriptura Criticis non minimam occaſionem dedit, ut pro *Cyzicus*, *Cyxicus* inducerent. *Keuchen.*

4 *Ariobarzani.*] De quo infra ad Datamen.

5 *Laco.*] Ageſilaus. *Lamb. Mag.*

6 *Erichthonem & Seſtum.*] Abrahamus Ortelius locum ſe ignorare fatetur, conjicitque Abydi ſynonymum. Lambino & Schotto heic aqua hæret, quorum hic penitus ſilentio deſperationis indice medicinam admovere inſuper habet: ille vero audacior *Erythinos* excogitat Paphlagoniæ urbem, vel *Cteſiphontem.* Laudo voluntatem, de ſucceſſu penes peritiores judicium eſto. P. Danielis excerpta habent, *Erithonem & Sextum:* mutata modo literula Giſanii Codex, *Crithonem.* Unde lego: *Itaque accepit Crithoten & Seſtum.* Eſt vero *Crithote* urbs Helleſponti in Cherſoneſo Thraciæ; quem & antehac Athenienſes, Miltiadis comites, teſte Suida, incoluerunt. *Gebhard.* Seſtus ad Helleſpontum Abydo objecta, ſatis nota Leandri & Erus amoribus atque interitu apud Muſæum, Naſonem & Melam Geographum. *Schott.*

7 *Circumvehens.*] Fruſtra viri docti corrigunt *circumiens:* Salmaſ. prol. ad Solin. *Keuchen.*

8 *Corcyram ſub imperium Athenienſium redegit.*] Xenophon lib. v. de reb. Græc. Ὁ μὲν δὴ Τιμόθεος περιπλεύσας,

imperium Athenienſium redegit, ſocioſque idem adjunxit [1] Epirotas, [2] Athamanas, Chaonas, omneſque eas gentes [3] quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione deſtiterunt, [4] & ſua ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt, pacemque his legibus conſtituerunt; ut Athenienſes mari duces eſſent. Quæ victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum primum [5] aræ paci publicæ ſint factæ, * eique deæ

pul-

σας, Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο. Vide ſequentia. Aliter tamen Diodor. lib. xv. Confer cum Probo & Xenophonte Æſchinem in Orat. περὶ Κτησιφ.

1 *Epirotas, Athamanas, Chaonas.*] Lambinus auctoritate Diodori *Acarnanas* ſubſtituendum loco *Athamanas* exiſtumat, qui lib. xv. Τὰς κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν πόλεις à Timotheo perductas enumerat ad Athenienſium ſocietatem. De ſententia illius non amplius contendam; ſaltem hoc nunc agam, ut Latiniſſimam & antiquiſſimam χαρὰν ſignificem. *Athamanas, Chaonas,* ἀρχαϊκῶς dixit, pro *Athamanes, Chaones.* Ut in Epaminonda *Arcadas* pro *Arcades.* De quibus Chariſ. lib. I. *Keuchen. Epirotas.*] Qui primo Pyrrhidæ dicebantur. *Juſtin.* Epirus regio Græciæ verſus Adriaticum mare. Ptolemæo eſt Ἤπειρος, unde Stephanus per H ſcribit Ἤπειρος. In nummis antiquis eſt ἌΠΕΙΡΟΣ. Olim in varias gentes diviſa fuit, de quibus lege Ubb. Emmium in Illuſt. Græcia.

2 *Athamanas.*] Codex P. Danielis, *Athamattas.* Edit. Jenſonica *Athamantios.* Sed videtur legendum, *Acarnanas*, ex Diodoro lib. xv. Καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν πόλεις ὁμοίως ἀπέκλινεν πρὸς Ἀθηναίους. Sunt autem Acarnanes populi ad Acheloum ſiti. *Lambin.* Quod contra Magium.

3 *Quæ mare illud adjacent.*] Dictum antique, pro, *quæ mari illi adjacent*; ſeu, *ad mare illud adjacent.* Nam veteres non fere præpoſitiones iterabant, ut *adigere arbitrum*, apud Ciceronem; *propugnare nugis*, apud Horat. Epiſtol. lib. I. Sic in Ageſilao: *Et homines ſuis rebus abalienaret.* Sic apud Homerum, Iliad. π. Τῷ δὲ καὶ Αὐτομέδων ὕπαγε ζυγὸν ὠκέας ἵππους, pro ἤγαγε ζυγὸν ὑπὸ ἵππους. Mox tamen contra præpoſitio iteratur. Ibi: *de diutina contentione deſtiterunt.* Lambin. *Quæ mare illud adjacent.*] Vide Giſanium Collectan. Lucretianis in *adjacere.* Male autem in Excerpt. *adjacunt.* Keuchen.

4 *Et ſua ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt.*] Intelligit θαλάττης ἐπικράτειαν, quam per vices obtinuerunt Athenienſes cum Lacedæmoniis. Iſtum principatum autem poſt diutinam contentionem receperunt Athenienſes, & per LXXV. annos obtinuerunt. Inter cætera commoda, quæ ἡ θαλαττοκρατία adferebat, fuit hæc, τὸν ὄψον εἰσπλεῖν, ut dicitur ab Antiphane apud Athenæum lib. VIII. ſive, quod ex ſubjectis inſulis piſces Athenas importabantur. *Keuchen.*

5 *Ara Pacis publica.*] Nam ethnici πάντα θεοποιοῦσι, præſertim τὰ νοητὰ, virtutes, vitia. *Boecler.* Atqui Plutarchus in Cimone tradit, aras pacis eſſe poſitas poſt victoriam illam Cimonis ad Eurymedontem partam contra Perſas: quam pax illa omni ſermone celebrata (περιβόητον appellat Plutarchus & Demoſth. Orat. περὶ παραπρεσβ. contra Æſchinem, τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην) conſecuta eſt. Sic Plutarchus: Φασὶ δὲ καὶ βωμὸν εἰρήνης διὰ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἱδρύσασθαι. *Publica*

pulvinar ſit inſtitutum. Cujus laudis ut memoria maneret, [1] Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt: qui honos huic uni ante hoc tempus contigit; ut quum patri populus ſtatuam poſuiſſet, filio quoque daret. Sic juxta poſita recens filii, veterem patris [2] renovavit memoriam.
3 Hic quum eſſet [3] magno natu & magiſtratus gerere deſiſſet: bello Athenienſes undique premi ſunt cœpti. [4] Defecerat Samus; deſcierat Helleſpontus; Philippus [5] jam tunc valens Macedo, multa moliebatur: [6] cui oppoſitus Chares quum eſſet, non ſatis in eo præſidii putabatur. [7] Fit Meneſtheus

blice autem edidimus, Codices Baſilienſes & Colonienſes ſecuti; non reclamaturi, ſi quis *publicè* reponi malit, quomodo habent exempla Veneta & Florentina. *Lambin.*

* *Eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum.*] Lectiſternia Romanorum ex Livio aliiſque nota: Græcos idem factitaſſe, primi fortaſſe nos obſervamus. Pauſanias Arcadicis: Κλίνη τε ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ αὐτῆς εἰκὼν. γραφῆς μεμιμημένον ἀνάκειται]. In Phocicis de templo quodam Æſculapii: Κλίνη δὲ ἐν δεξιᾷ κεῖται τοῦ ἀγάλματος. *Caſaub.* Unde in Gloſſis *pulvinar* exponitur Καθίδρυμα, Στρωμνὴ θεοῦ. Val. Max. lib. III. cap. 7. *Jovis Opt. Max. pulvinaria.* Keuchen.

1 *Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt.*] Vide Æſchinem κατὰ Κτησιφ. Eam ſtatuam numerat Pauſanias inter illas, quæ in arce Minervæ poſitæ ſunt: Ἐνταῦθα καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, καὶ αὐτὸς κεῖται ὁ Κόνων. Vide Joan. Meurſii Cecropiam cap. 13.

2 *Renovavit memoriam.*] In aliis Codicibus legitur *memoria.* Sed verba illa, recens filii, ſcilicet ſtatua, veterem patris ſtatuam, non memoriam ſtatim aſpiciunt, ut ſtatua ſtatuam renovet, ſed tamen mox memoriam inſtauret. *Magius.*

3 *Magno natu.*] Pro *magnus natu.* Sic in Datame & Ageſilao.

4 *Defecerat Samus.*] Hinc Orator aliquis eam ἀπόρρωγα τῆς πόλεως vocavit; quaſi avulſam partem à corpore ſuo Athenis. *Keuchen.*

5 *Jam tunc valens.*] Methonam ceperat, Pydnam, Potidæam, Pagaſas, Thraciæ urbeis aliquot. *Lambin.*

6 *Cui oppoſitus Chares quum eſſet*] Merito in eo non ſatis eſſe præſidii putabatur, quia (ut refert Athenæus lib. XII. cap. 15. ex Theopompi hiſtoriarum lib. XIV.) ſegnis erat, ac tardus, deliciiſque affluebat. Sed cur (dixerit Lector) dux ab Athenienſibus, qui talem noverant, delectus fuit? Reſpondeo; Quod eum ex cauſis duce nihilominus indignis, præter cæteros cives diligerent: Quod ipſum & Probus ſupra in Chabria innuit his verbis: *Diſsimilis quidem*, inquit, *Chares horum & factis & moribus: ſed tamen Athenis & honoratus & potens.* Qua ex cauſa huic fuerit imperium abrogatum, in ejuſque locum ſuffectus Phocion, ſcriptum Plutarchus reliquit in apophthegm. Phocionis, & in ejuſdem Phocionis vita. Quantum vero attinet ad cauſam, cur Prætor crearetur Chares, homo militiæ ineptus, ſic loquitur Plutarchus in Phocione: *Charetem itaque populus non tam ſuo merito, quam Oratorum ambitione & ſtudiis partium, huic expeditioni præficiunt.* Mag.

7 *Fit Meneſtheus Prætor.*] Sic plerique omnes τετρασυλλάβως edunt & ſupra in Iphicrate. Duabus vero ſyllabis *Mneſtheus*

neſtheus prætor, [1] filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficiſcatur, decernitur. Huic in conſilium dantur duo, uſu & ſapientia præſtantes, quorum conſilio uteretur, [2] pater & ſocer: quod in his tanta erat autoritas, ut magna ſpes eſſet, per eos amiſſa poſſe recuperari. Hi quum Samum profecti eſſent, & eodem Chares eorum adventu cognito, cum ſuis copiis proficiſceretur, [3] ne quid abſente ſe geſtum videretur: accidit quum ad inſulam appropinquarent, ut [4] magna tempeſtas oriretur: quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, [5] ſuam claſſem ſuppreſſerunt. At [6] ille temeraria uſus ratione, non ceſſit majorum natu autoritati, [7] &, ut in ſua navi eſſet fortuna, quo contenderat, pervenit, eodemque ut ſe-

Mneſtheus Ultrajectinus, Longolius & Magius. Quomodo & in Marone IV. Æneid.

Mneſthea Sergeſtumque vocat. ——
Et alibi ſæpius. *Schott.*

1 *Filius Iphicratis.*] Mss. *filius Hippocratis.* Ita infra ſemper. *Boecler.* Corrupte. Nepos in Iphicrate: *Meneſthea filium reliquit ex Threſſa natum.*

2 *Pater & ſocer.*] Iphicrates & Timotheus.

3 *Ne quid abſente ſe geſtum videretur.*] Ingenium ambitioſi ducis. Tale in Pharnabazo exhibet *Diodorus* lib. XV. in Fabio Valente *Tacit.* II. Hiſt. 24.

4 *Magna tempeſtas.*] Diodor. lib. XV. Τῶν περὶ τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον ἐναντιουμένων διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κλύδωνος. *Gebhard.* Similem notat in obſidione Byzantina, eodem libro.

5 *Suam claſſem ſuppreſſerunt.*] A curſu ac progreſſu continuerunt. Codex Burgenſis, teſte Magio, *repreſſerunt.* Et ita loquitur M. Tullius Attico: *Dubitavit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet.* Gebhard.

6 *Ille temeraria uſus ratione.*] Temerariè egit. Diodor. lib. XVI. Τοῦ δὲ Χάρητος παρὰ φύσιν βουλομένου ναυμαχεῖν. *Idem.*

7 *Et ut in ſua navi eſſet fortuna, quo contenderat, pervenit.*] Fortuna in navis prorâ effigiata aut picta, cui ſeſe mancipabat. Eſtque *Tutela* παράσημον τοῦ πλοίου, quæ navigio nomen imponebat. Lucianus Navig. τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὼς ἔχουσα τὴν Ἶσιν. *Kench.* Lambinus, *ut ſi in ſua manu eſſet fortuna.* Piccartus noſter Periculorum Critic. lib. ſingulari cap. 10. *& ut ſi ſua navi eſſet fortuna,* legit. Quod approbat Schottus duabus de cauſis. 1. quod Fortunam in navium proris collocarint. 2. quod Timotheum eo fortunatum fuiſſe Ulpian. in Olynth. II. Demoſthenis referat, ut dormiens pingeretur reti urbes captans, addita muliere Fortunæ titulo. Sed hæc mihi ſcrupulum non eximunt, quoniam video hæc omnia non magis referri poſſe ad Timotheum, quam ad Iphicratem aut Meneſthea. Si habuit Fortunam in navis prora; cur opinaretur ſe habere? Siquidem opinio rebus certis & in ſenſus incurrentibus non bene applicatur: ſed notitia, ſed ſcientia. Deinde quare impingatur Timotheo, quod temerarie Chares deliquit? ille ut vetus & talium caſuum providus cum Iphicrate claſſem cohibuit, ne fieret obnoxia tempeſtati ac diſcrimini maris: At hic temeraria ratione progreſſus eſt, quaſi eventum & ſucceſſum habeter

ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium miſit. Hinc male re geſta, compluribus amiſſis navibus, eodem, unde erat profectus ſe recepit, [1] literaſque Athenas publice miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. Ob eam rem in crimen vocabantur. Populus acer, ſuſpicax, mobilis, [2] adverſarius, invidus etiam potentiæ, domum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio [3] damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ
4 civitatis coactus, [4] Chalcidem ſe contulit. Hujus poſt mortem, quum populum judicii ſui pœniteret, multæ novem partes detraxit, & decem talenta Cononem filium ejus ad muri quandam partem reficiendam juſſit dare. In quo [5] fortunæ varietas eſt animadverſa. Nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ ſapientiſque vitæ quum pleraque poſſimus proferre teſtimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit quam charus ſuis fuerit. Quum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolum amici privatique hoſpites ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis [6] Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentiſſimus.

haberet in poteſtate; quaſi fortunæ imperare poſſet, ut pro arbitrio ipſius conata ſecundaret. *Gebhard.* Rem tangit Alexander ab Alexandro lib. 1. Gen. Dier. cap. 13.

1 *Literaſque Athenas publice miſit.*] Diodorus lib. XVI. Ὁ μὲν Χάρης ἀπομαρτυρόμενος τοῖς στρατιώταις διέβαλε τοὺς συνάρχοντας ὡς προδόντας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραφε περὶ αὐτῶν, ὡς ἐγκαταλελοιπότων τὴν ναυμαχίαν. *Gebhard.*

2 *Adverſarius.*] Hac voce notatur τὸ φιλαίτιον, ſive adverſandi premendique ſuperiores libido, *Boeclerus.* Vide Plut. præcept. polit.

3 *Damnatur Timotheus.*] Abſolvitur Iphicrates, ut ſupra cognovimus in Iphicrate. *Lambin. Magius. Savar.*

4 *Chalcidem ſe contulit.*] Urbem Eubœæ ad Euripum. Simile eſt voluntarium exilium Scipionis in Linternum. *Val. Max.* lib. V.

5 *Fortunæ varietas.*] In Attico: *Tanta varietas his temporibus fuit fortunæ.*

6 *Jaſon tyrannus.*] Infulciunt alii *Theſſalorum*, alii *Theſſaliæ*. Gebhard. Quod Longolius ex Plutarcho addidit, contra Mss. Codicum omnium fidem. *Magius.* In aliis libris eſt corrupte *Laſon* pro *Iaſon.* Sunt qui *Iaſo* legunt, quemadmodum alibi *Lacon* & *Laco.*

Quod

ſimus. Hic quum in patria [1] ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit: tantique hoſpitem fecit, ut mallet ſe capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deeſſe. Hunc adverſus tamen, Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit, [2] patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii eſſe duxit. [3] Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. Neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

Quod Græcum eſt Ἰάσων, Jaſo, ſic Πλάτων, Plato, Ζήνων, Zeno, & alia ſexcenta. Meminerunt ejus plurimi veterum, Xenophon, Diodor. Plutarch. Iſocrates, Polyænus & alii. *Keuch.*

1 *Sine ſatellitibus.*] Ἄνευ δορυφόρων καὶ σωματοφυλάκων. ſine ſtipatoribus haſtatis & corporis cuſtodibus. *Lamb.*

2 *Patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii.*] Sic Demoſth. (ut & ait Æſchines Orat. περὶ παραπρεσβείας. hoc ei maledicti loco objiciens) dixit, ſe anteponere ſalem civitatis hoſpitali menſæ. Æſchinis verba ſunt hæc: ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. *Idem.*

3 *Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Athenienſium.*] Sic fere Diodorus lib. xv. de Epaminonda loquens: Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἡλικίαν τὴν τούτου, γεγόνασιν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, Πελοπίδας τε ὁ Θηβαῖος, ἔτι δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Κόνων, καὶ Χαβρίας, καὶ Ἰφικράτης Ἀθηναῖοι. πρὸς δὲ τούτοις Ἀγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης βραχὺ τοῖς χρόνοις πρότερον. *Lambin.*

ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium miſit. Hinc male re geſta, compluribus amiſſis navibus, eodem, unde erat profectus ſe recepit, [1] literaſque Athenas publice miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. Ob eam rem in crimen vocabantur. Populus acer, ſuſpicax, mobilis, [2] adverſarius, invidus etiam potentiæ, domum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio [3] damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ
4 civitatis coactus, [4] Chalcidem ſe contulit. Hujus poſt mortem, quum populum judicii ſui pœniteret, multæ novem partes detraxit, & decem talenta Cononem filium ejus ad muri quandam partem reficiendam juſſit dare. In quo [5] fortunæ varietas eſt animadverſa. Nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ ſapientiſque vitæ quum pleraque poſſimus proferre teſtimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit quam charus ſuis fuerit. Quum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolum amici privatique hoſpites ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis [6] Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentiſſimus.

haberet in poteſtate; quaſi fortunæ imperare poſſet, ut pro arbitrio ipſius conata ſecundaret. *Gebhard.* Rem tangit Alexander ab Alexandro lib. I. Gen. Dier. cap. 13.

1 *Literaſque Athenas publice miſit.*] Diodorus lib. XVI. Ὁ μὲν Χάρης ἀπομεμαρτυρημένος τοῖς στρατιώταις διέβαλε τοὺς συνάρχοντας ὡς προδότας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραφε περὶ αὐτῶν, ὡς ἐγκαταλελοιπότων τὴν ναυμαχίαν. *Gebhard.*

2 *Adverſarius.*] Hac voce notatur τὸ φιλαίτιον, ſive adverſandi premendique ſuperiores libido, *Boeclerus.* Vide Plut. præcept. polit.

3 *Damnatur Timotheus.*] Abſolvitur Iphicrates, ut ſupta cognovimus in Iphicrate. *Lambin. Magius. Savar.*

4 *Chalcidem ſe contulit.*] Urbem Eubœæ ad Euripum. Simile eſt voluntarium exilium Scipionis in Linternum. *Val. Max.* lib. v.

5 *Fortunæ varietas.*] In Attico: *Tanta varietas his temporibus fuit fortunæ.*

6 *Jaſon tyrannus.*] Inſulciunt alii *Theſſalorum*, alii *Theſſaliæ.* Gebhard. Quod Longolius ex Plutarcho addidit, contra Mss. Codicum omnium fidem. *Magius.* In aliis libris eſt corrupte *Laſon* pro *Iaſon.* Sunt qui *Iaſo* legunt, quemadmodum alibi *Lacon* & *Laco.*

Quod

ſimus. Hic quum in patria [1] ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit: tantique hoſpitem fecit, ut mallet ſe capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deeſſe. Hunc adverſus tamen, Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit, [2] patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii eſſe duxit. [3] Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. Neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

Quod Græcum eſt Ἰάσων, Jaſo, ſic Πλάτων, Plato, Ζήνων, Zeno, & alia ſexcenta. Meminerunt ejus plurimi veterum, Xenophon, Diodor. Plutarch. Iſocrates, Polyænus & alii. *Keuch.*

1 *Sine ſatellitibus.*] Ἄνευ δορυφόρων καὶ σωματοφυλάκων. ſine ſtipatoribus haſtatis & corporis cuſtodibus. *Lamb.*

2 *Patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii.*] Sic Demoſth. (ut & ait Æſchines Orat. περὶ παραπρεσβείας. hoc ei maledicti loco objiciens) dixit, ſe anteponere ſalem civitatis hoſpitali menſæ. Æſchinis verba ſunt hæc: ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. *Idem.*

3 *Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Athenienſium.*] Sic fere Diodorus lib. xv. de Epaminonda loquens: Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἡλικίαν τὴν τούτου, γεγόνασιν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, Πελοπίδας τε Θηβαῖος, ἔτι δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Κόνων, καὶ Χαβρίας, καὶ Ἰφικράτης Ἀθηναῖοι. πρὸς δὲ τούτοις Ἀγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης βραχὺ τοῖς χρόνοις πρότερον. *Lambin.*

L DATA-

ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium miſit. Hinc male re geſta, compluribus amiſſis navibus, eodem, unde erat profectus ſe recepit, [1] literaſque Athenas publice miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. Ob eam rem in crimen vocabantur. Populus acer, ſuſpicax, mobilis, [2] adverſarius, invidus etiam potentiæ, domum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio [3] damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ
4 civitatis coactus, [4] Chalcidem ſe contulit. Hujus poſt mortem, quum populum judicii ſui pœniteret, multæ novem partes detraxit, & decem talenta Cononem filium ejus ad muri quandam partem reficiendam juſſit dare. In quo [5] fortunæ varietas eſt animadverſa. Nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ ſapientiſque vitæ quum pleraque poſſimus proferre teſtimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit quam charus ſuis fuerit. Quum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolum amici privatique hoſpites ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis [6] Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentiſſimus.

haberet in poteſtate; quaſi fortunæ imperare poſſet, ut pro arbitrio ipſius conata ſecundaret. *Gebhard.* Rem tangit Alexander ab Alexandro lib. I. Gen. Dier. cap. 13.

1 *Literaſque Athenas publice miſit.*] Diodorus lib. XVI. Ὁ μὲν Χάρης ἀπομαρτυρόμενος τοῖς στρατιώταις διέβαλε τοὺς συνάρχοντας ὡς προδόντας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραφε περὶ αὐτῶν, ὡς ἐγκαταλελοιπότων τὴν ναυμαχίαν. *Gebhard.*

2 *Adverſarius.*] Hac voce notatur τὸ φιλαίτιον, ſive adverſandi premendique ſuperiores libido, *Boeclerus.* Vide Plut. præcept. polit.

3 *Damnatur Timotheus.*] Abſolvitur Iphicrates, ut ſupra cognovimus in Iphicrate. *Lambin. Magius. Savar.*

4 *Chalcidem ſe contulit.*] Urbem Eubœæ ad Euripum. Simile eſt voluntarium exilium Scipionis in Linternum. *Val. Max.* lib. V.

5 *Fortunæ varietas.*] In Attico: *Tanta varietas his temporibus fuit fortunæ.*

6 *Jaſon tyrannus.*] Infulciunt alii *Theſſalorum*, alii *Theſſaliæ*. Gebhard. Quod Longolius ex Plutarcho addidit, contra Mss. Codicum omnium fidem. *Magius.* In aliis libris eſt corrupte *Laſon* pro *Iaſon.* Sunt qui *Iaſo* legunt, quemadmodum alibi *Lacon* & *Laco.*

Quod

ſimus. Hic quum in patria [1] ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit: tantique hoſpitem fecit, ut mallet ſe capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deeſſe. Hunc adverſus tamen, Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit, [2] patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii eſſe duxit. [3] Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. Neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

Quod Græcum eſt Ἰάσων, Jaſo, ſic Πλάτων, Plato, Ζήνων, Zeno, & alia ſexcenta. Meminerunt ejus plurimi veterum, Xenophon, Diodor. Plutarch. Iſocrates, Polyænus & alii. *Keuch.*

1 *Sine ſatellitibus.*] Ἄνευ δορυφόρων καὶ σωματοφυλάκων. ſine ſtipatoribus haſtatis & corporis cuſtodibus. *Lamb.*

2 *Patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii.*] Sic Demoſth. (ut & ait Æſchines Orat. περὶ παραπρεσβείας. hoc ei maledicti loco objiciens) dixit, ſe anteponere ſalem civitatis hoſpitali menſæ. Æſchinis verba ſunt hæc: ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. *Idem.*

3 *Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Athenienſium.*] Sic fere Diodorus lib. xv. de Epaminonda loquens: Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἡλικίαν τὴν τούτου, γεγόνασιν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, Πελοπίδας τε Θηβαῖος, ἔτι δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Κόνων, καὶ Χαβρίας, καὶ Ἰφικράτης Ἀθηναῖοι. πρὸς δὲ τούτοις Ἀγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης βραχὺ τοῖς χρόνοις πρότερον. *Lambin.*

L DATA-

pulvinar ſit inſtitutum. Cujus laudis ut memoria maneret, [1] Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt: qui honos huic uni ante hoc tempus contigit; ut quum patri populus ſtatuam poſuiſſet, filio quoque daret. Sic juxta poſita recens filii, veterem patris [2] renovavit memoriam.
3 Hic quum eſſet [3] magno natu & magiſtratus gerere deſiſſet: bello Athenienſes undique premi ſunt cœpti. [4] Defecerat Samus; deſcierat Helleſpontus; Philippus [5] jam tunc valens Macedo, multa moliebatur: [6] cui oppoſitus Chares quum eſſet, non ſatis in eo præſidii putabatur. [7] Fit Meneſtheus

Meneſtheus

blica autem edidimus, Codices Baſilienſes & Colonienſes ſecuti; non reclamaturi, ſi quis *publicè* reponi malit, quomodo habent exempla Veneta & Florentina. *Lambin.*

* *Eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum.*] Lectiſternia Romanorum ex Livio aliiſque nota: Græcos idem factitaſſe, primi fortaſſe nos obſervamus. Pauſanias Arcadicis: Κλίνη τε ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ αὐτῆς εἰκὼν γραφῆς μεμιμημένον ἀνάκειται. In Phocicis de templo quodam Æſculapii: Κλίνη δὲ ἐν δεξιᾷ κεῖται τοῦ ἀγάλματος. *Caſaub.* Unde in Gloſſis *pulvinar* exponitur Καθίδρυμα, Στρωμνὴ θεοῦ. Val. Max. lib. III. cap. 7. *Jovis Opt. Max. pulvinaria.* Keuchen.

1 *Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt.*] Vide Æſchinem κατὰ Κτησιφ. Eam ſtatuam numerat Pauſanias inter illas, quæ in arce Minervæ poſitæ ſunt: Ἐνταῦθα καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, καὶ αὐτὸς κεῖται ὁ Κόνων. Vide Joan. Meurſii Cecropiam cap. 13.

2 *Renovavit memoriam.*] In aliis Codicibus legitur *memoria.* Sed verba illa, recens filii, ſcilicet ſtatua, veterem patris ſtatuam, non memoriam ſtatim aſpiciunt, ut ſtatua ſtatuam renovet, ſed tamen mox memoriam inſtauret. *Magius.*

3 *Magno natu.*] Pro *magnus natu.* Sic in Datame & Ageſilao.

4 *Defecerat Samus.*] Hinc Orator aliquis eam ἀπορρῶγα τῆς πόλεως vocavit; quaſi avulſam partem à corpore ſuo Athenis. *Keuchen.*

5 *Jam tunc valens.*] Methonam ceperat, Pydnam, Potidæam, Pagaſas, Thraciæ urbeis aliquot. *Lambin.*

6 *Cui oppoſitus Chares quum eſſet*] Merito in eo non ſatis eſſe præſidii putabatur, quia (ut refert Athenæus lib. XII. cap. 15. ex Theopompi hiſtoriarum lib. XIV.) ſegnis erat, ac tardus, deliciiſque affluebat. Sed cur (dixerit Lector) dux ab Athenienſibus, qui talem noverant, delectus fuit? Reſpondeo; Quod eum ex cauſis duce nihilominus indignis, præter cæteros cives diligerent: Quod ipſum & Probus ſupra in Chabria innuit his verbis: *Diſſimilis quidem*, inquit, *Chares horum & factis & moribus: ſed tamen Athenis & honoratus & potens.* Qua ex cauſa huic fuerit imperium abrogatum, in ejuſque locum ſuffectus Phocion, ſcriptum Plutarchus reliquit in apophthegm. Phocionis, & in ejuſdem Phocionis vita. Quantum vero attinet ad cauſam, cur Prætor crearetur Chares, homo militiæ ineptus, ſic loquitur Plutarchus in Phocione: *Charetem itaque populus non tam ſuo merito, quam Oratorum ambitione & ſtudiis partium, huic expeditioni præficiunt.* Mag.

7 *Fit Meneſtheus Prætor.*] Sic plerique omnes τελουμένους edunt & ſupra in Iphicrate. Duabus vero ſyllabis

Mneſtheus

neſtheus prætor, [1] filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficiſcatur, decernitur. Huic in conſilium dantur duo, uſu & ſapientia præſtantes, quorum conſilio uteretur, [2] pater & ſocer: quod in his tanta erat autoritas, ut magna ſpes eſſet, per eos amiſſa poſſe recuperari. Hi quum Samum profecti eſſent, & eodem Chares eorum adventu cognito, cum ſuis copiis proficiſceretur, [3] ne quid abſente ſe geſtum videretur: accidit quum ad inſulam appropinquarent, ut [4] magna tempeſtas oriretur: quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, [5] ſuam claſſem ſuppreſſerunt. At [6] ille temeraria uſus ratione, non ceſſit majorum natu autoritati, [7] &, ut in ſua navi eſſet fortuna, quo contenderat, pervenit, eodemque ut ſe-

Mneſtheum Ultrajectinus, Longolius & Magius. Quomodo & in Marone IV. Æneid.

Mneſthea Sergeſtumque vocat. ——

Et alibi ſæpius. *Schott.*

1 *Filius Iphicratis.*] Mss. *filius Hippocratis.* Ita infra ſemper. *Boecler.* Corrupte. Nepos in Iphicrate: *Meneſthea filium reliquit ex Threſſa natum.*

2 *Pater & ſocer.*] Iphicrates & Timotheus.

3 *Ne quid abſente ſe geſtum videretur.*] Ingenium ambitioſi ducis. Tale in Pharnabazo exhibet *Diodorus* lib. XV. in Fabio Valente *Tacit.* II. Hiſt. 24.

4 *Magna tempeſtas.*] Diodor. lib. XV. Τῶν περὶ τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον ἐγκωλυομένων διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κλύδωνος. *Gebhard.* Similem notat in obſidione Byzantina, eodem libro.

5 *Suam claſſem ſuppreſſerunt.*] A curſu ac progreſſu continuerunt. Codex Burgenſis, teſte Magio, *repreſſerunt.* Et ita loquitur M. Tullius Attico: *Dubitavit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet.* Gebhard.

6 *Ille temeraria uſus ratione.*] Temerariè egit. Diodor. lib. XVI. Τοῦ δὲ Χάρητος προπετοῦς φύσιν βουλομένου ναυμαχεῖν. *Idem.*

7 *Et ut in ſua navi eſſet fortuna, quo contenderat, pervenit.*] Fortuna in navis prorâ effigiata aut picta, cui ſeſe mancipabat. Eſtque *Tutela* παράσημον τοῦ πλοίου, quæ navigio nomen imponebat. Lucianus Navig. τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὼς ἔχουσα τὴν Ἶσιν. *Keuch.* Lambinus, *ut ſi in ſua manu eſſet fortuna.* Piccartus noſter Periculorum Critic. lib. ſingulari cap. 10. *& ut ſi ſua navi eſſet fortuna,* legit. Quod approbat Schottus duabus de cauſis. 1. quod Fortunam in navium proris collocarint. 2. quod Timotheum ει fortunatum fuiſſe Ulpian. in Olynth. II. Demoſthenis referat, ut dormiens pingeretur reti urbes captans, addita muliere Fortunæ titulo. Sed hæc mihi ſcrupulum non eximunt, quoniam video hæc omnia non magis referri poſſe ad Timotheum, quam ad Iphicratem aut Meneſthea. Si habuit Fortunam in navis prora; cur opinaretur ſe habere? Siquidem opinio rebus certis & in ſenſus incurrentibus non bene applicatur: ſed notitia, ſed ſcientia. Deinde quare impingatur Timotheo, quod temerarie Chares deliquit? ille ut vetus & talium caſuum providus cum Iphicrate claſſem cohibuit, ne fieret obnoxia tempeſtati ac diſcrimini maris: At hic temeraria ratione progreſſus eſt, quaſi eventum & ſucceſſum habeteret

ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium miſit. Hinc male re geſta, compluribus amiſſis navibus, eodem, unde erat profectus ſe recepit, [1] literaſque Athenas publice miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. Ob eam rem in crimen vocabantur. Populus acer, ſuſpicax, mobilis, [2] adverſarius, invidus etiam potentiæ, domum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio [3] damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ
4 civitatis coactus, [4] Chalcidem ſe contulit. Hujus poſt mortem, quum populum judicii ſui pœniteret, multæ novem partes detraxit, & decem talenta Cononem filium ejus ad muri quandam partem reficiendam juſſit dare. In quo [5] fortunæ varietas eſt animadverſa. Nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ ſapientiſque vitæ quum pleraque poſſimus proferre teſtimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit quam charus ſuis fuerit. Quum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolum amici privatique hoſpites ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis [6] Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentiſſimus.

haberet in poteſtate; quaſi fortunæ imperare poſſet, ut pro arbirrio ipſius conata ſecundaret. *Gebhard.* Rem tangit Alexander ab Alexandro lib. I. Gen. Dier. cap. 13.

1 *Literaſque Athenas publice miſit.*] Diodorus lib. XVI. Ὁ μὲν Χάρης ἀπομαρτυρόμενος τοῖς στρατιώταις διέβαλε τοὺς συνάρχοντας ὡς προδόντας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραψε περὶ αὐτῶν, ὡς ἐγκαταλελοιπότων τὴν ναυμαχίαν. *Gebhard.*

2 *Adverſarius.*] Hac voce notatur τὸ φιλαίτιον, ſive adverſandi premendique ſuperiores libido, *Boeclerus.* Vide Plut. præcept. polit.

3 *Damnatur Timotheus.*] Abſolvitur Iphicrates, ut ſupra cognovimus in Iphicrate. *Lambin. Magius. Savar.*

4 *Chalcidem ſe contulit.*] Urbem Eubœæ ad Euripum. Simile eſt voluntarium exilium Scipionis in Linternum. *Val. Max.* lib. V.

5 *Fortunæ varietas.*] In Atrico: *Tanta varietas his temporibus fuit fortunæ.*

6 *Jaſon tyrannus.*] Infulciunt alii *Theſſalorum*, alii *Theſſaliæ.* Gebhard. Quod Longolius ex Plurarcho addidit, contra Mss. Codicum omnium fidem. *Magius.* In aliis libris eſt corrupte *Laſon* pro *Iaſon.* Sunt qui *Iaſo* legunt, quemadmodum alibi *Lacon* & *Laco.*

Quod

ſimus. Hic quum in patria [1] ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit: tantique hoſpitem fecit, ut mallet ſe capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deeſſe. Hunc adverſus tamen, Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit, [2] patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii eſſe duxit. [3] Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. Neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

Quod Græcum eſt Ἰάσων, Jaſo, ſic Πλάτων, Plato, Ζήνων, Zeno, & alia ſexcenta. Meminerunt ejus plurimi veterum, Xenophon, Diodor. Plutarch. Iſocrates, Polyænus & alii. *Keuch.*

1 *Sine ſatellitibus.*] Ἄνευ δορυφόρων καὶ σωματοφυλάκων. ſine ſtiparoribus haſtatis & corporis cuſtodibus. *Lamb.*

2 *Patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii.*] Sic Demoſth. (ut & ait Æſchines Orat. περὶ παραπρεσβείας. hoc ei maledicti loco objiciens) dixit, ſe anteponere ſalem civitatis hoſpitali menſæ. Æſchinis verba ſunt hæc: ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. *Idem.*

3 *Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Athenienſium.*] Sic fere Diodorus lib xv. de Epaminonda loquens: Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἡλικίαν τὴν τούτου, γεγόνασιν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, Πελοπίδας τε Θηβαῖος, ἔτι δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Κόνων, καὶ Χαβρίας, καὶ Ἰφικράτης Ἀθηναῖοι. πρὸς δὲ τούτοις Ἀγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης βραχὺ τοῖς χρόνοις πρότερος. *Lambin.*

L DATA-

DATAMES.

XIV.

1 [1] VENIO nunc ad fortiſſimum virum, maximique conſilii omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginienſibus Hamilcare & Hannibale. De quo hoc plura referemus, quod & [2] obſcuriora ſunt ejus geſta pleraque, & ea quæ proſpere ei ceſſerunt, non magnitudine copiarum, ſed conſilii, quo tantum non omnes ſuperabat, acciderunt. Quorum niſi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. Datames patre Camiſſare, natione Care, matre Scythiſſa natus, primum militum numero fuit apud Artaxerxem eorum, qui regiam tuebantur. Pater ejus Camiſſares, quod & [3] manu fortis, & bello ſtrenuus, & regi multis locis fidelis erat repertus, [4] habuit provinciam Ciliciæ [5] juxta Cappadociam, quam incolunt Leucoſyri. [6] Datames militare munus fungens primum, qualis eſſet aperuit bello, quod rex [7] adverſus Caduſios geſſit.

1 V*Enio nunc ad fortiſſimum virum.*] Hanc totam tranſitionem veteres membranæ Timotheo adnectunt, omneſque adeo editiones præter Lambinianam; idque rectius Tranquilli more, aliorumque; & ipſius adeo Nepotis ſeu Probi, qui à patria, parentibuſque vitam cujuſque auſpicatur. *Schott.*

2 *Obſcuriora ſunt ejus geſta pleraque.*] Vide ad hunc locum Caſp. Barthium lib. III. cap. 14. Adverſar.

3 *Manu fortis.*] In Pauſania: *& manu fortis & conſilii plenus.* Epaminonda: *peritus belli, fortis manu.* Timoleone: *Nam & manu fortis & belli peritus fuit.* Savaro.

4 *Habuit provinciam Ciliciæ.*] Potius dixiſſet *provinciam* Nepos. Et ſi Ciliciam habuit provinciam, cur ſitum addit & nomen populi, quem regere juſſus Camiſſares? Quare legendum: *Habuit provinciam partem Ciliciæ.* Gebh.

5 *Juxta Cappadociam, quam incolunt Leucoſyri.*] Unde apud Geographos Λευκοσυρία vocatur illa Cappadocia. Videndus Strabo ac Dionyſ. Halicarnaſſeus. Sane in Herodoti I. Muſa Cappadoces à Græcis Σύροι nominantur, quorum regionem *Aſſyriam* cognominabat olim Dionyſius Alexandrinus. Et antiquus Orpheus in Argonaut. *Aſſyrios* vocat Leucoſyriæ incolas, quæ pars Cappadociæ circa oſtia Thermodoontis. Adi Plinium lib. VI. 3. *Keuchen.*

6 *Datames militare munus fungens.*] Quomodo antiqui Comici loquebantur. Plautus non ſemel: *Nam paraſitus octo hominum munia facile fungitur.* Lucilius:

Lælius pauperum ait ſe ingentia munia fungi.

Plura ex Nonio congeſſit *Lambinus.*

7 *Adverſus Caduſios.*] Corrupte *Gaduſios*, Codex antiquus P. Danielis.

Caduſii,

geſſit. [1] Namque hîc multis millibus interfectis, magni
fuit ejus opera. Quo factum eſt, ut quum in eo bello ce-
cidiſſet Camiſſares, [2] paterna ei traderetur provincia. Pari
ſe virtute poſtea præbuit, quum [3] Autophradates juſſu re- 2
gis bello perſequeretur [4] eos, qui defecerant. Namque
ejus opera hoſtes, quum caſtra jam intraſſent, profligati
ſunt, exercituſque reliquus conſervatus regis eſt. Qua
ex re majoribus rebus præeſſe cœpit. [5] Erat eo tem-
pore

Caduſii; ἔθνος μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Πόντου. Vide Stephanum de Urbibus. In Ptolemæo ſunt Mediæ populi ad Caſpium mare, ubi & Caduſiorum vallum. Nec ambigo, quin hi fuerint iidem cum Caduſenis, apud Procopium lib. 1. Perſ. Sigonius Cadduſios ſcribendum voluit, quos Græci *Caduzios* vocant, alii Gelas.

1 *Namque hic multis millibus hominum.*] Magnam Caduſii ſtragem Datamis opera exceperunt; exinde magnam gratiam atque auctoritatem ſibi comparavit. *Gebhard.*

2 *Paterna ei traderetur provincia.*] Cappadocia. Nam Diodorus lib. xv. ſcribit, Datamen Cappadociæ Satrapem fuiſſe. Sic ille: Ἀρταβάζου γὰρ τοῦ βασιλέως στρατηγοῦ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐμβαλόντος εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ὁ μὲν ταύτης τῆς χώρας σατράπης Δατάμης ἀντεστρατοπέδευσεν αὐτῷ. Sed Probus ſupra Camiſſarem patrem Datamis provinciæ Ciliciæ præfuiſſe dicit. *Lambin.* Talis Vitellius apud *Tacit.* III. Hiſt.

3 *Autophradates.*] Cod. P. Danielis *Autophrodates.* Longol. *Androphrodates.* Sed emendandum *Autophradates*: Quomodo apud Frontin. legitur lib. 1. Stratag. 4. Fuit hic Lydiæ ſatrapes, de quo Diodorus xv. hanc ipſam hiſtoriam narrans diverſis circumſtantiis.

4 *Eos, qui defecerant.*] Lycios, Piſidas, Pamphilios, Cilices, Syros, Phœnices, & propemodum omneis maritimos populos, ut inquit Diodorus xv. Sed, quod dicit Probus, Autophradatem juſſum eſſe à Rege, eos bello perſequi, qui ab ipſo defecerant, Diodorus eo, quem indicavi, libro tradit, Autophradatem unum fuiſſe ex iis, qui à Rege Perſarum defecerant. Hos enim enumerat, Ariobarzanem Phrygiæ ſatrapem, qui & Mithridate mortuo, ejus regni compos & dominus factus erat; Mauſolum Cariæ dynaſten, multorumque locorum munitorum atque urbium dominatum obtinentem, quorum princeps & regia erat Halicarnaſſus: Orontem Myſiæ Satrapen, Autophradatem Lydiæ: ex Ionibus autem Lycios, Piſidas, Pamphilios, &c. ſupra enumeratos. Atqui hi, qui à Rege Perſarum defecerant, Orontem ſummæ imperii præfecerunt, eumque imperatorem ac ducem totius exercitus delegarunt. Hic autem imperium adeptus, ſtipendioque vicies mille milium annuo accepto, eos, qui ſe ei crediderant, prodidit; & majorum præmiorum ſpe ductus, cum Rege Perſarum ſeſe conjunxit. Hæc fere Diodorus lib. xv. ab Æmilio Probo in eo maxime diſcrepans, quod Autophradatem in iis, qui à Rege Perſarum defecerant, numeret. *Lambin.*

5 *Erat eo tempore Thyus.*] Codex Danielis tranſpoſitis literis *Thuys.* Vel *Thuus*, quod idem eſt. Utrum autem ſcribatur *Thyus*, an *Thuys*, an *Thuus*, nihil refert. Sed malim ſcribi *Thys*, ſive *Thus*, unica ſyllaba. Θῦς enim à Græcis dicitur. Commemorat eundem Athenæus lib. x. *Lambin.*

pore Thyus, [1] dynaſtes Paphlagoniæ, antiquo genere natus, [2] à Pylæmene illo, quem Homerus Troico bello [3] à Patroclo interfectum ait. [4] Is regi dicto audiens non erat: quam ob cauſam bello eum perſequi conſtituit, eique rei præfecit Datamen, propinquum Paphlagonis. namque ex fratre & ſorore erant nati. Quam ob cauſam Datames [5] omnia primum experiri voluit, ut ſine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem quum veniſſet ſine præſidio, quod ab amico nullas vereretur inſidias, pene interiit. Nam Thyus eum clam interficere voluit. Erat mater cum Datame, amita Paphlagonis: ea quid ageretur reſciit, filiumque monuit. Ille fuga periculum evitavit, bellumque indixit Thyo. In quo quum ab [6] Ariobarzane, præfecto Lydiæ & Ioniæ, totiuſque Phrygiæ,

1 *Dynaſtes Paphlagoniæ.*] Infra *Regem* fuiſſe dicit, ſed nullo diſcrimine. Athenæus ex Theopompo *Παφλαγόνων βασιλέα* vocat l. IV. Strabo Reges *Dynaſtas* appellari ſcribit; quod magna præditi ſint potentia, ac populos quorſum libet, vel vi, vel perſuaſione impellant. Eſt enim *δύναμις* Græcis potentia. *Magius.* Simili loquendi modo Matthæus *βασιλέα* vocat quemvis Principem; quemadmodum & in Oriente Melk, Amir, & Sultan ſumuntur. *Keuchen.*

2 *A Pylæmene illo.*] Longolii Codex corrupte habet *Philomele*; Jenſonis, *Philimene.* Magius. Unde alius *Philemone.* Vera lectio ex ipſo Poëta conſtat Ἰλιάδ. β.

Παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο Πυλαιμένεος λάσιον κῆρ.

3 *A Patroclo interfectum.*] Menelaum hic pro *Patroclo* ex narratione Homerica dicendum fuiſſe, recte Magius annotavit. *Boecler.* Sic enim Homerus:

Ἔνθα Πυλαιμένεα ἑλέτην ἀτάλαντον Ἄρηϊ,
Ἀρχὸν Παφλαγόνων μεγαθύμων ἀσπιστάων.
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀτρείδης δουρικλειτὸς Μενέλαος
Ἑσταότ' ἔγχεϊ νύξε κατὰ κληῖδα τυχήσας.

Quod ab aliis animadverſum & notatum eſſe video. *Lambin.* Unde conſtat, *μνημονικὸν ἁμάρτημα* familiare eſſe auctoribus feſtinantibus. *Schott.*

4 *Is regi dicto audiens.*] Malim hoc quam *regis dicto audiens*: ut habet Longoliana & paſſim vulgatæ editiones. Et ſic apud Livium reponendum, ubi corrupte quoque eſt, *Servii Tullii dicto audientes eſſent*: pro *Servio Tullio, &c.* Keuchen.

5 *Omnia primum experiri voluit, ut ſine armis propinquum ad officium reduceret.*] Sic Terentius Eunucho:

Omnia prius experiri, quam armis, ſapientem decet.

Lambinus. Simile dictum Dionyſii in Eclog. Legat. II. pag. 295. & Menelai apud Libanium Sophiſtam.

6 *Ariobarzane, præfecto Lydiæ & Ioniæ.*] Vide *Diodorum* lib. XV. Ab uno Satrape interdum plures provinciæ regebantur. Sic Herodotus V. Orœtem *νόμον τόν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνι-*

Digitized by Google

giæ, deſertus eſſet, nihilo ſegnius perſeveravit, vivumque Thyum cepit cum uxore & liberis. [1] Cujus facti ne 3
prius fama ad regem, quam ipſe perveniret, dedit operâm. Itaque omnibus inſciis, eo ubi erat rex, venit, poſteroque die Thyum, [2] hominem maximi corporis terribilique facie, quod & [3] niger & [4] capillo longo [5] barbaque erat prolixa, [6] optima veſte contexit, quam [7] ſatrapæ regii gerere conſueverant. [8] Ornavit etiam torque, atque armillis

Γ'αννιχὸν obtinuiſſe refert. Apud Arrianum VI. Stefanor ὁ Α'ρείων, καὶ Σαραγγῶν Sattapes. Ibidem Phrataphernes Παρθυαίων καὶ Υ'ρκανίων. Sed & Xerxe regnante, unum eundemque τῆς Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον fuiſſe, ex Joſepho libro XI. cap. 8. & Eſdra III. 6. patet: quibus in locis ἔπαρχος appellatur, qui alias Satrapes. *Eriſſonius.*

1 *Cujus facti ne prius fama ad Regem, quam ipſe perveniret, dedit operam.*] Voluit ergo & auctor & nuntius venire. Vide Curtium lib. III. *Gebhard.*

2 *Hominem maximi corporis.*] Ejuſmodi in Aſia naſci, tradit Hippocrates lib. de aëre, aquis & locis. Erat autem Thyus Aſiaticus. *Mag.* Similis ſtaturæ fuerunt Proæreſius apud Eunapium, Andronicus Comnenus apud Nicetam, Tiberius apud Suetonium, Maximus apud Capitolinum; & ille de quo tempeſtive Veſpaſianus:

Μακρὰ βιβῶν, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. *Keuchen.*

3 *Niger.*] Ergo Thyus procerus fuit & ſuffuſculus, ut de quodam loquitur Apuleius. Qualis Epaphroditus ille Grammaticus apud Suidam, cujus τὸ σῶμα ἦν μέγας καὶ μέλας. *Idem.*

4 *Capillo longo.*] Suetonius *ſubmiſſiorem* vocat, quem alii *crines paſſos*, Græci *Hectoream comam.* Vide Lycophronis Scholiaſten.

5 *Barbaque erat prolixa.*] Approbant libri & cenſores *promiſſa.* Juſtin. lib. VI. *capillo barbaque promiſſis.* Tacitus lib. II. Annal. cap. 39. *donec crinem barbamque promitteret.* Varro: *Quod tum erant in Græcia coma promiſſa, raſa barba, pallia trahentes.* Vide Nonium, qui *promittere* exponit, ad magnitudinem nutrire. *Gebhard.* Refertur hoc ad Philoſophorum ſchema, ut liquet ex Strabone, Juliano, Apuleio & aliis. Lacedæmoniorum lege cautum erat; ne cui fas eſſet, τὸν μύστακα τρέφειν. Adi Plutarchum & Heſychium. *Keuchen.*

6 *Optima veſte contexit.*] Editio Pariſiana *texit.* Fuit hæc purpura, auroque diſtincta, quæ non ab ipſo tantum Rege, ſed & proceribus ejus geſtabatur; unde Purpuratorum nomen. Tertullianus: *Purpura & aurum cervicis ornamentum apud Ægyptios & Babylonios, inſignia ſunt dignitatis.* Veſte illa purpurea donati Δορυφόροι vocabantur. *Curt.* III. *Ælian.* I. Hiſt. Var. 22. Erat autem ſtola Medica, qua donari, ſummus apud Perſas honor. Idque in hodiernum diem apud Turcas, Tataros, Perſaſque in uſu eſt: Nemo ad Regem admittitur, niſi ejuſmodi honoraria veſte donatus. Hoc vocant عليه الخلعة خلع. ut ſupra in Themiſtocle notatum.

7 *Satrapæ regii.*] Hi ſunt quos alibi Principes provinciarum, Præfectos, Prætores vocari conſtat. Eratque omne Perſarum imperium in ejuſmodi Satrapias diviſum. Videndus Briſſonius I. de regno Perſarum, & Druſius in Obſerv. & Cl. Berneggerus, Juſtin. V. 2. *Boeclerus.*

8 *Ornavit etiam torque.*] Perſarum moribus inter inſignia regia erat torques

[1] armillis aureis, cæteroque regio cultu. [2] Ipſe agreſti, duplicique amiculo circumdatus, hirtaque tunica, [3] gerens in capite galeam venatoriam, dextra manu clavam, ſiniſtra [4] copulam, vinctum ante ſe Thyum agebat, ut ſi feram beſtiam captam duceret. Quem quum omnes proſpicerent, propter novitatem ornatus, ignotamque formam, ob eamque rem magnus eſſet concurſus; fuit nemo non qui agnoſceret Thyum, [5] regique nunciaret. [6] Primo non accredidit. Itaque Pharnabazum miſit exploratum: à quo ut rem geſtam comperit, ſtatim admitti juſſit, magnopere delectatus cum facto, tum ornatu: in primis quod [7] nobilis rex in poteſtatem inopinanti venerat. Itaque magnifice Datamen donatum ad exercitum miſit, [8] qui tum contrahe-

ques aureus. Interim non modo torques, ſed armillæ aureæ, acinaces, &c. inter honores ſatrapis à Rege conceſſos, & præmia benevolentiæ regiæ. Vide Briſſon. de regno Perſ. lib. I. C. Barthium Adverſ. VIII. 15. *Idem.*

1 *Armillis aureis.*] Armillæ fuere rotundi circuli ex argento vel auro, quibus ſummum brachium cingebant ornatus cauſſa. Olim erant in uſu, ſed per luxum. Livius lib. I. de Sabinis: *Quod vulgo Sabini aureas armillas magni ponderis in brachio lævo habuerint.* Vocabantur & *brachiales*, Græcis βραχιστῆρες, aut βραχιστήρια, *viriola, dextralia, dextrocheria*; uti fuſe docet *Rubenius* lib. I. Elect. cap. 38.

2 *Ipſe agreſti, duplicique amiculo.*] Circumdatus fuit abolla, quæ humilium perſonarum fuit indumentum, aut certe ſenum, Philoſophorum, & ſimilium.

3 *Gerens in capite galeam venatoriam.*] Quæ ad terrorem hirſutis pellibus tecta erat, ut loquitur Vegetius lib. II. cap. 17. Videas paſſim nummos antiquos, ubi in capitibus exuviæ caprarum, caprietum, elephantorum. Galeas autem ex diverſorum animalium pellibus fuiſſe confectas, probat in conjectaneis ſuis ad Varronem magnus Scaliger. Et hæc eadem fuit, quam *Venatoriam* vocat Nepos Cornelius. A fide ſtabat olim Juſtus Lipſius ad Polybium libro III. comment. de Militia Romana. *Keuchen.*

4 *Copulam.*] Vinculum, ἱμάντιον. Vide *Caſp. Barthium* lib. VIII. Adverſ. cap. 15.

5 *Regique nuntiaret.*] Concurſus (quaſi dicat) factus eſt magnus ob inſolitam ſpeciem adducti, & cum propius inſpexiſſent, plurimi agnoverunt, remque Regi nuntiarunt, quam ille primo non credidit. *Gebhard.*

6 *Primo non accredidit.*] Ita venuſtius in melioribus, & Excerptis. Alii tamen codices invertunt ordinem lectionis: *Ac primo non credidit.* Sed *accredidit* magis probabunt, qui Latine ſcient. Quomodo *adjubere* dixit Catullus ad Ipſithillam; *adjurare* Livius lib. XLIII. *adopinari* Lucretius, & alia. *Keuchen.*

7 *Nobilis Rex.*] Sic legendum potius, quam quo modo habent alii libri, *non vilis Rex.* Erat enim à Pylæmene illo Homerico progenitus. *Lambin.*

8 *Qui tum contrahebatur.*] Quæritur, ubi contraheretur hic exercitus, in Phrygiane, an in Cilicia, an in Syria? Namque hoc ſcire intereſt ad ea, quæ ſequuntur. In Cilicia non: Nam primum

trahebatur, duce Pharnabazo & Tithrauſte ad bellum Ægyptium, parique eum atque illos imperio eſſe juſſit. Poſtea vero quam Pharnabazum rex revocavit, illi ſumma imperii tradita eſt. Hic quum maximo ſtudio compararet 4
exercitum, Ægyptumque proficiſci pararet, ſubito à rege literæ ſunt ei miſſæ, ut Aſpim aggrederetur, qui Cataoniam tenebat, quæ gens jacet ſupra Ciliciam, confinis Cappadociæ. Namque Aſpis ſaltuoſam regionem caſtelliſque munitam incolens, non ſolum imperio regis non parebat, ſed etiam finitimas regiones vexabat, & [1] quæ regi portarentur, abripiebat. Datames, etſi longe aberat ab his regionibus, [2] & à majore re abſtrahebatur: tamen regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, ſed viris fortibus, navem conſcendit, exiſtimans, id quod accidit, facilius ſe imprudentem & imparatum parva manu oppreſſurum, quam paratum, quamvis magno exercitu. Hac delatus, in Ciliciam egreſſus, inde dies noctesque iter faciens, Taurum tranſiit, eoque, quo ſtuduerat, venit. Quærit quibus locis ſit Aſpis: cognoſcit haud longe abeſſe: profectumque eum venatum. Quem dum ſpeculatur, adventus ejus cauſa cognoſcitur. Piſidas cum iis quos ſecum habebat, ad reſiſtendum Aſpis comparat.

mum ſtatim dicit Probus, Datamen longe ab iis locis, ubi exercitum comparabat, evocatum eſſe in Cataoniam, ſupra Ciliciam, & juxta Cappadociam: deinde navem conſcendiſſe, ut eo perveniret, & in Ciliciam delatum eſſe. At, ſi in Cilicia fuiſſet, non longe à Cataonia afuiſſet; neque navigare, neque omnino iter facere ei neceſſe fuiſſet. Relinquitur, ut aut in Syria, aut in Phrygia, propterea, quod Pharnabazus Phrygiæ præfectus erat: ex quo probabile eſt, eum ibi exercitum contrahere inſtituiſſe: in Syria: quia Phrygiæ præfectura eo uſque pertinebat. Ex Syria autem in Ægyptum, adverſus quam bellum parabat, brevior erat travectio. Cataonia autem, ut docet Plinius libro VI. capite 3. Cappadociæ pars eſt, qua Comagenam attingit. *Idem.*

1 *Quæ regi portarentur, abripiebat.*] Portoria, ac reditus Regis intercipiebat. Et hanc interpretationem adjuvat Polyænus lib. VII. in Mithridat. *Καὶ κώμας κατέσκαψε, κατέστρεψε, φόρους ἥρπαζε, λείαν ἤλαυνεν.* Vel, quæ ad regios uſus mittebantur, involabat: *τοὺς κομίζοντας τὰ χρήματα συνέλαβε.* Cicero in Verrem: *Frumentum averſum à Republica, abreptum ab aratoribus.* Gebhard.

2 *Et à majore re abſtrahebatur.*] A bello Ægyptio. *Lambin.* Mendoſe *à minore re*, Edit. Longoliana.

rat. Id Datames ubi audivit, [1] arma capit, ſuos ſequi jubet: ipſe equo concitato ad hoſtem vehitur: quem procul Aſpis conſpiciens ad ſe ferentem, pertimeſcit, atque à conatu reſiſtendi deterritus, ſeſe dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit [2] Mithridati. Hæc dum geruntur, Artaxerxes reminiſcens à quanto bello ad quam parvam rem principem ducum miſiſſet, [3] ſeipſum reprehendit, & nuncium [4] ad exercitum Acen miſit, quod nondum Datamen profectum putabat, qui ei diceret, ne ab exercitu diſcederet. Hic priuſquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aſpim ducebant. Qua celeritate quum magnam benevolentiam regis Datames conſequutus eſſet, non minorem invidiam aulicorum excepit, quod illum unum pluris, quam ſe omnes fieri videbant. Quo facto, cuncti ad eum opprimendum conſenſerunt. Hæc [5] Pandates, [6] gazæ cuſtos regiæ, amicus Datami, perſcripta ei mittit, in quibus docet, eum magno fore pericu-

1 *Arma capit.*] Habuit Danielis Codex; *arma ſumit.* Sic *ſumere* etiam auctoribus frequentatum. Sed utrumque ſane dicitur, nec in unius gratiam alterum ejiciendum. *Keuch.*

2 *Mithridati.*] Ariobarzanis filio, à quo poſtea per dolum & perfidiam interfectus eſt, ut infra cognoſcemus. In nummis antiquis apud Eric. Memmium & Clem. Teveninum legitur Mithradates: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΩΡΟΣ. *Lambin.* Quod non probo: *Μιθραδάτης* enim Græcum eſt, Mithridates, Latinum, *a* in *i.* ut *Μασσαλία* Maſſilia, *Κατάνη* Catina. *Νομάδες* Numidæ, *Ἀκράγας* Agrigentum, & alia. *Bongarſ.*

3 *Seipſum reprehendit.*] Ita melius, quam in aliis, *deprehendit.* Appulejus Metamorph. VIII. *Suaque reprehenſa negligentia*; ad quem Nepotis locum contendit doctiſſ. Pricæus. *Keuchen.*

4 *Ad exercitum Acen.*] *Acanm* Lambinus, ſibi tamen ut non ſatisfaceret, edendum curavit. Cæteri fere *acrem* propius à vera ſcriptura, quam eſſe *Acen* nullus dubito, monuitque & Jacob. Bongarſius ad Juſtin. & Rob. Titius lib. I. Loc. Cont. cap. 7. Eſt autem Ace Phœniciæ civitas, Ptolemaïs poſtea dicta. Stephanus: *Ἄκη πόλις Φοινίκης. αὕτη Πτολεμαῒς ἐκαλεῖτο.* Strabo lib. XVI. *Μετὰ τὴν Τύρον ἡ Παλαίτυρος ἐν τριάκοντα σταδίοις. εἶθ' ἡ Πτολεμαῒς ἐστὶ μεγάλη πόλις, ἣν Ἄκην ὠνόμαζον πρότερον, ᾗ ἐχρῶντο ὁρμητηρίῳ πρὸς τὴν Αἴγυπτον οἱ Πέρσαι.* Meminit & Harpocration. Suidas & Plinius. Infra eadem corrupta vox, reſcribendumque, *cum jam ad exercitum Acen veniſſet.* Accho in ſacris literis vocatur, Judic. I. 13. & Ioſeph. lib. II. bell. Jud. cap. 17. *Schott.*

5 *Pandates.*] Codex P. Dan. *Pandantes.*

6 *Gazæ cuſtos regiæ.*] Habebant Perſarum Reges in ſingulis provinciis ærarium, ærariique præfectos. Et ita Curtius Bagophanem arcis & regiæ pecuniæ cuſtodem memorat lib. V. Exſtat Darii epiſto-

periculo, ſi quid illo imperante in Ægypto adverſi accidiſſet. [1] Namque eam eſſe conſuetudinem regum, ut caſus adverſos hominibus tribuant, ſecundos fortunæ ſuæ. Quo facile fieri, ut impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male geſtæ nuncientur. Illum hoc majore fore diſcrimine, quod quibus rex maxime obediat, eos habeat inimiciſſimos. Talibus ille literis cognitis, quum jam ad exercitum Acœum veniſſet, quod non ignorabat ea vere ſcripta, deſciſcere à rege conſtituit. Neque tamen quicquam fecit, quod fide ſua eſſet indignum. Nam [2] Mandroclem Magnetem exercitui præfecit: ipſe cum ſuis in Cappadociam diſcedit, conjunctamque huic [3] Paphlagoniam occupat, celans qua voluntate eſſet in regem: clam cum [4] Ariobarzane facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas ſuis tuendas tradit. Sed hæc propter hyemale 6
tempus minus proſpere ſuccedebant. Audit [5] Piſidas quaſdam

epiſtola apud Joſephum lib. xi. 4. qua ſumptus ad templi Hieroſolymitani conſtructionem ἐκ τοῦ βασιλικοῦ Γαζοφυλακίου τὸν φόρον τῆς Σαμαρείας ſuppeditari mandat. Apud eundem Joſephum, ejuſdem libri cap. 5. Xerxes Eſdræ præberi jubet ſacrorum ſumptus ἐκ βασιλικοῦ Γαζοφυλακίου: eaque de re ſcripſiſſe ſe Præfectis ærarii Syriam & Phœnicem. Strabo lib. xv. Perſarum Reges, licet Suſa valde ornaſſent, nihilominus etiam coluiſſe Perſepolin, & Paſargada ſcribens, addit, illic gazam & Theſaurum Regum fuiſſe. Paſargadis quoque Cyri prioris theſauros, Arrianus iii. ſcribit. Pecuniæ ergo, quæ theſauris inferebantur, Cuſtodes habebant, qui Γαζοφύλακες vocantur à Joſepho xi. & Γαζοφυλακοῦντες à Diodoro Siculo lib. xvii. *Briſſon.*

1 *Namque eam eſſe conſuetudinem Regum.*] Locum explicat Juſtus Lipſius in Not. ad lib. iii. Polit. cap. ii. *Eam eſſe conſuetudinem regum.*] In optimis Excerpt. *regiam.* Ut Miltiade & Themiſt. *cum claßiariis regiis*, ubi tamen *regis* in iiſdem ſchedis. *Keuch.*

2 *Mandroclem.*] Legendum potius *Androclem*; quam *Androdem*, aut *Mandrodem*, aut *Mandroclem*, quæ reperiuntur in aliis editionibus. *Lambin.* *Nam Mandroclem.*] Multis locis *d* pro *cl* ſcriptum invenio in editionibus. Nam *Mandrodem* exhibet Longoliana pro *Mandroclem.* Ut apud Agellium lib. v. cap. 14. *Androdus* vulgo pro *Androclus*. Sic *Menedides* pro *Meneclides*, cum Plutarcho ſit & Græcis Μενεκλείδης; in Epaminonda. *Keuchen.*

3 *Paphlagoniam.*] Cujus Regem Thyum ceperat, & ad Regem Artaxerxem captivum duxerat. *Lambin.*

4 *Ariobarzane.*] Qui à Rege multo ante defecerat. *Diod.*

5 *Piſidas.*] Diſcrepat à Probo Diodorus lib. xv. Tradit enim ille, Perſas duce Artabazo, in Cappadociam, quam tenebat Datames, invaſiſſe: Datamen vero magno eum exercitu ei obviam veniſſe: Ἀρτάβαζος γὰρ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐμβαλὼν εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ὁ μὲν ταύτης τῆς χώρας ὑπελεγέπης Δατάμης ἀντεστρατοπέδευσεν αὐτῷ, πολλοὺς μὲν ἱπ-

dam copias adverſus ſe parare: [1] filium eo Arſidæum cum exercitu mittit. Cadit in prælio adoleſcens: proficiſcitur eo pater non ita cum magna manu, celans quantum vulnus accepiſſet, quod prius ad hoſtem pervenire cupiebat, quam de male re geſta fama ad ſuos perveniret, ne cognita filii morte animi debilitarentur militum. Quo contenderat, pervenit, hiſque locis caſtra ponit, ut neque circumveniri multitudine adverſariorum poſſet, neque impediri quo minus ipſe ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes ſocer ejus, præfectus equitum. Is deſperatis generi rebus [2] ad hoſtes transfugit. Id Datames ut audivit, ſenſit, ſi in turbam exiſſet, ab homine tam neceſſario ſe relictum, futurum ut cæteri conſilium ſequerentur: [3] in vulgus edit, ſuo juſſu Mithrobarzanem profectum pro perſuga, quo facilius receptus, interficeret hoſtes. Quare relinqui eum non par eſſe, ſed omnes confeſtim ſequi: quod ſi animo ſtrenuo feciſſent, futurum ut adverſarii non poſſent reſiſtere, quum & intra vallum & foris cæderentur. [4] Hac re probata, exercitum educit: Mithrobarzanem perſequitur, qui dum ad hoſtes pervenerat, Datames ſigna inferri jubet. Piſidæ, nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide, compoſitoque feciſſe, ut recepti, eſſent majori calamitati: primum eos adoriuntur. Illi, quum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent: coacti ſunt cum eis pugnare ad quos

μὲ ἱππεῖς ἤθροιζεν, δισμυρίους δὲ πεζοὺς μισθοφόρους ἔχων αὐτῷ συστρατεύοντας. Lambin.

1 *Filium ejus Arſidæum.*] Sic Savaro, & ſcripti Codices *Arſidæum.* Quod nomen etiam inter Alexandri Magni aſſeclas reperias. Longol. *Arridæum*, & Lamb. *Aridæum.* Juſtin. cum duplici *d.* ſcribit, ut ſit *Arriddæus.*

2 *Ad hoſtes transfugit.*] Ἀποστὰς νυκτὸς μετὰ τῶν ἱππέων ἀπήλαυνε πρὸς τοὺς πολεμίους. *Diodor.* xv.

3 *In vulgus edit, ſuo juſſu.*] Frontinus lib. II. cap. 6. longe diverſa de hoc ſtratagemate habet: *Datames*, inquit, *dux Perſarum adverſus Autophradaten in Cappadocia, cum partem equitum ſuorum transfugere comperiſſet; cæteros omnes venire ſecum juſſit, aſſecutuſque transfugas, laudavit, quod eum acriter præceſſiſſent, hortatuſque eſt eos, ut fortiter hoſtem adorirentur. Pudor transfugis attulit pœnitentiam, & conſilium ſuum, quia non putabant deprehenſum, mutaverunt.* Hactenus Frontinus. *Mag.*

4 *Hac re probata exercitum educit.*] Locum hunc emendavit ad Livium ſuum Eruditiſſimus *Gronovius.*

1 *Schiſ-*

quos tranſierant, ab hiſque ſtare quos reliquerant. Quibus cum neutri parcerent, celeriter ſunt conciſi. Reliquos Piſidas reſiſtentes Datames invadit. Primo impetu pellit, fugientes perſequitur, multos interficit, caſtra hoſtium capit. Tali conſilio uno tempore & proditores perculit, & hoſtes profligavit, & quod ad ſuam perniciem fuerat cogitatum, id ad ſalutem convertit. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum, neque celerius factum uſquam legimus. Ab hoc tamen viro [1] Schiſmas ma- 7
ximus natu filius deſciit, adque regem tranſiit, & de defectione patris detulit. Quo nuncio Artaxerxes commotus, quod intelligebat ſibi cum viro [2] forti ac ſtrenuo negotium eſſe, qui quum cogitaſſet, facere auderet, & prius cogitare quam conari conſueſſet: Autophradatem in Cappadociam mittit. Hic ne intrare poſſet ſaltum [3] in quo Ciliciæ portæ ſunt ſitæ, Datames præoccupare ſtuduit: ſed tam ſubito copias contrahere non potuit. A qua re depulſus; cum ea manu quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hoſtibus, neque præteriret adverſarius, [4] quin ancipitibus locis premeretur: & ſi dimicare eo vellet, non multum obeſſe multitudo hoſtium ſuæ paucitati poſſet. Hæc etſi Autophradates videbat, ta- 8
men ſtatuit congredi, quam cum tantis copiis refugere, aut tam diu uno loco ſedere. Habebat barbarorum equitum viginti, peditum centum millia, [5] quos illi Cardaces

appel-

1 *Schiſmas.*] Credo potius membranis nominantibus *Siſynas*. Nam Perſicis nominibus hoc propius eſt. *Gebhardus.*

2 *Forti ac ſtrenuo.*] Horatius epiſtola 7. lib. 1. *ſtrenuus ac fortis*. Lambinus. Conjungit quoque Epaminonda: *Pelopidas vir fortis ac ſtrenuus*. Gebhard.

3 *In quo Ciliciæ portæ.*] Cilicia tres memorabiles anguſtias habet. Quarum prima adeo arcta, ut formam portarum referat, unde Græcorum πύλαι. Secunda non procul diſtat ab Iſſo, qua per Amani montis portas, unde Amanicæ dictæ, aditur in Syriam. Tertia circa ſinum Iſſicum eſt. *Geographi*. Vide Plin. lib. v. cap. 27. Euſtath. ad Dionyſ. verſ. 585. Polyb. XII. 8. Cicer. Epiſt. Fam. XV. 4. Curt. III. 4.

4 *Quin ancipitibus locis premeretur.*] Supra Themiſtocle: *Ancipiti premerentur periculo*.

5 *Quos illi Cardaces appellant.*] *Gardacas* noſter, editique omnes vitioſe. Rectius *Gardacas* Gifanii Codex, reſcribendumque *Cardaces* veterum auctoritate Græcorum. Heſych. obſcurè: Κάρδακες οἱ στρατευόμενοι βάρβα-

appellant, ejuſdemque generis [1] tria funditorum. Prætera [2] Cappadocum octo, [3] Armeniorum decem, [4] Paphlagonum quinque, [5] Phrygum decem, [6] Lydorum quinque, [7] Aſpendiorum & [8] Piſidarum circiter tria, [9] Cilicum duo, [10] Captianorum totidem, ex Græcia conductorum tria millia: levis armaturæ maximum numerum. Has adverſus copias, ſpes omnis conſiſtebat Datami in ſe locique natura. [11] namque hujus partem non habebat vigeſimam militum: [12] Quibus fretis conflixit, adverſariorumque multa millia concidit, quum de ipſius exercitu non amplius hominum

ρει ὑπὸ Περσῶν εἰς Ἀσίαν. οὕτω καλοῦσι τοὺς στρατιώτας, ἀπὸ ἔθνους ἢ τόπου. Strabo lib. xv. Καλοῦνται δὲ οὗτοι Κάρδακες ἀπὸ κλοπείας τρεφόμενοι. Κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν λέγει). Meminit & Arrianus lib. II. de geſtis Alexandri, & Pauſanias Ammonius item ſive Philoponus is eſt περὶ διαφόρων λέξεων. Κάρδαξ δέ τις ἐκαλεῖτο στρατιώτης. Pluta Euſtathius ex Ælio Dionyſio, ac Theopompo, itemque Cæl. Rhodiginus lib. XVIII. cap. I. *Schottus.* Scripſit Nepos, niſi me animus fallit, non *Gardates*, ſed *Cardaces.* Briſſon. l. III. de Regno Perſarum.

1 *Tria funditorum.*] Tria funditorum millia. *Lambin.*

2 *Cappadocum octo.*] Cappadocia Aſiæ minoris regio, quam Strabo in duas ſatrapias à Perſis diviſam tradit; in eam quippe, quæ Magna dicitur & Cappadocia ad Taurum: & alteram, quæ Pontica vocatur & Pontus, quam Arias Montanus ex Onkelo eſſe docet Hebræorum Caphthorim. Ab occaſu minorem Armeniam claudit: à ſeptentrione longo litore in Euxinum expanditur: à meridie anguſto excurſu Ciliciam attingit; ut ab occaſu rurſus Galatiam & reliquam Paphlagoniam finit: ab Oriente magnam habet Armeniam juxta Euphratem. *Geographi.*

3 *Armeniorum decem.*] Quæ gens fuit admodum populoſa. Nomen accepiſſe creduntur ab *Aram*, filio Sem. Vel à montibus, qui regionem circumquaque cingunt. Etenim הר Hebræis *mons* eſt.

4 *Paphlagonum quinque.*] Quorum regio Aſiæ minoris, olim etiam *Palamenia* dicta, Homero incognita.

5 *Phrygum decem.*] Ex majore nimirum Phrygia, inter Galatiam & Lydiam ſita.

6 *Lydorum quinque.*] Lydia Aſiæ minoris regio antiquis Geographis. Vide Ortelium.

7 *Aſpendiorum.*] Pamphiliæ populi Aſpendii, ab Aſpendo ejus provinciæ oppido, ad fluvium Eurymedonta ſita. *Gebhard.*

8 *Piſidarum.*] Vide Plinium lib. v. cap. 32.

9 *Cilicum.*] Cilicia Aſiæ minoris regio, Joſepho *Tharſus*, Hebræis *Chalab*, teſte Ar. Montano. Hodie *Turcomania* & *Finichia*, ut refert Marius Niger. Iſidoro videtur dicta à Cilice quodam, quem ortum Phœnice, Jove ipſo antiquiorem fuiſſe tradunt.

10 *Captianorum.*] Schottus divinat *Caſpianorum.* Sed hoc non probat Ortelius, hanc ob cauſam, quod cæteri populi, quos Nepos illo loco recenſet, omnes in Aſia minore ſint. *Gebb.*

11 *Namque hujus partem non habebat vigeſimam militum.*] Locum explicat ad Vegetium Stewechius, lib. III. cap. 9.

12 *Quibus fretus, conflixit.*] Duo ipſius ſtratagemata commemorat Polyænus lib. VII.

I *Quam*

minum mille cecidiſſent. [1] Quam ob cauſam poſtero die tropæum poſuit, quo loco pridie pugnatum. Hic quum caſtra moviſſet, inferior copiis, ſuperior omnibus prœliis diſcedebat, quod nunquam manum confereret, niſi adverſarios locorum anguſtiis clauſiſſet: quod perito regionum callideque cogitanti ſæpe accidebat. Autophradates quum bellum duci majore regis calamitate, quam adverſariorum videret, ad pacem atque amicitiam hortatus eſt, ut cum rege in gratiam rediret. Quam ille etſi non fidam fore putabat, tamen conditionem accepit, ſeque ad Artaxerxem legatos miſſurum dixit. Sic bellum quod rex adverſus Datamen ſuſceperat, ſedatum: Autophradates in
Phrygiam ſe recipit. [2] At rex, quod implacabile odium 9
in Datamen ſuſceperat, poſtquam bello eum opprimi non 1
poſſe animadvertit, [3] inſidiis interficere ſtuduit, quas ille pleraſque vitavit. ſicut quum nunciatum eſſet, quoſdam ſibi inſidiari, qui in amicorum erant numero: [4] de quibus quod inimici detulerant, neque credendum, neque negli-

1 *Quam ob cauſam poſtero die tropæum poſuit, quo loco pridie pugnatum.*] De Græcorum tropæis res eſt notiſſima. Teſtatur autem Diodor. lib. XIII. Veteres Græcos nonniſi διὰ τῶν τυχόντων ξύλων voluiſſe erigi tropæa, ne eſſent odia immortalia. Plutarchus quoque ait, parum apud Græcos probatum fuiſſe eorum factum, qui primi è lapide aut ære tropæum erexerunt. Vide etiam quæ ſcribit Cicero II. de Invent. de tropæo æneo, quod Thebani victis Lacedæmoniis in finibus ſuis ſtatuerunt. *Caſaubon.* Vide Alexandrum ab Alexandro lib. I. cap. 22.

2 *At rex, quod implacabile odium.*] Hoc Diodorus valde breviter retulit, quod Probus multis verbis perſecutus eſt. Diodorus: Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης πυθόμενος τὴν στρατηγίαν τοῦ Δατάμου καὶ ἀποδιδὼν ἀρετὰς τούτου, δι' ἐπιβουλῆς αὐτὸν ἐδολοφόνησεν. Sic autem Cicero dixit, *implacabiles iracundias*, epiſt. ad Quint. Frat. I. & Probus *implacabile odium*. Et idem Probus, *ſuſcipere odium*, ut Cicero, *ſuſcipere inimicitias*. Lambin.

3 *Inſidiis interficere.*] Δολοφονεῖν. Diodor. *Lambin.* Solenne hoc regibus ſceleris artificium eſt, eos, quorum copiam aperta vi deſperant, immiſſis percuſſoribus trucidandi. Diodor. lib. XV. Γαὼς ὁ ναυαρχήσας τῶν Περσῶν ἐν τῷ Κυπριακῷ πολέμῳ, ἀποστάτης ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τούς τε Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα προσκεκληκὼς εἰς τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον, δολοφονηθεὶς ὑπό τινων οὐ συνετέλεσε τὴν προαίρεσιν. *Gebhard.*

4 *De quibus quod inimici detulerant.*] Nempe amicorum Datamis inimici. Poterat enim cogitare eos tantum id agere, ut in ſuſpicionem ac periculum ab obtrectatoribus adducerentur, ſicque ſe vindicta explerent. *Idem.*

1 *Futu-*

negligendum putavit : experiri voluit verum falſumne ſibi eſſet relatum. Itaque eo profectus eſt, in quo itinere [1] futuras inſidias illi dixerant. Sed elegit corpore & ſtatura ſimillimum ſui, eique veſtitum ſuum dedit, atque eo loci ire, quo ipſe conſueverat, juſſit. Ipſe autem [2] ornatus veſtitu militari, inter [3] corporis cuſtodes iter facere cœpit. At inſidiatores, poſtquam in eum locum agmen pervenit, [4] decepti ordine atque veſtitu, in eum faciunt impetum, [5] qui ſuppoſitus erat. Prædixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati eſſent facere quod ipſum vidiſſent. Ipſe ut concurrentes inſidiatores animadvertit, tela in eos conjecit. Hoc idem quum univerſi feciſſent, prius quam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, [6] confixi ceciderunt. Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus eſt, Mithridatis Ariobarzanis filii dolo. [7] Namque is pollicitus eſt regi, ſe eum interfecturum, ſi rex promitteret, ut quodcunque vellet, liceret impune facere, [8] fidemque de ea re more Perſa-

1 *Futuras inſidias illi dixerant.*] P. Daniel teſtatur libris veteribus abeſſe verbum *evenire* poſt *inſidias*. At Schottus membranis ſuis agnoſci profitetur. Utrumque & *futuras* & *evenire* ſuppóſititium cenſeo. Nam cum exſcriptorum quidam aliquid abeſſe ſuſpicarentur; hi *futuras*, illi *evenire*, iſti utrumque vocabulum inruſerunt. *Idem.*

2 *Ornatus veſtitu militari.*] Magna hoc loco varietas in libris ſcriptis. Mihi non abſurda videtur, quam ſcripturam excerpta P. Danieli atteſtantur: *Ipſe autem ornatu veſtituque militari.* Nam neque inſignibus, neque veſtitu Imperatorio uſus eſt. Diverſitatem lectionum require apud Schottum. *Idem.*

3 *Corporis cuſtodes.*] Σωματοφύλακας. Vide quæ de his ſupra ad Pauſaniam notavimus. Hujuſmodi cohortes Regem circumquaque ſequebantur, quibus ſtipatus ab incurrentibus periculis liberabatur.

4 *Decepti ordine atque veſtitu.*] Hanc hiſtoriam refert & Polyænus lib. VII. his verbis: Δατάμης μαθὼν ὡς ἐπιβουλεύεται ὑπὸ στρατιωτῶν ἰδίων ἐν Ἀσπενδίῳ πεδίῳ μέλλων συμβάλλειν πολεμίοις, ἄλλον διεσκεύασε τῇ αὐτοῦ πανοπλίᾳ, ἐν ἄλλῃ δὲ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν· οἱ δὲ ἐπιθέμενοι ἐγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ σχήματος ἐξαπατηθέντες. *Lambinus.*

5 *Qui ſuppoſitus erat.*] Legi etiam poſſet, *ſuppoſititius*, ὑποβολιμαῖος. *Schott.* Fruſtra. M. Tullius in Verrem: *Ut ille ſuppoſitus facile, & libenter ſe illum, qui non erat, eſſe ſimularet.* Gebh.

6 *Confixi ceciderunt.*] Malo hoc quam Schotti *conciderunt*, ut vitetur alliteratio. *Idem.*

7 *Namque is pollicitus eſt regi.*] Polyænus tradit, Mithridatem hoc juſſu Regis feciſſe, l. VII. Μιθριδάτῃ βασιλεὺς προσέταξεν ἀποστεῖλαι Δατάμην κτεῖναι, ἢ ἀγαγεῖν. Vide ſequentia.

8 *Fidemque de ea re more Perſarum dextra*

Perſarum dextra dediſſet. [1]Hanc ut accepit, ſimulat ſe
ſuſcepiſſe cum rege inimicitiam, copias parat, & abſens
amicitiam cum Datame facit: regis provinciam vexat,
caſtella expugnat, [2]magnas prædas capit: quarum partem
ſuis diſpertit, partem ad Datamen mittit. Pari modo
complura caſtella ei tradit. Hæc diu faciendo, perſuaſit
homini [3]ſe infinitum adverſus regem ſuſcepiſſe bellum,
quum nihilo magis, ne quam ſuſpicionem illi præberet
inſidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conſpectum
venire ſtuduit. Sic abſens amicitiam gerebat,
ut non beneficiis mutuis, ſed odio communi, quod erga
regem ſuſceperant, contineri viderentur. Id quum ſatis 11
ſe confirmaſſe arbitratus eſt, certiorem facit Datamen,
tempus eſſe majores exercitus parari, & bellum cum rege
ſuſcipi: [4]de qua re, ſi ei videretur, quo vellet in colloquium
veniret. Probata re, colloquendi tempus ſumitur,
locuſque quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno cui
maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribuſque
locis ſeparatim gladios obruit, eaque loca diligenter
notat. Ipſo autem [6]colloquendi die utrique locum,
qui explorarent atque ipſos ſcrutarentur mittunt:
deinde

dextra dediſſet.] Supra in Themiſtocle: *Inde non prius egreſſus eſt, quam rex eum data dextra in fidem reciperet.* Lambin. Lege, quæ fuſe ad hunc locum notat in Spicilegio ſuo Janus Gebhardus.

1 *Hanc ut accepit.*] Malim legere ceteris jugulatis: *Hanc ut accepit, copias parat, & abſens amicitiam cum Datame facit.* Sed Cl. Barthius Adv. lib. LII. cap. 14. Aldi lectionem probat; *Hanc ut recepit à Rege miſſam.* Gebhard.

2 *Magnas prædas capit.*] Lambinus, *agit.* Sed *capit* retineo, veteribus libris, editiſque omnibus adſtipulantibus invito Lambino. Auctores dabo. Plautus Truculento: *prædam de prædonibus capere.* Et M. Tullius pro Domo ſua: *Capta crudeliſſime ex fortunis præda.* Schottus.

3 *Se infinitum adverſus Regem ſuſcepiſſe bellum.*] Irreconciliabile, & alterutrius exitio terminandum, ἀδιάλυτον, vel δῆριν ἀπερείσιον Homero. *Gebh.* Atqui nondum bellum ſuſceperat, ut apparet ex iis, quæ paucis poſt verſibus ſequuntur. Ibi: *Certiorem facit Datamen, tempus eſſe majores exercitus parari, & bellum cum Rege ſuſcipi.* Quare legendum hic arbitror, *perſuaſit homini* (id eſt Datami) *ſe infinitum adverſus regem ſuſcepiſſe odium*: quomodo ſupra locutus eſt, *quod implacabile odium in Datamen ſuſceperat.* & infra non longe: *ſed odio communi, quod erga Regem ſuſceperat.* Lambin.

4 *De qua re.*] Præfert Schottus, *deque ea re ſi ei videretur, quo loco vellet, in colloquium veniret.* Gebhard.

5 *Colloquendi die.*] *Colloquii* Giſanii Codex & alii.

e Ubi

deinde ipſi ſunt congreſſi. Hic quum aliquandiu in colloquio fuiſſent, & diverſi diſceſſiſſent, jamque procul Datames abeſſet, Mithridates, priuſquam ad ſuos perveniret, ne quam ſuſpicionem pareret, in eundem locum revertitur, atque ibi, [1] ubi telum erat poſitum, reſedit, ut ſi à laſſitudine cuperet acquieſcere, Datamenque revocavit, [2] ſimulans ſe quiddam in colloquio eſſe oblitum: interim telum, quod latebat, protulit, nudatumque vagina, veſte texit, ac Datami venienti ait, digredientem ſe animadvertiſſe locum quendam, qui erat in conſpectu, ad caſtra ponenda eſſe idoneum. [3] Quem quum digito monſtraret, & ille conſpiceret, averſum ferro transfixit: & prius quam quiſquam poſſet ſuccurrere, interfecit. Ita ille vir qui multos conſilio, neminem perfidia ceperat, ſimulata captus eſt amicitia.

1 *Ubi telum erat poſitum.*] Quod Lambinus hic Nepotem, male vocabulo *teli* uſum arguit, non intelligo, quid velit. Ait: *Gladii non ſunt tela: neque gladiorum appellatione tela con-tinentur.* Certe gladios tela eſſe, id eſt, contineri ſub telorum vocabulo, notius quam ut hic oſtendi debeat, quidni igitur *gladius*, *telum* appellaretur? Cum & pugio, & quod genus armorum non? ſub *telis* comprehendatur. *Boecler.* *Ubi telum erat poſitum.*] Melius *impoſitum*; unde *impoſtum* quidam veterum. Et ſic in Excerptis. Nam *poſtum*, *impoſtum*, *repoſtum* crebra ſunt tam hiſtoricis quam Poëtis. *Telum* autem pro gladio dixit. Quæ vox πανδέκτης apud JCtos. Et ſic Homerus ὅπλα Iliad. IV. ἀντὶ τῶν χαλκευτικῶν ἐργαλείων. *Keuch.*

2 *Simulans ſe quiddam.*] In al. *quoddam*, legitur. Longol. *cujuſdam*, legit. Venet. exemplar, *quadam* habet. *Mag.*

3 *Quem quum digito monſtraret.*] Totam hanc narrationem habet Polyænus lib. VII. ſed aliis quibuſdam circumſtantiis.

EPAMI-

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE V. E. ROMA

EPAMINONDAS.

XV.

[1] EPAMINONDAS [2] Polymni filius Thebanus. De 1
hoc priuſquam ſcribamus, hæc [3] præcipienda videntur lectoribus, [4] ne alienos mores ad ſuos referant, neve ea, quæ ipſis leviora ſunt, pari modo apud cæteros fuiſſe arbitrentur. Scimus enim muſicen noſtris moribus abeſſe à principis perſona: [5] ſaltare etiam in vitiis poni. Quæ omnia apud Græcos & gratia & laude digna ducuntur. Quum autem exprimere imaginem conſuetudinis atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primum de genere ejus: deinde quibus diſciplinis, & à quibus ſit eruditus: tum de moribus ingeniique facultatibus, & ſi qua alia digna memoria erunt. poſtremo de rebus geſtis, [6] quæ à plurimis omnium anteponuntur

tur

1 EPaminondas.] *Epaminondas* per quintam vocalem in Mss. conſtanter ſcribi equidem miror. Græci enim per ω. *Schott.*

2 *Polymni filius.*] Ælianus lib. xi. Var. Hiſt. *Polymnidis.* Lamb. Libro 11. ejus pater vocatur Πολύμνιδος. lib. vero xi. cap. 9. Πόλυμνις. Adeo ut mihi ſuboleſcat Nepotem Latina terminatione formaſſe Græcum, ſicut ſupra in *Neoclus* pro *Neocles*, & infra *Proclus* pro *Proclis*. Item *Periclus* pro *Periclis*. Gebh.

3 *Præcipienda videntur lectoribus.*] Arguit μνημονικοῦ ἁμαρτήματος Nepotem H. Magius; quoniam eadem in Præfatione ſcripta reliquerit. At in mentem ipſi venire debuerat, Præfationem demum Nepoti abſolutis omnibus Illuſtrium Virorum vitis fuiſſe elaboratam. *Gebhard.*

4 *Ne alienos mores ad ſuos referant.*] Ne mores alienos ſive alienæ gentis metiantur atque æſtiment ex ſuæ civitatis aut gentis moribus. *Gebhard.* Sed conſiderent, omnia majorum inſtitutis & patriis moribus judicari, & alia aliis populis eſſe honeſta ac turpia, ut dictum eſt in Procemio. *Lambin.*

5 *Saltare etiam in vitiis poni.*] Vide quæ ad Præfationem notavimus. Saltationem Romanis indecoram fuiſſe, pluribus locis innuit Cicero; pro Murena, pro Plancio, & aliis. Quod de quibuſdam ejus generibus, non de omnibus accipiendum. Nam Pyrrhicen aut virilem infamem fuiſſe negat Quintilianus lib. 1. cap. 11. *Keuchen.*

6 *Quæ plurimis omnium anteponuntur virtutibus.*] Immittenda præpoſitio *à*, ut ſententiæ ambiguitas evitetur. Notarunt quoque P. Daniel, Savaro & Schottus. Diodor. lib. xv. Εἰκότως καὶ πράξεις ἐπιφανεστάτας συνετέλεσε. *Gebhard.*

1 Patre,

Digitized by Google

2 tur virtutibus. Natus igitur [1] patre, quo diximus, honeſto genere: pauper jam à majoribus relictus. [2] Eruditus autem ſic, ut nemo Thebanus magis. nam & citharizare & cantare ad chordarum ſonum [3] doctus eſt à Dionyſio, qui non minore fuit in muſicis gloria, [4] quam Damon aut Lamprus, quorum pervulgata ſunt nomina; [5] Carmina cantare tibiis, ab Olympiodoro: [6] ſaltare, à Calliphrone. [7] At philoſophiæ præceptorem habuit * Lyſim Tarenti-

1 *Patre, honeſto genere.*] Mediocri & humili. Nam Latini, quorum parentes obſcuros dicere nolunt ac viles, vocant *honeſtos*, gratia quadam ſermonis. Ælianus Polymnim ſcribir extitiſſe ἀφανῆ lib. XII. Var. cap. 23. *Καὶ Ἐπαμινώνδας δὲ πατρὸς ἦν ἀφανοῦς.* Cicero Tuſcul. Quæſtionib. *Qui quum eſſet bonis parentibus, atque honeſto loco natus.* Gebhard.

2 *Eruditus autem ſic.*] Diod. lib. XV. *Μετέσχε γὰρ ἐπὶ πολὺ πάσης παιδείας.* Juſtinus lib. VI. cap. 8. *Jam literarum ſtudium, jam philoſophiæ doctrina tanta, ut mirabile videretur, unde tam inſignis militiæ ſcientia homini inter literas nato.* Vide Ciceron. III. de Orat. I. Offic. Plutarch. in Pelopida. Oroſ. III. 12. Diog. Laërt. Pythag.

3 *Doctus eſt à Dionyſio.*] Fuit hic Lyriſtes Thebanus excellens. Auctor Plutarchus in libro qui inſcribitur de Muſica. *Mag. Lambin.*

4 *Quam Damon aut Lamprus.*] Damon hic fuit Athenienſis, qui teſte Plutarcho libro citato, Lydiam harmoniam remiſſam excogitaſſe fertur. Ejuſdem Damonis meminerunt Plato dialogo de republ. IV. & Athen. lib. XIV. cap. 11. Lamprus à Plutarcho eodem libro, inter eos, qui Lyricorum pulſaminum præſtantes habiti ſunt, refertur. Plato tamen hunc imperitum fuiſſe muſicum demonſtrat in Menexeno. Lampri item meminit Athen. lib. I. cap. 16. & II. 2. ſcribens in hanc ſententiam ultimo loco: *Abſtemius fuit etiam Lamprus Muſicus, de quo Phrynicus Lares conqueſtos eſſe dicit iis diebus, quibus mortuus eſt Lamprus, vir aquæ potator, ſonorus, & valde ſapiens.* Magius. Solebat autem Damon ebrios ac petulantes juvenes harmonia ſua ad modeſtiam reducere, quemadmodum ferocientes animos mollire Pythagoras, ſeditiones accenſas inhibere Aſclepiades, lymphaticos morbo liberare Xenocrates. De quibus vide Capellam Saturæ lib. X. Ac Pythagoræis quidem moris fuit, cum ſomnum peterent, ad lyram prius lenire mentes, ut ſi quid fuiſſet turbatarum cogitationum, componerent. *Quintil.* XX. 4.

5 *Carmina cantare tibiis, ab Olympiodoro.*] Ab Orthagora etiam. Athenæus lib. IV. cap. ultimo: *Scribit*, inquit, *Ariſtoxenus, Epaminondam Thebanum ab Olympiodoro & Orthagora tibiæ cantum didiciſſe.* Mag.

6 *Saltare, à Calliphrone.*] De quo nihil me legere memini.

7 *At Philoſophiæ præceptorem.*] Ex Democriti diſciplina Protagoras prodiit, qui primus relicto ſincero & ingenuo philoſophandi more, ad σοφισματα & λεπτολογίας animum adjecit. Ad hanc claſſem & ipſum Epaminondam Thebanum referimus: quem Juſtin. VII. *ſummum & Philoſophum, & Imperatorem* vocat. Hæc fere *G. Hornius* lib. III. cap. 12. Hiſtor. Philoſoph. Certum eſt, Epaminondam philoſophatum fuiſſe, ſed ἄνευ μαλακίας, ut Thucydides loquitur & approbat, *ſine mollitie aut deſidia.* Et ſane Pythagoricis dogmatibus addictum maxime, & Phyſicæ ſcientiæ

rentinum Pythagoræum; cui quidem ſic fuit deditus, ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit, neque prius eum à ſe dimiſerit, [1] quam doctrinis tanto anteceſſit condiſcipulos, ut facile intelligi poſſet, pari modo ſuperaturum omnes in cæteris artibus. Atque hæc ad noſtram conſuetudinem ſunt levia, & potius contemnenda: at in Græcia utique olim magnæ laudi erant. Poſtquam ephebus factus eſt, [2] & palæſtræ dare operam cœpit: [3] non tam magnitudini virium ſervivit quam velocitati: illam enim ad athletarum uſum; hanc, ad belli exiſtimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimum [4] currendo & luctando ad eum

ſcientiæ fuiſſe, Diodorus monet. *Lipſ.*

* *Lyſim Tarentinum.*] Sic recte Lambinus è tertio M. Tullii de Oratore. Adde lib. I. de Offic. ubi & male quoque *Lyſias* olim excudebatur. Lyſias vero Athenienſis unus eſt in x. Græciæ Oratoribus, de quo Plutarchus & Halicarnaſſæus. Habuit autem Epaminondas *Lyſim* Philoſophiæ præceptorem una cum Philippo Amyntæ filio, ut in vitis comparatis Olymp. cv. anno I. pluribus notare memini. *Schott.* Laërtius in vita Pythagoræ non *Lyſiam* hunc, ſed *Lyſiden* dictum adſerit: τῶδε φερόμενον (de libro qui Pythagoræ nomine vendebatur, loquitur) Λύσιδος ἐπὶ τοῦ Ταραντίνου Πυθαγορικοῦ φυγόντος εἰς Θήβας, καὶ Ἐπαμινώνδα καθηγησαμένου. Ad hunc quoque modum Pauſanias in Bœoticis: Διδάγματά τε αὐτοῖς τότε ἐπιχώρια ἔμαθεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον, καὶ ὡς ἤδη μειράκιον, ἐφοίτησεν ὡς Λῦσιν, ἄνδρα γένος μὲν Ταραντῖνον, ἐπιστάμενον δὲ τοὺς Πυθαγόρου τοῦ Σαμίου λόγους. *Longol.*

1 *Quam doctrinis.*] Editio Pariſienſis, *quam in doctrinis.*

2 *Et palæſtræ dare operam cœpit.*] More Græcorum, qui gymnaſticas artes & palæſtram miris ſtudiis exercebant. De quibus lege unum Fabrum in Agonoſtico.

3 *Non tam magnitudini virium ſervivit, quam velocitati*] Utrumque tamen requirebatur ad γυμναστικὴν, ac neceſſarium erat iis, qui palæſtræ operam dabant. Quod vel ex Iſidoro Hiſpalenſi certum eſt, qui gymnicum ludum propterea non male velocitatis ac virium gloriam ſcripſerit, cujus locum gymnaſium dici, ubi exercentur athletæ & curſorum velocitas probatur. Καὶ γὰρ ὁ ταχὺς ἰσχυρός ἐστιν, ut ait Ariſtoteles I. Rhet. 5. Poëta non abludit, lib. v. Æneidos:

Quique pedum curſu vales, & qui viribus audax,
Aut jaculo incedit melior levibuſque ſagittis. Keuchen.

4 *Currendo & luctando ad eum finem.*] Mss. *currendo* (omiſſa voce *luctando*) *ad eum finem, quod ſtans complecti poſſet atque contendere.* Ampliſſimus D. Freinſhemius olim ita legendum exiſtimabat: *ad eum finem quod adſtans complecti poſſet atque contendere. Adſtans*, inquit, *eſſet coram factus, igitur non modo currere diſcebat: id enim nihil aliud, quam in periculum eum perduxiſſet, deinde deſeruiſſet. Sed etiam luctari, quo adſtans & prope hoſtem poſitus eum complecti atque cum eo contendere poſſet.* Quomodo Lambinus exponat, apud ipſum vide. Gebhardi notæ non attigerunt hunc locum. *Boeclerus.*

Digitized by Google

ad eum finem, quoad ſtans [1] complecti poſſet, atque contendere. In armis plurimum ſtudii conſumebat. Ad hanc
3 corporis firmitatem [2] plura etiam animi bona acceſſerant. Erat enim modeſtus, prudens, gravis, temporibus ſapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo; adeo veritatis diligens, [3] ut ne joco quidem mentiretur. Item continens, clemens, patienſque admirandum in modum; non ſolum populi ſed etiam amicorum ferens injurias, in primiſque [4] commiſſa celans: quod interdum non minus prodeſt quam diſerte dicere. Studioſus audiendi; ex hoc enim facillime diſci arbitrabatur. Itaque [5] quum in circulum veniſſet in quo aut de republica diſputaretur, aut de philoſophia ſermo haberetur, nunquam inde prius diſceſſit,

1 *Complecti poſſet.*] Proprie de luctantibus. Vide Hieron. Mercurialem de arte Gymnaſtica libro II. cap. 8. *Idem.*

2 *Plura etiam animi bona.*] Φυσικοῖς προτερήμασι κεχορηγημένος. Diodor. lib. XV. *Gebhard.*

3 *Ut ne joco quidem mentiretur.*] Vita Attici: *Mendacium neque dicebat, neque pati poterat.* Iſtud vero mentiendi odium præter naturam inſtillatum utrique fuit præceptis atque inſtitutis Philoſophiæ. Ælian. lib. III. Hiſt. Animal. cap. 23. Ἄλλως τε οὐδ᾽ ἂν ἐπάξιον ἀνδρὶ σπουδαίῳ πρὸ τῆς ἀληθείας ποιήσασθαι τὸ ψεῦδος, οὐδ᾽ ἐπὶ κέρδει μεγίστῳ. *Gebh.* Sic laudatur Plutarcho Ariſtidis φύσις ἱδρυμένη ἐν ἤθει βεβαίῳ καὶ πρὸς τὸ δίκαιον ἀτενὴς, ψεῦδος δ᾽ οὐδ᾽ ἐν παιδιᾶς τινι τρόπῳ προσιεμένη. Hinc apud Arrianum Alexander: Οὐ χρῆναι τὸν βασιλέα ἄλλο τι ἢ ἀληθεύειν πρὸς τοὺς ὑπηκόους. Simile quid idem Arrianus de Ptolemæo, & de Juliano Mamertinus. Lege *Grotium* de Jure Belli ac Pacis lib. III. cap. I.

4 *Commiſſa celans.*] Inter tria difficilia à Chilione lib. I. apud Laërtium, refertur *commiſſa tacere.* Juvat verba arceſſere: Τί δύσκολον; rogatur, τὸ τὰ ἀπόῤῥητα σιωπῆσαι reſpondit, καὶ σχολὴν εὖ διαθέσθαι, καὶ ἀδικούμενον δύνασθαι φέρειν. Quæ tria δύσκολα & Epaminondas laudabiliter peregit. Ingenium Epaminondæ ſive ἦθος σιωπηλὸν καὶ πρὸς τοὺς λόγους εὐλαβὲς laudat Plutarchus in Socratis Genio. *Gebb.*

5 *Quum in circulum veniſſet.*] *Circulus* coetus vulgo coëuntium ac fabulantium, qui collatis capitibus videntur veluti orbem facere, ait *Lipſius.* Notandus hic mos, *in circulis philoſophandi diſſerendique* Sophiſtis uſitatus, hi enim ubi ſcirent convenire frequenter homines, in foro, in circulis, diſputationes & ἐπιδείξεις ſuas recitabant. Hoc Senecæ epiſt. 40. & 52. eſt *circulari,* ſcilicet circulis ſe venditare; aut, ut Lipſius recte explicat, circulos quærere aut facere: accipitur enim *circulandi* vox de erronibus, vagantibuſque Sophiſtis, qui eloquentiam ſuam per orbem circumferebant. De quibus vide Creſoll. theatr. Rhet. lib. III. cap. 3. quem loca Senecæ diſtinxiſſe accuratius mallem. Non enim ſtatim ſunt περιοδευταὶ, qui *circulantur;* ſed & genius dictionis & conſuetudo diſſerendi magis, quam genus vitæ exprimuntur interdum notione *circulantium.* Boecler.

1 Quum

diſceſſit, [1] quam ad finem ſermo eſſet deductus. [2] Pau-
pertatem adeo facile perpeſſus eſt, ut de republica nihil
præter gloriam ceperit. Amicorum in ſe tuendo caruit
facultatibus; fide ad alios ſublevandos ſæpe ſic uſus eſt,
ut poſſit judicari omnia ei cum amicis fuiſſe communia.
Nam quum aut civium ſuorum aliquis ab hoſtibus fuiſſet
captus, aut virgo amici nubilis propter paupertatem col-
locari non poſſet; amicorum conſilium habebat, & quan-
tum quiſque daret, pro facultatibus imperabat: eamque
ſummam quum faceret, priuſquam acciperet pecuniam,
adducebat eum, qui quærebat, ad eos qui conferebant, ei-
que ut ipſi numerarent, faciebat: ut ille, ad quem ea res
perveniebat, ſciret, quantum cuique deberet. Tentata 4
autem ejus eſt abſtinentia [3] à Diomedonte Cyziceno.
Namque is, rogatu Artaxerxis, Epaminondam pecunia cor-
rumpendum ſuſceperat. [4] Hic magno cum pondere auri
Thebas venit, & [5] Micythum adoleſcentulum quinque
talentis ad ſuam perduxit voluntatem, quem tum Epami-
nondas plurimum diligebat. Micythus Epaminondam
convenit, & cauſam adventus Diomedontis oſtendit. At
ille

1 *Quam ad finem ſermo eſſet deductus.*] Lambinus *perductus* repoſiturus, à Schotto rejicitur. Libri ſcripti *adductus*. Plutarchus in Socratis genio ait fuiſſe Epaminondam ἄπληστον τοῦ μεταδιδόναι καὶ ἀκερδέστατον. *Gebhard.*

2 *Paupertatem adeo facile perpeſſus eſt.*] Juſtinus lib. VI. cap. 8. *Nam & imperium non ſibi ſemper, ſed patriæ quæſivit: & pecuniæ adeo parcus fuit, ut ſumptus funeri defuerit.* Lege Athenæum lib. I. Admirandæ abſtinentiæ exemplum eſt, quod Jul. Frontinus lib. IV. cap. 3. illum in ſupellectile ſua, præter ahenum & veru unum non habuiſſe refert. *Longol. Mag. Lambin. Thyſ.*

3 *A Diomedonte Cyziceno.*] Refert hoc Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. Idem tradit etiam à Jaſone Theſſalorum tyranno Epaminondæ abſtinentiam tentatam eſſe, miſſis ad ipſum acri paupertate laborantem duobus aureorum millibus; Sed Epaminondam aurum accipere noluiſſe; ſed conjectis in eum oculis dixiſſe: *injuria me laceſſis, vel manus mihi infers nulla laceſſitus injuria,* ἄρχεις χειρῶν ἀδίκων. Lege etiam Ælian. Var. Hiſt. lib. XI.

4 *Hic magno cum pondere auri*] Tribus Daricorum millibus.

5 *Micythum adoleſcentulum.*] *Michitum* habent vetuſtiores Codices: Aldinis in exemplaribus *Micytum* invenio: in Longolianis vero *Mythicum*. Magius. Athenæus libro XIII. adoleſcentem quendam Epaminondæ delicias, Aſopicum nomine commemorat; ſive ſit alius, ſive idem, diverſis nominibus appellatus. *Lamb. Longol. Mag.*

ille Diomedonte coram, Nihil, inquit, opus pecunia eſt. Nam ſi ea rex vult, quæ Thebanis ſunt utilia, gratis facere ſum paratus: ſin autem contraria, non habet auri atque argenti ſatis. namque orbis terrarum divitias accipere nolo [1] pro patriæ charitate. [2] Te, qui me incognitum tentaſti, tuique ſimilem exiſtimaſti, non miror: tibi ignoſco. Sed egredere propere, ne alios corrumpas, quum me non potueris. Tu Micythe, argentum huic redde, aut, niſi id confeſtim facis, [3] ego te tradam magiſtratui. Hunc Diomedon quum rogaret, ut tuto exire, ſuaque quæ attuliſſet, liceret efferre: Iſtud, inquit, faciam; neque tua cauſa, ſed mea: ne, ſi tibi ſit pecunia adempta, aliquis dicat ad me ereptum perveniſſe, quod delatum accipere noluiſſem. A quo quum quæſiiſſet, quo ſe duci vellet, & ille Athenas diceret; præſidium dedit, ut eo tuto perveniret. Neque vero id ſatis habuit, ſed etiam ut inviolatus [4] in navem aſcenderet, per Chabriam Athenienſem, (de quo ſupra mentionem fecimus) effecit. Abſtinentiæ erit hoc ſatis teſtimonium. Plurima quidem proferre poſſemus, ſed modus adhibendus eſt, quoniam uno hoc volumine vitam excellentium virorum complurium concludere conſtituimus, quorum ſeparatim [5] multis millibus verſuum complures ſcriptores ante nos explicarunt.

Fuit

1 *Pro patriæ charitate.*] Alii legunt *præ*: Sed *pro* non videtur mutandum, expreſſum ex *ἀντί*. Sic *ἀντὶ χρυσῶν χάλκεα* pro aureis æneа. Xenophon Ageſilao: *μάλα ἔκδηλον ποιῶν, ὡς ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ πατρίδος*. Curtius lib. v. *Quaſcunque ſedes elegeris, pro patria & domeſticis rebus perituri.* Gebhard.

2 *Te, qui me incognitum tentaſti.*] Hæc pars Orationis Diomedontem reſpicit: illa quæ ſequitur, *Tu argentum huic redde*, ad Micythum. *Boecler.*

3 *Ego te tradam magiſtratui.*] *Tradere magiſtratui*, nimirum ad pœnam, eſt Ariſtidi, *δικαστῇ παραδιδόναι*. Apulejus III. Metam. *Quod ſcelus niſi tandem deſinis, magiſtratui te conſtanter objiciam.* Nam *objicere*, *offerre magiſtratui* eidem ſunt, quod noſtro *tradere*; pro quo Plautus in Truculento: *Apud omnes magiſtratus faxo erit nomen tuum.* Keuchenius.

4 *In navem aſcenderet.*] Vetus Liber, *eſcenderet*. Gebhard.

5 *Multis millibus verſuum.*] Vide quæ Lambinus ex Duareno huc notavit. Sunt autem *verſus* lineæ, quas vocamus. Vide Iſidorum l. 6. 14. Horum numero metiri libros ſolebant, eumque in ultima cera adſcribebant. Quimos & Hebræis Criticis. Vide Caſaubonum ad Athen. VI. 10. & Salmaſ. Prolegom. in Solinum v. *Boecler.*

1 Con-

Fuit & diſertus, ut nemo Thebanus ei par eſſet eloquentia: neque minus [1] concinnus in brevitate reſpondendi, quam in perpetua oratione ornatus. [2] Habuit obtrectatorem Meneclidem quendam, [3] indidem Thebis, [4] adverſarium in adminiſtranda republica, ſatis exercitatum in dicendo, ut Thebanum ſcilicet. Namque illi genti plus ineſt virium, quam ingenii. Is, quod in re militari florere Epaminondam videbat, hortari ſolebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, ne illius imperatoris opera deſideraretur. Huic ille, Fallis, inquit, verbo cives tuos, [5] quod hos à bello avocas. Otii enim nomine ſervitutem concilias. [6] nam paritur pax bello. Itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati eſſe debent. [7] Quare ſi principes Græciæ eſſe vultis, caſtris eſt vobis utendum, non palæſtra. Idem ille Meneclides quum huic objiceret quod liberos non haberet, [8] neque uxorem duxiſſet: maximeque info- 5

1 *Concinnus.*] Cujus brevis reſponſio aptiſſime congrueret. M. Tullius de Finibus: *Ariſto concinnus & elegans.* Gebhard.

2 *Habuit obtrectatorem Meneclidem.*] Alii Codices corrupte *Menedidem.* Quod ex conjunctione literarum introductum. Apud Plutarchum eſt *Μενεκλείδης* in præcept. politicis: Unde legendum *Meneclides.* Idem error in multis aliis ex injuria librariorum irrepſit. *Keuchenius.* Hunc Plutarchus commemorat in Pelopida, eumque dicit fuiſſe *δεινότατον μὲν λέγειν, ἀκόλαστον δὲ καὶ κακοήθη τὸν τρόπον*: quod & Probus dicit infra non longe. *Lambin.*

3 *Indidem Thebis.*] Sic Cicero pro Roſcio Amerino: *Indidemne Ameria, an hoſce ex urbe ſicarios? Indidem Thebis.*] *Euclides Socraticus, qui indidem Megaris erat.* Agellius libro VI. cap. 10. *Keuch.*

4 *Adverſarium in adminiſtranda republica.*] *Adverſarius* hoc loco *ἀντίτεχνος*, vel *ἀντιπολιτευόμενος*, Plutarchus in Ariſtide. *Ἀντιπολιτεία* eſt apud Plutarch. in Cat. *Ἀντιπολιτευόμενος* in Amat. narrat. *Boecler.*

5 *Quod hos à bello avocas.*] Editio Pariſienſis, *evocas.*

6 *Nam paritur pax bello.*] Corinthii apud *Thucyd.* lib. I. *Ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι, οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον.* *Boecler.* Ariſtoteles lib. VII. Polit. cap. 14. *Πόλεμον μὲν εἰρήνης χάριν.* Cicero de Officiis: *Bellum ita ſuſcipiatur, ut nihil aliud, niſi pax quæſita videatur.* Gebhard.

7 *Quare ſi Principes Græciæ eſſe vultis, caſtris eſt vobis utendum, non palæſtra.*] Non alienum à diſciplina militari, quod apud Tacitum Seianus produxit, ut nimirum vallum ſtatueretur procul urbis illecebris. Et hæc ratio, cur antiquitus milites ad matrimonia non fuerunt admiſſi, quemadmodum athletæ apud Tertullianum. Lege eundem XIV. Annal. & Galgaci verba in Agricola. Rem elucidavit in commentario Juſtus Lipſius. Vide ſis Galenum etiam, Platonem, Plinium & Iſidorum IX. Originum. *Keuchen.*

8 *Neque uxorem duxiſſet.*] Atqui filium habuit Steſibrotum nomine, quan-

quam

inſolentiam, [1] quod ſibi Agamemnonis, belli gloriam videretur conſequutus: at ille, Deſine, inquit, Meneclide de uxore mihi exprobrare. nam nullius in iſta re minus uti conſilio volo. ([2] habebat enim Meneclides ſuſpicionem adulterii.) Quod autem me Agamemnonem æmulari putas, fallis. [3] namque ille cum univerſa Græcia vix decem annis unam cepit urbem, ego contra ea ex una urbe noſtra, dieque uno, totam Græciam, Lacedæmoniis fuga-
6 tis, liberavi. Idem [4] quum in conventum veniſſet Arcadum, petens, ut ſocietatem cum Thebanis & Argivis facerent, contraque [5] Calliſtratus Athenienſium legatus, qui eloquen-

quam eum pater, quod in bello adverſus Lacedæmonios ſuſcepto, ſe abſente ſuoque injuſſu, atque adeo contra imperium ſuum prælium commiſiſſet, interfici juſſit. Auctor Plutarchus περὶ παραλλήλων. Et Polyæn. lib. II. Stratagem. perſpicue indicat, Epaminondam uxorem habuiſſe, ubi refert à Phœbida Lacedæmonio Epaminondæ uxorem amatam fuiſſe. Sic ille: Ἐπαμινώνδου τ γυναικὸς ἠράσθη Φοιβίδας φρουρῶν τὴν Καδμείαν. *Lambin.*

1 *Quod ſibi Agamemnonis.*] Oratio implicata: quæ ſic explicanda eſt; quod ſibi Epaminondas Agamemnonis gloriam bello videretur conſecutus. *Idem.*

2 *Habebat enim Meneclides ſuſpicionem adulterii.*] Erat apud cives ſuos ſuſpectus adulterii: adulterii ſuſpicione in civitate laborabat. Et eſt reſponſio acutiſſima, contra quam putat Monſtrolienſis. Nam qui conſilio adulterorum in ducenda uxore utuntur, iis metuendum eſſe videtur, ne illos etiam ad torum ſuum violandum alliciant: ſive ne ipſis talis iſtorum opera concilietur, cujus illicita conſuetudine ante uſi ſint, aut adhuc uſuros eſſe ſe ſperent. Videtur non abludere Lactant. lib. I. Inſtit. cap. 9. Ubi non mirum eſſe ait, orbem terræ ab Hercule ſtupris, libidinibus, adulteriis inquinatum; quum eſſet adulterio genitus Alcmenæ. *Gebhard.*

3 *Namque ille cum univerſa Græcia.*] Hæc cum ex aliis Poëtis, tum ex Homero nota ſunt. Longum eſſet, Homeri & aliorum Poëtarum verſus referre ad hanc rem pertinentes. Satis ſit nobis Chalcantis augurium protuliſſe: quem ex paſſerum numero, belli Trojani annos auguratum eſſe, canit Homerus Iliad. β. Noti ſunt verſus: eoſque Latine vertit M. Tullius lib. II. de Divinatione. Ex quibus hoc tantum adſcribam:

Nam quod aveis tetro mactatas dente videtis,
Tot nos ad Trojam bellum exantlabimus (annos;
Quæ decimo cadet, & pœna ſatiabit Achivos.
Edidit hæc Chalcas, quæ jam matura videtis. Lambin.

4 *Quum in conventum veniſſet Arcadum.*] Εἰς τοὺς μυρίους. Sic enim dicebatur Arcadum conventus. Harpocrat. Μύριοι ἐν μεγάλῃ πόλει. Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου. συνέδριόν ἐστι κοινὸν Ἀρκάδων. Vide Xenophontem lib. VI. de reb. Græc. *Lambinus.* Rem clarius commemorat Plutarchus in Apophthegm.

5 *Calliſtratus.*] De quo Xenophon lib. VI. de reb. Græc. cujuſque exſtat Oratio apud Lacedæmonios habita, eodem libro. Commemorat eum & Æſchines Oratione περὶ παραπρεσβ. *Lamb.* Cognomento dictus fuit *Aphydnæus*, Καλλίστρατος Ἀφιδναῖος.

1 *Mul-*

eloquentia omnes eo præſtabat tempore poſtularet, ut potius amicitiam ſequerentur Atticorum, & in oratione ſua [1] multa invectus eſſet in Thebanos & Argivos, in eiſque hoc poſuiſſet, [2] Animadvertere debere Arcadas, quales utraque civitas cives procreaſſet, ex quibus de cæteris poſſent judicare. Argivos enim fuiſſe Oreſtem & Alcmæonem, matricidas; Thebis Oedipum natum; [3] qui quum patrem ſuum interfeciſſet, ex matre liberos procreaſſet. Hic in reſpondendo Epaminondas, quum de cæteris peroraſſet, poſtquam ad illa duo opprobria pervenit, admirari ſe dixit ſtultitiam rhetoris Attici, qui non animadverteret, innocentes illos natos, domi ſcelere admiſſo [4] quum patria eſſent pulſi, receptos eſſe ab Athenienſibus. Sed maxime ejus eloquentia eluxit Spartæ legati ante pugnam Leuctricam; quo quum omnium ſociorum conveniſſent legati, coram frequentiſſimo legationum conventu ſic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concuſſerit, [5] quam Leuctrica pugna. Tum enim perfecit, quod poſt apparuit, ut auxilio ſociorum Lacedæmonii privarentur. Fuiſſe patientem, ſuo- 7
rumque injurias ferentem civium, [6] quod ſe patriæ iraſci

nefas

1 *Multa invectus eſſet in Thebanos.*] Loquitur infra pari modo: *Nonnulla inveherentur in Timoleonta.*

2 *Animadvertere debere Arcades.*] Refert hoc Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. & πολιτ. παραγγ. De Oreſte & Clytemneſtra, ejus matre; Oedipo & Laio patre, notæ fabulæ: Legendus *Sophoclis* Oedip. tyrannus, & *Euripidis* Oreſtes.

3 *Qui cum patrem ſuum interfeciſſet, ex matre liberos procreaſſet.*] Pater erat Laius, mater Jocaſta, Creontis Thebanorum Regis filia.

4 *Quum patria eſſent pulſi.*] Sic Plutarchus: Ἡμεῖς μὲν ἐξεβαλόμεθα, Ἀθηναῖοι δὲ ὑπεδέξαντο. *Lambin.*

5 *Quam Leuctrica pugna.*] De qua *Diodorus* lib. xv. *Xenophon* vI. de reb. Græc. *Plutarch.* in Pelopida, *Pauſanias* Bœoticis. Occiderunt in ea Lacedæmoniorum, ut narrat Diodorus & alii, quatuor millia & regem eorum Cleombrotum. Exponunt autem Xenophon, Diodorus, Cicero, prodigia & oſtenta, quæ cladem illam anteceſſerunt, & præſignificarunt. *Lambin.* Quo tempore etiam Lacedæmonii ἡγεμονίαν Græciæ amiſerunt, quam per annos D. obtinuerant; ἡγεμονίαν autem hic accipe κυρίως, de ducatu ſolo, non vera dominatione. Quare Plutarchus recte dixit eos πρωτεύσαι τῆς Ἑλλάδος, principem inter Græcos locum obtinuiſſe, non ἄρξαι. De hoc autem ſpatio annorum D. cujus caput eſt νομοθεσία Lycurgi: vide quæ ſcribit decus ſæculi λαμπτὴρ τῆς περὶ αἰῶνα Joſephus Scaliger ad numerum Euſebianum MCXXXII. *Caſaubonus.*

6 *Quod ſe patriæ iraſci nefas eſſe duceret.*]

nefas eſſe duceret, [1] hæc ſunt teſtimonia. Quum eum propter invidiam cives præficere exercitui noluiſſent, duxque eſſet delectus belli imperitus, cujus errore eo eſſet deducta illa multitudo militum, ut omnes de ſalute pertimeſcerent, [2] quod locorum anguſtiis clauſi, ab hoſtibus obſidebantur: deſiderari cœpta eſt Epaminondæ diligentia. [3] erat enim ibi privatus numero militum. A quo quum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumeliæ; & exercitum obſidione liberatum, domum reduxit incolumem. Neque vero hoc ſemel fecit, ſed ſæpius. Maxime autem fuit illuſtre, quum in Peloponneſum exercitum duxiſſet adverſus Lacedæmonios, haberetque collegas duos, quorum alter erat [4] Pelopidas, vir fortis ac ſtrenuus. Hîc cum criminibus adverſariorum, omnes in invidiam veniſſent, [5] ob eamque rem imperium his eſſet abrogatum, atque

ceret.] Exemplum patientiæ injuriarum à civibus acceptarum ſuppeditat Valer. lib. III. cap. 7. ext. 5. *Epaminondas, quum ei cives irati ſternendarum in oppido viarum contumeliæ cauſſa curam mandarent (erat enim illud miniſterium apud eos ſordidiſſimum) ſine ulla cunctatione id recepit.* Gebhard.

1 *Hæc ſunt teſtimonia.*] Legendum fortaſſe eſt, *hæc ſunt teſtimonio:* Quanquam nihil muto. *Lambin.*

2 *Quod locorum anguſtiis.*] Hoc narrat Diodorus lib. XV. Bibl.

3 *Erat enim ibi privatus.*] Cauſam adjungit ibidem Diodorus, quare cum iis, qui in Theſſaliam miſſi erant, privatus militabat: ἐπιζητουμένης δὲ τῆς αἰτίας πῶς ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἰδιώτης ὢν ἐστρατεύετο μετὰ τῶν εἰς Θετταλίαν ἀποσταλέντων, ἀποδοτέον τὸν οἰκεῖον λόγον τῆς ἀπολογίας. Vide ſequentia.

4 *Pelopidas.*] Cujus vitam etiam Plutarchus ſcripſit; ibique, unde nata ſit Epaminondæ & Pelopidæ amicitia, multis verbis expoſuit. Hic, ut ibidem Plutarchus tradit, in pugna Leuctrica non habebat imperium, neque erat Bœotarches, ſed ſacræ cohorti tantum præerat. Conſtabat autem ſacra cohors ex amantibus, & iis, qui amarentur. Secutus ſum autem paullo ante exempla Baſil. Colon. & omnium antiquiſſima Argentor. in quibus impreſſum eſt; *haberetque collegas duos, &c.* Nam cætera habent: *haberetque collegas ſuos.* Sic autem legendum eſſe, declarat id, quod ſequitur; *quorum alter erat, &c.* Ita ex auctoritate Probi tres erant imperatores. Neque obſtat, quod dicunt alii, ſex fuiſſe. Nam non ſemper inter ſe congruunt hiſtorici, ut apparet. *Lamb.*

5 *Ob eamque rem imperium his eſſet derogatum.*] Plutarchus in Pelopida, hoc non ſcribit, ſed ſolum elapſum fuiſſe dicit tempus imperii à lege præfinitum: *Supererant*, inquit, *haud multi dies menſi, qui magiſtratui terminus aderat: muniſque primo menſe futuro, deſignati imperatores inituri erant. Quare illis qui exercitui præerant, vel imperium deponendum, vel capitis pœna ſubeunda erat.* Et paullo inferius de Epaminonda & Pelopida: *Ambo enim cum rediiſſent, capitis accerſiti ſunt, quoniam non depoſito magiſtratu primo futuro menſe quo lex jubebat, quem Βουκάτιον appellant, quatuor*

que in eorum locum alii prætores ſucceſſiſſent: Epaminondas [1] plebiſcito non paruit, idemque ut facerent, perſuaſit collegis & bellum quod ſuſceperat, geſſit. Namque animadvertebat, ubi id feciſſet, totum exercitum propter prætorum imprudentiam inſcitiamque belli periturum. [2] Lex erat Thebis, quæ morte mulctabat, ſi quis imperium diutius retinuiſſet, quam lege præfinitum foret. Hanc Epaminondas quum Reipublicæ conſervandæ cauſa latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; & quatuor menſibus diutius, quam populus juſſerat, geſſit imperium. Poſtquam domum reditum eſt, [3] collegæ ejus 8
hoc crimine accuſabantur. Quibus ille permiſit [4] omnem ut cauſam in ſe transferrent, ſuaque opera factum contenderent, ut legi non obedirent. Qua defenſione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam reſponſurum putabat, quod quid diceret, non haberet. At ille in judicium venit; nihil eorum negavit quæ adverſarii crimini dabant, omniaque quæ collegæ dixerant, confeſſus eſt; neque recuſavit,

tuor item totos menſes, præter legem eo functi eſſent; quibus & in Meſſenia, & Arcadia, & Laconica commorati ſunt. Hæc Plutarchus. Hujus rei mentionem quoque facit in Politic. & Apophth. *Magius.*

1 *Plebiſcito.*] Malim *populiſcito*. Gebhard. Quod obſervat ad Alcibiadem Schottus.

2 *Lex erat Thebis.*] Ælianus de Var. hiſtor. lib. XIII. Ἐπαμεινώνδας ἔφυγε δίκην θανάτου ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Λακωνικῆς, ὡς ἐπιβαλὼν τῇ βοιωταρχίᾳ τέτταρας μῆνας παρὰ τὸν νόμον. Sic Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. & Cicero lib. I. de Inventione. Meminit iſtius legis Alexander ab Alexandro lib. IV. cap. 6. *Genialium dierum.* Aliter fiebat apud Romanos, quorum Prætor exacto anno domum redire, claſſemque ſucceſſori tradere cogebatur, niſi eum imperium ei extra ordinem eſſet prorogatum. Status ſcripti & ſententiæ. Meminerunt plurimi veterum, Cicero I. de Invent. Plutarch. præc. polit. Ælianus XIII. Var. cap. 42. Hermogeni eſt ἡ κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ζήτησις, *quæſtio dicti & ſententiæ*; nam ῥητὸν ponitur ἀντὶ τοῦ ἐγκλήματος, quo actores urgebant. Epaminondas autem defenſus eſt τῇ διανοίᾳ. Similia exempla adfert Hottomannus lib. VI. Obſ. Jur. cap. 21. *Keuch.*

3 *Collegæ ejus.*] Plutarchus in Pelopida, reliquos duces præter Pelopidam & Epaminondam legi paruiſſe dicit, ſoloſque Pelopidam & Epaminondam capitis fuiſſe acceſſitos. In apophr. tamen Probo adſtipulatur, inquiens: *Epaminondam coactum fuiſſe cauſam capitis cum collegis dicere.* Magius.

4 *Omnem ut cauſam in ſe transferrent.*] Ad verbum Plutarchus: εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν. Simili propemodum pacto evaſit ſive M. Nævii, ſive Petiliorum judicium P. Scipio apud Valer. Maximum lib. III. cap. 7. I. *Gebhard.*

1 *Ut in*

cuſavit, quo minus legis pœnam ſubiret: ſed unum ab iis petivit, [1] ut in periculo ſuo conſcriberent, EPAMINONDAS A THEBANIS MORTE MULCTATUS EST, QUOD EOS COEGIT [2] APUD LEUCTRA SUPERARE LACEDÆMONIOS, QUOS ANTE SE IMPERATOREM NEMO BOETICORUM [3] AUSUS FUIT ASPICERE IN ACIE: [4] QUODQUE UNO PRÆLIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAXIT, SED ETIAM UNIVERSAM GRÆCIAM [5] IN LIBERTATEM VINDICAVIT: EOQUE RES UTRORUMQUE PERDUXIT UT THEBANI SPARTAM OPPUGNARENT, LACEDÆMONII [6] SATIS HABERENT [7] SI SALVI ESSE

1 *Ut in periculo ſuo conſcriberent.*] Tuentur hanc lectionem Cujacius Obſervat. v. cap. 25. & Schoppius lib. IV. Veriſimil. cap. 18. niſi quod hic etiam corrigat *inſcriberent*. Lambinus conjectabat *in cippo* ſeu *cippulo ſuo*: Memnius in *ſcapulo ſuo*: Magius *breviculo*: Longolius *peryſtillo*: Aldus *ſepulcro*. Gebh. Hugo Grotius mallet *pariculum* in ſparſione florum ad Jus Juſtinianæum. *Boeclerus*. Plutarchus & Ælianus στήλην vocant, & intelligunt cippum vel titulum ſepulchri, ut apud Juvenalem:

——— *titulo res digna ſepulchri.*

Plutarchus in Epaminonda: Ἀξιῶν εἰ ἀποκτείνωσιν αὐτὸν ἐπιγράψαι τῇ στήλῃ τὴν καταδίκην. Proprie *periculum* eſt qui Græcis ἔλεγχος, titulus vel index ad aliquid declarandum. Hinc *periculum alicujus rei facere*, eſt ἔλεγχον ποιεῖν, ἐλέγχειν. Callimachus in Epigrammate ἀνεκδότῳ de Oreſte:

Οὐδ' ἔλαβ' ἐξέτασιν τοῦ Φωκέος, ἄν τις ἐλέγχῃ
Τὸν φίλον, ἀλλὰ καὶ ἐν δράμα' ἔδειξε μόνον.

Unde *periclitari*, pro explorare & cognoſcere, etiam apud Ciceronem. Et *periclitari naturas locorum*, Solino. Ab antiquo verbo *perior*, cujus compoſitum *experior*. Inde & *pericula magiſtratuum*, tabellæ ex quibus ſententiam recitabant. *Salmaſ.*

2 APUD LEUCTRA.] Alii videntur velle ac ſignificare, Epaminondam cum ſuis collegis adverſus legem commiſiſſe poſt pugnam Leuctricam. *Lambin.*

3 AUSUS FUIT ASPICERE.] Ἐτόλμησεν ἀντιβλέπειν, vel ἀντοφθαλμεῖν, hoc eſt, ὀρθοῖς ὄμμασι προσβλέπειν, *rectis & irretortis ocellis intueri*. Proverbium olet. Notavimus in Comment. Horatianis ad illum locum Od. 2. l. 11.

Quiſquis ingenteis oculo irretorto
Spectat acervos.

Lambinus.

4 QUODQUE UNO PRÆLIO.] *Quoque*, Edit. Pariſ.

5 IN LIBERTATEM VINDICAVIT.] Lacedæmonii clade Leuctrica & Mantineenſi accepta, principatum Græciæ amiſerunt. Vide *Diod.* xv. Quod etiam ante obſervatum eſt.

6 SATIS HABERENT.] Contenti eo ſolo erant, nihil amplius requirebant. *Satis habere* eſt Græcis ἀγαπᾶν. Ælian. lib. IV. Var. Hiſt. Ἠγάπα γὰρ εἰ δυνηθείη διασῶσαι αὐτὸν γυμνὸν μόνον. Libro XV. Ἀγαπητὸν ἐστιν αὐτοῖς ἐὰν οἱ πολλοὶ τοὺς ὀλίγους νικήσωσι. Polyænus lib. IV. in Philippo Com. 17. Ἀθηναῖοι δὲ ἠγάπησαν τὸ ἐλεύθεροι ἀφεῖσθαι. Loqui ſimilem in modum amant optimi Scriptores. *Gebhard.*

7 SI SALVI ESSE POSSENT.] Si urbem defendere poſſent. Diodor. lib. XV.

Spartam

ESSE POSSENT: NEQUE PRIUS BELLARE DESTITIT, QUAM, [1] MESSENA CONSTITUTA, URBEM EORUM OBSIDIONE CLAUSIT. Hæc quum dixiſſet, [2] riſus omnium cum hilaritate coortus eſt, neque quiſquam judex auſus eſt ferre ſuffragium. Sic à judicio capitis maxima diſceſſit gloria. Hic extremo tempore imperator [3] apud Mantineam, 9
quum acie inſtructa audacius inſtaret hoſtibus, cognitus à Lacedæmoniis, quod in ejus unius pernicie patriæ ſitam putabant ſalutem, univerſi in unum impetum fecerunt: neque prius abſceſſerunt, quam magna cæde facta multiſque occiſis, fortiſſime ipſum Epaminondam pugnantem, [4] ſparo eminus percuſſum, concidere viderunt. Hujus caſu aliquantum retardati ſunt Bœotii; neque tamen prius pugna exceſſerunt, quam repugnantes profligarunt. At Epaminondas, quum animadverteret [5] mortiferum ſe vulnus accepiſſe, ſimulque [6] ſi ferrum, quod ex haſtili in corpore remanſe-

Spartam à Thebanis eſſe oppugnatam, & à Lacedæmoniis ægre illam quidem defenſam, ſed tamen non ſine Thebanorum incommodo ac detrimento, multis verbis refert. *Lambin.*

1 MESSENA CONSTITUTA.] RESTITUTA, Savaro & Gifanii Codex. Sic in antiquo nummo Tiberii: CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS. *Keuch.* Ἔκτισε τὴν Μεσσήνην. *Diod.* Lege etiam Pauſaniam in Bœoticis, ubi refert Elegiam ſtatuæ ejus inſcriptam his verbis:

Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτη μὲν ἐκείρατο δόξαν,
Μεσσήνη δ' ἱερὰ τέκνα χρόνῳ δέχεται.
Θήβης δ' ὅπλοισιν μεγάλη πόλις ἐστεφάνωται,
Αὐτόνομος δ' Ἑλλὰς πᾶσ' ἐν ἐλευθερίῃ.

2 *Riſus omnium.*] Sic Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. Ἐξῆλθεν οὖν οἱ δικασταὶ σὺν πολλῷ γέλωτι, μηδὲ τὰς ψήφους ἐπ' αὐτὸν ἀναβαλόντες. *Lamb.*

3 *Apud Mantineam.*] Urbem Arcadiæ. Lege Diodor. XV. Xenoph. VII. ἑλλην.

4 *Sparo eminus percuſſum.*] *Sparus eſt* (inquit Servius) *ruſticum telum, in modum pedis recurvum.* Vide Feſtum, Nonium, Varronem, Siſennam, & alios. Vetus Gloſſarium: *Sparus:* εἶδος ἀκοντίου, *genus teli.* Quo Græci frequentiſſime utebantur. Cæterum non conſentiunt de percuſſore Scriptorum opiniones, quemadmodum gentium, quas conjungit Pauſanias in Arcadicis: *Epaminondam autem occiſum eſſe Mantinenſes quidem à Machærione quodam Mantineenſi dicunt: Lacedæmonii vero ſimiliter à Lacedæmonio quodam, & ei homini Machærionis nomen fuiſſe volunt. Sed fama eſt apud Athenienſes, cum qua conſentiunt Thebani, vulneratum eſſe Epaminondam à Gryllo,* (Xenophontis filio.) Vide ſequentia.

5 *Mortiferum ſe vulnus accepiſſe.*] Cicero pro Sylla: *Accepit Sylla vehemens & mortiferum vulnus.*

6 *Si ferrum, quod ex haſtili in corpore remanſerat, extraxiſſet.*] Ferri ſpari extractum alii hiſtorici *ſpiculum* vocant, aut

remanſerat, extraxiſſet, animam ſtatim amiſſurum: [1] uſque eo retinuit, quoad renunciatum eſt, viciſſe Bœotios. Id poſtquam audivit: Satis, inquit, vixi, invictus enim morior. Tum ferro extracto, [2] confeſtim exanimatus eſt.

10 [3] Hic uxorem nunquam duxit: in quo quum reprehenderetur à Pelopida, qui filium habebat infamem: maleque eum in eo patriæ conſulere diceret, [4] quod liberos non relinqueret: Vide, inquit, ne tu pejus conſulas, qui talem ex te natum relicturus ſis. Neque vero ſtirps mihi poteſt deeſſe, namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quæ non modo mihi ſuperſtes, ſed etiam immortalis ſit, neceſſe eſt. Quo tempore, duce Pelopida, exules Thebas occupaverunt, & præſidium Lacedæmoniorum [5] ex arce expulerunt; Epaminondas, quamdiu facta eſt cædes civium, domi

aut *haſtam*. Val. Max. lib. III. cap. 2. Interpretes Pauſaniæ in Arcadicis, & Rhodomannus Diodor. Siculi lib. xv. & Donatus Poozanus notavit ex Æliano. *Haſtam* vocavit Cicero lib. v. Fam. & II. de Fioibus. *Dempſterus* ad Roſinum lib. x. 10.

1 *Uſque eo retinuit, quoad renunciatum eſt, viciſſe Bœotios.*] Juſtin. lib VI. 8. *Ut relatus in caſtra ſemianimis, vocem ſpiritumque collegit, id unum à circumſtantibus requiſivit, num cadenti ſibi ſcutum ademiſſet hoſtis. Quod ut ſervatum audivit, allatumque, velut laborum gloriæque ſocium oſculatus eſt. Iterum quæſivit, utri viciſſent. Ut audivit Thebanos, Bene habere ſe rem dixit: atque ita velut gratulabundus patriæ, exſpiravit.* Sic Oroſius III. 2. Diodorus. Ælian. XII. Var. Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. Val. Max. III. 2.

2 *Confeſtim exanimatus eſt.*] Τοῦ δόρατος ἐξαιρεθέντος ἄνευ πάσης ταραχῆς ἐξέπνευσεν. Val. *E corpore deinde ſuo haſtam educi juſſit, eoque vulnere exſpiravit.* Gebhard.

3 *Hic uxorem nunquam duxit.*] Quis Nepotem contra Lambinum defeodet? Arguit eum falſitatis manifeſtæ ex Plutarcho & Polyæoo. Plutarchi locus jam non ſuccurrit. Polyæni verba noo demunt fidem Cornelio noſtro. Aliud enim eſt *habere mulierem*, aliud γαμετὴν. Uxorem quidem non duxiſſe teſtantur omnes Epaminondam; aſt caput libeoter cum ſcortis collimaſſe, apparet ex iſto Plutarchi loco in τοῖς παραγγέλμασι. Α᾽γαμος δὲ ἀνθρώπων, inquit Philoſophus, ὁ Ἐπαμινώνδας, ἀρνησάμενος δεηθέντι τῷ Πελοπίδᾳ τὸν κάπηλον ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἀφεῖναι, καὶ μετ᾽ ὀλίγον, τῆς ἐρωμένης δεηθείσης ἀφεὶς, Τοιαύτας ἔφη, χάριτας, ὦ Πελοπίδα, λαμβάνειν ἑταιριδίοις οὐ στρατηγοῖς πρέπον ἐστίν. Valer. lib. III. cap. 2. verbis ultimis Epamioondæ: *Orbus*, inquit, *non tam ſine liberis morior: quoniam mirificas filias Leuctra & Mantineam relinquo.* Idem.

4 *Quod liberos non relinqueret.*] Græci talem perſooam δορυφόρημα vocant. Venuſte Julianus de Claudio, & Plutarchus de Aridæo in fine Alexandri. In proverbio: ἔστι γὰρ ἐκείνων δίχα τοῦτο τῆς τραγῳδίας τὸ δορυφόρημα μικροῦ δεῖν φάναι καὶ ἄψυχον. *Kuchen.*

5 *Ex arce.*] Cadmea, *Lambin.*

1 *Domi*

[1] domi ſe retinuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus ſuorum ſanguine cruentaret. Namque omnem civilem victoriam funeſtam putabat. Idemque poſtquam apud [2] Cadmeam pugnari cum Lacedæmoniis cœpit, [3] in primis ſtetit. Hujus de virtutibus vitaque ſatis erit dictum, ſi hoc unum adjunxero, quod nemo eat inficias: Thebas & ante Epaminondam natum, & [4] poſt ejuſdem interitum, perpetuo alieno paruiſſe imperio: contra eas quandiu ille præfuerit reipublicæ, caput fuiſſe totius Græciæ: ex quo intelligi poteſt, [5] unum hominem pluris quam civitatem fuiſſe.

1 *Domi ſe retinuit.*] Lambinum non imitor properum ad mutandum in *continuit.* Savaro malebat, *domo ſe tenuit*, quod non probo. *Gebhard.*

2 *Cadmeam.*] Arx eſt Thebarum. Nos ex Plutarcho reſtituimus, cum in ſcriptis etiam legeretur *Academia.* Longolius. Καδμεία, Θηβῶν ἀκρόπολις. Stephan. Utrum autem *Cadmia*, an *Cadmea* ſcribatur, nihil refert. *Lambin.* In Pelopida: *Arcem oppidi, quæ Cadmea nominatur, occupavit.*

3 *In primis ſtetit.*] Ἐν προμάχοις, in iis, qui in primis ordinibus pugnabant. *Lambin.*

4 *Poſt ejuſdem interitum.*] Lege Xenophontem Rerum Græcarum libro ultimo. *Mag.* Diod. xv.

5 *Unum hominem pluris, quam civitatem fuiſſe.*] Salluſt. Catil. *Mihi multa agitanti conſtabat, paucorum civium egregiam virtutem cuncta patraſſe.* Præcipue autem videndus Polybius libro VI. de Thebanorum rep. loquens, cujus proſperis non forma reipub. ipſa, ſed eorum virtus, qui tum rebus præerant, cauſſam præbuerit: Καὶ γὰρ, inquit, συνηυξήθη καὶ συνήκμασε, καὶ συγκατελύθη τὰ Θηβαίων ἔργα τῷ τε Ἐπαμινώνδου καὶ τῷ Πελοπίδου βίῳ περιφανῶς, ἐξ ὧν οὐ τὴν πολιτείαν αἰτίαν, ἀλλὰ τοὺς ἄνδρας ἡγητέον τῆς τότε γενομένης περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν ἐπιφανείας. Vide reliqua. *Boecler.*

PELO-

PELOPIDAS.

XVI.

1 PELOPIDAS Thebanus, [1] magis hiſtoriis quam vulgo notus. Cujus de virtutibus dubito quemadmodum exponam: quod vereor, ſi res explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, ſed hiſtoriam videar ſcribere: [2] ſi tantummodo ſummas attigero, ne [3] rudibus literarum Græcarum minus lucide appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero: & medebor cum ſatietati tum ignorantiæ lectorum. [4] Phœbidas Lacedæmonius quum exercitum [5] Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, [6] quæ Cadmea nominatur, occupavit, [7] impulſu perpaucorum Thebanorum,

1 *Magis hiſtoriis, quam vulgo notus.*] Secus atque Epaminondas, qui in ore pene omnium. Pelopidas autem tantum hiſtoricorum ſcriptis memoratus, in quæ vulgus non ita penetrat. Cæterum ſive *Hiſtoriis*, ſive *hiſtoricis* legas, res eodem recidit. *Gebhardus.*

2 *Si tantummodo ſummas attigero.*] Τὰ κεφάλαια. *Lambin. faſtigia ſumma* vocat Poëta. Τὰ κορυφαιότατα. *Boeclerus.*

3 *Rudibus literarum Græcarum.*] Sic loquitur Cicero lib. 1. Offic. princip. *Ut non modo Græcarum literarum rudes, ſed etiam docti, &c.* Lambin.

4 *Phœbidas Lacedæmonius.*] Codex Dan. ſine diphthongo *Phebidas.* Corrupte. Omnino *Phœbidas* legendum, qui communiter Græcis Φοιβίδας. Diodor. lib. xv. Φοιβίδας ὁ Σπαρτιάτης, τεταγμένος ἐπὶ τινὸς ἡγεμονίας, καὶ διακοσίους ἄγων ἐπὶ Ὀλυνθίους, κατελάβετο τὴν Καδμείαν. Lege Ariſtidem Sophiſtam Orat. 1. pro Thebanis, & Xenophontem v. ἑλλ. *Keuch.*

5 *Olynthum.*] Auxilio Amyntæ Macedonis, qui ſocietate cum Lacedæmoniis inita Olynthum cunctis viribus meditabatur oppugnare. *Gebhard.* Urbs illa à Mela deſcribitur inter Athon montem, & Pallenem urbem. Viginti ſtadiis à Meciberna, ut tradit Suidas. Plinius & Oroſius quoque meminerunt. Thraciæ urbem maximam vocant Xenophon, & Libanius. Eadem Sithonia, Σιθωνία appellatur, ut ſcribit Herodotus in Polymnia. Sed regionem potius ſic vocat, in qua Olynthos, & aliæ urbes ſitæ ſunt. *Ortel.*

6 *Quæ Cadmea nominatur.*] A Cadmo filio Agenoris Regis Phœnicum, conditore Thebarum, ut vulgo quoque notum eſt. Huic arci appoſitum fuit præſidium cohortis Prætoriæ, quod à civitate *præſidium* vocabatur, quia *arces* proprie, qui tunc antiquis illis temporibus, Pelopidæque erant, *civitates* appellarent. Auctor Plutarchus in Pelopida. *Mag.*

7 *Impulſu perpaucorum.*] Archiæ ſcilicet, Leontidæ, & Philippi. *Longol. Mag.* Erant hi (ut loquitur Plutarchus) ἄνδρες

rum, qui [1] adverſariæ factioni quo facilius reſiſterent, Laconum rebus ſtudebant. [2] Idque ſuo privato, non publico, fecit conſilio. quo facto, eum Lacedæmonii [3] ab exercitu removerunt, [4] pecuniaque mulctarunt: neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt, quod ſuſceptis inimicitiis, ſatius ducebant eos obſideri, quam liberari. [5] Nam poſt Peloponneſium bellum, Athenaſque devictas, cum Thebanis ſibi rem eſſe exiſtimabant, & eos eſſe ſolos, [6] qui adverſus reſiſtere auderent. Hac mente [7] amicis ſuis ſummas poteſtates dederant, [8] alterius factionis principes partim

ἄνδρες ὀλιγαρχικοὶ, καὶ πλούσιοι, καὶ μέτριον οὐδὲν φρονοῦντες. Sed notandum, quod apud Xenophontem dicatur *Λεοντιάδης*, qui Plutarcho *Λεοντίδας*. *Kruchen.*

1 *Adverſariæ factioni.*] Viris adverſariæ factionis, Iſmeniæ, Pelopidæ, Pherenico, Androclidæ, Epaminondæ, quamquam hic propter paupertatem, & philoſophiam minus timebatur. *Lambin.*

2 *Idque ſuo privato.*] Et Ageſilai, ut Plutarchus in Ageſilao teſtatum reliquit. *Mag.* Sed tamen Diodor. lib. xv. tradit, Ephoros clam mandaſſe præfectis & ducibus, ut Cadmeam occuparent: *Διέταξε τοῖς ἡγεμόσιν οἱ Σπαρτιᾶται παρήγγελλον ἐν ἀπορρήτοις, ἵνα, ἐὰν ποτὲ καιρὸν λάβωσι, καταλάβωνται τὴν Καδμείαν.* *Lamb.* Et adjungit ibidem tempus & cauſam obſidionis à Spartiatis initæ. Vide etiam Xenoph. eodem libro v.

3 *Ab exercitu removerunt.*] Ne viderentur factum probare ſcilicet. Sed ridicule atque abſurde: nam arcem retinentes, ratum ſe habere declarabant. Hoc igitur erat dicis cauſa Phœbidæ factum improbare. *Idem.*

4 *Pecuniaque mulctarunt.*] Drachmarum decem myriadibus, ut author eſt Plutarchus. *Longol. Gebhard.* *Καὶ δέκα δραχμῶν μυριάσιν ἐζημίωσαν.* Meminit etiam Polybius lib. iv. Hiſtoriarum, ſed ſummam mulctæ non expreſſit.

5 *Nam poſt Peloponneſium bellum.*] Cujus & ſupra in Pauſania & Lyſandro mentio, geſtumque annis ſeptem & viginti, inchoatum Olympiad. lxxxvii. de quo Thucyd. ac Diodorus. *Schott.* Plinius lib xxx. cap. i. tempus ejus refert ad Olympiad. lxxxi. annum iv. Aulus Gellius vero lib xvii. cap. 21. ad i. Olympiad. lxxxix. Diodorus Siculus collocat id bellum in annum Urb. Cond. cccxxiii. id eſt, in Olymp. lxxxvii. annum tertium. *Chronolog.*

6 *Qui adverſus reſiſtere auderent.*] Nihil mutandum: quod Lambinus imperite conatur. *Gebhard.*

7 *Amicis ſuis.*] Potentiæ paucorum fautoribus. Quales erant Thebis Archias, Leontidas, Philippus. *Lambin.* Xenophon lib. v. *ἔλεγεν. Τούτου γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι.*

8 *Alterius factionis principes.*] Iſmeniam capitis accuſatum damnarunt: Androclidas, Pelopidas, Pherenicus, & multi alii, plus quadringenti Athenas profugerunt, ex quibus Androclidem Leontidas dolo interficiendum curavit, ut Xenophon & Plutarchus narrant. Epaminondas remanſit, neque relegatus eſt, eo quod propter paupertatem, & ſtudium doctrinæ contemnebatur, ut paullo ante diximus. *Lamb.*

 1 *Commu-*

tim interfecerant, alios in exilium ejecerant: in quibus Pelopidas hic, de quo ſcribere exorſi ſumus, pulſus, pa-
2 tria carebat. Hi omnes fere Athenas ſe contulerant, non quo ſequerentur otium, ſed ut quemque ex proximo locum fors obtuliſſet, eo patriam recuperare niterentur. Itaque quum tempus eſt viſum rei gerendæ [1] communiter cum his, qui Thebis idem ſentiebant, diem delegerunt ad inimicos opprimendos, civitatemque liberandam, [2] eum, quo maximi magiſtratus ſimul conſueverant epulari. Magnæ ſæpe res non ita magnis copiis ſunt geſtæ: ſed profecto nunquam ab tam tenui initio tantæ opes ſunt profligatæ. [3] Nam duodecim adoleſcentuli coierunt ex his, qui exilio erant mulctati, quum omnino non eſſent amplius centum, qui tanto ſe offerrent periculo. [4] qua paucitate percuſſa eſt Lacedæmoniorum potentia. Hi enim non magis adverſariorum

1 *Communiter cum his.*] Xenophon lib. v. de reb. Græciæ tradit, Melonem unum ex Thebanis exulibus cum quodam Phyllida nomine, qui Archiæ polemarchi Thebani ſcriba erat, ac non ita pridem Athenas venerat, & Archiam, cæteroſque tyrannos oderat, eſſe de opprimendis adverſariis collocutum. *Idem*.

2 *Eum, quo maximi magiſtratus.*] Xenophon eodem libro ait, diem fuiſſe, quo magiſtratus, imperiumque deponi ſolebat. Polyænus Ἀφροδίσια fuiſſe tradit, & diem feſtum Veneris, quo mulieres quidem Deæ ludum ludebant: Viri autem circum eas verſabantur. Viſum eſt præſidii Præfecto τιμῆσαι τὴν Θεόν. Puellas evocavit: Pelopidas gladiolum occultum habens ingreditur, & interfecto præſidii Præfecto, ἠλευθέρωσε τὰς Θήβας. Hæc Polyænus II. Stratagematum. Vide ſis Plutarchum, qui eandem hanc hiſtoriam commemorat, ſed aliis circumſtantiis.

3 *Nam duodecim adoleſcentuli.*] Xenophon tradit, ſex duntaxat exules fuiſſe cum Melone, qui erat ſeptimus. Plutarchus cum Probo congruit: γινόμενοι δὲ οἱ σύμπαντες δώδεκα. *Lambin.* In his Damoclides & Theopompus ſummo loco nati. *Schott.*

4 *Qua paucitate percuſſa eſt Lacedæmoniorum potentia.*] Alii *perculſa eſt*, id eſt, everſa eſt: Quam ſcripturam æque probo. *Lambin.* Gemina his aut eadem potius & Plutarchus in Pelopida: ubi etiam ſcribit tantas ante Leuctricam pugnam vires Spartanorum fuiſſe, & tam firmis vinculis eorum potentiam fuiſſe adſtrictam, ut vulgo omnes exiſtimarent, ſolvere illam aut frangere neminem unquam valiturum. Sic ille: Ὁ καταλύσας τὸ τῆς Σπάρτης ἀξίωμα, καὶ παύσας ἄρχοντας αὐτοὺς γῆς τε καὶ θαλάσσης πόλεμος, ἐξ ἐκείνης ἐγένετο τῆς νυκτὸς, ἐν ᾗ Πελοπίδας, οὐ φρούριον, οὐ τεῖχος, οὐκ ἀκρόπολιν καταλαβὼν, ἀλλ᾽ εἰς οἰκίαν δωδέκατος κατελθὼν, εἰ δεῖ μεταφορᾷ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἔλυσε καὶ διέκοψε τοὺς δεσμοὺς τῆς Λακεδαιμονίων ἡγεμονίας, ἀλύτους καὶ ἀρρήκτους εἶναι δοκοῦντας. *Caſaubon.*

1 *Quo-*

ſariorum factioni, quam Spartanis eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Græciæ: [1] quorum imperioſa majeſtas neque ita multo poſt Leuctrica pugna ab hoc initio perculſa, cecidit. Illi igitur duodecim, quorum erat dux Pelopidas, quum Athenis interdiu exiſſent, ut [2] veſperaſcente cœlo Thebas poſſent pervenire, [3] cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, veſtitu agreſti, quo minore ſuſpicione facerent iter. Qui quum tempore ipſo, quo ſtuduerant, perveniſſent, [4] domum Charonis deverterunt; à quo & tempus & dies erat datus. Hoc loco libet 3
interponere, etſi ſejunctum à re propoſita eſt, [5] ***Nimia fiducia quantæ calamitati ſoleat eſſe.*** Nam magiſtratuum Thebanorum ſtatim ad aures pervenit, [6] exules in urbem deveniſſe. Id illi, vino epuliſque dediti, uſque eo deſpexerunt,

1 *Quorum imperioſa majeſtas.*] Sic Lambinus reſtitutum locum putat, quod ex *imperio imperioſa* fecerit. Repræſentabo veterem ſcripturam, quam & Savaro ſecutus eſt: *Quorum imperii majeſtas neque ita multo poſt Leuctricam pugnam ab hoc initio perculſa concidit.* De pugna autem hac memorabili Diodorus lib. xv. Xenophon, Pauſanias in Bœoticis, Plutarchus in Pelopida & Comment. de genio Socratis. Strabo lib. ix. De Latinis Solinus cap. xiii. De recentioribus Joan. Brodæus lib. ii. Miſcell. cap 11. & 12. *Schott.* *Quorum imperioſa majeſtas.*] Aliter ſcriptum erat in membranis & Excerpt. *imperii majeſtas.* Longe melius, quam in Vulgata Lambini, qui ex *imperio majeſtas*, intempeſtive conformavit *imperioſa*. Editio, quæ collata eſt cum optimo Pet. Dan. Cod. *imperio majeſtas*, habuit; ut ſit *majeſtas imperio*, pro *in imperio*, vel *imperii*. Sic *fulgor ab auro* apud Poëtam naturalium, pro *auri*; & alia apud auctores. *Keuch.*

2 *Veſperaſcente cœlo.*] Sic Xenophon, qui tradit eos ea hora ad urbis portas veniſſe, qua ab opere ruſtico in urbem ii redeunt, qui poſtremi & maxime ſero redeunt: Πρὸς τὰς πύλας ἦλθον, ὡς δὴ ἐξ ἀγροῦ ἀπιόντες, ἡνίκα περ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. Sic & Diodorus: Καὶ κατῆλθον εἰς πατρίδα νυκτός. Sed Plutarchus aliter: Παρεισῆλθον ἔτι ἡμέρας οὔσης. Idem tamen ſubjicit deinceps: ἦν δέ τι πνεῦμα, καὶ νιφετὸς ἀρχομένου τρέπεσθαι τοῦ ἀέρος, καὶ μᾶλλον ἔλαθον καταπεφευγότων ἤδη διὰ τὸν χειμῶνα τῶν πλείστων εἰς τὰς οἰκίας. *Lambin.*

3 *Cum canibus venaticis exierunt.*] Plutarchus: *Procedebant brevibus chlamydibus amicti, catulos agentes venaticos, & perticas tenentes ad feras indagandas; ut ne quis eorum, qui in via occurrerent, ſuſpicaretur, eos aliquid novi moliri, ſed huc & illuc vagari & venari exiſtimaret.*

4 *Domum Charonis deverterunt.*] Xenoph. διενυκτέρευσαν παρὰ Χάρωνί τινι, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν διημέρευσαν. Sic *Plutarchus.*

5 *Nimia fiducia quantæ calamitati ſoleat eſſe.*] Velleius Paterc. lib. ii. c. 118. *Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet; & frequentiſſimum initium eſt calamitatis,* SECURITAS. *Keuchen.*

6 *Exules in urbem deveniſſe.*] Plutarchus: Οὕτω δὲ πάνυ πόῤῥω μέθης ἦσαν αὐτοῖς, προσέπεσέ τις οὐ ψευδὴς μὲν,

runt, ut ne quærere quidem de tanta re laborarint. Acceſſit etiam, quod magis aperiret eorum dementiam. allata eſt enim epiſtola Athenis [1] ab Archia hierophante Archiæ, qui tum maximum magiſtratum Thebis obtinebat, in qua omnia de profectione exulum perſcripta erant. [2] Quæ quum jam accubanti in convivio eſſet data: ſicut erat ſignata, [3] in pulvinum ſubjiciens, [4] In craſtinum, inquit, differo res ſeveras. At illi omnes, [5] quum jam nox proceſſiſſet, [6] vinolenti, ab exulibus, duce Pelopida, ſunt interfecti. Quibus rebus confectis, [7] vulgo ad arma libertatem-

ἀδιάβατον ἦ, καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχουσα, περὶ τῶν φυγάδων, ὡς ἐν τῇ πόλει πραττομένων, μήνυσις.

1 *Ab Archia hierophante Archiæ.*] Lapſus eſt Probus non Græcæ linguæ inſcitia, ſed incuria potius. Certum eſt enim Græcum hiſtoricum, unde hæc in Latinam linguam convertit, ſcripſiſſe: ἀπ' Ἀρχίου ἑνὸς ἑν' Ἀρχίᾳ, hoc eſt, *ab Archia uno cuidam Archiæ.* Nam qui ſignificavit Athenienſis, nomen habuit Archias; & cui ſignificabatur, nempe cui ſumma Thebis poteſtas erat, Archias nuncupabatur. *Longol.* Scripti quidam Codices vitioſe: *Ab Archino uno ex his Archia.* Alii: *Ab Archia uno Tinarchiæ.* Unde nonnulli eliciunt: *Ab Archia uno Tyſarchæ. Tinarchiæ* mendoſe legitur, quæ lectio ex compendio Græcarum literarum orta, quaſi ſcriptum eſſet, Τιναρχίᾳ uno vocabulo, cum eſſent duo, ἑν' Ἀρχίᾳ, pro τινὶ Ἀρχίᾳ. Vide *Lambinum.* Primus Aldus Manutius è Plutarcho locum conſtituit, cujus hæc in Pelopida ſunt: παρ' Ἀρχίου τοῦ ἱεροφάντου πρὸς Ἀρχίαν τὸν ὁμώνυμον. *Schott.*

2 *Quæ quum jam accubanti.*] *Occubanti* ἀντὶ τοῦ *accubanti* poſitum ſuſpicor in Veteri libro. Sic *obire*, *objicere*, *occedere* dicebant, pro adire, adjicere, accedere, & alia infinita. Nam *ob* pro *ad* δυσφημίας vitandæ veteres dixiſſe ex Feſto notum. *Keuchen.*

3 *In pulvinum ſubjiciens.*] Plutarchus idem inquit, ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ὑπέθηκεν. Interpres inepte pro *pulvino*, *lectuli caput* vertit. Morem veterum hic Probus innuit, qui in diſcubitoriis & tricliniaribus lectis, cibum ſumere ſolebant: quanquam antiquiores ſedentes, non decumbentes id facere conſueverunt, ut ait Athen. lib. VIII. cap. 13. Qua de re latius in libello noſtro, *de Antiquorum prandiis & cœnis.* Dictum Archiæ hujus in proverbium abiiſſe, quod ad ſuam uſque ætatem in uſu fuerit, teſtatur Plutarchus in eodem Pelopida. *Magius.*

4 *In craſtinum, inquit, differo res ſeveras.*] Meminit Eraſmus in Chiliadibus. *Longolius.* Mavult Schottus *ſerias.* Quod vero Lambinus verbum *differo* ejiciendum cenſet, quia Plutarchus: εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα, ſolemni ſuo facit. *Gebhard.*

5 *Cum jam nox proceſſiſſet.*] Τῆς νυκτὸς προϊούσης. Salluſt. Jugurtha: *Sed ubi plerumque noctis proceſſit.* Gebh.

6 *Vinolenti ab exulibus.*] Excepto Leontida, qui ſolus omnium erat ſobrius. Vide ſis Hiſtoriam fuſe apud Plutarchum.

7 *Vulgo ad arma libertatemque vocato.*] Quod faciebant vel voce, vel etiam propoſitis libellis, qui præſentem ſtatum ibant imminutum. Diodor. lib. XV. Ἔπειθε τοὺς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρακαλοῦντες, συνεργοὺς ἔχον ἅπαντας τοὺς Θηβαίους. *Gebhard.*

1 *Anto-*

tatemque vocato, non ſolum qui in urbe erant; ſed etiam undique ex agris concurrerunt: præſidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt: patriam obſidione liberaverunt: [1] autores Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium ejecerunt. Hoc tam turbido tempore 4
(ſicut ſupra diximus) Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum eſt, domi quietus fuit. [2] Itaque hæc liberandarum Thebarum propria laus eſt Pelopidæ: cæteræ fere omnes communes cum Epaminonda. Namque in Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit dux [3] delectæ manus, quæ prima phalangem proſtravit Laconum. Omnibus præterea periculis adfuit: ſicut Spartam quum oppugnavit, alterum tenuit cornu: [4] quoque Meſſena celerius reſtitueretur, [5] legatus in Perſas eſt profectus. Denique [6] hæc fuit altera perſona Thebis, ſed tamen ſecunda, ita ut proxima eſſet Epaminondæ. Conflictatus autem 5
eſt cum adverſa fortuna. Nam & initio (ſicut oſtendimus) exul patria caruit: [7] &, quum Theſſaliam in poteſta-

tem

1 *Autores Cadmeæ occupandæ.*] De quibus ſupra. *Lambin.*

2 *Itaque hæc liberandarum Thebarum propria laus eſt Pelopidæ.*] Quam ei quoque adſcribit Diodorus lib. xv. Ἐν γὰρ τῇ τῶν φυγάδων καταλήψει, καθ' ἣν ἀνεκτήσαντο τὴν Καδμείαν, ὁμολογουμένως ἅπαντες τούτῳ τὸ πρωτεῖον τοῦ κατορθώματος νέμουσι, τὴν δ' ἐπιμελείαν ταύτην συνέβη πάντων τῶν ὕστερον γενομένων ἀγαθῶν αἰτίαν γενέσθαι. *Gebhard.*

3 *Delectæ manus.*] Cohortis trecentorum militum, quæ ob amorem amicitiæ, quo plurimum valebat, pugnabatque in hoſtem acrius, *ſacra cohors* dicta eſt. Qua de re diſſerit Plutarchus. *Schottus.* Auctor iſtius fuit Gorgias, πρῶτος ἐν Θήβαις, ut tradit Polyænus lib. II. Cui haud diſſimiles fuerunt *Soldurii*, de quibus Cæſar lib. III. Comm. cap. 22. de Bell. Gall. *Gebh.*

4 *Quoque Meſſena celerius reſtitueretur.*] Diruta atque everſa inſtauraretur, atque incolis frequentaretur. *Reſtituere* hic eſt ἀνοικίσαι. Superius Epaminonda: *Neque prius debellare deſtitit, quam Meſſena reſtituta urbem eorum obſidione clauſit.* Ut ibidem docti è Mss. libris corrigunt. Diodor. lib. xv. Πρὸς δὲ τὸν Περσῶν βασιλέα πρεσβεύσας, ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις τὴν Μεσσήνην κατ' ἰδίαν περιέλαβεν, ἣν ἀνάστατον οὖσαν ἔτη τριακόσια Θηβαῖοι πάλιν ἀποκατέστησαν. *Idem.* Corrigendus P. Danielis Codex, in quo corrupte *Eſſena* pro *Meſſena* legitur.

5 *Legatus in Perſas eſt profectus.*] Poſt miſſos ad Perſarum Regem Lacedæmoniorum & Athenienſium legatos de ſocietate ineunda. De hac legatione vide Plutarchum.

6 *Hæc fuit altera perſona Thebis.*] A ſcena ſumpta tranſlatio: habet & hoc proverbiale aliquid. *Longol.*

7 *Et quum Theſſaliam.*] Ad quam

cum

tem Thebanorum cuperet redigere, [1] legationiſque jure ſatis tectum ſe arbitraretur, [2] quod apud omnes gentes ſanctum eſſe conſueſſet: [3] à Tyranno Alexandro Pheræo, ſimul cum Iſmenia comprehenſus, in vincula conjectus eſt. Hunc Epaminondas recuperavit, [4] bello perſequens Alexandrum. Poſt id factum nunquam is animo placari potuit in eum, à quo erat violatus. Itaque perſuaſit Thebanis, ut ſubſidio Theſſaliæ proficiſcerentur, tyrannoſque ejus expellerent. Cujus belli quum ei ſumma eſſet data, eoque tum exercitu profectus eſſet, non dubitavit, [5] ſimul ac conſpexit hoſtem, confligere. In quo prælio Alexan-

cum Iſmenia amico ſuo profectus eſt. Diodorus: Παραλαβὼν Ἰσμηνίαν ἄνδρα φίλον μεθ' ἑαυτοῦ, θαυμαζόμενον δ' ἐπ' ἀρετῇ, παρῆλθεν εἰς Θετταλίαν. xv. Plutarch. enumerat felices ejus ſucceſſus in oppugnandis urbibus Theſſalicis, & præcipue Lariſſa, quam brevi tempore in fidem ſuam recepit. *Keuch.*

1 *Legationiſque jure.*] Nulla legationis fit mentio neque apud Diodorum, neque Plutarchum. Diodorus hoc tantum ſcribit, Pelopidam & Iſmeniam, cum Alexandro Pherarum tyranno obviam facti eſſent, temere & ſine ulla probabili ratione ab eo comprehenſos eſſe, & in cuſtodiam datos. Verba Græca non adſcribam; ſunt autem lib. xv. *Lambin.*

2 *Quod apud omneis gentes ſanctum eſſe conſueſſet.*] De ſanctimonia Legatorum multa paſſim Joſephus lib. xv. Antiquæ hiſtoriæ, ubi ait, commune eſſe ipſis cum Angelis Dei nuntiis nomen. Varro lib. III. de Ling. Latina; *Sancta ſunt corpora Legatorum.* Diodorus Siculus in excerptis Peireſianis n. 248. τὴν ἄδειαν vocat τὸ τῶν πρεσβευτῶν ἀσυλίας. Statius Papin. lib. II.

—— ſanctum populis per ſecula nomen
Legatum. ——

Cicero Verrina III. *Legatorum jus divino humanoque vallatum præſidio, cujus tam ſanctum & venerabile nomen eſſe debet, ut non modo inter ſociorum jura, ſed & hoſtium tela incolume verſetur.* Plura congeſſit Grotius in Annot. ad cap. 18. lib. II. de Jur. Bell. ac Pac. Hinc apud Romanos per feciales cavebatur; ut, ſi legati à quovis populo aut gente violati eſſent, hi dederentur, qui jura gentium temere violaſſent. Vide Alexandrum Neapolitanum lib. v. cap. 3. Genial. dierum. *Keuchen.* Quales ſunt olim habiti populi quidam, ut Elei. Et apud Romanos Tribuni plebis libera republica; poſtea Imperatores, & etiam Κήρυκες. Dio Chryſoſtomus, πολὺ τῶν σπονδοφόρων καὶ τῶν κηρύκων ἱερώτερος. *Caſaubon.*

3 *A tyranno Alexandro Pheræo.*] Editio, quam Pariſii dederunt, omittit præpoſitionem. *Alexander Pheræus,* lib. VII. Prologorum ad hiſtorias Philippicas Pompeji Trogi vocatur *Epireus.* Sed emendandum *Pheræus*, qui Plutarcho in Pelopida Ἀλέξανδρος Φεραῖος. Quod & apud Diodorum retinendum libro xv. 67. Ubi mendoſe legitur, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, pro Φεραίου. Et confirmant tempora ſub annum videlicet IV. Olympiad. CII. *Keuchen.*

4 *Bello perſequens Alexandrum.*] Cujus gerendi ratio adhibita fuit, ut tyrannus impetratis xxx. dierum induciis Pelopidam liberaret. *Plutarch.*

5 *Simul ac conſpexit hoſtem, confligere.*] Sic & Plutarchus: Ὡς ἂν εἰς

Φάρσα-

Alexandrum ut animadvertit, [1] incenſus ira, equum in eum concitavit, proculque digreſſus à ſuis, [2] conjectu telorum confoſſus cecidit. Atque hoc [3] ſecunda Victoria accidit: nam jam inclinatæ erant tyrannorum copiæ. Quo facto [4] omnes Theſſaliæ civitates interfectum Pelopidam [5] coronis aureis & ſtatuis æneis, liberoſque ejus multo agro donaverunt.

Φάρσαλον ἐλθὼν ἤθροιζε τὴν δύναμιν, εὐθὺς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Lambin. Habebat autem Alexander militum amplius xx. millia; ut tradit Diodorus Siculus.

1 *Incenſus ira, equum in eum concitavit.*] Plutarchus ob id factum, Pelopidæ temeritatis notam inurit. *Mag.*

2 *Conjectu telorum confoſſus, cecidit.*] Plutarchus: *Οἱ δὲ πολλοὶ τοῖς δόρασι πόῤῥωθεν διὰ τῶν ὅπλων τύπτοντες αὐτὸν, κατετραυμάτιζον. Lambin.*

3 *Secunda Victoria.*] Ita edunt omnes; notat tamen Lambinus placere magis *ſecunda pugna.* Sed legendum *ſecunda Victoria*; propria Victoria, cum jam ſe inclinaſſet ad Theſſalos victoria. Rombertus Titius lib. IV. Controv. loc. cap. 8. conjecerat *Secura Victoria.* Curtius lib. IV. *Ariſtander in candida veſte præibat preces regi Jovem, Minervam Victoriamque propitianti.* Juſtinus lib. v. 4. *Hunc quaſi de cœlo miſſum, & ut ipſam Victoriam contuentur.* Gebh. Schott.

4 *Omnes Theſſaliæ civitates.*] Quibus honoribus & ſtudiis proſecuti ſint Pelopidæ funus & mortem, docet Plutarchus in vita, non minus eleganter quam copioſe. *Longol.*

5 *Coronis aureis.*] Quæ mortuis imponi ſolitæ, ut è Cicerone pro L. Flacco & Ariſtophane Comico docet Pet. Victorius lib. II. Var. Lection. cap. 7. *Schott.* *Στεφάνους ἐπινικίους* intelligit Paſſchalius de Coronis lib. VII. cap. 5. Alias etiam in coronis mortuorum aureæ memorantur. Sic honoris ergo, auream coronam Caſtricio mortuo imponendam Pergamenos decreviſſe, auctor eſt Cicero in Orat. pro Flacco, cap. 31. Vide Kirchmannum de Funer. lib. I. *Boecler.*

AGESILAUS.

XVII.

1 [1] AGESILAUS Lacedæmonius, cum à cæteris ſcriptoribus, tum eximie [2] à Xenophonte Socratico collaudatus eſt. [3] eo enim uſus eſt familiariſſime. Hic primum de regno [4] cum Leotychide fratris filio, habuit contentionem. Mos eſt enim à majoribus Lacedæmoniis traditus, [5] ut duos haberent ſemper reges, nomine magis quam imperio, ex duabus familiis [6] Proclis & Euryſthenis, qui

1 AGESILAUS.] In veteribus ſcriptum erat *Hageſilaus* per aſpirationem. *P. Daniel.* In aliis *Ageſilas*: Quod idem ac *Ageſilaus*. Keuchen. Sic Iolaus, Iolas; Arceſilaus, Arceſilas; Menelaus, Menelas; Ageſilaus, Ageſilas. Ita quoque Græci Ἀγεσίλας & Ἰόλας. *Salmaſ.* De quo nugaciſſimas ineptias effutierunt ad Athenæum interpretes. Vide *Caſaub.* cap. 9. lib. xv.

2 *A Xenophonte Socratico.*] Exſtat laudatio hæc præſtantiſſimi Philoſophi ac Ducis, Socratis cum Platone auditoris. Meminit Cicero lib. v. epiſt. xii. ad Luceium. Scripſit & Plutarchus de vita Ageſilai, itemque apophthegmata præter Laconica. Simultatem autem cum Platone exercuiſſe, multis colligit argumentis Athenæus lib. xi. & Agellius lib. xiv. cap. 3. Hic tamen falſo efficere conatur, neutrum alterius odii cauſſa meminiſſe, cum Xenophon in ἀπομνημονευμάτων lib. iii. ejus meminerit, ut ante Muretum lib. v. cap. 14. Var. Lect. notavit Laërtius in Platonis vita. *Schott.*

3 *Eo enim uſus eſt familiariſſime.*] Dubium eſt, utrum dicat Probus, Xenophontem uſum eſſe Ageſilao familiariſſime, an Ageſilaum Xenophonte. Mihi quidem videtur illud potius. *Lambinus.* Vide *Plut.* in Apophth. Lacon. Aliam reddit cauſam Themiſtius Orat. ad Cæſarem, idcirco Ageſilai vitam literis mandaſſe, quod ejus opera à Spartanis agro donatus eſſet. *Schott.*

4 *Cum Leotychide fratris filio.*] Sic Xenophon in Ageſilao: Ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς Λεωτυχίδου μὲν ὡς Ἄγιδος ὄντος υἱοῦ, Ἀγησιλάου ὡς Ἀρχιδάμου. *Lambin.*

5 *Ut duos haberent ſemper Reges.*] Infra de Regibus: *Lacedæmonius autem Ageſilaus nomine, non poteſtate fuit Rex, ſicut cæteri Spartani.* Ad quem locum obſervavimus cauſam duorum regum, ut à Panegyrico ſcriptore promitur ad Maximianum. Vide ſis etiam Lipſium ad Velleium, & Alexandrum ab Alexandro lib. iv. Gen. Diet. cap. 23. *Keuch.* Quod exemplum ſecuti & alii in Græcia. Simile quid Pauſanias de Argivis in Corinthiacis. Talia regna negat Ariſtoteles conſtituere propriam ſpeciem gubernationis, quia ſcilicet partem tantum faciunt in republica optimatium aut populi. Lege *Grotium* lib. 1. de Jure Belli ac Pacis cap. 3.

6 *Proclis & Euryſthenis.*] Has tamen familias Plutarchus in Lyſandro, & apophth. Laconicis, *Eurytiontidas* & *Agidas* vocat. Dicit autem Probus, *ex duabus familiis*, quia plures erant Heraclidarum familiæ præter has, ſed tamen regni exortes. *Magius.* Horum ſucceſſionis catalogum ab Hercule enumerat Pauſanias.

qui principes [1] ex progenie Herculis, Spartæ reges fuerunt. [2] Harum ex altera, in alterius familiæ locum [3] fieri non licebat. Itaque uterque ſuum retinebat ordinem. Primum ratio habebatur, [4] qui maximus natu eſſet ex liberis ejus, qui regnans deceſſiſſet. Sin is virilem ſexum non reliquiſſet, tum deligebatur, qui proximus eſſet propinquitate. [5] Mortuus erat Agis rex, frater Ageſilai; filium reliquerat Leotychidem, [6] quem ille vivens non agnorat; eundem, moriens, ſuum eſſe dixerat. Is de honore regni cum Ageſilao ſuo patruo contendit: neque id, quod petivit, conſequutus eſt. Nam [7] Lyſandro ſuffragante, ho- 2
mine, ut oſtendimus ſupra, factioſo, & his temporibus potente, Ageſilaus antelatus eſt. Hic, ſimul atque imperii potitus

Pauſanias. De his quædam etiam à Cicerone ſcribuntur, lib. de Divinat. II. Miror autem Ciceronem & Probum à Græcis in nominis finitione diſſentire. Etenim illi non *Proclum*: ſed Προκλῆν ſcribunt. *Long.* Quæ ſcriptura omnium veriſſima & genuina. Longolius, quem ſecutæ plerumque Editiones vulgatæ, *Procli* legit, non *Proclis*. Atque eodem modo Pariſienſis. Sic *Periclus* & *Neoclus* dixerunt, cum in Græco ſit Περικλῆς & Νεοκλῆς. Sed aliud mendum eſt apud alios in nomine Προκλῆς, pro quo plerique Πατροκλῆς. Quod repugnat Hiſtoriæ, tempori, circumſtantiis. Unde corrigendus Suidas in Λυκοῦργος: *Λυκοῦργος σπαρτιάτης Πατροκλέους ἀπόγονος*: Lege Προκλέους. Sic Plato lib. III. de Legibus: *Λακεδαιμόνιος δὲ Πατροκλῆς καὶ Εὐρυσθένης*, pro Προκλῆς. *Keuchen.*

1 *Ex progenie Herculis.*] Prima ſcilicet quam longo Regum ordine, à Leonida & ejus majoribus enumerat Herodotus, VII. Muſa. Unde apud Vatem Lyricum Odâ X.

Ὀ'λβία Λακεδαίμων,
Μάκαιρα Θεσσαλία πατρὸς
Δ' ἀμφοτέραις ἐξ ἑνὸς
Ἀ'ριστομάχου γένος Ἡ'ρακλέος.
βασιλεύει. *Idem.*

2 *Harum ex altera.*] *Horum* ſcriptus Codex, ut ad perſonas non familias referatur. *Schott.*

3 *Fieri non licebat.*] Qui erat ex familia Proclidarum, ſeu Eurypontidarum, non poterat rex fieri in locum ejus, qui fuiſſet ex familia Euryſthenidarum ſeu Agidarum, neque contra. *Lambin.*

4 *Qui maximus natu eſſet.*] Idem teſtatur Herodotus lib. VI. *Mag.*

5 *Mortuus erat Agis.*] *Hagis.* Codex P. Danielis. De morte Agidis & ſepultura lege Xenophontem lib. III. de reb. Græc.

6 *Quem ille vivens non agnorat.*] Nam Alcibiadis putabatur filius; ſtupri enim conſuetudinem cum Timea uxore Agidis Alcibiades commiſerat. *Long.* Lege quæ de hoc adulterio retulit Athenæus lib. XII. cap. 16. & ſcripta reliquit Plutarchus in Alcibiade, Lyſandro & Ageſilao. Ut autem ab Agide filius nuncuparetur, lachrymis Leotychides impetravit. auctor Pauſanias. *Mag.*

7 *Lyſandro ſuffragante.*] Puerum enim Ageſilaum Lyſander amaverat, ut Plutarchus in Lyſandro & Ageſilao teſtatur. *Idem.*

potitus eſt, perſuaſit Lacedæmoniis, ut exercitum emitterent [1] in Aſiam, bellumque regi facerent, [2] docens, ſatius eſſe in Aſia, quam in Europa dimicare. [3] Namque fama exierat, Artaxerxem [4] comparare claſſem, pedeſtreſque exercitus, quos in Græciam mitteret. Data poteſtate, tanta celeritate uſus eſt, ut prius in Aſiam cum copiis pervenerit, quam regii ſatrapæ eum ſcirent profectum. Quo factum eſt [5] ut omnes imparatos imprudenteſque offenderet. Id ut cognovit Tiſſaphernes, qui ſummum imperium tum inter præfectos habebat regios; [6] inducias à Lacone petivit, ſimulans ſe dare operam, ut Lacedæmoniis cum rege conveniret: re autem vera ad copias comparandas. [7] eaſque impetravit trimeſtres. Juravit autem uterque, ſe ſine dolo inducias conſervaturum. In qua pactione, [8] ſumma fide manſit Ageſilaus. [9] Contra ea, Tiſſaphernes nihil aliud

1 *In Aſiam.*] Quo Græcos incolentes, in libertatem vindicaret. Plutarchus in apophth. & alibi. Aliam tamen cauſam affert Probus, niſi forte potius illa occaſio belli fuerit. *Idem.*

2 *Docens, ſatius eſſe in Aſia, quam in Europa dimicare.*] Sic Xenophon in Ageſilao: Κάλλιστον δὲ πάντων ἐνεβίνετο, μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθιστάναι. Non laudat tamen Iſocrates hunc Ageſilai conatum, in Orat. ad Philippum; eo, quod non prius Græcos inter ſe conciliarit, quam Regi Perſarum bellum inferret. *Lambin.*

3 *Namque fama exierat.*] *Erat*, Vetus Codex & Ultrajectinus. Illud vero infra in Hannibale: *Magnam enim ſecum pecuniam portabat, de qua ſciebat, exiſſe famam.* Sueton. in Nerone: *Exiit opinio, &c.* Græci ſimiliter dicunt λόγος ἐξίπτατο, ut ad Suetonium notavit Caſaubonus. *Schott.*

4 *Comparare claſſem.*] Ms. *claſſes.* Ita loquitur paullo poſt, & ſupra Miltiade. Græci dicunt ἑτοιμάζειν vel κατασκευάζειν. *Gebhard.* Incidit hoc bellum in Olympiad. XCVI. annum I.

5 *Ut omnes imparatos, imprudenteſque.*] Vitioſe Longolius edidit, *ut omnes imperatores imparatos, imprudenteſque.* Conjungit autem in Datame, *imparatum, imprudentemque*, ad quem locum plura Savaro. *Schott.*

6 *Inducias à Lacone petivit.*] Plutarchus: Ἐπεὶ δὲ Τισσαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φοβηθεὶς τὸν Ἀγησίλαον, ἐποιήσατο σπονδὰς, &c. Fuerunt illæ trium menſium, ut tradunt Xenophon lib. III. in Ageſ. & Polyænus II. Stratagematum: qui adjungunt ſimul conditiones jurejurando inter utrumque initas. *Keuch.*

7 *Eaſque impetravit trimeſtres.*] Excerpta, *trimenſtres:* ἀρχαϊκῶς. *Keuch.*

8 *Summa fide manſit Ageſilaus.*] *Manere in fide* eſt ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις. Vel ἀναμένειν τὴν προθεσμίαν. *Gebh.*

9 *Contra ea, Tiſſaphernes nihil aliud quam bellum comparavit.*] Atqui hoc ſalva factionis fide facere potuit. Nam juris gentium eſt contra lædentem ſibi conſulere. At ſi interpretantur Græculi ſtare jurejurando; contra paratum perſtare imparatum ac velle offenſioni patere, perjurii crimini Tiſſaphernes non poteſt eximi. Quod ſecus eſt. *Idem.*

1 *Suis*

aliud quam bellum comparavit. Id etſi ſentiebat Laco, tamen jusjurandum ſervabat, multumque in eo conſequi ſe dicebat, quod Tiſſaphernes perjurio ſuo & homines [1] ſuis rebus abalienaret, & deos ſibi iratos redderet. Se autem [2] ſervata religione confirmare exercitum, quum animadverteret deorum numen facere ſecum, [3] hominesque ſibi conciliari amiciores, quod iis ſtudere conſueſſent, quos conſervare fidem viderent. Poſtquam induciarum præ- 3
teriit dies, barbarus non dubitans, quod ipſius erant [4] plurima domicilia in Caria, & ea regio his temporibus multo putabatur locupletiſſima, eo potiſſimum hoſtes impetum facturos, omnes ſuas copias eo contraxerat. [5] At Ageſilaus in Phrygiam ſe convertit, eamque prius depopulatus eſt, quam Tiſſaphernes uſquam ſe moveret. Magna præda militibus locupletatis, [6] Epheſum hyematum exercitum redu-

1 *Suis rebus abalienaret.*] Id eſt, à ſuis rebus alienaret. Licebat & repetita præpoſitione ita dicere : quo de genere alias. *Lambin.*

2 *Servata religione.*] Id eſt, ſervato jurejurando. Cicero pro Fonteio, *religio jurisjurandi.* Idem.

3 *Homineſque ſibi conciliari.*] Propria quædam Nepoti in loquendo eſt indoles, quam qui non attendunt, eam eunt perverſum, quod creberrime facit Lambinus. Nam heic quoque delevit vocem *amiciores* reſtitantem in omnibus tam ſcriptis, quam editis. *Gebh.*

4 *Plurima domicilia.*] Et in eis horti amœniſſimi, arboribus undique magno ſumptu conquiſitis, & cæteris rebus ad voluptatem & delicias ſummo artificio comparatis inſtructi. Diodor. lib. XIV. *Lambin.*

5 *At Ageſilaus in Phrygiam.*] Xenophon lib. III. de reb. Græciæ: Ὁ δ' Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι, εὐθὺς εἰς τοὐναντίον ἀποστρέψας, ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο, καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως, παμπλήθη χρήματα ἐλάμβανε. Sic Plutarchus in Ageſilao. Polyænus & Frontinus in Lydiam pervaſiſſe, eamque diripuiſſe teſtantur. Polyænus II. Strat. Ὁ δὲ Λάκων κατέδραμε Λυδίαν, καὶ λείαν πολλὴν κατήλασεν. Frontinus lib. I. cap. 8. *Ageſilaus Lacedæmonius, cum inferret bellum Tyſapherni, Cariam ſe petere ſimulavit; quaſi aptius locis montuoſis, adverſus hoſtem equitatu prævalentem pugnaturus. Per hanc conſilii oſtentationem advocato in Cariam Tyſapherne; ipſe Lydiam, ubi caput hoſtium regni erat, irrupit: oppreſſiſque qui illic agebant, pecunia regia potitus eſt.*

6 *Epheſum hyematum exercitum reduxit.*] Xenophon lib. III. de reb. Gr. & in Ageſilao: Ἐπειδὴ δ' ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον. Cauſam autem cur longius non ſit progreſſus, hanc affert, quia exta ſacrificanti parum læta fuerant, victimæ ſine fibris exſtiterant. Quod & à Diodoro lib. XIV. relatum eſt. Præterea cognovit, ſe, niſi equitatum haberet, barbaris imparem futurum; idcirco equitatum ſibi eſſe comparandum exiſtimavit. Xenophon lib. III. de reb. Græc. *Lambin.*

1 *Offici-*

reduxit, atque ibi [1] officinis armorum inſtitutis, [2] magna induſtria bellum apparavit: & quo ſtudioſius armarentur, inſigniuſque ornarentur, [3] præmia propoſuit, quibus donarentur, quorum egregia in ea re fuiſſet induſtria. Fecit idem in exercitationum generibus, ut qui cæteris præſtitiſſent, eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus effecit, ut & ornatiſſimum, [4] & exercitatiſſimum haberet exercitum. [5] Huic quum tempus eſſet viſum copias extrahere ex hybernaculis, vidit ſi, quo eſſet iter facturus, palam pronunciaſſet, hoſtes non credituros, aliaſque regiones occupaturos, nec dubitaturos aliud eſſe facturum ac pronunciaſſet. Itaque [6] quum ille Sardeis ſe iturum dixiſſet, Tiſſaphernes [7] eandem Cariam defendendam putavit. In quo quum eum opinio fefelliſſet, victumque ſe vidiſſet conſilio, [8] ſero ſuis præſidio profectus eſt. Nam quum illo veniſſet, jam Ageſilaus multis locis expugnatis, [9] magna erat præda potitus. Laco autem quum videret hoſtes equitatu ſuperare, [10] nunquam

1 *Officinis armorum inſtitutis.*] In urbe nempe valida atque opificibus abundante. Tacir. 11. Hiſt. cap. 82. *Deſtinantur validæ civitates exercendis armorum officinis.* Gebhard.

2 *Magna induſtria bellum apparavit.*] Equos cum ſeſſoribus eo bello extorſir ditioribus, qui vacationem militiæ impetrabant miſſo vicario milite. Auctor Plutarchus in Vita & Apophthegmatis Lacon. *Schott.*

3 *Præmia propoſuit.*] Peltaſtis quoque & ſagittariis. *Xenophon* lib. III. De hippodromis, jacularoribus, & aliis exercitationum generibus fuſe Xenophon eodem libro.

4 *Et exercitatiſſimum haberet exercitum.*] Sidonius epiſt. 3. lib. III. *exercitum exercitatiſſimum ſtupor obruit.* Savaro.

5 *Huic quum tempus eſſet viſum.*] Ampliſſimus Freinshemius olim legendum cenſuit: *Hinc cum tempus eſſet viſum.* Boecler.

6 *Quum ille Sardeis ſe iturum dixiſſet.*] Polyænus lib. II. Stratag. in Ageſilao Com. 9. *Ἀγησίλαος ἐπὶ Σάρδεις ἐλαύνων κατέθηκε λογοποιοὺς, οἷς ἐξαπατᾷ Τισσαφέρνην.*

7 *Eandem Cariam.*] Quam antea tutatus fuerat. *Xenoph. Plut.*

8 *Sero ſuis præſidio profectus.*] Quarto die poſtquam Ageſilaus jam Lydiam ingreſſus ac populatus erat, ut tradit Xenophon iiſdem locis. *Lambin.*

9 *Magna erat præda potitus.*] Xenophon: *Πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε.* aliter *παρεῖχε.* Hoc tantum, id eſt, multas res exercitui neceſſarias paravit. *Idem.*

10 *Nunquam in campo ſui fecit poteſtatem.*] Conflixit tamen ad Mæandrum Ageſilaus, quod videbar nondum peditatum hoſtium adeſſe: ut cum hoſtes, præmiſſi ab Ageſilao equitatus, interea dum pedeſteis copias inſtruit ac diſponit, impetum ſatis fortiter excepiſſent, reliquo jam exercitu producto illi ſtatim terga dederunt, & eorum alii in Mæandrum ſe præcipites egerunt, alii in fuga

quam in campo ſui fecit poteſtatem, & his locis manum conſeruit, quibus plus pedeſtres copiæ valerent. Pepulit ergo, quotieſcunque congreſſus eſt, multo majores adverſariorum copias: & ſic in Aſia verſatus eſt, ut omnium opi-
nione victor duceretur. Hic quum animo meditaretur 4
proficiſci in Perſas, & ipſum regem adoriri: [1] nuncius ei domo venit [2] ephorûm juſſu, bellum [3] Athenienſes & Bœotios indixiſſe Lacedæmoniis; quare venire non dubitaret. In hoc non minus ejus pietas ſuſpicienda eſt, quam virtus bellica. qui quum victori præeſſet exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Perſarum potiundi; tanta modeſtia dicto audiens fuit juſſis abſentium magiſtratuum, ut ſi privatus [4] in comitio eſſet Spartæ. [5] Cujus exemplum utinam imperatores noſtri ſequi voluiſſent. Sed illuc redeamus. Ageſilaus opulentiſſimo regno præpoſuit bonam exiſtimationem, multoque glorioſius duxit, ſi inſtitutis patriæ paruiſſet, quam ſi bello ſuperaſſet Aſiam. Hac igitur mente Helleſpontum copias trajecit, [6] tantaque uſus eſt cele-

in fuga ſpem ſalotis poſuerunt. Ageſilaus autem caſtris hoſtiom potitus eſt, & pluſquam ſeptuaginta taleota prædæ nactus eſt, & camelos tum primum barbarorum eepit, quos in Græciam abegit. *Lambin.*

1 *Nuntius ei domo venit.*] Epicydidas. *Xenoph.* lib. IV. ἑλλ. *Plut.* Ἀγησιλ. Meminit etiam Diod. Siculus lib. XIV. ſed nuntii oomen cum Coroelio reticet. *Keuchen.*

2 *Ephorûm juſſu.*] Alii libri *miſſu*. Nam illi *juſſu* ſubſtituerunt, qui de ejus iotegritate dubitarunt. *Gebhard.*

3 *Athenienſes & Bœotios indixiſſe Lacedæmoniis.*] Suaſu & aoctoritate Cononis per Oratores Græciæ Perſico auro corruptos, ad id adductos. Polyænus libro I. io Conone Com. 3. Κόνων Φαρναβάζῳ συμμαχῶν Ἀγησιλάου τὴν Ἀσίαν πορθοῦντος, ἔπεισε Πέρσας χρυσίον πέμψαι τοῖς δημαγωγοῖς τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Vide ſequeotia. *Gebhard.* Juſtin. lib. 6. cap. 4. *Primi Thebani auxiliantibus Athenienſibus, bellum Lacedæmoniis intulere.*

4 *In Comitio.*] In loeo, ubi comitia peragebantur. Utitur aliquoties Cicero pro Sextio, in Verrem. Xenoph. reddit ἐφορεῖον. *Gebh.* Pro quo corrupte alii φορεῖον. Idem tradit, ad ipſum miſſam fuiſſe ſcytalen, quam ſemper in revocandis Imperatoribus ſuis adhibebant Lacedæmonii. Vide quæ ſupra ad Pauſaniam notata ſuot. *Keuchen.*

5 *Cujus exemplum utinam imperatores noſtri.*] Hæc perſpicue in Caium Julium Cæſarem dicuntur, qui invito Senatu & contra leges exercitom retinuit: Unde natum eſt bellum civile inter eum & Pompeium. *Lambinus. Magius.*

6 *Tantaque uſus eſt celeritate.*] Imitatio aperta iſtius Xenophoοtis: Διαβὰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧν περ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ, καὶ ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον,

eſt celeritate, ut quod iter Xerxes [1] anno vertente confecerat, hic tranſierit triginta diebus. Quum jam haud longe abeſſet à Peloponneſo, obſiſtere ei conati ſunt Athenienſes & Bœotii, [2] cæterique eorum ſocii, [3] apud Coroneam: quos omnes gravi prælio vicit. Hujus victoriæ vel maxima fuit laus, quod quum plerique ex fuga ſe [4] in templum Minervæ conjeciſſent, quærereturque ab eo, quid his fieri vellet; etſi aliquot vulnera acceperat eo prælio, & iratus videbatur omnibus, qui adverſus arma tulerant, tamen antetulit iræ religionem, & eos vetuit violari. Neque hoc ſolum in Græcia fecit, ut templa deorum ſancta haberet, ſed etiam apud barbaros ſumma religione [5] omnia ſimulacra araſque conſervavit. Itaque prædicabat, mirari ſe, non ſacrilegorum numero haberi qui ſupplicibus eorum nocuiſſent, aut non gravioribus pœnis affici, qui religionem

μεῖον, ἢ ἐν μηνὶ, κατηνύσατο ὁ Ἀγησίλαος.

1 *Anno vertente.*] Id eſt, anni ſpatio. *Annus* vero *vertens* magnum annum Ciceroni ſignificat, de quo nos non pauca lib. III. cap. 16. de Mundi exuſtione & die Judicii. *Mag.* Juvenalis: — *Et cum ſe verterit annus.*

Anno vertente confecerat.] Sic rectum fuit in membranis & pleriſque editis. Perperam igitur & inconcinne poſteriores διορθωταὶ non ſine ſpecie ἀπαιδευσίας receptam hactenus optimam ſcripturam, *anno vertente* mutandam cenſent in *anno inverſo.* Ut ſit *annus inverſus* quod *vertens*, vel *annus tempus*, ut loquitur auctor in Themiſt ſpatium ſcilicet annuum, quo peractum iter & finitum, ἐνιαυσία ὁδός. Quod male dixeris doctorum judicio, qui accuratius diſtinxere inter *annum vertentem* & *inverſum.* Nam *annus vertens* eſt *annus magnus* Ciceroni, ἐνιαυτὸς περιτελλόμενος, non quidem qui *vertit*, ſed qui *vertitur*; παθητικῶς, ut *annus volvens* dicebant Rom. Græc exemplo. *Inverſus* vero eſt annus brumalis, quem vocant περιτροπίαν. Nam τροπαὶ à Græcis *verſuræ* & *reverſiones* ſolis vocantur, à Latinis *bruma* & *ſolſtitium.* Quod male huic argumento attribueris. *Keuchenius.*

2 *Cæterique eorum ſocii.*] Argivi, Corinthii, Ænianæ, Eubœenſes & utrique Locri. *Xenoph.* lib. IV. ἑλλ.

3 *Apud Coroneam.*] Bœotiæ urbem. Emendandus Plutarchus, in quo mendoſe legitur, περὶ τὴν Χαιρώνειαν, pro Κορώνειαν. Juſtinus Ageſilaum ſuperveniſſe pugnæ tradit, non ab initio interfuiſſe; quod contra omnium hiſtoriam. Incidit in Olympiad. XCVI. annum 2. *Keuchen.*

4 *In templum Minervæ.*] Cognomento *Itoniæ*, ut docet Pauſanias Laconicis. Sic enim ille hac de re loquens: Ὡς δὲ ἐτράποντο οἱ Βοιωτοὶ, καταφεύγουσιν ἄνδρες ἐξ αὐτῶν ἐς ἱερὸν Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Ἰτωνίας. *Lambin.*

5 *Omnia ſimulacra, araſque conſervavit.*] *Conſecravit* non recte Longolius. Confer cum his quæ de Ageſilao M. Tullius ad Lucceium commemorat l. V. epiſtol. 12. nullam ſui imaginem neque fictam neque pictam poni voluiſſe. *Schott.*

1 *Corint*

ligionem minuerent, quam qui fana ſpoliarent. Poſt hoc 5 prælium collatum eſt omne bellum circa Corinthum, ideoque [1] Corinthium eſt appellatum. Hîc quum una pugna [2] decem millia hoſtium Ageſilao duce cecidiſſent, eoque facto opes adverſariorum debilitatæ viderentur: [3] tantum afuit ab inſolentia gloriæ, ut commiſeratus ſit fortunam Græciæ, quod tam multi à ſe victi, vitio adverſariorum concidiſſent. Namque illa multitudine, ſi ſana mens eſſet Græciæ, ſupplicium Perſas dare potuiſſe. Idem, quum adverſarios intra mœnia compuliſſet, & ut Corinthum oppugnaret multi hortarentur: negavit id ſuæ virtuti convenire. Se enim eum eſſe dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobiliſſimas expugnaret Græciæ. [4] Nam ſi, inquit, exſtinguere voluerimus qui nobiſcum adverſus barbaros ſteterunt, noſmetipſi nos expugnaverimus, illis quieſcentibus, quo facto, ſine negotio, quum voluerint, nos opprimeut. Interim accidit 6
illa calamitas [5] apud Leuctra Lacedæmoniis, quo ne proficiſcerentur, quum à pleriſque ad exeundum premeretur, [6] ut ſi de exitu divinaret, exire noluit. Idem, quum Epaminondas Spartam oppugnaret, [7] eſſetque ſine muris oppidum;

1 *Corinthium eſt appellatum.*] Κορινθιακὸς πόλεμος, Pauſaniæ, Diodoro & aliis. Notavitque ad Juſtini lib. VI. cap. 5. incomparabilis Bongarſius. Initium ejus cœpit Olymp. XCVI. anno 1. *Keuchen.*

2 *Decem millia hoſtium.*] Sic Xenophon in Ageſilao, & Plutarchus in Apophth. Reg. & in Ageſilao. *Lamb.*

3 *Tantum afuit ab inſolentia gloriæ.*] *Gloria* pro *gloriatio.* P. Cyrus:
Cito ignominia fit ſuperbi gloria.
Compoſitum mentis ac vultus Ageſilai habitum ita deſcribit Xenophon: Οὐκ ἐφησθεὶς φανερὸς ἐγένετο. Plutarchus: Οὐκ ὤφθη ἐπιχαρὴς ἐδὲ ἐπηρμένος. *Gebhard.*

4 *Nam ſi, inquit.*] Præclare hoc, ſed paullo aliter, Xenophon eodem loco.

5 *Apud Leuctra.*] Vide Epaminondæ Vitam. *Longol.* Accidir illa calamitas Olympiad. CII. anno 2. Sed obſervandum, in Epaminonda *apud Leuctram* dici, pro *Leuctra.* Quæ generum & numerorum Enallage in nominibus urbium à veteribus frequentata. Sic τὰ Ἱεροσόλυμα, & *Hieroſolymam* & *Hieroſolymas* dicebant; ut *Leuctra*, *Leuctram*, *Leuctras.* Atque ita in cæteris. *Keuch.*

6 *Ut ſi de exitu divinaret.*] Ἔδοξε θεῶν τινὰ χρησμὸν εἰρηκέναι, inquit Diodorus. *Boecler.*

7 *Eſſetque ſine muris oppidum.*] Ex præcepto Lycurgi. *Keuchen.* Viri enim Lacedæmone fortitudine ſua pro mœnibus erant. Seneca Rhetor. Suaſor. II. ut nos quidem emendabamus: *Non eſt Sparta lapidibus circumdata. Ubi viros habet, ibi muros non habet.* Et mox: *Muri*

pidum; talem ſe imperatorem præbuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, niſi ille fuiſſet, Spartam futuram non fuiſſe. In quo quidem diſcrimine celeritas ejus conſilii ſaluti fuit univerſis. Nam quum quidam adoleſcentuli, hoſtium adventu perterriti, ad Thebanos transfugere vellent, & [1] locum extra urbem editum cepiſſent; Ageſilaus, qui pernicioſiſſimum fore videret, ſi animadverſum eſſet, quenquam ad hoſtes transfugere conari, cum ſuis eo venit, atque, ut ſi bono animo feciſſent, laudavit conſilium eorum, quod cum locum occupaſſent, & ſe id quoque fieri debere animadvertiſſe. Sic adoleſcentulos [2] ſimulata laudatione recuperavit: & adjunctis de ſuis comitibus, locum tutum reliquit. Namque illi, aucto numero eorum, qui expertes erant conſilii, commovere ſe non ſunt auſi: eoque libentius, quod latere arbitrabantur, quæ cogitarant.
7 Sine dubio poſt Leuctricam pugnam Lacedæmonii ſe nunquam refecerunt, neque priſtinum imperium recuperarunt. Quum interim Ageſilaus non deſtitit, quibuſcunque rebus poſſet patriam juvare. Nam quum præcipue Lacedæmonii indigerent pecunia, [3] ille omnibus, qui à rege defecerant, præſidio fuit. à quibus magna donatus pecunia, patriam ſublevavit. Atque in hoc illud imprimis

fuit

Muri noſtri arma ſunt. Schottus. Olim Græci urbes ſine muris habuerunt, ut Thucydides in Procemio ſcriptum reliquit Spartam nullis fuiſſe ſeptam mœnibus, teſtantur Plato Dialogo VI. de Legibus, Plutarchus in Lyſandro, in Apophth. & Inſtit. Lacon. atque alii. Ovidius *Spartam immunitam* vocavit, ſic enim ait Metamorph. X.

Cum Deus Eurotam, immunitamque frequentat Sparten.

Sed Livius lib. IV. V. & VIII. Decadis quartæ, Spartam muris fuiſſe circumdatam demonſtrat. Et lib. IX. ait, urbem hanc octingentorum ſpatio nulla habuiſſe mœnia. Quando primum Spartani armis diffiſi, urbem murorum præſidio clauſerint, docet Juſtinus lib. XIV. cap. 5. Livius lib. 4. Decad. IV. Tyrannos ait, Spartæ muros cum prius nulli fuiſſent, planis apertiſque locis conſtruxiſſe, altiora vero ac difficiliora loca armatorum fuiſſe præſidiis firmata. *Maginus.*

1 *Locum extra urbem editum.*] Polyænus vocat λόφον ἱερὸν Ἀρτέμιδος ὀρθείας ἐγγὺς Πιτάνης lib. II. Stratag. Plutarchus ὀχυρὸν καὶ δυσεκβίαστον τόπον.

2 *Simulata laudatione recuperavit.*] De perſona rarius Supra tamen Pelopida: *Hunc Epaminondas recuperavit bello.* Gebhard.

3 *Ille omnibus, qui à Rege defecerant.*] Meminit iſtius rei Xenophon in Ageſilao.

1 *Cum*

fuit admirabile, [1] quum maxima munera ei ab regibus &
dynaſtis civitatibuſque conferrentur; nihil unquam in
domum ſuam contulit, [2] nihil de victu, nihil de veſtitu
Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua
[3] Euryſthenes progenitor majorum ſuorum fuerat uſus.
Quam qui intrarat, nullum ſignum libidinis, nullum luxuriæ
videre poterat: contra, plurima patientiæ atque
abſtinentiæ. [4] Sic enim erat inſtructa, ut nulla in re differret
à cujuſvis inopis atque privati. Atque hic tantus 8
vir, ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi
virtutibus; [5] ſic maleficam nactus eſt in corpore, exiguus,
[6] & claudus altero pede. quæ res etiam nonnullam adferebat
deformitatem: atque ignoti, faciem ejus quum intuerentur,
contemnebant: qui autem virtutem noverant,
non poterant admirari ſatis. Quod ei uſuvenit, [7] quum
annorum octoginta [8] ſubſidio Thaco in Ægyptum iviſſet,
[9] & in acta cum ſuis accubuiſſet, ſine ullo tecto, ſtratumque
haberet tale, [10] ut terra tecta eſſet ſtramentis, * neque
huc

1 *Cum maxima munera ei à Regibus.*] Tacho imprimis & Mauſolo. *Xenoph.* ibidem.

2 *Nihil de victu, nihil de veſtitu Laconum mutavit.*] Plutarchus apophth. Lacon. Οὐδὲν τῶν περὶ τὸν βίον, καὶ τὴν δίαιταν διὰ τὰς τοσαύτας εὐτυχίας καὶ νίκας ἤλλαξεν οἴκοθεν ἐπεισελθών. *Lambin.*

3 *Euryſthenes.*] Ariſtodemi filius, Proclis frater: De quo ſupra hac eadem vita in principio *Idem.*

4 *Sic enim erat inſtructa.*] De frugalitate Ageſilai in victu cultuque corporis, multa Plutarchus in vita. *Schot.*

5 *Sic maleficam nactus eſt in corpore.*] Quam heic Nepos *naturam* vocat *maleficam*, Ovidius non invenuſtius *difficilem* dixit, epiſtol. Sapphus:

Si mihi difficilis formam natura negavit
Ingenio formæ damna rependo meæ.

Gebhard.

6 *Et claudus altero pede.*] Loripes. *Lambin.* Juſtinus lib. VI. cap. 2. *Erat enim pede claudus.* Vide Plutarchum. *Savaro.* De Oraculi reſponſo Pauſanias in Laconicis & alii.

7 *Quum annorum octoginta.*] Xenophon in Ageſilao: Ἐγεγόνει ἔτη ἀμφὶ τὰ ὀγδοήκοντα. id eſt, *natus erat annos circiter octoginta.* Plutarchus autem. ὑπὲρ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη, id eſt, *ſupra octoginta annos natus erat.* Lamb.

8 *Subſidio Thaco in Ægyptum iviſſet.*] *Nectenabo* ait Polyænus lib. II. in Ageſilao, Comm. 22. *Gebhard.* Hic rex *Hercynio* fuiſſe videtur: Lege Juſtinum lib VI. *Magius.* Sed hoc Ageſilai inceptum & factum, ſcribit Plutarchus fuiſſe à pleriſque improbatum & reprehenſum. *Lambin.*

9 *Et in acta cum ſuis accubuiſſet.*] Id eſt, in littore. Virgil. Æn. lib. V.

At procul in ſola ſecretæ Troades acta
Anchiſen flebant.

Græci enim *littus* ἀκτὴν vocant. Plutarchus ait, *in herba circa littus.* Mag.

10 *Ut terra tecta eſſet ſtramentis.*]

O Hoc

huc amplius quam pellis eſſet injecta, eodemque comites omnes accubuiſſent, veſtitu humili atque obſoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem ſignificaret, ſed hominis non beatiſſimi ſuſpicionem præberet. Hujus de adventu fama quum ad regios eſſet perlata, celeriter munera eo cujuſque generis ſunt allata. His quærentibus Ageſilaum, vix fides facta eſt unum eſſe ex his, qui tum adcubabant. Qui quum regis verbis, quæ attulerant, dediſſent: ille [1] præter vitulina, & hujuſmodi genera obſonii, quæ præſens tempus deſiderabat, nihil accepit: unguenta, [2] coronas, ſecundamque menſam, ſervis diſpertiit: cætera referri juſſit. Quo facto, eum barbari magis etiam contempſerunt, quod [3] eum ignorantia bonarum rerum illa potiſſimum ſumpſiſſe arbitrabantur. Hic quum ex Ægypto reverteretur, donatus à rege [4] Nectanebe

Hoc cum Gallis & Germanis Lacedæmonii habent commune. Athenæus: Κελτοὶ τοὺς χοὰς προτίθενται χόρτον ὑποβάλλοντες, καὶ ἐπὶ τραπεζῶν ξυλίνων μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπηρμένων. *Gebhard.*

* *Neque huc amplius quam pellis eſſet injecta.*] More ſcilicet ruſtico, & priſcorum, quibus id genus ſtrata & cubilia erant, ſtramentis & pellibus parata, & de quibus nos affatim lib. II. cap. 16. Miſcellaneorum. *Mag.* Simile quid de Tuberone Stoïco narrat Cicero Orat. pro Muræna.

1 *Præter vitulina.*] Plutarchus: *Muneribus*, inquit, *allatis adductiſque; farinam, vitulos, anſeres accepit: bellaria, unguenta repellebat.* Idem Plutarch. in apophth. Lacon. hoc factum dicit apud Thaſios, cum per eorum agrum cum exercitu iter faceret Ageſilaus. De muneribus à Thaſiis Ageſilao miſſis, legere ne pigeat quæ ex Theopompo retulit Athenæus lib. XIV. cap. 29. *Mag.*

2 *Coronas.*] Quæ fiebant ex gramine quodam non magni pretii, quod βύβλον Græci vocant, unde charta conficiebatur: Et taleis coronas non rejeciſſe dicitur Ageſilaus, ut refert Plutarchus ex Theophraſto. *Lambin.* Refert Athenæus lib. XV. cap. 6. ex Theopompo, Ægyptios Ageſilao in Ægyptum proficiſcenti, inter alia munera *papyrum coronariam* miſiſſe. Plin. lib. XIII. cap. 11. *papyri* florem ad Deos coronandos uſui fuiſſe dicit. Idem lib. XXI. cap. 2. *Ægyptiarum coronarum* mentionem facit. *Mag.* Sed coronarum apud veteres in conviviis multus uſus, & è roſis ſutilium præcipue, poſtea luxuria invenit è nardi folio, & veſte ſerica verſicolori ſuere, quas unguentis aſpergebant pretioſiſſimis. *Salmaſ.* Legendus Carolus Paſſchalius in doctiſſimo opere Coronario.

3 *Eum ignorantia bonarum rerum.*] Ἀβελτερία vel ἀβελτηρία. Nam & Græcis ἀβέλτερος explicatur, τὸ βέλτιον μὴ γινώσκειν. Conſtat autem hoc vitium ruſticitate, ſinceritate judicii & ſenſuum; ἀγροικίᾳ, ἀκρισίᾳ, ἀναισθησίᾳ. *Boecler.*

4 *Nectanebe.*] Sic legendum; non, ut habent exempla Veneta, *Nathabide.* Sic enim hunc appellant Plutarchus, Diodorus Siculus, Polyænus; niſi quod ἀδιαφό-

ctanebe [1] ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo ſuo daret, veniſſetque [2] in portum, qui Menelai vocatur, [3] jacens inter Cyrenas & Ægyptum, [4] in morbum implicitus deceſſit. Ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre poſſent, [5] quod mel non habebant, cera circumfuderunt, [6] atque ita domum retulerunt.

ἀδιαφόρως *Nectanabus*, & *Nectanabis*, & *Nectanebis*; Νεκτάνεβως, Νεκτανάβις, Νεκτάνεβις ab illis nominatur. Quod autem in Apophtheg. Lacon. Νεκτάβις ſcriptum eſt, erratum eſſe puto. Nectanebum ſupra commoravit & Probus in Chabria princip. *Lambin.*

1 *Ducentis viginti talentis.*] Plutarchus, *ducentis ac triginta argenti talentis* donatum fuiſſe Ageſilaum dicit. In Apophth. vero Lacon. *ingenti vi pecuniæ.* *Mag.*

2 *In portum, qui Menelai vocatur.*] Plutarch. Καὶ περὶ τὴν Λιβύην χωρίον ἔρημον κομισθεὶς ὃ καλοῦσι Μενελάου λιμένα. De quo vide Strabonem lib. I.

3 *Jacens inter Cyrenas.*] Alii Codices perperam, *Grenas*. Lege *Cyrenas*. Intelligit enim Nepos Libyam Cyrenaicam, πόλιν Λιβύης. Latini *Cyrenas* dicunt. Κυρήνη, Κυρῆναι apud Græcos. *Keuchen.*

4 *In morbum implicitus deceßit.*] Diodorus lib. XV. Ἐπανιὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα διὰ Κυρήνης, ἐτελεύτησεν. Olympiad. CIV. anno 4. *Ætat.* LXXXIV. Imperii XLI. Vide Plutarchum.

5 *Quod mel non habebant.*] Sic Plutarchus. Sed negat tamen Diodorus, & Ageſilai cadaver in melle Spartam deportatum tradit, ac ſepultura regia, ceteriſque honoribus decoratum. *Lamb.* Melle enim cadavera, quæ ſervati vellent, condiebant: ut hic Plutarchus & C. Plinius lib. XXII. cap. 24. auctor eſt. Varro περὶ ταφῆς apud Nonium: *Heraclides Ponticus plus ſapit, qui præcepit, ut comburerent, quam Democritus, qui, ut melle ſervarent.* Cera vero circumlinere Perſarum fuiſſe refert Herodotus lib. I. & Cicero I. Tuſcul. Plura qui de funeralibus ſcripſerunt, in his Pet. Bellonius ac P. Victorius libro X. Var. capite 6. Joann. Kirchmannus libro I. cap. 8. *Schottus.*

6 *Atque ita domum retulerunt.*] Legibus enim adſtricti, Reges ſuos Lacedæmonii domum, etiam mortuos reducere cogebantur, cæteros duces non cogebantur. *Longolius.* Vide Turnebum libro XXVI. capite 33. & bis infra in Eumene.

EUMENES.

XVIII.

1 [1] EUMENES Cardianus. Hujus ſi virtuti par data eſſet fortuna, non ille quidem major, ſed multo illuſtrior, atque etiam honoratior; quod magnos homines virtute metimur, non fortuna. Nam quum ætas ejus incidiſſet in ea tempora, [2] quibus Macedones florent, multum ei detraxit inter eos viventi, quod alienæ erat civitatis. Neque aliud huic defuit, quam generoſa ſtirps: etſi ille [3] domeſtico ſummo genere erat, tamen Macedones eum ſibi aliquando anteponi, indigne ferebant. Neque tamen non patiebantur, vincebat enim omnes cura, vigilantia, patientia, [4] calliditate, & celeritate ingenii. [5] Hic peradoleſcentulus [6] ad amicitiam acceſſit Philippi, Amyntæ filii; brevique tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim jam in adoleſcentulo indoles virtutis. Itaque eum habuit ad manum, [7] ſcribæ loco; quod mul-

1 E*umenes Cardianus.*] Malé alii *Sardinianus.* Frontin. lib. IV. cap. 7. *Eumenes Cardianus ex ſucceſſoribus Alexandri Magni.* Auctor Scholiorum in Ariſtophanis Aves: Καρδία πόλις Θρᾴκης, ἧς οἱ πολῖται Καρδιανοί. *Gebhard.* Alexander Myndius hanc civitatem in Eumenis gratiam immunem à tributis Philippum feciſſe ſcribit. *Longol.*

2 *Quibus Macedones florerent.*] Propter Philippum Amyntæ filium & Alexandrum Magnum, qui res omnium Macedonum maximas geſſerunt. *Lamb.* Vide Juſtinum lib. XXXIII. cap. 2.

3 *Domeſtico ſummo genere.*] Duris Samius ex aurigatione patrem ejus victum ſibi quæſiviſſe refert. *Longol.*

4 *Calliditate.*] Itaque Plutarch. eum πανοῦργον dicit fuiſſe. *Lambin.*

5 *Hic peradoleſcentulus.*] Annorum fere trium & viginti, ut infra ait: *Cum ab anno viceſimo, ut ſupra oſtendimus, &c.* Schott.

6 *Ad amicitiam acceſſit Philippi.*] Quam tenuit annos VII. Philippo mortuo eodem gradu fuit apud Alexandrum annos XIII. *Infra.* Ait Plutarchus, Philippum, cum per otium Cardiæ Eumenem ſtrenue inter reliquos pueros decertare, luctarique conſpexiſſet, pueri prudentia & fortitudine delectatum, eum ſibi deſumſiſſe. Verum alios probabilius dicere, Eumenem hoſpitii & amicitiæ paternæ cauſa à Philippo ad altiora provectum. *Mag.*

7 *Scribæ loco.*] Plutarchus ἀρχιγραμματέα, id ſonat, *ſcribarum principem & præfectum*, cum quo Rex omnia etiam graviſſima negotia communicabat, fuiſſe prodit: tales hodie *Cancellarios* vocant. *Longol.* Arrianus lib. v. γραμ-

multo apud Grajos honorificentius eſt, quam apud Romanos. Nam apud nos re vera, ſicut ſunt, [1] mercenarii ſcribæ exiſtimantur. At apud illos contrario, nemo ad id officium admittitur niſi honeſto loco, & fide, & induſtria cognita: quod neceſſe eſt omnium conſiliorum cum eſſe participem. Hunc locum tenuit amicitiæ apud Philippum annos ſeptem. [2] Illo interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Noviſſimo tempore [3] præfuit etiam alteri equitum alæ [4] quæ hetærice appellabatur. Utrique autem conſilio ſemper affuit, & omnium rerum habitus eſt particeps. [5] Alexandro Babylone 2
mortuo, [6] quum regna ſingulis familiaribus diſpertirentur,

γραμματέα appellat ſimpliciter: Θάψας δὲ, ὡς νόμος αὐτοῖς, τοὺς πλείστους, Εὐμένη τὸν γραμματέα ἐκπέμπει ἐς τὰς δύο πόλεις, τὰς συμπεφευγότας τοῖς Σαργάλοις, &c. *Lamb.* Qualis Amenides Darii apud Curtium lib. VII. cap. 3. Mullinus Alexandri apud eundem VIII. 11. Erantque ex amicis Regis, ut tradit Arrianus. De quibus diſertim Briſſonius lib. 1. & Caſp. Barthius in Adverſ. lib. 1. cap. 1.

1 *Mercenarii ſcribæ exiſtimantur.*] Loquitur Nepos de ejuſmodi ſcribis, qui hodie *ſecretarii*, in magnarum poteſtatum conſiliis habentur (nam quod ſecretarius, quivis mercenarius ſcriba & ſervilis operæ miniſter appellari cupit, abuſui vocis dandum, omnes ſcimus) ideo requirit ad hoc officium, 1. *familiæ honeſtatem*, 2. *ſpectatam induſtriam*, id eſt, ἐπιδεξιότητα ἐν ταῖς τῶν πράξεων ἐπιχειρήσεσι, promptitudinem exercitatam, qualis in rerum actu dextrè tractando laudatur. 3. *fidem.* Dignitatem officii oſtendit: 1. *honorificentiæ* titulo. 2. *gradu amicitiæ regiæ*, quæ majorum rerum miniſtris ſcil. tribuitur. 3. *intimæ familiaritatis* cum rege conſuetudine. Munus ipſum complectitur generali expreſſione. Scriba talis omnium conſiliorum eſt particeps. *Boeclerus.*

2 *Illo interfecto.*] A Pauſania. Vide infra *de Regibus*. Contigit illud Olympiad. CXI. anno 1. Eumenes autem regulis tutor datur Olymp. CXV. anno 1. *Chronolog.*

3 *Præfuit etiam alteri equitum alæ.*] *Alteræ* erat in Vet. Codice Giſanii & noſtro ἑταιρικῆς, ut *unæ* pro *uni* Lucretius dandi caſu, ut ibidem docuit Giſanius. *Schott.*

4 *Quæ hetærice appellabatur.*] Quaſi *ſocialis*, id enim vox ἑταιρικὴ ſonat. Longolius, *Eretrice* legit: ſic dictam fortaſſe exiſtimans, ab *Eretria* Euboeæ inſulæ oppido. Sed ego ejus lectionem, quod vetuſtis codicibus non aſſeratur, haudquaquam approbaverim. *Magius.* Meminerunt ejus plurimi Græcorum, Diodorus lib. XVIII. Arrianus lib. VI. de rebus geſtis Alexandri, & Harpocratio in voce πεζέταιρος. Atque ita vocabatur honoris cauſſa ala equitum apud Macedones, ab amicitia & veluti ſodalitate regia.

5 *Alexandro Babylone mortuo.*] Olympiad. CXIV. anno 1. Vide infra *de Regibus.*

6 *Cum regna ſingulis familiaribus diſpertirentur.*] Lege Joſephum Antiquit. lib. XII. cap. 1. Auctorem hiſtoriæ Machabæorum lib. 1. cap. 1. Juſtinum, Oroſium III. Arrianum, Dexippum

tur, & ſumma rerum tradita eſſet tuenda eidem, [1] cui Alexander moriens annulum ſuum dederat, Perdiccæ: ex quo omnes conjecerunt, [2] eum regnum ei commendaſſe, quoad liberi ejus in ſuam tutelam perveniſſent: (aberant enim [3] Craterus & [4] Antipater, qui antecedere hunc videbantur: [5] mortuus erat Hephæſtio, quem unum Alexander, quod facile intelligi poſſet, [6] plurimi fecerat) [7] hoc tempore data eſt Eumeni Cappadocia, ſive potius dicta.

Athenienſem de rebus poſt Alexandrum in Photii bibliotheca, & paſſim alios.

1 *Cui Alexander moriens annulum ſuum dederat.*] Juſtinus lib. 12. cap. 15. *Sexto die præcluſa voce, exemptum digito annulum Perdiccæ tradidit: quæ res gliſcentem amicorum diſſenſionem ſedavit.* Conſentit Lucianus in dialogo Diogenis & Alexandri: Dexippus apud Euſebium, Curtius, & reliqui. Ex hoc actu & aliis exemplis obſervat Kirchmannus in Cancellario IV. 2. priſcos principes ſigilli ſui cuſtodes ipſos fuiſſe. Hereditatis autem tranſmiſſæ indicium id habitum, ex Val. Max. VII. 8. 5. 8. & 9. Caſaubonus ad Suetonium Aug. 94. tradit, putatque id cauſſæ fuiſſe, cur Tiberio morienti Cajus anulum adimeret, apud Suetonium 73. Quod nec analogia privati juris caret, ut ſcilicet ita videretur totius patrimonii jus traditum, quomodo clavibus traditis mercium in horreis conditarum poſſeſſio tradita videtur. l. 44. de contrah. empt. Ergo Alexandri exemplo Auguſtus undecimo conſulatu ægrotans, Agrippæ annulum porrexit. apud Zonaram. Vide Kirchmann. de anulis cap. 22. Apud Saracenos idem obtinuit: unde *annulus Chalifatus* legitur apud Elmacin. II. 2. in cæde Alamini: Idque ſignum eſſe principatus apud Agarenos, ait Conſtant. Porphyrog. de adminiſtr. Imp. cap. 21. Et hæc quidem eſt communi Scriptorum calculo tradita narratio. *Freinshemius.* Diodor. Siculus lib. XVII. Πολλοῖς δὲ πόνοις, καὶ δειναῖς ἀλγηδόσι συνεχθεὶς Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ τὸ ζῆν ἀπέγνω, περιελόμενος τὸν δακτύλιον, ἔδωκε Περδίκκᾳ. Simile de Antiocho teſtatur auctor hiſt. Machab. lib. 1. cap. 6.

2 *Eum regnum ei commendaſſe.*] Dicitur ea ἐμφάσει, qua morituri neceſſitudines ſuas, aliaque amicis *commendare* dicebantur. Vide Briſſon. VII. Form. *Boecler.*

3 *Craterus.*] Quem φιλοβασιλέα cognominant Græci, ſicut Hephæſtionem φιλαλέξανδρον. Utrumque Alexander plurimum amabat. Curtius l. VI. cap. 8. *Erat Craterus regi carus in paucis, & ideo Philotæ ob æmulationem dignitatis adverſus.*

4 *Antipater.*] Iolai filius. De quo præter alios Polyænus lib. IV. Stratagematum.

5 *Mortuus erat Hephæſtio.*] Ad Ecbatana. *Ælian.* Var. VII. 8. Febricitans. *Curt.* X. 4. Mortem eam prædixerat Pythagoras vates apud *Appianum* de bello civil. lib. II. *Arrian.* VII. 3. & *Plutarch.* cap. 124.

6 *Plurimi fecerat.*] Ælian. Var. hiſt. XII. 7. *Alexander Achillis monumentum coronavit, Hephæſtion Patrocli: ſignificans, ſe ita charum Alexandro eſſe, ut Patroclus fuiſſet Achilli.* Atque ob ejus mortem Alexander incredibili affectus dolore, multa, quæ regiam majeſtatem minime decerent, admiſiſſe dicitur. *Curt. Plut. Lucan. Senec.* Miſerum etiam medicum, tanquam in curando negligentior fuiſſet, ſuſpendi juſſit. *Idem.*

7 *Hoc tempore data eſt Eumeni Cappadocia, ſive potius dicta.*] Item *Paphlagonia*

dicta. [1] Nam tum in hoſtium erat poteſtate. Hunc ſibi Perdiccas adjunxerat magno ſtudio, quod in homine fidem & induſtriam magnam videbat; non dubitans, ſi eum pellexiſſet, magno uſui fore ſibi in his rebus, quas apparabat. Cogitabat enim (quod fere omnes in magnis imperiis concupiſcunt) omnium partes corripere atque amplecti. Neque verò hoc ſolus fecit, ſed cæteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. [2] Primus Leonnatus [3] Macedoniam præoccupare deſtinaverat. Is multis magnis pollicitationibus perſuadere Eumeni ſtuduit, ut Perdiccam deſereret, ac ſecum faceret ſocietatem. Quum perducere eum non poſſet, interficere conatus eſt: & feciſſet, niſi ille clam noctu ex præſidiis ejus effugiſſet. [4] Interim conflata ſunt 3
illa bella, quæ ad internecionem poſt Alexandri mortem geſta ſunt, [5] omneſque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. Quem etſi infirmum videbat, quod unus omnibus reſiſtere cogebatur; tamen amicum non deſeruit, neque ſalutis quam fidei fuit cupidior. Præfecerat eum Per- [illegible] diccas

gonia cum ſubjecta mari Pontico regione, Trapezuntem uſque, ut ait Plutarchus. Juſtinus lib. XIII. Cappadociam cum Paphlagonia Eumeni datam fuiſſe ſcribit. Infra vero ipſi, præter provincias, quas acceperat, adjectas dicit, Paphlagoniam cum Caria, Lycia, & Phrygia. Quo in loco contextum corruptum eſſe ſuſpicor, atque ideo in verbis poſterioribus, pro *Paphlagonia, Lycaoniam* reſtituendam; quæ regio eſt in Aſia minore prope Lyciam, ut Ptolemæus lib. II. ſcriptum reliquit, eſtque ex aliis ſatis notum. *Magius.*

1 *Nam tum in hoſtium erat poteſtate.*] Neque enim ſuberat Macedonico imperio, quod Ariarathes rex tunc habebat. *Longol.* Plutarchus: *Α'ριαράθης γδ αὐτῆς ἐβασίλευεν. Lamb.* Quo interfecto, ademptæ provinciæ Nicanor quidam præficitur. Poſtremo Seleucus obtinuit.

2 *Primus Leonnatus.*] Eumi filius, Pellæus. *Arrian.* Ind. III. 12. Cui obtigerat Phrygia, quæ Helleſpontum attingit. Homo, ut eum Plutarchus nominat, *ἔμπληκτος, καὶ φορᾶς μεστὸς ἀβεβαίου, καὶ ὀξείας.* Fuerat autem unus ex Alexandri corporis cuſtodibus. *Lamb.*

3 *Macedoniam præoccupare deſtinaverat.*] Vide ſis Plutarchum.

4 *Interim conflata ſunt illa bella.*] His quæ poſtea narrantur, ingens lumen accendunt lib. XVIII. XIX. & XX. quos Diodorus Siculus conſcripſit de rebus poſt Alexandri mortem geſtis, ubi inter alia hanc poſtremam Alexandri vocem commemorat his verbis: *Ὅτι μέγαν ἀγῶνα αὐτῷ ἐπιτάφιον συνήσουσιν) πάντες οἱ προέχοντες τῶν φίλων.* Adde Arrianum, Dexippum, Photium, Curtium X. 9. Juſtinum, & alios.

5 *Omneſque concurrerunt.*] Et imprimis Craterus & Antipater, Græcia ſubacta, belloque Lamiaco confecto: & poſtea Antigonus. *Lambin.*

diccas [1] ei parti Aſiæ, quæ inter Taurum montem jacet atque Helleſpontum; & illum unum oppoſuerat [2] Europæis adverſariis. Ipſe Ægyptum oppugnatum adverſus Ptolemæum erat profectus. Eumenes, quum neque magnas copias neque firmas haberet, quod inexercitatæ, & non multo ante erant contractæ: adventare autem dicerentur. Helleſpontumque tranſiiſſe Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate, tum uſu belli præſtantes: Macedones vero milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim ſemper habiti ſunt fortiſſimi, qui ſummam imperii potirentur: Eumenes intelligebat, ſi copiæ ſuæ cognoſcerent, [3] adverſus quos ducerentur, non modo non ituras, ſed ſimul cum nuncio dilapſuras. Itaque hoc ejus fuit prudentiſſimum conſilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non poſſent: & his perſuaderet, ſe contra quoſdam barbaros proficiſci. Itaque tenuit hoc propoſitum, & prius in aciem exercitum eduxit, præliumque commiſit, [4] quam milites ſui ſcirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat, quam pe-
4 ditatu, quo erat deterior. Quorum acerrimo concurſu quum magnam partem diei eſſet pugnatum, cadit Crate-

rus

1 *Ei parti Aſiæ, quæ inter Taurum montem jacet, atque Helleſpontum.*] Bello contra Ptolemæum. Præfectus tunc erat Eumenes iſtarum copiarum, quæ in Armenia erant & Cappadocia. Plutarchus aperte: Ὁ Περδίκκας αὐτὸς ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύων, ἀπέδειξε τὸν Εὐμένη τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ δυνάμεων αὐτοκράτορα στρατηγόν. Armenia autem & Cappadocia Tauro monti junguntur. Curtius lib. VII. cap. 3. *Taurus ſecundæ magnitudinis mons committitur Caucaſo; à Cappadocia ſe attollens Ciliciam præterit, Armeniaque montibus jungitur.* Keuch.

2 *Europæis adverſariis.*] Cratero, & Antipatro, & Pithoni & Arridæo, Alexandri ex alia matre fratri; qui poſtea Philippus dictus eſt. *Lambin.*

3 *Adverſus quos ducerentur*] Ducebantur ſcilicet adverſus Craterum & Neoptolemum. Sed Eumenes ut ſuos milites celaret de Neoptolemo, non laborabat: hoc ſtudebat, ut neſcirent ſe adverſus Craterum duci. *Idem.*

4 *Quam milites ſui ſcirent.*] Miris hoc Eumenis conſilium laudibus effert Plutarchus. Sed idem ante hoc prælium aliud commemorat, in quo Neptolemus victus cum paucis equitibus fugerit. Lege etiam Diodorum lib. XVIII. Juſtinum XIII.

1 *Qui*

rus dux, & Neoptolemus, [1] qui ſecundum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrit ipſe Eumenes. [2] Qui quum inter ſe complexi in terram ex equis decidiſſent, ut facile intelligi poſſet [3] inimica mente contendiſſe, animoque magis etiam pugnaſſe, quam corpore, non prius diſtracti ſunt, [4] quam alterum anima reliquerit. Ab hoc [5] aliquot plagis Eumenes vulneratur: neque eo magis ex prælio exceſſit, ſed acrius hoſtibus inſtitit. Hic equitibus profligatis, interfecto duce Cratero, multis præterea & maxime nobilibus captis, pedeſtris exercitus, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non poſſet, pacem ab eo petiit. Quam quum impetraſſet, in fide non manſit, & ſe ſimul ac potuit, ad Antipatrum recipit. Eumenes Craterum ex acie ſemivivum elatum recreare ſtuduit. Quum id non potuiſſet, pro hominis dignitate, proque priſtina amicitia (namque illo uſus erat Alexandro vivo familiariter) amplo funere extulit, oſſaque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remiſit. Hæc dum apud Helleſpontum geruntur, [6] Perdiccas apud flumen Nilum * interficitur à Seleu- 5

1 *Qui ſecundum locum imperii tenebat.*] Nam ſiniſtro cornu præerat. Craterus autem dextro, ſummamque exercitus adminiſtrabat. Diodorus de utroque loquens, ait Neoptolemum Crateri juſſu, ſiniſtro cornu præfuiſſe: Πάντων δὲ συνθεμένων ἡγεμόνων, ἔταξε τὴν δύναμιν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αὐτὸς ἡγούμενος, τὸ δὲ εὐώνυμον τὴν ἡγεμονίαν παραδοὺς τῷ Νεοπτολέμῳ. lib. XVIII. Cæterum in Juſtino libro XIII. cap. 8. *Crateros* ſcribendum, ubi communi mendo *Polyperchon*; ut bene doctiſſimi Critici obſervarunt.

2 *Qui quum inter ſe complexi,*] Hoc Diodorus verbo Græco æque ſignificanti expreſſit, *συνεπλάκησαν ἀλλήλοις. Lambin.* Juſtinus XIII. 8. *Neoptolemus quoque cum Eumene congreſſus, diu mutuis vulneribus acceptis colluctatus eſt; in ſumma victus occumbit.* Hanc monomachiam pulchre depingit Plutarchus in vita Eumenis. *Longol.* Eſtque hæc tertia converſio, ut ibidem obſervat.

3 *Inimica mente contendiſſe.*] Diod. lib. XVIII. *Συμπλεκόμενοι τοῖς σώμασι καὶ παραβίας διαβιαστικὰς πραγμάτων ἀπεργαζόμενοι τοῖς θυμοῖς εἰς ἔλεγχον. Gebhard.*

4 *Quam alterum anima reliquerit.*] Neoptolemum. Qui poſt ſucciſum poplitem, altero genu niſus, altero debilis, valide adhuc Eumeni reſtitit. A quo tandem in collo vulneratus, cecidit, & exporrectus jacuit. *Plut. Diod.*

5 *Aliquot plagis Eumenes vulneratur.*] *Ἔτρωσε τὸν ἀντίπαλον εἰς τι τὸν βραχίονα, καὶ τοὺς μηροὺς τρισὶ πληγαῖς. Diodor.*

6 *Perdiccas apud flumen Nilum.*] Eſt veluti περίφραξις Ægypti, vix enim eam erat ingreſſus Perdiccas, cum per ſeditionem obtruncaretur. *Longol.* De miſerabili tranſitu Nili, quo Perdiccæ exercitus

[1] à Seleuco [2] & Antigono, rerumque ſumma [3] ad Antipatrum defertur. [4] Hîc qui deſeruerant, exercitu ſuffragium ferente, [5] capitis abſentes damnantur: in his Eumenes. [6] Hac ille perculſus plaga, non ſuccubuit, neque eo ſecius bellum adminiſtravit. Sed exiles res animi magnitudinem [7] etſi non frangebant, tamen imminuebant. Hunc perſequens Antigonus, quum omni genere copiarum abundaret, ſæpe in itineribus vexabatur, neque unquam ad manum accedere licebat, niſi hic locis, quibus multis poſſent pauci reſiſtere. Sed extremo tempore quum conſilio capi non poſſet, [8] multitudine circumventus eſt. Hinc tamen multis ſuis amiſſis ſe expedivit; [9] & in caſtellum Phrygiæ, quod

exercitus interiit, videndus Diodorus, XVIII.

* *Interficitur.*] De cujus morte, diſſentientes opiniones Diod. XIIX. 36. vide apud ipſum auctorem. Vide & Pauſaniam Atticis, & Oroſium III. 23. *Bongarſ.*

1 *A Seleuco.*] Antiochi F. Qui poſt Alexandri mortem in diviſione imperii Syria ac Babylone potitus fuit: ut tradunt Cedrenus, Arrianus, Diodorus, & alii. Eſtque Philopator cognominatus ad aliorum differentiam. Nec obſtat, quod Joſepho ſit Σωτὴρ, qui aliis Φιλοπάτωρ. Siquidem hæc elogia ab adulatoribus tam putida aſſentatione imponebantur, ut in contrariam partem plerumque ſint accipienda. *Keuchenius.*

2 *Et Antigono.*] Philippi regis notho. Cui Aſia minor per longum tempus fere paruit; cujuſque ἐπίσκοπος & curator factus fuerat.

3 *Ad Antipatrum defertur.*] Diodorus narrat, antequam hoc factum ſit, imperii ſummam & regum curationem Pithoni & Arridæo ſententia Ptolemæi & Macedonum delatam eſſe. *Lamb.*

4 *Hic, qui deſeruerant.*] *Hic*, id eſt, apud flumen Nilum. Alii libri habent; *Hi, qui deſeruerant*: Quam lectionem minus probo. Dixiſſet enim potius: *Ii, qui deſeruerunt*, vel, quod malim, *deſeruerant*. Idem.

5 *Capitis abſentes damnantur.*] Quinquaginta cum Eumene, in quibus erat & Alcetas Perdiccæ frater. *Diod.*

6 *Hac ille perculſus plaga.*] Cave cum Lambino mutes in *percuſſus*. Nam *percellere* eſt *pervertere* ac *perturbare*, καταπλήττειν. Cicero pro M. Marcello: *Quos amiſimus cives, eos Martis vis perculit, non ira victoriæ.* Gebhard.

7 *Etſi non frangebant.*] Quod vult Nepos, intelligit quoque Siracides cap. 38. Ἡ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν. *Idem.*

8 *Multitudine circumventus eſt.*] Immo proditione Apollonidæ. Sic enim Diodorus: Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀντίγονος διαπεμψάμενος πρὸς Ἀπολλωνίδην τινὰ τῶν ἱππέων ἀφηγούμενον παρ' Εὐμενεῖ. *Lambin.* Vide ſequentia.

9 *Et in caſtellum Phrygiæ, quod Nora appellatur.*] Plutarchus Noram in Cappadociæ ac Lycaoniæ confinibus eſſe dicit. Strabo lib. XII. juxta Taurum locat, & ſua ætate Neroaſſum arcem hanc fuiſſe appellatam ſcripſit. Huc ſe recepit Eumenes cum quingentis equitibus, peditibus vero ducentis, cum prius reliquos milites dimiſiſſet: quod ad conſervandam quidem manum perpaucos, ad occultandam autem fugam pernimios

quod Nora appellatur, confugit. [1] In quo quum circumſederetur, & vereretur, ne uno loco manens equos militares perderet, quod ſpatium non eſſet agitandi; callidum fuit ejus inventum, quemadmodum ſtans jumentum calefieri exercerique poſſet, quo libentius & cibo uteretur, & à corporis motu non removeretur. [2] Subſtringebat caput loro altius, quam ut prioribus pedibus plane terram poſſet attingere: [3] deinde poſt verberibus cogebat exultare, & calces remittere, qui motus non minus ſudorem excutiebat, quam ſi in ſpatio decurreret. Quo factum eſt, quod omnibus mirabile eſt viſum, ut [4] jumenta æque nitida ex caſtello educeret, quum complures menſes in obſidione fuiſſet, ac ſi in campeſtribus ea locis habuiſſet. Ea concluſione quotieſcunque voluit, & apparatum & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. Tenuit autem ſe uno loco, quandiu fuit hyems, quod caſtra ſub divo habere non poterat. Ver appropinquabat: [5] Simulata deditione, dum de conditionibus tractat, [6] præfectis Antigoni impoſuit, ſeque ac ſuos omnes extraxit incolumes. Ad hunc [7] Olympias, mater quæ fuerat Alexandri, quum 6
literas

mios intelligeret. Auctor Plutarchus. Juſtinus lib. XIV. id feciſſe Eumenem dicit, quia ſe obſidendum videret. *Mag.*

1 *In quo cum circumſederetur.*] Ab Antigono, qui duobus muris caſtellum circumſepſit. *Diod. Plut.*

2 *Subſtringebat caput loro.*] Plutarchus in vita callidum ejus conſilium paullo accuratius depingit. Meminit ejus rei etiam Frontinus, Strat. lib. IV. cap. 7. *Longol.*

3 *Deinde poſt verberibus.*] Editio Pariſienſis, *poſterioribus*. Quod non improbo. Sic enim Plutarchi hiſtoria de eodem Stratagem. Οἱ δὲ πιμπλάμενοι θυμοῦ καὶ ὀργῆς, τοῖς μὲν ὑπτίοις ἐνήλλοντο, καὶ διεσκίρτων σκέλεσι. Vide Frontinum lib. IV. cap. 7. *Keuch.*

4 *Jumenta æque nitida.*] *Nitida* opponit ſtrigoſis & mali habitus. *Nitida jumenta* non tam ἀπολελιπασμένα, quam λιπῶντα ſive λιπαρά. Et *nitor* Apuleio lib. X. Metamorph. eſt *pinguedo*, ſeu ut ipſe loqui amat, *pinguities*. Ovidius lib. 11. Metam.

Nitidam cape præmia vaccam.

Gebhardus.

5 *Simulata deditione.*] Juſtinus lib. XIV. Antigonum ab hac obſidione receſſiſſe ait, cum miſſa ab Antipatro Eumeni auxilia didiciſſet. Plutarchus, Antigono Noram obſidente, vita exceſſiſſe Antipatrum, aliamque ob cauſam hanc fuiſſe ſolutam obſidionem teſtatur. *Magius.*

6 *Præfectis Antigoni impoſuit.*] Hieronymo. *Plut.*

7 *Olympias.*] Filia Neoptolemi, regis Moloſſorum. Quæ Μυρτάλη prius appellata eſt. Conſule Juſtin. IX. 7. Atque hæc cauſa eſt, cur in Epiro tum temporis habitabat.

1 *Quoad*

literas & nuncios miſiſſet in Aſiam, conſultum utrum repetitum iret Macedoniam, (nam tum in Epiro habitabat) & eas res occuparet: huic ille primum ſuaſit, ne ſe moveret & exſpectaret, [1] quoad Alexandri filius regnum adipiſceretur. Sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium injuriarum oblivisceretur, & in neminem acerbiore uteretur imperio. Horum nihil ea fecit. [2] nam & in Macedoniam profecta eſt, [3] & ibi crudeliſſime ſe geſſit. Petivit autem ab Eumene abſente, ne pateretur Philippi domus & familiæ inimiciſſimos ſtirpem quoque interimere, ferretque opem liberis Alexandri. Quam veniam ſi daret, quamprimum exercitus pararet, quos ſibi ſubſidio adduceret. In quo facilius faceret, ſe omnibus præfectis, qui in officio manebant, [4] miſiſſe literas, ut ei parerent, ejuſque conſiliis uterentur. His verbis Eumenes permotus, ſatius dixit, ſi ita tuliſſet fortuna, perire bene meri-
7 tis referentem gratiam, quam ingratum vivere. Itaque copias contraxit, [5] bellum adverſum Antigonum comparavit:

1 *Quoad Alexandri filius.*] Ex Roxane ſuſceptus, cujus nomen quærit Lambinus, putatque ex Probi Phocione conjici poſſe, Philippum fuiſſe appellatum, Trogo autem Herculem nominari. At Herculem Juſtinus XI. 10. ex Barſine filium Alexandri facit. Quod agnoſcit ipſe Lambinus ex Diod. XX. 20. ad illum Probi locum in Phocione, nota 42. ubi verba auctoris: *cauſam apud Philippum regem verbo, re ipſa quidem apud Polyperchontem juſſus eſt dicere,* mavult accipere de Philippo Alexandri, ut ei videtur, filio, quam de Aridæo Philippo Alexandri fratre: ad quem tamen haud dubie pertinent. Verum autem nomen filio Roxanes fuit Alexander. Quod certum eſt ex Pauſaniæ Atticis & Bœoticis, item Dexippo apud Photium & Euſebium. Adde Porphyrium lib. x. cap. 6. Diodorum XIX. 115. *Freinshemius.* Verba Porphyrii apud Euſebium: *Κατέλιπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παῖδας, Ἡρακλέα τε ἐκ Μαρσίνης* (ſcribe *Βαρσίνης*) *τῆς Φαρναβάζου, Ἀλέξανδρόν τε ἐκ Ῥωξάνης τῆς Ὀξυάρτου τοῦ Βάκτρων βασιλέως.* Quam hic Pharnabazi filiam facit, Plutarch. cap. 36. & Eumene cap. 2. Artabazi. Arrian. VII. I. Darii regis. Sed in nomine conſentiunt. *Freinshem.*

2 *Nam & in Macedoniam profecta eſt.*] Lege Juſtin. lib. XIV. cap. 5. & 6.

3 *Et ibi crudeliſſime ſe geſſit.*] Nam cum principum paſſim cædes, muliebri magis, quam regio more feciſſet, favorem ſui in odium vertit. *Juſtin.* Confer Diodor. Siculum lib. XIX. 11. Pauſaniam in Atticis.

4 *Miſiſſe literas.*] Quarum formulæ & argumenta exſtant apud Diodorum lib. XIIX. & Plutarchum in Eumene: *Ἧκε δὲ καὶ παρ' Ὀλυμπιάδος αὐτῷ γράμματα, δεομένης καὶ λιπαρούσης βοηθεῖν τοῖς βασιλεῦσι καὶ ἑαυτῇ.* *Keuchen.*

5 *Bellum adverſum Antigonum.*] Olymp.

ravit: quod una erant Macedones complures nobiles. In his [1] Peuceſtes, qui corporis cuſtos fuerat Alexandri, [2] tum autem obtinebat Perſidem: & [3] Antigenes, cujus ſub imperio phalanx erat Macedonum. Invidiam verens (quam tamen effugere non potuit) ſi potius ipſe alienigena ſummi imperii potiretur, quam alii Macedonum, quorum ibi erat multitudo: [4] in principiis [5] nomine Alexandri ſtatuit taber-

Olymp. cxv. anno 4. Vide *Diod.* xix. 42. *Plutarch. Juſtin.* xiv. 1. 2. & ſeq.

1 *Peuceſtes.*] Qui in numerum corporis cuſtodum allectus fuerat ab Alexandro poſt victoriam Indicam, cum antea fuiſſet hypaſtis, id eſt, clypei gerulus, ut tradit Arrianus lib. vi. ſub extrem. ubi narrat idem, tum corporis cuſtodes, id eſt, σωματοφύλακας Alexandri fuiſſe ſeptem; Leonnatum Antei F. Hephæſtionem Amyntoris, Lyſimachum Agathoclis, Ariſtonoum Piſæi, qui omnes erant Pellæi: Perdiccam Orontæ, Ptolemæum Lagi, Pithonem Crateæ; ad quos acceſſiſſe Peuceſtem, quem cogitabat Alexander Perſidis ſatrapem conſtituere. *Lamb.* Meminerunt ejus Plutarch. Arrian. vi. 2. Diodor. xvii. 99. Curt. ix. 5. Julian. in Cæſaribus, & Plin. xxxiv. 8. qui ipſum *Alexandri Magni ſervatorem* appellat, Polyæn. & alii veterum.

2 *Tum autem obtinebat Perſidem.*] Cujus ſatrapa conſtitutus ab Alexandro. *Arrian.* vi. 5. Et in qua provincia poſtmodum remanſit. *Diodor.*

3 *Antigenes.*] Alii *Teutamus*, vel *Tentamus*. Quod eſt nugamentum Lambini, cum rectius legatur *Antigenes*. Nam hic Princeps phalangis erat; *Tentamus* ſecundum imperii gradum obtinebat. A Polyæno lib. iv. in Eumene com. 2. vocatur Τευταμίδης. Conſtabat autem ipſa phalanx ex viris delectis, robore & proceritate corporis eminentibus, qui argyraſpides ideo μεγίστων ἀνδρῶν à Polyæno appellantur. *Gebh.*

4 *In principiis.*] *Principia* heic pro loco accipiuntur caſtrorum Alexandri, ut bene notavit lib. iv. cap. 10. ſuarum Obſervationum eruditiſſim. *Gronovius.* ἐν στρατηγίῳ, Appianus, Ἀννιβ. Vel in loco principis in caſtris, videlicet, ἐν πραιτωρίοις, ἐν μέσῳ στρατοπέδῳ, in mediis caſtris, Polyænus. *Lamb.*

5 *Nomine Alexandri ſtatuit tabernaculum.*] Diſtingue duos mores circa Principum honores ſolitos uſurpari, quos multi perperam confundunt. Unus fuit, ut abſentibus aut mortuis ſella poneretur in theatro cum corona: cujus rei expreſſam ſimilitudinem vidimus in multis nummis. Dixit pridem de hoc Juſt. Lipſius ad ii. Annal. docte & accurate. Sed videntur Romani à Græcis id didiciſſe. Nam προεδρία merentibus illam, non ſolum decernebatur Athenis & in aliis urbibus Græciæ: ſed etiam poſteris ipſorum. Ad cujus rei memoriam primo inſtitutum, ut etiam mortuis ſellæ ponerentur. Deinde Reges ſibi & ſuis hunc honorem tribuerunt. Alter mos fuit, ut in pompa Circenſi, quam unus optime deſcribit Dionyſius Halicarnaſſ. lib. vii. cum ſimulachris Deorum, inferretur principis imago in thenſa & ferculo ſicut imagines Numinum. Res, ut puto, inaudita Romæ ante Cæſarem. Apud Græcos ſimile quid obſervamus. Athen. in enarratione pompæ Philadelphi: Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοὶ ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι, ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο στεφάνη χρυσῆ. ἐπ' ἄλλου δὲ κέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλου δὲ ἦν στέφανος χρυσοῦς, καὶ ἐπ' ἄλλου δὲ κέρας ὁλόχρυσον. ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος θρόνον, στέφανος ἐπέκειτο, ἐκ μυρίων κατεσκευασ-

tabernaculum, in eoque ſellam aneam cum ſceptro ac diademate juſſit poni, [1] eoque omnes quotidie convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur; credens, minore ſe invidia fore, ſi ſpecie imperii nominiſque ſimulatione Alexandri bellum videretur adminiſtrare: quod & fecit. Nam quum non ad Eumenis principia, ſed ad regia conveniretur, atque ibi de rebus deliberaretur; quodammodo latebat, quum tamen per eum unum gererentur omnia.

8 [2] Hic in Paratacis cum Antigono conflixit, non acie inſtructa, ſed in itinere: eumque male acceptum in Mediam hyematum coëgit redire. [3] ipſe in finitima regione Perſidis hyematum copias diviſit, non ut voluit; ſed militum id cogebat voluntas. [4] Namque illa phalanx Alexandri Magni quæ Aſiam peragraverat, deviceratque Perſas, inveterata cum gloria, tum etiam licentia non parere ſe ducibus, ſed imperare poſtulabat, [5] ut nunc veterani faciunt noſtri.

σκιὰς ἐστεμμένος χρυσῶν. Ait traductam inter res divinas, quas paullo ante commemoravit, ſellam Ptolemæi Soteris, cum corona aurea: nec non ſellas multas aliorum; quorum nomina exponit. Ubi vides non obſcurum veſtigium utriuſque moris ante expoſiti. *Caſaubon.* Adi Paſſchal. lib. x. cap. 10. de Corob.

1 *Eoque omneis quotidie convenire.*] Nam dedignabantur ad eum tanquam ad inferiorem accedere; & ipſe Eumenes erubeſcebat ante ipſorum fores conſpici. Plutarchus: Οὔτε ἐκείνων βαδίζειν βουλομένων πρὸς αὐτὸν, οὔτε αὐτὸς ἀξιῶν ἐπὶ θύραις ἑτέρων ὁρᾶσθαι. *Gebh.*

2 *Hic in Paratacis cum Antigono conflixit.*] Diodorus Siculus lib. XIX. *Inſtructus exercitus Antigoni adverſus Eumenem & Satrapas in Paratacis.* Stephano Παραιτακηνὴ πόλις Μηδίας. Ptolemæo *Parataceni* Mediæ accenſentur. Iſidorus Characenus *Secaſtenen* regionem & *Paratacenen* eandem ſtatuit; ἐντεῦθεν Σακαστηνὴ Σακῶν Σκυθῶν, ἡ καὶ Παραιτακηνή. *Salmaſ.*

3 *Ipſe in finitima regione Perſidis hyematum copias diviſit.*] Nihil heic ego muto, quamvis Lambinus malit, *in finitimam regionem*, & alii *dimiſit*. Utrique male. Nam nullum heic motum ad locum agnoſcet lector: & quamvis coëgerint milites, tamen ipſe diviſiſſe Eumenes intelligendus eſt, quia cum obſiſtere eorum licentiæ non poſſet, factus eſt comes, quo plus auctoritatis haberet. Ipſe Plutarchus vertit εἰς τὰ χειμάδια κατεσπείρησαν. *Gebhard.* Cæterum per finitimam regionem intelligenda eſt *Gabena*, ut Plutarchus & Diodorus appellant. Polyænus *Gabienam* vocat, eſtque in ſitu Mediæ, juxta Ptolemæum lib. VI.

4 *Namque illa phalanx Alexandri Magni.*] Argyraſpides. *Lambin. Mag.* Confer Juſtin. XII. 7. Curt. IV. 13. 14. Livium XXXVII. & alios. Simile quid inſtituit Imp. Alexander Severus apud Lamprid. in vita cap. 50.

5 *Ut nunc veterani faciunt.*] In quorum arrogantiam, faſtidium, importunitatem acriter invehitur Cicero Philipp. XI. cap. 14. 15. *Boecler.*

1 *Statuit*

noſtri. Itaque periculum eſt, ne faciant, quod illi fecerunt ſua intemperantia nimiaque licentia, ut omnia perdant, neque minus eos, cum quibus ſteterint, quam adverſus quos fecerint. Quod ſi quis illorum veteranorum legat facta, paria horum cognoſcat, neque rem ullam, niſi tempus, intereſſe judicet. Sed ad illos revertar. Hyberna ſumpſerant, non ad uſum belli, ſed ad ipſorum luxuriam, longeque inter ſe diſceſſerant. Hoc Antigonus quum comperiſſet, intelligeretque ſe parem non eſſe paratis adverſariis, [1] ſtatuit aliquid ſibi conſilii novi eſſe capiendum. Duæ erant viæ, quâ ex Medis, ubi ille hyemabat, ad adverſariorum hybernacula poſſet perveniri. Quarum brevior per loca deſerta, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam: cæterum dierum erat fere decem. Illa autem qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum, ſed erat copioſa; omniumque rerum abundans. Hac ſi proficiſceretur, intelligebat prius adverſarios reſcituros de ſuo adventu, quam ille tertiam partem confeciſſet itineris ſui: [2] ſin per loca ſola contenderet; ſperabat ſe imprudentem hoſtem oppreſſurum. [3] Ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres atque etiam culleos comparari. [4] Poſt hæc pabulum, præterea [5] cibaria cocta dierum decem, utque quam minime fieret ignis in caſtris.

1 *Statuit aliquid ſibi conſilii novi.*] Sic Diod. lib. XIX. Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Ἀντίγονος μὲν χειμάζων ἐν Γαδαμάλοις τῆς Μηδίας, καὶ θεωρῶν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀσθενεστέραν οὖσαν τῆς τῶν πολεμίων, ἐσπούδαζεν ἀνελπίστως αὐτοῖς ἐπιθέσθαι, καὶ καταστρατηγῆσαι. *Lambin.*

2 *Sin per loca ſola contenderet.*] Quæ paullo ante vocat *deſerta*. Διὰ τῆς ἐρήμου χώρας. Solitudinem hujus loci deſcribit Polyænus. *Gebhard.*

3 *Ad hanc rem conficiendam, imperavit quam plurimos utres atque etiam culleos comparari.*] Artis ſive ingenii remedium naturæ defectum ſupplet. Polyænus lib. IV. in Antigono Com. II. προστάξει δὴ ῥάψαι μυρίους ἀσκούς, καὶ πλῆσαι τούτους ὕδατος. Curt. lib. IV. cap. 63. *Aqua etiam defecerat, quam utribus cameli devexerant, & in arido ſolo ac fervido ſabulo nulla erat.* Idem.

4 *Poſt hæc pabulum.*] Καὶ κριθὰς τοῖς ἵπποις καὶ χιλὸν αὐτάρκη. *Idem.*

5 *Cibaria cocta.*] Decem dierum. σιτία δέκα ἡμέρων πέμψαντας ἔχειν. *Cocta cibaria* forte ἄπυρα, quæ igne non indigerent. Vide Polyæn. lib. IV. in Antiochi Seleuci F. Ἀντίοχος δὲ προστάξας ἄπυρα σιτία τεσσάρων ἡμερῶν κομίζειν. *Idem.*

caſtris. Iter quod habebat, omnes celat. Sic paratus, qua
9 conſtituerat, proficiſcitur. Dimidium fere ſpatium confecerat, [1] cum ex fumo caſtrorum ejus [2] ſuſpicio allata eſt [3] ad Eumenem hoſtem appropinquare. Conveniunt duces, quæritur quid opus ſit facto. Intelligebant omnes, tam celeriter copias ipſorum contrahi non poſſe, quam Antigonus adfuturus videbatur. Hic omnibus [4] titubantibus, & de rebus ſummis deſperantibus, Eumenes ait, ſi celeritatem velint adhibere, & imperata facere, quod ante non fecerint, ſe rem expediturum. Nam quod diebus quinque hoſtis tranſire poſſet, ſe effecturum, [5] ut non minus totidem dierum ſpatio retardaretur. Quare circumirent, ſuas quiſque copias contraheret. [6] Ad Antigoni autem refrenandum impetum tale capit conſilium: certos omittit homines ad infimos montes, [7] qui obvii eant itineri adverſariorum, hiſque præcepit, [8] ut prima nocte, quam latiſſime

1 *Cum ex fumo caſtrorum ejus*] Notanda eſt elegans vocis *cum*, & veluti tranſpoſita uſurpatio ad hunc modum: *Dimidium fere ſpatium confecerat, cum ex fumo caſtrorum ejus allata eſt ſuſpicio:* pro, *cum dimidium ſpatium confeciſſet, allata eſt ſuſpicio.* Boeclerus. Atqui non ex fumo, ſed ex fulgore hoſtium præſentiam conjectabant. Plutarch. Θαυμάσαντες τὸ τῶν πυρῶν πλῆθος. Nam etſi plana eſſet regio, per quam incedebat Antigoni miles: tamen circumdata erat collibus editis, ex quibus facile erat, quamvis longo intervallo, fulgorem ignium animadvertere. *Gebh.*

2 *Suſpicio allata eſt.*] A barbaris, qui ſpectantes totam regionem montes incolebant. Nuncium autem attulerunt Camelis curſoribus. Ubi notes, velim, quos ἱπποσπόρους καμήλους vocet, Diodoro dici δρομάδας. *Idem.*

3 *Ad Eumenem.*] Diodorus, *ad Eumenem & Peuceſtam.* Plutarchus, *ad Peuceſtam, qui propius ab hoſtibus aberat.* Lambin.

4 *Titubantibus.*] Ἀμηχανοῦσι ſive ἀθυμοῦσι. *Gebhard.* Nonius: *Titubare, trepidare.* Utitur Cicero Philipp. VIII.

5 *Ut non minus totidem dierum ſpatio.*] Plutarchus, Eumenem, ait, pollicitum; ſe hoſtibus ſtatim velocitatem repreſſurum, ut triduo exſpectatione tardius adventarent. *Mag.*

6 *Ad Antigoni refrenandum impetum.*] Celeritatem retardandam. *Refrenare impetum* videtur Plutarchus reddidiſſe ἐπιστήσειν τῶν πολεμίων τὸ τάχος. M. Tullius in Antonium: *Brutus Antonium invadentem in Aſiam à progreſſu arcuit, à reditu refrenavit.* Gebhard. *Ad Antigoni autem refrenandum impetum.*] *Refrenandum* tralate. Epicurus: οὐ γὰρ κατηνάλωνται αἱ τοιαῦται ἄτομοι, &c. Vide Giſan. ad Lucretium. *Kench.*

7 *Qui obvii eant itineri adverſariorum.*] Lambin. *erant.* Quod non perſuadet. Nam ex tabernaculis ſuis juſſit quoſdam procedere obviam adventantibus Antigoni militibus. *Idem.*

8 *Ut prima nocte, quam latiſſime poſſint, ignes faciant quam maximos.*] *Primam noctem* vocat, quam alii *primam vigiliam.* Antiquiſſimi νυχθήμερον diſtribuebant in partes octo, quarum quatuor

latiſſime poſſint, ignes faciant quam maximos, atque hos ſecunda vigilia minuant, tertia perexiguos reddant: & [1] adſimulata caſtrorum conſuetudine, ſuſpicionem injiciat hoſtibus, his locis eſſe caſtra, ac de eorum adventu eſſe prænunciatum: Idemque poſtera nocte faciant. Quibus imperatum erat, diligenter præceptum curant. Antigonus tenebris obortis ignes conſpicatur, credit de ſuo adventu eſſe auditum, & adverſarios illuc ſuas contraxiſſe copias. Mutat conſilium, & quoniam imprudentes adoriri non poſſet, flectit iter ſuum, & illum anfractum longiorem copioſæ viæ capit; ibique diem unum opperitur, ad laſſitudinem ſedandam militum, ac reficienda jumenta, quo integriore exercitu decerneret. Hic Eumenes callidum imperatorem [2] vicit conſilio, celeritatemque impedivit ejus, neque tamen multum profecit. Nam invidia ducum, cum quibus erat [3] perfidiaque militum Macedonum veteranorum, quum ſuperior prælio diſceſſiſſet, [4] Antigono

quatuor noctis erant, totidem diei. Et noctis quidem proprie appellabant vigilias, diei vero horas. Primam vigiliam cum Solis occubitu ordiebantur, ſecunda cum nocte media deſinebat, & ab ea deinde initium ſuum tertia, poſt hanc cum Solis ortu & diei quartam finiebant. Ex hac noctis diviſione orta eſt totuplex partitio vigiliarum militarium, Vegetio, aliiſque paſſim ſcriptoribus memorata. Sed apud Cenſorinum partes νυχθημέρου ſedecim ſunt, quas ad numerum duodenarium redegit Macrobius Saturnal. lib. I. cap. 3. Meminit & Alexand. Neapolitanus lib. IV. Genial. cap. 20. & lib. I. cap. 12. Cæterum cauſam, cur prima vigilia quam maximos ignes facerent, reddit Diodorus lib. XIX. Plutarchus ait, ἐν διαστήματι accenſos ignes fuiſſe; & addit continuo, Eumenem more στρατοπεδευόντων ſtratagema illud inſtituiſſe. Quibus conſentanea ſunt, quæ in eadem narratione commemorantur à Polyæno lib. IV. Stratagem. *Keuchen.*

1 *Adſimulata caſtrorum conſuetudine.*] Scilicet ignium faciendorum. De qua Lipſius in Milit. Romana. *Boecler.* Cur autem quarta vigilia nullos fieri voluerit ignes Eumenes, inquirendum eſt. Nam Epaminondas Sparta repulſus jubebat ſuos ἑωθινῆς φυλακῆς (quartam capio) πυρὰ καίειν ἐν τῇ παρεμβολῇ. Diodor. lib. XV. *Gebhard.*

2 *Vicit conſilio.*] Quod poſt cognovit ipſe Antigonus. Plutarch. Ἤδη καταστρατηγημένος ὑπὸ Εὐμένους. *Lamb.*

3 *Perfidiaque militum.*] Juſtin. lib. XIV. & Plutarchus in eodem Eumene, ad hoc facinus impulſos Argyraſpides dicunt, quo uxores, ac liberos, ſuaque quæ in prælio amiſerant, ab Antigono reciperent. *Mag.*

4 *Antigono eſt deditus.*] Olympiad. CXVI. anno I. *Chronol.* Apud Juſtinum lib. XIV. & Plutarchum extat expoſtulatio ejus ad milites, quos coarguit proditionis mirum in modum, virilis & acerba. *Longol.*

P 1 *Quum*

tigono eſt deditus, [1] quum exercitus ei ter ante ſeparatis temporibus juraſſet ſe eum defenſurum, nec unquam deſerturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quam eum non prodere. Atque hunc Antigonus, quum ei fuiſſet infeſtiſſimus, conſervaſſet, ſi per ſuos eſſet licitum, quod ab nullo ſe plus adjuvari poſſe intelligebat in his rebus, quas impendere jam apparebat omnibus. Imminebant enim [2] Seleucus, [3] Lyſimachus, [4] Ptolemæus, opibus jam valentes, cum quibus ei de ſummis rebus erat dimicandum. Sed non paſſi ſunt [5] hi, qui circa erant, quod videbant, Eumene recepto, omnes præ illo parvi futuros. Ipſe autem Antigonus adeo erat incenſus, ut niſi magna ſpe maximarum rerum

11 leniri non poſſet. Itaque quum eum in cuſtodiam dediſſet, & præfectus cuſtodum quæſiſſet, quemadmodum ſervari vellet; [6] ut acerrimum, inquit, leonem, aut ferociſſimum elephantum. nondum enim ſtatuerat, cum conſervaret necne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum, & qui propter odium [7] fructum oculis ex ejus caſu capere vellent, & qui propter veterem amicitiam [8] colloqui conſolarique cuperent. Multi etiam qui ejus formam cognoſcere ſtudebant, qualis eſſet, quem tamdiu, tamque valde timuiſſent, cujus in pernicie poſitam ſpem habuiſſent victoriæ. At Eumenes, quum diutius in vinculis eſſet, ait Onomarcho, penes quem ſumma imperii erat cuſto-

1 *Quum exercitus ei ter.*] Juſtinus *quater* dicit. *Mag.*

2 *Seleucus.*] Babyloniæ præfectus. *Lambin.*

3 *Lyſimachus.*] Cui Thracia erat tradita, cum regionibus finitimis. *Idem.*

4 *Ptolemæus.*] Ægypti ſatrapes, opinione hominum Lagi filius; re Philippi. *Lambin.*

5 *Hi, qui circa erant.*] Id eſt, *οἱ περὶ αὐτὸν*, ejus comites & familiares. *Idem.* Cicero modo Græce dicit, modo Latine. Meminit hujus loci *Caſaubonus* ad Suetonium lib. IV. cap. 10.

6 *Ut acerrimum, inquit, leonem.*] Sic Plutarchus: *Quærentibus autem iis, quibus cuſtodiendus Eumenes fuerat traditus, quomodo aſſervarent: ut elephantum, inquit, aut leonem.*

7 *Fructum oculis ex ejus caſu capere.*] Id eſt, nimium oculos paſcere. Contrarium eſt *oculis dolere.* Explicat Pet. Victorius lib. XI. Var. Lection. cap. 5. & Turnebus libro XI. cap. 1. Adverſar. *Schottus.*

8 *Colloqui.*] Legendum fortaſſe eſt, *alloqui.* id παρηγορεῖν, παραμυθεῖσθαι. *Lambin.*

Ut ſa

cuſtodiæ, ſe mirari, quare jam tertium diem ſic teneretur. non enim hoc convenire Antigoni prudentiæ, [1] ut ſic deuteretur victo, quin aut interfici, aut miſſum fieri juberet. Hic quum ferocius Onomarcho loqui videretur: *Quid tu?* inquit, *animo ſi iſto eras*, [2] *cur non in prælio occidiſti potius, quam in poteſtatem inimici venires:* Huic Eumenes, *Utinam quidem iſtud conveniſſet*, inquit, *ſed eo non accidit*, [3] *quod nunquam cum fortiore ſum congreſſus. Non enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi ſuccubuerit. Non enim virtute hoſtium, ſed amicorum perfidia* [4] *decidi.* Neque id falſum. nam & dignitate fuit honeſta, & viribus ad laborem ferendum firmis, neque tam magno corpore, [5] quam figura venuſta. De hoc Antigonus, quum ſolus conſtituere 12
non auderet, ad conſilium retulit. Hîc quum [6] plerique omnes primo perturbati admirarentur, non jam de eo ſumptum eſſe ſupplicium, à quo tot annos adeo eſſent male habiti, ut ſæpe ad deſperationem forent adducti, quique maximos duces interfeciſſet; denique in quo uno eſſet tantum, ut quoad ille viveret, ipſi ſecuri eſſe non poſſent: interfecto, nihil habituri negotii eſſent: poſtremo, ſi illi redderet ſalutem, quærebant quibus amicis eſſet uſurus;

1 *Ut ſic deuteretur victo.*] Unde, *ſe uteretur* Lambinus conformavit. Retineo tamen ſcriptorum codicum lectionem *deuteretur*, priſce quidem atque inuſitate pro *abuteretur*, ut *denaſci* veteres dicebant pro *mori*. Caſſius Hemina lib. II. Annal. *Quæ nata ſunt, ea omnia denaſci ajunt.* Schott.

2 *Cur non in prælio.*] Meminit Plutarchus ejuſdem quæſtionis & reſponſi in Vita Eumenis.

3 *Quod nunquam cum fortiore ſum congreſſus.*] Hunc quaſi morem Eumenes habuit, ut & imperaret juxta in acie, & pugnaret. Quo & Plutarchi obſervatio pertinere videri poteſt, cum Eumenem *φιλοπόλεμον καὶ φιλόνεικον* notat. Locus eſt ipſa comparatione ejus cum Sertorio. Nam eorum vitas commiſit. *Buchnerus.*

4 *Decidi.*] In hanc calamitatem incidi: dejectus de fortunâ meâ ſum. Nam *cadere* & *decidere* dicuntur, qui adverſam fortunam incurrunt. Vide Laberii Mimos. *Idem.*

5 *Quam figura venuſta.*] Πᾶν τὸ σῶμα διηρθρωμένος καὶ σύμμετρος. *Venuſtas* enim hic decentem membrorum inter ſe competentiam notat. Vide Plutarch. in Eumene. *Boecler.*

6 *Plerique omnes.*] Attica locutio. Priſcianus lib. XIIX. πλείονες δὴ πάντες τοῦτο λέγουσιν ἄνθρωποι. Vide Servium Æneid. I. pag. 181. A. Gellium Noct. Att. lib. VIII. cap. 12. *Keuchen.* Nearchus enim & Demetrius Antigoni F. & nonnulli alii Eumenem ſervari cupiebant: cæteri omnes necari volebant. *Lambin.*

rus; ſeſe enim cum Eumene apud eum non futuros: hic cognita conſilii voluntate, tamen uſque ad ſeptimum diem deliberandi ſibi ſpatium reliquit. Tum autem quum vereretur, ne qua ſeditio exercitus oriretur, vetuit ad eum quenquam admitti, [1] & quotidianum victum amoveri juſſit. Nam [2] negabat ſe ei vim allaturum, qui aliquando fuiſſet amicus. Hic tamen [3] non amplius quam triduum fame fatigatus, [4] cum caſtra moverentur, inſciente Anti-
13 gono [5] jugulatus eſt [6] à cuſtodibus. Sic Eumenes annorum quinque & quadraginta, quum ab anno vigeſimo (ut ſupra oſtendimus) [7] ſeptem annos Philippo apparuiſſet, & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuiſſet; in his uni equitum alæ præfuiſſet: poſt autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxiſſet, ſummoſque duces partim repuliſſet, partim interfeciſſet; captus non Antigoni virtute, ſed [8] Macedonum perjurio, talem habuit

1 *Et quotidianum victum amoveri.*] Sic Plutarchus: Ὡς δὲ οὖν ἔδοξε τῷ Ἀντιγόνῳ τὸν Εὐμένη κλείνειν, ἐκέλευσεν αὐτοῦ τὴν τροφὴν ἀφελεῖν. *Idem.* Similem viam ad mortem ſibi fecit Attic. De quo infra in vita ejus cap. 22. *Ernſt.*

2 *Negabat, ſe ei vim allaturum.*] Quaſi vis non eſſet, inedia ac fame hominem exhaurire. Certe in *l.* 1. *Cod. de cuſtod. reor.* inter crudelitatis exempla refertur. Rittershuſius in Nov. 12. 13. 3. nullum violentæ mortis genus fingi poſſe crudelius oſtendit, quam fame necare. *Loccenius.*

3 *Non amplius, quam triduum.*] Καὶ δύο μὲν, ἢ τρεῖς ἡμέρας ἄσιτος, οὕτω πρὸς τελευτὴν προσήγετο. *Lambin.*

4 *Cum caſtra moverentur.*] Αἰφνίδιον δ' ἀναζυγῆς γινομένης. *Idem.*

5 *Jugulatus eſt.*] Εἰσπέμψαντες ἄνθρωπον ἀποσφάττουσιν αὐτόν. *Idem.*

6 *A cuſtodibus.*] Quibus aſſignari eum, Antigonus præceperat. Vid Juſtinum XIV. 4.

7 *Septem annos Philippo apparuiſſet.*] Msc. Boecleri & quidam editi *paruiſſet*: Quod Magius corruptum putat. *Parere* tamen idem eſſe quod *apparere*, dudum eruditi moverunt. *Boſius.*

8 *Macedonum perjurio.*] A quo ipſe ſibi poſtea metuit Antigonus; quare eos callida ratione ſeparavit & quaſi ex oculis amovit. Polyæn. lib. IV. in Antigono Comm. 15. Ἀντίγονος τοὺς ἀργυράσπιδας, οἳ τὸν Εὐμένη δεσμώτην αὐτῷ παρέδωκαν, ἐτίμησε δωρεαῖς. Τὸ δὲ ἄπιστον αὐτῶν φυλαττόμενος, χιλίους μὲν αὐτῶν ἔδωκε συμμάχους εἶναι Σιγυρτίῳ τῷ σατράπῃ τῆς Ἀραχωσίας. Inquirendum eſt in verum nomen ejus Satrapis, qui Arachoſiis tunc præerat, & cui mille Argyraſpidum ſuppetias miſſi. A Polyæno appellatur Σιγύρτιος. Diod. lib. XIX. Σιβύρτιος μὲν, inquit, τῆς Ἀραχωσίας ἡγούμενος παρείχετο πεζοὺς μὲν χιλίους. Propius ad verum, & unde quoque de vitio liquet lectionis apud Polyænum τῆς Ἀραβίας. Plutarchus quoque corruptus hoc in nomine eſt: Τοὺς Ἀργυράσπιδας παρέδωκεν Ἰβυρτίῳ τῷ διοικοῦντι τὴν Ἀραχωσίαν. Neque non & Arrianus: Θέαυζο

buit exitum vitæ. De quo quanta fuerit omnium opinio eorum, qui poſt Alexandrum Magnum reges ſunt appellati, ex hoc facile poteſt judicari, [1] quod nemo Eumene vivo rex appellatus eſt, ſed præfectus. Iidem poſt hujus occaſum ſtatim regium ornatum nomenque ſumpſerunt: neque quod initio prædicarunt, ſe Alexandri liberis regnum ſervare, id præſtare voluerunt: & uno propugnatore ſublato, quid ſentirent aperuerunt. Hujus [2] ſceleris principes fuerunt Antigonus, Ptolemæus, Seleucus, Lyſimachus, Caſſander. Antigonus autem Eumenem mortuum [3] propinquis ejus ſepeliendum tradidit. Hi militari honeſtoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt, oſſaque ejus in Cappadociam [4] ad matrem atque uxorem liberoſque ejus deportanda curarunt.

Θόαντα δὲ σατραπεύειν τῆς ταύτης ἔταξε. Τούτου δὲ νόσῳ τελευτήσαντος Σιβύρτιος τὴν σατραπείαν ἐκδέξατο). Legendum apud iſtos omnes Σιβύρτιος. Fundum habeo hujus correctionis Q. Curt. lib. IX. cap. 53. *Propoſito igitur* (inquit) *regioni Siburtio (namque Memnon præfectus ejus nuper interierat morbo) in Carmaniam ipſe proceſſit.* Sciendum autem eſt ex lib. VII. cap. 16. Memnonem à Rege Arachoſiis prætorem datum quatuor millibus peditum & ſexcentis equitibus in præſidium relictis. Præterea Diodorus, ipſum, apud quem hujus purpurati nomen integrum reſtitit lib. XVIII. Καὶ Σιβυρτίῳ μὲν ἔδωκεν Ἀραχωσίαν καὶ Κεδρωσίαν. Denique Juſtin. l. XIII. c. 4. *Arachoſii Gedroſique Sibyrtio traduntur.* Gebhard.

1 *Quod nemo Eumene vivo rex appellatus eſt.*] Quia ipſe Eumenes rex erat: Quare à Suida vocatur βασιλεὺς Μακεδόνων. Et paullo poſt, ἀνὴρ ἐν μὲν τοῖς πλείστοις οὐδενὸς δεύτερος τῶν καθ' αὐτὸν, βασιλείων ἀξιούμενος. Vide ibidem plura. *Ernſtius.* Juſtinus XV. 2. 14. hoc eos non Eumenis, ſed potius verecundiæ gratia feciſſe ait. *Magius.*

2 *Hujus ſceleris principes.*] *Participes* ſcriptum in meo reperi, non male. *Schottus.*

3 *Propinquis ejus ſepeliendum.*] Propter amicitiam, quam olim cum Eumene vivo contraxerat. Διὰ δὲ τὴν προγεγενημένην φιλίαν. *Diodor.* XIX. Confer Plutarchum.

4 *Ad matrem, atque uxorem.*] Diod. Πρὸς τοὺς οἰκείους. Plutarch. Τῇ γυναικὶ, καὶ τοῖς παισί. Uxor erat Barſine, natione Perſica, Artabazi filia, ex qua filium Herculem ſuſcepit Alexander. Meminit Curt. X. 6. & alii. Sed apud Porphyrium corrupte legas Μαρσίνης pro Βαρσίνης.

PHOCION.

XIX.

1 [1]PHOCION Athenienſis, [2] etſi ſæpe exercitibus præfuit, ſummoſque magiſtratus cepit; tamen multo ejus [3] notior integritas eſt vitæ, [4] quam rei militaris labor. Itaque [5] hujus memoria eſt nulla, illius autem magna fama: [6] ex quo cognomine BONUS eſt appellatus. [7] Fuit enim perpetuo pauper, [8] quum ditiſſimus eſſe poſſet, propter fre-

1 PHocion.] Phoci filius. *Suidas* in *Φωκίων. Ernſt.* Sic quoque Ælianus Var. II. 16. Cochlearium fuiſſe patrem, teſtis idem XII. 43. ubi vide not. Cl. Schefferi. *Boſius.*

2 *Etſi ſæpe exercitibus præfuit.*] Quadragies & quinquies, auctore Plutarcho: cujus hæc verba ſunt: *Conſtat enim inter omnes, eum exercitui præfuiſſe quinquies & quadragies, cum ne ſemel quidem in comitiis interfuiſſet, ſed eum cives ſemper arceſſiviſſent, & ſuffragiis ſuis creaſſent.* Lambin.

3 *Notior integritas eſt vitæ.*] Valer. Maximus lib. V. cap. 3. *Phocion vero bis dotibus, quæ ad pacandum hominem potentiſſimæ judicantur, eloquentia & integritate inſtructiſſimus.* Hinc illa vox Demoſthenis concionantis: ἡ τῶν ἐμῶν λόγων σφῦρα καὶ κοπὶς ἔρχεται. Auctor Jamblichus apud Stobæum. *Keuchenius.*

4 *Quam rei militaris labor.*] Immo multas ejus res militiæ geſtas, & functiones imperatorias commemorat Plutarchus in Phocione. Et ejus uxor ornamenta ſua dicebat eſſe, Phocionis viri ſui conſilia factaque imperatoria, ut tradit Plutarchus ibidem, & refert principio libelli περὶ μουσικῆς. Quinetiam ætatis octogeſimum agens annum, exercitui præfuit, aut certe præeſſe juſſus eſt à populo, ut ex eodem Plutarcho intelligere licet, παραγγελ. πολιτ. *Lambin.*

5 *Hujus memoria eſt nulla.*] Reſpicit Nepos ætatem ſuam, qua Phocion tantum ob morum bonitatem notus erat; rerum bello ac pace præclare geſtarum nomine obſcurus. *Gebhard.*

6 *Ex quo cognomine Bonus eſt appellatus.*] Supra in Ariſtide: *Ut nunc cognomine Juſtus ſit appellatus.* Quod cognomen à virtutibus impoſitum. Mos paſſim obvius apud Græcos, Latinoſque, rarus primo honor & glorioſus, mox ridicula ſæpe ambitione vulgatus obſolevit. *Boeclir.* Χρηστὸς Græce dictus eſt, authore Suida, quod omnibus aliis magis quam ſibi eſſet utilis. Nam & in pecuniis largiendis liberaliſſimus fuit, & filias elocavit cum dote etiam pauperrimis quibuſque, modo eſſent frugi. Græca enim vox ἀπὸ τοῦ χρηστοῦ facta eſt. *Longol.* Val. Maximus: *Placidi & miſericordes & liberales, omnique ſuavitate temperati mores Phocionis, quos optime profecto conſenſus omnium bonitatis cognomine decorandos cenſuit.* Savaro.

7 *Fuit enim perpetuo pauper.*] Lege *Plutarchum* in libello περὶ φιλοπλουτίας. *Athenæum* lib. X. cap. 3. *Lucianum* in Jove Confutato, & paſſim alios.

8 *Quum ditiſſimus eſſe poſſet.*] Lambin. & Cod. Giſan. *diſtitiſſimus*: quomodo & Cicero I. de Divin. 36. *diſtitiſſimum*

ſrequentes delatos honores, poteſtateſque ſummas, quæ ei à populo dabantur. Hic quum [1] à rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret, legatique hortarentur accipere; ſimulque admonerent, ſi ipſe his facile careret, liberis tamen ſuis proſpiceret, quibus difficile eſſet in ſumma paupertate tantam paternam tueri gloriam: His ille, *Si mei ſimiles erunt*, *idem hic*, inquit, *agellus illos alet qui me ad hanc dignitatem perduxit: ſin diſſimiles ſunt futuri*, *nolo meis impenſis illorum ali augerique luxuriam.* Eidem quum 2
prope ad annum octogeſimum proſpera manſiſſet fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit ſuorum civium. [2] Primo cum Demade de urbe tradenda Antipatro conſenſerat, ejuſque conſilio Demoſthenes cum cæteris, qui bene de republica mereri exiſtimabantur, plebiſcito in exilium erant expulſi. Neque in eo ſolum offenderat, quod patriæ male conſuluerat, ſed etiam quod amicitiæ fidem non præſtiterat. Namque auctus adjutuſque à Demoſthene, eum, quem tenebat, aſcenderat gradum, [3] quum adverſus Charetem eum ſubornaret, ab eodem in judiciis, quum capitis cauſam diceret, defenſus aliquotiens, liberatus diſceſſerat. Hunc non ſolum in periculis [4] non defendit, ſed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine; quia [5] quum apud eum ſummum eſſet imperium populi, & Nicanorem Caſſandri præfectum inſidiari

tiſſimum fore prædictum eſt. Sic *divitior* apud eundem, Plautum, Lucretium, Martialem, Tacitum occurrit. *Boſius.*

1 *A rege Philippo munera magna pecuniæ.*] Plutarchus in apophth. & vita Phocionis, non Philippum, ſed Alexandrum Phocioni centum talenta dono miſiſſe dicit. Sic & Jamblichus ſcriptum reliquit in his, quæ de Pythagora memoriæ conſignavit. *Magius.* Adde Ælianum lib. 1. Var. Hiſtor.

2 *Primo cum Demade.*] Hiſtoriam fuſe narrant Diodorus Siculus lib. XIIX. & Plutarchus. Sed in Msc. Leidenſi eſt, *Primo quod cum Demade.* Quod probat Boſius.

3 *Quum adverſus Charetem eum ſubornaret.*] Vide quæ ad hunc locum notat Dionyſius Lambinus.

4 *Non defendit, ſed etiam prodidit.*] Quin etiam & patriam, ut mox: quare lege talionis nihil mirum, ſi ingratam erga ſe expertus eſt. De quo ſcelere Cicero 1. Officiorum, & Virgilius:

Vendidit hic auro patriam.

Schottus.

5 *Quum apud eum ſummum eſſet imperium populi.*] Plutarch. Στρατηγὸς καὶ ἄρχων, id eſt, *imperator*, ſeu *dux exercitus*;

diari [1] Piræeo Athenienſium [2] à Dercyllo moneretur; idemque poſtularet, ut provideret, ne commeatibus civitas privaretur: hic audiente populo, Phocion negavit eſſe periculum, ſeque ejus rei obſidem fore pollicitus eſt. [3] Neque ita multo poſt Nicanor Piræeo eſt potitus. Ad quem recuperandum, ſine quo Athenæ omnino eſſe non poſſunt, quum populus armatus concurriſſet, ille non modo [4] neminem ad arma vocavit, ſed ne armatis quidem præeſſe voluit.
3 Erant eo tempore Athenis duæ factiones; quarum [5] una populi cauſſam agebat, [6] altera optimatum. In hac erant Phocion & [7] Demetrius Phalereus. Harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur. [8] Nam populares Polyperchonti favebant, optimates cum Caſſandro ſentiebant. Interim à Polyperchonte Caſſander Macedonia pulſus eſt. Quo facto populus ſuperior factus, ſtatim duces adverſariæ factionis, capitis damnatos, patria propulit: [9] In his Phocionem & Demetrium Phalereum: deque ea re legatos

citus; & *archon*, hoc eſt, *prætor*. Lambinus. Erat enim archon, & quidem ante Archippum, niſi me conjectura fallit. Certe extremo vitæ tempore ſub calamitatem iſtam, archontem fuiſſe, Plutarchus tradit in ejus vita: Ὁ δ' εἰς πυλείδος ἀποκινδυνεύων σωτηρίαν, καὶ ταῦτα στρατηγὸς, καὶ ἄρχων, οὐκ εἰδὼς μὴ μεῖζόν τι παρασφαλείη, καὶ πρεσβύτερον τὸ πρὸς τοὺς πολίτας δίκαιον. Sed non diu magiſtratum illum tenuit, ut Plutarchus clare narrat; itaque amotus, ut videtur, Archippum ſibi ſubſtitutum habuit; cujus nomen etiam relatum in Faſtos. *Meurſius.*

1 *Piræeo Athenienſium.*] Videtur legendum, *Piræeo Athenienſium portui*: Vel delendum, *Athenienſium*. Veruntamen nihil mutare auſus ſum. *Lamb.*

2 *A Dercyllo.*] Quem Regis Antipatri nomine Attica tunc regio præfectum habebat. Plutarch. *Magius.*

3 *Neque ita multo.*] Locus hic abſque ulla difficultate per παρενθήκην ita legitur: *Neque ita multo poſt Nicanor Piræeo eſt potitus (ad quem recuperandum cum populus armatus concurriſſet, ille non modo neminem ad arma vocavit, ſed ne armatis quidem præeſſe voluit) ſine quo Athenæ omnino eſſe non poſſunt.* Ernſt.

4 *Neminem ad arma vocavit.*] Plutarchus vero ait, Phocionem tunc tumultuantem populum fruſtra conatum educere, & odio & contemptui omnibus fuiſſe. *Idem.*

5 *Una populi cauſſam agebat.*] Democratiæ ſtudebat. *Lambin.*

6 *Altera optimatum.*] Ariſtocratiæ. *Idem.*

7 *Demetrius Phalereus.*] De quo ſic Polyænus lib. IV. Κασσανδρίζων ἐτύγχανε, id eſt, *cum Caſſandro ſentiebat*, ſeu *faciebat*. Lambin. Eodem modo Demoſthenes φιλιππίζειν de Pythia dixit. *Keuchen.*

8 *Nam populares.*] Δημοκρατικοὶ, quos Plutarch. in Arato φιλοπολίτας vocat. *Boecler.*

9 *In his Phocionem & Demetrium.*] Plutarch. Callimedontem & Periclem vocat,

legatos ad Polyperchontem miſit, qui ab eo peterent, ut ſua decreta confirmaret. Hic eodem profectus eſt Phocion. quo ut venit, [1] cauſam apud Philippum regem verbo, re ipſa quidem apud Polyperchontem juſſus eſt dicere. Namque is tum regis rebus præerat. Hic quum [2] ab Agnonide accuſatus eſſet, quod Piræeum Nicanori prodidiſſet, [3] ex conſimili ſententia in cuſtodiam conjectus, [4] Athenas deductus eſt, ut ibi de eo legibus fieret judicium. Huc ubi 4
perventum eſt, quum propter ætatem pedibus jam non valeret, [5] vehiculoque portaretur, magni concurſus ſunt facti, [6] quum alii reminiſcentes veteris famæ, ætatis miſereren-

vocat, qui ex urbe tum profugere, quique paucorum dominationi una cum Phocione faverunt, & Antipatro ac regibus ſtuduerunt: populi vero opibus & potentiæ adverſati ſunt. Vide Diod. Sicul. lib. XIIX. cap. 65. cum ſeq. & Plutarchum. *Ernſtius.*

1 *Cauſam apud Philippum regem verbo.*] Philippum Aridæum intelligit Eurydices maritum, uxori & aliis monitoribus obnoxium. Suppeditat hic Princeps eximium vecordiæ ac ſtuporis exemplum, quem penes tantum umbra nominis, penes uxorem alioſque vis atque imperium. Juſtin. lib. XIV. cap. 5. *Interea Eurydice uxor Aridæi regis, ut Polyperchonta à Græcia redire in Macedoniam cognovit, & ab eo arceßitam Olympiadem, muliebri æmulatione perculſa, abutens valetudine viri; cujus officia ſibi vindicabat.* Non video autem cauſſam, cur mutato ordine malit Schottus: *Cauſam apud Philippum verbo quidem; reapſe apud Polyperchontem.* Gebhard.

2 *Ab Agonide.*] Exemplaria Mss. nonnulla, & Jenſonica quoque *Agnone* habent. Sed ex Plutarcho patet, legendum eſſe *Agnonide:* Qui fuit, ut ipſe ait, ſycophanta. Sane *Agnonis* hominis deliciis affluentis meminit Athenæus lib. XII. 18. *Mag.*

3 *Ex conſimili ſententia.*] Hæc eſt recepta vulgatorum lectio. In Sluiskenii Ms. *ex conſilii ſententia*, quod minus inficiandum. *Keuchenius.*

4 *Athenas deductus eſt.*] Ut ſcilicet cauſam capitis diceret, vide Diodorum lib. XVIII. & Plutarchum in Phocione. Obiter obſervabis, reos honoratiores Athenas miſſos fuiſſe, ut magiſtratibus traderentur, utque legitimis confectis, aut abſolverentur, aut addicerentur, quod & apud Romanos invaluit, not. ad Sidonium epiſt. 7. lib. VII. quibus moribus & Senatuſconſultis locum dedit in ſuis Capitularibus Carolus Magnus. *Savaro.*

5 *Vehiculoque portaretur.*] Plutarch. Ἐφ' ἁμάξαις κομιζομένων αὐτῶν. Hic tamen non propter infirmitatem pedum ſic vectos eſſe ſignificat, ſed contumeliæ cauſa. *Lambin.*

6 *Quum alii reminiſcentes veteris famæ, ætatis miſererentur: plurimi vero ira exacuerentur.*] Duplex iſtud hominum genus, hinc miſerantium, inde inſultantium in omnibus talibus caſibus ſe exhibet. Tacit. lib. XII. cap. 47. *Mox vulgus duro imperio habitum probra ac verbera intentabat: & erant contra, qui tantam fortunæ commutationem miſerarentur.* Ad prius membrum Taciti illuſtrandum ſpectat locus Diod. l. XVIII. Τὸ γὰρ ἐν ταῖς εὐτυχίαις σιωπώμενον μῖσος, ὅταν ἐκ μεταβολῆς ἐνεργῇ ταῖς ὀργαῖς, ἀποθηριοῦται πρὸς τοὺς μισουμένους. De fato Phocionis Valer. lib. 5. cap. 3. Extern. 3. *Gebhard.*

rerentur; plurimi vero ira exacuerentur propter proditionis ſuſpicionem Piræei: maximeque quod [1] adverſus populi commoda in ſenectute ſteterat. [2] Qua de re ne perorandi quidem ei data eſt facultas, & dicendi cauſam. Inde judicio, [3] legitimis quibuſdam confectis, damnatus, [4] traditus eſt undecimviris, quibus ad ſupplicium, more Athenienſium, publice damnati tradi ſolent. Hic quum ad mortem duceretur, obvius ei fuit [5] Emphyletus, quo familiariter fuerat uſus. Is quum lacrymans dixiſſet, *O quam indigna perpeteris Phocion!* huic ille, *At non inopinata*, inquit, [6] *hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt*

1 *Adverſus populi commoda.*] Ita τὸ κοινῇ συμφέρον in Democrat. vocatur. *Boecler.*

2 *Qua de re ne perorandi.*] Quomodo plerique, præſertim boni, præpoſterum illud populi judicium tulerint, è Diodoro petendum eſt. Ex eodem conſtat, proditos Athenienſes fuiſſe à Polyperchonte. *Ernſt.*

3 *Legitimis quibuſdam confectis.*] Quæ lege ad accuſandum & audiendum reum, nec non reliquum judicii ordinem ſunt conſtituta. Cicero ad Antonium: *Cedo illa legitima, quæ Conſules populum jure rogaverunt.* Gebhard.

4 *Traditus eſt undecimviris.*] Undecim viri de quibus hic Probus, quos Julius Pollux τοὺς ἕνδεκα dici ſolitos arguit, quoſque etiam νομοφύλακας atque ἐπάρχους Græci appellabant; Triumviris Romanorum capitalibus erant non abſimiles, ut Budæus in poſter. annot. ad ff. obſervatum reliquit. Horum erat officium (ut ex multis, quæ legi, pauca afferam) delinquentes facinoroſoſque homines comprehendere, in carcerem conjicere, & capitis damnatos ad ſupplicium ducere. *Magius.* Lege *Demoſthenem* κατὰ Τιμοκρ. & κατὰ Ἀριστογείτονος. *Platonem* in Phædone, *Ariſtotelem* lib. VI. cap. ultimo, de optima adminiſtrandæ reipubl. forma, & alios. Sane quantum ad horum electionem attinet, *Decemviri* (ut Pollux ait) *ſinguli, à ſingulis tribubus cooptari ſolebant*; quorum numerum augebat γραμματεὺς, id eſt, *ſcriba*, ut hoc pacto undecim eſſent & dicerentur. Plura de XI *Viris* doctus quidam Auctor magni apud Gallos nominis, in libello, quem de Athenienſium Magiſtratibus conſcripſit. *Magius.*

5 *Emphyletus.*] Vidit primum Longolius σφάλμα hic Auctoris hærere. qui ex ἐμφύλιός τις apud Ariſtidem nomen proprium cuderit. Tentabam equidem, audendum eſt enim, *Euippum* reponere, Plutarchi auctoritate, qui non diſſimile refert in apophth. & vita Phocionis, ſed in qua vitioſe Θούδιππος cudatur. Hic enim una capitis damnatus, cum quiritaretur, attrita cicuta injuſte ſe ad mortem adigi, σὺ δ' ἀγαπᾷς, εἶπεν, ὦ Εὔιππε μετὰ Φωκίωνος ἀποθανούμενος; *cum Phocione mori detrectas?* Refert & Ælianus lib. XIII. cap. 41. *Schottus.* Item Seneca conſolatione ad Helviam cap. 13. ſed ſub perſona Ariſtidis, quem correxit ibidem Juſtus Lipſius.

6 *Hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt Athenienſes.*] Quorum catalogum contexit Lucianus in dialogo, *De non temere credendo calumniæ.* Idem meminit mortis Phocionis in *Iove Confutato.* Adde Dion. Pruſæum Orat. 73.

runt Athenienſes. In hoc tantum fuit odium multitudinis, [1] ut nemo auſus ſit eum liber ſepelire. Itaque à ſervis ſepultus eſt.

1 *Ut nemo auſus ſit eum liber ſepelire.*] Quia lege Attica non concedebatur proditionis damnatos ſepelire, in Themiſtocle in fine: præter Diodorum & Plutarchum Valerius lib. v. cap. 3. *Phocion non tantum eculeo ab Athenienſibus impoſitus eſt; ſed certe poſt obitum nullam Atticæ regionis, quæ oſſibus ejus injiceretur, glebulam invenit; juſſus extra fines projici, intra quos optimus civis vixerat.* Savaro. Vide Alex. ab Alex. libro VI. cap. 14. Genial. dierum.

TIMO-

TIMOLEON.

XX.

1 [1]TIMOLEON Corinthius. Sine dubio magnus omnium judicio hic vir extitit. Namque huic uni contigit, quod neſcio an ulli, ut patriam, in qua erat natus, [2] oppreſſam à tyranno liberaret; & à Syracuſis, quibus auxilio erat miſſus, inveteratam ſervitutem depelleret, totamque Siciliam multos annos [3] bello vexatam, à barbariſque oppreſſam, ſuo adventu [4] in priſtinum reſtitueret. Sed in his rebus non ſimplici fortuna conflictatus eſt: &, id quod difficilius putatur, multo ſapientius tulit ſecundam quam adverſam fortunam. Nam quum frater ejus Timophanes [5] dux à Corinthiis delectus, tyrannidem [6] per milites mercenarios occupaſſet, particepſque regni poſſet eſſe: tantum afuit à ſocietate ſceleris, ut antetulerit ſuorum civium libertatem fratris ſaluti, & patriæ legibus

1 T*imoleon.*] In Plutarchi codicibus *Timoleon* ſcriptum video ἀπὸ τῆς τιμῆς. In noſtris libris editis & Giſanii Lucretiano Indice *Thymoleon* ἀπὸ τοῦ θυμοῦ. Quaſi leonino animo, id eſt, excelſo præditus. De hoc præter Plutarchum ac Diodorum Polybius lib. II. & XI. Livius lib. XXXV. & XXXIX. Pauſanias in Arcadicis. *Schottus.* Apud Ariſtophanem Ranis act. IV. ſcen. 2. ſcriptum eſt Θυμολέων. *Gebhard.* Timoleontis autem pater fuit Timenætus, auctore Diodoro Siculo lib. XVI. ſed, ut vult Plutarchus in Timoleonte, Timodemus: mater autem Demariſte. *Lambin.*

2 *Oppreſſam à tyranno.*] A fratre majore natu, Timophane. *Idem.*

3 *Bello vexatam.*] Quod geſtum eſt à Carthaginienſibus partim adverſus tyrannum Dionyſium majorem, duce Dione: & Dione interfecto, Callippum, qui menſeis XIII. tyrannidem obtinuit, ut narrat Diodor. lib. XVI. & Callippo ſubacto, Hipparinum Dionyſii F. qui annos duos imperio paterno potitus eſt: deinde Dionyſium ipſum, qui imperium amiſſum recuperavit. *Lambin.*

4 *In priſtinum reſtitueret.*] Eleganter. Vulgo *ſtatum* addunt. *Gebhard.*

5 *Dux à Corinthiis.*] In bello adverſus Argivos & Cleonæos. *Lambin.*

6 *Per milites mercenarios.*] Corinthii veriti, ne idem ſibi accideret, quod & antea, Corintho amiſſa, & à ſociis ipſis occupata, quadringentos milites mercenarios alere decreverunt, quibus Timophanem præfecerunt. Ille autem rebus omnibus honeſtis & juſtis neglectis ac deſpectis, confeſtim ea ad exitum perduxit, quibus civitatem in ſuam poteſtatem redigere poſſet; & multis civibus principibus ac primariis indicta cauſa necatis, ſe ipſe tyrannum conſtituit. *Idem.*

I *Per*

bus obtemperare ſanctius duxerit quam imperare patriæ. Hac mente [1] per aruſpicem [2] communemque affinem, cui ſoror ex iiſdem parentibus nata, nupta erat: [3] fratrem tyrannum interficiendum curavit. Ipſe non modo manus non attulit, ſed ne aſpicere quidem fraternum ſanguinem voluit. Nam dum res conficeretur, procul in præſidio fuit, ne quis ſatelles poſſet ſuccurrere. Hoc præclariſſimum ejus facinus non pari modo probatum eſt ab omnibus. Nonnulli enim læſam ab eo pietatem putabant, & invidia laudem virtutis obterebant. Mater vero poſt id factum neque domum ad ſe filium admiſit, neque aſpexit, quin eum fratricidam impiumque deteſtans compellaret. Quibus verbis adeo eſt commotus, [4] ut nonnunquam vitæ finem facere voluerit, atque ex ingratorum hominum conſpectu morte decedere. Interim Dione Syracuſis interfe- 2
cto, Dionyſius rurſus [5] Syracuſarum potitus eſt. Cujus adverſarii opem à Corinthiis petiverunt, ducemque, quo in bello uterentur, poſtularunt. Huc Timoleon miſſus, incredibili felicitate Dionyſium tota Sicilia depulit. Quum interficere poſſet, noluit, [6] tutoque, ut Corinthum perveni-

1 *Per aruſpicem.*] Huic Theopompus oomeo imponit Satyro, Ephorus & Timæus Orthagoræ. Ego illi Satyri nomen fuiſſe proprium puto, Orthagoræ vero adjectitium laudis cauſa, quod vera ex aruſpicina reſponderet. *Longol.*

2 *Communemque affinem.*] Hunc Æſchylum vocat Plutarchus, & uxoris Timophanis fratrem fuiſſe dicit. De hoc Thymoleontis pio ſimul atque impio facinore, idem Plutarchus in Politicis mentionem facit. *Mag.*

3 *Fratrem tyrannum interficiendum curavit.*] Juſtam ceoſens injuſte imperium aut tyrannidem occupantis interfectionem, ex veteri lege Rhadamanti, & pluribus Græcorum, de quibus Grotius de Jur. Bell. & Pac. lib. I. cap. 4. 17. *Loccenius.* Adde judicium Clapmarii de Arcanis Rerump. IV. 20.

4 *Ut nonnunquam vitæ finem facere voluerit.*] Inedia ſe exſtinguere. Plutarchus: Ὥρμησε μὲν ὡς διαφθερῶν ἑαυτὸν ἀπέχεσθαι τροφῆς. Sed mollem animum illum dicas, qui præclariſſimi facinoris ſibi conſcius abſurdiſſimo mulierculæ judicio tantopere conturbaretur. *Gebhardus.* Eratque hoc Stoicorum artificium. Vide *Ernſtium*, in Introductione ad veram vitam, cap. 22.

5 *Syracuſarum potitus eſt.*] Ita tamen ut Iceta tyrannus Acradinam & Neapolim teneret, Dionyſius Inſulam: ut tradit Diodorus lib. VI. *Lambin.*

6 *Tutoque ut Corinthum perveniret.*] Ubi ludum Dionyſios aperuit. Vide proverbium, *Dionyſius Corinthi*, & Plutarch. in Timoleonte de dictis factiſque etiam Dionyſii. *Schottus.* Extat in Cicerone ad Attic. IX. 9. Quintil. VIII. 6. Laërtii Platone, Valer. Max. lib. VI. 9. aliis.

1 *Eam-*

veniret, effecit, quod utrorumque Dionyſiorum opibus Corinthii ſæpe adjuti fuerant. Cujus benignitatis memoriam volebat exſtare, [1] eamque præclaram victoriam ducebat, in qua plus eſſet clementiæ quam crudelitatis. Poſtremo, ut non ſolum auribus acciperetur, ſed etiam oculis cerneretur, quem, & ex quanto regno ad quam fortunam detruſiſſet. Poſt Dionyſii deceſſum, [2] cum Iceta bellavit, qui adverſatus fuerat Dionyſio, quem non odio tyrannidis diſſenſiſſe, ſed cupiditate, indicio fuit, quod ipſe, expulſo Dionyſio, imperium dimittere noluit. [3] Hoc ſuperato Timoleon [4] maximas copias Carthaginenſium [5] apud Crimeſſum

1 *Eamque præclaram victoriam ducebat.*] Vulgati, *& quod eam præclaram victoriam ducebat.* Platonis eſt ſententia lib. 1. de Leg. initio, maximam eſſe victoriam ſeipſum vincere, & in adverſis animo non demiſſo, nec in ſecundis elato eſſe: *Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.* *Schottus.*

2 *Cum Iceta bellavit.*] Cum ſpiritu *Hicetam* in Diodoro & Gemiſto Plethone editur: membranæ enim *Hecatam* præferunt, depravate ut opinor. *Idem.* Erat hic unus ex amicis Dionis. *Ernſt.* *Cum Iceta.*] Monuit Schottus *Hicetam* ex Diod. & Gemiſto Plethone legendum. Qui Ciceroni *Nicetas* corrupte, ut opinor, ex aſpiratione in literam *n* verſipellem facta. Nam Græcis communiter *Ἱκέτας Συρακούσιος*. Diog. Laërt. in Philolao. *κατὰ κύκλον τὴν γῆν κινεῖσθαι πρῶτον εἰπεῖν, οἱ δὲ Ἱκέταν Συρακούσιον φασί.* Vide Turnebum lib. XVI. cap. 18. Adv. *Icetas* autem pro *Hicetas*; ut *Iphicrates*, Hiphicrates; *Iſter*, Hiſter; *Ageſilaus*, Hageſilaus, & alia in Excerptis. *Keuch.*

3 *Hoc ſuperato.*] Id eſt, arcem relinquere coacto & ex arce depulſo, idque nullo ex Corinthiis vulnerato, ut tradit Plutarchus. Sed Diodorus lib. XVI. narrat, Timoleontem cum Iceta pactionem feciſſe, & tranſegiſſe. Sic enim ille: *Ἔχων δὲ πόλεμον πρὸς Ἱκέταν, διελύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ προσλαβόμενος τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατιώτας, οὐ μετρίως ηὔξησε τὴν ἰδίαν δύναμιν.* Sed quæ hic à Probo dicuntur, referenda ſunt ad ea, quæ poſtea conſecuta ſunt. Nam Icetam etiam Diodorus tradit aliquando à Timoleonte eſſe ſuperatum, & honore ſepulturæ affectum. *Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἱκέταν καταπολεμήσας ἔθαψε.* Plutarchus quoque narrat, eum Timoleonte vivo captum una cum filio, eoſque, ut tyrannos & proditores, ſupplicio eſſe affectos. Eſt autem hic Icetas is, qui Areten Dionis uxorem, & ſororem Ariſtomacham, & filium adhuc puerum, vivos merſerat. *Lambin.*

4 *Maximas copias.*] Peditum ſeptuaginta millia: equitum & curruum bellicorum circiter decem: naves longas ducentas: onerarias, quæ partim equos, partim tela, partim frumentum & cetera id genus, portabant; plures mille: ut tradit Diod. eodem libro, cum quo congruit & Plutarchus, quod ad peditum numerum attinet: nam de cetero apparatu nullum apud illum verbum. *Idem.*

5 *Apud Crimeſſum.*] *Criniſſum* exemplar ſcriptum habet. Sed *Crimeſum* ex Plutarcho reſtituendum. *Long.* Qui hunc fluvium *Κρίμησον* appellat. Ex Diod. lib.

meſſum flumen fugavit, ac ſatis habere coëgit, ſi liceret
Africam obtinere, qui jam complures annos poſſeſſionem
Siciliæ tenebant. [1] Cepit etiam Mamercum Italicum du-
cem, hominem bellicoſum & potentem, qui tyrannos ad-
jutum in Siciliam venerat. Quibus rebus confectis, quum 3
propter diuturnitatem belli non ſolum regiones, ſed etiam
urbes deſertas videret; conquiſivit quos potuit, primum
Siculos, [2] deinde Corintho arceſſivit colonos, quod ab his
initio Syracuſæ erant conditæ. Civibus veteribus ſua re-
ſtituit, novis [3] bello vacuefactas poſſeſſiones diviſit; ur-
bium mœnia disjecta, fanaque deleta refecit; civitatibus
[4] leges libertatemque reddidit; ex maximo bello tantum
otium toti inſulæ conciliavit, ut hic conditor urbium ea-
rum, non illi qui initio deduxerant, videretur. [5] Arcem
Syra-

lib. XIX. fere in principio (nam lib. XVI. ubi hac de re agitur, hunc fluvium nomine generis appellat, fluvium) *Cremiſſum.* Sic enim ille illo loco: καθ' ὃν δὴ χρόνον Τιμολέων μὲν ὁ Κορίνθιος νικήσας τὴν ἐπὶ τοῦ Κρημισσοῦ μάχην, τοὺς Καρχηδονίους, μετέδωκε τῆς ἐν Συρακούσαις πολιτείας πᾶσι τοῖς βουλομένοις, &c. *Lambin.* Ex Dionyſ. Halicarn. lib. I. Strabone VI. & Suida, patet legendum eſſe *Crimiſum* per ἰῶτα. Apud Lycophronem vero, & Zezem ejus interpretem vox *Crimiſſus*, duplici Σ. quod & Xylander obſervavit, ſcripta reperitur. *Magius.*

1 *Cepit etiam Mamercum.*] Plutarchus hunc Cataniæ fuiſſe Tyrannum, ſcriptum reliquit. *Mag.* Vide Polyænum lib. Stratagematum. Commemorat & hunc Mamercum Diodorus lib. XVI. ubi tamnn mendoſe legitur Μάρκος, pro Μάμερκος. *Lambin.*

2 *Deinde Corintho arceſſivit colonos.*] Qui erant numero 5000. *Diodorus:* ὑπεδέξατο δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Κορινθίων ἐκπεμφθέντας οἰκήτορας φιλοφρόνως ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακισχιλίους.

3 *Bello vacuefactas poſſeſſiones.*] Uſus eſt hac voce ſupra in Cimone, itemque Cicero Catilinar. I. Hoc Juriſconſultis eſt *in vacuum venire*, cum neglecta poſſeſſio atque deſerta eſt, præſertim longioris temporis præſcriptione. *Schottus.*

4 *Leges libertatemque reddidit.*] Αὐτονομίαν, καὶ δημοκρατίαν. *Lambin.*

5 *Arcem Syracuſis.*] Exſtat de arcibus elegans Demetrii Pharii dictum apud Strabonem lib. VIII. ubi tamen male *Phalereo* tribuitur, ut docuit Pet. Victorius lib. XX. Var. Lection. cap. 4. *Schott.* Ex quatuor veluti urbibus Syracuſas conſtare, ſcribit Cicero, quæ appellantur Inſula, Acradina, Tyche, & Neapolis. Inſula autem potiius Timoleon & caſtellis, quæ antea Dionyſio parebant; arces adverſus eam comparatas, certaque τὰ τυραννεῖα ἐκ θεμελίων demolitus eſt. Diodorus Siculus, cujus hiſtoriam Nepos continuo ſequitur: Τιμολέων δὲ παραλαβὼν τὴν νῆσον, καὶ φρούρια τὰ Διονυσίου (majori) πρότερον ὑπάρχοντα, τὰς μὲν κατὰ τὴν νῆσον ἀκροπόλεις, καὶ τὰ τυραννεῖα κατέσκαψε, τοῖς δὲ φρουρίοις ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν. Vide ſequentia. *Keuchen.*

1 *Calli*

Syracuſis, quam munierat Dionyſius ad urbem obſidendam, à fundamentis disjecit; [1] cætera tyrannidis propugnacula demolitus eſt, deditque operam, ut quam minime multa veſtigia ſervitutis manerent. Quum tantis eſſet opibus, ut etiam invitis imperare poſſet, tantum autem haberet amorem omnium Siculorum, ut nullo recuſante regnum obtineret: [2] maluit ſe diligi quam metui. Itaque, quum primum potuit, imperium depoſuit, & privatus Syracuſis, quod reliquum vitæ fuit, vixit. Neque vero id imperite fecit. Nam quod cæteri reges imperio vix potuerunt, hic benevolentia tenuit. Nullius honos huic defuit, [3] neque poſtea Syracuſis res ulla geſta eſt publica, de qua prius ſit decretum, quam Timoleontis ſententia cognita. Nullius unquam conſilium non modo antelatum, ſed ne comparatum quidem eſt: neque id magis benevolentia
4 factum eſt, quam prudentia. Hic quum ætate jam provectus eſſet, [4] ſine ullo morbo lumina oculorum amiſit. quam calamitatem ita moderate tulit, ut neque eum querentem quiſquam audierit, neque eo minus privatis publiciſque rebus interfuerit. [5] Veniebat autem in theatrum, quum ibi concilium populi haberetur, [6] propter valetudinem vectus

1 *Cætera tyrannidis propugnacula.*] In quorum uno, quod hodie vocatur *Caſtrum Merket*, marmoreum ſtemma, teſte Mario Aretio & Franc. Maurolyco apud Gualtherum in antiquis Siciliæ tabulis inventum eſt: EXTINCTORI TYRANNICAE. Quod ſine dubio Timoleonti erectum eſt. *Ernſt.*

2 *Maluit ſe diligi, quam metui.*] Juſtin. lib. IX. cap. 8. *Amari pater malle, hic metui.* Vide Berneggeri Quæſt. Miſcell. 207. & Forſtner. ad Annal. Taciti 6.

3 *Neque poſtea Syracuſis.*] Brevius hæc Attic. *Hunc in omni procuratione reipubl. actorem, auctoremque habebant.* Gebh.

4 *Sine uno morbo lumina oculorum amiſit.*] Plutarchus: ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἀπημβλύνθη τὴν ὄψιν, εἶτα τελέως ἐπηρώθη μετ᾽ ὀλίγον. Eſt autem διαστολή. Sunt enim *lumina ſolis*, *lumina vitæ*. Lucret. lib. III. *Lumina ſis oculis*, id eſt, *ſuorum oculorum*, ut interpretatur *Lambinus.* Multos qui & oculis capti fuerint, moderateque eum caſum tulerint, enumerat Cicero Tuſcul. V. & Marc. Marulus Spalatenſis. *Schott.*

5 *Veniebat autem in theatrum.*] Nam Græcis & Græcienſibus pleriſque *theatrum* pro curia, foro, comitio fuit. Vide Lipſium ad Taciti II. Hiſt. Bernegg. ad Juſtin. XXII. 2. Jo. Pricæum not. ad Actor. XIX. 29. *Boſius.*

6 *Propter valetudinem vectus jumentis junctis.*] Supra in Phocione: *cum propter ætatem pedibus jam non valeret, vehiculoque portaretur.* Savar. Ὁ δὲ κομιζόμενος δι᾽ ἀπήνης ἐπὶ ζεύγους, πρὸς τὸ θέα-

vectus jumentis junctis, atque ita de vehiculo, quæ videbantur, dicebat; neque hoc ulli quiſquam tribuebat ſuperbiæ. [1] Nihil enim unquam neque inſolens, neque glorioſum ex ore ejus exiit. Qui quidem quum ſuas laudes audiret prædicari, nunquam aliud dixit, quam *ſe in ea re maximas diis gratias agere, atque habere, quod quum Siciliam recreare conſtituiſſent, tum ſe potiſſimum ducem eſſe voluiſſent.* Nihil enim rerum humanarum ſine deorum numine agi putabat. Itaque ſuæ domi [2] ſacellum Αὐτοματίας conſtituerat, idque ſanctiſſime colebat. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles acceſſerunt caſus. Nam prælia maxima [3] natali die ſuo fecit omnia: quo factum eſt, ut ejuſdem natalem feſtum haberet univerſa Sicilia. Huic [4] quidam Laphyſtius, homo petulans & ingratus, [5] vadimonium quum vellet imponere, quod cum illo ſe [6] lege agere diceret, & complures concurriſſent, qui procacitatem hominis manibus coërcere conarentur: Timoleon oravit omnes, ne id facerent. [7] Namque id ut Laphyſtio, cæte-

τὸ θέατρον ἐπορεύετο. *Plutarch.* Similis Appius Claudius in Hiſt. Romana.

1 *Nihil enim unquam neque inſolens, neque glorioſum.*] Meminit J. Lipſius in not. ad lib. II. cap. 15. Politicorum.

2 *Sacellum Αὐτοματίας.*] Αὐτοματία; Deæ nomen. Vide Plutarchum περὶ εἱμαρμένης: & Gyraldum in Hiſt. Deorum, Syntagm. 16. Non aſſequuntur rem, qui per *caſum*, ſive, ut Lambinus, per *caſum fortuitum* vertunt. Melius Xylander, *Fortem Fortunam*. Coluit haud dubie cum Siculis hoc numen Timoleon, eo reſpectu, quo Fortuna omnium actionum, laborum humanorum domina & moderatrix credita eſt; ut ſit illa ipſa ἀγαθὴ τύχη, cui multa Græci Romanique monumenta conſecrarunt. Cujus cultum ex veteri Aſtrologia deducendum autumat Seldenus de Dîs Syris, Syntagm. I. cap. 3. Retulit ad hujus Deæ auſpicia ac numen, quidquid habuit Timoleon ſucceſſuum; unde patet ſcilicet ex ipſo textu qualis Dea & quo ſine culta. *Boeclerus.*

3 *Natali die ſuo fecit omnia.*] Memorabilia non pauca de certorum dierum eventibus obſervatis collegit Forſtnerus in Not. ad Tacit. lib. I. *Idem.*

4 *Quidam Laphyſtius.*] In Mss. quibuſdam, & impreſſis codicibus legitur non *Laphyſtius*, ſed *Lameſtius*. Veruntamen ex Plutarcho, & probatiſſimæ fidei exemplaribus apparet legendum eſſe *Laphyſtius*. Mag. Plutarchus Λαφύστιον vocat. *Boſius.*

5 *Vadimonium quum vellet imponere.*] Ms. noſter Codex legit *Badimonium*. Quod idem vocabulum eſt. Sic in Excerpt. ex Veter. Lexicis Græco-Latinis, quæ H. Stephanus edidit, Ὁμιλ. β. ſcriptum eſt: ἐγγύην φεῦγε. *Badimonium fuge*, pro *vadimonio*. Quæ tranſpoſitio literarum pueris nota eſt. *Ernſt.*

6 *Lege agere diceret.*] Mox *legibus experiri*. Lege Briſſonii formulas. *Schott.*

7 *Namque id ut Laphyſtio, cæteriſque diceret.*] Plutarchus: Ὧν Λαφυστίῳ ...

cæteriſque liceret, ſe maximos labores ſummaque adiiſſe pericula. Hanc enim ſpeciem libertatis eſſe, ſi omnibus, quod quiſque vellet, legibus experiri liceret. Idem, quum quidam Laphyſtii ſimilis nomine Demænetus, in concione populi rebus geſtis ejus detrahere cœpiſſet, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta, dixit, nunc demum ſe [1] voti eſſe damnatum, namque hoc à diis immortalibus ſemper precatum, ut talem libertatem reſtituerent Syracuſanis, in qua [2] cuivis liceret, de quo vellet, impune dicere. Hic quum diem ſupremum obiiſſet, publice à Syracuſanis [3] in gymnaſio, quod Timoleonteum appellatur, tota celebrante Sicilia, ſepultus eſt.

αὐτὸν πρός τινα δίκην κατεγγυῶντος, οὐκ εἴα θορυβεῖν, οὐδὲ κωλύειν τοὺς πολίτας· ἑκὼν γὰρ αὐτὸς ὑπομεῖναι τοσούτους πόνους καὶ κινδύνους ὑπὲρ τοῦ τοῖς νόμοις χρῆσθαι τὸν βουλόμενον Συρακουσίων. Lambin.

1 *Voti eſſe damnatum.*] Sic Oberti Giſanii codex recte præfert, quomodo, ne quid diſſimulem, Maro:

—— *damnabis tu quoque voti.*

Noſter tamen *voti eſſe compotem*, quomodo & Horatius in Arte:

—— *voti ſententia compos.*

Schottus.

2 *Cuivis liceret.*] Hoc ipſum eſt, quod his verbis ſignificat Plutarchus: Οἷς ἔδοξαν, Συρακουσίους ἐπιδεῖν τῆς παῤῥησίας κυρίους γενομένους. Nam κύριοι ſunt παῤῥησίας, hoc eſt, domini, ſeu compotes ſunt libertatis dicendi, quibus impune licet de quo velint dicere. *Lamb.* Tacit. 1. Hiſt. 1. 6. *Rara temporum felicitas, ubi ſentire quæ velis, & quæ ſentias dicere licet.*

4 *In gymnaſio, quod Timoleonteum appellatur.*] Non in gymnaſio, ſed in foro ſepultum adſerit Plutarchus, ſed gymnaſium nomine hoc in gratiam illius conſtitutum. *Longol.* Ejus meminit Polyæn. lib. v. in Agathoclem. Com. 8. *Gebhard.*

DE

DE REGIBUS.

HI fere fuerunt [1] Græciæ gentis duces, qui memoria digni videantur, [2] præter reges. [3] Namque eos attingere noluimus, quod omnium res geſtæ [4] ſeparatim ſunt relatæ: neque tamen hi admodum ſunt multi. Lacedæmonius autem Ageſilaus, [5] nomine, non poteſtate, fuit rex, ſicut cæteri Spartani. Ex his vero, [6] qui dominatum imperio tenuerunt, excellentiſſimi fuerunt, ut nos judicamus, Perſarum [7] Cyrus, & * Darius Hyſtaſpis filius; quorum 1

1 *Græciæ gentis.*] Dictum ut *Græcia civitas* ſupra in Alcibiad. *Græcia terra* Gellio VII. 5. *terra Sicilia* eidem III. 7. & alibi, *terra Italia*, *Hiſpania*; de quibus Voſſius lib. de Conſtruct. cap. 2. Fuit tamen in Mſc. Boecleri, *Græca gentis*. Boſius.

2 *Præter reges.*] Nempe majorum gentium. *Ernſtius.*

3 *Namque eos attingere.*] *Adjungere* habent noſtræ membranæ. *Schott.* Vitis nimirum Græciæ excellentium Imperatorum. Neſcio, an ideo vulgata lectio moveri debeat. *Gebhard.*

4 *Separatim.*] Alio libro, qui Regum vitas continebat. Ille autem liber non exſtat. *Lambin.* Quem tamen exaraſſe, argumento hæc erunt, quæ Timoleontis vitæ ſubdit: *Hi fere fuere Græciæ gentis duces, qui memoria digni videbantur, præter reges. Namque eos attingere noluimus, quod omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. neque tamen hi admodum ſunt multi.* Voſſius.

5 *Nomine non poteſtate.*] Nepos in Ageſilao: *Mos eſt enim à majoribus traditus, ut duos haberent ſemper Reges, nomine magis, quam imperio.* Duo illi Reges ſimul creabantur. Auctor Panegyrici ad Maximianum: *Sic fit, ut tantum vobis imperium commune ſit, & plane, ut gemini illi Reges Lacedæmone Heraclidæ, Rempublicam pari ſorte teneatis. Quanquam hoc vos meliores & juſtiores quam illos mater Aſia coëgit, cum nemini fateretur, quem prius ediddiſſet in lucem, pari ætatis auctoritate regnare: hoc vos ſponte facitis.* Lipſius. Sed notandum improprie dictos fuiſſe Reges. Dionyſius Halicarnaſſenſis: Οὐδὲ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοκράτορες ἦσαν Nam αὐτοκρατὴς βασιλεία, non erat Spartanorum Regum, ſed merus tantum principatus. *Keuchen.*

6 *Qui dominatum imperio tenuerunt.*] Proba lectio, neque pervertenda. Intelligit enim eos, qui dominati ſunt in volentes nolentes, neque legibus alienis ſe conſtringi paſſi ſunt. Interpolatum dudum fuerat: *Qui domitum Orbem imperio tenuerunt.* Gebhard. Et ſic *Orbem* interpretari debebit, Orbem terrarum, οἰκουμένην. *Lambin.*

7 *Cyrus.*] Major, Aſtyagis Medorum Regis filius, qui ſua virtute Medorum regnum eſt adeptus, ac imperium ad Perſas tranſtulit. *Lambin.* In Tarich Muſulmanico dicitur كيخسرو. Apud Ebræos כורש quaſi hæres, aut dominus. Perſis Coreſch, ex Ebræo חרס Sol. Vide Plutarchum in Artaxerxe. Τὸ Κῦρος plenam authoritatem, atque imperium denotat apud *Platonem*,

rum uterque privatus, [1] virtute regnum eſt adeptus. [2] Prior horum, apud Maſſagetas [3] in prælio [4] cecidit: Darius, [5] ſenectute diem obiit ſupremum. Tres ſunt præterea ejuſdem

tonem, *Sophoclem*, *Galenum*, *Philonem*. Unde Cyrus, idem quod Κῦρος, ſeu Dominus. *Keuchen.* Nomen expreſſum ex Perſico Koſra, quod Imperatorem ſignificat, & communis omnium Regum Perſarum titulus eſt. Unde & Cæſar Latinorum & Germanorum, ab eadem origine. *Horn.* Fuit autem Cyrus ipſe Medo-Perſa. Medus à matre, Perſa à patre, unde dictus ἡμίονος. *Grotius.* Apud Alphæum: *Veniet Perſa Semiaſinus, qui vobis jugum ſervitutis imponet.* Et hinc Crœſo reſpondit oraculum; *Tunc finem regni ſui fore, quando mulus potitus eſſet ſede Regis Medorum.* .Vide Joſeph. Scaligerum in Notis ad Fragment. Beroſi.

* *Darius Hyſtaſpis filius.*] Δαρεῖος, φρόνιμος. Heſychius. Ἑρξείης. Herodotus. Hyſtaſpes in Tarich dicitur كشتاسب, Kiſchtasb, eſtque ipſius Darii nomen. *Keuchen.*

1 *Virtute regnum eſt adeptus.*] Cyrus Aſtyagem regno expulit, Perſarum uſus armis, unde ſumma Imperii ad Perſas tranſlata. *Hiſtor. Sacr.*

2 *Prior horum, apud Maſſagetas.*] Gentes ſupra mare Caſpium, Scythas. Nomen à Mes & Getis compoſitum. Mes & Gether fuerunt poſteri Sem. *Keuchen.* Unde Getæ, Gotthi, Gitæ, Kltæ, Scythæ, unius nominis gens in multos populos diviſa. Arabes الخطا vocant, qui ſunt Chatæi veterum, Ptolemæo Χάται, nobis hodie, Catai, vel Kitaini. *Horn.*

3 *In prælio.*] Quod deſcribit Herod. 1. Juſtin. 1. Strab. xi. Cauſa hujus non alia fuit quam inſatiabilis ambitio. Nam ut Arabs, qui Timuri res ſcripſit, teſtatur, illa Scytharum regio غابة لرض اكابر الرمان. Quam quiſque ſubegiſſet, ſummum ſe militaris gloriæ verticem attigiſſe putabat. *Horn.*

4 *Cecidit.*] *Occidit*, Vetus Codex. *Schott.* Secundo anno poſtquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. *Sulpicius.* Quod contra Hieronymum & Euſebium. Cecidit anno ætatis LXX. Monarchiæ VII. completo, Imperii ſui univerſi XXX. *Chronolog.* De mortis genere cum Nepote conſentiunt Herodotus ac Juſtinus. Sed Herodotus teſtatur, alios de Cyri morte ſermones fuiſſe. *Diodorus* crucifixum ſcribit. *Xenophon* & *Cteſias* vulneratum in prælio, & paullo poſt ex vulnere deceſſiſſe, & in Paſargidis ſepultum. Strabo XV. Deinde Alexander in Paſargadas venit, ubi erat antiqua regum ſedes. Ibi Cyri ſepulturam vidit, ἐν τῷ παραδείσῳ, πύργον, οὐ μέγαν τῷ δασεῖ τῶν δένδρων ἐναποκεκρυμμένον, cum hac inſcriptione: Ω ΑΝΘΡΩΠΕ ΕΓΩ ΚΥΡΟΣ ΕΙΜΙ Ο ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΣΑΙΣ ΚΤΗΣΑΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ· ΜΗ ΟΥΝ ΦΘΟΝΗΣΗΣ ΜΟΙ ΤΟΥ ΜΝΗΜΑΤΟΣ. Alii inſcriptionem hanc fuiſſe referunt:

Ἔνθαδ᾽ ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλήων.

Vide ſis Magni *Salmaſii* Plinianas Exercitationes ad Solini Polyhiſtora.

5 *Senectute diem obiit ſupremum.*] Cum regnaſſet annos XXXI. & dies XXX. ægrotaſſet. *Cteſias* 1. Herodotus, quem ſecutus Sulpicius, regni ſui annos numerat XXXVI. Quibus communiter addunt VII. menſes, quibus Magi regnum tenuerunt. Et tum XXXVII. ſunt. *Chronol.* Tradunt cippo ſepulchri inſcriptum, quod bonus venator, nec minor potator fuerit, κυνηγεῖν ἐκράτυν, οἶνον πολλῶ πίνειν ἠδυνάμην, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς. Strabo, Athenæus.

2 *Xerxes.*]

dem generis, [1] Xerxes, & duo Artaxerxes, [2] Macrochir & [3] Mnemon. Xerxi maxime eſt illuſtre, quod maximis poſt hominum memoriam exercitibus [4] terra marique bellum intulit Græciæ. At Macrochir præcipuam habet laudem ampliſſimæ pulcherrimæque corporis formæ, quam incredibili ornavit virtute belli. Namque illo Perſarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem juſtitiæ fama floruit. [5] Nam quum matris ſuæ ſcelere [6] amiſiſſet uxorem, [7] tantum indulſit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine, [8] morbo naturæ debitum reddiderunt. Ter-

1 *Xerxes.*] In Tar. اسفندیار Iſphandiar. In ſacris annal. אחשורוש, ut ex nomine probat *Scaliger.* Ξέρξης denotat Martium, vel bellicoſum, quem Græci ἀρήϊον vocant. In lingua Græca æquipollent tria nomina: Δαρεῖος, Ἐρξείης. Ξέρξης, Ἀρήϊος. Ἀρτοξέρξης, μέγας Ἀρήϊος. Sed notandum commune illud Regum Perſarum nomen fuiſſe, non ſecus ac Cyri, aut Aſſueri. *Keuchen.*

2 *Macrochir.*] Qui alio nomine in libro Eſther אחשורוש, *Achaſchueros.* Μακρόχειρ in Tarich dicitur كي بهمن, Kai Bahman, cognomento Daras Daſt, id eſt, Longimanus. Qnia tam longis brachiis erat, ut ſtans, rectuſque manibus genua contingeret. *Strabo* xv. Vel, quia dextram ſiniſtra habebat longiorem. *Plutarchus* in Artaxerxe. R. David Kimchi intempeſtive ſubtilis, Longimanum à magna potentia dictum vult. Alii à liberalitate. Vide *Philipp. Melancht.* in Chron. Quæ Regum propria virtus, unde εὐεργέται vocantur. *Keuchen.*

3 *Mnemon.*] Μνήμων, id eſt, *Memor*, ſive, ut Hieronymus interpretatur, *Recordans.* Hic Dario Notho ſucceſſit, ut ille Xerxi. Nomen ejus proprium fuit Arſicas, quamvis Darſem ferat nuncupatum Dinon. Tradit Plutarchus, quod hic Arſicas à Patre Dario Rex deſignatus, καὶ Ἀρτοξέρξης μετονομασθείς. Idem fuit Cyri Junioris frater, Darii & Paryſatidis filius Quod & ἀναβάσεως primo comprobat Xenophon, qui & Cyrum ab illo antiquiore omnium fuiſſe Perſarum βασιλικώτατον pronunciavit, præcipueque imperio dignum.

4 *Terra marique bellum intulit Græciæ.*] Adi luculentam materiam de iſto bello & expeditione in Vita Themiſtoclis, & adde inſignem locum Cteſiæ Gnidii, antiqui Scriptoris τῶν Περσικῶν.

5 *Nam cum matris ſuæ ſcelere.*] Paryſatidis. Quæ à Græcis Φαρσίτιας vocata. Cteſias xvi. Sed hæc ſunt nomina Perſica, à Græcis prave detorta. *Salmaſ.*

6 *Amiſiſſet uxorem.*] Statiram: Quam veneno ſuſtulerat. *Plutarch.* Quo pacto illud paraverit, docet idem Cteſias.

7 *Tantum indulſit dolori, ut eum pietas vinceret.*] Nempe matre Babylonem dimiſſa, ſolum ancillam ejus Gingin, ſeu ut Cteſias vocat, Gingen, miniſtram ſceleris ſupplicio affecit. *Pietas* igitur erga matrem intelligenda eſt, non erga defunctam uxorem, ut vir doctus videtur accepiſſe. *Boſius.*

8 *Morbo naturæ debitum reddiderunt.*] Prior regnavit annos xlI. *Sulpic.* Diodorus & Euſebius tantum xl. numerant. Præter illos xvI. cum patre Xerxe imperavit. Igitur in univerſum lvI.

2 [1] Tertius ab Artabano præfecto ferro interfectus eſt. [2] Ex Macedonum autem genere, duo multo cæteros anteceſſerunt rerum geſtarum gloria, Philippus Amyntæ filius & [3] Alexander Magnus. Horum alter [4] Babylone [5] morbo con-

Sed XVI. anni non ſupputantur à Chronologis. Poſterior regnavit annos LXII. *Plutarch. Sulpic.* Sed confundunt hujus imperii tempus Chronologi. Alii annos ſtatuunt LV. Nonnulli numerant XLIV. Plures XLIII. & attigiſſe volunt XLIV. Quanquam Euſebius ei tribuat annos XL. tantum. Quomodo etiam Beda, quorum ſententia maxime probabilis. *Keuchen.*

1 *Tertius ab Artabano præfecto, ferro interfectus eſt.*] Lege *Juſtinum* in principio III. *Oroſium* II. cap. II. *Diodor.* XI. *Ariſtot.* V. de republ. adminiſtr. 10. Quem Nepos ac Juſtinus Artabanum vocant, is Ariſtoteli eſt Ἀρταπάνης, Cteſiæ Ἀρτάπανος. *Bongarſ.*

2 *Ex Macedonum autem genere.*] *Gente*, Scriptus liber, & Ultrajectina Editio. *Schott.*

3 *Alexander.*] Macedonia patria fuit ſpecialis Alexandro Magno, non item generalis, aut ſingularis. Et ſic intelligenda verba I. Machab. cap. I. verſ. I. Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου (υἱὸς) ὁ Μακεδὼν ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Χεττιίμ. Generalis fuit Græcia, unde Dan. VIII. verſ. 20. vocatur כלך ירן Rex Javan, hoc eſt, Græcorum. Singularis fuit civitas Pella in Macedonia; unde Pellæus Juvenis apud Poëtas præcipue decantatus. *Keuchen.* Fuit ſpurius, ex adulterio, ut creditur, Pauſaniæ cum Olympiade genitus. Quod ex Plutarcho & Juſtino ſatis clare apparet; & conſtanter Perſæ ac Arabes affirmant. *Schickardus. Voſſius.* Arabes eum ذو القرنين Bicornem vocant, non tam ob partum Orientis & Occidentis imperium, quam à cornuta Alexandri effigie nummis exhibita, ut Jovis Ammonis filius agnoſceretur. *Golius.*

4 *Babylone.*] Quo conceſſit, Coſſæis ſubactis, ad audiendas omnium fere gentium legationes. *Diodor.* XVII. *Arrian.* VII. Et quanquam Magi urbem hanc ei fatalem fore prædicarent, tamen ab Anaxarcho Philoſopho perſuaſus, hæc contempſit, ac Urbem ingreſſus eſt. *Juſtin.* XII. *Plut. Alex.*

5 *Morbo conſumptus eſt.*] Caſſandri fraude, & ingenito vitio periit, veneno ſcilicet & crapula. Igitur Dæſii quinto apud Eumæum, ſeptimo & XV. apud Perdiccam epulatus, ſequentes dies ſomno dedit, ut Ælianus ex diariis Alexandri refert. Addit παρὰ δὲ Βαγώᾳ δὲ ἐδείπνησε τῇ τετράδι μετ' εἰκάδα, τῇ δὲ τρίτῃ ἐκάθευδε, legendum πέμπτῃ, vel epulatus eſt apud Bagoam τετάρτῃ φθίνοντος τῇ τρίτῃ ἐκάθευδε, Dæſii XXVII. ſequenti obdormiit ſimul & obiit. Arrianus ex iiſdem diariis ait in morbum incidiſſe Dæſii XIIX. Sequenti die nihilominus apud Theſſalum Medium (Juſtinus Medicum perperam vocat) Dæſii XX. apud Nearchum potaſſe, ac tandem Dæſii XXVIII. periiſſe. Addit: *Mortuus eſt Olympiade* CXIV. *Prætore Hegeſia. Vixit annis duo & triginta, & tertii menſes octo. Regnavit annos duodecim, & hos octo menſes*, hoc eſt, mortuus eſt exeunte primo Olympiad. CXIV. anno *Capellus.* Periodi Julianæ quater milleſimo, trecenteſimo, nonageſimo primo. Mundi ter milleſimo & DCXXVII. Urbis Romæ CCCCXXXI. *Ub. Emm.* A regno Salmanaſſaris, CCCCXXIV. *Ptolemæus.* Vixit annos XXXIII. *Euſebius. Cicero* XXXII. *Hieronym.* & menſes VIII. *Arrian.* Deceſſit anno ætatis XXXIV. *Juſtin.* Regnavit annos XI. *Strabo, Gellius.* XIII. *Livius.* XII. primo Macab. Author. Et VI. menſes, *Euſeb.* VII. *Diodor.* VIII. *Arrian.* cujus ſupputatio ut omnium accuratiſſima eſt, ita veriſſima. Cæterum valde errarunt in annis regni Alexandri

conſumptus eſt: Philippus [1] Ægis [2] à Pauſania, quum ſpectatum ludos iret, juxta theatrum occiſus eſt. Unus Epirotes, [3] Pyrrhus; [4] qui cum populo Romano bellavit. Is quum [5] Argos oppidum oppugnaret in Peloponneſo, [6] lapide

xandri deſignandis Patres quidam & Hiſtorici, idque vel in defectu, vel exceſſu. Quorum omnium nugaciſſima eſt opinio Clement. Alexandrini, I. Stromat. qui imperium Alexandri ad annum XIIX. extendit. *Kenchen.* Non abſurde ſtatuas in viſione Daniel. cap. VII. imperium Græcorum comparari pardo. quia Alexander M. fuerit vinoſus, uſque adeo ut ſi eos minus ſequi viſum fuerit, qui veneno interiiſſe arbitrantur, ſatis tamen cauſæ ſola in vinolentia fuerit, cur periret Babylone. *Voſſius.* Ab ejus obitu æra Græcorum ducitur, de qua Muhammed Alferganus ex verſione Golii: *Romani & Syri æram deducunt ab initio annorum Alexandri, dicti bicornis, qui quidem dies fuit feria ſecunda.*

1 *Ægis.*] Αἴγαι Macedoniæ oppidum. *Plin. Diod.* Apud Ptolemæum eſt Αἰγαῖαι, quam Μηλοβότειραν appellatam, tradit *Stephanus.* Atque heic erant Regum Macedonum ſepulturæ olim & Mauſolæa, ut adnotavit Plinius. *Caſaub.*

2 *A Pauſania.*] Ariſtoteles lib. v. Polit. cap. 10. Ἡ δὲ (inquit) Φιλίππου ὑπὸ Παυσανίου διὰ τὸ ἐᾶσαι ὑβρισθῆναι αὐτὸν, ὑπὸ τῶν περὶ Ἄτταλον. Lege Diodorum Siculum in lib. de geſtis Philippi, Juſtinum IX. Oroſ. III. cap XIV. Ciceronem de Fato cap. III. Ælianum, Val. Maximum, Plutarchum in Alex. Pauſaniam. Meminit Ovidius in Ibin; dum inquit:

Aut ut Amyntiadem turpi dilectus amore
Oderit, & ſævo vulneret enſe puer.

Magius. *Bongarſius.* Occiſus eſt anno primo Olympiadis CXI. Πυθοδήμου ἄρχοντος, auctoribus Diodoro & Arriano: quæ quidem Olympias celebrata eſt die XVIII. Auguſti. *Joſ. Scalig.*

3 *Pyrrhus.*] Materno genere ab Achille, paterno ab Hercule oriundus. *Trogus* XVII. Hic cognomento *Aquila* delectatus fuit, quemadmodum Antiochus Rex Syriæ, *Hieracis*, vel *Accipitris.* Plutarch.

4 *Qui cum P. Romano bellavit.*] Ter. Primo, cum Conſule Levino, in quo prælio ceciderunt Romanorum ſeptuaginta millia, ex Pyrrhi parte quadraginta millia. *Plutarchus.* Secundo, cum C. Fabritio Luſcino, & Q. Æmilio Papo ad Aſculum, in quo victoria tamen ad Pyrrhum magis inclinavit, cum Romanorum ſexaginta millia cecidiſſent, Pyrrhidarum vero tria millia & quingenti quinque. Poſt hoc prædixit, ſibi funditus pereundum eſſe, ſi adhuc uno prælio Terrarum Dominos viciſſet. *Plutarch. Florus.* Tertio, rurſus bellum inſtaurat, in quo victus, & à Curio Conſule Italia pulſus eſt. Ait Pauſanias, Græcum neminem ante Pyrrhum, bellum Romano imperio intuliſſe. Quod de vera illa, ac Veteri Græcia intelligendum. Nam antea cum multis Italiæ Græcis populis, & ipſis Tarentinis Romani conflixerunt. *Kenchen.*

5 *Argos oppidum in Peloponneſo.*] In Argia regione. *Ptolem.* Duo ſunt Plinio in hoc tractu oppida hononyma, alterum Hippium, alterum Dipſium. Quod πολυδίψιον ex Homero vocat Strabo. Apud Stephanum & Pauſaniam dicitur Φοραίνεγον, & hoc primum & genuinum nomen. Ubi & ἱππεῖον ponitur pro Hippium. Vide *Ortelium.*

6 *Lapide ictus interiit.*] Plutarchus, Pauſanias, Polyænus, Strabo, & Auctor. de Vir. Illuſtr. κεραμίδα, ſive *tegulam* vocant. Quomodo Ovidius in Ibin:

Aut ut Achilleidem cognato nomine clarum
Opprimat hoſtili tegula jacta manu.

Polyænus lib. VIII. teſtæ ictu examina-

pide ictus interiit. Unus item [1] Siculus; Dionyſius prior, nam & manu fortis & belli peritus fuit, &, id quod in tyranno non facile reperitur, [2] minime libidinoſus, non luxurioſus, non avarus, nullius rei denique cupidus, niſi ſingularis perpetuique imperii, [3] ob eamque rem crudelis. Nam dum id ſtuduit munire, nullius pepercit vitæ, quem ejus inſidiatorem putaret. [4] Hic quum virtute tyrannidem ſibi peperiſſet, magna retinuit felicitate, [5] majorque annos ſexagin-

tum refert: ἐμπεσούσης ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κεραμίδος. Quæ verba reperiuntur apud Plutarchum. Sed Nepotis opinionem roborat Paulus Diaconus lib. II. cap. 20. *Apud Argos Achaiæ florentiſſimam Urbem Spartani regni aviditate ſeductus, ſaxo ictus occubuit.* Verbotenus deſcripſit Oroſium lib. IV. cap. 2. Juſtinus lib. XXV. cap. 5. *Repulſus à Spartanis Pyrrhus, Argos petit: ibi dum Antigonum in urbe clauſum expugnare conatur, inter confertiſſimos violentiſſime dimicans, ſaxo de muris ictus occiditur.* Zonaras: Πύῤῥος μὲν οὖν ἐπιφανέστατος ἐν στρατηγοῖς γενόμενος, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσας οὐ πολλῷ ὕστερον ἐν Ἄργει ἀπέθανε. γυνὴ γάρ τις, ὡς λόγος ἔχει, παριόντα αὐτὸν ὁρῶν, ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπιθυμήσασα ἐσφάλη, καὶ ἐμπεσοῦσα διέφθειρεν αὐτόν. *Gebh.* Non abſimilis fuit Mardonius Satrapes, eodem mortis genere exanimatus, ut tradit in Ariſtide *Plutarchus*. Hinc Lacedæmonii τειχομαχίας improbabant, quod in illis vel à muliere vir interficeretur fortiſſimus.

1 *Siculus; Dionyſius prior.*] Optima narratio & breviſſima de vita & rebus geſtis Dionyſii extat apud Ciceronem in V. Tuſculana. Confer Juſtinum XX.

2 *Minime libidinoſus.*] Cicero: *Atqui de hoc homine à bonis auctoribus ſic ſcriptum accepimus, ſummam fuiſſe ejus in victu temperantiam, eumque in rebus gerendis, virum acrem & induſtrium: eundem tamen maleficum natura & injuſtum.*

3 *Ob eamque rem crudelis.*] Suſpicioſus. Lege Plutarchum *in Dione*.

4 *Hic cum virtute tyrannidem ſibi peperiſſet.*] Poſt longam narrationem comparatæ à Dionyſio tyrannidis, hæc tandem ſubdit Diodorus libro XIII. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν ἐκκλησίαν τοὺς ἀντιπράξαντας αὐτῷ τῶν δυνατωτάτων ὄντας, Δαφναῖον καὶ Δήμαρχον ἀνεῖλε. Διονύσιος μὲν οὖν ἐκ γραμματέως, καὶ τοῦ τυχόντος ἰδιώτου, τῆς μεγίστης πόλεως τῶν Ἑλληνίδων ἐγένετο τύραννος. Adi Demoſthenem in Oratione πρὸς Λεπτίνην.

5 *Majorque annos ſexaginta natus, deceſſit.*] Tradit Plin. lib. VII. cap. 54. ipſum præ gaudio vitæ ſupremum diem obiiſſe. Verba ſunt: *Gaudio obiere, præter Chilonem, de quo diximus, Sophocles, & Dionyſius Siciliæ tyrannus, uterque accepto tragicæ victoriæ nuntio.* Addit Diodorus, accepto hujus victoriæ nuntio, lætitia elatum, liberalius epulatum eſſe, & ſeſe vino largius cum amicis ingurgitaſſe: hinc natam eſſe cruditatem, qua morbo implicitus, tandem exſtinctus eſſet. Tyrannidem obtinuit ἔτη τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ. *Diod.* Quomodo Cicero: *Duodequadraginta Dionyſius tyrannus annos fuit opulentiſſimæ & beatiſſimæ civitatis.* III. De Natur. Deor. *Hunc igitur nec Olympius Jupiter percuſſit, nec Æſculapius miſero, diuturnoque morbo intabeſcentem interemit: atque in ſuo lectulo mortuus cum tympanidiis in rogum illatus eſt: eamque poteſtatem, quam ipſe per ſcelus erat nactus, quaſi juſtam & legitimam, hereditatis loco, filio tradidit.* Lambin.

1 *Tribus*

ſexaginta natus, deceſſit florente regno. Neque in tam multis annis cujuſquam ex ſua ſtirpe funus vidit, quum ex [1] tribus uxoribus [2] liberos procreaſſet, multique ei nati
eſſent nepotes. [3] Fuerunt præterea multi reges [4] ex ami- 3
cis Alexandri Magni, [5] qui poſt obitum ejus imperia ceperunt. [6] In his Antigonus, * & hujus filius Demetrius: Lyſi-

1 *Tribus uxoribus.*] *Habuit duas uxores, Ariſtomachen, civem ſuam; & Doridem Locrenſem.* Cicer. Diod. Plutarch. Addit Ælianus, alteram eum ſecutam in caſtra, alteram revertentem excepiſſe, XIII. Var. Hiſtor.

2 *Liberos procreaſſet.*] Nepos in Dione: *Ariſtomachen, Sororem Dionis habuit in matrimonio, ex qua duos filios, Hipparinum & Nyſæum* (hunc Narſæum vocat Diodorus) *procreavit; totidemque filias, Sophroſynem & Ariten.*

3 *Fuerunt præterea multi Reges.*] *Magni Reges.* Codex Mss. & Ultrajectina Editio. *Schott.*

4 *Ex amicis Alexandri Magni.*] Ἐξ ἑταίρων. *Lambin.* Quos ſupra in Eumene *familiares* vocat. Sulpicius alibi *ſervos*, id eſt, aulicos, & alibi *ſtipatores*. Significat autem Principes & Duces exercitus Macedonici, qui ejus venerationis, ac virtutis erant, ut ſingulos Reges eſſe putares, ait Juſtin. lib. XIII. *Druſius.* Hoc innuunt *pueri illuſtres συνέκτροφοι*, I. Machab. I. verſ. 7. quibus *diviſit regnum ſuum, dum adhuc viveret.* Inde aliquanto tempore, ſine uſurpatione regali, ſuſceptas partes procuraverunt, Arridæo quodam Philippo, Alexandri fratre regnante, cui perimbecillo, verbo datum imperium videbatur, res autem penes eos erat, qui ſibi exercitum & provincias diſtribuerant. Neque vero hic rerum ſtatus diu manſit, omneſque ſe reges appellari maluerunt. *Sulpic.* Itaque Alexandro mortuo ſervi ejus, occupato ſuo quiſque loco, omnes ſibi diadema impoſuerunt. *Author* Machab. Gentes ſubactas diviſerunt in Satrapias, Perdicca diviſore; ex autoritate Philippi. *Appian.* Cæterum hæc Monarchiæ diviſio non fuit ſubſtantialis, ſed tantum accidentalis. Quemadmodum enim Monarchia prima poſt obitum Sardanapali non finita fuit, ſed in duos quaſi ramos diviſa: Sic etiam Monarchiam tertiam defuncto Alexandro, non ſuſtulit ejus in IV. partes diſtractio. Quanquam harum Reges ſimul juncti non regnarunt ſecundum potentiam Alexandri, qua dominatus eſt. Et ſic quatuor partes illæ non κεχωρισμένας, ſed ἡνωμένας conſideratæ, unam Monarchiam abſolvunt. Quod IV. illa capita pardi quadrucipitis figurabant, quæ licet in ſe diſtincta, nihilominus tamen in una beſtia fuerunt. Dan. VII. verſ. 6. *Keuchen.*

5 *Qui poſt obitum ejus imperia ceperunt.*] Oroſius lib. III. cap. 21. *Alexander per duodecim annos trementem ſub ſe orbem ferro preßit. Principes vero ejus XIV. annis dilaniaverunt, & veluti opimam prædam à magno leone proſtratam avidi diſcerpſere catuli, ſeque ipſos in rixam invicem invitatos prædæ æmulatione fregerunt.*

6 *In his Antigonus.*] Aſiæ & Syriæ Satrapes primus fuit Antigonus. Eum bello vicerunt Seleucus & Ptolemæus: unde contentio inter hos duos de regno Syriæ. Qua de re videndus lib. V. Polybius, ubi inter alia Antiochus queritur de injuria quam ſibi fecerat Ptolemæus in occupandis Syriæ locis. Antigonum enim & Seleucum, qui primi ea loca occupaverant, veriſſimos & juſtiſſimos Dominos fuiſſe ajebat. Ideoque ad ſe, non ad Ptolemæum, Syriæ regnum quaſi hæreditario jure pertinere. Quippe Ptolemæum adverſus Antigonum pugnaſſe non ſibi, ſed Seleuco eo-

[1] Lyſimachus, [2] Seleucus, [3] Ptolemæus. Ex his Antigonus, quum

rum locorum imperium quærentem. Præterea communem omnium Regum conceſſionem in medium adferebat. Nam, quo tempore, ſuperato Antigono, dividere inter ſe regna Caſſander & Lyſimachus, & Seleucus voluerunt; Seleuci eſſe omnem Syriam judicavere. Hæc ibi. Quæ fortaſſe moverunt Euſebium, ut ſcripſerit, Seleucum primum in Syria regnaſſe ann. XXXII. *Druſ.*

* *Et hujus filius Demetrius.*] Qui *Poliorcetes* dictus, hoc eſt, urbium obſeſſor. Cujus cognominis vanitatem arguit Plutarchus in Demetr. *Berneccer.* Vitruvius x. 23. *Hic Demetrius propter animi pertinaciam Poliorcetes eſt appellatus.* Quod Plinius *expugnatorem* reddidit. VII. 38. Fuit filius Antigoni, ut heic Nepos & Juſtinus: non Antiochi, ut emendavit ad Trogi Prolog. XV. Hiſtor. Philipp. Bongarſius. Socer Seleuci Nicanoris, Syriæ Regis, cui filiam ſuam Stratonicen in uxorem dederat. *Keuch.* Hic ille Demetrius, qui Demetrium Phalereum Caſſandri Macedoniæ Regis auſpiciis, ſub ſpecie oligarchiæ Athenis dominantem, urbe expulit, & priſtinam Reipublicæ formam ac libertatem reſtituit. Anno altero Olymp. CXIX. iſtud accidit, auctore Diodoro lib. XX. Tum igitur populus Athenienſis incredibili geſtiens lætitia ob recuperatam libertatem, poſt annorum XV. ſervitutem, in ordinando Demetrio nihil reliqui fecit. Facta ſunt de illius honoribus varia Senatuſconſulta, quorum ſummam habes apud Plutarchum & Diodorum. Refert Plutarchus inter alia decretum fuiſſe, δέχεσθαι Δημήτριον, ὁσάκις ἂν παραγένηται τοῖς Δημητρίοις καὶ Διονυσίοις ξενισμοῖς. *Caſaub.*

1 *Lyſimachus.*] Agathoclis filius, VII. Rex Macedoniæ. Vide *Arrian.* Indic. III. 12. Thraciam, adpoſitaſque Thraciæ Ponticas gentes obtinere juſſus. *Curtius* X. 10. Quondam unus è cuſtodibus Alexandri. *Pauſan. Plinius.* Qui illuſtri Macedoniæ loco natus, virtute illuſtrior fuit. *Juſtin.* Regnavit annos V. Quinque initio regna fuerunt, Aſiæ, Thraciæ, Macedoniæ, Syriæ, Ægypti. Poſtea quicquid Lyſimachi fuerat, Macedonico regno adjectum, partim ab aliis occupatum eſt. Vide Diodor. Juſtin.

2 *Seleucus.*] Cognomento Nicanor. *Euſebius*: Nicator, alii. Quæ putatur eſſe vera Macedonica dialectus. Appellatio à victoriis, quas habuit. Alii dictum ita putant à Nicatore quodam cæſo. *Druſius.* A victoriis dictum Νικάτωρα, tradit Appianus Syriaco. Ammianus XXIII. *Nicatori Seleuco victoriarum crebritas hoc indiderat cognomenti.* Unde intelligitur, quid idem ſibi velit lib. XIV. *Seleucus efficacia impenetrabilis Rex, ut indicat cognomentum.* Nam *impenetrabilis* ἐνεργητικῶς hic eſt omnia impetrans ac pervincens. Sicut *impenetrabilis Orator* Plauto Moſt. V. II. Hinc fanum ſive ἡρῷον Seleuco à filio Antigono conſecratum, dictum fuit Νικατόρειον. Appian. Syriac. *Berneccer.* Anno M.3661. fœdus initum eſt inter ſucceſſores Alexandri Magni. Caſſander præficitur Europæ, Lyſimachus Thraciæ, Ptolemæus Ægypto, Antigonus Aſiæ, Seleucus Syriæ. *Diodor.* A cujus anni autumno ordiuntur Chronologi annos Seleucidarum, ſive æram Chaldæorum, cujus annos Ptolemæus annotavit. Et ab hujus fine, aut ſequentis initio anni Græcorum in Libris Machab. annotati numerantur. *Bucholz.* Anno XII. à morte Alexandri, occupata Babylone, hic Syriæ & totius Orientis imperium ſibi vindicavit, ſedemque regni conſtituit in Syria. *Ub. Emm.* A quo tempore incipiunt famoſa illa ſæcula Syromacedonum & Seleucidarum in Aſia, quorum plena eſt omnis antiquitas. *Keuchen.*

3 *Ptolemæus.*] Κεραυνὸς, Philadelphi frater. Polybius II. Καιροὶ δὲ καθ' οὓς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, καὶ Λυσίμαχος, ἔτι δὲ καὶ Σέλευκος, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς μετήλλαξαν τὸν βίον. Imperavit Macedoniæ menſes IX.

poſt

quum adverſus Seleucum Lyſimachumque dimicaret, [1] in prælio occiſus eſt. [2] Pari leto affectus eſt Lyſimachus à Seleuco. Nam ſocietate diſſoluta, bellum inter ſe geſſerunt. At Demetrius, quum [3] filiam ſuam Seleuco in matrimonium dediſſet, neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuiſſet, [4] captus bello [5] in cuſtodia ſocer generi periit morbo. Neque ita multo poſt Seleucus à Ptolemæo Cerauno [6] dolo interfectus eſt; [7] quem ille à patre [8] expulſum Alexan-

poſt Lyſimachum. Πτολεμαῖος, à πτόλεμος, vel πόλεμος, *bellum*. Vel הלמי *Talmai*, porca. רלם. Fuit commune nomen Regum Ægyptiorum, non ſecus ac Pharao Unde omnes reliqui Ægypti Reges poſtmodum Ptolemæi dicti, ſolo cognomento à ſe invicem diſcernebantur. *Keuchen.*

1 *In prælio.*] Ad Ipſum. *Appian.* De eo prolixe Plutarchus in Demetr.

2 *Pari leto affectus eſt Lyſimachus.*] Non ſervat temporum ordinem Probus. Nam poſt Demetrii mortem Lyſimachus cum Seleuco conflixit. *Lambin.* Et hæc ultima fuit pugna ſucceſſorum Alexandri, in qua occiſus eſt Lyſimachus. Anno à morte Alexandri XLII. ætatis LXXIV. imperii V. *Keuchen.* Lege Excerpta ex Memnonis hiſtoriis. Octoginta annorum facit Lyſimachum Hieronymus, cum occumberet in prælio adverſus Seleucum. Vide Lucianum de longævis. *Voßius.*

3 *Filiam ſuam.*] Stratonicen ex Phylla, alteram enim uxorem habebat, Deidamiam. *Lambin.*

4 *Captus bello.*] Apud Galaman. *Juſtin.* Gazam: *Diod. Plutarch. Arrian.* Quomodo Bongarſius ad Juſtinum legit. Putat tamen magnus Voſſius Juſtinum ſcripſiſſe *Gamalan*, quæ eſt urbs Gazæ proxima in Idumæa. *Keuch.* Deinde, non fuit captus bello, ſed aufugit primum ad portas Amani; mox cum ſibi manus adferre cogitaſſet, à ſuis prohibitus, ultro ſe Seleuco genero dedidit. Cicero II. Offic. *Quid? Macedones, nonne Demetrium reliquerunt, univerſique ſe ad Pyrrhum contulerunt?* Lamb.

5 *In cuſtodia.*] Tradit Plutarchus, Seleucum humanum ſe ac liberalem in captum Demetrium præbuiſſe, eumque in Cherſoneſum Syriacam miſiſſe, & cum rigoroſis carcerariis juſtum famulorum numerum dediſſe, quibus quotidie ad res neceſſarias uteretur: pecuniæ præterea vim ſatis magnam attribuiſſe in victum & amictum, ita ut facultatem haberet opipare & ſplendide vivendi: poſtremo, ambulationes, porticus, hortos amœnos, ac ſaltus denſos, in quibus venari poſſet, conceſſiſſe. Ita Demetrium corpus exercentem, & apparatu regio utentem, æquo animo fortunam initio tuliſſe, & beate biennium vixiſſe. Ad extremum vero cum inertiæ, otioque ſeſe dediſſet, neque ſolito vivendi more uteretur, ex nimia cruditate in morbum incidiſſe, & ita exſtinctum eſſe. *In Demetrio.*

6 *Dolo interfectus eſt.*] Lege Pauſaniam in Attic. imperavit annos XXXII. *Euſeb.* XLII. *Appian.* XXX. Alii.

7 *Quem.*] Ceraunum. *Ille*: Seleucus. *A Patre*: Ptolemæo Lagi filio. *Lamb.*

8 *Expulſum Alexandria.*] Quæ fuit Ægypti celebre ab omni ævo emporium. Magnam cognominat *Galenus.* Hæc prius Ῥακώτη vocata. *Cedrenus.* Racotis: *Plin. Stephan. Pauſan.* Apud Strabonem Ῥακώτις pars Alexandriæ eſt, olim vicus. XVII. Urbs Λεοντόπολις in Euſtath. quam per excellentiam πόλιν olim appellavere, ut Romani Romam ſuam, Urbem. Quo faciunt auguſtæ illæ ἐπωνυμίαι in Rebus Romanis; Σεβαστή, Ἰουλία, Κλαυδία, Δομιτιανὴ,

[1] Alexandria, alienarum opum indigentem, receperat. [2] Ipſe autem Ptolemæus quum vivus filio regnum tradidiſſet, [3] ab illo eodem vita privatus dicitur. De quibus quoniam ſatis dictum putamus, non incommodum videtur non præterire Hamilcarem & Hannibalem, quos & animi magnitudine & calliditate omnes in Africa natos, præſtitiſſe conſtat.

μιλιαρὶν, Ἀλεξωνηλεία, & ſexcentæ aliæ, quarum fœcundam nobis meſſem congeſſit Incomparabilis ille Geographus. Quanta autem urbs fuerit, vide præ reliquis apud Tatium Alexandrinum, lib. v. Τῶν κατὰ Κλειτοφῶντα καὶ Λευκίππην; Philonem in Flaccum; ut & Tyrium Belli Sacr. xxvi r. *Kenchenius.*

1 *Expulſum Alexandria.*] In Giſanii membranis, *Alexandrea.* Quod & ipſe veſtigium antiquitatis agnoſcit, in Vet. libro expreſſum. Sic *Decelea* pro Decelia, de qua nos plura ad Frontinum. *Idem.*

2 *Ipſe autem Ptolemæus, cum vivus filio regnum tradidiſſet.*] Rarum exemplum illis temporibus. Nam & Pater filium, & filius Patrem, & frater fratrem regnandi cauſa interimebat. Itaque Plutarchus in Demetrio, ad illum locum, ubi Antigonus Demetrium filium venatu redeuntem, cum venabulo & jaculis ad ſe recipit, eique os ad oſculandum præbet: cum Antigonus legatis quibuſdam, qui tum forte aderant, & jam dimiſſi revocati ab eo fuerant, mandaſſet, ut ſuis civibus renuntiarent, ſibi cum filio tam bene convenire, ut eum non metueret armatum: acclamat, οὕτως ἄρα πάντη δυσκοινώνητόν ἡ ἀρχὴ, καὶ μεστὸν ἀπιστίας, καὶ δυσνοίας, ὥστε ἀγάλλεσθαι τὸν μέγιστον τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων, καὶ πρεσβύτατον, ὅτι μὴ φοβεῖται τὸν υἱὸν, ἀλλὰ προσίεται λόγχην ἔχοντα τοῦ σώματος πλησίον. Et mox: Τὸ μὲν γὰρ ἀδελφοὺς ἀναιρεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι τὰ αἰτήματα λαμβάνουσιν, οὕτω συνεχωρεῖτο κοινόν τι νομιζόμενον αἴτημα, καὶ βασιλικὸν ὑπὲρ βασιλείας. *Lamb.*

3 *Ab illo eodem vita privatus dicitur.*] Juſtinus xxiv. à Gallis regno ſpoliatum captumque, vitam ferro amiſiſſe, ait. Plutarchus in vita Pyrrhi, contra Galatas profectum, cum exercitu periiſſe. *Magius.*

HAMIL-

HAMILCAR.

XXI.

[1] HAMILCAR Hannibalis filius, [2] cognomine Barcas, Carthaginienſis. [3] Primo Punico bello, [4] ſed temporibus extremis, [5] admodum adoleſcentulus, in Sicilia præeſſe cœpit exercitui. Quum ante ejus adventum & mari & terra male res gererentur Carthaginenſium; ipſe ubi adfuit, nunquam hoſti ceſſit, [6] neque locum nocendi dedit: ſæpeque è contrario occaſione data, laceſſivit, ſemperque ſuperior diſceſſit. Quo facto, quum pene omnia in Sici- 1

1 H*Amilcar.*] Romani *βαρβαρικώτερον* enuntiabant hæc barbara nomina quam Græci. Hannibal, Hamilcar, dicebant, quæ Græci *Ἀννίβας*, *Ἀμίλκας*, græcatiore, ut ita dicam, pronuntiatione. *Salm.* Amilcar nomen Punicum eſt, & Regem denotat. Milici etiam, quod Annibalis Soceri nomen, & hujus filiæ Imilces, quod eſt Regina, & Imilconis Carthaginienſis ducis, non aliunde ſunt petenda. Melech enim Rex eſt, Malcha Regina; quæ Milicum & Imilcem pronuntiabant. Ita qui *καθ' ὑπερβολὴν*, ut ait Strabo, Tyriis cultus Hercules, dicebatur *Μέλκαθρος*, ſive *Μέλκαρθος*, qui depravate *Μελχίθαρος* dicitur Euſebio in Oratione de laudibus Conſtantini. *Selden.*

2 *Cognomine Barcas.*] Ita præter noſtrum Polybius, Appianus, & ex emendatione Jo. Valentini Porphyrius *περὶ ἀποχῆς* II. 57. ubi vulgo *Βάλκας* legitur. Mss. *Barcha* vel *Barca* habent, quomodo & Frontin. III. 10. 9. inflexit. Gentile nomen fuiſſe docet illud Silii Italici lib. I.

—— Ortus Serrana priſca
Barca de gente. ——

Quid Suidæ in mentem venerit neſcio, cum ita ſcriberet: *Ἀμίλκας, ὁ καὶ Φάβιος.* Et alibi: *Φάβιος ὁ καὶ Ἀμίλκας.* Niſi fors duos Hamilcares confudit. *Boſius.*

3 *Primo Punico bello.*] Pœnico, *Codex Danielis.* In Veteri Inſcriptione: *Bello Pœnicio*, id eſt, *Punico.* Nam *Punicum* pro *Pœnico*; ut *punico* pro *pœnico.* Gloſſæ: Pœni, *Ἄφροι. Φοίνικες.* Inde *Φοῖνιξ διάλεκτος* apud Apſyrtum *περὶ παθῶν βοῶν· τὰ δὲ περὶ τοὺς βόας συμβαίνοντα πάθη, καὶ τὰ πρὸς αὐτὰ βοηθήματα, ἄριστα γέγραπται Μάγωνι τῷ Καρχηδονίῳ τῇ Φοίνικι διαλέκτῳ.* *Salmaſ.*

4 *Sed temporibus extremis.*] Nempe anno primi hujus belli Punici XVIII. Olympiad. CXXXIII. Anno autem Urbis IↃV. Hamilcar bello huic præfectus, Italiæ oram maritimam populatus eſt. Polyb. V. 56. *Ernſt.*

5 *Admodum adoleſcentulus.*] Id eſt, *peradoleſcentulus*, ut loquitur in Eumene. *Lambin.* Tacitus lib. IV. Annal. de L. Antonino: *Hunc admodum adoleſcentulum Sororis nepotem ſepoſuit Auguſtus in civitatem Maßilienſium.* Curtius *admodum juvenem* dixit. VII. Juſtinus *admodum puerum, & parvulum.* Gebh.

6 *Neque locum nocendi dedit.*] Neque hoſtibus facultatem, aut occaſionem nocendi dedit. *Lamb.* Occaſionem aperuit, ut hoſtes nocere poſſent. Sic ſupra Pelo-

Sicilia Pœni amiſiſſent, [1] ille Erycem ſic defendit, ut bellum eo loco geſtum non videretur. [2] Interim Carthaginenſes [3] claſſe [4] apud inſulas Ægates [5] à Cajo Lutatio conſule Romanorum ſuperati, [6] ſtatuerunt belli finem facere, [7] eamque rem arbitrio permiſerunt Hamilcaris. Ille, etſi

Pelopida: *Sed ut quemcunque ex proximo locum fors obtuliſſet.* Gebbard.

1 *Ille Erycem ſic defendit.*] Imo oppugnavit. Nam tenebant Romani à L. Junio paullo ante captum, ut teſtatur Polyb. lib. I. cujus verba ſunt hæc: Διὸ καὶ βραχείας αὐτοῖς παντάπασιν οὔσης ἀφορμῆς καταλαμβάνουσι πραξικοπήσαντες τὸν Ἔρυκα, καὶ γίνονται τοῦ τε τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ καὶ τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς. Vide ſequentia de obſidione ejus contra Romanos. *Lambin.* Stephanus: Ἔρυξ, πόλις Σικελίας ἀπὸ Ἔρυκος τοῦ Ἀφροδίτης, καὶ Βύτου. Thucydides Elymorum urbes in Sicilia duas eſſe dicit, Erycem & Egeſtam. Ἔλυμα vocat Dionyſius pro Eryce: Αἰγέσταν καὶ Ἔλυμα. Quinimo Ἔλυμον appellat montem, qui aliis Ἔρυξ. Mons autem Eryx, in qua Urbs Eryce, ſupra Drepanum. Servius: *Eryx mons Siciliæ ſupra Drepanum.* Salmaſ. De ſitu ejus accurate inter alios Polybius, lib. 1.

2 *Interim Carthaginienſes.*] Duce Annone. *Polyb.*

3 *Claſſe.*] Undiquaque expedita, ac validis inſtructa remigiis. *Polyb.* Illam claſſem trecentarum navium fuiſſe, tradit Auctor de Viris Illuſtribus. Idem Polybius ducentas numerat. Nonnulli & hoſtium & Romanorum conjunctas DCIXXX. tantum fuiſſe volunt, ut paſſum probata ſit in numero fides. *Kuchenius.*

4 *Apud inſulas Ægates.*] Αἰγοῦσσαν appellat Polybius. Vide Plin. lib. III. cap. VIII. Ubi ab aliis *Æthuſam*, ab aliis *Æguſam* ſcriptam eſſe tradit. Æthuſam appellat lib II. Pomponius. *Caricæ & Ægates Romana clade memorabiles.* Ubi fortaſſe legendum: *Carthaginienſi clade*, vel *Romana Victoria.* Videndi *Lambinus*, *Schottus*, *Magius.* Gryphius *Egates* ex Mss. vocat. Alii *Ægadas*, vel *Egadas.*

5 *A Cajo Lutatio Conſule.*] Auctor de Viris Illuſtribus cap XLI. hunc non *Cajum*, ſed *Quintum Luctatium* vocat: & trecentas naves habuiſſe dicit, quibus ſexcentas Pœnorum, quarum dux erat Himilco, apud Ægates inſulas inter Siciliam & Africam oppreſſit, finemque bello impoſuit. *Magius.* Sane haud parum dormitat Magius, imo graviſſime hoc loco errat. Nam Quinti prænomine appellatus Caji frater, qui ſequenti anno fratris ſui Conſulatum excepit, Urbis Conditæ IↃXII. Hinc iſte error, qui aut temporum aut literarum cognatione plurimos decepit. Ipſe etiam Plinius, ſeu, quiſquis auctor de Vir. Illuſtribus, uni omnia tribuit, à quo non parum abeunt plerique rei Romanæ Scriptores. Qui victoriam hanc, & triumphum navalem Cajo adſcribunt; pacem vero Pœno datam Quinto, qui etiam de Faliſcis triumphavit, ut ex Triumph. tabulis videre eſt. Scribendum ergo hoc loco Cajus Lutatius, quod prænomen & faſti nuper Romæ effoſſi agnoſcunt. *Kuchen.*

6 *Statuerunt belli finem facere.*] Qui finis incidit in annum Romæ Conditæ DII. Cajo Lutatio Catulo, & Poſthumio Albino Conſulibus. Annus iſte Carthaginis DCXLI; Olymp. CXXXIIII. tertio ſurgente, cum claſſis Punica felici prælio ad Ægates inſulas à Conſule C. Catulo eſſet deleta. *Ub Emm.*

7 *Eamque rem arbitrio permiſerunt Hamilcaris.*] Miſſis primo ad eum literis & nuntiis. Polybius: Διόπερ ὀξέως διαπεμψάμενοι πρὸς τὸν Βάρκαν, ἐπέτρεψαν ἐκείνῳ περὶ τῶν ὅλων. *Lambinus.*

1 *Tamen*

etſi flagrabat belli cupiditate, [1] tamen paci ſerviendum putavit, quod patriam [2] exhauſtam ſumptibus, diutius calamitatem belli ferre non poſſe intelligebat: ſed ita ut ſtatim mente agitaret, ſi paululum modo res eſſent refectæ, bellum renovare, Romanoſque armis perſequi: donicum aut vi certe viciſſent, aut victi manum dediſſent. [3] Hoc conſilio pacem conciliavit; in qua tanta fuit ferocia, ut quum Catulus negaret ſe bellum compoſiturum, niſi ille cum ſuis, qui Erycem tenuerant, armis relictis, [4] Sicilia decederent: ſuccumbente patria, ipſe periturum ſe potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret. Non enim ſuæ eſſe virtutis, arma à patria accepta adverſus hoſtes, adverſariis tradere. [5] Hujus pertinaciæ ceſſit Catu- 2
lus. At ille ut [6] Carthaginem venit, multo aliter, ac ſperabat,

1 *Tamen paci ſerviendum putavit.*] Polybius elegantiſſime tales vocat ἐφέδρυς τῶ καιρῶν. lib. III. monetque inſidiatores temporum accurate cavendos: quos ibidem ait εἴκειν τοῖς παροῦσιν ſeu τοῖς καιροῖς. *Gebhard.* Quibus vero conditionibus pax ſit facta, exponit late Polybius eodem libro.

2 *Exhauſtam ſumptibus.*] Ita Cicero lib. VI. Epiſt. ad Attic. *Illo imperante exhauſtam eſſe ſumptibus & jacturis provinciam.*

3 *Hoc conſilio pacem conciliavit.*] Vel XXIII. annorum inducias, per quot annos bellum prius duraverat. *Keuch.*

4 *Sicilia decederent.*] Plinius, ſeu quiſquis Auctor de Viris Illuſtr. c. 41. *Pacem petentibus hac conditione conceßit, ut Siciliâ, Sardiniâ, & cæteris inſulis intra Italiam, Africamque decederent, Hiſpaniâ citra Iberum fluvium abſtinerent.* Magius. Quanquam Hiſpaniam illam non putem adſcriptam huic fœderi; ſed ei, quod cum Aſdrubale ictum in Hiſpaniis fuit, qui ſororem Annibalis in matrimonio habebat. Polybius III. *Schottus.*

5 *Hujus pertinaciæ ceßit Catulus.*] Non abſimiles fuere huic fracti bellis & cladibus exinaniri Carthaginienſes, qui cum intolerabiles Reguli & duras pacis conditiones audiſſent; tutius rati ſunt, ſeſe armatos, quam miſeros vivere. *Hiſtor. Miſcella* II. 29. Adde Lipſium v. Polit. 20. 27. ſeqq. & Zevecot. Obſ. ad Florum II. 15. Cæterum Msc. Boecleri vox *Catulus* aberat; & poteſt abeſſe. *Boſius.*

6 *Carthaginem.*] Urbe ſic dicta per excellentiam, ut ante monuimus. Nam קרתא Phœnicibus Urbs eſt, Karthagena civitas hortorum, quam Græci οἰκῦσαν verterunt. Alio nomine apud Plautum appellatur Chædreanech, quaſi הצריענק vel חררי, ἔπαυλις Ἄναχ. Unde ab Anakæis fortiſſima natione ſtructa videtur, qui Kiriatharba per Calebum ejecti in Chananæa defecerunt. *Horn.* De qua fuga pluribus *Scaliger* de emend. Tempor. *Voßius.* I. Gram. IX. *Seldenus* de Dîs Syris. Ex Carthada factum eſt Carthago. *Solin.* Sed illud merum Phœnicium, hoc Punicum; id eſt, jam depravatum Phœnicibus aliquantum temporis in Africa commoratis. Nec dubium, quin Græcum Καρχηδὼν ab eadem origine ſit deductum & inflexum. Quod Siculorum proprium, qui θ. mutant in χ. Sic quæ Carthada vel Carthado Pœnis, ipſi dixerunt Καρχηδώ.

bat, rempublicam ſe habentem cognovit. Namque [1] diuturnitate externi mali tantum exarſit inteſtinum bellum, ut nunquam pari periculo fuerit Carthago, [2] niſi quum deleta eſt. [3] Primo mercenarii milites, qui adverſus Romanos fuerant, deſciverunt, quorum numerus erat viginti millium. Hi totam [4] abalienarunt Africam, ipſam Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo ſunt [5] Pœni perterriti, ut auxilia

χηδὼ, ut ὄρνιθες, ὄρνιχες. Ipſi Africæ vicini hoc nomen cæteris Græcis tranſmiſerunt. Falluntur igitur auctores plerique Graciæ, qui Καρχηδόνα conditam ſcripſere, ἀπὸ Καρχηδόνος τινὸς ἀνδρὸς Φοίνικος. Nam idem nomen Καρχηδὼν, & Carthago, deflexum à Punico vel Phœnicio Carthado. *Salmaſius.*

1 *Diuturnitate externi mali.*] Polyb. Μετὰ δὲ τὰς διαλύσεις ταύτας, ἴδιόν τι, καὶ παραπλήσιον ἀμφοτέροις συνέβη παθεῖν. ἐξεδέξατο γὰρ πόλεμος ἐμφύλιος Ῥωμαίους μὲν ὁ πρὸς τοὺς Φαλίσκους καλουμένους. *Lambinus.* Hujus principes atque auctores fuerunt Spendius, genere Campanus, fortuna ſervus; Mathο Afer, & Autaricus Gallus. Cauſſa belli narratur à Polybio, eodem libro, cum variis circumſtantiis.

2 *Niſi cum deleta eſt.*] Unde adjungit idem Polybius: Τέλος δὲ οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς χώρας ἐκινδύνευσαν, ἀλλὰ καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν, καὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐδάφους. Deleta eſt Carthago à P. Scipione Africano Æmiliano, ſeptingenteſimo anno quam condita fuerat. *Livius, Oroſius, Eutropius.* Cum ſteriſſet annis DCLXVII. abhinc annos CLXXVII. Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio Coſ. *Vellejus.* Euſebius in Chronico duas affert opiniones, quarum prior non longe diſſentit à Paterculo. Computat enim, Carthaginem veniſſe in poteſtatem Romanorum anno à conditione ſui DCLXXIII, vel, ut alii affirmant, DCCXLVIII. Prior numerus uno anno plus habet, quam Paterculi ratio. Marcus Cicero I. de Republ. *Nec tantum Carthago habuiſſet opum ſexcentos fere annos, ſine conſiliis & diſciplina.* Vide Scalig. Animadverſionibus Euſebianis ad annum MCLXVII. & MDCCCLXXI. maxime vero canonibus Iſagogicis. Altera Vellejı opinio refert, Carthaginem ſtetiſſe annos DCCXLVIII. cui accedit aliquantum Solinus, qui Urbem poſt annos DCCXXXVII. quam exſtructa fuit, exciſam voluit. Oroſius etiam haud parum à ſe abit; quando libro IV. cap. 6. ſcribit; Carthaginem conditam fuiſſe ab Eliſſa, ante Urbem Romam duos & ſeptuaginta annos: Poſtea, cap. 23. ejuſdem libri ait; anno ab Urbe Condita, DCIII. Vel, DCVI. (nam utroque modo legitur) fuiſſe deletam. Verum eo modo defendi poteſt, quod plerumque boni ſcriptores ſummatim tempus comprehendunt, non ſubtiliter annos computantes. Adhoc tam intricata eſt hujus rei fides, ut non mirum ſit, Auctores adeo in diverſas ſententias abire. Cæterum Urbs incendiis diruta fuit. Horatius lib. IV. Carm. Od. 8.

Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides.

Addit Florus, *per continuos decem & ſeptem dies vix potuiſſe incendium exſtingui.* lib. II. cap. 15. *Keuchen.*

3 *Primo mercenarii milites.*] Hiſpani, Nomades, Afri, Ligures, Galli, Græci, & alii. *Lambin.*

4 *Abalienarunt Africam.*] A Carthagine. *Lamb.* Sic Cimone; *inſula alienata,* & *oppida alienata,* dixit. *Gebh.*

5 *Pœni.*] Carthaginienſes.

1 Eaq̃ue

auxilia etiam à Romanis petiverint, [1] eaque impetraverint. Sed extremo, quum prope jam ad deſperationem perveniſſent, [2] Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is non ſolum hoſtes à muris Carthaginis removit, quum amplius centum millia facta eſſent armatorum, [3] ſed etiam eo compulit, ut locorum anguſtiis clauſi, [4] plures fame quam ferro interirent. Omnia oppida abalienata; in his [5] Uticam atque [6] Hipponem, * valentiſſima totius Africæ, † reſtituit patriæ.

1 *Eaque impetraverint.*] Omittit hæc Cod. Ultrajectinus, ut certe Polybius nihil horum commemorat, ſubſidia Romanos Pœnis miſiſſe. *Schott.*

2 *Hamilcarem Imperatorem fecerunt.*] Cum in Geſcone, quem initio huic bello præfecerant, & in Hannone parum præſidii eſſe cognoviſſent. *Lamb.*

3 *Sed etiam eo compulit.*] Qualis ille apud Claudianum Stilico, qui

— tot barbara ſolus
Millia jampridem miſeram vaſtantia Thracen
Finibus exiguæ vallis concluſa tenebat.

4 *Plures fame quam ferro interirent.*] Τέλος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ συνασχεθέντες ἐσθίειν ἀλλήλων σώματα ἀναγκασθῆναι, τοῦ δαιμονίου τὴν οἰκείαν ἀμοιβὴν αὐτοῖς ἐπιφέροντος, τῆς πρὸς τοὺς πέλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας. *Polyb.*

5 *Uticam.*] Quam *Uticam* Latini dicunt, Græci converſis vocalibus Ἰτύκην appellant, id eſt, *Itucam.* Stephan. Ἰτύκη, πόλις Λιβύης, Τυρίων ἄποικος. *Lambin.* Punicarum in Africa urbium, ſi Carthaginem demas, nulli ceſſit Utica. Sexaginta autem ſtadiis à Carthagine diſtabat, ut teſtatur Appianus; nempe verſus occaſum. Fuit hæc Τυρίων ἄποικος, quod & Juſtinus affirmat lib. XVIII. Cum & opibus & multitudine Tyrii abundarent, miſſa in Africam juventute, Uticam condidere. Itaque de antiquitate gloriabatur non parum, quin & eo nomine Carthagini præferebatur. Silius Italicus lib. III.

Proxima Sidoniis Utica eſt effuſa manipl is,
Priſca ſitu, Veteriſque ante arces condita Byrſæ.

Ariſtoteles in libro Mirabilium: Τῆς δὲ Λιβύης ἐν Ἰτύκῃ καλουμένῃ, ἣ κεῖται μὲν ὥς λέγουσιν, ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ Ἑρμείας καὶ τῆς ἵππου ἄκρας, ἐπίκεινα δὲ Καρχηδόνος ὡς σταδίους διακοσίους. ἣν καὶ πρότερον κτισθῆναι λέγεται αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος ἔτεσι διακοσίοις ὀγδοήκοντα ἑπτὰ, ὡς ἀναγέγραπται ἐν ταῖς Φοινικικαῖς ἱστορίαις. Vellejus Pateículus citra Codri tempora, qui Sauli fuit æqualis, Tyrios paucis annis poſt Gades Uticam condidiſſe refert. Urbi igitur tam vetuſtæ nomen fecit ipſa antiquitas. Utica enim, vel Ityca Punice, עתיק, Itica, id eſt, priſca dicebatur. *Bochart.* Qui nunc locus à barbaris Mazachares appellatur. *D. Mar. Niger.*

6 *Hipponem.*] Ab Utica ad Hippi promontorium Hippi Urbs, cui palus adjacet atque hæc palus Hipponitis vocatur. Hanc Urbem & Hippuactam appellat Diodorus lib. XX. Stephanus, alii. Etiam media antiquitas Hipponem Zarithum appellavit, ſicuti Zetam dixere pro dietâ. Διάῤῥυτος autem à Græcis appellata propter aquarum irrigua: nam in vicinia erat ſtagnum Hipponenſe, unde & Plinius ad Caninium lib. IX. Epiſt. *Eſt in Africa Hipponenſis colonia mari proxima: adjacet navigabile ſtagnum: ex hoc in modum fluminis æſtuarium emergit, quod vice alterna, prout æſtus aut repreſſit, aut impulit, nunc infertur mari, nunc redditur ſtagno. Omnis hic ætas piſcandi, navigandi, atque etiam*

patriæ. neque eo fuit contentus, ſed etiam fines imperii propagavit: ·tota Africa [1] tantum otium reddidit, ut nul-
3 lum in ea bellum videretur multis annis fuiſſe. Rebus his ex ſententia peractis, fidenti animo atque [2] infeſto Romanis, quo facilius cauſa bellandi reperiretur, effecit, ut imperator cum exercitu [3] in Hiſpaniam mitteretur, [4] eoque ſecum duxit filium Hannibalem annorum novem. Erat præterea cum eo adoleſcens illuſtris & formoſus, Haſdrubal, quem nonnulli diligi [5] turpius, quam par erat, ab Hamilcare loquebantur. Non enim maledici tanto viro deeſſe poterant. Quo factum eſt, [6] ut à præfecto mo-

natandi ſtudio tenetur. Hæc ille. Hippo autem dictus non ab equis, Græca appellatione; ſed Syris & Arabibus ſtagnnm, ſinum denotat. Qualem Hipponis ſinum fuiſſe docuimus. *Bouchard.*

* *Valentiſſima.*] Legendum fortaſſe eſt, *opulentiſſima.* Veruntamen nihil muto. Valemiſſima autem interpretor, validiſſima, ſeu potentiſſima. *Lambinus.*

† *Reſtituit patriæ.*] Uno prælio ſex hoſtium millibus interfectis, duobus captis, aliis in fugam verſis: altero decem millibus cæſis, quatuor captis, decem fugatis: tertio omnibus fere copiis ad interneeionem cæſis ac deletis, reliquis ad deditionem compulſis. *Idem.*

1 *Tantum otium.*] Tantam quietem, pacem & tranquillitatem. Sic ſupra in Timoleonte: *tantum otium toti inſulæ conciliavit.* Lamb. Schott.

2 *Infeſto Romanis.*] Polyb. lib. III. Ἔμενεν ἐπὶ τῆς ὀργῆς. *In iracundia perſeverabat Hamilcar,* nimirum *adverſus Romanos.* Quam iracundiam eodem lib. δυσμήνιαν Ἀμίλκου vocat. *Lamb.*

3 *In Hiſpaniam mitteretur.*] Lege Juſtin. XLIV. Appian. in Iberica, & heic Polybium.

4 *Eoque ſecum duxit filium.*] Tranſvectus fretum Gaditanum & columnas Herculis. *Polyb.* Addit, in illis locis ipſum annos fere novem commoratum, multum Hiſpaniæ populos bello, plures perſuadendo Carthaginienſibus ſubjeciſſe.

5 *Turpius.*] Libidinoſius, obſcœnius. Sic Liv. XXI. annal. *Medius Haſdrubal inter patrem & filium octo ferme annos imperium obtinuit: flore ætatis, uti ferunt, primo Hamilcari conciliatus: gener inde ob altam indolem animi aſcitus: & quia gener erat, factionis Barchinæ opibus, quæ apud milites, plebemque, plus quam modicæ erant; haud ſane voluntate principum in imperio poſitus.* Lamb.

6 *Ut à præfecto morum.*] Erant igitur præfecti, ſeu magiſtri morum apud Carthaginienſes, ut & apud Romanos; qui dicebantur & cenſores. Cicero in Cluentiana: *Tu es præfectus moribus.* Lamb. *Sane cenſuræ initium,* (Livii verba ſunt) *fuit rei à parva origine ortæ, quæ deinde tanto incremento aucta eſt, ut morum diſciplinæque Romanæ penes eam regimen eſſet.* Inde Cenſores Romæ magiſtratus quinquennalis, penes quem autoritas maxima, ſummumque arbitrium animadvertendi in mores civium. Et erat ſub nutu illorum æſtimatio facultatum cujuſque civis, ad cenſum de iis pendendum. *Livius* IV. Cæterum, alia mornm præfectura, alia cenſura fuit. Cæſar Cenſor non fuit, ſed morum præfectus, ut à Cicerone nominatur. hoc eſt, rem habuit, titulum per ſpeciem modeſtiæ recuſavit. Pars poteſtatis ejus fuit, morum cura; quam uſurpavit,

ᶜto morum Haſdrubal cum eo vetaretur eſſe. Huic ille filiam ſuam in matrimonium dedit, [1] quod moribus eorum interdici non poterat ſocero gener. De hoc ideo mentionem fecimus, quod [2] Hamilcare occiſo, [3] ille exercitui præfuit: [4] reſque magnas geſſit, [5] & princeps [6] largitione vetuſtos pervertit mores Carthaginenſium; [7] ejuſdemque poſt mortem [8] Hannibal ab exercitu accepit imperium.

pavit, unde & Præfectus morum dictus, non Cenſor. *Caſaubon.*

1 *Quod moribus eorum interdici non poterat ſocero gener.*] Alii *genero*, utrumque verum. Verecundiæ autem hos inter ſerviendum monet in Offic. Cicero lib. 1. *Non lavantur cum ſoceris generi.* Schottus.

2 *Hamilcare occiſo.*] In prælio adverſus Vectones. *Polyb.* Incidit mors ejus in annum 3742. Mundi conditi.

3 *Ille exercitui præfuit.*] In hujus locum gener ipſius Haſdrubal mittitur. *Juſtin.* Τὴν δὲ στρατηγίαν οἱ Καρχηδόνιοι παρέδοσαν Ἀσδρούβᾳ τῷ ἐκείνου κηδεστῇ, καὶ τριηράρχῳ. *Polyb.* Idque propterea, quod filii immaturi tum erant imperio. Quatuor autem reliquit filios ſuperſtites: quos totidem catulos leoninos in perniciem Romanorum abſe, dicere ſolitus eſt, educari: Haſdrubalis ingenium Livius prodit initio lib. XXI. *Ernſt.*

4 *Reſque magnas geſſit.*] Quo tempore prudenter & utiliter imperium ſuum adminiſtrabat; cum Carthagine nova condita, magna Carthaginienſibus adjumenta attulit ad res gerendas, propter loci opportunitatem maxime, tum ad res Hiſpanienſes, tum Africanas. *Polyb.* II.

5 *Et Princeps.*] Ἐκ τῶν τῆς πόλεως πρώτων. Princeps heic idem obtinet, quod primus, quæ vocis germana ratio. Locutio frequens, apud Tranquillum, & alios. *Keuch.*

6 *Largitione vetuſtos pervertit mores Carthaginenſium.*] Ut ſuis cœptis & placitis approbator eſſet populus contra infenſos Barcinæ factioni. *Gebhardus.* Titus Livius XXI. Annal. paullo aliter rem narrat. Ita ille: *Is plura conſilio, quam vi gerens, auſpiciis regulorum magis, conciliandiſque per amicitiam principum novis gentibus, quam bello aut armis rem Carthaginienſium auxit.* Lambinus.

7 *Ejuſdemque poſt mortem.*] Quali mortis genere obierit Haſdrubal, non commemorat hoc loco Nepos. Alii ambigere nos non ſinunt. Tradit Juſtinus, ipſum à ſervo Hiſpani cujuſdam, ulciſcente domini injuſtam necem, interfectum eſſe. Polybius diſertim teſtatur, in diverſorio ſuo noctu à quodam natione Gallo privatarum injuriarum cauſa fuiſſe interemptum. Nonnulli volunt, in venatione necem ipſi illatam. Appianus: Ἀσδρούβαν δὲ ἐπὶ τοῖς δὲ Ἰβηρίαν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίοις καθιστάμενον, ἀνὴρ δοῦλος, οὗ τὸν δεσπότην ὠμῶς διεφθάρκει, λαθὼν ἐν κυνηγεσίοις ἀναιρεῖ. Ad quem accedit XXI. Annal. Livius. Non ergo dubitandum videtur, quin hoc mortis genere interfectus ſit Haſdrubal. Præter enim adducta Hiſtoricorum teſtimonia, multa alia ſunt, ex quibus liquido id videre eſt. Incidit ejus mors in annum Urb. Cond. XXXII. ut ſupputant Chronologi. *Keuchen.*

8 *Hannibal ab exercitu accepit imperium.*] Juſtinus: *Major utroque Hannibal imperator, Hamilcaris filius ſuccedit.* Appianus: Ἡ στρατιὰ δὲ τὸν Ἀννίβαν, καίπερ ὄντα κομιδῇ νέον, ἀρέσκοντα δὲ ἰσχυρῶς, στρατηγὸν ἀπέδειξεν αὐτὸν, καὶ ἡ Καρχηδονίων βουλὴ συνέθετο.

4 perium. At Hamilcar, [1] poſteaquam mare tranſiit, in Hiſpaniamque venit, magnas res ſecunda geſſit fortuna, maximas bellicoſiſſimaſque gentes ſubegit: equis, armis, viris, pecunia totam locupletavit Africam. Hic quum in Italiam bellum inferre meditaretur, nono anno poſtquam in Hiſpaniam venerat, in prælio pugnans [2] adverſus Vettones [3] occiſus eſt. [4] Hujus perpetuum odium erga Romanos maxime concitaſſe videtur ſecundum bellum Punicum. Namque Hannibal, filius ejus, aſſiduis patris obteſtationibus eo eſt perductus, ut interire, quam [5] Romanos non experiri mallet.

1 *Poſteaquam mare tranſiit.*] Fretum Gaditanum, tranſvectus columnas Herculis. *Polyb.*

2 *Adverſus Vettones.*] Sic ſcribendum duplici *tt.* non *Vectones.* Græce Οὐέττονες populi ſunt Hiſpaniæ citerioris intra Anam & Tagum fluvios ad Orientale Toletanorum latus. Strabo III. Ἐν δὲ τοῖς Ἄνα μέρεσι καὶ Καρπητανοὶ, καὶ Ὠρητανοὶ, καὶ Οὐεττόνων συχνοὶ νέμονται. Item Plinius lib. IV. capite 20. finitimos Carpetanis facit. Prudentius hymno de S. Eulalia, Emeritam Vettonum metropolim nominat:

Nunc locus Emerita eſt tumulo
Clara colonia Vettoniæ:
Quam memorabilis amnis Ana
Præterit & viridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lavat.

Strabo vero in Turdulis Auguſtam Emeritam collocat, ſed Hiſpano in Hiſpanicis potius habenda fides, quam Græco homini. *Sibott.* In Msc. Boecleri *Vetones.* Dauſquius Comment. in Sil. Ital. pag. 18. mallet *Vetones.* Boſius.

3 *Occiſus eſt.*] Ad caſtrum altum, ut ait Livius Decad. III. lib. IV. *Mag.* Καὶ τῆς τάξεως διαλυθείσης, οἱ μὲν Ἴβηρες αὐτοῖς ἐπιδραμόντες, αὐτόν τε τὸν Βάρκαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀμυνομένων ἐπ᾽ αὐτῷ, διέφθειραν. *Appian.* M. Æmilio & M. Junio Coss. *Caſſiodorus.*

4 *Hujus perpetuum odium erga Romanos.*] Pro *contra Romanos.* Sic ſolet Nepos. Hæc idem diſerte tradit Polybius lib. III. *Lambin.* Valerius Max. lib. IX. cap. 3. Livius XXI. & XXXV. alii.

5 *Romanos non experiri.*] Periclitari, vel, periculum facere virtutis & potentiæ Romanorum. *Lambin.* Infra in Hannibale: *Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos ſic conſervavit, ut prius animam, quam id depoſuerit.* Schottus.

HANNI-

HANNIBAL.

XXII.

1 Hannibal Hamilcaris filius, Carthaginienſis. Si 1 verum eſt, quod nemo dubitat, ut populus Romanus [2] omnes gentes virtute ſuperarit, non eſt inficiandum, [3] Hannibalem tanto præſtitiſſe cæteros imperatores prudentia, quanto populus Romanus antecedebat fortitudine cunctas nationes. Nam quotieſcunque cum eo congreſſus eſt in Italia, [4] ſemper diſceſſit ſuperior. Quod niſi domi [5] civium ſuorum invidia debilitatus eſſet, Romanos videtur ſuperare potuiſſe. [6] Sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem [7] velut hæreditate relictum

1 *Hannibal.*] Denotat Orientalibus nomen gratioſum. הנו, id eſt, Hanno, gratioſus. Unde & Anna & Joannes nomen accepit, בעל ſive Baal autem Dominum notat. *Thyſius.*

2 *Omnes gentes virtute ſuperarit.*] Victus enim prælio quidem nonnunquam, bello vero nunquam, ut ait Cæcilius apud Nonium. *Schott.*

3 *Hannibalem tanto præſtitiſſe cæteros imperatores prudentia.*] Quod quoque fuit judicium Peſcennii Nigri. Nam quos alii Scipiones extulerunt, exiſtimavit *felices illos fuiſſe magis, quam fortes.* Ælius Spartianus in Nigri Vita cap. XI. *Nec alias fabulas unquam habuit, niſi de Annibale, cæteriſque talibus. Denique cum Imperatori facto quidam Panegyricum recitare vellet, dixit ei; Scribe laudes Marii vel Annibalis, vel alicujus Ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, ut eum nos imitemur.* Gebhard. Vide ſis glorioſam illam contentionem de præſtantia Scipionis, Hannibalis & Alexandri apud Lucian. ἐν νεκρικοῖς.

4 *Semper diſceßit ſuperior.*] In Hamilcare: *ſemperque ſuperior diſceßit.* Lambin.

5 *Civium ſuorum invidia.*] Quam ſibi conciliavit Hannibal remp. bene adminiſtrando; partim judicibus, qui antea perpetui erant, eoque dominabantur, factis annuis: partim ærario publico, & vectigalibus populi Carthaginienſis, quæ & negligentia dilabebantur, &, (ut fere fit) prædæ, quæſtuique, principibus quibuſdam civitatis, & magiſtratibus erant, ad certam rationem revocatis: ut tradit Livius lib. XXX. Annal. *Lamb.*

6 *Sed multorum obtrectatio devicit unius Virtutem.*] Bella antitheſis: in qua multos uni, obtrectationem Virtuti opponit. *Idem.* Sic apud Apulejum aliquem inſimularum quorundam aſtu projecit extorrem ſæviens invidia. Qualis iſte in Tacito conſpiratione inimicorum & invidia falſi criminis oppreſſus. Vide Lucianum *de non temere credendo.*

7 *Velut hæreditate relictum odium paternum.*] Ipſe Hannibal apud Livium XXXV. *Odi Romanos, odioque ſum Romanis. Id me verum dicere pater Hamilcar & DI teſtes ſunt.* Tale Ægiſthi patruelis in Agamemnonem. *Vellejus* lib. I. Et Paconii Agrippini, paterni in principes odii hæredis. *Tacit.* XVI.

lictum odium paternum erga Romanos [1] ſic confirmavit, ut prius animam, quam id depoſuerit. qui quidem [2] quum patria pulſus eſſet, & alienarum opum indigeret, nun-
2 quam deſtiterit animo bellare cum Romanis. Nam, ut omittam [3] Philippum, quem abſens hoſtem reddidit Romanis; [4] omnium his temporibus potentiſſimus rex [5] Antiochus fuit. [6] Hunc tanta cupiditate incendit bellandi, ut uſque à [7] rubro mari arma conatus ſit inferre Italiæ. Ad quem

1 *Sic confiemavit.*] *Conſervavit*: Editio Pariſ.

2 *Quum patria pulſus eſſet, & alienarum opum indigeret.*] Sic ſupta De Regibus: *Quem ille à patre expulſum Alexandria, alienarum opum indigentem receperat.* Lamb. Savaro.

3 *Philippum.*] Demetrii Macedonum Regis filium, Perſei patrem. De quo *Livius*, *Juſtinus*, & *Plutarchus* in Paullo Æmilio, & *Faſti*, ſub annum ab U. C. DLII. Tradit Juſtinus, hunc à Demetrio Illyriorum Rege ad bellum Romanis inferendum, fuiſſe impulſum: & cum Romanos à Pœnis iterato prælio victos didiciſſet, aperte ſe hoſtem Romanis profeſſum; naveſque, qnibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare cœpiſſe; ac legatum ad Hannibalem jungendæ ſocietatis gratia cum epiſtolis miſiſſe. *Mag.* Romani legari cum in ſenatu expoſuiſſent, compertum Patribus Romanis eſſe & Philippum regem, ante ab Hannibale maxime accenſum, bellnm P. R. feciſſe: & nunc literas, nuncioſque ab eo ad Antiochum regem profectos: hand quieturum, antequam bellum toto terrarum orbe conciſſet: nec ei impune debere eſſe, ſi ſatisfacere Carthaginienſes P. R. vellent: nihil eorum ſua voluntate & publico conſilio factum eſſe, Carthaginienſes reſponderunt: quicquid æquum cenſuiſſent Romani, facturos eſſe. *Livius* XXXIII. Annal.

4 *Omnium potentiſſimus Rex.*] Quip- [illegible] & Syriam tenuit annos [illegible]; Mediam quoque, [illegible], Bactrianam, & omnes, excepta Parthia, ſuperioris Aſiæ provincias victo Achæo recepit. *Polyb.* VII. VIII. X. XI. *Juſtin.* XLI. *Appian.* in Syriac. Judæam quoque Ægyptio regi eripuit. *Joſeph.* XII. 3.

5 *Antiochus.*] Frater Callinici. Qui primo ἱέραξ dictus, ob rapacem naturam. Vide Strabonem XVI. Juſtinum XXVII. Poſtea ob victorias & imperii amplitudinem, *Magni* cognomentum accepit. *Keuchen.* Hunc ad arma Romanis inferenda concitaſſe Hannibalem, refert Liviana Epitome lib. XXXIII. & XXXIV. & Juſtin. lib. XXXII. *Schott.*

6 *Hunc tanta cupiditate incendit bellandi.*] Polyb. Livius, Appianus illam hiſtoriam magis exaggerant. Mortuo Ptolemæo Philopatore, Antiochus deceſſit in Ægyptum, præſidio nudam ac vacuam correpturus. Cum eo Hannibal Epheſi congreditur, inimicorum calumniis patria ſua profugus. Qni calnmniabantur, cum in contentione ſemel adverſus Romanos ſuſcepta perſeverantem & pervivacem, & belli gerendi cupidum eſſe, neque pacem colere poſſe. Quo tempore Carthaginienſes Romanis parebant fœderibus interpoſitis alligati. Hannibalem igitur rei militatis, & imperandi ſcientia clatum Antiochus honorifice excepit, & apud ſe retinuit, atque in comitibus ſuis habuit. Ita Appianus & fere Polybius. Prolixius rem narrat Livius, XXXIII.

7 *Rubro mari.*] Sive Erythræo. Quod à mirabili Pharaonis clade Arabibus dicitur بحر قلزم ab oppid. القلزم quod eſt Latit. gr. XXVIII. min. XXX. in littore

quem [1] quum legati veniſſent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam conſiliis clandeſtinis, [2] ut Hannibalem in ſuſpicionem regi adducerent, tanquam ab ipſis corruptum alia atque antea ſentire; neque id fruſtra feciſſent; idque Hannibal comperiſſet, ſeque ab interioribus conſiliis ſegregari vidiſſet: [3] tempore dato adiit ad regem, eique quum multa de fide ſua, & odio in Romanos commemoraſſet, hoc adjunxit: *Pater* (inquit) *meus Hamilcar,* [4] *puerulo me, utpote non amplius novem annos*

littore Ægypti oppoſito Elanæ, ſeu promontorio Pharan. Locus inde dictus, quod prope ſubmerſus credatur Pharao. قلزم enim eſt deglutire, abſorbere. Unde Turcis mare rubrum ـس dicitur فرعون دكزي Pharaonis mare. Hodie pro Colzuma eſt سويس Sues. *Golius.* Lege ἐν τῷ τοῦ Ἀγαθαρχίδου περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκλογαῖς. Mela lib. III. *Rubrum mare Græci, ſive quia ejus coloris eſt, ſive quia ibi Erythras regnavit,* ἐρυθρὰν θάλασσαν *appellant.*

1 *Quum legati veniſſent Romani.*] Τότε Ῥωμαῖοι συνθεωροῦντες ἤδη τὴν Αἰτωλῶν ἐπιβολὴν, ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς πρὸς Ἀντίοχον, βουλόμενοι μὴ λανθάνειν σφᾶς τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν. *Polyb.* Hi fuerunt P. Sulpitius, & P. Julius apud Livium, Dec. IV. lib. V. Plutarchus vero in T. Quinctio Flaminio alterius nomen male profert. Vocat enim P. Vellium, cum Julium dicere debuerit. Sed non mirum. Homo enim Græcus, & in eo ſæpe parum diligens, Romanorum nomina pervertit. *Magius.* Juſtinus cum Polybio ſimpliciter legatos nominat, omiſſis nominibus. Ita ille XXXI. *Romani quoque ad Antiochum legatos miſere, qui ſub ſpecie legationis, & regis apparatum ſpecularentur, & Hannibalem aut Romanis mitigarent, aut aſſiduo colloquio ſuſpectum, inviſumque Regi redderent.* Keuch. Sane inter legatos erat P. Scipio, qui Annibalem devicerat. Præter Livium XXXV. Appianus, Lucianus in dialog. Mortuorum, Plutarchus in Flaminio ſub finem. Conſilium autem legatorum explicat Frontinus I. VIII. VII. *Bongarſ.* Miſſi adhoc Carthaginem legati Romani, qui apud Senatum arguerent, Hannibalem cum Antiocho rege conſilia belli faciendi inire. Illi fuerunt, C. Servilius, M. Claudius Marcellus, & Q. Terentius Culleo. Lege Livium. *Keuchen.*

2 *Ut Hannibalem in ſuſpicionem regi adducerent.*] Effecerunt autem id crebris cum eo ſociatis colloquiis. Livius XXXV. *Propter colloquia cum Villio ſuſpectus regi.* Gebhard. Οἱ δὲ πρέσβεις ἐθεράπευον τὸν Ἀννίβαν, σπουδάζοντες εἰς ὑποψίαν ἐμβαλεῖν πρὸς Ἀντίοχον· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. *Polyb.*

3 *Tempore dato adiit ad regem.*] Omnino probanda Mſctorum fides: *Tempore dato adiit ad regem.* Et hæc eſt Corneliana χρῆσις. Supra Themiſtocle: *Ut Lacedæmonem venit, adire ad magiſtratus noluit.* Et ſtatim: *Ad ſenatum Lacedæmoniorum adiit:* Ἀρχαϊκῶς. *Keuch.*

4 *Puerulo me, utpote non amplius novem annos nato.*] Ἔφη γὰρ, καθ' ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν εἰς Ἰβηρίαν ἔξοδον μέλλοι στρατεύεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων, ἔτη μὲν ἔχειν ἐννέα. *Polyb.* Livius Decad. IV. lib. V. puerum admodum tunc fuiſſe Hannibalem dicit. Quomodo apud Florum, puer Hannibal ad aram

nos nato, in Hiſpaniam imperator proficiſcens Carthagine, [1] *Jovi Optimo Maximo hoſtias immolavit.* [2] *Quæ divina res dum conficiebatur, quæſivit à me, vellemne ſecum in caſtra proficiſci. Id quum libenter accepiſſem, atque ab eo petere cœpiſſem,* [3] *ne dubitaret ducere:* tum ille, *Faciam* (inquit) *ſi fidem mihi quam poſtulo dederis, ſimulque ad aram adduxit, apud quam ſacrificare inſtituerat,* [4] *eamque, cæteris remotis, tenen-*

patri juraverat. Plinius, ſive Auctor de Vir. Illuſtribus, non novem annos tunc natum Hannibalem teſtatur, ſed undecim. Niſi locus ſuſpectus ſit, ac librariorum culpa depravatus. *Magius.* Vide *Eutropium* lib. III. *Oroſium* IV. De novem annis canit Juvenalis:

Hoc puer ad Lybicas jurarat Hannibal aras.

1 *Jovi Optimo Maximo hoſtias immolavit.*] Idque ex inſtituto & more patrio. *Καὶ ποιήσας τὰ νομιζόμενα*, ut loquitur Polybius. Fuit is & aliarum gentium ritus, ut conſtat paſſim ex hiſtoriis. Hoſtias immolabant, antequam ad hoſtes proficiſcerentur; victimam poſt partam victoriam, cum Diis gratias agerent, pro victis hoſtibus. Sic Marcellus captarum Syracuſarum, & Hannibalis ante Nolana mœnia à ſe primum fugere coacti, gloria inflammatus, cum ſummo ſtudio niteretur, ut Pœnorum exercitum aut in Italia proſterneret, aut Italia pelleret, ſolenni primum ſacrificio voluntates Deorum explorabat. Val: Max. lib. I. 6. *Keuch.*

2 *Quæ divina res dum conficiebatur.*] Nonius cap. 4. *Facere rem divinam, religionibus exhibere.* Savar. *Rem divinam facere* Latini ſolent dicere de his qui ſacrificant & victimas mactant. *Salmaſ.*

3 *Ne dubitaret ducere.*] Ne cunctaretur: vel, ne vereretur ducere: omnem ducendi moram præcideret. Tale fere eſt illud in Ageſilao: *quare venire ne dubitaret.* Ubi tamen vulgo legitur, *non dubitaret.* Lambin.

4 *Eamque, cæteris remotis, tenentem.*] Sic *Polybius.* Valer. Maximus l. IX. capite 14. *Hannibal mature adeo patris veſtigia ſubſecutus eſt, ut eo exercitum in Hiſpaniam trajecturo, & ob id ſacrificante, novem annorum natus, altaria tenens juraret, ſe, cum primum per ætatem potuiſſet, acerrimum hoſtem pop. R. futurum, ut pertinaciſſimis precibus inſtantia belli commilitium exprimeret.* Ipſe Hannibal apud Livium, XXXV. *Pater Hamilcar, Antioche, parvum admodum me, cum ſacrificaret, altaribus admotum, jurejurando adegit, nunquam amicum fore pop. Romani.* Cæterum jurantes aram tenebant. Cicero pro L. Flacco: *Ergo is, qui, ſi aram tenens juraret, crederet nemo per epiſtolam, quod volet, injuratus probabit?* Alia exempla paſſim ſuppetunt Plautus, Varro, Virgilius, Apulejus, quorum loca in Adverſariis ſuis illuſtrávit doctiſſimus Turnebus. Talis fuit Latinus apud *Virgil.* XII. Æn. Ptolemæus apud *Juſtin.* XXIV. Pſyche apud *Apulejum* VI. Atque hic Græcorum mos, qui jurandi cauſa ad aras accedebant. *Cicero* pro Balbo. Qualis moritororum ritus. *Senec.* Herc. Fur. II. 3. *Plinius* XXXV. Et Pœnorum, qui aram & ſacra tangentes, vel agnum læva, dextra ſilicem tenentes, Deos, homineſque conteſtantur, ut ſi illos ſciens falleret, ita ſe Jupiter feriret, quemadmodum ipſe agnum percuteret. *Alex.* ab Alex. V. 10. Unde volunt Grammatici, aras, antiquitus quaſi anſas dictas. *Varro, Macrob. Servius* ad V. Æn. De quo vide Incomparabilem Briſſonium de Formulis. In Romanorum ritu *aram tenere* vel *tangere* eſt *ὀμνύωτι τῶ βωμοῦ ἐφαπτόμενος*. ut loquitur Theo. Meminit Turneb. lib. XIX. cap. 19. Adv. & alibi Joſ. Scaliger ad Manilium. *Keuch.*

1 *Jura-*

tenentem, [1] *jurare juſſit*, [2] *nunquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego jusjurandum patri datum, uſque* [3] *ad hanc diem ita conſervavi, ut nemini dubium eſſe debeat, quin reliquo tempore eadem mente ſim futurus. Quare* [4] *ſi quid amice de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, ſi me celaris. quum quidem bellum parabis, teipſum fruſtraberis, ſi non me in eo principem poſueris.* Hac igitur ætate cum patre in Hi- 3
ſpaniam profectus eſt. Cujus poſt obitum [5] Haſdrubale imperatore ſuffecto, equitatui omni præfuit. Hoc quoque interfecto, exercitus [6] ſummam imperii ad eum detulit. Id Carthaginem delatum, publice comprobatum eſt. [7] Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus imperator factus, proximo triennio [8] omnes gentes Hiſpaniæ bello ſubegit. [9] Saguntum fœderatam civitatem * vi expugnavit:

1 *Jurare juſſit.*] Atque ab illo jurejurando Hannibalis ad illum diem, quo imperium accepit, anni numerantur ſeptemdecim. *Salmaſ.*

2 *Numquam me in amicitia cum Romanis fore.*] Livius XXXV. *Nunquam amicum fore populi Romani.* Hiſtor. Miſcella lib. III. cap. 5. *Se, ut primum poſſet, adverſus Romanos pugnaturum.* quod non eſt expreſſum, longeque minus eſt. Nam qui pugnat adverſus aliquem, odium exſuere, atque ex hoſte amicus fieri poteſt. Polybius, *μὴ ποτὲ Ῥωμαίοις εὐνοήσειν.* Appianus *Annibalic.* Ῥωμαίοις ἐπιβουλεύων οὔποτε ἐλλείψειν. *Ibericis:* Ἄπαυστος ἐχθρὸς ἔσεσθαι Ῥωμαίοις. *Gebhard.*

3 *Ad hanc diem.*] Sex & triginta annos. *Livius.*

4 *Si quid amice de Romanis cogitabis.*] Si Romanis conſules, ſeu conſulere voles. *Iamb.* Ἐπὰν δὲ διαλύσεις ἢ φιλίαν συντίθηται πρὸς αὐτούς. *Polyb.*

5 *Haſdrubale imperatore.*] Genero Hamilcaris. Vide in *Hamilcar.*

6 *Summam imperii ad eum detulit.*] Polyb. III. *Cum nuncius ex caſtris Carthaginem perlatus eſſet, Hannibalem uno totius exercitus ore, & communi omnium militum conſenſu imperatorem eſſe declaratum; continuo populus convocatus ſine ulla ſententiarum varietate exercitus judicium ac voluntatem comprobavit, ac ratam fecit.* Electus eſt belli imperaror anno ætatis XXVI. Nam duce patre Amilcare IX. annos in Hiſpania militavit, VIII. ſub ejus genero Aſdrubale. *Schott.*

7 *Sic Hannibal minor quinque & viginti annis.*] Hoc modo de Regibus loquitur: Dionyſius *major annis ſexaginta natus deceſſit.* Ita Cicero: *aliquot annis minor natu*, in quæſt. Academ.

8 *Omnes gentes Hiſpaniæ.*] Plus quam quadraginta hominum millia in fugam vertit; quibus ſuperatis, nullus jam cum hoſtis intra Iberum audebat intueri, præter Saguntinos. *Polyb.* De quibus ita loquitur Livius XXI. Annal. *Hannibal agmine quadrato amnem ingreſſus, fugam ex ripa fecit, vaſtatiſque agris intra paucos dies Carpetanos quoque in deditionem accepit. Et jam omnia trans Iberum, præter Saguntinos, Carthaginienſium erant. Cum Saguntinis bellum nondum erat: cæterum jam belli cauſa certamina cum finitimis ſerebantur, maxime Turdetanis.* Lambin.

9 *Saguntum fœderatam civitatem.*] De cujus ſitu Polybius III. Ἡ δὲ πόλις

vit: [1] tres exercitus maximos comparavit. [2] Ex his unum in Africam miſit, [3] alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania

αὕτη κεῖται μὲν ἐπὶ τῷ πρὸς θάλατταν καθήκοντι πρόποδι τῆς ὀρεινῆς τῆς συναπτούσης τὰ πέρατα τῆς Ἰβηρίας καὶ Κελτιβηρίας. ἀπέχει δὲ τῆς θαλάττης ὡς ἑπτὰ στάδια. νέμονται δὲ χώραν οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, πάμφορον, καὶ διαφέρουσαν ἀρετῇ πάσης τῆς Ἰβηρίας. Livius: *Civitas ea longe opulentiſſima ultra Iberum fuit, ſita paſſus mille ferme à mari.* Florus: *Saguntus, vetus Hiſpaniæ civitas & opulenta, fideique erga Romanos magnum quidem, ſed triſte monumentum.* Quippe quæ CC. ante excidium Trojæ annis condita. *Plinius* XVI. 40. Cæterum ultimo fœdere cautum fuerat, ut Iberus diſterminaret ditionem Romanorum & Carthaginienſium. Saguntus ultra Iberum quidem, fœdere tamen cum Romanis juncta, & ideo excepta ne quid in eam liceret Carthaginienſium armis, utque libera maneret inter utriuſque populi imperia. Hannibal cui propoſitum erat bellum movere Romanis, ne fœdifragus palam videretur, non Saguntinis arma aperte nec ſtatim intulit, ſed in Olcadum fines, quæ gens ultra Iberum amnem in ea parte, quam Romani non exceperant, exercitum induxit; ut non recta petiiſſe Saguntinos, ſed rerum ſerie ducente, finitimis perdomitis, continentia jungendo, ad oppidum ejuſdem regionis ultra Iberum ſitæ oppugnandum quaſi tractus videri poſſet. Ut Hiſpaniæ ergo urbem Saguntum in belli cauſam delegit, id eſt, ejus Hiſpaniæ, quæ ultra finem eſſet imperii Romani, hoc eſt, ultra amnem Iberum. *Salmaſ.*

* *Vi expugnavit.*] Octavo menſe obſidionis. Polyb. Τέλος δ᾽ ἐν ὀκτὼ μησὶ κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν. Vide Livium XXI. Urbs everſa & Hannibalis & Saguntinorum manibus, qui ſe ſuaque omnia in pyram conjecerunt, nec arbitrium victoris exſpectarunt. *Salmaſ.* Inde pavor ac trepidatio totam Urbem pervaſit, alius inſuper tumultus ex arce auditur; turris diu quaſſata procidit, perque ruinam ejus cohors Pœnorum impetu facto cum ſignum imperatori dediſſet, nudatam ſtationibus, cuſtodiiſque ſolitis hoſtium eſſe Urbem: non cunctandum in tali occaſione ratus Hannibal, totis viribus aggreſſus, Urbem momento cepit: Signo dato, ut omnes puberes interficerentur. *Alurcus.* Ingens intra urbem per obſeſſos fames, adeo, ut humanas carnes comederent. *Petron.* Satyr. *Senec.* Controv. *Auguſt.* lib. III. 20. Cæterum expugnata eſt Urbs, anno poſt Romam conditam DXXXV. bello Punico ſecundo. Recepta vero, anno DXXXIX. pulſo Punico præſidio, teſte Livio XXI. Vide Oroſium lib. IV. Orcheſtræ, cap. 14. & Sigonium in lib. XXI. Livii. *Schott.*

1 *Tres exercitus maximos comparavit.*] Equites mille ducentos, peditum decem & ſeptem millia, octingentos quinquaginta reliquit in Africa, ut eſſent Carthagini & Africæ præſidio. Adhæc Haſdrubali in Hiſpania manere juſſo tradebantur quinqueremes quinquaginta, quadriremes duæ, triremes quinque, equitum duo millia & quingenti, elefanti viginti & unus, peditum undecim millia, equitum ad novem millia. *Polyb.* Vide ſis Livium.

2 *Ex his unum in Africam.*] Tredecim millia, octingentos quinquaginta pedites cetratos, funditores baleares octingentos ſeptuaginta, equites miſtos ex multis gentibus mille ducentos. *Liv.*

3 *Alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania reliquit.*] Haſdrubali fratri, viro impigro Hiſpaniam provinciam deſtinat: firmatque eam Africis maxime præſidiis; peditum Afrorum undecim millibus octingentis quinquaginta; Liguribus trecentis; Balearibus quingentis. Ad hæc peditum auxilia additi equites Libyphœnices, miſtum Punicum Afris genus, trecenti: & Numidæ, Maurique, accolæ Oceani ad mille octingentos, & parva Ilergetum manus ex Hiſpa-

ſpania reliquit, tertium in Italiam ſecum duxit: [1] ſaltum Pyrenæum tranſiit: quacunque iter fecit, [2] cum omnibus incolis conflixit: neminem niſi victum dimiſit. Ad [3] Alpes poſteaquam venit, [4] quæ Italiam ab Gallia ſejungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum [5] præter Herculem Grajum tranſierat ([6] quo facto is hodie ſaltus Grajus ap-

ex Hiſpania ducenti equites; & ne quod terreſtris deeſſet auxilii genus, elefanti quatuordecim: claſſis præterea data ad tuendam maritimam oram, quia qua parte belli vicerant, ea tum quoque rem geſturos Romanos credi poterat: quinquaginta quinqueremes, quadriremes duæ, triremes quinque; ſed aptæ, inſtructæque remigio triginta & duæ quinqueremes erant, & triremes quinque. *Idem.*

1 *Saltum Pyrenæum tranſiit.*] Ἦγε διὰ τῶν Πυρηναίων λεγομένων ὀρῶν. *Polyb.* Poſtquam per Pyrenæum ſaltum traduci exercitus cœptus eſt. *Livius.* Vide Appian. Ἀννιβαϊκῇ. *Lamb.* Tranſiit autem per ſaltum Pyrenæum & ipſam Celticam, quæ nunc vocatur Gallia; ut olim ſpeciatim Romanis. Saltum Pyrenæum vocat Nepos quem Ptolemæus Πυρήνην, id eſt, montem illum, qui Hiſpaniam à Gallis dividit, & ad Occidentalem late Oceanum ſe extendit. Legendi paſſim antiquiſſimi Geographi. Apud Stephanum eſt Πυρήνη, unde Silio Pyrene. Cæterum accidit hic Hannibalis tranſitus per ſaltum illum poſt dejectos Celtiberos & Afros, ut videre eſt in Appiano & aliis. *Keuchen.*

2 *Cum omnibus incolis conflixit.*] Extat hujus rei longa narratio apud Polybium lib. III. & Livium XXI.

3 *Alpes.*] Quæ *Pœninæ* ab Hannibale denominatæ ſunt. *Plinius* lib. III. Nat. hiſt. cap. 17. Et Paulus Warnefridus lib. II. de geſtis Longobard. cap. 18. ait: Alpes *Appenninæ* dictæ ſunt à Punicis, hoc eſt, Hannibale & ejus exercitu. *Ernſt.* Rejecit tamen hanc opinionem Livius XXI. 38. *Boſius.*

4 *Quæ Italiam ab Gallia ſejungunt.*] Quum in promontorio quodam militibus ſuis oſtentabat. *Livius.* Apud Herodianum μέγιστα ἐκεῖνα ὄρη, καὶ οἷα οὐκ ἄλλα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γῇ, ἐν τείχους σχήματι πρόκειται, καὶ προβέβληται Ἰταλίας.

5 *Præter Herculem Grajum.*] Ammian. l. XV. *Primam* (per Alpes viam) *Thebanus Hercules, ad Geryonem exſtinguendum & Tauriſcum lenius gradiens, prope maritimas compoſuit Alpes.* Silius Ital.

Primus inexpertas adiit Tyrinthius arces.

Unde apud Livium ſe æmulum Herculis itinerum jactabat Hannibal. Herculi *res* ipſa *virtutis admirationem & immortalitatis fidem dedit*; ut loquitur Juſtinus; & *Annibalis per Alpes tranſitum in portento prope à majoribus habitum*, ſcribit Plinius. Ergo æmulus Herculis itinerum Hannibal, non tamen ut alter ab ipſo fuerit in tranandis Alpium montibus. Quod mendacio non carere tradidit Polybius, lib. III. *Keuchen.*

6 *Quo facto is hodie ſaltus Grajus.*] Ergo ab Hercule Grajo ſaltus Grajus, ſive Herculeus. Vide *Plin.* III. 17. & 20. Herculis tranſitus multa veſtigia indicantur; Herculis Monœci portus, & harum Alpium nomen & Lepontii ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco relicti fuerint. Auctor *Simlerus.* Ita Herculea via apud Ariſtotelem de admirandis, quæ ducit ex Italia per Galliam uſque ad Celtiberos. Et Alpium Grajæ fauces, quibus ipſum tranſiiſſe memorant Pœni. In Tungris adhuc Herculis vetuſtiſſimum Sacellum, ut ſupra januam effigies oſtendit, & alia monumenta, quæ Herculem Grajum repræſentant. *Keuchen.*

1 *Tranſitum*

jus appellatur) Alpicos conantes prohibere [1] tranſitum concīdit: loca patefecit, itinera muniit, [2] effecitque ut ea elephantus [3] ornatus ire poſſet, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. [4] Hac copias traduxit, in Italiam-
4 que [5] pervenit. Conflixerat [6] apud Rhodanum cum P. Cornelio

1 *Tranſitum concīdit.*] Incredibili labore & induſtria. Quippe ad minuendam rupem, per quam via una eſſe poterat, ducti milites, cum cædendum eſſet ſaxum, arboribus circa immanibus dejectis ſtruem ingentem lignorom faciebant; eamque cum & vis venti apta faciendo igni coorta eſſet ſuccendebant, & ardentia ſaxa infuſo aceto molliebant. *Livius.* Et hæc eſt illa via, ἣ καὶ νῦν ἐστιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ συντριβῆς, καὶ καλεῖται δίοδος Ἀννίβου, ut tradit *Appianus*. Loquitur de Cremonis jugo, ubi transgreſſus Hannibal. Alii Penninum vocant, vel Pœnioas. Sic Franciſcus I. Gallorum Rex, per eaſdem Alpes inuſitatum iter curulibus tormentis aperuit. *Jovius* in Leone X. Quales Turcæ in Germaniam irrumpentes anno Chriſti MCLXXXVII. *Sabellicus*, Ennead. x. 7.

2 *Effecitque ut ea Elephantus.*] T. Livius: *Ita torridam incendio rupem ferro pandunt, molliuntque anfractibus modicis clivos, ut non jumenta ſolum, ſed elephanti etiam deduci poſſent.* Mos prœliandi cum elephantis, frequens antiquis Regibus. Hos contra Romanum exercitum primus in Lucania Pyrrhus Rex eduxit. Poſtea Hannibal in Africa, Rex Antiochus in Oriente, Jugurtha in Numidia, copioſos habuerunt: adverſus quos diverſa ſunt excogitata arma. De elephanto enim ὅσος ἐς ἔργα καὶ ἀνδρῶν χρείας, noo χεῖρας, ut ſine ſenſu alii emendaverunt.

3 *Ornatus.*] Giſanius ita correxerat, ſecutuſque eſt indice Cl. Puteano Lambinus. Schottus ex ſuis membranis præfert *oneratus*, accipitque pro onuſtus. Aſt ego pertendo iſtud *oneratus* eſſe ſuppoſitum ab ignorante ſcriba pro *ornatus*. Nam elephas ornatus multum ab onerato differt. Jumenta dorſuaria κτηνῶν φορτηγὰ, ut cameli & muli, &c. onerantur: elephanti verò ornantur, armantur, ipſi & armatis implentur. Quid plura? præſtantiſſimi quique ſcriptores hoc modo conſueverunt. *Gebhard.*

4 *Hac copias traduxit.*] Per montem Jovis, quem vulgo Ciniſum appellant, Gebennas verſus tendens, partem ejus Rupiolæ, quam & Durandum vocant, unde ex altero latere flumen Druentia, altero exitus in Taurinos. Id videtur ſentire Plutarchus. *Machanæus.*

5 *Pervenit.*] Quinto menſe à Carthagine nova (ut quidam auctores ſunt) quinto decimo die Alpibus ſuperatis. Livius XXI. Neque aliter Polybius: Τέλος δὲ τὴν μὲν πᾶσαν πορείαν ἐκ Καινῆς πόλεως ἐν πέντε μησὶ πεποιημένος, τὴν δὲ Ἄλπεων ὑπερβολὴν ἡμέραις ἑκκαίδεκα. *Lambin.*

6 *Apud Rhodanum.*] Atqui, neque Polybius, neque Livius, neque ulli alii, quod ſciam, tradiderunt, P. Cornelium Conſulem cum Hannibale ad Rhodanum conflixiſſe. Nam triduo antequam ad Rhodanum veniſſet Scipio, tranſierat flumen Hannibal, teſte Polybio, cujus hæc verba ſunt: Οὐ μὴν ἀλλὰ Πόπλιος μὲν ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, ἡμέραις ὕστερον τρισὶ τῆς ἀναζυγῆς τῶν Καρχηδονίων παραγενόμενος ἐπὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν, καὶ καταλαβὼν ὡρμηκότας τοὺς ὑπεναντίους, ἐξενίσθη μὲν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα, πεπεισμένος, οὐδέποτ᾽ ἂν αὐτοὺς τολμῆσαι τῇδε ποιήσασθαι τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν διὰ τὸ πλῆθος. Titus Livius: *P. Cornelius Cos. triduo fere poſtquam Hannibal ab ripa Rhodani movit, quadrato agmine ad caſtra hoſtium venerat, nullam dimicandi moram facturus. Cæterum ubi deſerta*

nelio Scipione conſule, eumque pepulerat. [1] Cum hoc eodem de Claſtidio apud Padum decernit, [2] ſaucium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega [3] Ti. Longo, [4] apud Trebiam adverſus eum venit. Cum his manum conſeruit, [5] utroſque profligavit. [6] Inde per Ligures

deſerta munimenta videt, ad mare ad naveis rediit; tutius, faciliuſque ita deſcendenti ab Alpibus Hannibali occurſurus. Lambin. Auctor is, qui librum de Viris Illuſtribus conſcripſit; tradit apud Ticinum, qui Galliæ Ciſalpinæ fluvius, cum P. Scipione conflixiſſe Hannibalem. Quo tempore de Scipione actum fuiſſet, ni periclitantem patrem ſervaſſet prætextatus admodum filius. Atqui hic quidem primi impetus turbo, qui inter Padum & Ticinum valido fragore detonuit. *Florus.*

1 *Cum hoc eodem de Claſtidio.*] Quod oppidum eſt Polybio & Straboni. Apud Livium eſt, uno in Loco Ligurum, altero Gallorum. *Ortelius.* Sed non videtur huic voci hic locus eſſe. Nam primum, quid eſt, *apud Padum Claſtidio decernit?* Sic enim habent omnes libri vulgati: Nonne ſatis eſt dixiſſe, *apud Padum decernit*; quemadmodum ſupra dixit, *apud Rhodanum*; infra apud *Trebiam?* Putabam, ſi hæc vox non eſt aliunde inculcata (quod mihi fit veriſimile; ideoque delendam arbitror) aliquid deeſſe, & legendum, *non longe à Claſtidio.* Nam Livius tradit, Hannibalem ſtatim poſt illam pugnam, ad Claſtidium vicum, quo magnam vim frumenti Romani congeſſerant, partem ſui exercitus miſiſſe, quod inopia frumenti laboraret; brevique poſt tempore nummis aureis quadringentis P. Brundiſino præſidii præfecto corrupto, Hannibali Claſtidium eſſe traditum. *Lambin.* Quod primum fuit Scipionis cum Hannibale prælium. *Livius.*

2 *Saucium inde ac fugatum.*] Livius: *Auxitque pavorem Conſulis vulnus, periculumque intercurſu tum primum pubeſcentis filii propulſatum.* Florus Epitoma: *Tunc Scipione duce fuſus exercitus, ſaucius etiam ipſe veniſſet in manus hoſtium imperator, niſi protectum patrem prætextatus admodum filius ab ipſa morte rapuiſſet.* Lambinus. Cæterum fallitur memoria Plinius, dum apud Trebiam hæc accidiſſe ſcribit, quod contra aliorum fidem. Nec patrem filius ab ipſa morte liberavit, ut tradit Florus, ſed ſervus quidam, de quo verum eſſe, filiale illud patrocinium, fama obtinuit. *Kenchenius.*

3 *Ti. Longo.*] Id eſt, *Tiberio Longo.* Sic autem legendum; non, ut vulgo, *Tito Longo.* Ita eum Polybius nominat, itemque in Faſtis *Tiberius* appellatur:

BELLVM PVNICVM SECVNDVM.
P. CORNELIVS L. F. L. N. SCIPIO.
TI. SEMPRONIVS LONGVS.

Apud Livium tamen *Titus* dicitur, ſed mendoſe. *Lambin.* Hic Tiberius Sempronius Longus initio belli Punici ſecundi Coſ. cum P. Cornelio Scipione conflixit. *Schott.* Atque idem Conſul ex Sicilia accerſitus fuit, ut duo exercitus jungerentur. *Machaneus.*

4 *Apud Trebiam.*] Alii Contrebiam vocant. Virgilius VII. Æneid. Mutuſcam indigitat. Ubi Servius: *Hac Trebia poſtea dicta eſt, quam modo Tribulam dicunt, apud quam Annibal delevit populum Romanum.*

5 *Utroſque profligavit.*] Si modo interfuerit prælio illi Scipio; ut qui nondum ſatis firmus erat ex vulneribus ſuperiore prælio acceptis. Neque illum Polybius & Livius in hoc appellant. Contra Appianus Ἀννιβαϊκῇ· Σκιπίων δὲ αὐτοῖς ἑπόμενος καὶ παρακαλῶν, ὀλίγου μὲν ἐδέησε τρωθεὶς διαφθαρῆναι, μόλις δ' ἐς Κρεμῶνα διεσώθη φερόμενος. Tantus autem terror ex hac clade Romam perlatus eſt, ut jam ad Urbem

4 perium. At Hamilcar, [1] poſteaquam mare tranſiit, in Hiſpaniamque venit, magnas res ſecunda geſſit fortuna, maximas bellicoſiſſimaſque gentes ſubegit: equis, armis, viris, pecunia totam locupletavit Africam. Hic quum in Italiam bellum inferre meditaretur, nono anno poſtquam in Hiſpaniam venerat, in prælio pugnans [2] adverſus Vettones [3] occiſus eſt. [4] Hujus perpetuum odium erga Romanos maxime concitaſſe videtur ſecundum bellum Punicum. Namque Hannibal, filius ejus, aſſiduis patris obteſtationibus eo eſt perductus, ut interire, quam [5] Romanos non experiri mallet.

1 *Poſteaquam mare tranſiit.*] Fretum Gaditanum, tranſvectus columnas Herculis. *Polyb.*

2 *Adverſus Vettones.*] Sic ſcribendum duplici *tt.* non *Vectones.* Græce Οὐέττονες populi ſunt Hiſpaniæ citerioris intra Anam & Tagum fluvios ad Orientale Toletanorum latus. Strabo III. Ἐν δὲ τοῖς Ἄνα μέρεσι καὶ Καρπητανοὶ, καὶ Ὀρητανοὶ, καὶ Οὐεττόνων συχνοὶ νέμονται. Item Plinius lib. IV. capite 20. finitimos Carpetanis facit. Prudentius hymno de S. Eulalia, Emeritam Vettonum metropolim nominat:

Nunc locus Emerita eſt tumulo
Clara colonia Vettoniæ:
Quam memorabilis amnis Ana
Præterit & viridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lavat.

Strabo vero in Turdulis Auguſtam Emeritam collocat, ſed Hiſpano in Hiſpanicis potius habenda fides, quam Græco homini. *Schott.* In Msc. Boecleri *Vetones.* Dauſqnius Comment. in Sil. Ital. pag. 18. mallet *Vetones.* Boſius.

3 *Occiſus eſt.*] Ad caſtrum altum, ut ait Livius Decad. III. lib. IV. *Mag.* Καὶ τῆς τάξεως διαλυθείσης, οἱ μὲν Ἴβηρες αὐτοῖς ἐπιδραμόντες, αὐτόν τε τὸν Βοάρηγον, καὶ πολὺ πλῆθος ἀμυνομένων ἐπ' αὐτῷ, διέφθειραν. *Appian.* M. Æmilio & M. Junio Coss. *Caſſiodorus.*

4 *Hujus perpetuum odium erga Romanos.*] Pro *contra Romanos.* Sic ſolet Nepos. Hæc idem diſerte tradit Polybius lib. III. *Lambin.* Valerius Max. lib. IX. cap. 3. Livius XXI. & XXXV. alii.

5 *Romanos non experiri.*] Periclitari, vel, periculum facere virtutis & potentiæ Romanorum. *Lambin.* Infra in Hannibale: *Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos ſic conſervavit, ut prius animam, quam id depoſuerit.* Schottus.

HANNI-

HANNIBAL.

XXII.

[1] HANNIBAL Hamilcaris filius, Carthaginienſis. Si I verum eſt, quod nemo dubitat, ut populus Romanus [2] omnes gentes virtute ſuperarit, non eſt inficiandum, [3] Hannibalem tanto præſtitiſſe cæteros imperatores prudentia, quanto populus Romanus antecedebat fortitudine cunctas nationes. Nam quotieſcunque cum eo congreſſus eſt in Italia, [4] ſemper diſceſſit ſuperior. Quod niſi domi [5] civium ſuorum invidia debilitatus eſſet, Romanos videtur ſuperare potuiſſe. [6] Sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem [7] velut hæreditate relictum

1 H*Annibal.*] Denotat Orientalibus nomen gratioſum. הנבו, id eſt, Hanno, gratioſus. Unde & Anna & Joannes nomen accepit, בעל ſive Baal autem Dominum notat. *Thyſius.*

2 *Omnes gentes virtute ſuperarit.*] Victus enim prælio quidem nonnunquam, bello vero nunquam, ut ait Cæcilius apud Nonium. *Schott.*

3 *Hannibalem tanto præſtitiſſe cæteros imperatores prudentia.*] Quod quoque fuit judicium Peſcennii Nigri. Nam quos alii Scipiones extulerunt, exiſtimavit *felices illos fuiſſe magis, quam fortes.* Ælius Spartianus in Nigri Vita cap. II. *Nec alias fabulas unquam habuit, niſi de Annibale, cæteriſque talibus. Denique cum Imperatori facto quidam Panegyricum recitare vellet, dixit ei; Scribe laudes Marii vel Annibalis, vel alicujus Ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, ut eum nos imitemur.* Gebhard. Vide ſis glorioſam illam contentionem de præſtantia Scipionis, Hannibalis & Alexandri apud Lucian. ἐν νεκρικοῖς.

4 *Semper diſceſſit ſuperior.*] In Hamilcare: *ſemperque ſuperior diſceſſit.* Lambin.

5 *Civium ſuorum invidia.*] Quam ſibi conciliavit Hannibal remp. bene adminiſtrando; partim judicibus, qui antea perpetui erant, eoque dominabantur, factis annuis: partim ærario publico, & vectigalibus populi Carthaginienſis, quæ & negligentia dilabebantur, &, (ut fere fit) prædæ, quæſtuique, principibus quibuſdam civitatis, & magiſtratibus erant, ad certam rationem revocatis: ut tradit Livius lib. xxx. Annal. *Lamb.*

6 *Sed multorum obtrectatio devicit unius Virtutem.*] Bella antitheſis: in qua multos uni, obtrectationem Virtuti opponit. *Idem.* Sic apud Apulejum aliquem inſimulatum quorundam aſtu projecit extorrem ſæviens invidia. Qualis iſte in Tacito conſpiratione inimicorum & invidia falſi criminis oppreſſus. Vide Lucianum *de non temere credendo.*

7 *Velut hæreditate relictum odium paternum.*] Ipſe Hannibal apud Livium xxxv. *Odi Romanos, odioque ſum Romanis. Id me verum dicere pater Hamilcar & DI teſtes ſunt.* Tale Ægiſthi patruelis in Agamemnonem. *Vellejus* lib. I. Et Paconii Agrippini, paterni in principes odii hæredis. *Tacit.* XVI.

lictum odium paternum erga Romanos [1] ſic confirmavit, ut prius animam, quam id depoſuerit. qui quidem [2] quum patria pulſus eſſet, & alienarum opum indigeret, nun-
2 quam deſtiterit animo bellare cum Romanis. Nam, ut omittam [3] Philippum, quem abſens hoſtem reddidit Romanis; [4] omnium his temporibus potentiſſimus rex [5] Antiochus fuit. [6] Hunc tanta cupiditate incendit bellandi, ut uſque à [7] rubro mari arma conatus ſit inferre Italiæ. Ad

quem

1 *Sic confirmavit.*] *Conſervavit*: Editio Pariſ.

2 *Quum patria pulſus eſſet, & alienarum opum indigeret.*] Sic ſupra De Regibus: *Quem ille à patre expulſum Alexandria, alienarum opum indigentem receperat.* Lamb. Savaro.

3 *Philippum.*] Demetrii Macedonum Regis filium, Perſei patrem. De quo *Livius*, *Juſtinus*, & *Plutarchus* in Paullo Æmilio, & *Faſti*, ſub annum ab U. C. DLII. Tradit Juſtinus, hunc à Demetrio Illyriorum Rege ad bellum Romanis inferendum, fuiſſe impulſum: & cum Romanos à Pœnis iterato prælio victos didiciſſet, aperte ſe hoſtem Romanis profeſſum; naveſque, quibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare cœpiſſe; ac legatum ad Hannibalem jungendæ ſocietatis gratia cum epiſtolis miſiſſe. *Mag.* Romani legati cum in ſenatu expoſuiſſent, compertum Patribus Romanis eſſe & Philippum regem, ante ab Hannibale maxime accenſum, bellum P. R. feciſſe: & nunc literas, nunciosque ab eo ad Antiochum regem profectos: haud quieturum, antequam bellum toto terrarum orbe conciſſet: nec ei impune debere eſſe, ſi ſatisfacere Carthaginienſes P. R. vellent: nihil eorum ſua voluntate & publico conſilio factum eſſe, Carthaginienſes reſponderunt: quicquid æquum cenſuiſſent Romani, facturos eſſe. *Livius* XXXIII. Annal.

4 *Omnium potentiſſimus Rex.*] Quippe, qui Aſiam & Syriam tenuit annos ſeptem & triginta; Mediam quoque, Perſiam, Hyrcaniam, Bactrianam, & omnes, excepta Parthia, ſuperioris Aſiæ provincias victo Achæo recepit. *Polyb.* VII. VIII. X. XI. *Juſtin.* XLI. *Appian.* in Syriac. Judæam quoque Ægyptio regi eripuit. *Joſeph.* XII. 3.

5 *Antiochus.*] Frater Callinici. Qui primo *ἱέραξ* dictus, ob rapacem naturam. Vide Strabonem XVI. Juſtinum XXVII. Poſtea ob victorias & imperii amplitudinem, *Magni* cognomentum accepit. *Keuchen.* Hunc ad arma Romanis inferenda concitaſſe Hannibalem, refert Liviana Epitome lib. XXXIII. & XXXIV. & Juſtin. lib. XXXII. *Schott.*

6 *Hunc tanta cupiditate incendit bellandi.*] Polyb. Livius, Appianus illam hiſtoriam magis exaggerant. Mortuo Ptolemæo Philopatore, Antiochus deceſſit in Ægyptum, præſidio nudam ac vacuam correpturus. Cum eo Hannibal Epheſi congreditur, inimicorum calumniis patria ſua profugus. Qui calumniabantur, cum in contentione ſemel adverſus Romanos ſuſcepta perſeverantem & pervivacem, & belli gerendi cupidum eſſe, neque pacem colere poſſe. Quo tempore Carthaginienſes Romanis parebant fœderibus interpoſitis alligati. Hannibalem igitur rei militaris, & imperandi ſcientia clarum Antiochus honorifice excepit, & apud ſe retinuit, atque in comitibus ſuis habuit. Ita Appianus & fere Polybius. Prolixius rem narrat Livius, XXXIII.

7 *Rubro mari.*] Sive Erythræo. Quod à mirabili Pharaonis clade Arabibus dicitur بحر قلزم ab oppid. القلزم quod eſt Latit. gr. XXVIII. min. XXX. in

littore

quem [1] quum legati veniſſent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam conſiliis clandeſtinis, [2] ut Hannibalem in ſuſpicionem regi adducerent, tanquam ab ipſis corruptum alia atque antea ſentire; neque id fruſtra feciſſent; idque Hannibal comperiſſet, ſeque ab interioribus conſiliis ſegregari vidiſſet: [3] tempore dato adiit ad regem, eique quum multa de fide ſua, & odio in Romanos commemoraſſet, hoc adjunxit: *Pater* (inquit) *meus Hamilcar*, [4] *puerulo me, utpote non amplius novem annos*

littore Ægypti oppoſito Elanæ, ſeu promontorio Pharan. Locus inde dictus, quod prope ſubmerſus credatur Pharao. قلزم enim eſt deglutire, abſorbere. Unde Turcis mare rubrum دكزي فرعون Pharaonis mare. Hodie pro Colzuma eſt سو يس Sues. *Golius.* Lege ἐκ τῆς τῶν Ἀγαθαρχίδου περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκλογῆς. Mela lib. III. *Rubrum mare Graeci, ſive quia ejus coloris eſt, ſive quia ibi Erythras regnavit, ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant.*

1 *Quum legati veniſſent Romani.*] Τότε Ῥωμαῖοι συνθεωροῦντες ἤδη τὴν Αἰτωλῶν ἐπιβολὴν, ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς πρὸς Ἀντίοχον, βουλόμενοι μὴ λανθάνειν σφᾶς τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν. *Polyb.* Hi fuerunt P. Sulpitius, & P. Julius apud Livium, Dec. IV. lib. V. Plutarchus vero in T. Quinctio Flaminio alterius nomen male profert. Vocat enim P. Vellium, cum Julium dicere debuerit. Sed non mirum. Homo enim Græcus, & in eo ſæpe parum diligens, Romanorum nomina pervertit. *Magius.* Juſtinus cum Polybio ſimpliciter legatos nominat, omiſſis nominibus. Ita ille XXXI. *Romani quoque ad Antiochum legatos miſere, qui ſub ſpecie legationis, & regis apparatum ſpecularentur, & Hannibalem aut Romanis mitigarent, aut aſſiduo colloquio ſuſpectum, inviſumque Regi redderent.* Keuch. Sane inter legatos erat P. Scipio, qui Annibalem devicerat. Præter Livium XXXV. Appianus, Lucianus in dialog. Mortuorum, Plutarchus in Flaminio ſub finem. Conſilium autem legatorum explicat Frontinus I. VIII. VII. *Bongarſ.* Miſſi adhoc Carthaginem legati Romani, qui apud Senatum arguerent, Hannibalem cum Antiocho rege conſilia belli faciendi inire. Illi fuerunt, C. Servilius, M. Claudius Marcellus, & Q. Terentius Culleo. Lege Livium. *Keuchen.*

2 *Ut Hannibalem in ſuſpicionem regi adducerent.*] Effecerunt autem id crebris cum eo ſociatis colloquiis. Livius XXXV. *Propter colloquia cum Villio ſuſpectus regi.* Gebhard. Οἱ δὲ πρέσβεις ἐθεράπευον τὸν Ἀννίβαν, συνεδρεύοντες εἰς ὑποψίαν ἐμβαλεῖν πρὸς Ἀντίοχον· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. *Polyb.*

3 *Tempore dato adiit ad regem.*] Omnino probanda Mſctorum fides: *Tempore dato adiit ad regem.* Et hæc eſt Corneliana χρῆσις. Supra Themiſtocle: *Ut Lacedæmonem venit, adire ad magiſtratus noluit.* Et ſtatim: *Ad ſenatum Lacedæmoniorum adiit:* Ἀρχαϊκῶς. *Keuch.*

4 *Puerulo me, utpote non amplius novem annos nato.*] Ἔφη γὰρ, καθ᾽ ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν εἰς Ἰβηρίαν ἔξοδον μέλλοι στρατεύεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων, ἔτη μὲν ἔχειν ἐννέα. *Polyb.* Livius Decad. IV. lib. V. puerum admodum tunc fuiſſe Hannibalem dicit. Quomodo apud Florum, puer Hannibal ad aram

nos nato, in Hiſpaniam imperator proficiſcens Carthagine, [1] *Jovi Optimo Maximo hoſtias immolavit.* [2] *Quæ divina res dum conficiebatur, quæſivit à me, vellemne ſecum in caſtra proficiſci. Id quum libenter accepiſſem, atque ab eo petere cœpiſſem,* [3] *ne dubitaret ducere:* tum ille, *Faciam* (inquit) *ſi fidem mihi quam poſtulo dederis, ſimulque ad aram adduxit, apud quam ſacrificare inſtituerat,* [4] *eamque, cæteris remotis, tenen-*

patri juraverat. Plinius, ſive Auctor de Vir. Illuſtribus, non novem annos tune natum Hannibalem teſtatur, ſed undecim. Niſi locus ſuſpectus ſit, ac librariorum culpa depravatus. *Magius.* Vide *Eutropium* lib. III. *Oroſium* IV. De novem annis canit Juvenalis:

Hoc puer ad Lybicas juraret Hannibal aras.

1 *Jovi Optimo Maximo hoſtias immolavit.*] Idque ex inſtituto & more patrio. *Καὶ ποιήσας τὰ νομιζόμενα*, ut loquitur Polybius. Fuit is & aliarum gentium ritus, ut conſtat paſſim ex hiſtoriis. Hoſtias immolabant, antequam ad hoſtes proficiſcerentur; victimam poſt partam victoriam, cum Diis gratias agerent, pro victis hoſtibus. Sic Marcellus captarum Syracuſarum, & Hannibalis ante Nolana mœnia à ſe primum fugere coacti, gloria inflammatus, cum ſummo ſtudio niteretur, ut Pœnorum exercitum aut in Italia proſterneret, aut Italia pelleret, ſolenni primum ſacrificio voluntates Deorum explorabat. Val: Max. lib. 1. 6. *Keuch.*

2 *Quæ divina res dum conficiebatur.*] Nonius cap. 4. *Facere rem divinam, religionibus exhibere.* Savar. *Rem divinam facere* Latini ſolent dicere de his qui ſacrificant & victimas mactant. *Salmaſ.*

3 *Ne dubitaret ducere.*] Ne cunctaretur: vel, ne vereretur ducere: omnem ducendi moram præcideret. Tale fere eſt illud in Ageſilao: *quare venire ne dubitaret.* Ubi tamen vulgo legitur, *non dubitaret.* Lambin.

4 *Eamque, cæteris remotis, tenentem.*] Sic *Polybius.* Valer. Maximus l. IX. capite 14. *Hannibal mature adeo patris veſtigia ſubſecutus eſt, ut eo exercitum in Hiſpaniam trajecturo, & ob id ſacrificante, novem annorum natus, altaria tenens juraret, ſe, cum primum per ætatem potuiſſet, acerrimum hoſtem pop. R. futurum, ut pertinaciſſimis precibus inſtantia belli commilitium exprimeret.* Ipſe Hannibal apud Livium, XXXV. *Pater Hamilcar, Antioche, parvum admodum me, cum ſacrificaret, altaribus admotum, jurejurando adegit, nunquam amicum fore pop. Romani.* Cæterum jurantes aram tenebant. Cicero pro L. Flacco: *Ergo is, qui, ſi aram tenens juraret, crederet nemo per epiſtolam, quod volet, injuratus probabit?* Alia exempla paſſim ſuppetunt Plautus, Varro, Virgilius, Apulejus, quorum loca in Adverſariis ſuis illuſtravit doctiſſimus Turnebus. Talis fuit Latinus apud *Virgil.* XII. Æn. Ptolemæus apud *Juſtin.* XXIV. Pſyche apud *Apulejum* VI. Atque hic Græcorum mos, qui jurandi cauſa ad aras accedebant. *Cicero* pro Balbo. Qualis moritntorum ritus. *Senec.* Herc. Fur. II. 3. *Plinius* XXXV. Et Pœnorum, qui aram & ſacra tangentes, vel agnum læva, dextra ſilicem tenentes, Deos, hominesque conteſtantur, ut ſi illos ſciens falleret, ita ſe Jupiter feriret, quemadmodum ipſe agnum percuteret. *Alex.* ab Alex. V. 10. Unde volunt Grammatici, aras, antiquitus quaſi anſas dictas. *Varro, Macrob. Servius* ad V. Æn. De quo vide Incomparabilem Briſſonium de Formulis. In Romanorum ritu *aram tenere* vel *tangere* eſt *ὀμνύντες τῶ βωμῶ ἐφαπτόμενοι.* ut loquitur Theo. Meminit Turneb. lib. XIX. cap. 19. Adv. & alibi Joſ. Scaliger ad Manilium. *Keuch.*

1 *Jura-*

tenentem, [1] *jurare juſſit*, [2] *nunquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego jusjurandum patri datum, uſque* [3] *ad hanc diem ita conſervavi, ut nemini dubium eſſe debeat, quin reliquo tempore eadem mente ſim futurus. Quare* [4] *ſi quid amice de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, ſi me celaris. quum quidem bellum parabis, teipſum fruſtraberis, ſi non me in eo principem poſueris.* Hac igitur ætate cum patre in Hi- 3
ſpaniam profectus eſt. Cujus poſt obitum [5] Haſdrubale imperatore ſuffecto, equitatui omni præfuit. Hoc quoque interfecto, exercitus [6] ſummam imperii ad eum detulit. Id Carthaginem delatum, publice comprobatum eſt. [7] Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus imperator factus, proximo triennio [8] omnes gentes Hiſpaniæ bello ſubegit. [9] Saguntum fœderatam civitatem * vi expugnavit:

1 *Jurare juſſit.*] Atque ab illo jurejurando Hannibalis ad illum diem, quo imperium accepit, anni numerantur ſeptemdecim. *Salmaſ.*

2 *Nunquam me in amicitia cum Romanis fore.*] Livius XXXV. *Nunquam amicum fore populi Romani.* Hiſtor. Miſcella lib. III. cap. 5. *Se, ut primum poſſet, adverſus Romanos pugnaturum.* quod non eſt expreſſum, longeque minus eſt. Nam qui pugnat adverſus aliquem, odium exſuere, atque ex hoſte amicus fieri poteſt. Polybius, *μήποτε Ῥωμαίοις εὐνοήσειν.* Appianus *Annibalic.* *Ῥωμαίοις ἐπιβουλεύων οὔποτε ἐλλείψειν.* *Ibericis*: *Ἀπαιτεῖς ἐχθρὸς ἔσεσθαι Ῥωμαίοις.* *Gebhard.*

3 *Ad hanc diem.*] Sex & triginta annos. *Livius.*

4 *Si quid amice de Romanis cogitabis.*] Si Romanis conſules, ſeu conſulere voles. *Iamb.* Ἐπὰν ἢ διαλύσεις ἢ φιλίαν συντίθηται πρὸς αὐτούς. *Polyb.*

5 *Haſdrubale imperatore.*] Genero Hamilcaris. Vide in *Hamilcar.*

6 *Summam imperii ad eum detulit.*] Polyb. III. *Cum nuncius ex caſtris Carthaginem perlatus eſſet, Hannibalem uno totius exercitus ore, & communi omnium militum conſenſu imperatorem eſſe declaratum; continuo populus convocatus ſine ulla ſententiarum varietate exercitus judicium ac voluntatem comprobavit, ac ratam fecit.* Electus eſt belli imperator anno ætatis XXVI. Nam duce patre Amilcare IX. annos in Hiſpania militavit, VIII. ſub ejus genero Aſdrubale. *Schott.*

7 *Sic Hannibal minor quinque & viginti annis.*] Hoc modo de Regibus loquitur: Dionyſius *major annis ſexaginta natus deceſſit.* Ita Cicero: *aliquot annis minor natu*, in quæſt. Academ.

8 *Omnes gentes Hiſpaniæ.*] Plus quam quadraginta hominum millia in fugam vertit; quibus ſuperatis, nullus jam cum hoſtis intra Iberum audebat intueri, præter Saguntinos. *Polyb.* De quibus ita loquitur Livius XXI. Annal. *Hannibal agmine quadrato amnem ingreſſus, fugam ex ripa fecit, vaſtatiſque agris intra paucos dies Carpetanos quoque in deditionem accepit. Et jam omnia trans Iberum, præter Saguntinos, Carthaginienſium erant. Cum Saguntinis bellum nondum erat: cæterum jam belli cauſa certamina cum finitimis ſerebantur, maxime Turdetanis.* Lambin.

9 *Saguntum fœderatam civitatem.*] De cujus ſitu Polybius III. Ἡ δὲ πόλις

 αὐτῶν

vit: [1] tres exercitus maximos comparavit. [2] Ex his unum in Africam miſit, [3] alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania

αὕτη κεῖται μὲν ἐπὶ τοῦ πρὸς θάλατταν καθήκοντι πρόποδι τῆς ὀρεινῆς τῆς συναπτούσης τὰ πέρατα τῆς Ἰβηρίας καὶ Κελτιβηρίας. ἀπέχει δὲ τῆς θαλάττης ὡς ἑπτὰ στάδια. νέμονται δὲ χώραν οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, πάμφορον, καὶ διαφέρουσαν ἀρετῇ πάσης τῆς Ἰβηρίας. Livius: *Civitas ea longe opulentiſſima ultra Iberum fuit, ſita paſſus mille ferme à mari.* Florus: *Saguntus, vetus Hiſpaniæ civitas & opulenta, fideique erga Romanos magnum quidem, ſed triſte monumentum.* Quippe quæ cc. ante excidium Trojæ annis condita. *Plinius* XVI. 40. Cæterum ultimo fœdere cautum fuerat, ut Iberus diſterminaret ditionem Romanorum & Carthaginienſium. Saguntus ultra Iberum quidem, fœdere tamen cum Romanis juncta, & ideo excepta ne quid in eam liceret Carthaginienſium armis, utque libera maneret inter utriuſque populi imperia. Hannibal cui propoſitum erat bellum movere Romanis, ne fœdifragus palam videretur, non Saguntinis arma aperte nec ſtatim intulit, ſed in Olcadum fines, quæ gens ultra Iberum amnem in ea parte, quam Romani non exceperant, exercitum induxit; ut non recta petiiſſe Saguntinos, ſed rerum ſerie ducente, finitimis perdomitis, continentia jungendo, ad oppidum ejuſdem regionis ultra Iberum ſitæ oppugnandum quaſi tractus videri poſſet. Ut Hiſpaniæ ergo urbem Saguntum in belli cauſam delegit, id eſt, ejus Hiſpaniæ, quæ ultra finem eſſet imperii Romani, hoc eſt, ultra amnem Iberum. *Salmaſ.*

* *Vi expugnavit.*] Octavo menſe obſidionis. Polyb. Τέλος δ' ἐν ὀκτὼ μησὶ κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν. Vide Livium XXI. Urbs everſa & Hannibalis & Saguntinorum manibus, qui ſe ſuaque omnia in pyram conjecerunt, nec arbitrium victoris exſpectarunt. *Salmaſ.* Inde pavor ac trepidatio totam Urbem pervaſit, alius inſuper tumultus ex arce auditur; turris diu quaſſata procidit, perque ruinam ejus cohors Pœnorum impetu facto cum ſignum imperatori dediſſet, nudatam ſtationibus, cuſtodiiſque ſolitis hoſtium eſſe Urbem: non cunctandum in tali occaſione ratus Hannibal, totis viribus aggreſſus, Urbem momento cepit: Signo dato, ut omnes puberes interficerentur. *Alurcus.* Ingens intra urbem per obſeſſos fames, adeo, ut humanas carnes comederent. *Petron.* Satyr. *Senec.* Controv. *August.* lib. III. 20. Cæterum expugnata eſt Urbs, anno poſt Romam conditam DXXXV. bello Punico ſecundo. Recepta vero, anno DXXXIX. pulſo Punico præſidio, teſte Livio XXI. Vide Oroſium lib. IV. Orcheſtræ, cap. 14. & Sigonium in lib. XXI. Livii. *Schott.*

1 *Tres exercitus maximos comparavit.*] Equites mille ducentos, peditum decem & ſeptem millia, octingentos quinquaginta reliquit in Africa, ut eſſent Carthagini & Africæ præſidio. Adhæc Haſdrubali in Hiſpania manere juſſo tradebantur quinqueremes quinquaginta, quadriremes duæ, triremes quinque, equitum duo millia & quingenti, elefanti viginti & unus, peditum undecim millia, equitum ad novem millia. *Polyb.* Vide ſis Livium.

2 *Ex his unum in Africam.*] Tredecim millia, octingentos quinquaginta pedites cetratos, funditores baleares octingentos ſeptuaginta, equites miſtos ex multis gentibus mille ducentos. *Liv.*

3 *Alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania reliquit.*] Haſdrubali fratri, viro impigro Hiſpaniam provinciam deſtinat: firmatque eam Africis maxime præſidiis; peditum Afrorum undecim millibus octingentis quinquaginta; Liguribus trecentis; Balearibus quingentis. Ad hæc peditum auxilia additi equites Libyphœnices, miſtum Punicum Afris genus, trecenti: & Numidæ, Maurique, accolæ Oceani ad mille octingentos, & parva Ilergetum manus ex Hiſpa-

ſpania reliquit, tertium in Italiam ſecum duxit: [1] ſaltum Pyrenæum tranſiit: quacunque iter fecit, [2] cum omnibus incolis conflixit: neminem niſi victum dimiſit. Ad [3] Alpes poſteaquam venit, [4] quæ Italiam ab Gallia ſejungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum [5] præter Herculem Grajum tranſierat ([6] quo facto is hodie ſaltus Grajus ap-

ex Hiſpania ducenti equites; & ne quod terreſtris deeſſet auxilii genus, elefanti quatuordecim: claſſis præterea data ad tuendam maritimam oram, quia qua parte belli vicerant, ea tum quoque rem geſturos Romanos credi poterat: quinquaginta quinqueremes, quadriremes duæ, triremes quinque; ſed aptæ, inſtructæque remigio triginta & duæ quinqueremes erant, & triremes quinque. *Idem.*

1 *Saltum Pyrenæum tranſiit.*] Ἤγε διὰ τῶν Πυρηναίων λεγομένων ὀρῶν. *Polyb.* Poſtquam per Pyrenæum ſaltum traduci exercitus cœptus eſt. *Livius.* Vide Appian. Ἀννιβαϊκῇ. *Lamb.* Tranſiit autem per ſaltum Pyrenæum & ipſam Celticam, quæ nunc vocatur Gallia; ut olim ſpeciatim Romanis. Saltum Pyrenæum vocat Nepos quem Ptolemæus Πυρήνην, id eſt, montem illum, qui Hiſpaniam à Gallis dividit, & ad Occidentalem late Oceanum ſe extendit. Legendi paſſim antiquiſſimi Geographi. Apud Stephanum eſt Πυρήνη, unde Silio Pyrene. Cæterum accidit hic Hannibalis tranſitus per ſaltum illum poſt dejectos Celtiberos & Afros, ut videre eſt in Appiano & aliis. *Keuchen.*

2 *Cum omnibus incolis conflixit.*] Exſtat hujus rei longa narratio apud Polybium lib. III. & Livium XXI.

3 *Alpes.*] Quæ *Pœninæ* ab Hannibale denominatæ ſunt. *Plinius* lib. III. Nat. hiſt. cap. 17. Et Paulus Warnefridus lib. II. de geſtis Longobard. cap. 18. ait: Alpes *Appenninæ* dictæ ſunt à Punicis, hoc eſt, Hannibale & ejus exercitu. *Ernſt.* Rejecit tamen hanc opinionem Livius XXI. 38. *Boſius.*

4 *Quæ Italiam ab Gallia ſejungunt.*] Quum in promontorio quodam militibus ſuis oſtentabat. *Livius.* Apud Herodianum μέγιστα ἐκεῖνα ὄρη, καὶ οἷα οὐκ ἄλλα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γῇ, ἐν τείχους σχήματι πρόκειται, καὶ προβέβληται Ἰταλίας.

5 *Præter Herculem Grajum.*] Ammian. l. XV. *Primam* (per Alpes viam) *Thebanus Hercules, ad Geryonem exſtinguendum & Tauriſcum lenius gradiens, prope maritimas compoſuit Alpes.* Silius Ital.

Primus inexpertas adiit Tyrinthius arces.

Unde apud Livium ſe æmulum Herculis itinerum jactabat Hannibal. Herculi *res ipſa virtutis admirationem & immortalitatis fidem dedit*; ut loquitur Juſtinus; & *Annibalis per Alpes tranſitum in portento prope à majoribus habitum*, ſcribit Plinius. Ergo æmulus Herculis itinerum Hannibal, non tamen ut alter ab ipſo fuerit in tranandis Alpium montibus. Quod mendacio non carere tradidit Polybius, lib. III. *Keuchen.*

6 *Quo facto is hodie ſaltus Grajus.*] Ergo ab Hercule Grajo ſaltus Grajus, ſive Herculeus. Vide *Plin.* III. 17. & 20. Herculis tranſitus multa veſtigia indicantur; Herculis Monœci portus, & harum Alpium nomen & Lepontii ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco relicti fuerint. Auctor *Simlerus.* Ita Herculea via apud Ariſtotelem de admirandis, quæ ducit ex Italia per Galliam uſque ad Celtiberos. Et Alpium Grajæ fauces, quibus ipſum tranſiiſſe memorant Pœni. In Tungris adhuc Herculis vetuſtiſſimum Sacellum, ut ſupra januam effigies oſtendit, & alia monumenta, quæ Herculem Grajum repræſentant. *Keuchen.*

1 *Tranſitum*

Digitized by Google

jus appellatur) Alpicos conantes prohibere [1] tranſitum concîdit: loca patefecit, itinera muniit, [2] effecitque ut ea elephantus [3] ornatus ire poſſet, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. [4] Hac copias traduxit, in Italiam-
4 que [5] pervenit. Conflixerat [6] apud Rhodanum cum P. Cornelio

1 *Tranſitum concîdit.*] Incredibili labore & induſtria. Quippe ad minuendam rupem, per quam via una eſſe poterat, ducti milites, cum cædendum eſſet ſaxum, arboribus circa immanibus dejectis ſtruem ingentem lignorum faciebant; eamque cum & vis venti apta faciendo igni coorta eſſet ſuccendebant, & ardentia ſaxa infuſo aceto molliebant. *Livius.* Et hæc eſt illa via, ἣ καὶ νῦν ἐστιν ἐπὶ τῶν ὀρῶν ἐπισήμως, καὶ καλεῖται δίοδος Ἀννίβου, ut tradit *Appianus.* Loquitur de Cremonis jugo, ubi transgreſſus Hannibal. Alii Penninum vocant, vel Pœninas. Sic Franciſcus I. Gallorum Rex, per eaſdem Alpes inuſitatum iter curulibus tormentis aperuit. *Jovius* in Leone X. Quales Turcæ in Germaniam irrumpentes anno Chriſti MCLXXXVII. *Sabellicus*, Ennead. x. 7.

2 *Effecitque ut ea Elephantus.*] T. Livius: *Ita torridam incendio rupem ferro pandunt, molliuntque anfractibus modicis clivos, ut non jumenta ſolum, ſed elephanti etiam deduci poſſent.* Mos præliandi cum elephantis, frequens antiquis Regibus. Hos contra Romanum exercitum primus in Lucania Pyrrhus Rex eduxit. Poſtea Hannibal in Africa, Rex Antiochus in Oriente, Jugurtha in Numidia, copioſos habuerunt: adverſus quos diverſa ſunt excogitata arma. De elephanto enim ὅσος εἰς ἔργα καὶ ἀνδρῶν χρείας, non χεῖρας, ut ſine ſenſu alii emendaverunt.

3 *Ornatus.*] Giſanius ita correxerat, ſecutuſque eſt indice Cl. Puteano Lambinus. Schottus ex ſuis membranis præfert *oneratus*, accipitque pro onuſtus. Aſt ego pertendo iſtud *oneratus* eſſe ſuppoſitum ab ignorante ſcriba pro *ornatus.* Nam elephas ornatus multum ab onerato differt. Jumenta dorſuaria κτηνῶν φορτηγὰ, ut cameli & muli, &c. onerantur: elephanti vero ornantur, armantur, ipſi & armatis implentur. Quid plura? præſtantiſſimi quique ſcriptores hoc modo conſueverunt. *Gebhard.*

4 *Hac copias traduxit.*] Per montem Jovis, quem vulgo Ciniſum appellant, Gebennas verſus tendens, partem ejus Rupiolæ, quam & Durandum vocant, unde ex altero latere flumen Druentia, altero exitus in Taurinos. Id videtur ſentire Plutarchus. *Machanens.*

5 *Pervenit.*] Quinto menſe à Carthagine nova (ut quidam auctores ſunt) quinto decimo die Alpibus ſuperatis. Livius XXI. Neque aliter Polybius: Τέλος δὲ τὴν μετὰ πάσης πορείαν ἐκ Καινῆς πόλεως ἐν πέντε μησὶ ποιησάμενος, τὴν δὲ Ἄλπεων ὑπερβολὴν ἡμέραις ἑκκαίδεκα. *Lambin.*

6 *Apud Rhodanum.*] Atqui, neque Polybius, neque Livius, neque ulli alii, quod ſciam, tradiderunt, P. Cornelium Conſulem cum Hannibale ad Rhodanum conflixiſſe. Nam triduo antequam ad Rhodanum veniſſet Scipio, tranſierat flumen Hannibal, teſte Polybio, cujus hæc verba ſunt: Οὐ μὴν ἀλλὰ Πόπλιος μὲν ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, ἡμέραις ὕστερον τρισὶ τῆς ἀναζυγῆς τῶν Καρχηδονίων παραγενόμενος ἐπὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν, καὶ καταλαβὼν ὡρμηκότας τοὺς ὑπεναντίους, ἐξενίσθη μὲν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα, πεπεισμένος οὐδέποτ' ἂν αὐτοὺς τολμῆσαι τῇ δὲ ποιήσασθαι τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν διὰ τὸ πλῆθος. Titus Livius: *P. Cornelius Cos. triduo fere poſtquam Hannibal ab ripa Rhodani movit, quadrato agmine ad caſtra hoſtium venerat, nullam dimicandi moram facturus. Cæterum ubi deſerta*

nelio Scipione conſule, eumque pepulerat. [1] Cum hoc eodem de Claſtidio apud Padum decernit, [2] ſaucium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega [3] Ti. Longo, [4] apud Trebiam adverſus eum venit. Cum his manum conſeruit, [5] utroſque profligavit. [*] Inde per Ligures

deſerta munimenta videt, ad mare ad naveis rediit; tutius, facilinſque ita deſcendenti ab Alpibus Hannibali occurſurus. Lambin. Auctor is, qui librum de Viris Illuſtribus conſcripſit; tradit apud Ticinum, qui Galliæ Ciſalpinæ fluvius, cum P. Scipione conflixiſſe Hannibalem. Quo tempore de Scipione actum fuiſſet, ni periclitantem patrem ſervaſſet prætextatus admodum filius. Atqui hic quidem primi impetus turbo, qui inter Padum & Ticinum valido fragore detonuit. *Florus.*

1 *Cum hoc eodem de Claſtidio.*] Quod oppidum eſt Polybio & Straboni. Apud Livium eſt, uno in Loco Ligurum, altero Gallorum. *Ortelius.* Sed non videtur huic voci hic locus eſſe. Nam primum, quid eſt, *apud Padum Claſtidio decernit?* Sic enim habent omnes libri vulgati: Nonne ſatis eſt dixiſſe, *apud Padum decernit*; quemadmodum ſupra dixit, *apud Rhodanum*; infra apud *Trebiam*? Putabam, ſi hæc vox non eſt aliunde inculcata (quod mihi fit veriſimile; ideoque delendam arbitror) aliquid deeſſe, & legendum, *non longe à Claſtidio.* Nam Livius tradit, Hannibalem ſtatim poſt illam pugnam, ad Claſtidium vicum, quo magnam vim frumenti Romani congeſſerant, partem ſui exercitus miſiſſe, quod inopia frumenti laboraret; brevique poſt tempore nummis aureis quadringentis P. Brundiſino præſidii præfecto corrupto, Hannibali Claſtidium eſſe traditum. *Lambin.* Quod primum fuit Scipionis cum Hannibale prælium. *Livius.*

2 *Saucium inde ac fugatum.*] Livius: *Auxitque pavorem Conſulis vulnus, periculumque intercurſu tum primum pubeſcentis filii propulſatum.* Florus Epitoma: *Tunc Scipione duce fuſus exercitus, ſaucius etiam ipſe veniſſet in manus hoſtium imperator, niſi protectum patrem prætextatus admodum filius ab ipſa morte rapuiſſet.* Lambinus. Cæterum fallitur memoria Plinius, dum apud Trebiam hæc accidiſſe ſcribit, quod contra aliorum fidem. Nec patrem filius ab ipſa morte liberavit, ut tradit Florus, ſed ſervus quidam, de quo verum eſſe, filiale illud patrocinium, fama obtinuit. *Kenchenius.*

3 *Ti. Longo.*] Id eſt, *Tiberio Longo.* Sic autem legendum; non, ut vulgo, *Tito Longo.* Ita eum Polybius nominat, itemque in Faſtis *Tiberius* appellatur:

BELLVM PVNICVM SECVNDVM.
P. CORNELIVS L. F. L. N. SCIPIO.
TI. SEMPRONIVS LONGVS.

Apud Livium tamen *Titus* dicitur, ſed mendoſe. *Lambin.* Hic Tiberius Sempronius Longus initio belli Punici ſecundi Coſ. cum P. Cornelio Scipione conflixit. *Schott.* Atque idem Conſul ex Sicilia accerſitus fuit, ut duo exercitus jungerentur. *Machaneus.*

4 *Apud Trebiam.*] Alii Contrebiam vocant. Virgilius VII. Æneid. Mutuſcam indigitat. Ubi Servius: *Hac Trebia poſtea dicta eſt, quam modo Tribulam dicunt, apud quam Annibal delevit populum Romanum.*

5 *Utroſque profligavit.*] Si modo interfuerit prælio illi Scipio; ut qui nondum ſatis firmus erat ex vulneribus ſuperiore prælio acceptis. Neque illum Polybius & Livius in hoc appellant. Contra Appianus Ἀννιβαϊκῇ· Σκιπίων δὲ αὐτοῖς ἑπόμενος καὶ παραγγέλλων, ὀλίγου μὲν ἐδέησε τρωθεὶς διαφθαρῆναι, μόλις δ' ἐς Κρεμῶνα διεσώθη φερόμενος. Tantus autem terror ex hac clade Romam perlatus eſt, ut jam ad Urbem

res [1] Apenninum tranſiit, petens Hetruriam. Hoc itinere [2] adeo gravi morbo afficitur oculorum, [3] ut poſtea nunquam dextro æque bene uſus ſit. Qua valetudine quum etiam premeretur, [4] lecticaque ferretur, * C. Flaminium conſu-

Urbem crederent infeſtis ſignis hoſtem venturum; nec quicquam ſpei, aut auxilii eſſet, quo à portis, mœnibuſque vim arcerent. Uno Conſule (ajebant) ad Ticinum victo, altero ex Sicilia revocato, duobus Coſſ. duobus Conſularibus exercitibus victis, quos alios duces, quas alias legiones eſſe, quæ arceſſerentur? Neque tamen hæc Hannibalis victoria ei admodum læta fuit; propterea quod nix & frigus, & turbulenta tempeſtas multos homines, plurima jumenta, & elephantos prope omnes conſumpſiſſet. *Polyb. Livius.* Sed duo prælia commiſſa ſunt, antequam ad Ligures Hannibal perveniret, & in utroque Romani, Sempronio duce ſuperati ſunt. Tradit enim Livius, Sempronium priore prælio ſuperatum, Romam veniſſe, deinde cum Roma in caſtra rediiſſet, ad Placentiam rurſum cum Hannibale conflixiſſe. *Lambin.*

* *Inde per Ligures.*] T. Livius: *Secundum eam pugnam Hannibal in Ligures, Sempronius Lucaniam conceßit.* Ligures imis Alpium jugis adhærebant inter Varum & Macram flumen. Tutum locis & fuga, durum atque velox genus, ex occaſione magis latrocinia, quam bella faciebat. *Florus.* Cæterum iſte Ligurum tractus inter Varum & Macram flumen latius patuit, quam tradidit Florus. Quippe trans Alpes ad Rhodanum uſque gens illa occupavit olim omnem Galliam Narbonenſem. Vide antiquiſſimam Geographiam.

1 *Apenninum.*] Qui mons longiſſimi tractus, Italiam ſecundum longitudinem ejus dirimens. Addit Livius, in tranſitu Hannibalem adeo atrocem tempeſtatem adortam eſſe, ut Alpium fœditatem prope ſuperarit. *Vento miſtus imber* (Hiſtorici verba ſunt) *cum ferretur in ipſa ora, primum, quia aut arma emittenda erant, aut contra enitentes vertice intorti affligebantur, conſtitere; deinde, cum jam ſpiritum intercluderet, nec reciprocare animam ſineret; averſi à vento parumper conſedere. Tum vero ingenti ſono cælum ſtrepere, & inter horrendos fragores micare ignes; capti auribus & oculis metu omnes torpere.* Lambin.

2 *Adeo gravi morbo afficitur oculorum.*] T. Livius lib. XXII. *Ipſe Hannibal æger oculis ex verna primum intemperie variante labores, frigoraque; elephanto, qui unus ſuperfuerat, quod altius ex aqua exſtaret, vectus: vigiliis tamen, & nocturno humore, paluſtrique cælo gravante caput; & quia medendi nec locus, nec tempus erat, altero oculo capitur.* Polybius lib. III. Ἀννίβας δὲ μόλις ἐπὶ τοῦ περιλειφθέντος θηρίου διεσώθη μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας περιαλγὴς ὢν διὰ τὴν βαρύτητα τῆς ἐπενεχθείσης ὀφθαλμίας αὐτῷ, δι' ἣν καὶ τέλος ἐστερήθη τῆς μιᾶς ὄψεως, οὐκ ἐπιδεχομένου τοῦ καιροῦ καταμονὴν, ἢ θεραπείαν διὰ τὸ τῆς περιστάσεως ἀδυνατον. *Lambin.*

3 *Ut poſtea nunquam dextro æque bene uſus ſit.*] Quod dehoneſtamentum oris, quidam Simii poſteriorum ducum ad gloriam ſibi trahebant. Tacit. lib. IV. Hiſtor. cap. 13. *Sed civilis ultra, quam barbaris ſolitum, ſollers ingenio & Sertorium ſe aut Hannibalem ferens ſimili oris dehoneſtamento.* Vide eundem lib. II. Annal. 9. III. 20. de Decrio. Juſtinum IX. de Philippo. *Gebhard.* Unde Satyricus X.

O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getula ducem portaret bellua luſcum.

De quo ſomnium ejus refert Val. Maximus lib. I. cap. VII. *Schott.*

4 *Lecticaque ferretur.*] Mos ſolitus affectis Ducibus. De Scipione *Livius* XXIV. De Mermece *Agathias* II. De Lutatio Conſule *Val. Maximus* II. 8. De Eu-

conſulem [1]apud Traſimenum [2]cum exercitu [3]inſidiis circumventum [4]occîdit. Neque multo poſt * C. Centenium præto-

De Eumene *Polyænus*, *&* *Plutarchus*. De Numeriano *Vopiſcus*. De Alexandro *Curtius* VII. Quod inter laudes humanitatis ac beneficentiæ Tiberianæ commemorat *Vellejus Paterculus* I I.

* *C. Flaminium Conſulem.*] Hominem turbulentum & multitudinis aſſentatorem, ad res bellicas natura ineptum. Appianus: Καὶ αὐτὸς ὢν ἀπειροπόλεμός τε καὶ εἰς ἀρχὴν ἀπὸ δημοκοπίας ᾑρημένος. Adi Polybium & alios. Titus Livius; *Conſul ferox ab conſulatu priore, & non modo legum, aut patrum majeſtatis, ſed ne Deorum quidem ſatis metuens erat.* Lamb. Ergo C. Flaminius, (non Flamininus) iterum Conſul erat, quo tempore ipſum, ad Traſimenum adoriebatur Hannibal. Iſte conſulatus incidit in annum Urbis Conditæ DXXXVI. quando ipſius Collega fuit Cn. Servilius Geminus. *Schott.*

1 *Apud Traſimenum.*] Λίμνην appellant Polybius & Appianus, qui & πλεισίνην vocat in Annibalicis. Apud Livium eſt *Traſumenus*, pro quo alii *Traſimenus*. Florus II. 6. *Traſimenus lacus tertium fulmen Hannibalis, imperatore Flaminio.* Sed & antiqui *Traſumenius* ſcribebant aut *Traſymenius*. Quomodo apud Quintilianum legendum eſſe, libro I. cap. 5. docet Claudius Salmaſius; ubi perperam *Thraſomenum* pro *Thraſumeno*. Keuchen.

2 *Cum exercitu.*] In hac pugna Livius Polybium ſecutus, quindecim millia Romanorum in acie cæſa eſſe tradit: decem millia ſparſa fuga per omnem Etruriam diverſis itineribus Romam petiiſſe: ſex millia primi agminis per adverſos hoſtes eruptione facta, ignaros omnium, quæ poſt agerentur, ex ſaltu evaſiſſe: & cum in tumulo quodam conſtitiſſent, clamorem modo ac ſonum armorum audientes, quæ fortuna pugnæ eſſet, neque ſcire, neque perſpicere præ caligine potuiſſe. Inclinata ad iniqua re, cum caleſcente ſole depulſa nebula aperuiſſet diem; tum liquida jam luce montes, campoſque patentes fœdè Romanam aciem oſtendiſſe. Itaque ne in conſpectos procul immitteretur eques, ſublatis raptim ſignis quam citatiſſimo poterant agmine, ſeſe abripuiſſe. Poſtero die, cum ſuper cætera extrema fames etiam inſtaret; fidem dante Mahatbale, qui cum omnibus equeſtribus copiis nocte conſecutus erat, ſi arma tradidiſſent; abire eum ſingulis veſtimentis paſſurum: ſeſe dedidiſſe: quam Punica religione ſervatam fidem ab Hannibale eſſe, atque in vincula omnes conjectos. Hæc eſt (inquit ille) nobilis ad Traſimenum pugna, atque inter paucas memorata P. R. clades. *Lambin.*

3 *Inſidiis circumventum.*] Hæc ars nova fuit Punicæ fraudis, qua paluſtribus virgultis tectus eques terga ſubito pugnantium invaſit. Quæ tamen non adhibita fuit ab Hannibale in hoc prælio ad Thraſimenum lacum, ſed in altero ad Trebiam flumen; ut doctiſſime notavit ad Florum ſuum Magnus Salmaſius. In hac quippe ad Thraſimenum pugna, nihil aliud fraudis commentus eſt Pœnus, nec aliud curavit, quam ut clauſum lacu & montibus, copiiſque ſuis circumfuſum haberet hoſtem. Eumque ſic circumcluſum militi ſuo ad ſatietatem præbuit cædendum. Hæc ille *Salmaſius*.

4 *Occîdit.*] Verba Polybii, diſertim teſtantur, Flaminium non ab Hannibale, ſed à Gallis in eadem pugna interemptum. Ἐν ᾧ καιρῷ τὸν Φλαμίνιον αὐτὸν δυσχρηστούμενον καὶ περικαθεστῶτα τοῖς ὅλοις, προσπεσόντες τινὲς τῶν Κελτῶν ἀπέκτειναν. Prædixerant fato Ducis ac cladi imminentem caſum prodigioſa ſigna; in caſtris dilanians lupus, qui intactus evaſerat; in arbore prætoria examen apum; ab humo prodire nolentes aquilæ; Conſulis caſus ſupra ceſpitantis equi caput evoluti, cum in

eum

[1] prætorem,[2] cum delecta manu [3] ſaltus occupantem.[4] Hinc in Apuliam pervenit. [5] Ibi obviam ei venerunt duo conſules, [6] C. Terentius Varro & L. Paullus Æmilius. † Utriuſque

eum inſiluiſſet; adhoc ingens commiſſam aciem ſecutus terræ tremor, & multarum urbium ruina. Vide Livium & Florum, quorum hiſtoriam qui cognovit, vix huic ignoverit. *Keuchen.*

* *C. Centenium.*] Quem alii vocant Centronium. *Polyb. Livius.* Vel Marcum Centenium, non Cajum. *Plutarch.* Hic à Cn. Servilio altero Conſule, audito Hannibalis in Etruriam tranſitu, præmiſſus fuerat. *Polyb.* Livius à Senatu ipſum contra Hannibalem præmiſſum, refert. Quo modo Auctor vitæ Annibalis apud Plutarchum. *Mag.*

1 *Prætorem.*] Vel *proprætorem.* Liv. Quemadmodum *Prætorem* & *Conſulem* indifferenter dixit. *Veteres*, inquit Pedianus, *omnem magiſtratum, cui pareret exercitus, Prætorem appellarunt.* Quem Imperatorem. Sic *Imperator* idem quod *Prætor*, ſive ἡγεμὼν, aut στρατηγὸς, ut notat Juſtinianus in Novellis. *Proprætores* ſecunda notione dicebantur, qui ex privatis ad bellum gerendum, non ad gubernandam provinciam mittebantur, id eſt, qui *Prætores* erant, ſive exercitus ſui præfecti, qualis iſte Centenius. *Keuchen.*

2 *Cum delecta manu.*] Cum quatuor equitum millibus. *Polyb. Livius.* Sex equitum millibus. *Appian.* Vel octo. *Idem.*

3 *Saltus occupantem.*] De quibus legendus Appianus. Hannibal per itinerum duces & ſpeculatores inquirit in juga montium prærupta, & viarum anfractus. Sub noctem expeditos emittit milites, ut montem circumirent, & inter illos Maharbalem. Poſt, ubi circuitus ex tempore conjecit, citato curſu in Centenium facit impetum. Ubi diu Mars varius, exituque ipſo mirabilis. Tandem Maharbal, ubi inclinare ſocios ad hoſtem videt, ardentibus animis injicit clamorem, virtutemque inflammat ſono. Spes inde Pœnis, metus hoſtibus. Qui, neſcio, utrum victoriis magis fuerint elati, an illi virtutum experimentis ſpecioſiores. Ῥωμαίων δὲ ἀθρόος ἦν φυγὴ καὶ φόνος κεκυκλωμένων· καὶ τρισχίλιοι μὲν ἔπεσον, ὀκτακόσιοι δ' ἐλήφθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ μόλις διέφυγον. *Keuchen.*

4 *Hinc in Apuliam pervenit.*] Imo Cannas, quæ ſunt ignobilis Apuliæ vicus, juxta Aufidum amnem. Cannam etiam ibi amnem fuiſſe ex carmine Marcii vatis, quod recitat Livius l. xxv. colligitur, idemque ex verbis ipſis Livii diſcitur. In carmine ſic habetur: *Amnem Trojugena Cannam Romane fuge, ne te alienigenæ cogant in campo Diomedis conſerere manum.* Subjicit poſt totum carmen recitatum Livius: *Et Diomedis Argivi campos, & Cannam flumen qui militaverant in iis locis juxta atque ipſam cladem agnoſcebant.* Ubi tamen Cannenſem pugnam idem auctor deſcribit, Cannæ fluminis nullus meminit. Cannas quaſdam prope Carthaginem collocat Stephanus: Εἰσὶ καὶ Κάνναι διὰ δύο πλησίον Καρχηδόνος, τὸ ἐθνικὸν καὶ Καννᾶος. Neſcio an has Cannas deſignare voluerit & per errorem ex Apulia in Africam tranſtulerit. *Salmaſ.*

5 *Ibi obviam ei venerunt duo Conſules.*] Præpoſtere narrantur hæc à Probo. Nam prius Q. Fabius Maximus, dictator creatus eſt, quam C. Terentius Varro, & L. Paullus Æmilius, Conſules: Priuſquam dictator Hannibali ſe oppoſuit, quam hi Conſules; ut tradunt Polybius, Livius, Appianus, Florus. *Lambin.*

6 *C. Terentius Varro, & L. Paullus Æmilius.*] Editio Pariſina: *C. Terentius, & L. Æmilius.* De utriuſque natura diſſerit Appianus in Hannibal. Ὑπάτους τε αἱροῦνται ἐκ μὲν δόξης πολεμικῆς Λεύκιον Αἰμίλιον τὸν Ἰλλυριοῖς πολεμήσαντα, ἐκ δὲ δημοκοπίας Τερέντιον Οὐάρρω-

que exercitus uno prælio ſugavit, [1] L. Paullum conſulem occidit, & aliquot præterea conſulares. In his [2] Cn. Servilium Geminum, [3] qui anno ſuperiore fuerat conſul. Hac pugna pugnata, [4] Romam profectus eſt, nullo reſiſtente. In pro-

Οὐκ ἀρρῶνα πολλὰ αὐτοῖς ἐκ τῆς συνήθους δοξοκοπίαν ὑπισχνούμενος. Marmor Romanum de triumphis hujus Æmilii:

L. ÆMILIVS L. F. PAVLLVS
COS. II. CENS. AVGVR.
TRIVMPHAVIT TER.

Vir fuit in tantum laudandus, in quantum intelligi virtus poteſt. Vide Vellejum, & Auctorem qui vitas conſcripſit *De Viris Illuſtribus.* Keuchen.

† *Utriuſque exercitus uno prælio fugavit.*] Atqui hoc quartum & pœne ultimum vulnus imperii. *Florus.* Pugnam Cannenſem & ejus eventum multis verbis exponunt Polybius & Livius, quæ longum ſit referre. Hæc ſumma eſt: Cæſa ſunt eo prælio Romanorum quadraginta quinque millia cum Paullo Conſule, & Senatoribus LXXX. Conſularibus atque prætoriis, aut ædilitiis triginta. *Lambin.* Alii quadraginta millia peditum tantum, eorumque Romani nominis, ad Cannas cæſa volunt. Nam equitum præterea duo millia, & ſeptingenti. Sociorum vero æquata cædes. Livius: *Quadraginta millia peditum, duo millia ſeptingenti equites, & tanta prope civium ſociorumque pars cæſi dicuntur.* Significat ex ſociis, & civibus æquam partem cecidiſſe. Romani tum exercitus ex civibus & ſociis conſtabant. Auxilia ex ſociis proprie dicebantur legiones Romanorum civium. Exercitus ſociorum plerumque numero æquabat legiones Romanas. Livius: *Data pro quinque octo millia militum, pars dimidia cives, pars ſocii.* Utrum igitur verbis illis, quæ ſupra poſuimus, quadraginta millia civium cæſa & totidem ſociorum ſignificat Livius, an ex quadraginta millibus quæ feruntur occiſa, æquam partem civium & ſociorum interemptam innuit? Hoc verius. *Salm.*

1 *L. Paullum conſulem occidit.*] Anno ab U. Cond. DXXXVII. *Schott.* Quo tempore agebat ſecundum Conſulatum. Verba morientis ad Cn. Lentulum perſtringit *Livius* lib. XXII. Annal.

2 *Cn. Servilium Geminum.*] Sic legendum ex Polybio, T. Livio, Appiano, Faſtis; Non, ut vulgo, *P. Servilium Geminum.* Atqui una cum eo occiſus eſt collega ejus M. Atilius Regulus. Unus Terentius Varro ſalvus evaſit ſua fuga. Polybius: Ὀλίγοι δέ τινες εἰς Οὐενουσίαν διέφυγον· ἐν οἷς ἦν καὶ Καῖος Τερέντιος, ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, ἀνὴρ αἰσχρὰν μὲν τὴν φυγὴν, ἀλυσιτελῆ δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοῦ. τῇ πατρίδι πεποιημένος, Appianus: Ὁ δὲ φαυλότατός τι, καὶ συμφορῶν αἴτιος, (de Varrone loquitur) ἀρχομένης τῆς τροπῆς ἐπεφεύγει. Idem paulo poſt, fugam à Varrone ortam eſſe tradit, his verbis; Καὶ ὁ Τερέντιος αὐτοῖς ἐξῆρχε τῆς φυγῆς. *Lambin.* Hinc apud Florum: *Ducum effugit alter, alter occiſus eſt: dubium uter majore animo, Paullum puduit, Varro non deſperavit.*

Cn. Servilium Geminum.] Ita diſerte in noſtris membranis: depravate enim antea datum Publii prænomen Faſtis Capitolinis reclamantibus. *Schott.* Ms. Boecleri, *P. Servil. Gemininum.*

3 *Qui anno ſuperiore fuerat Conſul.*] Cum M. Attilio Regulo. Incidit Conſulatus iſte in annum Urbis Conditæ DXXXVII. Nec dubium eſt, quin anno ſequenti interemptus ſit Cn. Servilius Geminus. Qui fuit Urbis DXXXVIII. quo contigit famoſa illa clades ad Cannas. *Keuchen.*

4 *Romam profectus eſt.*] Falſum. Hannibal enim poſt pugnam Cannenſem caſtra ex Apulia in Samnium movit. *Liv.* Et magna Græcia potitus eſt. *Polybius,*

[1] In propinquis urbis montibus moratus eſt. Quum aliquot ibi dies caſtra habuiſſet, & [2] reverteretur Capuam, [3] Q. Fabius Maximus, [4] dictator Romanus, [5] in agro Falerno ei ſe objecit. [6] Hinc clauſus locorum anguſtiis, noctu * ſine ullo

bius. Tradit Appianus, tum demum Hannibalem Romam contendiſſe, cum ſe Capuam frumentum & ſubſidium intromittere, obſidionemque ſolvere poſſe deſperaſſet. *Lambin.* Vide ſis non uno loco Livium. libro XXII. XXIII. XXVI. XXX. *Dubium non erat*, (inquit Florus) *quin ultimum illum diem habitura fuerit Roma, quintumque intra diem epulari Annibal in Capitolio potuerit, ſi (quod Pœnum illum dixiſſe Adherbalem Bomilcaris ferunt) Annibal quemadmodum ſciret vincere, ſic uti victoria ſciſſet. Quum victoria poſſet uti, frui maluit, relictaque Roma Campaniam, Tarentumque peragrare, ubi mox & ipſe, & exercitus ardor elanguit: adeo, ut verum dictum ſit; Capuam Annibali Cannas fuiſſe.* Cæterum, quod relicta Roma in Campaniam flexit, non eo id fecit animo ac propoſito, ut delitiis Campanis frueretur, ſed voto ac ſpe nobiliſſimæ urbis capiundæ Capuæ, quæ duarum tum toto orbe maximarum, Romæ & Carthaginis erat æmula. In Annibale autem duo præcipue notata ac reprehenſa Ducis magni peccata à peritis artium militarium. Quod ex Cannenſi acie non recta Romam duxiſſet. Et quod in hiberna Capuam militem miſiſſet. Ac poſterius quidem hoc peccatum majus illis viſum priore. Nam mora & cunctatione tum peccaſſe tantum videri potuit, quæ victoriæ dilationem attulerit. Hic ſecundus error inhabilem ad vincendum prorſus reddidit, vireſque ademit. *Salmaſius.*

1 *In propinquis urbis montibus.*] Ad Anienum flumen, ubi inſtructis utrinque exercitibus in ejus pugnæ caſum, in qua urbs Roma victori præmium eſſet, imber ingens grandine miſtus ita utramque aciem turbavit, ut vix armis retentis in caſtra ſeſe receperint; nullius rei minore, quam hoſtium metu. Et poſtero die eodem loco acies inſtructas eadem tempeſtas diremit. *Liv.* XXVI.

2 *Reverteretur Capuam.*] In hiberna. Ibi partem majorem hyemis exercitum in tectis habuit. Ut veriſſime modo cum Floro dictum ſit; *Capuam Hannibali Cannas fuiſſe.* Quod deſumptum ex Oratione Marcelli ad milites. Exſtat illa apud Livium XXIII.

3 *Q. Fabius Maximus.*] Cunctator, Verrucoſus, Ovicula. *Auctor* Viror. Illuſtr. *Plutarch.* in Vita. Maximi cognomen principium habuit in hac familia ab eo primum, qui omnem turbam excretam in quatuor tribus conjecit, eaſque urbanas appellavit, & inſtituit equites Idibus Quintil. tranſvehi. *Machaneus.*

4 *Dictator.*] Factus poſt pugnam ad Traſimenum lacum commiſſam, ante Cannenſem, & Paullum Æmilium, & Terentium Varronem Cos. nempe Cn. Servilio Gemino, & M. Attilio Regulo Conſulibus. De qua dictatura plura Polybius libro III. *Lambin.* Præerat autem equitibus magiſter equitum: Dictator legionibus & toti exercitui; Eratque ſummus magiſtratus in Urbe Romana, ſine provocatione, & tantum ſemeſtris.

5 *In agro Falerno.*] Auctor de Viris Illuſtribus in vita Fabii: *Annibalem in agro Falerno incluſit.* Florus lib. II. *Itaque per Samnium totum, per Falernos, Gauranoſque ſaltus ſic maceravit Annibalem, ut qui frangi virtute non poterat, mora comminueretur.* Contigit hoc anno Urbis DXXXVI. qui quartus ab occentu ſoricis, de quo Val. Max. lib. I. cap. I. *Kenchen.*

6 *Hinc clauſus locorum anguſtiis.*] Quas τόπυς ϛενὺς vocat Polybius, id eſt, *anguſta loca.* Incluſus inde videri Hanni-

ullo detrimento exercitus ſe expedivit. Fabio [1]callidiſſimo imperatori dedit verba. Namque obducta nocte, [2]ſarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejuſque generis multitudinem magnam diſpalatam immiſit. Quo repentino objectu viſo, tantum terrorem injecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo ſit auſus. Hanc poſt rem geſtam, non ita multis diebus, M. Minutium

Hannibal, (Livii verba ſunt) & ad Caſilinum obſeſſus; cum Capua & Samnium, & tantum à tergo divitum ſociorum Romanis commeatus ſubveheret: Pœnus contra intra Formiana ſaxa ac Linterni arenas, ſtagnaque perhorrida ſitu hibernaturus. Lege Appianum in *Annibalicis*.

* *Sine ullo detrimento exercitus.*] Τήν τε δύναμιν διεκόμιζε διὰ τῶν στενῶν μετ' ἀσφαλείας, καὶ τὴν λείαν, λελοιπότων τοὺς τόπους τῶν παραφυλαττόντων τὰς δυσχωρίας. *Polyb.*

1 *Callidiſſimo Imperatori.*] Quantus ille Imperator fuerit, exponit monumentum, quod produxit Streinius. Libet heic inſerere ob nomina & titulos & triumphos: Q. FAB. MAX. DICTATOR BIS. COS. V. CENSOR. INTERREX II. ÆD. CUR. Q. II. TRIB. MILITUM. PONT. AUGUR. PRIMO CONSULATU LIGURES SUBEGIT. EX HIS TRIUMPHAVIT. TERTIO ET QUARTO ANNIBALEM COMPLURIBUS VICTORIIS FEROCEM SUBSEQUENDO COERCUIT. DICTATOR MAGISTRO EQUITUM MINUCIO, CUJUS POP. IMPERIUM CUM DICTATORIS IMPERIO ÆQUAVERAT, EXERCITUI PROFLIGATO SUBVENIT, ET EO NOMINE AB EXERCITU MINUCIANO PATER APPELLATUS EST. CONSUL QUINTUM TARENTUM CEPIT. DUX ÆTATIS SUÆ CAUTISSIMUS, ET REI MILITARIS PERITISSIMUS HABITUS EST. PRINCEPS IN SENATU DUOBUS LUSTRIS FACTUS EST.

2 *Sarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit.*] Lege Frontinum I. *Stratagem.* Appianum in *Hannibalic.* Polybium III. Livium XXII. Poſt tertiam vigiliam εὐθέως ἐξῆγε τοὺς λειτουργοὺς, καὶ προσδεῖν ἐκέλευσε πρὸς τὰ κέρατα τοῖς βουσὶ τὰς λαμπάδας. Aderant autem λογχοφόροι, expediti milites, qui boves à tergo agitabant. Ubi concremato pabulo calor ad ima cornuum venit, velut furore ſtimulatos agebat. Hinc repente diſcurſu, haud ſecus, quam ſylvis, montibuſque accenſis, omnia circum virgulta ardere; capitumque inquietatio flammam excitans, hominum paſſim diſcurrentium ſpeciem præbebat. Qui ad tranſitus ſaltûs inſidendos locati erant, ubi in ſummis montibus, ac ſuper ſe quoſdam ignes conſpexerunt, circumventos ſe eſſe rati, præſidio inceſſere, qua ingens emicabat flamma, velut tutiſſimum iter, petentes ſumma montium juga. Tum in quoſdam boves palanteis à ſuis gregibus inciderunt: & primo cum procul cernerent veluti flammas ſpirantium, miraculo attoniti conſtiterunt. Ita Livius. Cæterum opinantur nonnulli, illum terrorem, qui ex prodigioſo iſto objectu invaſerat Romanos, fuiſſe πανικόν: quo καταχεθέντες & ſtupefacti ex præſidiis ſuis fugiebant. Quod neutiquam probabile: Quippe cauſa ſuberat, ſaltem in ſpeciem vera, quam præſidiarii per tenebras judicare non poterant. *Kuchen.*

tium Rufum magiſtrum equitum, [1] pari ac dictatorem imperio, dolo perductum in prælium, fugavit. T. Sempronium Gracchum, [2] iterum conſulem, [3] in Lucanis abſens, in inſidias inductum, ſuſtulit. M. Claudium Marcellum [4] quinquies conſulem, † apud Venuſiam * pari modo interfecit.

1 *Pari ac dictatorem imperio.*] Poſt prælium cum Annibale. Καὶ ἡ βουλὴ ἐπανεληλυθότος ἐς τὸ στρατόπεδον ἤδη τοῦ Φαβίου, ἴσον ἰσχύειν αὐτῷ τὸν ἵππαρχον ἀπέφηνεν. Appian. in *Annibalic.* Res primæ originis, quam ſuffragatore Metello, conſilio Varronis acquiſivit à Senatu M. Minucius. Nunquam enim ante æquatum jus dictatoris & magiſtri equitum. Polybius: Καὶ δὴ δύο δικτάτορες ἐγεγόνεισαν ἐπὶ τὰς αὐτὰς πράξεις, ὃ πρότερον οὐδέποτε συνεβεβήκει παρὰ Ῥωμαίοις. Lege Orationem apud *Livium*, qua longis ſermonibus Minucius Fabium apud ſuos criminatur. Exſtat illa *lib.* XII.

2 *Iterum Conſulem.*] Ἀνθύπατον vocat Appianus. Iterum Conſul fuit anno Urbis Condit. DLXXXXI. Olympiad. CLIV. anno tertio. Ita Plutarchus in vita Gracchorum cum bis Conſulem fuiſſe teſtatur. Quo ſecundo Conſulatu collega ejus fuit M. Juventius Helva, IↃ XC. ut in Faſtis videre eſt. *Keuch.*

3 *In Lucanis.*] Florus II. 6. *Auſus & Sempronio Graccho duce per Lucaniam ſequi, & premere terga cedentis.* Livius Decad. III. 5. *Gracchum jam nudatum præſidio, vivum capere Pœni nituntur. Cæterum ille conſpicatus Lucanum hoſpitem, inter hoſteis adeo infeſtus confertos invaſit, ut parci ei ſine multorum pernicie non poſſet. Exanimem cum Mago extemplo ad Annibalem miſit, ponique cum capite ſimul faſcibus ante tribunal imperatoris juſſit. Hæc vera fama eſt. Gracchus in Lucanis ad campos, qui veteres vocantur, periit.* Vide ſequentia, ubi varios de Gracchi morte ſermones fuiſſe teſtatur. Alii in agro Beneventano prope Calorem fluvium interemptum volunt ab hoſtibus inter ſalicta latentibus. Sunt qui, aruſpicum monitu quingentos paſſus è caſtris progreſſum, uti loco puro prodigia procuraret, ab inſidentibus forte locum duabus turmis Numidarum circumventum, ſcribant. Adeo, nec locus, nec ratio mortis in viro tam claro & inſigni conſtat. Funeris quoque Gracchi varia fama eſt. Alii in caſtris Romanis ſepultum à ſuis, teſtantur. Alii in veſtibulo Punicorum caſtrorum rogum ab Hannibale exſtructum volunt; ob quem armatus exercitus cum tripudiis Hiſpanorum & aliarum gentium, omni honore exequias celebrabat. Hæc tradunt, qui in Lucanis rei geſtæ autores ſunt. Si, illis, qui ad Calorem fluvium interfectum memorant, credere velis, capitis tantum Gracchi hoſtes potiti ſunt. Eo delato ad Hannibalem, miſſus ab eo confeſtim Carthalo, qui in caſtra Romana ad Cn. Cornelium quæſtorem deferret. Is funus imperatoris in caſtris, celebrantibus cum exercitu Beneventanis, fecit. Hæc Livius. Videtur tamen in poſteriorem ſententiam abire etiam Appianus. Verba ejus in Annibalicis: Αἰσχρῶς δ' αὐτὸν ἐνηδρευμένον, ἀγάμενος ὅμως τῆς τελευταίας ἀρετῆς ἔθαψε, καὶ τὰ ὀστᾶ Ῥωμαίοις ἔπεμψεν.

4 *Quinquies conſulem.*] *Quinctum Conſulem* reponendum puto Varronis & Ciceronis auctoritate apud Agell. X. 1. Ex compendii, ut fit, nota V. *Coſ.* librarius imperitus *quinquies* exſcripſit. *Schottus.* Quod non improbo. Ita enim Appianus: Κλαύδιός τε Μάρκελλος ὁ Σικελίαν ἑλών, πέμπτον ὑπατεύων τότε, καὶ Τίτος Κρισπῖνος. Conſul autem cum Tito Quinctio Criſpino Marcellus fuit anno Romæ DXLV. ut conſtat ex Faſtis. *Keuchen.*

† *Apud*

fecit. Longum eſt enumerare prælia. quare hoc unum ſatis erit dictum, ex quo intelligi poſſit, quantus ille fuerit. [1] Quandiu in Italia fuit, nemo ei in acie reſtitit, nemo adverſus eum poſt Cannenſem pugnam, in campo caſtra poſuit. [2] Hic invictus patriam defenſum revocatus, bellum 6
geſſit [3] adverſus P. Scipionis filium, quem ipſe primum apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugaverat. Cum hoc, [4] exhauſtis jam patriæ facultatibus, cupivit in præſentiarum [5] bellum componere, quo valentior poſtea congrederetur. [6] In colloquium convenit,

† *Apud Venuſiam.*] Quæ Romanorum colonia fuit, inter Apuliam & Lucaniam. *Vellejus.* Inter Hidruntem & Equum Tuticum. *Antoninus.* Hannibal apud Appianum παρῆλθεν ἀχθόμενος ἐς Θουρίους, κἀκεῖθεν ἐς Οὐενουσίαν.

* *Pari modo interfecit.*] Multis verbis narrat duorum Conſulum cladem T. Livius XXVII. Annal. Uterque pari mortis genere interemptus. Κρισπῖνος μὲν ἀκοντίσμασι δυσὶ βεβλημένος. Et in eadem pugna Μάρκελλος δέ τις λόγχῃ πλατείᾳ διὰ τῶν πλευρῶν διήλασεν. Vide ſis Appianum Ἀννιβαϊκῇ, & Plutarchum in *Marcello.*

1 *Quamdiu in Italia fuit.*] Scilicet ſpatio annorum ſexdecim. Juſtinus libro ultimo. *Mag.* Conſtat autem Hannibalem annos quindecim, & eo amplius in Italia fuiſſe. T. Livius lib. XXX. Annal. dediſſe tandem id (vacuam hoſtibus Italiam) Deos ſextodecimo poſt demum anno: nec eſſe qui Diis gratias agendas cenſeat. *Nec ſatis certum conſtare apud animos poterat, utrum gaudio dignius eſſet, Hannibalem poſt ſextum decimum annum ex Italia decedentem, vacuam ejus poſſeſſionem reliquiſſe Pop. Romanum, an magis metuendum, quod incolumi exercitu in Africam trajeciſſet.* Appianus: Ἀννίβας δὲ ἐπὶ Λιβύης ἀνήγετο ἑκκαίδεκα ἔτεσι πορθήσας τε τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐμπλήσας κακῶν μυρίων, καὶ ἐς κίνδυνον ἔσχατον πολλάκις συναγαγών, τοῖς δὲ ὑπηκόοις αὐτῶν καὶ συμμάχοις ἐνυβρίσας ὡς πολεμίοις. Idem ex Faſtis intelligere licet. *Lambin.*

2 *Hic invictus patriam defenſum revocatus.*] At Plinius in libro de Viris Illuſtribus, à Valerio Flacco repulſum, à Graccho & Marcello fugatum, & mox in Africam revocatum ait. *Mag.* Livius XXX. Annal. *Nihil certe ultra rei in Italia ab Hannibale geſtum. Nam ad eum quoque legati ab Carthagine, vocantes in Africam, iis forte diebus, quibus ad Magonem, venerunt. Frendens, gemenſque, ac vix lachrymis temperans, dicitur legatorum verba audiſſe. Poſteaquam edita ſunt mandata: Jam non perplexe, inquit, ſed palam revocant, qui vetando ſupplementum & pecunias mitti, jampridem retrahebant.* Vide ſequentia.

3 *Adverſus P. Scipionis filium.*] Africanum. *Lambin.* Cui tam grande de Africa nomen fata decreverant. *Florus.* Illud cognomen ex virtute fuit. *Salluſt.* Sed notandum, commune illud fuiſſe duobus Scipionibus. Lege Sigonii *Scipionem Æmilianum*; & Auctorem *de Viris Illuſtribus.*

4 *Exhauſtis jam patriæ facultatibus.*] Diuturno bello.

5 *Bellum componere.*] Rem multis verbis exponit Livius XXX. Annal.

6 *In colloquium convenit.*] Comparuit ad colloquium, de quo convenit habendo. *Jan. Gebhard.* Livius: *Itaque quanquam & ipſe cauſa belli ejus erat, & adventu ſuo turbaverat pactas inducias,*

nit, [1] conditiones non convenerunt. Poſt id factum, paucis diebus [2] apud Zamam [3] cum eodem conflixit. Pulſus incredibile dictu, [4] biduo & duabus noctibus [5] Adrumetum pervenit, quod abeſt à Zama circiter millia paſſuum trecenta. In hac fuga Numidæ, qui ſimul cum eo acie exceſſerant, inſidiati ſunt ei: quos non ſolum effugit, ſed etiam ipſos

& ſpem fœderum: tamen ſi integer, quam ſi victus peteret pacem, æquiorem impetrari poſſe, ratus, nuntium ad Scipionem miſit, ut colloquendi ſecum poteſtatem faceret. Sequitur mox: *Cæterum Scipio cum colloquium haud abnuiſſet, ambo ex compoſito Duces caſtra protulerunt, ut coire ex propinquo poſſent.* In libro Stratagematum Polyæni refertur animi magnitudo Scipioois adverſus ſpeculatores Carthaginenſes. De quibus legendus etiam Appianus Συελακῇ.

1 *Conditiones non convenerunt.*] Ταῦτα μὲν οὖν διαλεχθέντες αὐτοῖς Ἀννίβας καὶ Πόπλιος, ἐχωρίσθησαν, ἀξύμβατον ποιησάμενοι τὴν κοινολογίαν. *Polyb.* xv. Ita infecta pace ex colloquio ad ſuos cum ſe recepiſſent, fruſtra verba pacara renuntiant: armis decernendum eſſe, habendamque eam fortunam, quam Dii dediſſent. In caſtra ut eſt ventum, pronuntiaot ambo, arma expedirent milites, animoſque ad ſupremum certamen, non in unum diem, ſed in perpetuum, ſi felicitas adeſſet, victores. Roma, ao Carthago jura gentibus daret, ante craſtioam noctem ſcituros. Neque enim Africam, aut Italiam, ſed Orbem terrarum victoriæ præmium fore: par periculum præmio quibus adverſæ pugnæ fortuna fuiſſet. *Livius* xxx. *Florus* II. 6.

2 *Apud Zamam.*] Livius xxx. & Polybius xv. poſt pugnam ad Adrumetum, apud Zamam conflixiſſe cum Scipiooe Hannibalem memorant. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἀδρύμητα τόπων προῆλθε, καὶ κατεστρατοπέδευσε περὶ Ζάμαν. αὕτη δ' ἐστὶ πόλις ἀπέχουσα Καρχηδόνος ὡς πρὸς τὰς δύσεις ὁδὸν ἡμερῶν πέντε, Zama, Urbs Africæ, quæ Ptolemæo Ζάμα. Sed corrupte: ut ootarunt latini interpretes. Dicta à זמר, quod canere ſignificat. Quemadmodum fons in Aftica ὁμώνυμος, ut tradit ex Vitruvio Iſidorus lib. XIII. cap. 4. *Keuch.*

3 *Cum eodem conflixit.*] Et victus fugit Hannibal. Aono U. C. IↃLI. hæc geſta, apparet ex Faſtorum tabulis. *Schott.*

4 *Biduo & duabus noctibus.*] Polyb. Ἀννίβας δὲ μετ' ὀλίγων ἱππέων κατὰ τὸ συνεχὲς ποιούμενος τὴν ἀναχώρησιν εἰς Ἀδρύμητα διεσώθη· πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας κατὰ τὸν κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν ἔδει στρατηγὸν, καὶ πολλῶν ἤδη πραγμάτων πεῖραν εἰληφότα. Inde accitus Carrhagioem ſexto & triceſimo poſt anno, quam puer inde profectus erat. *Livius.*

5 *Adrumetum pervenit.*] Ἀδρύμητα. Male igitur Loogollus, & quidam ſcribuot, eduotque *Adrumentum.* Schott. Apud Strabonem eſt Ἀδρύμη. A multis cum ſpiritu ſcribitur; *Hadrumes, Hadrumetum* & *Hadrumentum.* Vetus inſcriptio: COLONIA CONCORDIA ULPIA TRAIANA AUG. FRUGIFERA HADRUMENTINA. In antiqua Geographia Ptolemæi urbs appellatur Ἀδρύμητον. Apud Thucydid. eſt Ἀτραμύττιον, pro quo Pauſaoias Ἀδραμύτιον. *Keuchen.* Origo verbi plaoe Punica eſt. חצר מות, Unde Arabice حضر موت apice io ſecunda litera ſupraſcripto, ut ſit Hadramuth. Eſt autem Adramyt ἔπαυλις Πλούτωνος. Nam Mut Pœnis erat Pluto. *Joſeph. Scaliger.*

1 Novis

ipſos oppreſſit. Adrumeti reliquos ex fuga collegit. [1] no-
vis delectibus, paucis diebus multos contraxit. Quum in 7
apparando acerrime eſſet occupatus, [2] Carthaginienſes
bellum cum Romanis compoſuerunt. Ille nihilo ſecius
exercitui poſtea præfuit, [3] reſque in Africa geſſit. Itemque
Mago frater ejus, [4] uſque ad Publium Sulpicium & Cajum
Aurelium Coſſ. His enim magiſtratibus legati Carthagi-
nienſes Romam venerunt, qui ſenatui populoque Romano
gratias agerent, quod cum his pacem feciſſent, [5] ob eam-
que rem corona aurea eos donarent, ſimulque peterent,
[6] ut obſides eorum Fregellis eſſent, captivique redderen-
tur. His ex ſenatuſconſulto reſponſum eſt, munus eorum
gratum

1 *Novis delectibus, paucis diebus multos contraxit.*] Legendum, *novis dilectibus*: Neque dubium eſt, quin libri manuſcripti, ſi modo non ſunt ipſi quoque mendoſi, ſic habeant. Contraxerat autem jam ſex peditum millia, & equites quingentos in urbe Marthama, ut tradit Appianus Λιϐυκῇ. *Lambin.*

2 *Carthaginienſes bellum cum Romanis compoſuerunt.*] Auctoritate Hannibalis. *Appian.* Incidit pax illa in annum Romæ conditæ ƆƆLII. Cn. Cornelio Lentulo, & P. Ælio Pæto Coss. Livius & alii conditiones pacis cum P. Cornel. Scipione referunt. *Schott.* Cui lege Curiata, & cxx. legatorum ſententia paciſcendæ cum Pœnis conditiones permiſſæ erant. Bellum his legibus compoſitum: ut Pœni liberi haberent *αὐτονομίαν*: quas urbes, quoſque agros, quibuſve finibus ante hoc bellum tenuiſſent, tenerent: perfugas, fugitivos, captivos omnes, & II. ſtratas naves præter x. triremes traderent, elephantoſque, quos haberent domitos, neque domarent alios; bellum neque in Africa, neque extra Africam injuſſu P. R. gererent: Maſiniſſæ res redderent, fœduſque cum eo ferirent: decem millia talentum argenti deſcripta penſionibus æquis in an. L. ſolverent: obſides centum arbitratu Scipionis darent. Ita *Livius*. Vide Dionis *τὰ λείψανα περὶ πρεσβειῶν διαφόρων*.

3 *Reſque in Africa geſſit.*] Quas narrat Appianus Λιϐυκῇ.

4 *Uſque ad P. Sulpicium, & C. Aurelium Coſſ.*] Qui annus tertius Olympiadis CXLII. Vel DXL. ab urbe condita. Livius XXXI. Annal. *Anno quingenteſimo, quadrageſimo ab U. Condita, P. Sulpicio Galba, C. Aurelio Cotta Coſſ. bellum cum Rege Philippo initum eſt, paucis menſibus poſt pacem Carthaginienſibus datam.* Cæterum initium magiſtratus P. Sulpicii fuit annus Romæ DLIII. Qui ſecundus conſulatus ejus cum C. Aurelio Cotta. Vide ſis Caſſiodorum & Chronologos. *Keuch.* Legati Carthag. Romam venerunt, ſed parum bona fide. Livius lib. XXX. cap. 16. *Ernſt.*

5 *Ob eamque rem corona aurea eos donarent.*] De corona aurea ad Alcibiadem dictum eſt. Vide Paſſchalii opus, quod *de coronis* inſcripſit: Mos iſte Romanis uſitatus, apud quos neque coronæ ſolum ipſæ donabantur, ſed & alia donaria ad coronas.

6 *Ut obſides eorum Fregellis eſſent.*] T. Livius XXXII. Annal. aliter: *Petentibus iiſdem, qui non reddebantur obſides, ut ab Norba, ubi parum commode eſſent, alio traducerentur; conceſſum, ut Signium & Terentinum transferent.* Lambin.

gratum acceptumque eſſe, obſides quo loco rogarent, futuros, captivos non remiſſuros, quod Hannibalem, cujus opera ſuſceptum bellum foret, inimiciſſimum nomini Romano, & nunc cum imperio apud exercitum haberent: itemque fratrem ejus Magonem. Hoc reſponſo Carthaginienſes cognito, Hannibalem domum Magonemque revocarunt. Huc ut rediit, [1] prætor factus eſt, [2] poſtquam rex fuerat anno ſecundo & vigeſimo. [3] Ut enim Romæ conſules,

1 *Prætor factus eſt.*] Livius XXXIII. *Horum in tam impotenti regno (neque enim civiliter nimiis opibus utebantur) Prætor factus Hannibal, vocare ſe ad quæſtorem.* Juſtinus *conſulem* vocat lib. XXXI. Quod idem eſt. Nam à Pop. Carthaginienſi electus fuit Sufes. Sufes Pœnorum lingua ſummum magiſtratum denotat, quem conſtituebant Romæ Conſules, apud Pœnos Sufetes. Meminit Seneca lib. de Tranquil. cap. 3. *Non vis niſi Conſul, aut Prytanes, aut Ceryx, aut Sufes adminiſtrare Rempublicam.* Vide Feſtum, ad quem Scaliger vocem à צפט deducens, idem eſſe vult, quod Græcis ἔφορος, ſive ἐπόπτης aut ἐπίσκοπος. Quippe non amplam tantum dignitatem, qualis in ſummo magiſtratu, ὃν πάντες ὡς ἥρωα τιμῶσι, ſed & inſignem ſapientiam, qualis in magiſtratu eſſe debet, reſpicit. Inde Juſtinus Hannibalem vocat virum ad proſpicienda, cavendaque pericula peritum; nec minus in ſecundis adverſa, quam in adverſis ſecunda cogitantem. lib. XXXI. *Kenchenius.*

2 *Poſtquam rex fuerat anno ſecundo & vigeſimo.*] His improprie dictis Regibus accenſeri poſſunt & filii quibus regium nomen datum à patribus regiam vim retinentibus. Talis is Darius fuit, quem pater Artaxerxes judicatum interfici juſſit. Plutarchus Artaxerxe. *Grotius.*

3 *Ut enim Romæ Conſules, ſic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur.*] Quemadmodum Lacedæmoniis bini præfecti, mox bini Reges, nomine magis, quam imperio. Vide quæ ad *Ageſilaum* notata ſunt. Illud regimen multis gentibus commune. Apud Iberos bini deliguntur reges, alter qui jura dat, alter qui populis præeſt. Quod apud Achæos ſimile accepimus, ut binos prætores annuos ſibi præficerent, qui publicas res ſimul & judicia curarent: aliquando decem, quos δημιουργοὺς vocabant. *Alex. ab Alex.* III. 3. Sed aliquando judicum ordo præfuit, qui rerum & perſonarum jus habebant apud Carthaginienſes. Cæterum iſti Reges annui Sufetes quoque nominabantur. Ut parum abſit, quin iidem fuerint cum Prætoribus. Quemadmodum conſulatus & prætura, proprie imperia dicebantur apud Romanos. Sed notandum Pœnorum Duces Regis quoque titulo fuiſſe inſignitos. Quod ex Hannonis periplo liquet, cujus frons *Hannonis Carthaginienſium regis.* Similiter Imilco *Rex Carthaginienſium* apud Juſtinum & Oroſium. Quod ex perpetua plerunque auctoritate obtinuerunt. Unde Procopius libro 1. de bello Gothico dicit, barbaros duces ſuos, reges vocare. *Keuch.* Apud Carthaginienſes duo fuere Sufetes, id eſt, Judices, ſimiles Conſulibus Romanis, penes quos ſumma poteſtas in populum fuit, & plane regia, hoc uno dempto, quod duo eſſent; quem numerum binarium non admittit regius ſtatus, quia judicari à quoquam recuſat, qui ullum obtinet. At ubi duo ſunt poteſtate & imperio æquales, unus ab altero poſtulari capitis, & condemnari poteſt. Improprie itaque

les, ſic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur.
In eo Magiſtratu pari diligentia ſe Hannibal præbuit, ac
fuerat in bello. Namque effecit, [1] ex novis vectigalibus
non ſolum ut eſſet pecunia, quæ Romanis ex fœdere pen-
deretur, ſed etiam ſupereſſet, quæ in ærario poneretur.
Deinde [2] anno poſt præturam, [3] M. Claudio, Lucio Furio
Coſſ. Romani legati Carthaginem venerunt. Hos Hanni-
bal ſui expoſcendi gratia miſſos ratus, priuſquam his ſena-
tus daretur, [4] navem conſcendit clam, atque [5] in Syriam
[6] ad Antiochum profugit. Hac re palam facta, Pœni na-
ves duas, quæ eum comprehenderent, ſi poſſent conſequi,
miſerunt; bona ejus publicarunt, domum à fundamentis
disjecerunt; ipſum exulem judicarunt. At Hannibal anno 8
tertio, poſtquam domo profugerât, [7] L. Cornelio, Quinto
Minutio

que Probus Sufetes illos Carthaginienſes *Reges* appellavit annuos, quia ne reges eſſent, duabus his rebus efficiebatur, & quod annui, & quod bini. *Salmaſ.*

1 *Ex novis vectigalibus, non ſolum ut eſſet pecunia.*] Livius XXXIII. *Adjecit aliud, quod bono publico ſibi proprias ſimultates irritavit; vectigalia publica partim negligentia dilabebantur, partim prædæ ac diviſui principum, quibuſdam & magiſtratibus erant; quin & pecunia, quæ in ſtipendium Romanis ſuo quoque anno penderetur, deerat: tributumque grave privatis imminere videbatur. Hannibal poſtquam vectigalia quanta terreſtria, maritimaque eſſent, & in quas res erogarentur, animadvertit; & quid eorum ordinarii Reipubl. uſus conſumerent, quantum peculatus averteret; omnibus reſiduis pecuniis exactis, tributo privatis remiſſo; ſatis locupletem Rempubl. fore ad vectigal præſtandum Romanis, pronuntiavit in concione, & præſtitit promiſſum.* Lambin. Hinc orta Romæ eſt ab optimatum factione illa ſuſpicio contra Hannibalem; ut qui in pace res novas, & cum Antiocho ſecreta belli conſilia adverſum Romanos moliretur. *Keuchen.*

2 *Anno poſt præturam.*] Qui Urbis Conditæ DLVIII. anno II. Olympiad. CXLVI. Alii priori anno id accidiſſe volunt.

3 *M. Claudio, Lucio Furio Coſſ.*] M. Claudio Marcello, L. Furio Purpureone. *Lambin.*

4 *Navem conſcendit clam.*] Inter Adrumetum & Thapſum, ubi erat in ſua turri. Quo die Africa excedens in Cercinam inſulam trajecit. Poſtero Tyrum allabitur & excipitur à conditoribus Carthaginis. Lege de hac fuga ipſius Livium XXXIII. & Ciceronem II. de Oratore. Contigit illa M. Porcio Catone, L. Valerio Flacco Coſſ. *Keuch.*

5 *In Syriam.*] Antiochiam; quæ pars Syriæ Plinio, Melæ, & antiquis Geographis. Inde profectum Antiochum, Epheſi conſequitur, & ab eo benigne excipitur. Livius: *Epheſi regem eſt conſecutus, fluctuantem adhuc animo, incertumque de Romano bello: ſed haud parvum momentum animo ejus ad moliendum adventus Hannibalis fecit.* Videndus Juſtinus XXXI.

6 *Ad Antiochum.*] Magnum: Qui Seleuci Callinici filius. De quo ante dictum.

7 *L. Cornelio, Q. Minutio Coſſ.*] L. Cornelio Merula, & Q. Minucio Thermo Coſſ.

Minutio Coſſ. [1] cum quinque navibus Africam acceſſit [2] in finibus Cyrenæorum, [3] ſi forte Carthaginienſes ad bellum Antiochi ſpe fiduciaque inducere poſſet, cui jam perſuaſerat, ut cum exercitibus in Italiam proficiſceretur. Huc [4] Magonem fratrem excivit. Id ubi Pœni reſciverunt, Magonem, [5] eadem qua fratrem, pœna affecerunt. Illi deſperatis rebus quum ſolviſſent naves, ac [6] vela ventis dediſſent, Hannibal ad Antiochum pervenit. De Magonis interitu duplex memoria prodita eſt. Namque alii naufragio, alii à ſervis ipſius interfectum eum, ſcriptum reliquerunt. [7] Antiochus autem ſi tam in agendo bello parere voluiſſet conſiliis ejus, quam in ſuſcipiendo inſtituerat, propius

mo Coſſ. Is annus Urbis DLXI, primus Olympiadis CXLVII. *Chronol.*

1 *Cum quinque navibus Africam acceſſit.*] Atqui non modo ipſe eo non acceſſit, ſed ne literas quidem mittere auſus eſt, ne quo caſu interceptæ, ejus conſilia patefacerent. Livius XXXIV. *Sententia ejus una atque eadem ſemper erat, ut in Italia bellum gereretur; Italiam & commeatus & militem præbituram externo hoſti, ſi nihil ibi moveatur, liceatque P. R. viribus & copiis Italiæ extra Italiam bellum gerere: neque Regem, neque gentem ullam parem Romanis eſſe; ſibi centum tectas naves, XVI. millia peditum, mille equites depoſcebat: ea ſe claſſe primum Africam petiturum: magnopere confidere & Carthaginienſes ad rebellandum, ab ſe compelli poſſe; ſin illi cunctentur, ſe aliqua parte Italiæ bellum excitaturum Romanis.* Vide ſequentia. *Lamb.*

2 *In finibus Cyrenæorum.*] Qui & Cyrenenſes appellantur. Salluſtius in Jugurthino: *Qua tempeſtate Carthaginienſes pleraque Africæ imperitabant: Cyrenenſes quoque magni atque opulenti fuere.* Cyrene, Cyrenaïca, Africæ provincia Ptolemæo, unde Cyrenenſes, Cyrenæi.

3 *Si forte Carthaginienſes ad bellum, Antiochi ſpe, fiduciaque inducere poſſet.*] Quod multis modis, ac vario ſtratagemate apud Appianum induxit. Poſt crebros ad regem ſermones & conſilia, miſſus tandem Carthaginem Ariſto quidam ex comitibus ejus, qui clam noctu libellum veſtibulo curiæ affigeret, hac ſententia: Ὅτι πείθοι ὁ Ἀννίβας τοὺς βουλευτὰς παραγγέλλειν τῇ πατρίδι συνεργῆσαι μετ' Ἀντιόχου. *Kench.*

4 *Magonem fratrem excivit.*] Hoc verum eſſe non poteſt. Quippe Mago Hannibalis frater in prælio adverſus P. Quintilium Varum prætorem, & M. Cornelium proconſulem, in agro Inſubrium Gallorum vulnus accepit, ex quo interiit. *Livius* XXX.

5 *Eadem, qua fratrem, pœna.*] Bona ejus publicarunt, domum à fundamentis disjecerunt, ipſum exulem judicarunt. *Lambin.*

6 *Vela ventis dediſſent.*] Loquela Poëtica dictum. Virgil. non uno loco:

Vela damus ventis. —

7 *Antiochus autem ſi tam in agendo bello.*] Lege Livium XXXVI. Annalium: Ubi aperte oſtendit, Antiochum prævidiſſe, fieri poſſe; ut, quemadmodum quondam Lacedæmonii à Perſis circumventi fuerant: ſic ipſe à Romanis, callibus per invias rupes inventis, circumveniretur.

1 *Propius*

[1] propius Tiberi quam Thermopylis de ſumma imperii di-
micaſſet. Quem etſi [2] multa ſtulte conari videbat, tamen
nulla deſeruit in re. Præfuit paucis navibus, [3] quas ex Sy-
ria juſſus erat in Aſiam ducere, hiſque adverſus Rhodio-
rum claſſem [4] in Pamphylio mari conflixit. Quo quum
multitudine adverſariorum ſui ſuperarentur, ipſe quo cor-
nu rem geſſit [5] fuit ſuperior. [6] Antiocho fugato, verens ne 9
dederetur, (quod ſine dubio accidiſſet, ſi ſui feciſſet pote-
ſtatem) [7] Cretam ad Gortynios venit, ut ibi, quo ſe confer-
ret, conſideraret. Vidit autem [8] vir omnium callidiſſimus,
[9] magno ſe fore periculo, niſi quid prævidiſſet, propter
avari-

1 *Propius Tiberi, quam Thermopylis.*] De bello loquitur, quod adverſus Manium Acilium Glabrionem cum Scipione Naſica Conſulem inſtruxit Antiochus. De quo conſulendus *Plutarchus* in Catone, *Juſtinus* XXXI. *Livius* XXXVI. *Frontinus* II. 4.

2 *Multa ſtulte conari.*] Ut exercitum conſcripſiſſe armis inauratis. Quo oſtenſo Hannibali, *Hicne*, inquit, *exercitus Romanis ſufficiet? Sufficiet*, reſpondit Pœnus, *vel maxime avaris.* Agell. ex veterum memoriis l. 5. cap. 5. Noct. Atticar. Huc quoque pertinet ſcomma alterum Hannibalis de Phormione Philoſopho, cujus ludum audiendi gratia ingreſſus erat, apud Tullium II. de Oratore. *Schott.*

3 *Quas ex Syria juſſus erat in Aſiam ducere.*] T. Livius libro XXXVII. *Itaque & Hannibalem in Syriam miſerat*, (Antiochus) *ad Phœnicum arceſſendas naveis: & Polyanidam quo minus proſpere geſta res erat, eo enixius eas, quæ erant, reficere, & alias parare naves juſſit. Ipſe in Phrygia gubernavit.* Lambin.

4 *In Pamphylio mari.*] Idem Livius eodem libro: *In confinio Lyciæ & Pamphyliæ Phaſelis eſt: prominet penitus in altum, conſpiciturque prima terrarum, Rhodum à Cilicia petentibus, & procul navium præbet proſpectum. Eo maxime, ut in obvio claſſi hoſtium eſſent, electus locus eſt.* Lambin. Unde *Phaſelicum mare* vocat Euſtathius, ab adjacente Urbe.

5 *Fuit ſuperior.*] Diſſentit parum Livius XXXVII. Vide ipſum. Ubi fuſe utramque claſſem deſcribit.

6 *Antiocho fugato.*] In Aſiam, à Glabrione victus. Juſtinus XXXI. Contigit illud M. Acilio Glabrione, & P. Corn. Scipione Naſica Coſs. Is annus Urbis DLXIV. *Keuchen.*

7 *Cretam ad Gortynios venit.*] Juſtin. XXXII. *Namque Hannibal, cum ab Antiocho Romani inter cæteras conditiones pacis deditionem ejus depoſcerent, admonitus à rege, in fugam verſus Cretam defertur.* Gortynii vero ſunt Cretæ incolæ. Stephanus de Urbibus: *Γόρτυν πόλις Κρήτης*, id eſt, *Gortyn*, ſeu, ut Latini appellant, *Gortyna*, urbs Cretæ. Plinius lib. IV. cap. 12. Cretæ oppida maxime inſignia enumerat; refert autem Gortynam inter eas, quæ in Mediterraneo ſitæ ſunt. *Lambin.*

8 *Vir omnium callidiſſimus.*] De callido hoc Annibalis, aſtutoque conſilio, quo inſidias avarorum Cretenſium eluſit, Jul. Frontinus, Polyænus, & Juſtinus XXXII. extremo. Sic Pœnus corvos deluſit hiantes, ſalvuſque evaſit, ut Mithridates Ponti rex fugiens, Romanos perſequentes auro ſparſo dilapſus decepit. Et caſtor Ponti animal venatorum inſidias ſectis ſibi verendis effugere fertur. Auctor Plinius & Ælianus. *Schott.*

9 *Magno ſe fore periculo.*] Sic è duobus

avaritiam Cretenſium. Magnam enim ſecum pecuniam portabat, de qua ſciebat exiſſe famam. Itaque capit tale conſilium. Amphoras complures complet plumbo, ſummas operit auro & argento. [1] Has Gortyniis præſentibus [2] deponit in templo Dianæ, ſimulans ſe ſuas fortunas illorum fidei credere. [3] His in errorem ductis, [4] ſtatuas æneas, quas ſecum portabat, omnes ſua pecunia complet, eaſque in propatulo domi abjicit. Gortynii templum magna cura cuſtodiunt, non tam à cæteris quam ab Hannibale, ne quid ille inſcientibus his tolleret, ſecumque aſportaret. Sic conſervatis ſuis rebus Pœnus, illuſis Cretenſibus omnibus, [5] ad Pruſiam in Pontum pervenit: apud quem eodem animo fuit

bus Mss. legit Schoppius Veriſimil. IV. 14. Alii *in periculo.* Boſius. Nimirum vitæ ipſius, opibus enim occiſo exule inhiabant. Juſtinus ibidem: *Ibi cum diu quietam vitam egiſſet, invidioſumque ſe propter nimias opes videret.* Gebh.

1 *Has Gortyniis præſentibus.*] Probo quod in Msc. Leidenſi legitur; *has præſentibus principibus:* Quomodo & Codex Boecleri legit, niſi quod pro *has* corrupte *his* habet. *Principibus* intellige civitatis Gortynæ. Ei voci adſcripſerat aliquis in margine, *Gortyniis*; quod poſtea in textum irrepſit, ejecta genuina voce. *Boſius.*

2 *Deponit in templo Dianæ.*] Juſtinus: *Amphoras plumbo repletas in templo Dianæ, quaſi fortunæ ſuæ præſidia deponit.* Simile Plauti illud in Bacchid.

Nos apud Theotimum omne aurum depoſuimus,
Qui illic ſacerdos eſt Dianæ Epheſiæ.

Schott. Lege de hoc ritu Alexandrum ab Alexandro lib. I. 2. Joan. Brodæum IV. Miſcell. 17. & Ferrandum.

3 *His in errorem ductis.*] Non male Cod. Boecleri, *inductis.* Boſius. Juſtinus: *Atque ideo nihil de illo ſollicita civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat.* Gebhard.

4 *Statuas æneas, quas ſecum portabat, omnes ſua pecunia complet.*] Juſtin. *Auro ſuo in ſtatuis, quas ſecum portabat, infuſo, ne conſpectæ opes vitæ nocerent.* Idem.

5 *Ad Pruſiam in Pontum pervenit.*] Vide Ciceronem II. de Divinat. Valer. Max. III. 7. Juſtin XXXII. Memnon de illo Pruſia: Μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Κίερον πόλιν Ἡρακλεωτῶν οὖσαν ὑφ' ἑαυτὸν ἔθετο τοῦ πολέμου, ἀντὶ Κίερον Προυσιάδα καλέσας. Vocat ille Κίερον quam alii Κίον. Sed Κίειον puto ſcribendum. Sic & Τίειον dixere oppidum Τίον. Cæterum is Pruſias fuit, qui Hannibalem hoſpitio receperit. Inde eſt fortaſſe, quod Plinius Pruſam ſub Olympo ab Hannibale conditam dicit. Sed illa Pruſa Olympica prorſus alia eſt à Pruſiade. Et fortaſſe, an quidam ſcripſerint, Pruſiadem ab Hannibale conditam, & Pruſiadem nominatam in honorem Pruſiæ, à quo receptus fuerat. Pruſam autem Plinius cum Pruſiade conjungit. Nam Pruſa ſub Olympo longe antiquior Hannibale, vel illo Pruſia, utpote, quam à quodam Pruſia poſitam velint, qui adverſus Crœſum bellavit. Κτίσμα Προυσίου τοῦ πρὸς Κροῖσον πολεμήσαντος fuiſſe, dicit Strabo. Quoniam Cios vocabatur etiam Pruſias, ideo cives ejus ab aliis Κιανοὶ, ab aliis Προυσιεῖς appellabantur. Plinius: *A Cio intus in Bithynia, Pruſa ab Hannibale ſub Olympo condita.* Idem eſt, ac ſi dixiſſet, à Pruſiade

fuit erga Italiam: neque aliud quicquam egit quam regem armavit & excitavit adverſus Romanos. Quem quum videret domeſticis rebus minus eſſe robuſtum, conciliabat cæteros reges, adjungebatque bellicoſas nationes. Diſſidebat ab eo [1] Pergamenus rex Eumenes [2] Romanis amiciſſimus, [3] bellumque inter eos gerebatur & mari & terra. Quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi: ſed utrobique Eumenes plus valebat propter Romanorum ſocietatem. Quem ſi removiſſet, faciliora ſibi cætera fore arbitrabatur. Ad hunc interficiendum, talem iniit rationem. Claſſe paucis diebus erant decreturi. Superabatur navium multitudine; [4] dolo erat pugnandum, quum par non eſſet armis. [5] Imperavit quamplurimas venenatas ſerpentes vivas colligi,

ſiade intus in Bithynia Pruſa. Chronicon Euſebii conditam refert circa Olympiadem XXXVII. Quod immaniter longe eſt à temporibus Hannibalis, propius abeſt ab ævo Crœſi, quo fertur condita Pruſa ſub Olympo. Sic Pruſiadem cum Pruſa confundit, ut alii plerique. *Salmaſ.*

1 *Pergamenus Rex Eumenes.*] A quo membranas primum repertas, teſtimonio Varronis refert Plinius. *Salmaſ.* Ergo Pergamenus, quaſi à Pergamena, ſive membrana. Falſum: Verba Strabonis XIII. *Ex Eumene natus eſt Eumenes de patris nomine. Is Pergami ſucceſſionem habuit, & jam loca circumcirca tenebat, unde apud Sardes Antiochum Seleuci filium ſuperavit, cum eo congreſſus.* Sic *Attalus Rex Pergamenorum, regis Eumenis filius*, apud Florum II. 20.

2 *Romanis amiciſſimus.*] Unde cum φιλορώμαιον cognominat Plutarch. in Catone. Ita Florus, *ſocium & commilitonem Pop. Roman.* II. 20. Valerius Maximus: *Aſiæ rex Eumenes, amantiſſimus noſtræ Urbis.* Vide reſponſum cujuſdam ad Catonem apud eundem Plutarchum. *Keuchen.*

3 *Bellumque inter eos gerebatur & mari & terra.*] Meminit iſtius Juſtinus, XXXII.

4 *Dolo erat pugnandum, quum par non eſſet armis.*] Hoc ex Lyſandri ſententia, qui dicere ſolebat: Ubi leonina pellis non ſufficeret, vulpinam eſſe adhibendam. *Lambin.* De aliis lege Grotium lib. III. cap. I. De Jur. Bell. & Pac.

5 *Imperavit quam plurimas venenatas ſerpentes vivas colligi, eaſque in vaſa fictilia conjici.*] Vide *Juſtin.* lib. XXXII. cap. 4. *Frontinum* lib. IV. Stratagem. cap. 7. *Galenum* De Theriaca ad Piſonem, & alios. Serpentum loco alii alias feras venenatas adhibuerunt, quales *nepæ*, *ſcorpiones*, & id genus. Jam ne incedere in naves poſſent, etiam *murices* in eas conjectabant, uti Leo teſtatur. Sunt autem murices ferramenta cuſpidata, & quocunque modo jactes, mucronem ſurſum erigentia, & morantia curſum. Cæſar apud Actium *ollulas carbonum piciſque* plenas eminus in adverſas naves tormentis ejaculavit, teſte Dione lib. L. Leo autem præcipit, ut *calce viva* repleantur: pulvis enim è confractis vaſibus emiſſus ſuffocare ſolet, ſpiritumque intercludere. Callinicus Syrus, qui vixit tempore Conſtantini Pogonati, apud Zonaram ignem Græcum invenit, quo Cretenſium naves viginti ſine labore combuſſit. Nicetas: Τότε ϗ τὸ ὑγρὸν ἐπινενόητο πῦρ,

Καλλινί-

ligi, eaſque in vaſa fictilia conjici. Harum quum confeciſſet magnam multitudinem, die ipſo quo facturus erat navale prælium, claſſiarios convocat, hiſque præcipit, [1] omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem, à cæteris tantum ſatis habeant ſe defendere: id facile illos ſerpentum multitudine conſequuturos. Rex autem, qua nave veheretur, ut ſcirent, ſe facturum: quem ſi aut cepiſſent aut interfeciſſent, magno his pollicetur præmio

11 fore. Tali cohortatione militum facta, claſſis ab utriſque in prælium deducitur. Quarum acie conſtituta, priuſquam ſignum pugnæ daretur, Hannibal, ut palam faceret ſuis quo loco Eumenes eſſet, tabellarium in ſcapha [2] cum caduceo mittit. Qui ubi ad naves adverſariorum pervenit, epiſtolam oſtendens, ſe regem profeſſus eſt quærere. Statim ad Eumenem deductus eſt, quod nemo dubitabat aliquid de pace eſſe ſcriptum. Tabellarius ducis nave declarata ſuis, eodem unde ierat, ſe recepit. At Eumenes ſoluta epiſtola nihil in ea reperit niſi quod [3] ad irridendum eum pertineret. Cujus etſi cauſam mirabatur, neque reperiebatur: tamen prælium ſtatim committere non dubitavit. Horum in concurſu, Bithyni Hannibalis præcepto univerſi navem Eumenis adoriuntur: quorum vim quum rex ſuſtinere non poſſet, fuga ſalutem petiit: quam conſequutus non eſſet,

Καλλινίκου πρὸς ἀρχιτέκτονος ἀπὸ Συρίας ἐλθόντος πρὸς τὸ βασίλειον ἄστυ, καὶ τὸ πῦρ κατασκευάσαντος. Tom. III. Meminit ejus Cedrenus & alii veterum. Simile quid de Piſiſtrato Rhodiorum nauarcho commemorat Suidas in πυρφόρος κημός. Sed ad Hannibalis conſilium proxime acceſſerunt Atreni in obſidione Severianorum. Lege Herodianum lib. III. *Keuchen.*

1 *Omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem.*] Nam nave Prætoria depreſſa aut ſuperata, ac rege ipſo occiſo confundi ac turbari poſſe totam claſſem ſperabat. Cæteras vero nolebat adoriri, qui ſuperiores erant, & ne illarum mora Eumenes ſpatium effugiendi nanciſci poſſet. *Gebhard.*

2 *Cum caduceo mittit.*] Tabellarium cum caduceo, id eſt, κήρυκα. Nam caduceum appellant Latini, quod κηρύκειον Græci; converſo ρ in d. Niſi etiam latine dici, & ſcribi debet *carucenm.* Quod doctis quibuſdam videtur: *Lamb.* Unde caducei origo diſces ex Plinio XXIX. 3. Servio ad IV. & VIII. Æneid. *Grotius.*

3 *Ad irridendum eum.*] Licebat dicere; *ad ſe irridendum.* Sic ſupra non ita longe dixit: *Gortynii templum magna cura cuſtodiunt, non tam à cæteris, quam ab Hannibale; ne quid ille inſcientibus illis tolleret.* Licebat enim ita loqui: *Ne quid ille ſi inſcientibus tolleret.* Lamb.

1 Pug-

eſſet, niſi intra ſua præſidia ſe recepiſſet, quæ in proximò
littore erant collocata. Reliquæ Pergamenæ naves quum
adverſarios premerent acrius, repente in eas vaſa fictilia
(de quibus ſupra mentionem fecimus) conjici cœpta ſunt.
Quæ jacta initio riſum pugnantibus excitarunt. Neque
quare id fieret, poterat intelligi. Poſtquam autem naves
completas conſpexerunt ſerpentibus, nova re perterriti,
quum quid potiſſimum vitarent non viderent, [1] puppes
averterunt, ſeque ad ſua caſtra nautica retulerunt. [2] Sic
Hannibal conſilio arma Pergamenorum ſuperavit. Neque
tum ſolum, ſed ſæpe alias pedeſtribus copiis pari pruden-
tia pepulit adverſarios. Quæ dum in Aſia geruntur, acci- 12
dit caſu, ut legati Pruſiæ Romæ apud [3] L. Quinctium Fla-
mininum [4] conſularem cœnarent: Atque ibi de Hannibale
mentione facta, ex his unus diceret, eum in Pruſiæ regno
eſſe. Id poſtero die Flamininus ſenatui detulit. Patres
conſcripti, qui Hannibale vivo nunquam ſe ſine inſidiis
futuros exiſtimabant, legatos in Bithyniam miſerunt, [5] in
his Flamininum, qui à rege peterent ne inimiciſſimum
ſuum ſecum haberet, ſibique dederet. [6] His Pruſias ne-
gare auſus non eſt. Illud recuſavit, ne id à ſe fieri poſtu-
larent,

1 *Puppes averterunt.*] Hoc eſt, πρύμναν ἐκρούσαντο. Male Lambinus *adverterunt:* quaſi proræ potius ſint advertendæ fugientibus, quam puppes. *Gronovius.* Meminit Schefferus lib. III. cap. 4. De Militia Navali.

2 *Sic Hannibal conſilio.*] Στρατηγήματι. Eſt enim vox media. Hinc *callidum conſilium*, ut *dolus* bonus ac malus, *fortuna*, *pharmacum*, *valetudo*. Sic Græcis φρόνησις & βουλή. *Schott.*

3 *L. Quinctium Flamininum.*] Alii *Flaminium.* Idem ſupra notatum. Lege *Titum Quinctium*, non *Lucium.* Ita Livius, Plinius de Vir. Illuſtr. Plutarchus pro *Quinctio*, *Quintum* habet; prænomen ſcilicet, pro nomine. Quod librariorum culpa factum arbitror. *Mag.*

4 *Conſularem.*] Vulgati, *Conſulem.* Sed editio Pariſina, *Conſularem.* Cui adſentior. *Keuchen.* Conſul fuit bello Philippico, quod fuit bello Antiocho ſuperius. *Lambin.*

5 *In his Flamininum.*] *Luciumne*, an *Titum*? Titum opinor, idque auctorem Livium ſecutus. Sic enim ille libro XXXIX. Annal. *Ad Pruſiam regem legatus T. Quintius Flamininus venit, quem ſuſpectum Romanis, & receptus poſt fugam Antiochi Hannibal, & bellum adverſus Eumenem motum faciebat.* Idem.

6 *His Pruſias negare auſus non eſt.*] Ne ob perfugam defenſum in diſcrimen armorum Romanorum veniret. Varro περὶ ἐξαγωγῆς apud Nonium: *Quærit ibidem ab Annibale, cur biberit medicamentum? Quia Romanis*, inquit, *Pruſiades me tradere volebat.* Gebh. Bernecc.

1 *Quod*

larent, [1] quod adverſus jus hoſpitii eſſet: ipſi ſi poſſent, comprehenderent: locum ubi eſſet, facile inventuros. Hannibal enim uno loco ſe tenebat, in caſtello quod ei ab rege datum erat muneri, idque ſic ædificarat, [2] ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet, ſemper verens ne uſu veniret, quod accidit. Huc quum legati Romanorum veniſſent, ac multitudine domum ejus circumdediſſent; puer ab janua proſpiciens, Hannibali dixit plures præter conſuetudinem armatos apparere. Qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac propere ſibi renunciaret; num eodem modo undique obſideretur. Puer quum celeriter, quid eſſet renunciaſſet, omneſque exitus occupatos oſtendiſſet, ſenſit id non fortuito factum, ſed ſe peti, neque ſibi diutius vitam eſſe retinendam; quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor priſtinarum virtutum, [3] venenum, quod ſemper ſecum habere conſueverat, ſum-

1 *Quod adverſus jus hoſpitii eſſet.*] Hoc erat ἀφοσιώσεως χάριν, id eſt, dicis cauſa, jus hoſpitii ſervare. Nam ſi Pruſias revera nihil adverſus jus hoſpitii facere vellet, Hannibalem omnibus modis tueri & defendere debebat. Niſi forte quis dicat, Pruſiam eo nihil contra jus hoſpitii commiſiſſe, quod Hannibalem, quantum in ipſo fuerit, defenderit: Romanorum autem eum expoſcentium opibus obſiſtere non potuiſſe. Sed non congruunt inter ſe Probus & Livius. Sic enim Livius eodem loco: *Ibi ſeu quia à Flaminino inter cætera objectum Pruſiæ erat, hominem omnium, qui viverent, infeſtiſſimum P. Romano, apud eum eſſe: qui patriæ ſuæ primum, deinde fractis ejus opibus, Antiocho regi auctor belli adverſus P. Romanum fuiſſet: ſeu, quia ipſe Pruſias, ut gratificaretur præſenti Flaminino, Romaniſque, per ſe necandi, domum Hannibalis cuſtodiendam miſſi ſunt. Semper talem exitum vitæ ſuæ Hannibal proſpexerat animo, & Romanorum inexplebile odium in ſe cernens, & fidei regum nihil ſane confiſus: Pruſiæ vero levitatem etiam expertus erat; Flaminini quoque adventum, velut fatalem ſibi, horruerat.* Lambin.

2 *Ut in omnibus partibus.*] Livius: *Ad omnia undique infeſta ut iter ſemper aliquod præparatum fugæ haberet, ſeptem exitus è domo fecerat; & in iis quoſdam occultos, ne cuſtodia ſæpirentur. Sed grave imperium regum, nihil exploratum, quod veſtigari volunt, efficit. Totius circuitum domus ita cuſtodiis complexi ſunt, ut nemo inde elabi poſſet.* Idem. Tradit Plutarchus, ſeu quiſquis auctor vitæ Hannibalis; locum, in quo diverſabatur Hannibal, in vico Bithyniæ Lybiſſam fuiſſe. *Magius.*

3 *Venenum, quod ſemper ſecum habere conſueverat.*] Sub anuli gemma. *Scriptor* de Vir. Illuſtr. *Plutarch. Eutrop.* IV. *Oroſius* IV. 20. Quo loco ait lapidibus obtutum fuiſſe à Carthaginienſibus ob rem male geſtam. De morte Veteres non conſentiunt. Sunt qui cruci affixum volunt. *Livius* IX. Sed ille de veneno etiam alibi non diſſentit. Ergo is alius Hannibal, quod non diſtinxit ad Salluſtium ſuum vir doctus. Plerique tamen in venenum conveniunt, verum diverſo modo.

ſumpſit. Sic vir fortiſſimus, multis variiſque perfunctus laboribus, [1]anno acquievit ſeptuageſimo. [2]Quibus conſulibus interierit, non convenit. Namque [3]Atticus, M. Claudio Marcello, & Q. Fabio Labeone Coſſ. mortuum, in annali ſuo ſcriptum reliquit: at Polybius, [4]L. Æmilio Paulo, & Cn. Bæbio Tamphilo: Sulpitius autem, P. Cornelio Cethego, & M. Bæbio Tamphilo. Atque hic tantus vir, tantiſque bellis diſtrictus, nonnihil temporis tribuit literis. Namque aliquot ejus libri ſunt Græco ſermone 13

modo. Tradit Appianus in Syriacis, illud juſſu Flaminini per Pruſiam Hannibali fuiſſe oblatum, addito quodam oraculo: *Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβου δέμας.* Unde putabat ille ſe in Africa moriturum. Quod de Libyſſo Bithyniæ fluvio accipiendum, à quo campus Libyſſus. Alias opiniones de morte ejus refert Plutarchus. Nonnulli volunt, à ſervo interfectum. Sunt qui tauri ſanguinem hauſiſſe volunt, idque exemplo Midæ & Themiſtoclis. Alii alia. Plerique de annulo congruunt, qui inde apud Satyricum,

Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis ultor.

Cæterum in arca lapidea, quæ cadaver aſſervabat, talis erat inſcriptio:

HANNIBAL HIC SITUS EST.

Keuch. Diſceſſit autem teſte Livio hoc elogio: *Solvamus diuturna cura populum Romanum, quando mortem ſenis exſpectare longum cenſet.* Schottus. Vide Bellonium, de Operibus antiquiſſ. libro 1. cap. 33.

1 *Anno acquievit ſeptuageſimo.*] Qui Urbis conditæ DLXXI. Olymp. CXLIX. anno III. *Livius.* Quo Conſules erant Romæ, Q. Fabius Labeo, & M. Claudius Marcellus. Alii Hannibalem anno ætatis ſuæ LXIII. completo interiiſſe volunt. *Bucholcer.* XVII. poſt finem belli cum Scipione. *Inſignis hic annus trium toto orbe maximorum Imperatorum mortibus fuit, Hannibalis, & Philopœmenis, & Scipionis Africani.* Juſtinus, XXXII.

2 *Quibus Conſulibus interierit, non convenit.*] Omnis annorum ſupputatio, quam de morte Hannibalis infert Nepos, triennii ſpatio inter ſe diſcordat. Res clara, quemadmodum ex conſulatibus ſubſequis videre eſt. M. Claudius Marcellus & Q. Fabius Labeo Conſules fuerunt anno ab U. C. IↃ LXX. Sequenti anno Conſulatum ingreſſi L. Æmilius Paulus & Cn. Bæbius Tamphilus. Inde Cn. Cornelius Cethegus, & M. Bæbius Tamphilus, vel, ut alii, Pamphilus.

3 *Atticus.*] Qui annorum ſeptingentorum memoriam uno libro colligavit, ut ſcribit Cicero de Orat. Sed videtur heic legendum *Attius.* Scripſit enim Attius annalium libros aliquot. Feſtus in voce *Metelli*: *Metelli dicuntur in re militari, quaſi mercenarii. Attius Annalium viceſimo ſeptimo. Calones, famulique, calculæque.* Commemorat & Tullius libro 1. de Legibus: *Nam quid Attium commemorem? cujus loquacitas habet aliquid argutiarum, nec id tamen ex illa erudita Græcorum copia.* Vide eundem pro Archia poëta & Solinum cap. 2. *Lambin. Savaro.* Plura Voſſius libro 1. cap. 11. de Hiſtor. Latinis.

4 *L. Æmilio Paulo, & Cn. Bæbio Tamphilo.*] Ita legendum. Non ut vulgo, *Pamphilo.* Lambin. Sic etiam in ſequenti. Quod genuinum ejus cognomen, ut ad Livium probat ex lapidibus Capitolinis *Sigonius.* Schott. Mag. Sic in Attico, domus *Tamphiliana*, pro *Pamphiliana.*

T 1 *De*

Digitized by Google

mone confecti. In his ad Rhodios [1] de Cn. Manlii Vulſonis in Aſia rebus geſtis. [2] Hujus bella geſta multi memoriæ prodiderunt: ſed ex his duo qui cum eo in caſtris fuerunt, ſimulque vixerunt quam diu fortuna paſſa eſt, Philinus, & [3] Soſilus Lacedæmonius. Atque hoc Soſilo Hannibal [4] literarum Græcarum uſus eſt doctore. [5] Sed nos tempus eſt [6] hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari.

1 *De Cn. Manlii Vulſonis in Aſia rebus geſtis.*] Sic legendum, ut indicant Faſti. Habuit autem hic collegam M. Fulvium nobiliorem. Commemorat eum Livius XXXVIII. Annalium. *Lamb. Mag.* Aſia illi ſortitione evenerat, ut collegæ M. Fulvio Nobiliori Ætolia ceſſerat anno Urbis conditæ IↃLXIV. Hic Cn. Manlius cum Epheſum veniſſet, Gallis Aſiaticis bellum, quod eos Antiochum auxiliis juviſſe diceret, movit, atque ad ſingula eorum oppida, Attalo rege ducente, arma circumtulit. M. Fulvius vero Ambraciam expugnavit, pacem eis dedit, & Cephalleniæ inſulæ. Triumphavit uterque, ſed S. P. Q. R. ingratiis, triumpharunt tamen, Fulvius quidem de Ætolis, Vulſo vero de Gallis, qui Aſiam incolebant, Aſia devicta, luxuriam Aſiaticam in triumphum duxit. Plura Livius, Plinius (qui lib. XXXIV. annum Urb. conditæ numerat IↃLVIII. qui tamen in Faſtis eſt IↃLXVI.) Florus II. II. Rufus Feſtus in Breviario. *Schott.*

2 *Hujus bella geſta.*] Pro *bella* Mſs. Boecleri *belli*. Ampliſſimus Buchnerus hanc vocem ſupervacuam exiſtimabat, ac Nepotem ſcripſiſſe, *Hujus geſta*; quomodo ſupra in Dat. loquutus eſt, & alii paſſim. *Boſius.*

3 *Soſilus.*] Legendum fortaſſe eſt, *Soſibius.* Commemorat enim Soſibium quendam grammaticum Laconem Suidas, his verbis: Σωσίβιος, *Λάκων γραμματικός*. Sed malim legi *Soſilus.* Quamvis enim mihi hic Soſilus ſit ignotus, hoc nomen tamen Græcis notiſſimum eſt, & facilior fit mutatio *Soſili* in *Soſilum*, quam in *Soſibium.* Lamb. Clariſſimus & amiciſſimus Voſſius mihi ex Diodoro Siculo indicavit, verum nomen eſſe SOSILVS. Et alibi laudat verba Polybii: *Πρὸς μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν συγγραμμάτων, οἷα γράφει Χαιρέας* Σώσιλος, *οὐδὲν ἂν δέοι πλέον λέγειν.* Οὐ *γὰρ ἱστορίας, ἀλλὰ κουρεακῆς καὶ πανδήμων λαλιᾶς, ἐμοί γε δοκοῦσι τάξιν ἔχειν καὶ δύναμιν.* Idem pro *Philænius* emendat *Philinus* auctoritate Polybii lib. I. & III. nec non Diodori Siculi, apud quem libro XXIII. & in Eclogis vocatur Φιλῖνος. *Gebhardus.*

4 *Literarum Græcarum uſus eſt doctore.*]. Nam Græce etiam locutum, lepide ait Lucianus *τῶν νεκρικῶν* Dialog. XII. *Schott.*

5 *Sed nos tempus eſt.*] Vulgati: *nunc tempus eſt.* Extrema hac vita Nobiliſſ. Barthius legebat: *cui utri*; vel, *qui utris*; aut, *quis utri præferendi ſint.* Boſius.

6 *Hujus libri facere finem.*] Diviſerat enim Probus opus ſuum in duos libros, ſive duo volumina: etſi in præfationis calce, libro tam Græcorum Imperatorum, quam Romanorum ſe expoſiturum dixerit. Siquidem eo in loco librum, non pro operis parte, ſed pro toto opere accipit. *Mag.*

M. POR-

M. PORCIUS CATO, EX LIBRO SECUNDO CORNELII NEPOTIS.

[1] CATO [2] ortus municipio Tuſculo, adoleſcentulus, priuſquam honoribus operam daret, [3] verſatus eſt in Sabinis; [4] quod ibi hæredium [5] à patre relictum habebat. [6] Hortatu L. Valerii Flacci, quem [7] in conſulatu [8] cenſuraque habuit collegam, 1

1 *Cato.*] M. Porcius Cato, natus M. Æmilio Lepido, M. Poblicio Malleolo Coſſ. Sic enim ipſe apud Ciceronem in libro de Senectute: *Anno poſtquam primum Conſul fuerat Q. Fabius Maximus Verrucoſus, qui Tarentum recepit, ego natus ſum.* Alii DXIX. anno natum putant L. Poſtumio Albino, Sp. Carvilio Maximo Coſſ. In iis Carol. Langius: Legitque; *Anno poſt, Conſul primum fuerat, quam ego natus ſum.* Schottus.

2 *Ortus municipio Tuſculo.*] Sic Plutarchus in vita: Μάρκῳ δὲ Κάτωνι φασὶν ἀπὸ Τούσκλου τὸ γένος εἶναι. M. Tullius in Planciana: *Num, quando vides Tuſculanum aliquem de M. Catone illo in omni virtute principe, num de T. Coruncanio municipe ſuo, num de tot Fabiis gloriari?* Lamb. Auctor de Vir. Illuſtr. *M. Porcius Cato, genere Tuſculanus.* Val. Maximus III. 4. *M. Porcius Cato, qui nomen ſuum Tuſculi ignobile, Romæ nobiliſſimum reddidit.* Vide Tacitum lib. XI. Ergo ortu Tuſculanus, civitate Romanus. Altera erat loci patria, altera juris. *Keuchen.*

3 *Verſatus eſt in Sabinis.*] Plutarch. Διαιτᾶν καὶ βίον ἔχειν περὶ τὰ στρατεῖα καὶ τὰς πολιτείας, ἐν χωρίοις πατρῴοις περὶ Σαβίνους. *Lambin.*

4 *Quod ibi hæredium.*] Scriptus liber *prædium.* Mag. Feſtus: *Hæres apud antiquos pro domino ponebatur, inde hæredium, prædium parvulum.* Varro de re ruſtica l. I. *Bina jugera, quod à Romulo primum diviſa dicebantur viritim, & quod hæredem ſequebantur, hæredium appellarunt.* Lamb. Inde *hærediolum* apud Columellam & Auſonium. Vide Beroald. in Plinium lib. XIX. Grapald. *pro horto olim uſurpatum ait, ipſumque hortum pro villa.* Apuleius in Flor. *hærediolum* uſurpat κληρμάτιον. *Boecler.*

5 *A patre relictum.*] Hoc hodie *proprium* eſt, quod *hæredium avitum* vocabatur antiquis. Græci χωρίον πατρικὸν appellant, quod hæredem ſequebatur, ut docet Budæus. *Keuchen.*

6 *Hortatu L. Valerii Flacci.*] Mss. Schotti, *Inde hortatu.* Boſius. Scriptor de Vir. Illuſtr. *A Valerio Flacco Romam ſollicitatus.* Hic enim Catonem induxit, animavitque, ut rem Romanam attingeret, motus maxime ipſius vita ac morum modeſtia. *Machaneus.*

7 *In Conſulatu.*] Anno ab Urbe condita: IↃ LIX. belli Philippici VI. *Lamb.* Quo ad Antiochum fugiebat Annibal. Is Olymp. CXLVI. annus III. *Chronol.*

8 *Cenſuraque.*] Anno Urbis IↃ LXIX. belli Antiocheni VIII. *Lambin.* Lege etiam Plutarchum, qui conſulatum & cenſuram ſimul ipſis obtigiſſe dicit:

legam, (ut [1]M. Perperna Cenſorinus narrare ſolitus eſt) Romam demigravit, [2] in foro eſſe cœpit. [3] Primum ſtipendium meruit annorum decem ſeptemque, [4] Q. Fabio Maximo, M. Claudio Marcello Coſs. [5] Tribunus militum in Sicilia fuit. [6] Inde ut rediit, [7] caſtra ſequutus eſt C. Claudii Nero-

Ἐκ τούτου δὲ λαμπρὸς ὢν ἤδη, καὶ περιφανὴς, αὐτῷ τῷ Οὐαλερίῳ περὶ τὰς μεγίστας ξυνέδραμεν ἀρχὰς, ὕπατός τε μετ᾽ ἐκείνου, καὶ πάλιν τιμητὴς γενόμενος. Ubi inter alia laudat L. Valer. Flaccum, qui erat εὐπατρίδης μὲν ἐν τοῖς μάλιστα Ῥωμαίων, καὶ δυνατός. *Keuchenius.*

1 *M. Perperna Cenſorinus.*] Homo Græcus & peregrinus. Qui conſul antequam civis fuit. *Valer. Maxim.* III. 4. Quod contra leges. Peregrini enim magiſtratibus arcebantur. De quo vide in Faſtis. Cæterum nonnulli *Conſobrinus* malunt, quam *Cenſorinus.* Quibus non adſentior.

2 *In foro eſſe cœpit.*] Κατελθὼν οὖν, εὐθὺς τοὺς μὲν αὐτὸς ἐκτᾶτο θαυμαστὰς καὶ φίλους διὰ τῶν συνηγοριῶν, πολλὴν τε τοῦ Οὐαλερίου τιμὴν καὶ δύναμιν αὐτῷ προστιθέντος, χιλιαρχίας ἔτυχε πρῶτον, εἶτα ἐταμίευσεν. *Plut.*

3 *Primum ſtipendium meruit annorum decem ſeptemque.*] Quæ militaris ætas erat. Adi Lipſium I. de Milit. Rom. dial. 2. *Boſius.* Plutarchus: Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς μάχαις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ ταῖς στρατείαις βουλόμενος εὐδοκιμεῖν, ἔτι μειράκιον ὢν, τραυμάτων τὸ σῶμα μεστὸν ἐναντίων εἶχε· Φησὶ γὰρ αὐτὸς ἑπτακαίδεκα γεγονὼς ἔτη τὴν πρώτην στρατεύσασθαι στρατείαν, περὶ ὃν Ἀννίβας χρόνον εὐτυχῶν, ἐπέφλεγε τὴν Ἰταλίαν. Sed videtur ex Faſtis natus tum fuiſſe Cato annos circiter XIX Siquidem natus eſt anno, poſtquam primum Conſul fuerat Q. Fabius Maximus Verrucoſus. *Lamb.* Et ſic connumerantur anni extremi. Si XVII. velis, primum ſtipendium meruit anno Romæ DXXXIX. qui duobus diſtat à Faſtis. Vide ætatem ipſius per Conſules digeſtam à conſummatiſſimo Schotto, in notis ſuis ad Scriptorem *De Vir. Illuſtribus.*

4 *Q. Fabio Maximo.*] Verrucoſo, Ovicula IV. De quo ad Hannibalem. Is fuerat jam ante bis Dictator. Q. Fabio Maximo IV. & M. Claudio Marcello III. Coſs. Anno ab Urbe condita IↃXXXIX. Sic Cato de ſe apud M. Tullium in Catone. *Cum eo* (Q. Fabio Maximo) *quartum conſule adoleſcentulus miles profectus ſum ad Capuam,* (quo tempore agebat ætatis annum XIX.) *quintoque anno poſt ad Tarentum.* Quo tempore natus erat annos circiter XXIII. Fabius autem erat V. Conſul. *Lamb. Schott.*

5 *Tribunus militum in Sicilia fuit.*] Anno ætatis XXIV. M. Claudio Marcello V. T. Quintio Coſs. *Lambin.* Addit annum unum *Schott.* Qui Urbis DXLV. Plutarchus χιλιαρχίαν vocat, quem Latini *Tribunum militum.* Ita Nepos in Conone *Chiliarchum* dixit. Quomodo Hieronymus pro Chiliarcho tribunum. Exod. 18. Hodie Mareſchalcum vocamus, aut Præfectum militum. Duplex erat illa dignitas apud Romanos: Laticlavia & Anguſticlavia. Illi ex Senatu, iſti ex Equite nati. Lege Alexandrum ab Alexandro. Budæum ad jur. Orig. Lipſium. *Keuchen.*

6 *Inde ut rediit.*] Anno ſequente, C. Claudio Nerone, M. Livio Salinatore Coſs. *Lambin.*

7 *Caſtra ſecutus eſt C. Claudii Neronis.*] Qui magnis cladibus Haſdrubalem cum recenti exercitu Alpeis tranſgreſſum fatigavit, ac tandem ad Umbriæ flumen Metaurum cum quinquaginta ſex millibus hominum occidit. Adi Livium XXVII. Alludit Horatius IV. Carm. 4. Oda:

Quid

Neronis: magnique opera ejus æſtimata eſt in prælio apud Senam, [2] quo cecidit Haſdrubal frater Hannibalis. [3] Quæſtor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, conſuli: cum quo non [4] pro ſortis neceſſitudine vixit. [5] Namque ab eo perpetua

Quid debeas, ô Roma, Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris.

1 *Apud Senam.*] Quam *Senegalliam* vocat Strabo, *Senogalliam* Plinius & Diaconus, *Senam Gallicam* Ptolemæus & Silius. Polybius & Stephanus quoque *Senam* vocant, quæ Appian. *Σήνας.* Urbs illa non longe à Metauro flumine in Umbria, à Gallis Senonibus condita fertur. Alii à Brenno ſtructam tradunt. Nugæ. Silius Italicus:

— Senonum de nomine Sena.

Keuchen. Inde Cicero in Bruto, hoc prælium Senenſe vocat à Sena. Sic enim ille: *Ludis juventutis, quos Salinator Senenſi prælio voverat. Oſtendunt etiam hodie Umbri, quo loco pugna illa fuerit pugnata.* Lambin.

2 *Quo cecidit Haſdrubal.*] Cujus capite, quod cum cura ſervatum fuerat, ante ſtationes Hannibalis projecto, ille tanto ſimul publico, familiarique ictus luctu, dixiſſe fertur; *Agnoſco te, fortuna Carthaginis.* Auctor Livius XXVII. *Lambin.* Vide etiam Florum II. 6. Sic Machabæus ſuſpenſo capite Nicanoris. II. *Machab.* XV. 35. Hebræi caput Holofernis de ſuperioribus oſtentantes. *Sulpic.* II.

3 *Quæſtor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, conſuli.*] Anno tertio à Neronis & Salinatoris conſulatu. Nam anno proximo conſules fuerant Q. Cæcilius Metellus & L. Veturius Philo. Quibus magiſtratu defunctis, P. Cornelius Scipio Africanus, & P. Licinius Craſſus Dives, Conſules creati ſunt. Ita XXVII. aut certe XXVIII. annos natus erat Cato, cum quæſtor factus eſt. Teſtatur & Livius, Catonem Scipioni quæſtorem fuiſſe, his verbis: XXIX. Annal. *Cum XX. roſtratis navibus ſe, ac L. Scipionem ab dextro cornu: ab lævo totidem roſtratis C. Lælium præfectum claſſis cum M. Porcio Catone (quæſtor tum is erat) onerariis futurum præſidio.* Atqui Cicero in Bruto ſcribit, M. Catonem quæſtorem fuiſſe Cethego & Tuditano Coſs. At M. Cornelius Cethegus, & P. Sempronius Tuditanus anno uno poſt Africanum & Craſſum Conſules facti ſunt. Reſponderi poſſe puto, Catonem factum eſſe iterum quæſtorem Romæ, Cethego & Tuditano Coſs. poſteaquam quæſtor Scipioni Africano obtigiſſet. *Lambin.*

4 *Pro ſortis neceſſitudine vixit.*] Nam Quæſtor more majorum prætori aut Conſuli eſt liberûm loco. *Cicero* Divin. in Verr. lib. I. accuſ. & pro Plancio. *Sortis neceſſitudinem* eundem morem vocat I. in Verr. c. 14. *Boſius.*

5 *Namque ab eo perpetua diſſenſit vita.*] Propterea opinor, quod ad amicitiam Q. Fabii Maximi ſe jam adoleſcens applicarat. Q. Fabio autem cum Scipione Africano non ſatis conveniebat. Licet & ex Plutarcho intelligere, P. Scipionem & M. Catonem geſſiſſe inter ſe inimicitias. Sic enim ille: ἔτι δ' αὐτοῦ διατρίβοντος ἐν Ἰβηρίᾳ, Σκιπίων ὁ μέγας ἐχθρὸς ὤν, καὶ βουλόμενος ἐνστῆναι κατορθοῦντι, καὶ τὰς Ἰβηρικὰς πράξεις ὑπολαβεῖν, διεπράξατο τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀποδειχθῆναι διάδοχος. σπεύσας δ' ὡς ἐνῆν τάχιστα, κατέπαυσε τὴν ἀρχὴν τοῦ Κάτωνος. ὁ δὲ λαβὼν σπείρας ὁπλιτῶν πέντε, καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς προπομπούς, κατεστρέψατο μὲν τὸ Λακετανῶν ἔθνος, ἑξακοσίους δὲ τῶν ηὐτομοληκότων κομισάμενος, ἀπέκτεινεν. ἐφ' οἷς σχετλιάζοντα τὸν Σκιπίωνα κατειρωνευόμενος, οὕτως ἔφη τὴν Ῥώμην ἔσεσθαι μεγίστην, τῶν μὲν ἐνδόξων καὶ μεγάλων τὰ τῆς ἀρετῆς

tua diſſenſit vita. [1] Ædilis pl. factus eſt cum C. Helvio. [2] Prætor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quæſtor ſuperiore tempore ex Africa decedens, [3] Q. Ennium poëtam deduxerat: quod non minoris æſtimamus, quam quemlibet ampliſſimum Sardinienſem triumphum. [4] Conſulatum geſſit cum L. Valerio Flacco; [5] ſorte provinciam nactus

2 περιεργείᾳ μὴ μεθιέντων τοῖς ἀσημοτέροις, τὸ δ', ὥσπερ ἐστι, δημαγωγικῶς ἁμιλλωμένων ἀρετῇ πρὸς τοὺς τῷ γένει καὶ τῇ δόξῃ προήκοντας. Quinetiam mortuum Scipionem inſectatus eſt M. Cato. Livius XXXVIII. *Morte Africani crevere inimicorum animi: quorum princeps fuit M. Porcius Cato, qui vivo quoque eo, allatrare ejus magnitudinem ſolitus erat.* Lambin.

1 *Ædilis plebis factus eſt cum C. Helvio.*] Quadriennio poſt quæſturam. Is eſt annus Romæ DLI. Quo agebat ætatis XXXI. *Schott.* aut XXXII. *Lamb.* T. Livius XXXII. *Inde prætorum comitia habita. Creati L. Cornelius Merula, M. Claudius Marcellus, M. Porcius Cato, C. Helvius, qui ædiles plebis fuerant.* Cæterum male in Nepotis fragmento C. Helvius appellatur, qui C. Ælius. Idem Livius eum alibi Ælium vocat. *Schott.* Mag. Ædiles plebis Theophilus ἀγορανομικοὺς vocat, qui numero ab initio fuerunt duo. Lege Pompon. lib. II. ff. de Orig. Jur. & Feneſtellam de Magiſtrat. Roman. XIII. Poſtmodum illud munus ampliatum fuit, & ſex creati ſunt ex inſtituto Julii Cæſaris. Duo patricii, qui Cereales, & quatuor ex plebe. Dion XLIII. καὶ ἦν μὲν τὸ πρῶτον ἴσος πρότερον. καὶ ἀγορανόμοι τότε πρῶτον, δύο μὲν καὶ ἐξ εὐπατριδῶν, τέσσαρες δὲ ἐκ τοῦ πλήθους, ὧν οἱ δύο τὴν ἀπὸ τοῦ δήμητρος ἐπίκλησιν φέρουσιν. *Keuchen.*

2 *Prætor provinciam obtinuit Sardiniam.*] Anno Urbis IↃLV. *Schott.* Livius eodem libro: *Prætor L. Cornelius Merula urbanam, M. Claudius Siciliam, M. Porcius Cato Sardiniam, C. Helvius Galliam eſt ſortitus.* Plutarchus: Ἐπαρχίαν δὲ λαβὼν Σαρδόνα τῶν πρὸ αὐτοῦ στρατηγῶν εἰωθότων χρῆσθαι σκηνώμασι δημοσίοις, καὶ κλίναις, καὶ ἱματίοις, πολλῇ γε καὶ θεραπείᾳ, καὶ φίλων πλήθει, καὶ ταῖς περὶ δεῖπνα δαπάναις, καὶ παρασκευαῖς βαρυνόντων, ἐκεῖνος ἄπιστον ἐποίησε τὴν διαφορὰν τῆς εὐτελείας. *Lambin.* Vide Ciceronem in Catone; Scriptorem de Vir. Illuſtr. 47. Nomen Sardiniæ à Sardus deductum, quod mere Phœnicium eſt סרדין, quæ vox etiam in Sardanapalo occurrit. Hic Sardus Herculis Africani filius fuiſſe perhibetur, teſte in Phocicis Pauſania; qui coloniam Phœnicum & Afrorum in Sardiniam duxit. Alii *Sardis* ſcribunt. Iſidor. XIV. Orig. *Sardis Hercule procreatus cum magna multitudine è Lybia profectus Sardiniam occupavit, & ex ſuo vocabulo inſulæ nomen dedit.* A Græcis communiter Σαρδὼ vocatur. *Keuchen.*

3 *Q. Ennium poëtam deduxerat.*] Scriptor de Viris Illuſtribus: *In prætura Sardiniam ſubegit, ubi ab Ennio Græcis literis inſtitutus.* Atqui M. Cato in quadam Oratione objicit, ut probrum M. Nobiliori, quod is in provinciam poëtas duxiſſet. Duxerat autem Conſul ille in Ætoliam, ut ſcimus, Ennium; inquit M. Tullius lib. I. Tuſc. Idem Cicero pro Archia: *Jam vero ille, qui cum Ætolis Ennio comite bellavit, Fulvius, non dubitavit Martis manubias Muſis conſecrare.* Idem in Bruto. *Lambin.*

4 *Conſulatum geſſit cum L. Valerio Flacco.*] Anno ab U.C. IↃLVIII. T. Liv. lib. XXXIII. Annal. *Comitia inde habita à M. Marcello conſule. Creati conſules L. Valerius Flaccus, M. Porcius Cato.* Lamb.

5 *Sorte provinciam nactus Hiſpaniam citeriorem.*] Livius: *Cato Hiſpaniam, Valerius*

ctus Hiſpaniam citeriorem: [1] exque ea triumphum deportavit. Ibi quum diutius moraretur, P. Scipio Africanus [2] conſul iterum, cujus [3] in priore conſulatu quæſtor fuerat, voluit eum de provincia depellere, [4] & ipſe ei ſuccedere. [5] Neque hoc

lerius Italiam eſt ſortitus. Plutarchus: Ὕπατος δὲ μετὰ Φλάκκου Οὐαλερίου τοῦ φίλου καὶ συνήθους ἀποδειχθεὶς, ἔλαχε τὴν ἐπαρχίαν, ἣν ἐντὸς Ἱσπανίαν καλοῦσιν. Idem Livius: *L. Valerius Flaccus & M. Porcius Cato quo die magiſtratum inierunt, de provinciis cum ad Senatum retuliſſent; Patres cenſuerunt, cum in Hiſpania tantum gliſceret bellum, ut jam conſulari & duce, & exercitu opus eſſet: placere conſules Hiſpaniam citeriorem & Italiam provincias aut comparare inter ſe, aut ſortiri.* Unde liquet, creatis Conſulibus provincias fuiſſe nominatas, ut eas vel ipſi inter ſe compararent, vel ſortirentur; quos ire ad bellum, quos præeſſe exercitibus oporteret: Vel ſi in deligendis provinciis non obveniret, extra ſortem Senatus decerneret. Quod lege Curiata cavebatur, ut Senatus contra legem illam ſine ſorte provincias deſignaret: aut ſi Senatus averſaretur, per populum agi poterat, ut extra ordinem Conſuli provincia daretur: tametſi utrumque Conſulem in eandem provinciam quandoque profectum legamus. Optionem tamen deligendæ provinciæ extra ordinem collegæ dari, aut ſuam ſortem permutare cum collega abſque decreto Senatus, antiquo more non licebat. Ergo Cato & Valerius Senatus decreto utramque provinciam ſortiebantur. Catoni Hiſpania obvenit, in quam duas legiones, & quinque millia ſociûm Latini nominis, & quingentos equites ſecum portabat, additis viginti navibus longis. Legendus Livius XXXIII. Cæterum illa erat provincia generalis, quæ in pluries minores ſubdividebatur. Harum aliæ erant Conſulares, ut Bætica, & Luſitania; cæteræ præſidiales. Citerior & ulterior Hiſpania communi nomine omnem, qua patet, Hiſpaniam complectebantur. Citerior Italiæ vicinior, inter Iberum fluvium longiſſimo tractu & Pyrenæos montes patebat. Poſtea vero, ubi in Bæticam, Luſitaniam, & Tarraconenſem Hiſpania diſtingui cœpit, Citerioris fines longe ultra Iberum, ad quem Cato incolas domuit, exporrecti ſunt. *Keuchen.*

1 *Exque ea triumphum deportavit.*] De quo vide *Appianum* in Ibericis, & *Plutarchum* in vita. Quippe P. Manlii Prætoris auxilio, inſigni plane ac memorabili ſtrategemate, quadringentis ſimul civitatibus, quarum primæ Emporiæ, per miſſos ad ſingulas nuncios, ut omnes ſtato die muros ſuos demolirentur, injunxit. Unde cum ſibi tantum id præcipi ſingulæ crederent, ne, ſi in mora eſſent, non à Romanis tantum, ſed etiam à vicinis ac ſociis ad id cogerentur; maluerunt PARERE. Exſtat hujus triumphi præclarum aliquod monumentum; in quo hanc fuiſſe inſcriptionem, teſtatur Auguſtin. Nerrucius:

PALLADI VICTRICI SACRUM. HIC HOSTIUM RELIQUIAS PROFLIGAVIT CATO, UBI SACELLUM MIRO ARTIFICIO CONDITUM, ET ÆREAM PALLADIS EFFIGIEM RELIQUIT.

PAREANT ERGO ET NOSCANT OMNES, SENATUS ET POPULI ROMANI IMPERIUM DEORUM NUMINE ET MILITUM FORTITUDINE ET TUERI ET REGI. *Keuchen.*

2 *Conſul iterum.*] Ann. IↃ LX. Urbis.

3 *In priore Conſulatu.*] IↃ XLIX.

4 *Et ipſe ei ſuccedere.*] Et ſucceſſit. Διεπράξατο τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀποδειχθῆναι διάδοχος, *Plut.* Vide ſequentia. Addita eſt in provinciam Scipioni Hiſpania ulterior. *Liv.* XXXIV. Ann.

5 *Neque hoc per ſenatum efficere potuit.*]

hoc per ſenatum efficere potuit, quum quidem Scipio in civitate [1] principatum obtineret: [2] quod tum non potentia, ſed jure reſpublica adminiſtrabatur. Qua ex re iratus, [3] ſenatu peracto, privatus in urbe manſit. At [4] Cato cenſor cum eodem Flacco factus, [5] ſevere præfuit ei poteſtati. [6] Nam & in complures nobiles [7] animadvertit, & multas res

tuit.] Contra Plutarchus, ut ſupra monuimus. Sed hoc non potuit efficere, ut Senatus, quæ eſſent acta à Catone, improbaret. Sic enim Plutarchus eodem loco: Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συγκλήτου ψηφισαμένης μηδὲν ἀλλάττειν, μηδὲ κινεῖν τῶν διῳκημένων ὑπὸ τοῦ Κάτωνος, ἡ μὲν ἀρχὴ τῷ Σκιπίωνι τῆς αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ τῆς Κάτωνος ἀφελοῦσα δόξης, ἐν ἀπραξίᾳ καὶ σχολῇ μάτην διῆλθεν. *Lambin.* Quomodo vero poſt triumphum in Republica ſe geſſerit Cato, explicat ibidem aliorum Principum exemplis.

1 *Principatum obtineret.*] Ut qui potentiæ Romanorum provinciam aperuerat. *Vellejus* II.

2 *Quod tum non potentia, ſed jure reſpublica adminiſtrabatur.*] Proinde, quaſi dicat, ut hodie. Mores enim ſuorum temporum notat, obſcureque potentiam Cæſaris, aut Pompeji, aut utriuſque carpit, ac vellicat. Qui locus etiam argumento eſt, hunc ſcriptorem multis ſeculis ſuperiorem Theodoſio fuiſſe. *Lambin. Boſius.*

3 *Senatu peracto.*] Pighius vult reſcribi *conſulatu peracto*; quia nullam poſt ſecundum conſulatum Scipio prorogationem imperii habuit. *Boſius.*

4 *Cato cenſor cum eodem Flacco factus.*] DLXIX. Urbis. Qui ætatis XLIX. *Schott.* Τῆς ὑπατείας κατόπιν ἔτεσι δέκα τιμητείαν ὁ Κάτων παρήγγειλε. *Plutarch.* Livius XXXIX. *Cenſuram ſumma contentione petebant L. Valerius Flaccus, P. & L. Scipiones, Cn. Manlius Vulſo, L. Furius Purpureo, patricii: plebeii autem, M. Porcius Cato, M. Fulvius Nobilior, T. & M. Sempronii, Longus & Tuditanus. Sed omneis patricios plebeioſque nobiliſſimarum familiarum M. Porcius longe anteibat.* Lambin.

5 *Severe præfuit ei poteſtati.*] Unde *Cenſorius* eſt appellatus. *Cicero* in Caton. & Brut. *Plutarch. Liv. Val. Max.* Apud Juvenalem,

Tertius è cœlo cecidit Cato. --

Qui Horatio, *intonſus*; & Lucano,

— *rigidi ſervator honeſti.*

6 *Nam in complures nobiles.*] Ἐξέβαλε δὲ τῆς βουλῆς ἄλλους τε συχνοὺς, καὶ Λεύκιον Κοΐντιον ὕπατον μὲν ἑπτὰ πρότερον ἐνιαυτοῖς γεγενημένον. *Plutarch.* Livius XXXIX. *Cenſores M. Porcius, & L. Valerius, metu miſta exſpectatione Senatum legerunt; ſeptem moverunt ſenatu, ex quibus unum inſignem nobilitate & honoribus, L. Quintium Flamininum, conſularem.* Scriptor de Vir. Illuſtr. XLVII. adjungit cauſam de animadvertendo Flaminino; *quod ille in Gallia ad cujuſdam ſcorti ſpectaculum, eductum quendam è carcere in convivio jugulari juſſiſſet.* Lege eandem in Plutarcho. Quomodo plurimi narrant. Et ita Cicero, Catonem ipſum in Dialogo *de Senectute* hæc loquentem & narrantem fecit. Sed Livius eum, qui occiſus fuit, transfugam Gallum fuiſſe dicit. Et Lucium non per lictorem, ſed ipſum ſua manu hominem interfeciſſe. Καὶ ταῦτ' ἐν τῷ λόγῳ γεγράφθαι Κάτωνος; ut continuo ſubjungit Plutarchus. Hæc de Flaminino. De Vir. Illuſtribus: *Accuſator aſſiduus malorum, Galbam octogenarius accuſavit*, qui Prætor Luſitanos deripuit. Vide *Liv. Plut.*

7 *Animadvertit.*] Ex quo animadverſio cenſoria. Cicero pro Cluentio: *Majores noſtri nunquam judicium nominaverunt, neque proinde ut rem judicatam,*

res novas in edictum addidit, qua re luxuria reprimeretur, quæ jam tum incipiebat pullulare. [1] Circiter annos octuaginta, uſque ad extremam ætatem, ab adoleſcentia, reipublicæ cauſa [2] ſuſcipere inimicitias non deſtitit. [3] A multis tentatus, non modo nullum detrimentum exiſtimationis fecit, ſed quoad vixit, virtutum laude crevit.
[4] In omnibus rebus ſingulari fuit prudentia & induſtria. 3
Nam & [5] agricola ſolers, & [6] reipublicæ peritus, & [7] juris conſultus, & [8] magnus imperator, & * probabilis orator, & cu-

tam, obſervaverunt, animadverſionem, auctoritatemque cenſoriam. Lambin.

1 *Circiter annos octuaginta, uſque ad extremam ætatem ab adoleſcentia.*] Lambinus explicat, *per annos octoginta.* Pighius ſupplet: *vixit circiter annos octoginta & uſque ad extremam ætatem.* Boſ. Vixit enim Cato nonaginta annos, & eo amplius. Quin annum agens nonageſimum Serv. Galbam accuſavit, ut teſtatur Plutarchus. Sic enim ille: Τεσσάρων δ' ἄλλων ἐνιαυτῶν διελθόντων, Σερουΐλιον Γάλβαν κατηγόρησεν ἐνενήκοντα γεγονὼς ἔτη. Κινδυνεύει γὰρ, ὡς ὁ Νέστωρ, εἰς τριγονίαν τῷ βίῳ, καὶ ταῖς πράξεσι κατελθεῖν. Lambin.

2 *Suſcipere inimicitias.*] Cicero Divinatione in Q. Cæcilium, ſeu C. Verrem: *Marcum Catonem illum ſapientem, clariſſimum virum & prudentiſſimum, cum multis graves inimicitias geſſiſſe accepimus, propter Hiſpanorum, apud quos conſul fuerat, inimicitias.* Idem lib. v. Accuſ. Et pro Muræna, pro Sylla. *Lamb.*

3 *A multis tentatus.*] Plutarchus tradit, eum fere quinquagies accuſatum fuiſſe. Sic ille: Λέγεται γὰρ ὀλίγου ἀπολιπούσας τῶν πεντήκοντα φυγεῖν δίκας, μίαν δὲ τελευταίαν ἓξ ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα γεγονὼς, ἐν ᾗ καὶ τὸ μνημονευόμενον εἰπεῖν, ΩΣ ΧΑΛΕΠΟΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΑΛΛΟΙΣ ΒΕΒΙΩΚΟΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ, ΕΝ ΑΛΛΟΙΣ ΑΠΟΛΟΓΕΙΣΘΑΙ. *Lambin.* Auctor de Vir. Illuſtribus: *Ipſe quadragies quater accuſatus, glorioſe abſolutus.* Cauſa erat, quod odioſum Cenſuræ magiſtratum geſſerit. *Poncher.* Aliam probabiliorem intulit ante Nepos. *Mag.*

4 *In omnibus rebus ſingulari fuit prudentia & induſtria.*] In commune bonus. *Lucanus* II.

5 *Agricola ſolers.*] Γεωργὸς δεινός. Declarant ejus libri *de re ruſtica.* Lamb. Quos ex Græcis fontibus hauſit. *Schott.* In quibus, teſte Plutarcho, adeo laudis avidus viſus eſt, ut in ſingulis rebus, proprius, elegans & copioſus eſſe voluerit. *Mag.* Livius: *Urbanas, ruſticaſque res pariter callebat.* Vide Plin. lib. VI.

6 *Reipublicæ peritus.*] Πολιτικός. Declarant ejus in republ. adminiſtranda conſilia, dicta & facta. *Lambin.*

7 *Juriſconſultus.*] Val. Max. VIII. 7. *Cumque eloquentia magnam jam gloriam partam haberet; id egit, ut juris civilis quoque eſſet peritiſſimus.* Et Cicero fatetur, omnium juriſperitiſſimum ſuæ ætatis fuiſſe. Pomponius quoque Juriſconſultis accenſet, cujus & libros exſtare ſcribit. *Keuchen.* Hi ſunt Commentarii Juris Civilis. *Lambin.*

8 *Magnus Imperator.*] Argumento ei rei ſunt res ab eo in imperio geſtæ, & triumphus ex Hiſpania deportatus. Citetur tamen teſtis Cicero; cujus hæc verba ſunt ſub perſona Pomponii Attici in Bruto: *Ego enim Catonem tuum, ut civem, ut ſenatorem, ut imperatorem, ut virum denique cum prudentia & diligentia, tum omni virtute excellentem probo.* Lamb. Quod etiam declarant libri ejus de diſci-

[1] & cupidiſſimus literarum fuit. Quarum ſtudium etſi [2] ſenior arripuerat, tamen tantum in eis progreſſum fecit, ut non facile reperire poſſis, neque de Græcis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. [3] Ab adoleſcentia confe-

de diſciplina militari. Veget. lib. I. 8. De quibus apud Feſtum, Nonium, & antiquos Grammaticos. Ex illis fragmentum citat ad II. Georgicorum Servius. Idem Orationem conſcripſit, De præda militibus dividenda. Nonius in Fite, Agellius II. 18. Ubi poſterior verba Catonis, quod impenſe ſibi placuiſſent, exſcripſit. Exſtat alius mentio apud Priſcianum lib. extremo. *Kenchenius.*

* *Probabilis Orator.*] In Ms. noſtro Codice conſcriptum lego: *& probatiſſimus Orator.* Boſius. Itaque comparat eum cum Lyſia M. Tullius in Bruto, quanquam diſſentiente Attico. Nec Plutarchus iis aſſentitur, qui Catonis orationes Lyſiæ Orationibus ſimiles eſſe dicunt. Sic enim ille: *O'θεν οὐκ οἶδα τί πεπόνθασιν οἱ τοῦ Λυσίου λόγῳ μάλιστα φάμενοι προσεοικέναι τὸν Κάτωνος. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷς μᾶλλον ἰδέας λόγων Ῥωμαϊκῶν αἰσθάνεσθαι προσήκει, διακρινοῦσιν. Lambin.* Cato tres ſummas in homine res præſtitiſſe, exiſtimatus eſt, optimus Orator, optimus Imperator, optimus Senator. *Plinius* VII. Cujus locum explicat Claudius Salmaſius ad Solinum. Lege etiam Voſſium de Hiſtoricis Latinis.

1 *Et cupidiſſimus literarum.*] M. Tullius libro III. de finibus; *Quo cum veniſſem, M. Catonem, quem ibi eſſe neſcieram, vidi in bibliotheca ſedentem, multis circumfuſum Stoicorum libris. Erat enim, ut ſcis, in eo inexhauſta aviditas legendi, nec ſatiari poterat: quippe qui ne reprehenſionem quidem vulgi inanem reformidans, in ipſa curia ſoleret legere ſæpe, dum Senatus cogeretur, nihil operæ reipublicæ detrahens. Quo magis tum in ſummo otio, maximaque copia, quaſi helluo librorum, ſi hoc verbo in tam præclara re utendum eſt, videbatur.* Lambin.

2 *Senior arripuerat.*] Maxime Græcarum. Cicero in Catone: *Qui ſi eruditius videbitur diſputare, quam conſuevit ipſe in ſuis libris: attribuito Græcis literis, quarum conſtat, eum perſtudioſum fuiſſe in ſenectute.* Val. Maximus VIII. 7. *Idem Græcis literis erudiri concupivit: quam ſero, inde æſtimemus, quod etiam Latinas pene jam ſenex didicit.* Plutarchus in vitat *A'λλως δὲ παιδείας ἑλληνικῆς ὀψιμαθὴς γενέσθαι λέγεται), καὶ πόρρω παντάπασιν ἡλικίας ἐληλακὼς, ἑλληνικὰ βιβλία λαβὼν ἐς χεῖρας, βραχέα μὲν ἀπὸ Θουκυδίδου, πλείονα δ' ἀπὸ Δημοσθένους εἰς τὸ ῥητορικὸν ὠφεληθῆναι· τὰ μέντοι συγγράμματα καὶ δόγμασιν ἑλληνικοῖς, καὶ ἱστορίαις ἐπιεικῶς διαπεποίκιλται) καὶ μεθηρμηνευμένα πολλὰ κατὰ λέξιν ἐν τοῖς ἀποφθέγμασι, καὶ ταῖς γνωμολογίαις τέτακται).*

3 *Ab adoleſcentia confecit Orationes.*] Centum quinquaginta. *Cicero.* Quarum vix ad nos inſcriptiones, nominaque pervenerunt. Citantur à Cicerone & Gellio, & veteribus Grammaticis: De ædilibus vitio creatis: De præda militum dividenda: Pro lege Voconia: In M. Cæcilium: Pro L. Cæſetio: De Moribus C. Neronis: In Furium: In Panſam: De tribunis militum: In Q. Minucium Thermum de ſuis virtutibus: In Veturium de ſacrilegio commiſſo: Pro Veturio: De lege Lætoria: De lege Bæbia: De falſis pugnis: De re Floriana: Ne quis Conſul bis fiat: Adverſus M. Acilium quarta: Ad liteis Cenſorias: In Annium: In M. Fulvium Nobiliorem: De ſpoliis, ne figerentur, niſi quæ de hoſtibus, &c. In Oppium: De decem hominibus: De fœneratione legis Juniæ: Pro Rhodienſibus: Pro lege Orchia: Diſſuaſio de rege Attalo & vectigalibus Aſiæ: Ædileis plebis ſacroſanctos

confecit orationes: ſenex hiſtorias ſcribere inſtituit, quarum ſunt libri ſeptem. Primus continet res geſtas regum populi Romani. Secundus & tertius, unde quæque civitas orta ſit Italica: ob quam rem omnes, [1] Origines videtur appellaſſe. In quarto autem, [2] bellum Punicum primum: in quinto, [3] ſecundum. Atque hæc omnia capitulatim ſunt dicta. Reliqua bella pari modo perſequutus eſt, [4] uſque ad præturam Ser. Galbæ, [5] qui diripuit Luſitanos. Atque horum bellorum duces non nominavit, ſed ſine nominibus res notavit. In iiſdem expoſuit quæ in Italia Hiſpaniiſ-

ſpaniiſ-

croſanctos eſſe: De Auguribus: De indigetibus: De Conjuratione: De fundo oleario: De ſignis & tabulis apud Equites: De re Hiſtriæ militari: De Conſulatu: In Cornelium, ad populum, &c. *Lambin.*

1 *Origines videtur appellaſſe.*] M. Tullius in Catone: *Septimus mihi liber Originum eſt in manibus: omnia antiquitatis monumenta colligo: cauſarum illuſtrium, quaſcunque defendi, nunc cum maxime Orationes conficio: jus augurium, pontificium, civile tracto: multum etiam literis Græcis utor, Pythagoreorumque more, exercendæ memoriæ gratia, quid quoque die dixerim, audiverim, egerim, commemoro veſperi.* Reprehendit hanc inſcriptionem Feſtus in voce Originum, his verbis: *Originum libros, quod inſcripſit Cato, non ſatis plenum titulum propoſiti ſui videtur amplexus: quando prægravant ea, quæ ſunt rerum geſtarum populi Romani.* Lambin. Meminit etiam illorum Robertus *Vulturius* lib. 11. de re militari. Atqui hi libri iidem ſunt cum Hiſtoriarum libris: ſecus atque Colerus exiſtimat. Cicero ejus Orationes atque Originum libros impenſe laudat. In Orationibus omnes Oratorias virtutes extollit idem Cicero, florem & lumen eloquentiæ in Originum libris laudat; etſi hæc non probet Brutus. *Voßius.*

2 *Bellum Punicum primum.*] Quod ſcripſit Nævius verſibus Saturniis. *Feſtus* in Saturno. *Cicero* in Bruto. Idem in Catone: *Quam gaudebat bello ſuo Punico Nævius?* Lambin. Giſanius è Cod. ſuo legit *Pœnicum*, ut alibi. *Boſius.*

3 *Secundum.*] Quod ab Ennio item verſibus ſcriptum eſt Annal. l. xii. *Idem.*

4 *Uſque ad præturam Servii Galbæ.*] Sic legendum, non ut vulgo, *Sergii Galbæ.* Galbæ enim erant Sulpiciæ gentis, non Sergiæ. Itaque hujus Galbæ prænomen erat Servius, nomen Sulpicius. *Lambin.* De Galba vide, quæ ad Suetonium commentati ſint Salmaſ. & Boxhornius in editione Schildiana.

5 *Qui diripuit Luſitanos.*] Suetonius: *Ser. Galba conſularis, temporum ſuorum eloquentiſsimus: quem tradunt Hiſpaniam ex prætura obtinentem, xxx. Luſitanorum millibus perfidia trucidatis, Viriatini belli cauſam extitiſſe.* Eo nomine à L. Scribonio Libone & M. Porcio Catone in judicium vocatus eſt. Qui eum ſe certo damnatum iri videret; complexus duos filios prætextatos, & C. Sulpicii Galli filium, cujus tutor erat; ita miſerabiliter pro ſe locutus eſt, ut rogatio antiquaretur. *Lambin. Oliver.* Exſtat reprehenſio Rutilii Rufi adverſus Ser. Sulpicium Galbam apud Ciceronem lib. 1. de Oratore; quod is L. Scribonio Libone quæſtionem in eum ferente, populi miſericordiam concitaſſet. Ubi inter alia tradit Cicero, quod apud Catonem idem ſcriptum vidiſſet. Lege eundem in Bruto. Valerium lib. ix. 6. Epitomen xlix.

1 De

ſpaniiſque viderentur admiranda. In quibus multa induſtria & diligentia comparet, multa doctrina. Hujus [1] de vita & moribus plura [2] in eo libro perſequuti ſumus, quem ſeparatim de eo fecimus rogatu Titi Pomponii Attici: Quare ſtudioſos Catonis ad illud volumen [3] delegamus.

1 *De vita & moribus.*] Quo tempore ætatis & anno, & Conſulibus interierit Cato; diſcordant inter ſe Hiſtorici. Sunt qui A. Iↄ cv. mortuum volunt Urbis Conditæ: Octoginta quinque annos natus, L. Marcio Cenſorino, Manio Manilio Coſſ. Paterculus vero male P. Cenſorino, M. Manlio Coſſ. Cicero in Bruto: *Cato*, inquit, *annos quinque & octoginta natus exceßit è vita: cum quidem eo ipſo anno contra Ser. Galbam ad populum ſumma contentione dixiſſet.* Valer. vero lib. VIII. cap. I. & 7. octogeſimum ſextum annum agentem adverſus Galbam peroraſſe dicit. Plin. lib. XIV. c. 4. ſexcenteſimo Urbis conditæ mortuum, rotundo numero dixit. Non recte, ut puto, Plutarchus ἐνενηκοντούτη Catonem, & Livius nonagenario majorem faciunt. *Schott.*

2 *In eo libro.*] Cujus fragmentum elegans vide apud Gell. lib. 11. cap. 8. *Savaro.* Aperte indicat, eo nunc de Catone brevius ſe agere, quia ſeparatim de eo ſcripſerit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perſtrictam habemus, majoris pars eſt voluminis, in quo Romanorum complurium vitæ continerentur. *Voßius.*

3 *Delegamus.*] Sic legendum eſſe, dudum docti viderunt. Quare non eſt cur cum Lamb. mutemus in *relegamus.*

TITUS

Digitized by Google

TITUS POMPONIUS ATTICUS.

[1] POMPONIUS Atticus, [2] ab origine ultima ſtirpis I
Romanæ generatus, perpetuo à majoribus acceptam [3] equeſtrem obtinuit dignitatem. Patre uſus eſt diligente, indulgente, [4] &, ut tum erant tempora, diti, imprimiſque ſtudioſo literarum. Hic, prout ipſe amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudivit. Erat autem in puero, præter docilitatem ingenii, ſumma ſuavitas oris, ac vocis; ut non ſolum [5] celeriter arriperet, quæ tradebantur, ſed etiam [6] excellenter pronunciaret: qua ex re in pueritia nobilis inter æquales ferebatur, clariuſque exſplendeſcebat, quam generoſi condiſcipuli animo æquo ferre poſſent. Itaque incitabat omnes ſtudio ſuo; quo in numero fuerunt [7] L. Torquatus,

1 *Pomponius Atticus.*] Cui vitas excellentium Græciæ imperatorum inſcripſit: ut ex *Præfatione* patet. Gens Pomponia familias habuit, Baſſorum, Secundorum, Atticorum & Labeonum. *Keuchen.* Manutius opinatur, quod inde, quia *ſic Græce loquebatur, ut Athenis natus videretur*, cognomen Attici adeptus ſit. *Ernſtius.*

2 *Ab origine ultima ſtirpis Romanæ generatus.*] Pro prima. Quod incredibile videretur, niſi ita ſæpe veteres uſurpaſſent. Livius I. *Ibi Tarquinius ab ultima ſtirpe orſus.* Schott. Stirps Romana poſt Romulum à Numa Pompilio capit originem. Qui inter quatuor filios unum Pomponem appellavit. A quo poſtmodum Pomponii vocati ſunt. Videtur huc reſpexiſſe Nepos, quando ab origine ultima ſtirpis Romanæ generatum Pomponium dicit. Locum reſtituit & explicat Caſp. Barthius lib. XLII. cap. 29. *Keuchen.*

3 *Equeſtrem obtinuit dignitatem.*] *Equeſtrem ordinem ſuum* vocat lib. VII. epiſt. I. apud Ciceronem. Hoc honore contentus, *ſenatorium* non affectavit. Vide infra. *Schottus.* Prior dignitas adimebatur posteriorem recuſantibus. *Sueton.*

4 *Et, ut tum erant tempora, diti.*] Formula antiquis uſitata & elegans. Cicero in Bruto: *Decimus Brutus erat cum literis Latinis, tum etiam Græcis, ut temporibus illis eruditus.* Exempla paſſim obvia. *Schott.*

5 *Celeriter arriperet.*] Cum vocabulo *celeriter*, rectius congruit *arriperet*: magis enim Latinum eſt, ut hoc loco ex Cicerone notat P. Manutius. Significat autem cupide amplecti. *Ernſt.*

6 *Excellenter pronunciaret.*] Infra: *Tanta ſuavitas erat ſermonis Latini, ut appareret in eo nativum quendam leporem eſſe, non adſcitum. Idem poëmata pronunciabat & Græce & Latine, ſic ut ſupra nihil poſſit.* Cui virtuti quantum tribuant Rhetores, in vulgus notum, cui & primas & ſecundas & tertias Demoſthenes tribuebat. *Idem.*

7 *Lucius Torquatus.*] Hic L. Manlius Torquatus appellabatur, quia Manliæ gentis

tus, [1] C. Marius, C. F. M. Cicero: quos conſuetudine ſua ſic ſibi devinxit, ut nemo iis perpetuo fuerit carior.

2 Pater mature deceſſit. Ipſe adoleſcentulus propter affinitatem [2] P. Sulpicii, [3] qui Tribunus pl. interfectus eſt, non expers fuit illius periculi. Namque Anicia, Pomponii conſobrina, nupſerat M. Servio fratri Sulpicii. Itaque, interfecto Sulpicio, poſteaquam vidit [4] Cinnano tumultu civitatem eſſe perturbatam; neque ſibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, diſſociatis animis civium, cum alii Sullanis, alii Cinnanis faverent partibus, idoneum tempus ratus [5] ſtudiis obſequendi ſuis, [6] Athenas ſe contulit: neque eo ſecius adoleſcentem Marium, hoſtem judicatum, juvit opibus ſuis: [7] cujus fugam pecunia ſublevavit. Ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem [8] magnam partem fortunarum trajecit ſuarum. Hic ita

gentis Conſul fuit cum L. Aurel. Cotta, biennio ante Conſulatum Ciceronis, anno ab U. C. IↃCLXXXVII. *Ernſt.*

1 *C. Marius C. filius.*] Eſt ſane antiquus modus loquendi, qui Urſino etiam probatur. Manutius legit, *Caji Marii filius.* Ernſtius. Apud Vellejum eſt, Cajus Marius Caji Conſulis filius. Solus Appianus fratris filium vocat. *Keuch.*

2 *P. Sulpicii.*] Clari Oratoris. *Ernſtius.*

3 *Qui Tribunus pl. interfectus eſt.*] Anno Urb. Cond. DCLXV. & Cic. XIX. L. Corn. Sylla & Q. Pomp. Rufo Coſſ. quum auctore Mario pernicioſas leges (quas per vim latas Sulla dicebat, ut eſt Philipp. 8.) promulgaſſet, ac Pompeii Conſulis filium, Sullæ generum occidiſſet; qui cum exercitu in urbem venit, ex eaque Sulpitii & Marii factionem expulit. Ut ex Livio lib. LXXVII. aliiſque notat Fabric. Tum Sulla P. Sulpitium oppreſſit, eique ferro erepta vita eſt. Cicero Catilin. III. & l. III. de Orat. *Ernſtius.*

4 *Cinnano tumultu.*] Anno U. C. DCLXVI.

5 *Studiis obſequendi ſuis.*] Id eſt, ſerviendi. Nam & Cicero *obſequi & ſervire valetudini* dixit. *Manutius.*

6 *Athenas ſe contulit.*] Ubi nobiliſſimum orbis terrarum Gymnaſium. *Cicero.* Quo mittebantur ex omnibus orbis partibus reges, regumque filii. Unde illa nomina plena laudis, plena gloriæ nata ſunt. *Thucydidi* dictæ ſunt παίδευσις Ἑλλάδος: *Diodoro* κοινὸν πάντων ἀνθρώπων παιδευτήριον: *Straboni* σοφῶν οἰκητήριον: *Ariſtidi* σοφίας πρυτανεῖον: *Euripidi* apud Athenæum, Ἑλλάδος Ἑλλάς: *Pindaro* Ἑλλάδος ἔρεισμα: *Demoſthení* ψυχὴ καὶ ἥλιος, καὶ ὀφθαλμὸς Ἑλλάδος. De quibus imprimis ſplendide *Iſocrates* in Panegyrico. Vide Athen. Atticas Meurſii, & Hiſtor. Philoſophicam Georg. Hornii lib. VII. *Keuchen.*

7 *Cujus fugam.*] Armis Sullanis urbe ejectus, in Minturnenſium paludibus latuit. *Plutarch.*

8 *Magnam partem.*] Hoc eſt, res mobiles trajecit mare ſcilicet mediterraneum. *Ernſtius.*

1 *Verſu-*

ita vixit, ut univerſis Athenienſibus merito eſſet cariſſi-
mus. Nam præter gratiam, quæ jam adoleſcentulo magna
erat, ſæpe ſuis opibus inopiam eorum publicam levavit.
Quum enim [1] verſuram facere publice neceſſe eſſet, neque
ejus conditionem æquam haberent, ſemper ſe interpoſuit,
atque ita, ut neque uſuram unquam ab iis acceperit, neque
longius, quam dictum eſſet, eos debere paſſus ſit. Quod
utrumque erat iis ſalutare. Nam neque indulgendo inve-
teraſcere eorum æs alienum patiebatur, neque multipli-
candis uſuris creſcere. Auxit hoc officium alia quoque li-
beralitate. Nam univerſos frumento donavit; ita ut ſin-
gulis [2] ſex modii tritici darentur, [3] qui modus menſuræ
medimnus Athenis appellatur. Hic autem ſic ſe gerebat, 3
[4] ut communis infimis, par principibus videretur; quo fa-
ctum

1 *Verſuram facere.*] Æs alienum alieno ære diſpungere, quod faciunt, qui mutato creditore ſatisfaciunt ea pecunia antiquiori creditori, quam à novo mutuati ſunt. Videatur Feſtus. Donatus exponit *verſuram facere*, cum quis minore Fœnore acceptam pecuniam majore occupat. Eo ſenſu quo Nepos. Cicero ad Atticum: *Non modo magno, ſed iniquiſſimo fœnore verſuram facere Aurelius coactus eſt.* Ad eundem: *Vereor ne illud, quod tecum permutavi, verſura mihi ſolvendum ſit.* Gebhard. Vocem & locum egregie explicavit Jac. Cujacius in Obſervat. Et Simeon Boſius in v. libro ad Atticum, epiſt 21. Infra: *Neque poſt calamitatem verſuram facere potuiſſet.* Vide P. Diaconum. Hanc legibus Romanis magis, quam uſuram vetitam, auctor Tacitus lib. v. Annal. *Schott.*

2 *Sex modii.*] Joan. Savaro & Beurerus legunt *ſeptem modii*: Sed hunc locum recte Faërnus reſtituit; cum antea etiam pro *modiis* legeretur *modius*. Ernſtius. Μεδιμνός ἐςι ξηρῶν μοδίων ἕξ. *Suidas.*

3 *Qui modus menſuræ medimnus Athenis appellatur.*] Vel *medimnum*. Utrumque à Tullio fuit uſurpatum. Cicero v. in Verrem: *Sed tritici ſeptem millia medimnum ex Nymphonis arationibus edicta pœna.* Ibidem: *In jugere Leontini agri medimnum fere tritici ſeritur.* Capiebat autem ſenos modios. Ita Suidas & alii teſtantur. *Keuchen.* Giſanii liber tamen mox: *ſeptem modios tritici*, nominat. Sane Alex. ab Alex. lib. 11. 20. ita diſtinguit; ut modios quidem ſex, medimnum facere; Athenienſem autem medimnum ſeptem modiis conſtare dicat. *Boecler.*

4 *Ut communis infimis.*] Probus hujus libri exſcriptor potius, quam auctor in carmine ad librum de Theodoſio imperatore loquens:

Communis cunctis hominem ſe regna tenere
Sed meminit; vincit hinc magis ille homines. Savaro.

Cæterum colebant Athenienſes ſummo jure commune jus humanitatis, quo civis civi à civibus eſſet communis, ut loquitur Cicero. Apulejus in Apologia: *Athenienſes propter commune jus humanitatis*, &c. Illud vocabatur. πᾶσι κοινὸν εἶναι. Pro *communis*, Antonius Auguſtinus legit *comis*.

1 *Quo*

ctum eſt, ut huic omnes honores, quos poſſent, publice haberent, civemque facere ſtuderent. [1] Quo beneficio ille uti noluit: quod nonnulli ita interpretantur, [2] amitti civitatem Romanam alia adſcita. Quam diu affuit, ne qua ſibi ſtatua poneretur, reſtitit; abſens prohibere non potuit. [3] Itaque aliquot ipſi & Piliæ locis ſanctiſſimis poſuerunt. Hunc enim in omni procuratione Reip. [4] actorem, [5] auctoremque habebant. Igitur primum illud munus fortunæ, quod in ea potiſſimum urbe natus eſt, [6] in qua domicilium

1 *Quo beneficio ille uti noluit.*] Civem tamen Atticum Cicero vocat; reſpiciens, credo, ad cognomen, non ad jus civitatis; lib. I. Epiſt XVI. & lib. II. Epiſt. I. *In eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, enituerat civis ille tuus Demoſthenes.* Schott.

2 *Amitti civitatem Romanam alia adſcita.*] Civitatem Romanam vocat jus civium Romanorum. Inde apud Juriſconſultos, *Civitate donare.* Illa amittebatur, ſi Romanus civis urbis alterius jura adſciſceret. Quippe duarum civitatum jure civili nemo cenſebatur civis. *Keuchen.* Neque enim jure Quiritium idem duarum civitatum civis eſſe poterat. Cicero pro Cæcinna, & pro Corn. Balbo: *Duarum civitatum civis eſſe noſtro jure civili nemo poteſt: non eſſe hujus civitatis civis, qui ſe alii civitati dicarit, poteſt.* Vide Anton. Goveanum, J. C. Var. Lect. Jur. Civil. cap. 6. *Schott.*

3 *Itaque aliquot ipſi, & Piliæ locis ſanctiſſimis poſuerunt.*] Locus hic varie à doctis legitur, explicatur, emendatur. In quo immane quantum diſcordant critici; Lipſius, Suſius, Lambinus, Manutius, Schoppius, Schottus, Urſinus, Meurſius, Rutgerſius. Illud addo, ſcribendum eſſe, *Piliam*, quæ erat Attici uxor, quam pridie Id. Februar. duxerat, aliquanto poſt, quam Romam remigravit. Legendus Cicero Ep. III. lib. II. ad Q. Fratrem: meminitque lib. IV. ad Attic. epiſt. IV. & lib. XIV. epiſt. XV. & lib. XVI. epiſt. VII. tentari morbo, quem παράλυσιν appellant. *Schott.* Quod non probat Lipſius in lib. Elector. Vide ipſum: & in Spicilegio ſuo Janum Gebhardum, item Henr. Ernſtium ad hunc locum.

4 *Actorem auctoremque.*] Ms. Schotti inverſo ordine *auctorem actoremque.* Boſius. Recte vocat *actorem*; is enim communi mandato cauſſas & lites univerſitatis perſequebatur. Ab Athenienſibus appellabatur ἔκδικος, qui Gajo JCto fuit Syndicus *l.* I. §. I. *D. Quod cujuſcunque univerſ. nom. agatur.* Ernſt.

5 *Auctoremque.*] Subaudi *ſecundum.* Atqui ſic optime cum præcedente voce convenit. *Auctores* autem *ſecundi* fidejuſſores erant ob evictionem dati. Quæ vox deinde tranſlata eſt ad omne genus procurationis. Adi Ulpian. *in l.* 4. *D. de Evict.* Ernſt.

6 *In qua domicilium orbis terrarum.*] Infra: *Cum ſe uterque Principem, non ſolum urbis Romæ, ſed orbis terrarum eſſe crederet.* Martialis:

Terrarum Dea, gentiumque Roma,
Cui par eſt nihil, & nihil ſecundum.

Ad quod reſpexit Sex. Jul. Frontinus lib. II. de aquæductibus urbis Romæ: *Sentit*, inquit, *hanc curam Imperatoris piiſſimi Nervæ principis ſui Regina & Domina orbis indies;* (lego *indiges.*) *Quæ terrarum Dea conſiſtit, cui par eſt nihil, & nihil ſecundum.* Schott. Cicero: *Roma arx omnium terrarum.* Et in Catilin. *Lux Orbis terrarum, & arx omnium gentium.* Philipp. VI. *Quis unquam tantis opibus, tantis rebus geſtis fuit, qui ſe P. R. victoriis, dominaque omnium gentium patronum*

cilium orbis terrarum eſſet imperii, [1]ut eandem & pa-
triam haberet, & dominam. Hoc ſpecimen prudentiæ,
quod cum in eam ſe civitatem contuliſſet, [2]quæ antiqui-
tate, [3]humanitate, [4]doctrina præſtaret omnes, ei unus ante
alios fuerit cariſſimus. [5]Huc ex Aſia Sulla decedens cum 4
veniſſet; quam diu ibi fuit, ſecum habuit Pomponium,
captus [6]adoleſcentis humanitate & doctrina. [7]Sic enim
Græce loquebatur, [8]ut Athenis natus videretur. [9]Tanta
autem

tronum dicere auderet. Horat. Od. IV. libro IV. *Lamb.* De cujus magnitudine & potentia lege Lipſium in admirandis, Roſinum in antiquitatibus. Plena laudum & gloriæ omnis antiquitas. Marcianus inſtar omnium unus:

Ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις ἡ Ῥώμη ἐστὶ πόλις
Ἔχουσ' ἐφάμιλλον τῇ δυνάμει καὶ τοὔνομα,
Ἄστρον τι κοινὸν τῆς ὅλης οἰκουμένης
Ἐν τῇ Λατίνῃ, Ῥώμυλον δ' αὐτὴν κτίσαι,
Θρέμμενον ἀφ' αὐτοῦ φασὶ τοῦτο τοὔνομα.

1 *Ut eandem & patriam haberet, & dominam.*] Ernſt. relative *domum* legit.

2 *Quæ antiquitate.*] Unde αὐτόχθονες ſeſe appellabant Athenienſes; id eſt, ut explicat Servius, *terrigenas.* Vide Suidam in Αὐτόχθονες. Scholiaſtes ad Equit. Ariſtophanis: Πρῶτοι τε καὶ αὐτόχθονες οἱ Ἀθηναῖοι. Euripides Ione:

---- Ἐλθεῖν λαὸν εἰς αὐτόχθονα
Κλεινῶν Ἀθηνῶν. ----

Idem apud Plutarchum, de Athenis:

Ἧ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
Αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. ----

Lege præ aliis Ariſtidem in Panathænaica. Inde eſt, quod Cicero dicit in Oratione pro Flacco: *Ex ſeſe ſuos cives genuiſſe dicuntur.* Et Juſtinus II. *Non advenæ, neque paſſim collectæ populi colluvies originem urbi dedit, ſed in eodem nati ſolo quod incedunt; & quæ illis ſedes, eadem origo eſt.* De qua urbe Incomparabilis Meurſius, Fort. Attic. cap. 1. & 8. *Keuchen.*

3 *Humanitate.*] De ingenti humanitate Athenienſium erga hoſpites & peregrinos, deque ara Miſericordiæ eorum, vide Theophili Græci Juriſconſulti παράφρασιν in §. Ἀλεξανδρεῦσι δέ. *Inſt. de Jure Nat. Gent. & Civ.* & illos ſcriptores, quos ibidem citavit Cl. Fabrotus. *Ernſt.*

4 *Doctrina.*] Unde *catos & omnis ſcientiæ magiſtros* vocat Apulejus in Metamorphoſi. Et Mamertinus in Panegyrico: *Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ atque inventrices Athenæ.* Quas ideo *doctas* dixerunt Poëtæ. Vide, quæ fuſe à nobis paullo ante notata ſunt.

5 *Huc ex Aſia Sulla decedens.*] Infra: *Humanitatis nullum adferre majus teſtimonium poſſum, quam quod adoleſcens idem ſeni Sullæ fuerit jucundiſſimus; ſenex adoleſcenti M. Bruto.* Schott.

6 *Adoleſcentis humanitate & doctrina.*] Cicero Catone majore, quem Attico miſit: *Novi moderationem animi tui & æquitatem; teque non cognomen ſolum Athenis deportaſſe, ſed humanitatem & prudentiam intelligo.* Et Epiſtola I. lib. XIII. ad familiar. *Pomponius Atticus omni liberali doctrina politiſſimus.* Idem.

7 *Sic enim Græce loquebatur.*] Unde *Attici* cognomentum. Cicero V. de Finibus: *Athenis ſe collocavit, ut ſit pæne unus ex Atticis, ut id etiam cognomine videatur habiturus.* Schott.

8 *Ut Athenis natus.*] Ut Antonius ille apud Plin. lib. IV. Ep. 3. *Ernſt.*

9 *Tanta autem erat ſuavitas ſermonis Latini.*]

autem erat ſuavitas ſermonis Latini, ut appareret in eo nativum quendam leporem eſſe, non adſcitum. Idem poëmata pronuntiabat & [1] Græce, & Latine ſic, ut ſupra nihil poſſet. Quibus rebus factum eſt, ut Sulla [2] nunquam eum à ſe dimitteret, cuperetque ſecum deducere. qui cum perſuadere tentaret; *Noli, oro te*, inquit Pomponius, *adverſum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui.* At Sulla, adoleſcentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiſcens juſſit deferri. Hîc complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, [3] & omnia reliqua tempora aut literis, aut Athenienſium Reip. tribueret, nihilo minus amicis urbana officia præſtitit. Nam & [4] ad comitia eorum ventitavit; & ſi qua res major acta eſt, non defuit: [5] ſicut Ciceroni in omnibus ejus periculis ſingularem fidem præbuit: cui ex patria fugienti, LLS. ducenta & quinquaginta millia donavit. [6] Tranquillatis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor, [7] L. Cotta, & L. Torquato Coſs. quem diem ſic univerſa civitas Athenienſium proſecuta eſt, [8] ut lachrymis deſiderii futuri dolorem indicaret.

Latini.] Cicero Epiſt. I. lib. XV. ad Atticum: *Oratio ſcripta elegantiſſimis ſententiis, ut nihil poſſet ultra.* Hoc de Catulis prædicat idem Cicero I. de Offic. *Heidman.*

1 *Græce & Latine.*] Scripſerat Græce de conſulatu Ciceronis commentarium: qui tamen horridulus & incomptus Ciceroni viſus eſt; lib. II. Ep. I. & inf. *Schott.*

2 *Nunquam eum ab ſe dimitteret.*] Erat enim & ipſe Sulla literis Græcis atque Latinis juxta doctiſſime eruditus, animo ingenti, cupidus voluptatum, ſed gloriæ cupidior: facundus, callidus & amicitia facilis. *Salluſt.* Jugurth.

3 *Et omnia reliqua tempora aut literis.*] Philoſophiæ Epicureæ. *Cicero* de Legibus.

4 *Ad comitia eorum ventitavit.*] Cicero lib. I. Epiſt. X. ad Attic.

5 *Sicut Ciceroni in omnibus.*] Ad comitia tamen ſua prætoria Cicero eum non vocavit; immo, ne quid rebus ejus incommodaret, venire prohibuit. I. *Attic.* 20. Ad Conſularia eum vocat. I. Epiſt. 2. *Heidman.*

6 *Tranquillatis autem rebus Romanis.*] Παθητικῶς. Utitur & in Topicis Cicero: *Ut aut perturbentur animi, aut tranquillentur.* Et Horat. epiſt. XVIII. lib. I. *Schott.*

7 *L. Cotta, & L. Torquato, Coſſ.*] Anno U. C. DCLXXXVIII. Quorum Conſulum meminit & in Catilin. tertia, & Agraria II. in Rullum. *Idem.*

8 *Ut lachrymis deſiderii futuri.*] Lege, quæ ad Alcibiadem notata ſunt.

De hujuſ-

ret. Habebat avunculum [1] Q. Cæcilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura: [2] cujus ſic aſperitatem veritus eſt, ut, quem nemo ferre poſſet, hujus ſine offenſione ad ſummam ſenectutem retinuerit benevolentiam; quo facto, tulit pietatis fructum. [3] Cæcilius enim moriens teſtamento [4] adoptavit eum, [5] heredemque fecit ex dodrante, ex qua hereditate accepit circiter centies LLS. Erat nupta [6] ſoror Attici Q. Tullio Ciceroni: [7] eaſque nuptias M. Cicero conciliarat, [8] cum quo 5

De hujuſmodi lacrymis Philo περὶ ἀποικίας.

1 *Q. Cæcilium.*] Meminit ejus Cicero Epiſt. 1. libro I. lib. II. 19. ad Att. ubi eum quoque Attici avunculum vocat. *Ernſtius.*

2 *Cujus ſic aſperitatem.*] Difficillimam naturam, quales δύσκολοι vocantur Græcis. *Boecler.*

3 *Cæcilius enim moriens.*] Val. Maximus lib. VII. 9. *Q. Cæcilius L. Luculli promptiſſimo ſtudio, maximaque liberalitate, & honeſtum dignitatis gradum, & ampliſſimum patrimonium conſecutus: cum præ ſe ſemper tuliſſet, unum illum ſibi eſſe hæredem, moriens etiam annulos ei ſuos tradidiſſet; Pomponium Atticum teſtamento adoptavit, omniumque bonorum reliquit hæredem.* Schott. Lambin. Gebh. Sic & M. Popilius Oppium Gallum familiatiſſimum ſuum traditis annulis deluſit. Adeo verum eſt, quod Poëta dicit:

Boni eſt viri etiam in morte nullum fallere.

4 *Adoptavit eum.*] Quod ei gratulatur M. Tullius lib. III. epiſt. XX. cujus inſcriptio: *Cicero S. D. Q. Cæcilio Q. F. Pomponiano Attico:* ex uſitata adoptionum formula, ut nomen in *Anus* deſinat. M. Varro lib. II. de re ruſtica, cap. II. *Atticus, qui nunc T. Pomponius, nunc Q. Cæcilius, cognomine eodem.* Vide & de libertorum, & adoptatorum cognominibus Angelum Politianum Miſcell. capite XXXI. & Anton. Auguſtinum Emendat. Juris lib. III, cap. VIII. *Schott. Lambin.* Jubebat ejuſmodi teſtator adoptatos NOMEN SUUM FERRE, l. *ſed & ſi*, & l. *facta*, §. *ſi ſub nominis*, ff. ad Trebellian. Apud Ovidium XV. Metamorphoſeos: Jupiter ad Venerem de Cæſaris ἀποθεώσει.

— Qui nominis hæres
Impoſitum ferret unus onus. —

Briſſonius.

5 *Heredemque fecit ex dodrante.*] Hereditas plerumque dividitur in duodecim uncias: quæ aſſis appellatione continentur. Habent autem hæ partes propria nomina ab uncia uſque ad aſſem: ſicuti libro II. Inſtitutionum traditum eſt. Unde frequenter legimus, alios inſtitutos eſſe hæredes ex quadrante, alios ex ſemiſſe, alios ex dodrante, alios ex aſſe. Dodrans ſignificat novem uncias, quaſi dempto quadrante. *Beroaldus.*

6 *Soror Attici.*] *Pomponia* dicta, ex qua Quinctum filium paullo ante M. Ciceronis conſulatum ſuſcepit: Nam Q. Cicero F. Marco Cicerone filio major natu fuit, ut in epiſtolis ad Q. fratrem legimus, & togæ puræ ſuis temporibus utrique datæ demonſtrant. Cum ea non bene conveniebat Quincto: lib. I. epiſt. XV. & lib. V. epiſt. I. A qua & divortit, lib. XIV. ep. XV. *Schott.*

7 *Eaſque nuptias M. Cicero conciliarat.*] De conjugio eorum parum concordi Cicero ipſe I. Attic. 5. 6. 8. 10. *Heidman.*

8 *Cum quo à condiſcipulatu vivebat conjunctiſſime.*] Hinc Fabius Quinctilianus:

quo à condiſcipulatu vivebat conjunctiſſime, multo etiam
familiarius, [1] quam cum Quincto: ut judicari poſſit plus
in amicitia valere [2] ſimilitudinem morum, [3] quam affini-
tatem. Utebatur autem intime Q. Hortenſio, qui iis
temporibus [4] principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi
non poſſet, uter eum plus diligeret, [5] Cicero, an Horten-
ſius: & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut [6] inter
quos tantæ laudis eſſet æmulatio, nulla intercederet ob-
6 trectatio, [7] eſſetque talium virorum copula. In republica
ita eſt verſatus, ut ſemper [8] optimarum partium & eſſet &
exiſtimaretur; neque tamen ſe civilibus fluctibus com-
mitteret; quod non magis eos in ſua poteſtate exiſtimabat
eſſe,

nus: *Condiſcipulorum amicitiæ ad ſenectutem uſque firmiſſimæ durant, religioſa quadam neceſſitudine imbutæ.* lib. I. Inſtitut. Orat. cap. II. Et Nepos infra: *Hoc quoque ſit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognorat, adeo conjuncte vixit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creverit.* Idem.

1 *Quam cum Quincto.*] De Cicerone viciſſim infra: *Atticum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quinctus carior fuerit.* Et lib. XIII. ad Famil. *Pomponium Atticum ſic amo, ut alterum fratrem: nihil eſt illo mihi nec carius, nec jucundius: Homo minime ambitioſus, minime in rogitando moleſtus.* Idem.

2 *Similitudinem morum.*] Cicero in Lælio: *Nihil eſt quod ad ſe rem tam alliciat, tam attrahat, quam ad amicitiam ſimilitudo.* Et: *Diſpares mores diſparia ſtudia ſequuntur, quorum diſſimilitudo diſſociat amicitias.* Schott.

3 *Quam affinitatem.*] Erat enim uxoris ejus frater. Infra: *Agrippa potiſſimum ejus diligeret affinitatem, præoptaretque Equitis Romani filiam generoſam nuptiis.* Savaro.

4 *Principatum eloquentiæ tenebat.*] Unde *cauſſarum Rex* dictus. Dictionem incredibili geſtus ſuavitate commendabat *Cicero* in Bruto. Vide Voſſium de Hiſtoricis Latinis. I. II. *Keuchen.*

5 *Cicero, an Hortenſius.*] Inter quos etiam in amando æmulatio fuit. Hortenſium enim levitatis & inconſtantiæ ſæpe arguit M. Tullius: Epiſt. I. lib. III. & III. lib. IV. & III. lib. I. ad Quinctum fratrem. Rurſus lib. V. epiſt. XX. & lib. VI. epiſt. I. actionem ejus λιγυρίζειν, id eſt, argutam obſcure perſtringens, *Momum Ligurinum* recte vocat. Infra: *Cum æqualibus ſuis, Q. Hortenſio, & M. Cicerone ſic vixit; ut judicare difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus.* Schott.

6 *Inter quos tantæ laudis eſſet æmulatio.*] Sic infra: *Hoc quale ſit, facilius exiſtimabit is, qui judicare poterit, quantæ ſit ſapientiæ eorum retinere uſum, benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non ſolum æmulatio, ſed obtrectatio intercedebat.* Idem.

7 *Eſſetque talium virorum copula.*] Conjunctio. Nazarius Panegyrico in Conſtantinum cap. X. *Sed profecto nulla vi poſſunt coire, quæ naturali divortio diſſident: nec ulla tam fidelis eſt copula, quæ in diverſum tendentia nexu ſuo teneat.* Gebhard.

8 *Optimarum partium.*] Urſinus opinatur legendum eſſe pro *optimarum*, *optimatum*, Ernſt. Meminit Juſt. Lipſius lib. VI. cap. 7. Politicorum.

1 *Quam*

eſſe, qui ſe iis dediſſent, [1] quam qui maritimis jactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam, vel dignitatem; quod neque peti more majorum, neque capi poſſent, conſervatis legibus, in tam effuſis ambitus largitionibus, neque retineri ſine periculo, corruptis civitatis moribus. [2] Ad haſtam publicam nunquam acceſſit. Nullius rei [3] neque præs, neque manceps factus eſt. Neminem ſuo nomine, [4] neque ſubſcribens accuſavit. In jus de ſua re nunquam iit; judicium nullum habuit. Multorum Conſulum, Prætorumque præfecturas delatas ſic accepit, ut neminem in provinciam ſit ſecutus, [5] honore fuerit contentus; rei familiaris deſpexerit fructum, qui ne cum Q. quidem Cicerone [6] voluerit ire in Aſiam, cum apud eum legati locum obtinere poſſet. Non enim decere ſe arbitrabatur, cum præturam gerere noluiſſet, [7] aſſeclam eſſe

1 *Quam qui maritimis jactarentur.*] Rempublicam navi, & maris tempeſtatibus bella inteſtina ἀλληγορικῶς comparari, auctor Fabius lib. VIII. c. 6. ex Horat. I. Carm. Od. XIV. Infra Nepos, *Si gubernator præcipua laude fertur, qui navem ex hieme, marique ſcopuloſo ſervat; cur non ſingularis ejus exiſtimetur prudentia, qui ex tot tamque gravibus procellis civilibus ad incolumitatem pervenit.* Cicero quoque in Murænianа, Comitia freto & Euripo comparat: & II. Philipp. Oceano bella civilia. *Schott.*

2 *Ad haſtam publicam nunquam acceſſit.*] Cum publica auctione vendebatur aliquid, haſta figi ſolebat, quæ *publica* dicta. *Alex. ab Alex.* Quod veniebat, haſtæ ſubjici dicebatur. Lege Beroaldum IV. in Propert. commentar. Id genus venditionis eleganti vocabulo Tertullianus haſtarium vocat. De cujus jure pulchre tractat Zaſius de Orig. Jur.

3 *Neque præs, neque manceps.*] *Publicanus* tamen fuit. Cicero libro II. Epiſt. XV. & vectigalia apud Sicyonios exercebat lib. I. Epiſt. XIX. Vide Car. Sigonium lib. II. de antiquo Jure civium Romanorum, cap. IV. *Schott.*

4 *Neque ſubſcribens.*] *Subſcribere in crimen* J. C. formula eſt, quum accuſator libellis, quos dabat, teſtabatur ſe nomine profeſſum eſſe. l. 3. §. Item *ſcribere.* D. De accuſat. & ſæpe alias. *Id.*

5 *Honore fuerit contentus.*] Quem minime reprehendenda ratio ad honeſtum otium duxit. Cicero l. I. ep. XVII.

6 *Voluerit ire in Aſiam.*] Vide extremam epiſtolam XVI. lib. I. ad Atticum, cujus initium: *Quæris ex me, quod ad me ſcribis, te in Aſiam ſtatuiſſe non ire; Equidem vellem ut ires: ac vereor ne quid in iſta re minus commode fiat. Sed tamen non poſſum reprehendere conſilium tuum, præſertim cum egomet in provinciam non ſim profectus.* Schott. Lambin. Vulgo legebatur *voluit ire.* Prætor autem fuit Q. Tullius, ut Schottus adnotavit, M. Val. Meſſala & M. Puſio Piſone Coss. A. U. IↃCXCII. *Boſius.*

7 *Aſſeclam eſſe Prætoris.*] Prætor fuit Q. Tullius, anno DCXCI. M. Valerio Meſſala, M. Puſio Piſone Coss. Ante Idus Martias Aſiam provinciam ſortitus: & ante Nonas Decembris profectus, L. Flacco ſucceſſit. Cicer. ad Attic. & in Oration. Suetonius ergo male in Auguſto cap. III. *Proconſulatum Aſiæ* adminiſtraſſe ait, quæ *Prætoria*

eſſe prætoris. Qua in re non ſolum dignitati ſerviebat, ſed etiam tranquillitati, cum ſuſpiciones quoque vitaret criminum; quo fiebat, [1] ut ejus obſervantia omnibus eſſet carior, cum eam officio, non timori, neque ſpei tribui viderent.
7 [2] Incidit Cæſarianum civile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta: [3] Uſus eſt ætatis vacatione, neque ſe quoquam movit ex urbe. Quæ amicis ſuis opus fuerant ad Pompejum proficiſcentibus omnia ex ſua re familiari dedit. [4] Ipſum Pompejum conjunctum non offendit. Nullum enim ab eo habebat [5] ornamentum, ut cæteri, qui

per

ria eſt, Cicetone & Nepote teſtibus omni exceptione majoribus. Falſo quoque idem *parum ſecunda fama adminiſtraſſe:* cum M. frater in Orat. & epiſtolis ad eum ſcriptis tantopere laudet, tantiſque honoribus ornatum fuiſſe teſtetur. *Schott.* Cæterum dici: Q. fratrem Proconſulatum Aſiæ adminiſtraſſe, quæ Prætoria eſt, hoc modo. Senatui lege Sempronia liberum erat, quos in quas vellent provincias mittere. Quanquam crediderim, cum Prætorius aliquis in provinciam Conſularem mittebatur, eum jure quoque Conſulari mitti ſolere, verbi gratia, cum XII. faſcibus, non ſex tantum. Atque adeo juxta impetium quod à Senatu quis acceperat, pro Conſule, aut pro Prætore eam provinciam adminiſtrare dicebatur, tametſi Prætorius Conſularem, aut è diverſo Conſularis Prætoriam adeptus eſſet. Ergo Aſia *ἰδικωτέτως*, & Conſulis & Prætoris adminiſtrationi ſubjacebat.

1 *Ut ejus obſervantia.*] Hinc factum eſt, ut eum libentius omnes obſervarent, colerent, atque in oculis ferrent: *ἐνεργητικῶς*. Manut. *Obſervantia*, qua ipſe aliquem obſervabat. Nam & *παθητικῶς* dicitur; ut *utilitas* apud Terentium in Eunucho: Et ad Tironem Cicero: *invidia mea*, Catilinar. II. & Tuſcul. IV. *Schott.*

2 *Incidit Cæſarianum civile bellum.*] Anno Urbis IↃCCII. quando M. Marcellus Conſul legem ferebat, de abrogando Cæſari imperio, etſi invitis & repugnantibus Servio Sulpic. Cos. altero, &, ut videbatur, Cn. Pompejo, & Tribun. pl. *Ernſt.* Alii initium conjiciunt in annum Romæ DCCV. L. Corn. Lentulo Cruſ. C. Claudio Marcello Cos. *Ubbo Emmius.*

3 *Uſus eſt ætatis vacatione.*] Quod ſcilicet haberet annos circiter LX. Quintilianus Declam. CCCVI. *Eſt præcipuum jus ſenectutis, quoniam non una ſubit omnis ætas, non perpetuo Senatorem citat Conſul; eſt ſua legationibus requies, cum hos habuerit annos, jam non militabis.* Supra in Timotheo: *Hic cum eſſet magno natu, & magiſtratus gerere deſiiſſet.* Savaro. De ætatis vacatione vide Juriſconſultum lib. L. Tit. VI. Pand. de *immunitate.* lib. V. §. fin. de Mun. & Honor. & in Tit. de Vacat. & exempt. Mun. Vacationes autem ſunt excuſationes à muneribus publicis, militaribus & aliis, quæ præfecti obire conſueverunt. *Schott.*

4 *Ipſum Pompejum conjunctum.*] Scilicet, ſibi amicitia. *Schott.* Vel cognatum ex Juſtino VIII. *Jan. Rutgerſius.* Boſius *non junctum.* Urſinus *conviventem.* Lambinus, *Ipſum Pompejum non ſecutus non offendit.*

5 *Ornamentum.*] Rittershuſius apud Schoppium lib. III. Veriſ. cap. 8. locum hunc habet ſuſpectum, & pro *ornamentum* rectius legi putat *auctoramentum.* Quam conjecturam mirifice juvat meus liber Ms. *Ernſt.*

1 *Partim*

per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitiſſimi caſtra ſunt ſecuti, [1] partim ſumma cum ejus offenſione domi remanſerunt. [2] Attici autem quies tantopere Cæſari fuit grata, ut victor cum privatis pecunias per epiſtolas imperaret, huic non ſolum moleſtus non fuerit, [3] ſed etiam ſororis filium & Q. Ciceronem ex Pompeji caſtris conceſſerit. Sic vetere inſtituto vitæ effugit nova pericula. [4] Secutum eſt illud [5] occiſo Cæſare, 8
[6] cum Reſpub. penes Brutos videretur eſſe, & Caſſium, [7] ac tota

1 *Partim ſumma cum ejus offenſione.*] Pompejus enim pro hoſtibus ſe habere dicebat, qui extra ſua caſtra eſſent: Cæſar vero eos, qui in hoſtium caſtris non eſſent, pro amicis habiturum. Cicero pro Ligar. & Seneca Philoſoph. *Schott.*

2 *Attici autem quies.*] Elegantiſſime *quies* dicitur, qua quis neutri ſe parti applicat. Et ſic utitur τὸ *quietus*, pro eo, qui eſt neutrarum partium, in Pelopida. Salluſtius epiſt. I. de Ordinanda republica: *Et aperte quietis mortem, rapinas, poſtremo omnia, quæ corruptus animus jubebat, minitari.* Hinc *quieſcere*, neutras ſequi partes, apud Curtium lib. x. Eodem pene modo Græci ἡσυχίαν ἄγειν, ἔχειν, & ἰλέσθαι. Vide Diodorum. *Gebhard.*

3 *Sed etiam ſororis & Q. Ciceronis filium.*] Alii *ſororis filium Q. Ciceronem.* Mss. Manutii, Gifanii, Leidenſis: *ſororis filium & Q. Ciceronem.* Urſinus conjicit legendum: *ſororis filium & Q. Ciceronem.* Boſius.

4 *Secutum eſt illud, occiſo Cæſare.*] Schoppii vetus liber & Ms. meus dictione auctiores legunt: *Secutum eſt illud tempus occiſo Cæſare.* Idem. Sed prior γραφὴ non bonitatem modo ſed & χρῆσιν Cornelianam ſapit. *Kenchen.*

5 *Occiſo Cæſare.*] A conjuratis, quorum princeps Caſſius. XXIII vulneribus ac plagis confoſſus eſt, uno modo ad primum ictum gemitu ſine voce edito. *Sueton.* Inde ſive fortuito, ſive à percuſſoribus compulſus, ad baſin ſtatuæ Pompejanæ ſe demiſit; quam cædes iſta cruore implevit: ut videri poſſit ipſe Pompejus ſupplicio inimici adſtitiſſe ſub pedes ejus collapſi. *Plutarchus.* Additum à nonnullis, irruenti Bruto dixiſſe morientem, καὶ σὺ εἶ ἐκείνων, καὶ σὺ τέκνον. Contigit illud anno Romæ IↃCCX. Eidib. Mart. Cajo Julio Cæſare V. & M. Antonio Coss. Unde irriſio Cæſaris in Spurinnam, quod ſine noxa Eidus Martiæ adeſſent. Cui ille, *Veniſſe quidem eas*, reſpondit, *ſed non præteriiſſe.* Idem dies Parricidium nominatus. *Plutarch. Sueton.*

6 *Cum reſpublica penes Brutos videretur eſſe, & Caſſium.*] Quos Cæſar apud Plutarchum τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ὠχροὺς vocabat: δείξας, Βροῦτον καὶ Κάσσιον. Illa dominatio duorum parricidarum minus fuit diuturna. Quippe uterque intra triennium diverſo mortis genere interemptus. *Alius alio caſu periit: pars naufragio, pars prælio, nonnulli ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violaverant, interemerunt.* Cæterum ſcriptus Codex, quem Schottus producit, non multitudinis, ſed ſingulorum numero, heic *Brutum* legit. Vulgata lectio haud improbanda. Nam duo Bruti, M. & Decius ejuſdem facinoris rei fuere. *Keuch.*

7 *Ac tota civitas ſe ad eum convertiſſe videretur.*] Cicero in Somnio Scipionis: *In te unum, atque in tuum nomen tota convertet civitas.* Schottus. Mss. Gifan. & Leidenſ. *ad eos convertiſſe.* Non male. *Boſius.*

 1 Sic

tota civitas ſe ad eum convertiſſe videretur: [1] Sic M. Bruto uſus eſt, ut nullo ille [2] adoleſcens æquali familiarius, quam hoc ſene: neque ſolum eum principem conſilii haberet, ſed etiam in convictu. Excogitatum eſt à quibuſdam, [3] ut privatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur. Id facile effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & principes illius ordinis pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt à [4] Cajo Flavio, Bruti familiari, Atticus, ut ejus rei princeps eſſe vellet. At ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſemperque à talibus ſe conſiliis removiſſet; reſpondit, ſi quid Brutus de ſuis facultatibus uti voluiſſet, uſurum, quantum eæ paterentur; ſe neque cum quoquam de ea re [5] collocuturum, neque coiturum. Sic ille [6] conſenſionis globus hujus unius diſſenſione disjectus eſt. [7] Neque multo poſt ſuperior eſſe cœpit Antonius, ita, ut Brutus & Caſſius [8] provinciarum, quæ iis [9] dicis cauſſa datæ erant * à conſulibus, deſperatis rebus,

1 *Sic M. Bruto uſus eſt.*] Infra: *Humanitatis nullum adferre majus teſtimonium poſſum, quam quod adoleſcens idem ſeni Sullæ fuerit jucundiſſimus: ſenex adoleſcenti M. Bruto.*

2 *Adoleſcens.*] Atqui quadragenarius erat, quippe qui præturam gerebat. Verum adoleſcentia ad triceſimum uſque annum pertinet, auctore Varrone: vel ex diviſione ætatum Servii Tullii, à XVII. uſque ad XLVI. provehitur: ut eſt ſæpe ab antiquariis obſervatum. *Schott.*

3 *Ut privatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab Equitibus Romanis conſtitueretur.*] Nullibi alibi reperitur, quod hic à Nepote traditum. Simile quippiam à Floro refertur, de Senatu, qui deficiente pecunia publica, opes ſuas velut ex ærario ad reipublicæ ſubſidium contulit. lib. II. cap. 6. *Kenchen.*

4 *Cajo Flavio, Bruti familiari.*] Videtur hic eſſe Flavius, quem Druſus Ciceroni commendat Ep. ad Brut. *Heidmannus.* Meminit ejus Plutarchus in Bruto, ut familiaris: Et Cicero in fragment. Epiſt. ad Brutum apud Quinctilianum lib. IX. cap. II. Et in Bruti numis LEG. PROPR. deſignatur; hoc eſt, Legatus Proprætoris. *Schott.*

5 *Collocuturum, neque coiturum.*] *Colloqui* privatim; *Coire* vero, hic concilium habere; unde *comitia.* Idem.

6 *Conſenſionis globus.*] Sic *conjurationis globus*, apud Vellejum: *globus latronum*, apud Apulejum. Et ſic *hoſtium globos, pugnantium globos*, dixit Valer. Maximus.

7 *Neque multo poſt ſuperior eſſe cœpit Antonius.*] Quem *facem & turbinem ſequentis ſæculi*, vocat Flor. lib. IV. c. III. τῶν μὲν ἔργων πάντων αὐτὸς ἦν κύριος præter nomen & honorem Imperatoris. *Kenchen.*

8 *Provinciarum.*] Syriæ & Macedoniæ. *Flor.* IV. 7. Vide *Vellejum* II. Caſſio Syria, Bruto Macedonia datæ. Anton. Auguſtin. legit *in provincias.* Quod non diſplicet. *Gebhard.*

9 *Dicis cauſſa.*] Hæc eſt plurimorum emendatio, quam olim Ranconetus, Turnebus, Cujacius, Lambinus & Schottus approbarunt. Nam per ſpeciem

rebus, [1] in exilium proficiſcerentur. Atticus, qui pecuniam ſimul cum cæteris conferre noluerat, florenti illi parti [2] abjecto Bruto, [3] Italiaque cedenti LLS. centum millia muneri miſit: eidem in Epiro abſens [4] trecenta juſſit dari: neque eo magis [5] potenti adulatus eſt Antonio, [6] neque deſperatos reliquit. [7] Secutum eſt bellum geſtum 9
[8] apud Mutinam. In quo ſi tantum eum prudentem dicam; minus, quam debeam, prædicem; cum ille potius divi-

nus

ciem & nomen provinciarum amandati & Republica remoti fuerant. *Turnebus.* Sed hanc antiquam formulam plurimi explicarunt ex Varrone & P. Soſipatro. Sic lib. I. Epiſt. XVIII. ad Atticum Cicero: *Metellus eſt Conſul egregius, & nos amat; ſed imminuit auctoritatem ſuam, quod habet, dicis cauſſa promulgatum illud idem de Clodia:* Utitur & pro Muræna, & lib. VI. Accuſat. in Verrem. De qua formula Lælius Taurellus, Anton. Auguſtinus, P. Victorius, Ad. Turnebus, Jac. Cujacius, P. Pythœus, Did. Covarruvias lib. IV. Var. reſolut. Repoſuerunt exſulantem vocem, & in priſtinam ſedem reſtituerunt ex Varrone, ut dixi, & Soſipatro, in Arnobio, Plinio, Apulejo, lib. de dogmat. Plat. Cicerone, Nepote. Cæteris Græcis *ὁσίας ἕνεκα*, & *ἀφοσιώσεως χάριν*, *περιφυγῆς ἕνεκα*, apud Dionyſ. Halicarnaſſeum, Iſæum, & Euripidem in Iphig. Tauris, & Harpocrat. & alios. *Schott.*

* *A Coſſ.*] Mss. Medicæi: *à Conſule.* Ernſtius. Quomodo & liber Schotti habuit. *Boſius.* *A Cæſare*: Florus. *Et per Senatum confirmata.* Suetonius, *Octav.* Vellejus II.

1 *In exilium proficiſcerentur.*] *Libenter ſe vel in perpetuo exilio victuros, dum reipublicæ conſtaret concordia.* Vellejus. Et addit tandem: *Quæ omnia Senatus decretis comprehenſa, comprobata ſunt.* II.

2 *Abjecto Bruto.*] Fortuna adverſa proſtrato. Petron. *In loco peregrino deſtituit abjectum.* Propius Val. Maximus lib. V. cap. I. 8. *Nam ſi egregium eſt, hoſtem abjicere, non minus tamen laudabile, infelicis ſcire miſereri.* Gebhard. Sic *abjectus homo* in lib. IV. Cod. de cuſt. reor. & apud Cicer. in Orat. contra Rullum.

3 *Italiaque cedenti.*] Sextili menſe, ut ex Cicerone manifeſtum. Vellejus: *Profecti urbe atque Italia, intento ac pari animo ſine auctoritate publica provincias exercitusque occupaverant.* Keuch.

4 *Trecenta juſſit dari.*] Cicero epiſt. XVII. lib. XV. ad Atticum, à Servilia numeratam ab Attico, Bruto Italia cedenti, ſignificat, de qua infra. *Schott.*

5 *Potenti Antonio.*] Qui tamen titulo imperii cedebat Lepido, cum ſumma virium penes eum foret. *Vell. Plut.*

6 *Neque deſperatos reliquit.*] Sic fere paullo poſt: *Id ex ipſis rebus ac temporibus judicari poteſt, quod non florentibus ſe venditavit, ſed afflictis ſemper ſuccurrit.* Schott.

7 *Secutum eſt bellum geſtum apud Mutinam.*] Mutinenſe: *Sueton. Flor.* Inter Octavium & Antonium. *Vell.* Cauſſa hujus teſtamentum Cæſaris fuit. *Florus.* Vide Dionem XLVI. Incidit initium ejus in annum Urb. conditæ IↃCCXIII. P. Servilio Vatia II. & L. Antonio Cos. Quo conſulatum accepit Auguſtus, *εἰκοστὸν ἄγων ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς Ὑπομνήμασιν εἴρηκεν.* Lege Caſaubonum II. nota ad monumentum Ancyranum, & Voſſium ad Paterculum. Atque hoc primum ac noviſſimum bellum eſt, quod inter civilia geſſit Octavius, tertio menſe, duobus præliis. *Keuchen.*

8 *Apud Mutinam.*] Corrupte in Mss. libris Medicæis legitur: *Numidiam.* Ernſt.

nus fuerit; [1] ſi divinatio appellanda eſt perpetua naturalis bonitas, [2] quæ nullis caſibus augetur, neque minuitur. [3] Hoſtis Antonius judicatus, Italia ceſſerat; ſpes reſtituendi nulla erat. non ſolum [4] ejus inimici, qui tum erant potentiſſimi, & plurimi, ſed etiam amici adverſariis ejus, [5] ſe dabant; & in eo lædendo ſe aliquam conſecuturos ſperabant commoditatem, familiares [6] inſequebantur, [7] uxorem Fulviam omnibus rebus ſpoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant. Atticus, cum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amiciſſimus eſſet Bruto: non modo nihil iis indulſit ad Antonium violandum, ſed è contrario familiares ejus, ex urbe profugientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indiguerunt, adjuvit: [8] P. vero Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci non potuerint. Ipſi autem Fulviæ, cum litibus diſtineretur, magniſque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium ſuum

1 *Si divinatio appellanda eſt perpetua naturalis bonitas.*] Credidi aliquando hic divinitatem deſcribi, ϗ ἀποθέωσιν potius, quam Divinationem. *Schottus.* Infra: *Prudentiam quodammodo eſſe divinationem.* Proverbium citante ad Hecyram Terentianam Donato: *Ajunt divinare ſapientem, quia qui verum dicit, divinus eſt.* Et meminit locutionis ſimilis lib. v. Mileſ. Apulejus.

2 *Quæ nullis caſibus augetur, neque minuitur.*] Gifanii & Joan. Savaronis libri habent *agitur.* Ernſt. Melius tamen *augetur* reſpectu relationis ad τὸ *minuitur.*

3 *Hoſtis Antonius judicatus, Italia ceſſerat.*] Vellejus II. *Antonius turpi ac nuda fuga coactus deſerere Italiam.* Florus IV. 4. *Obſidio Mutinæ liberat Brutum, Antonium exuit caſtris.* Idem Vellejus: *Lepidus deinde à Senatu hoſtis judicatus eſt, ut ante fuerat Antonius.* Cauſſa judicii erat, quod Senatuſconſulto interceſſerat, neque interceſſionem remittere volebat. *Cicero* XI. Philipp. Adhoc foro & curia prohibitus fuit. *Appian.* Mox à Lentulo impulſus, ut ante latam à Senatu ſententiam, perfugeret. *Dio.* Vide Plutarchum. *Keuchen.*

4 *Ejus inimici.*] Juventius Laterenſis, M. Tullius, Canutius, alii. Et tunc omnia plena erant σκήψεων, ϗ προφάσεων, ϗ πολλιλογιῶν. De quibus apud Ciceronem Plancus in Epiſtolis ad S. P. Q. R. *Keuchen.*

5 *Se dabant.*] Ita Cicero quoque loquitur, pro *cedebant.*

6 *Inſequebantur.*] Ita legunt Faërnus, Boſius & Urſinus. Pro quo in editis nonnullis libris male legitur, *ſequebantur.* Ernſt.

7 *Uxorem Fulviam.*] Fœminam imperioſam, qualis illa Tarquinii Tanaquil, Pompeji Julia. *Keuchen.* Vellejus: *Uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre præter corpus gerens.* Lege Dion. lib. XLVII. Zonar. Annal. t. II. in vit. C. Octavii.

8 *P. vero Volumnio.*] Eſt ille P. Volumnius Eutrapelus præfectus Fabrum, ad quem ſcripta eſt epiſtola ultima & penultima lib. VII. ad Fam. Meminit præterea ejus Cicero epiſt. 26. lib. IX. *Audi*, inquit, *reliqua; infra Eutrapelum Cyteris accubuit.* Ernſt.

1 *Ut nul-*

ſuum præſtitit, [1] ut nullum illa ſtiterit vadimonium ſine Attico, ſponſor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cum illa fundum ſecunda fortuna [2] emiſſet in diem; neque poſt calamitatem verſuram facere potuiſſet, ille ſe interpoſuit; pecuniamque ſine fœnore, ſineque ulla ſtipulatione credidit, maximum exiſtimans quæſtum, memorem gratumque cognoſci, [3] ſimulque aperire, ſe non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum: quæ cum faciebat, nemo eum temporis cauſſa facere poterat exiſtimare. Nemini enim in opinionem veniebat; Antonium rerum potiturum. Sed ſenſus ejus à nonnullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odiſſe malos cives videretur. [4] Ille autem ſui judicii, potius, quid ſe facere par eſſet, intuebatur, quam quid illi laudaturi forent. Converſa ſubito fortuna eſt. [5] Ut Antonius rediit in Italiam, nemo non magno in periculo Atticum putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque [6] ad adventum Imperatorum de foro deceſſerat, [7] timens proſcriptionem: latebatque apud

P. Vo-

1 *Ut nullum illa ſtiterit vadimonium.*] *Siſtere vadimonium* eſt, quod datis vadibus promiſerat, ſe in judicio ſiſtere. Et ſic *liberare vades*. Cicero pro Quinctio: *Venit Romam Quinctius, vadimonium ſiſtit.* Et Cato apud Agellium libro II. cap XIV. *Quod ſi vadimonium capite obvoluto ſtitiſſes.* Lambin. Schott. Savar. Gebhard.

2 *Emiſſet in diem.*] Ut ſolveret certo tempore. Frequens eſt in omnibus contractibus, diei vel conditionis adjectio. *Ernſtius.*

3 *Simulque aperire.*] Supra in Conone: *Neque vero non fuit apertum.* perſpicuum, ac clarum. *Gebhard.* Sighicellus mavult, *apparere.*

4 *Ille autem ſui judicii.*] Qui eſſet homo ſui judicii, hoc eſt, qui non tam aliorum, quam ſuo judicio niteretur. Homo ſui judicii fortaſſe eſt is, quem Græci *ἰδιογνώμονα* ſeu potius *αὐτογνώμονα* appellant. *Lambin.*

5 *Ut Antonius rediit in Italiam.*] De cujus reditu Vellejus II. Hiſt. 76. *Adventus deinde in Italiam Antonii, præparatuſque contra eum Cæſaris habuit belli metum: ſed pax circa Brunduſium compoſita.*

6 *Ad adventum Imperatorum.*] M. Lepidi, M. Antonii, & Octavii Cæſaris, inter quos inita tum temporis potentiæ ſocietas. Vide Dionem, Appianum, Florum, Vellejum. Florus IV. 6. de triumviratu: *In hoc velut fœdus pax inter tres duces componitur. Apud Confluentes inter Pruſiam & Bononiam jungunt manus.*

7 *Timens proſcriptionem.*] Quam primo adverſabatur Octavius, ſed inceptam utroque acerbius exercuit. *Sueton.* Καὶ εἶχεν οὕτως ἡ προγραφή. Μάρκος Λέπιδος, Μάρκος Ἀντώνιος, Ὀκταούϊος Καῖσαρ, οἱ χειροτονηθέντες ἁρμόσαι, καὶ διορθῶσαι τὰ κοινά, ΟΥΤΟ ΛΕΓΟΥΣΙΝ. *Appian.* Hæc eſt illa nefaria proſcriptio, qua Cicero cum filio, fratre, fratriſque filio,

omnibus

P. Volumnium, cui, ut oſtendimus paulo ante, [1] opem tulerat. Tanta varietas in his temporibus fuit fortunæ, ut [2] modo hi, modo illi in ſummo eſſent aut faſtigio, aut periculo. Habebat ſecum [3] Q. Gellium Canium, æqualem, ſimillimumque ſui. Hoc quoque ſit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognoverat, adeo conjuncte vixit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creverit. Antonius autem, [4] etſi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non ſolum ei, ſed etiam omnibus ſuis amicis eſſet inimicus, eoſque vellet proſcribere; multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii: & ei, cum requiſiſſet, ubinam eſſet, ſua manu ſcripſit, ne timeret, ſtatimque ad ſe veniret: ſe eum, & Gellium Canium [5] de proſcriptorum numero exemiſſe, ac, ne quod periculum incideret, quod noctu fiebat, præſidium ei miſit. Sic Atticus in ſummo timore non ſolum ſibi, ſed etiam ei, quem cariſſimum habebat, præſidio fuit; neque enim ſuæ ſolum à quoquam auxilium petiit ſalutis, ſed conjunctim, ut appareret nullam ſejunctam ſibi ab eo velle fortunam. Quod ſi gubernator præcipua laude fertur, qui na-

vem

omnibus denique clientibus & amicis proſcriptus fuit. Florus *Sullanam* vocat, ob immanem ejus crudelitatem; cujus exemplo inſtauratum malum. *Kench.*

1 *Opem tulerat.*] Supra: *P. Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci non potuerint.* Poſt vero, *Præfectus fabrum Antonii* dicitur. *Schott.*

2 *Modo hi, modo illi.*] Tanquam calculi, ut eleganter Polyb. lib. v. *Boſ.*

3 *Q. Gellium Canium.*] In Ms. eſt *Canum* duabus ſyllabis: Etiam in Manutianis ſchedis; ſic enim legit: *habebatque ſecum Q. Gellium Canum æqualem.* De hoc Martialis, lib. I.

Gaudent Jocoſæ Canio ſuo Gades
Emerita Decano meo.

Et poſt non longe *Canium* nominat. Et lib. III. Epigrammat. xx. & xxII. *Canium Rufum* laudat. Et lib. VII. Epigr. xxVIII. & LXXXVIII. Et epiſtola Valerii ad Rufinum, inter eas quæ D. Hieronymi. Meminit & Cicero ſæpe, ut lib. XIII. epiſt. xxxI. Ubi *Canum* in optimis libris ſcriptum affirmant: & epiſt. XLI. lib. XIII. *Canam* filiam ejus Q. Ciceroni filio nuptum dare voluiſſe, colligere licet: quod an è re foret, Atticus dubitat. lib. xv. Ep. xxI. *Schott.*

4 *Etſi tanto odio ferebatur in Ciceronem.*] Lege, ſi lubet, Vellejanam illam egreſſionem, qua lib. II. in M. Antonium invehitur, & Ciceronem defendit in numero proſcriptorum. Tertio demum die, repugnantibus per biduum collegis, conceſſa proſcriptio eſt, quam ſceleſta voce proclamabat Antonius. Vide Plut. in Cicerone. *Kenchen.*

5 *De proſcriptorum numero.*] Quem tradit Appianus IV. ἐμφυλ. Florus in *Triumviratu* de Senatoribus, ubi ab Appiano CXX. diſcordat.

1 *Poſt*

vem ex hyeme, marique ſcopuloſo ſervat; cur non ſingularis ejus exiſtimetur prudentia, qui ex tot, tamque gravibus procellis civilibus ad incolumitatem pervenit? Quibus ex malis ut ſe emerſit, nihil aliud egit, quam ut plurimis, quibus rebus poſſet, eſſet auxilio. Cum proſcriptos 11
præmiis Imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epirum venit, cui res ulla defuerit. Nemini non ibi perpetuo manendi poteſtas facta eſt: quin etiam, [1] poſt prælium Philippenſe, [2] interitumque C. Caſſii, & M. Bruti, L. Julium Mocillam Prætorium, & filium ejus, Aulumque Torquatum, cæteroſque pari fortuna perculſos inſtiterit tueri, atque ex Epiro his omnibus Samothraciam ſupportari juſſit. Difficile enim eſt omnia perſequi, [3] & non neceſſaria. Illud unum intelligi volumus, illius liberalitatem [4] neque temporariam, [5] neque callidam fuiſſe. Id ex ipſis rebus, ac temporibus [6] judicari poteſt, * quod non floren-

1 *Poſt prælium Philippenſe.*] Quod ſecundum civile ab Auguſto Cæſare geſtum. *Bella civilia quinque geſſit: Mutinenſe, Philippenſe, Peruſinum, Siculum, Actiacum.* Sueton.

2 *Interitumque C. Caſſii, & M. Bruti.*] Appian. Dio. Vellejus. Florus. *Dec. Brutum Antonii interemit crudelitas. Sex. Pompejum ab eodem victum, idem Antonius, cum dignitatis quoque ſervandæ dediſſet fidem, etiam ſpiritu privavit: Brutus & Caſſius antequam victorum experirentur animum, voluntaria morte obierunt.* Paterc. II. Vide Senecam Epiſt. LXXXII.

3 *Et non neceſſaria.*] Freinshemius exiſtimat, fortaſſe legendum: *etiam neceſſaria.* Boecler.

4 *Neque temporariam.*] Manutius exponit *exigui temporis.* Falſo: Et in alteram interpretando partem Schottus quoque errat. Quis enim unquam *temporarium* eſſe *lentum* audivit? *Temporarius* eſt, qui ſpectat tempus, affectuſque ſuos ſucceſſui fortunæ alterius attemperat. Explicavit ſeſe paullo ſuperius: *Quæ cum faciebat, nemo eum temporis cauſſa facere poterat exiſtimare.* Sic Curtius *temporaria ingenia* dixit. *Temporaria liberalitas*, quæ captat felices, & temporis cauſſa largitur, quamdiu ſperat fore eundem rerum ſecundarum curſum. Haut diſpare mente Curtius V. 3. *Mandates erat hujus regionis Præfectus, haud ſane temporum multorum homo; quippe ultima pro fide experiri decreverat.* A ſcholiorum Auctore in Ariſtophanis Ranas *Temporarium ingenium* optime exponitur παλίμβολος, ἀρχίστροφος, καὶ θομιλῶν τοὺς καιροὺς, πρὸς τὸ κρεῖττον μέρος ἀεὶ διδοὺς ἑαυτόν. *Gebhard.* Et temporarii amici, qui *amicitiarum jura non fide, ſed ſucceſſu ponderant*; ut loquitur Juſtin. lib. XXII. 7.

5 *Neque callidam.*] Inſidiatricem, captatricem, Schottus *calidam* legit, redditque *temerariam.* Certe non callide. Cotta apud Salluſtium: *Neque ego callidam facundiam, neque ingenium ad male faciendum exercui.* Gebhard.

6 *Judicari poteſt.*] Igitur ex præcepto Ciceronis II. Offic. in beneficiis collocandis mores hominum, non fortunam ſequebatur. Hoc enim maxime officii

florentibus ſe venditavit, ſed afflictis ſemper ſuccurrit: qui quidem [1] Serviliam Bruti matrem [2] non minus poſt mortem ejus, quam florentem, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias geſſit, quod neque lædebat quemquam; neque, ſi quam injuriam acceperat, [3] non malebat obliviſci, quam ulciſci. Idem immortali memoria [4] præcepta retinebat beneficia, quæ autem ipſe tribuerat, [5] tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut vere dictum videatur, [6] SUI CUIQUE MORES FINGUNT FORTUNAM. Neque tamen prius

officii eſt, ut quiſque maxime opis indigeat, ita ei potiſſimum opitulari. Infra: *Non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum.* Schott.

* *Quod non florentibus ſe venditavit.*] Corrupte qui *vendicavit* hactenus legerunt, ut intelligatur Atticum non captaſſe gratiam eorum, qui plurimum poterant in republica, ſed victis partibus ſæpe tuliſſe opem. Conſtat enim non ambiviſſe favorem Sullæ aut Pompeji, aut Cæſaris, vel Antonii, aut Auguſti: quin potius pecunia ſubveniſſe Pompeianis & Brutianis, eorum afflictis rebus. Sic Lud. Vives epiſt. quæ penes me eſt ad Franc. Craneveldum, JC. *Schott.* Ita Cicero pro Sulla: *Fallaciſſime ſe alicui venditare.*

1 *Serviliam Bruti matrem.*] Catonis Uticenſis ſororem, quam Julius Cæſar adhuc adoleſcens amavit. Unde quodammodo creditum, Brutum à Cæſare genitum. *Plutarch. Sueton.*

2 *Non minus poſt mortem ejus.*] Plutarchus enim Bruto ſuperſtitem fuiſſe matrem, auctor eſt. *Schott.*

3 *Non malebat obliviſci, quam ulciſci.*] P. Syrus:

Injuriarum remedium eſt oblivio.

Gebhard.

4 *Præcepta retinebat beneficia.*] Id eſt, *ante accepta.* Lambin. Ernſt. Græcis προληφθέντα: ut alibi ſæpe M. Tullius & Virgilius XI. Æneid.

Exultatque animis, ac jam ſpes præcipit ante. Schott.

P. Syrus: *Optime poſitum eſt beneficium, ubi ejus meminit qui accepit.* Idem: *Sat magna uſura eſt, pro beneficio memoria.* Præcepto vero Demoſthenis obtemperavit, qui loco quodam: Ἐγὼ νομίζω, inquit, μὲν τὸν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι, τὸν δ' εὖ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι. *Gebhard.*

5 *Tamdiu meminerat, quoad ille gratus.*] Pro *quamdiu.* Ciceronis hoc præceptum in Lælio: *Meminiſſe debet is, in quem collatum eſt beneficium, non qui contulit.* Supra Nepos: *Maximum exiſtimans quæſtum, memorem gratumque cognoſci.* Schott.

6 SUI CUIQUE MORES FINGUNT FORTUNAM.] Elegans γνώμη. Infra: *Quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, ſicut ſupra ſignificavimus,* SUOS CUIQUE MORES CONCILIARE FORTUNAM. Ut M. Tullio Nepotem familiariter, ſic & ſcriptis ejus uſum apparet. Sic enim Paradox. V. *Fortuna, ſicut ſapiens Poëta dixit: Suis ea cuique fingitur moribus.* Quod fortaſſe ex Plauto ſumptum in Trinummo: *Sapiens ipſe fingit fortunam ſibi.* Livius lib. XXXIX. de M. Catone: *In hoc vero tanta vis animi, ingeniique fuit, ut quocunque loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus videretur.* Et Macrobius lib. I. cap. XI. de ſervorum fortuna: *Sibi quiſque dat mores, conditionem caſus aſſignat.* Huc pertinet & tota D. Chryſoſtomi Homilia in illud: *Nemo læditur niſi à ſeipſo.* Schott.

1 *M. Vip-*

prius ille fortunam, quam ſe ipſe, finxit, qui cavit, ne qua in re plecteretur. His igitur rebus effecit, ut [1]M. Vipſa- 12
nius Agrippa, intima familiaritate conjunctus adoleſcenti Cæſari, cum propter ſuam gratiam, & Cæſaris potentiam [2]nullius conditionis non haberet poteſtatem, potiſſimum ejus diligeret affinitatem, [3]præoptaretque equitis Romani [4]filiam generoſam nuptiis; atque harum nuptiarum conciliator fuit (non enim eſt celandum) M. Antonius, [5]Triumvir Reipubl. conſtituendæ; cujus gratia cum augere poſſeſſiones poſſet ſuas, tantum afuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re uſus ſit ea, niſi in deprecandis amicorum, aut periculis aut incommodis. Quod equidem ſub ipſa proſcriptione perilluſtre fuit. Nam cum L. Sauſeji, equitis R. æqualis ſui, qui complures annos, [6]ſtudio ductus Philo-

1 *M. Vipſanius Agrippa.*] Quem *generum Attici* vocat Seneca XXI. epiſt. quippe qui Pomponiam ejus filiam duxerat in uxorem.

2 *Nullius conditionis.*] Pro *conjugii*. Hinc uſitatum illud, *conditiones quærere*. Schott. Sic vox illa plerumque ſumitur apud Juris Conſultos. Quomodo & Suetonius utitur in Auguſto. *Keuch.*

3 *Præoptaretque Equitis Romani filiam generoſam nuptiis.*] M. Agrippæ tres uxores fuerunt. Prima, Pomponia Attici filia, conciliante eas nuptias M. Antonio Triumviro: Ex ea genuit Vipſaniam Druſi matrem. Altera, Marcella Octaviæ filia, ex qua quoque liberi, ſi Suetonio fides. Tertia uxor Julia: ex ea nati Cajus, & Lucius Cæſares, Poſtumus Agrippa, Agrippina & Julia. In his pleriſque verum, quod Tacitus notat Annal. III. *Una omnium Agrippæ liberorum Vipſania miti obitu.* Lipſ.

4 *Filiam generoſam nuptiis.*] Atticam, quam ὑποκοριστικῶς *Atticulam* Cicero vocat lib. VI. epiſt. 5. extrema. De affectu in eam Attici lib. VII. ep. 2. & lib. V. ep. 19. *Filiam generoſam nuptiis.*] Hoc ſenſu *uxor generoſa* dicitur ab Appul. lib. IX. Mileſ. Explicat vetus Gloſſar. *Generoſus* εὐγενὴς, ὁ ἀπὸ γένους. mancum (ut videtur) locum ſarcito, τίμιος vel ἔντιμος addendo. *Keuch.*

5 *Triumvir reipublicæ conſtituendæ.*] Natum mendum eſt ex antiqua ſcriptura, quæ talis erat: *M. Antonius III. vir, R. P. C.* Sic Suetonius de Auguſto: *Triumviratum reipublicæ conſtituendæ per decem annos adminiſtravit.* Faſti: M. ÆMILIUS M. F. Q. N. LEPIDUS, M. ANTONIUS M. F. M. N. C. JULIUS C. F. C. N. CÆSAR. OCTAVIAN. III. VIRI R. P. C. Antiquus nummus Clement. Tevenini: M. ANTON. IMP. III. VIR. R. P. C. Et alius: ANTONIUS III. VIR. R. P. C. Vide quæ fuſe ex inſcriptionibus ad hunc locum notat *Lambinus*. Triumviris iſtis ut & dictatoribus, ſimiles apud Græcos fuere, qui turbato inteſtinis malis Reipubl. ſtatu, ad eam conſtituendam ſoliti creari: Hos Theſſali ἀρχοὺς, Lacedæmonii ἁρμοστὰς appellarunt, φοβούμενοι βασιλεῖς ἢ τυράννους καλεῖν, ait Dionyſius Halicarnaſſeus, etſi revera tyrannica aut regia poteſtate erant præditi. *Caſaub.*

6 *Studio ductus Philoſophiæ.*] Saufeius Epicureæ ſectæ Philoſophus, in qua hæreſi fuit & Atticus, lib. IV. ep. VI. & lib. V. ep. XIX. & ep. I. lib. VII. & lib.

Philoſophiæ, Athenis habitabat, habebatque in Italia pretioſas poſſeſſiones, Triumviri bona vendidiſſent, conſuetudine [1] ea, qua tum res gerebantur; Attici labore atque induſtria factum eſt, ut eodem nuntio Saufejus fieret certior, ſe patrimonium amiſiſſe, & recuperaſſe. Idem [2] L. Julium Calidium, quem poſt Lucretii, Catullique mortem multo elegantiſſimum poëtam, noſtram tuliſſe ætatem, vere videor poſſe contendere; neque minus virum bonum, optimiſque artibus eruditum, poſt proſcriptionem Equitum, propter magnas ejus Africanas poſſeſſiones, in proſcriptorum numerum [3] à P. Volumnio Præfecto fabrum Antonii, abſentem relatum, expedivit. Quod in præſenti utrum ei laborioſius an glorioſius fuerit, difficile fuit judicare; quod in eorum periculis non ſecus abſentes, quam præſentes amicos Attico eſſe curæ, cognitum eſt.

13 Neque vero minus ille vir, bonus paterfamilias habitus eſt, quam civis. Nam cum eſſet pecunioſus, [4] nemo illo minus fuit emax, [5] minus ædificator. Neque tamen non in

lib. XIII. ad Famil. ep. 1. *Schott.* Plurimi autem Romanorum ejus ſectæ aſſenſores fuerunt & ſectatores: quod ejus placita neſcio quas delicias & *ἀζωΐαν* vulgo prima fronte pollicerentur. Cauſam ſuggerit Lactant. lib. III. cap. 17. Vide nuperrimam hiſtoriam Philoſophicam *Georg. Hornii*, lib. III. cap. XVII.

1 *Ea, qua tum res gerebantur.*] Horat. epiſt. XVII. libro. 1.

Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, & cæleſtia tentat.

Hinc *Dictator rei gerundæ* Romæ creari dicebatur. *Schott.*

2 *L. Julium Calidium.*] Ita Mss. Giſan. & Schotti, atque editi. Alii *Calidum*, ut opinor, rectius; nam *Calidius* nomen gentis, non cognomen fuit. *Boſius.* Notat alium ad eminentium ingeniorum tempora Vellejus Paterculus lib. II. De quo Cicero in Bruto & Cæſar de bello Civili lib. 1. Ille erat præſtantiſſimus Orator, hic multo elegantiſſimus Poëta.

3 *A P. Volumnio, præfecto fabrum.*] Ἔπαρχος τῶν τεχνιτῶν. Fabris enim in bello opus, qui machinas facerent, &c. Eorum caput, operiſque curator & exactor præfectus fabrum. Vide Lipſium poliorcet. III. 6. *Boecler.*

4 *Nemo illo minus.*] Hactenus de publica vita; nunc de privata: quarum illa ad πολιτικὴν, hæc ad οἰκονομικὴν Philoſophiam pertinet. Catonis eſt præceptum, magis vendacem quam emacem oportere eſſe agricolam & patremfamilias. Plinius lib. XVIII. cap. 5. Et Cicero paradoxo VI. *Non eſſe emacem, vectigal eſt.* Schott.

5 *Minus ædificator*] Epigramma Græcum, lib. Ἀνθολογίας:

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνεγείρειν
Ἀτραπὸς ἐς πενίην ἐστὶν ἑτοιμοτάτη.

Idem.

in primis bene habitavit, omnibuſque optimis rebus uſus eſt, nam [1] domum habuit in Colle Quirinali [2] Tamphilanam, ab avunculo hereditate relictam, cujus amœnitas non ædificio, ſed ſilva conſtabat: ipſum enim [3] tectum, antiquitus conſtitutum, plus ſalis, quam ſumptus, habebat; in quo nihil commutavit, niſi ſi quid vetuſtate coactus eſt. Uſus eſt familia, ſi utilitate judicandum eſt, optima; ſi forma, vix mediocri. Namque in ea erant pueri literatiſſimi, [4] anagnoſtæ optimi, & [5] plurimi librarii; ut ne pe-

Idem. Non ſolum boni Patres familias; ſed etiam quidam Priocipes de ædificandi luxu abhorruerunt. Tacitus de Tiberio VI. Annal. *Tanto acceptius in vulgum, quanto modicus privatis ædificationibus.* Plinius Panegyrico cap. 51. *Idem tam parcus in ædificando*, de Trajano. Lacones ſi cui mala imprecari cogitarent, quatuor ipſi accidere optabant. Primum, ædificandi deſiderium: Secundum, dilationem: Tertium, equos alendi ſtudium: Quartum, ut uxorem haberet adulteram. Locus exſtat apud Suidam: *Οἰκοδομεῖσε λάβοις & ἐμβολαὶ, ὅτε ἵππος & ἀγωνίαι μοιχὸν ἔχοι.* Nam iſta quatuor omnia *δοκεῖ δυσπανηρὰ εἶναι.* Et addit Suidas: *ὡς τέτων πάντων δυσπανηρῶν ὄντων & ἐπιζημίων.* *Gebhard.*

1 *Domum habuit in Colle Quirinali.*] Antiquiſſimum hujus collis nomen loquitur fœdus inter reges Romulum & Tatium initum, paſſim apud hiſtoricos. Nam facta inter utrumque populum concordia non domos modo privatas, ſed & ædes ſacras Diis erexerunt. Vide Onuphrium, Livium, Eutropium, Ovidium, alios. *Keuchen.* P. Victor in ſexta regione ſtatim poſt templum Quirini, collocat *ædes Attici*: Et Cicero I. de Leg. idemque juxta *Salutis ædes* lib. IV. epiſt. I. & lib. XII. epiſt. XLV. vicinum Cæſarem vocat; cujus ſtatua in Quirini templo poſita. Dion lib. XLIII. Quo in loco ædes Salutis, *Salutis augurium* dicta. *Schott.*

2 *Tamphilanam.*] Sic edendum curavi. *Tamphilanam domum* autem accipio à Tamphilo quodam Romano, ſic appellatam. *Tamphili* enim Romæ fuerunt, *Pamphili* oon item. *Lambin.* Sed ego exiſtimo *Cæcilianam* eſſe legendum, & domum à poſſeſſore ſuo Cæcilio Attici avunculo oomen fuiſſe ſortitam. *Ernſtius.*

3 *Tectum plus ſalis, quam ſumptus.*] Hoc eſt, tecti architectura plus artis, venuſtatis & elegaotiæ, quam ſumptus habebat. Sal enim condimentum omnium. Vives ibidem interpretatur de gratia ac venuſtate ædium, quæ per ſalem plerumque ſignificatur. *Schott.* Locus hic corruptus videtur Cl. Boecl. *Boſ.*

4 *Anagnoſtæ optimi.*] Romani principes lectores apud ſe habebant, quos *ἀναγνώστας* dixere, cum ipſi occupati lectiooi vacare non valerent. *Alex.* ab Alexand. Vide Meurſium cap. 3. Auctar. Philolog.

5 *Plurimi librarii.*] Tres nominat Cicero, lib. XIII. epiſt. XLIV. *Pharnacem, Antæum, & Salvium.* Amanuenſes & Anagooſtas hos colligere licuit. A ſtudiis & ab epiſtolis *Alexium* nominat lib. V. epiſt. XX. & lib. VII. epiſt. II. & lib. XVI. epiſt. XV. *Athamam & Alexium* amanuenſes, lib. XII. epiſt. XI. & alterum epiſt. II. lib. VII. *Antiochum & Thallumetum* literatos nominat, lib. XIII. epiſt. XXXIII. & lib. V. epiſt. XII. De *Eutychide*, quem manumiſit, epiſt. XV. lib. IV. De *Nicanore* lib. V. epiſt. III. & lib. VI. epiſt. II. *Schott.*

ne pediſequus quidem quiſquam eſſet, qui non utrumque horum pulchre facere poſſet. Pari modo artifices ceteri, [1] quos cultus domeſticus deſiderat, apprime boni. Neque tamen horum quenquam, niſi domi natum, domique factum, habuit: quod eſt ſignum non ſolum continentiæ, ſed etiam diligentiæ. Nam & non intemperanter concupiſcere, quod à pluribus videas, continentis debet duci; & potius diligentia, quam pretio, parare non mediocris eſt induſtriæ. [2] Elegans, non magnificus; ſplendidus, non ſumptuoſus; omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. [3] Suppellex modica, non multa; ut in neutram partem conſpici poſſet. Nec hoc præteribo (quanquam nonnullis leve viſum iri putem) cum in primis lautus eſſet eques Rom. & non parum liberaliter domum ſuam omnium ordinum homines invitaret; ſcimus non amplius, [4] quam terna millia æris peræque in ſingulos menſes [5] ex ephemeride eum expenſum ſumptui ferri ſolitum: atque

1 *Quos cultus domeſticus deſiderat.*] Ad voluptatem & lucrum locata eorum opera. Sunt autem ejuſmodi ſervorum nomina; gladiatores, agitatores, funambuli, palæſtritæ, pictores, cælatores, &c. Vide Laurent. Pignorium de ſervis. *Boecler.*

2 *Elegans, non magnificus.*] *Elegans homo*, ad ætatem Catonis, non in laude, ſed vitio ponebatur. Sic enim ille de ſæculi ſui moribus: *Avaritiam omnia vitia habere putabant: ſumptuoſus, cupidus, elegans, vitioſus.* Poſt in laudem vertit, ut hoc ipſo loco. Lege Agellium lib. x. Noct. Attic. cap. 11. & Joan. Bapt. Pium, Annot. poſt. cap. VIII. *Schott.*

3 *Suppellex modica, non multa, ut in neutram partem conſpici poſſet.*] Ita ſcripſiſſe eum, ex præcedentibus apparet: nam omnes antitheſes ita ſunt conceptæ, ut quid fuerit adfirmet, quid non fuerit neget. Elegans, non magnificus; ſplendidus, non ſumptuoſus; adfectans munditiem, non adfluentiam. Sic etiam *ſuppellex ei modica, non multa*: hoc eſt, modo, non copia æſtimanda; inſtrumentum modice, non abundanter, ſufficiens; ut in neutram partem notari poſſet, neque ſordium, quis aderat modus, neque luxus, quia aberat ſuperfluum. Huic ſenſui verba mihi ſatis eſſe videntur exprimendo: neque aut τὸ *multa* ad defectum referendum, aut alia negatio adjicienda. *Gronovius.*

4 *Quam terna millia æris.*] Non ſunt mille ducenti ſeſtertii: hi enim illo ævo quatuor millia octingentos aſſes colligebant: ſed ſeptingenti quinqusginta, denarii CLXXXVIII. cum dimidio, noſtri coronati octodecim cum didrachmo & hemidrachmo: nam *mille æris* tum ſeſtertios faciebat CCL. denarios LXII. & victoriatum. *Gronovius* lib. III. de Pecunia Vetere.

5 *Ex ephemeride eum expenſum ſumptui ferri ſolitum.*] Ephemeridem *diurnum* Latini vocant. Significat hic libellum quotidianarum expenſarum & erogationum. Aliud ſignificant diurni commen-

atque hoc non auditum, ſed cognitum prædicamus. Sæpe 14
enim, propter familiaritatem, domeſticis rebus interfuimus. Nemo in convivio ejus [1] aliud acroama audivit, [2] quam anagnoſten: quod nos quidem jucundiſſimum arbitramur. Neque unquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt; [3] ut non minus animo, quam ventre, convivæ delectarentur. Namque eos vocabat, quorum mores à ſuis non abhorrerent. Cum tanta pecuniæ facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitæ conſuetudine: tantaque uſus eſt moderatione, [4] ut neque in ſeſtertio vicies, quod à patre acceperat, parum ſe ſplendide geſſerit, neque in ſeſtertio centies affluentius vixerit, quam inſtituerat, [5] parique faſtigio ſteterit in utraque fortuna.

commentarii apud Sueton. Auguſt. 64. in quos etiam dicta & ſermones annotabant. Vide Caſaubonum ad illum locum. *Boecler.*

1 *Aliud acroama audivit.*] Vide Plutarchum Sympoſ. Macrobium & Athenæum. Solebant enim ſub cœnæ finem admitti, qui partim ſeriis recitationibus, partim dictis factiſque ridiculis ſaturos convivas exhilararent. Audiebantur etiam cantores, tibicines, citharœdi, & quicunque alii muſica inſtrumenta tractare, pulſare, aut inflare poſſent. Acroamata uno verbo Græci Latinique omnes hos vocant. *Caſaubon.* Acroma dicitur pro acroama, ut ἀκρωμάτιον pro ἀκροαμάτιον. Sed & apud Plutarchum Sympoſ. lib. I. κρούματα dici invenies ἀντὶ τῶν αὐλημάτων. Lege Senecam de *Vita Beata*, cap. XI. & Philonem *de Vita contemplativa.*

2 *Quam anagnoſten.*] Manutius recte, quod ſequatur *anagnoſtes*, pro eo qui recitat; non pro re, quæ recitatur, exponi. Ut Cicero pro Sextio: *Non ſolum ſpectator, ſed actor, & acroama.* Schott.

3 *Ut non minus animo, quam ventre convivæ delectarentur*] Sic de Platonis cœna Timotheus, homo clarus Athenis, & princeps civitatis; cum vidiſſet eum poſtridie: *Veſtræ*, inquit, *cœnæ non ſolum in præſenti, ſed etiam poſtero die jucundæ ſunt*. Cicero v. Tuſculana, & Demoſthen. orat. περὶ συντάξεως. Idem in Catone Majore: *Neque ipſorum conviviorum delectationem voluptatibus corporis magis, quam cœtu amicorum, & ſermonibus metiebar. Bene enim majores accubationem epularum amicorum, quia vitæ conjunctionem haberet, convivium nominarunt; melius quam Græci, qui hoc idem compotationem, tum concœnationem vocant.* Sic & lib. IX. ad Famil. & Macrob. lib. I. Saturn. *Schott.* Vide Agellium lib. III. cap. II. ubi multa ex M. Varrone infert de ejuſmodi conviviis, *in quibus legi non omnia debent, ſed ea potiſſimum, quæ ſunt βιωφελῆ, & delectent.* Eraſmus *cœnam Platonicam* vocat in Convivio Prophano. *Kenchenius.*

4 *Ut neque in ſeſtertio vicies.*] Volebam; *Vixerit in ſeſtertium vicies*, vel *centies*, ſcilicet patrimonio. Et ſic alibi. *Gronovius* de Seſtertiis.

5 *Parique faſtigio ſteterit in utraque fortuna.*] Hinc animi ejus moderationem & æquitatem notam ſibi prædicat M. Tullius in Catone, quem illi dedicat, initio: ingenuitatem, animique magnitudinem lib. I. ep. XVII. *Schott.*

tuna. Nullos habuit hortos, [1] nullam ſuburbanam, aut maritimam ſumptuoſam villam: neque in Italia, [2] præter Ardeatinum, [3] & Nomentanum, ruſticum prædium: omniſque ejus pecuniæ reditus conſtabat [4] in Epiroticis, & urbanis poſſeſſionibus, ex quo cognoſci poteſt, [5] eum uſum pecuniæ non magnitudine, ſed ratione metiri ſolitum. Mendacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque [6] ejus comitas non ſine ſeveritate erat, neque gravitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrum eum amici magis vererentur, an amarent. Quidquid rogabatur, religioſe promittebat; quod non liberalis ſed levis arbitrabatur, polliceri, quod præſtare non poſſet. Idem in nitendo

1 *Nullam ſuburbanam aut maritimam ſumptuoſam villam.*] Quod parum credibile. Miror allatam à Nepote fidem, quippe qui propter Attici familiaritatem, ſæpe domeſticis rebus interfuit. Habuit Villam Pomponius, & in illa Gymnaſium Amaltheum; ut paſſim à Cicerone traditum. Libro I. ad Atticum: *Ego te arbitror cæſis apud Amaltheam tuam victimis, ſtatim eſſe ad Sicyonem oppugnandum profectum.* Eodem libro: *Epigrammatis tuis, quæ in Amaltheo poſuiſti, contenti erimus.* Et paulo poſt: *Velim ad me ſcribas, cujuſmodi ſit* Α'μαλθεῖον *tuum: quaſque hiſtorias de Amalthea habes, ad me mittas.* Unde evidentiſſime conſtat, ſumptuoſam etiam fuiſſe illam villam, in qua plenum omnis eruditionis Gymnaſium. In agro etiam Buthrotio prædia habuit. Sed legendus Turneb. lib. XI. cap. 16. Adv. *Kenchenius.*

2 *Præter Ardeatinum.*] In Mss. Cod. Mediceis ſcriptum reperi: *præter Aretinum.* Etenſ. Mss. Schotti: *Arretinum.* Giſanii: *Arrentinum.* Boſius. Ardea civitas, in octavo decimo milliario ab urbe poſita. Eutropius. Rutulorum urbem facit Oroſius & Livius, qui eam inter colonias Romanas numerat. Meminit hujus quoque Plutarchus in Camillo. Α'ρδέα legit Strabo, Ptolemæus, & Stephanus; qui eam quoque Trojam dictam ſcribit. Dauni urbem appellat Virgilius X. Æneid. Ardeæ nomen retinere ſcribit quidam. *Ardeatinum Prædium* Pomponii Attici, eſt Æmilio Probo in hujus vita. *Ortelius.*

3 *Et Nomentanum.*] Νώμεντον Latinorum mediterranea urbe, apud Livium & Ptolemæum. Νώμεντος Stephano eſt. Duodecimo ab urbe lapide, ut tradit Rhegino. Lamentana Leandro eſt. *Nomentanum rus*, decimo lapidis diverticulo ab urbe. Plinius XIV. 4. & Æmilius Probus in Pomponio Attico. *Idem.*

4 *In Epiroticis.*] Cicero lib. I. ep. V. *Epiroticam emptionem gaudeo tibi placere.* Habuit & in *Theſprotia* poſſeſſiones, ut colligo ex epiſt. III. lib. VI. ad Attic. *Schott.*

5 *Eum uſum pecuniæ non magnitudine.*] Supra: *Tantum afuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re uſus ſit ea, niſi in deprecandis amicorum aut periculis aut incommodis.*

6 *Ejus comitas non ſine ſeveritate erat, neque gravitas ſine facultate.*] Sic Cicero hæc inter ſe comparat multis in locis. In Muræniana, Lælio, in Oratore, Bruto, ad Q. Fratrem & ad Cornificium lib. XII. epiſt. de Sexto Aufidio.

1 *Exi-*

do quod ſemel admiſiſſet, tanta erat cura, ut non mandatam, ſed ſuam rem videretur agere. Nunquam ſuſcepti negotii eum pertæſum eſt. Suam enim [1] exiſtimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius. quo fiebat, ut omnia Marci & Quincti Ciceronum, Catonis, Marii, Q. Hortenſii, A. Torquati, multorum præterea Equitum Romanorum negotia procuraret. Ex quo judicari poterat, [2] non inertia, ſed judicio fugiſſe Reipub. procurationem. Humanitatis vero nullum afferre majus teſtimonium 16
poſſum, quam quod adoleſcens [3] idem ſeni Sullæ fuerit jucundiſſimus, ſenex adoleſcenti M. Bruto, cum æqualibus autem ſuis Q. Hortenſio, & M. Cicerone ſic vixerit, ut judicare difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus: quamquam eum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quinctus carior fuerit, aut familiarior. Ei rei ſunt indicio, præter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus ſunt editi, [4] ſexdecim volumina epiſtolarum ab Conſulatu ejus uſque ad extremum tempus ad Atticum miſſarum: quæ qui legat, non multum deſideret hiſtoriam contextam eorum temporum: ſic enim omnia de ſtudiis principum, vitiis ducum, ac mutationibus Reipub. perſcripta

1 *Exiſtimationem ea re agi putabat.*] Ita Cicero dixit pro Cæcinna: *Agitur jus civitatis, bona, fortunæ omnium civium.* Et Terent. in Heautont.

Non nunc pecunia agitur. ——
Schottus.

2 *Non inertia ſed judicio.*] Epiſt. XVII. lib. I. *Neque ego inter me, atque te, quicquam intereſſe unquam duxi præter voluntatem inſtitutæ vitæ: quod me ambitio quædam ad honorum ſtudium; te autem alia minime reprehendenda ratio ad honeſtum otium duxit. Vera quidem laude probitatis, diligentiæ, religionis, neque me tibi, neque quemquam antepono.* Habet Ms. *judicio fugiſſe divino.* Sed quomodo in talibus divinitas, non eventuum potius variorum aſſidua & multiplex ruminatio judicium ſtabiliat? Itaque fecero, *judicio fugiſſe diutino.* Pontanus lib. III. Analector. cap. 18.

3 *Idem ſeni Sullæ.*] Vide ſupra.

4 *Sexdecim volumina epiſtolarum.*] Quorum ſeries nullam partem amiſſa, priſtinum adhuc nobis ordinem exhibet. *Volumina* vocat, quod olim circumvolvi ſolent, quæ in charta, aut ſcripto codice haberentur. *Volumina* etiam Plinius avunculus libros ſuos de Naturali Hiſtoria appellat. *Schottus.* Medic. Cod. II. habet *undecim.* Ernſt. *Undecim* etiam in Msc. & quibuſdam Editis fuit: quod miratur Schottus cum ſedecim hodie circumferantur. Facile vero fieri potuit, ut *VIdecim* mutaretur in *Undecim.* Boſius.

ſcripta ſunt, ut nihil in his non appareat; & facile exiſtimari poſſit, prudentiam quodammodo eſſe divinationem. Non enim Cicero ea ſolum, quæ vivo ſe acciderunt, [1] futura prædixit, ſed etiam, quæ nunc uſu veniunt, cecinit, ut vates.
17 De pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum vere gloriantem audierim in funere matris ſuæ, quam extulit annorum nonaginta, cum eſſet ſeptem, & ſexaginta, [2] ſe nunquam cum matre in gratiam rediiſſe, nunquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate, [3] quam prope æqualem habebat. Quod eſt ſignum, aut nullam unquam inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, ut, quos amare deberet, iraſci eis, nefas duceret. Neque id fecit natura ſolum ([4] quamquam omnes ei paremus) ſed etiam doctrina. Nam & principum philoſophorum ita percepta habuit præcepta, [5] ut iis ad vitam agendam, * non ad oſtentationem, uteretur.

1 *Futura prædixit.*] Pauca de multis exempla collegi augurii & Vaticinii Ciceronis. Libro VIII. epiſt. XI. προθεσπίζω, *noſter Attice, non ariolans; ut illa, cui nemo credidit* (Caſſandra ſcilicet) *ſed conjectura proſpiciens.*

Jamque mari magno. ———

non multo inquam ſecius poſſum vaticinari: Tanta malorum impendet Ἰλιάς. Et libro VIII. epiſt. III. *Et à me eſt (tute ſcis) propter ſuſpicionem hujus impendentis tempeſtatis multo ante proviſum.* Epiſt. XII. *Scripſeram eas literas, quarum vaticinationem falſam eſſe cupio.* Libro X. epiſt. VIII. *Et tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant, quadam ſpe non dubia, non hæc collegii noſtri ab Attio, ſed illa Platonis de Tyrannis.* Et ſtatim, *Nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus; nec nos fallit, nec aliter accidet. Corruat iſte neceſſe eſt.* Idem epiſtola ad Licinium Calvum apud Nonium: *Præſentit animus, atque augurat quodammodo, quæ futura ſit ſuavitas.* Schott.

2 *Se nunquam cum matre in gratiam.*] Quod antiqua inſcriptione ita exprimitur:

DIS. MANIBUS.
M. JULIO. M. F. QUIRINA. PUDENTI. VIXIT. ANNIS. LXXXX.
CORNELIA. CALLITYCHE.
CONJUGI. SUO. KARISSIMO.
FECIT. BENEMERENTI. CUM.
QUO. VIXIT. ANNIS. LV. SINE.
CONTROVERSIA. ULLA. *Ernſtius.*
Exſtat apud Gruterum pag. 795. 6.

3 *Quam prope æqualem habebat.*] Alii legere malunt: *ætate æqualem.* Ernſt. Sed vox *ætate* Mss. Schott. Giſan. & Savar. afuit. *Boſ. Æqualis* σύγχρονος, ὁμῆλιξ. Vide ad Ariſtidem notata.

4 *Quanquam omnes ei paremus.*] En Scriptorem accuratum, etiam in iis, quæ ὡς ἐν παρόδῳ inculcat. Non ſemel Cicero dixit: *Naturam optimam eſſe vivendi ducem. Cui repugnare, nihil aliud eſt, quam Gigantum more cum Diis bellare.* Chryſippus olim clamabat, τὸ τέλος εἶναι ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν. Vide Senecam *De Vita Beata* cap. III. *Keuchenius.*

5 *Ut iis ad vitam agendam, non ad oſtentationem.*] Non ergo iis ſtudiis vir prudens deditus erat, quæ argutiis diſputa-

retur. [1] Moris etiam majorum ſummus imitator fuit, an- 18
tiquitatiſque amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine expoſuerit, [2] quo magiſtratus ornavit. Nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res [3] illuſtris eſt populi Rom. quæ non in eo ſuo tempore ſit notata: &, quod difficillimum fuit, ſic [4] familiarum originem ſubtexuit, ut ex eo clarorum virorum

ſputationum ſeſe venditant. Quorum cultores Clem. Alexandrinus appoſita voce appellat ὀνομαθημάχους. Vide Ernſtium.

* *Non ad oſtentationem.*] Quemadmodum alii Philoſophi. De quibus Cicero dixit libro I. de Finibus: *Ita vivunt, ut illorum vita refellatur.* Et apud illum Stoicus lib. IV. *Vitam noſtram, conſilia, voluntates, non verba corrigi.* Juvenalis lib. I. Sat. II.

Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi invenies. Nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Vel jubet archetypos pluteum ſervare Cleanthas.

Vide quæ ad Epictetum notat metaphraſtes ejus Arrianus. & Cicero apud Lactantium lib. III. cap. XVI. D. Hieronymus epiſt. XXXIV. *Philoſophus gloriæ animal, & popularis auræ vile mancipium.* Keuchen.

1 *Moris etiam majorum.*] Ennius apud Ciceronem V. de rep.

Moribus antiquis res ſtat Romana, viriſque.

Lege Auguſtinum libro II. cap. XXI. *de Civitate Dei.* Hinc de antiquitate ab eo Cæſar quotidie requirebat. Infra. *Schottus.*

2 *Quo magiſtratus ornavit.*] Malim *ordinavit*, quomodo Voſſium legiſſe video I. de Hiſt. Lat. II. Sic apud JCtos *ordinare libellos & teſtamenta.* At *magiſtratus ornare* eſt in provincias aut bellum euntes rebus neceſſariis inſtruere. Livius XLII. I. *Magiſtratus mulis tabernaculiſque, & omni alio inſtrumento ornabantur.* Non novum eſt, hæc duo verba confundi à librariis; ut apud Sueton. Julio, cap. 18. I. ubi vide doctiſſ. interpret. Caſaub. Torrent. & Bernegger. *Boſius.*

3 *Illuſtris eſt populi Romani.*] Cicero in Oratore: *Cognoſcat Orator rerum geſtarum & memoriæ veteris ordinem, maxime ſcilicet noſtræ civitatis: ſed & imperioſorum populorum & regum illuſtrium: quem laborem nobis Attici noſtri levavit labor, qui conſervatis notatiſque temporibus, nihil cum illuſtre prætermitteret, annorum ſeptingentorum memoriam unico libro colligavit.* Nec DCC. tantum annorum, ſed & Virorum totidem hiſtoriam colligaſſe ex Plinii lib. XXXV. patebit. Et in Bruto multa, quibus ſubjungit: *Eam utilitatem habuit Attici liber, quam requirebam, ut explicatis ordinibus temporum, uno in conſpectu omnia viderem.* Et ibidem paullo poſt ex Attici perſona: *Eiſque noſmetipſi ad veterum Annalium memoriam comprehendendam impulſi, atque accenſi ſumus.* Ac Ciceroni eum miſiſſe, ex procemio de claris Oratoribus patet. Ibidem: *Omnium rerum memoriam Atticus breviter, & perdiligenter complexus eſt.* Meminit & epiſtola XXIII. lib. XII. ad Atticum, & Aſconius Pedianus in Piſonianam: *Tradunt & Antiochi regis filio obſidi domum publice ædificatam: inter quos Atticus in Annalibus.* Schott.

4 *Familiarum originem.*] Γενεαλογίαν. Meminit Joan. Glandorpius libro de Famil. Romanis.

rum propagines poſſimus cognoſcere. Fecit hoc idem ſeparatim in aliis libris, ut [1] M. Bruti rogatu, [2] Juniam familiam à ſtirpe ad hanc ætatem ordine enumeravit, notans, qui, à quo ortus, quos honores, quibuſque temporibus cepiſſet: pari modo, [3] Marcelli Claudii, de Marcellorum, [4] Scipionis Cornelii, & Fabii Maximi, de Corneliorum, & Fabio-

1 *M. Bruti rogatu.*] Supra: *Rogatu T. Pomponii Attici.*

2 *Juniam familiam à ſtirpe.*] Ex ea fuit M. Brutus. *Manut.* Quæ nobiliſſima eſt earum gentium & familiarum, quæ à Trojanis & Ænea hauſerunt originem. Lege Dionyſium lib. IV. Hæc quum in urbem una cum Romulo migraſſet, laude & gloria bellica ſub regibus floruit, uſque ad L. Brutum, qui regio dominatu P. R. liberavit, poſtremus Juniæ gentis. Nam, ut idem lib. V. tradit, Brutus nullos reliquit liberos ſuperſtites, & qui ſequuntur Bruti, plebeji ſunt, non patricii. Aliter tamen ſenſiſſe videtur Cicero, qui M. Brutum Cæſaris interfectorem L. Bruti gentilem appellat. Tuſcul. IV. *Qui fuit in Italia iiſdem temporibus, quibus L. Brutus patriam liberavit, præclarus auctor nobilitatis tuæ.* Quomodo in Bruto, & Philippica I. Quod idem ex ſententia Poſidonii philoſophi Plutarchus ſcribit, qui tertium Junii Bruti filium expertem conjurationis fuiſſe, ab eoque gentem Juniam propagatam tradidit. Graviſſima Ciceronis hac in re debet eſſe authoritas, magna etiam Poſidonii & Plutarchi. Dionyſii tamen, qui multis ſententiam ſuam argumentis, exquiſitiſque rationibus confirmat, meo quidem judicio vel graviſſima. Neque enim quiſquam ex hac gente per annos CC. poſt exactos reges, magiſtratum curulem geſſit: quod quidem certe in tam clara & nobili familia accidere potuiſſe, nulla ratione, ut credam, adduci poſſum. Et tribuit hæc Cicero Bruto, homini amiciſſimo, non tam vere, quam ut pulcherrimum illud factum, quod pro libertate Reipub. geſſit, laudando extolleret: ac primo L. Brutum, deinde progeniem ejus, P. R. à regibus, liberaſſe ſignificaret. Hæc illuſtriſſimus *Streinius*, in Gentium & Familiarum Romanarum Stemmatis.

3 *Marcelli Claudii de Marcellorum.*] Altera hæc Claudiorum gens eſt, & quidem plebeja. Regillenſes enim Claudii, item Pulchri & Nerones patricii ſunt, plebeji Marcelli. Licet autem conditio harum gentium diverſa ſit, originem certe utriuſque gentis eandem eſſe opinor. Plutarchus Poſidonium ſecutus, Marcellum à Marte deducit, quod facile concedo, vel antiquitatis cauſa. Illud ſane permirum mihi videtur, quod idem M. Claudium, qui quintum Cos. fuit, Marcellum, propter egregiam rei militaris ſcientiam, primum nominatum ſcribit. Veterum enim Annalium monumenta, quæ & Livius & reliqui ſecuti ſunt, patrem & avum Marcellum appellant. Atque unicum hujus gentis cognomen, hoc eſt, quod in aliis fortaſſe gentibus non item: rectius certe familiam, quam gentem appellaveris, quum gens ex multis familiis conſtet. *Idem.*

4 *Scipionis Cornelii & Fabii Maximi de Corneliorum.*] Ampliſſima omniumque gentium nobiliſſima Cornelia ab antiquis eſt habita, & quidem jure ac merito. Sive enim dignitatem ſpectes familiarum, ſive etiam præclara in Rempublicam merita, rerumque geſtarum magnitudinem conſideres, omnes certe omnium gentium virtutes hujus ſplendore obſcurantur. Ac de origine nihil mihi occurrit. Familias præcipuas quatuor reperio: quarum una Maluginenſium eſt, altera Scipionum, Rufinorum tertia,

[1] Fabiorum, & [2] Æmiliorum quoque: quibus libris nihil poteſt eſſe dulcius iis, [3] qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum.[4] Attigit quoque poëticen, credimus, ne ejus expers eſſet ſuavitatis. Namque verſibus, qui honore, [5] rerumque geſtarum amplitudine ceteros Romani populi præſtiterunt, expoſuit: ita, ut ſub ſingulorum imaginibus facta, magiſtratuſque eorum non amplius quaternis, quiniſve verſibus deſcripſerit, quod vix credendum ſit, tantas res tam breviter potuiſſe declarari. Eſt etiam unus [6] liber Græce confectus de conſulatu Ciceronis. Hac- 19
tenus,

tertia, poſtrema Lentulorum. Dolabellas enim, Cinnas, Merulas, & ſi qui ſunt alii, plebejos potius, quam patricios crediderim. Vide eundem *Streinium* de gente Cornelia. *P. Nannium* de claris Corneliis. & *C. Sigonii* Scipionem Æmilianum.

1 *Fabiorum.*] Qui originem ad Aborigines, ſtirpem ad Fabium Herculis filium referunt. Primo *Fodii* dicebantur ab agrorum foſſione, inde *Fabii*. Vel à *fabis*; ut Piſones, à *Piſis*; Lentuli à *lente*, Cicerones à *Cicere*. Quod cum multis aliis amplectitur Plinius. Nec improbabilis illa nominis ratio, quam à *Fabio* Herculis filio deducit Plutarchus in Maximo. Hercules enim Jove natus, à Græcis ad Romanos, & uſque ad Oceanum pervagatus, multis gentibus initia ſui generis dedit. Vide eundem *Streinium* in gente Fabia.

2 *Æmiliorum.*] Gens illa ab Aimilio Aſcanii filio orta. *Feſtus.* A Mamerco Numæ regis filio. *Plutarchus* in Paullo. Quod probabilius, quia Æmilii Mamerci & Mamercini, à genris principe dicti ſunt. Vel, propter *αἱμυλίαν*, quam Græci *orationis leporem* vocant. *Idem.*

3 *Qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum.*] Plinius lib. xxxv. cap. 11. *Majus, ut arbitror, nullum eſt felicitatis ſpecimen, quam ſemper omnes ſcire cupere, qualis fuerit aliquis.* Schott.

4 *Attigit quoque Poëticen.*] Supra: *Idem poëmata pronunciabat, & Græce & Latine; ſic, ut ſupra nihil poſſet.*

5 *Rerumque geſtarum amplitudine.*] Plinius lib. xxxv. cap. 11. *Imaginum amorem flagraſſe quondam, teſtes ſunt & Atticus ille Ciceronis, edito de his volumine, & M. Varro, benigniſſimo invento, inſertis voluminum ſuorum fœcunditati, non nominibus tantum ſeptingentorum illuſtrium, ſed & aliquo modo imaginibus.* Quales in Bibliotheca ſua habuiſſe, colligo ex M. Tullii ad Atticum lib. iv. epiſt. x. *Malo*, inquit, *in illa ſedecula, quam habes ſub imagine Ariſtotelis, ſedere; quam in iſtorum ſella Curuli.* Et in Orator. Demoſthenis imaginem ex ære in Tuſculana Bruti villa ſe vidiſſe ait: ut nos marmoream, Tarracone, cum hac inſcriptione vidimus: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, prætermiſſam ab iis, qui veterum imagines, Hermas & Terminos ediderunt. *Schottus* in notis ad Elogia Corneliana.

6 *Liber Græce confectus de Conſulatu Ciceronis.*] De quo Cicero lib. 11. ep. 1. *Puer tuus mihi literas abs te, & Commentarium conſulatus mei Græce ſcriptum reddidit: in quo lætatus ſum, aliquanto ante de iiſdem rebus, Græce item ſcriptum librum L. Coſſinio ad te præferendum dediſſe. Nam ſi ego tuum ante legiſſem, furatum me abs te diceres: quanquam tua incompta viſa ſunt.* Vide ſequentia. Scripſerat & Herodes eadem de re, ſed quæ Ciceronis

tenus, Attico vivo, edita à nobis ſunt. Nunc, quoniam fortuna nos ſuperſtites ei eſſe voluit, reliqua perſequemur: & quantum poterimus, [1] rerum exemplis lectores docebimus, ſicut ſupra ſignificavimus, SUOS CUIQUE MORES PLERUMQUE CONCILIARE FORTUNAM. Namque hic contentus ordine equeſtri, [2] quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris [3] Divi Julii filii, cum jam ante familiaritatem ejus eſſet conſecutus, nulla ulla re, quam elegantia vitæ, qua ceteros ceperat principes civitatis, dignitate pari, fortuna humiliore. Tanta enim proſperitas Cæſarem eſt conſecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit, & conciliarit, quod civis Romanus quivit conſequi. [4] Nata eſt autem Attico neptis ex Agrippa, cui

vir-

ronis in conſulatu præclare facta obſcurarent potius, quam illuſtrarent: lib. II. ep. II. Atticus etiam quæ minus probabat in Ciceronis libris, ea notare miniata cera ſolitus erat: lib. XV. epiſt. XIV. & lib. XVI. epiſt. XI. Nec Bruto omnia probare potuit, quæ *de Oratore* conſcripſerat. De qua cera Ang. Politianus Miſcell. cap. LIII. *Schott.*

1 *Rerum exemplis lectores docebimus.*] Notatur applicatio παραδειγμάτων καὶ νοημάτων, ad χρήσεις γνωμικὰς καὶ πραγματικάς, in quo præcipua hiſtoriæ philoſophia conſiſtit: ut oſtendantur, inquam, officiorum fontes commemoratione actuum ex officio profectorum, id eſt, exemplorum moralium. *Boeclerus.*

2 *Quo erat ortus.*] Supra: *Perpetuo à majoribus acceptam equeſtrem obtinuit dignitatem.*

3 *Divi Julii filii.*] In nummis antiquis, in Triumviratu cuſis: IMP. CÆSAR DIVI F. III. VIR. ITER. R. P. C. Apud Antonium Auguſtinum aureus nummus: IMP. CÆS. DIVI F. AUGUSTUS. Et in averſa parte: C. L. CÆSARES. AUGUSTI. F. COS. DESIG. PRINC. JUVENT. Item æreus apud eundem duobus capitibus ſignatus; in uno latere DIVOS JULIUS præferebat; in altero DIVI F. AUG. *Divos* autem pro *Divus* Veteres dicebant, ut & *Davos* pro *Davus*. Servius in illud Virgilii VIII. Æneid. *Divum genus*: *Divi* legiſſe quoſdam refert; recte mea quidem ſententia, idque cum apotheoſi in Deos relati eſſent. Et ſic fere Græcorum natio, etiam in poſterioribus imperatoribus, ut Dion, & ex Dione Xiphilinus & Ælianus de acie inſtruenda ad Adrianum Aug. Nervæ filium. *Αὐτόκρατορ Καῖσαρ υἱὲ θεοῦ Ἀδριανὲ σεβαστέ. Schott.*

4 *Nata eſt autem Attico Neptis ex Agrippa.*] Sueton. in Tiberio cap. VII. *Agrippinam M. Agrippa genitam, neptem Cæcilii Attici, ad quem ſunt Ciceronis epiſtolæ, duxit uxorem, ſublatoque ex ea filio Druſo, quanquam bene convenientem, rurſumque gravidam dimittere, ac Juliam Auguſti filiam confeſtim coactus eſt ducere.* Ubi poſt avunculi teſtamentum Cæcilius vocatur, qui alias Pomponius. Notandum etiam, quod Agrippinam vocat Suetonius, quam Tacitus Vipſaniam, ut eadem patris non nomen tantum, ſed & cognomen tulerit. Vide eundem in Auguſto LXV. *Keuchenius.*

1 *Tiberio*

virginem filiam collocarat. Hanc Cæſar vix anniculam, [1] Tiberio Claudio Neroni, Druſilla nato, privigno ſuo, deſpondit. quæ conjunctio [2] neceſſitudinem eorum ſanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem. Quamvis ante hæc ſponſalia [3] non ſolum cum ab urbe abeſſet, nunquam ad ſuorum quemquam literas miſit, quin Attico mitteret, quid ageret: in primis, quid legeret, quibuſque in locis, & quam diu eſſet moraturus: ſed &, cum eſſet in urbe, & propter ſuas infinitas occupationes minus ſæpe, quam vellet, Attico frueretur, nullus dies temere interceſſit, quo non ad eum ſcriberet, [4] quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret; modo [5] aliquam quæſtionem poëticam ei proponeret: interdum jocans ejus [6] verboſiores eliceret epiſtolas. Ex quo accidit, cum [7] ædes Jovis Feretrii in Capi-

1 *Tiberio Claudio Neroni Druſilla nato.*] Livia Druſilla duorum Neronum mater erat, qui prænomine Druſi, cognomine Tiberii à ſe invicem diſcernebantur. Antiquus Nummus: NERONI. CLAUDIO. DRUSO. GERMAN. COS. DES. Et, NERO. CLAUDIUS. DRUSUS. GERMAN. IMP. Vide Stemma Domus Auguſteæ, quod Tacito ſuo affixit quondam *Juſtus Lipſius.*

2 *Neceſſitudinem eorum ſanxit.*] Id eſt, confirmavit, ſtabilivit. Lambinus legendum putat, *auxit.* Ernſt.

3 *Non ſolum cum ab urbe abeſſet.*] Msctus Schotti: *ab urbe eſſet*: Mox idem Ms. ſic interpungit: *mitteret, quid ageret imprimis: quid legeret.* Ubi *mitteret*, idem eſt ac ſcriberet, nunciaret, elliptica locutione. Ut apud Livium XXXVI. *ad M. Bæbium miſit, Antiochum in Italiam impetum feciſſe, &c.* Cicero ad Fam. II. 8. *Polla miſit, ut ad te, ſi quid vellem, darem literarum.* Vide Gronovii not. ad Livium VIII. 22. *Boſius.*

4 *Quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret.*] Id eſt, vel ex antiquitate, ut ſæpe hæc præpoſitio ponitur, vel de antiquitate rei cujuſdam vel moris Romani. *Buchnerus.*

5 *Aliquam quæſtionem poëticam.*] Vide Wowerium de Polymathia c. 10. pag. 73. & ſeq.

6 *Verboſiores eliceret epiſtolas.*] Ut Cicero quoque ab Attic. lib. XVI. ep. XI. *Schott.*

7 *Ædes Jovis Feretrii in Capitolio ab Romulo conſtituta.*] De qua inſigniter præ aliis Livius lib. I. *Romulus duce hoſtium occiſo, urbem primo impetu capit, inde exercitu victore ducto, ipſe, cum factis vir magnificus, tum factorum oſtentator haud minor, ſpolia ducis hoſtium caſi ſuſpenſa, fabricato ad id apte feretro gerens, in Capitolium aſcendit; ibique cum ea ad quercum paſtoribus ſacram depoſuiſſet ſimul cum dono deſignavit templo Jovis fines, cognomenque addidit Deo, Jupiter Feretri, inquit, hæc tibi victor Romulus rex regia arma fero, templumque de his regionibus, quas modo animo metatus ſum, dedico, ſedem opimis ſpoliis, quo regibus, ducibuſque hoſtium caſis, me auctorem ſequentes poſteri ferent.* Vide etiam Dionyſium. Situm illud templum fuit in IIX. Urbis regione, à P. Victore collocatur. Spatium ejus non ita magni ambitus. Quippe adhuc ſervatur vetus

Capitolio, ab Romulo conſtituta, vetuſtate atque incuria
detecta prolaberetur, ut Attici admonitu Cæſar eam re-
ficiendam curaret. Neque vero à M. Antonio minus ab-
ſens literis colebatur, adeo ut accurate ille [1] exul tum his
terris quid ageret, quid curæ ſibi haberet, certiorem face-
ret Atticum. Hoc quale ſit, facilius exiſtimabit is, qui judi-
care poterit, quantæ ſit ſapientiæ, eorum retinere uſum
benivolentiamque, inter quos maximarum rerum non ſo-
lum æmulatio, ſed obtrectatio tanta intercedebat, quan-
tam fuit incidere neceſſe inter Cæſarem, atque Antonium;
cum ſe uterque principem non ſolum urbis Romanæ, ſed
21 orbis terrarum eſſe cuperet. Tali modo [2] cum VII. & LXX.
annos compleſſet, adque ad extremam ſenectutem non mi-
nus dignitate, quam gratia fortunaque creviſſet (multas
enim hæreditates nulla alia re, quam bonitate eſt conſecu-
tus) tantaque proſperitate uſus eſſet valetudinis, ut annis
XXX. medicina non indiguiſſet: nactus eſt morbum, quem
initio & ipſe, & medici contempſerunt: nam [3] putarunt
eſſe

vetus ejus veſtigium, quod intra XV. pedum longitudinem comprehenditur, ut inquit Dionyſ. Ex hoc ſumebant Romani ſceptrum, per quod jurarent, & lapidem ſilicem quo fœdus ferirent. Lege Alex. ab Alex. cap. XIV. lib. I. & ex antiquis Plutarchum, Valerium Maximum III. 2. *Keuchen.*

1 *Exul tum his terris.*] Supra: *Hoſtis Antonius judicatus, Italia ceſſerat:* Alii *ex ultimis terris.* Et explicat ex Ægypto. *Manutius.*

2 *Cum* VII. *&* LXX. *annos compleſſet.*] Qui eſt annus Climactericus hebdomaticus magnus, ducto ſeptenario in undecim: Nam Climactericis viros præſtantiſſimos exſtinctos, veteres memoriæ monumentaque declarant. Supra *anno ſexto & ſexageſimo* matrem nonagenariam extulit: & bellum Cæſarianum exortum Nepos ait, ætatis Attici *ſexageſimo*, qui eſt U. C. IↃCCIV. Deceſſiſſe vero Cn. Domitio L. F. CN. N. Ænobarbo, C. Soſio C. F. T. N. Coſſ. Qui eſt annus IↃCCXXI. poſt Romam conditam. Natus itaque Atticus anno DCXLIIII. triennio ante M. Tullium, cui XI. annis ſuperſtes fuit. *Schott.*

3 *Putarunt eſſe teneſmon.*] Crebram & inanem voluntatem egerendi. *Plin.* lib. XXVIII. hiſt. nat. cap. 14. Eadem explicatio legitur apud Hippocratem lib. II. Epidem. ſect. 2. Dyſenteriæ adfine eſſe vitium, eamque ſæpe præcedere, & in eo pauca cruenta & mucoſa, cum magna tenſione egeri, ſcribit Galenus Com. ad aphoriſm. 27. lib. VII. Apud Nicandrum Schol. hunc morbum ſuo tempore βιασμὸν dictum ſcribit in Alexiph. verſ. 182. Apud utrumque legitur τλωισμός. Manutius ſcribit τεινασμός. Jo. Valder. τεινεσμός. Boſius τινασμός. Giſan. Lamb. & Jo. Savaro teneſmus. Beuverus vero *tenaſmon* Latinis literis. Manutius ſubſequentibus verbis

eſſe teneſmon: cui remedia celeria, faciliaque proponebantur. In hoc cum tres menſes ſine ullis doloribus; præterquam, quos ex curatione capiebat, conſumpſiſſet: ſubito tanta vis morbi [1] in unum inteſtinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fiſtula putris eruperit. Atque hoc prius quam ei accideret, poſtquam in dies dolores accreſcere, febreſque acceſſiſſe ſenſit; Agrippam generum ad ſe arceſſiri juſſit, & cum eo L. Cornelium Balbum [2] Sextumque Peducæum. Hos ut veniſſe vidit; [3] in cubitum innixus, *Quantam*, inquit, *curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos teſtes habeam, nihil neceſſe pluribus verbis commemorare: quibus quoniam, ut ſpero, ſatisfeci, nihilque reliqui feci, quod ad ſanandum me pertineret, reliquum eſt, ut egomet mihi conſulam. Id vos ignorare nolui. Nam* [4] *mihi ſtat, alere morbum deſinere. Namque his diebus quicquid cibi ſumpſi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores, ſine ſpe ſalutis. Quare à vobis peto, primum ut conſilium probetis meum; deinde ne fruſtra dehortando conemini.* Hac oratione habita, tanta con- 22
ſtantia vocis atque vultus, ut non ex vita, ſed [5] ex domo in domum videretur migrare; cum quidem [6] Agrippa eum flens,

verbis ſine ullis doloribus probat τεινεσμὸν non fuiſſe, idque autoritate Corn. Celſi. *Ernſt.*

1 *In unum inteſtinum.*] Batthius legit: *in imum inteſtinum.*

2 *Sextumque Peducæum.*] Qui Prætor erat anno Urb. IↃCLXXIIX. Attici familiariſſimus. *Ernſt.*

3 *In cubitum innixus.*] Qui habitus loqui incipientis apud antiquos. Homerus:

Ὀρθωθεὶς δ᾽ ἐπ᾽ ἀγκῶνος, κεφαλὴν ἐπαείρας,
Ἀτρείδην προσέειπεν, &c.

De Chriſto Nonnus:

Καὶ παλάμης ἀγκῶνα παλινδίνητον ἐρείσας,
Ἀχράντου περὶ κύκλον ὁμοστόργοιο τραπέζης,
Εἶπεν ἑοῖς ἑτάροις.

Herodianus de Marco Imperatore: Ἡσυχῇ τοῦ σκίμποδος κουφίσας ἑαυτὸν, τοιούτων λόγων ἤρξατο. Petronius: *Erectus in cubitum, hac fere oratione contumacem vexari.* Keuchen.

5 *Mihi ſtat alere morbum deſinere.*] Cicero lib. IX. ad Varronem: *Modo ſtet nobis illud, una vivere in ſtudiis noſtris, à quibus antea delectationem modo petebamus, nunc vero etiam ſalutem.* Schott.

5 *Ex domo in domum videretur migrare.*] Cato ille Ciceronianus multo rectius: *Ex hac vita diſcedo, tanquam ex hoſpitio; non tanquam ex domo: Commorandi enim Natura diverſorium; non habitandi dedit.* Idem.

6 *Agrippa eum flens atque oſculans.*] Apage hinc oſcula, ait Schoppius l. I I I. Veriſimil.

flens, atque oſculans oraret atque obſecraret, [1] *ne ad id, quod natura cogeret, ipſe quoque ſibi acceleraret*; &, *quoniam tum quoque poſſet temporibus ſupereſſe, ſe ſibi, ſuiſque reſervaret*; preces ejus taciturna ſua obſtinatione [2] compreſſit. Sic cum biduo cibo ſe abſtinuiſſet, ſubito febris deceſſit, leviorque morbus eſſe cœpit: tamen propoſitum nihilo ſecius peregit. Itaque die quinto, poſtquam id conſilium inierat, pridie Kal. April. [3] Cn. Domitio, C. Soſio Coſs. deceſſit. [4] Elatus eſt in lecticula, ut ipſe præſcripſerat, ſine

Veriſimil. 8. non enim ægro cuique mori certum eſt, competunt. Sanior vetus Codex, *flens atque obſecrans*. Sed rigido cenſori Schoppio non venit in mentem, quod etiam M. Popilius Oppium Gallum familiarem ſuum, moriens ultimo complexu & oſculo dignum judicarit. Valer. Maxim. lib. VII. cap. 18. 9. Sed in his non ſunt poſitæ opes Romanæ. *Ernſt.* De oſculis moribundorum plura Kirchmannus de Fun. Rom. l. 5. Heliod. II. προσαφήρηταί μοι καὶ τὰ τελευταῖα περιβαλεῖν, ἐσχάτων φιλημάτων, καὶ ἀψύχου ἀπεστερήθην. Cicero vidend. Orat. V. in Verr. *Keuchen.*

1 *Ne ad id, quod natura cogeret, ipſe quoque ſibi acceleraret.*] Seneca: *Nunquam id ſero venit, unde unquam cum ſemel venit, potuit reverti.* Curtius: *Ultimum omnium mors eſt, ad quam non pigre ire ſatis eſt* Βίας ἐπαγγελλομένου τινὸς τὸν θάνατον ἐπὶ τέκνων ἀπωλείᾳ, ἔφη, τί αὐτὸν καλεῖς ἄνθρωπε, οὐκ ἂν μὴ καλέσῃς, ἥξει; Cæterum moris erat ſumendæ mortis ſpectatores advocare neceſſarios, alioſque claros viros, quorum præſentia mortem clariorem & teſtatiorem fieri putabant, qui tamen plerumque, ut heic apud T. Pomponium Atticum, hortatores vitæ fuerant. Sic fœminam quandam Sextus Pompejus in inſula Coo mori deſtinatam, facundiſſimo ſermone revocare conatus eſt. Val. Max. II. 6. 1. *Gebhard.*

2 *Compreſſit.*] In aliis libris eſt *depreſſit*: id eſt, *ſerio contempſit.* Ernſtius. *Compreſſit* à Lambino videtur eſſe. *Boſius.*

3 *Cn. Domitio, C. Soſio Coſſ.*] Anno Urbis DCCXXI.

4 *Elatus eſt in lecticula.*] Lecticam apud Romanos comperio fuiſſe in duplici uſu; ad mortuos ferendos, & ad vivos. Ad mortuos, antiquus Romæ mos; & jam inde à regibus mortui in lectis efferebantur, ſive in lecticis. Dionyſius lib. IV. cadaver Lucretiæ efferri facit ἐπὶ κλίνης μέλασιν ἀμφίοις ἐστρωμένης. Et inter leges XII. fuit, *ne plures lecti ſtruerentur uni.* Manſit is mos, quamdiu manſit res Romana. Aſconius: *Cadaver Clodii in via relictum Sex. Tedius Senator, qui forte rure in urbem revertebatur: ſuſtulit, & lectica ſua Romam ferri juſſit.* Tacitus III. Hiſtor. *Simul ferebatur lecticula parvulus filius, velut in funebrem pompam.* Mortui honeſtiores lectica hexaphoro efferebantur: at tenuiores ſandapila, cui ſubjuncti ſaltem homines quatuor. Vide Martialem in monumento M. Antonii Antii Lupi, quod exſtat etiam nunc via Hoſtienſi, ſculpta lectica cum pulvino & corona cernitur; funebre ſcilicet ſignum. *Lipſius.* Græci τὴν κλίνην & τὸ λέχριον vocant. Heſychius: Λέχρια, ἐφ' οἷς τοὺς νεκροὺς κομίζουσιν. Plura doctiſſ. Kirchmannus de Funer. Romanorum lib. I. cap. 4. & lib. II. cap. 9.

1 *Sine*

[1] ſine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. [2] Sepultus eſt juxta viam Appiam, [3] ad quintum lapidem, [4] in monumento Q. Cæcilii avunculi ſui.

1 *Sine ulla pompa funeris.*] Quam Servius ad Virgilium, *pompam exequialem* vocat. Quintilianus CCCXXIX. Declam. *Ducatur ingens funeris pompa.* Tacitus II. Annal. *Fuerunt qui funeris publici pompam requirerent.* Apulejus: *Utpote unus de optimatibus, pompa funeris publici ductabatur per forum.* Sic pompa plerumque de funere dicitur. Vide Feſtum in Veſpillonibus. *Kenchen.*

2 *Sepultus eſt juxta viam Appiam.*] In qua erant conditoria & ſepulchra Romanorum. *Rhenan.* ad Senec. Vide *Ciceronem* in Milon. Fuit ibi & ſepulcrum Severi Imp. teſte Ælio Spartiano in Antonino Geta: *Illatus eſt in majorum ſepulcra, hoc eſt, Severi, quod eſt in Appia via euntibus ad portam dextram.* Gallienum quoque Imp. in hac via nono lapide ſepultum, tradit Sextus Aurelius. De Theſſalo Medico, Plinius libro XXIX. cap. I. idem lib. X. cap. 43. *Kirchmannus.*

3 *Ad quintum lapidem.*] Nam in Urbe Roma ſepeliri nefas; & jam inde à X. viris lege XII. vetitum: quæ his verbis concepta eſt apud Ciceron. II. de Leg. HOMINEM. MORTUUM. IN. URBE. NE. SEPELITO. NEVE. URITO. *Credo* (inquit Cicero) *vel propter ignis periculum.* Schott.

4 *In monumento Q. Cæcilii, avunculi ſui.*] Cujus & hereditatem crevit ex dodrante, domumque habitavit, & ſepulchrum moriens tenuit: Quam & ÆTERNAM DOMUM vocari in vett. inſcriptionibus, literatiſque lapidibus animadvertere licet. *Idem.*

CORNE-

CORNELII NEPOTIS
FRAGMENTA,

EX

Libris Chronicorum, Exemplorum, Viror. Illuſtrium, De Vitâ Ciceronis, Epiſtolarum ad Ciceronem, aliis.

Quibus adjuncta Epiſtola

CORNELIÆ

MATRIS GRACCHORUM.

CORNELII NEPOTIS
FRAGMENTA.
CHRONICORUM
LIB. I.

[1] VIxit [2] Homerus [3] ante Romam conditam annis circiter c & LX. *Agell. Noct. Attic. l.* XVII. *c.* XXI.

Roma

1 *Vixit Homerus.*] Non ſunt hæc ipſa Gellii, nedum Nepotis verba, ſed à Schotto paullum immutata. Quomodo & in ſequentibus ſubinde veterum ſcriptorum ῥήσεις aliter inflexit, aut ex iis, quæ præceſſerant, ſupplevit; alicubi & de ſuo addidit, quæ nuſquam apud illos reperire eſt. Verba Gellii de Homeri ætate ſic habent: *De Homero & Heſiodo inter omnes fere conſtitit, utrumque ante Romam conditam vixiſſe Silviis Albæ regnantibus, annis poſt bellum Trojanum plus* c & LX. *ante Romam autem conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter* c & LX. Boſius.

2 *Homerus.*] De quo olim Plato clamabat: ἄριστος καὶ θειότατος τῶν ποιητῶν. Ariſtoteles: Θαυμάσιος Ὅμηρος παρὰ τοὺς ἄλλους. Et addit alibi: λέξει καὶ διανοίᾳ πάντας ὑπερβέβηκε. Vitam ejus conſcripſit Herodotus. Lege etiam *Plutarchum* de arte ejus Poëtica, *Dionem Chryſoſtomum*, *Suidam*, *Strabonem*, *Quintilianum*, alios. Conſtantinus Laſcaris εἰς τὸν Ὅμηρον:

—— Διὸς ἔκγονος, ἔδρακεν ὅσσα
Γαῖα, θάλασσα, ἀὴρ, οὐρανὸς ἐντὸς ἔχει.

3 *Ante Romam conditam annis circiter* c & LX.] Hæc Cornelii Nepotis ſententia fuit, quem ſequitur Solinus. Non tamen dicit, rebus humanis exceſſiſſe tot annis ante Urbem conditam, ſed vixiſſe. Nec enim puto, de anno conſtitiſſe, quo obiit. Caſſius in Annalibus de Homero & Heſiodo ſcriptum reliquerat, vixiſſe eos annis plus centum atque ſexaginta poſt bellum Trojanum. Atqui ducentis & ſeptuaginta plus annis eos vixiſſe oportet poſt bellum Trojanum: ſiquidem annis circiter c & L. ante Urbem conditam fuere. Idcirco Lipſius corrigendum in Agellio indicabat, *plus ducentis atque ſexaginta.* Sed nihil neceſſe. Opinio Caſſii nihil commune habuit cum Nepotis ſententia. Ille paullo plus quam c & LX. annis poſt Trojam captam fuiſſe Homerum voluit, hic circiter annis c & LX. ante Romam conditam. Huic ſupputationi calculum addunt & conſenſum omnes fere Latini Scriptores. Plinius lib. VII. 16. *Jam vero ante annos prope mille vates ille Homerus non ceſſavit minora corpora mortalium, quam priſca conqueri.* Scribebat ille anno Urbis octingenteſimo trigeſimo. Quibus ſi addas centum & ſexaginta annos, ante Urbem conditam, quo tempore floruiſſe Homerus proditur, fient anni nonaginta & nongenti. Sic anni ſunt prope mille ab ætate Homeri ad Plinium. Juvenalis:

—— *atque uni cedit Homero*
Propter mille annos. ——

Vetus Scholiaſtes: *dinumerato tempore fortaſſe uſque ad ætatem ſuam, Poëta dixit, mille annos fluxiſſe ex tempore Homeri. Fuit autem Homerus annis ante Urbem conditam centum ſexaginta. Poſt Ilium captum ducentis ſexaginta.* Scripta illa Satyra à Juvenale, ſub initium Nervæ, viginti circiter annis poſt Plinii

[1]Roma condita Olympiadis Septimæ anno ſecundo. *Solinus Polyiſtoris cap.* 11.

Archi-

nii opus. Sic mille ac decem præter propter anni ab Homero ad Juvenalem, quo tempore ſcripſit illam Satyram. Vellejus Paterculus in eadem ſententia, qui annos ferme nongentos & quinquaginta Homerum ante ipſius ætatem floruiſſe tradit. Annis circiter quadraginta ante Plinium ſcribebat Vellejus. Longè major inter Græcos Scriptores diſcordia. Quidam eum tempore belli Trojani exſtitiſſe volunt. In his Dionyſium Epici Cycli Scriptorem numerat Tzetzes & Diodorum:

Ὁ κατὰ Διονύσιον ἄνδρα τὸν Κυκλογράφον
Ἐπὶ τῶν δύο στρατειῶν λεγόμενος ὑπάρχειν
Θηβαϊκῆς Ἑλλήνων τε τῆς διὰ τὴν Ἑλένην.

Crates Grammaticus apud Clementem & Euſebium circa Heraclidarum deſcenſum viguiſſe vult, octoginta annis poſt Troica; quam opinionem perperam Apollodoro tribuit Tzetzes in Chiliadibus. Eratoſthenes centum annis eum abfuiſſe ſcripſit à Troicis temporibus. Ariſtarchus centum quadraginta. Herodotus centum ſexaginta octo, quod Caſſius in Annalibus ſecutus eſt, qui plus centum atque ſexaginta annis Homerum poſt bellum Trojanum vixiſſe notaverat. Nec enim hic numerus mutandus, ut putavit magnus Criticus. Philochorus eum à Troja ſubmovebat annis centum octoginta. Euthymenes in Chronicis ducentis, & æquævum Heſiodo faciebat. Apollodorus Athenienſis centeſimo anno migrationis Ionicæ floruiſſe tradidit, hoc eſt, à Trojæ excidio, ducenteſimo quadrageſimo. Apud Hieronymum legitur CCLX. Huic calculo quidam XII. annos adjiciunt, ut Latini fere omnes, qui centum & ſexaginta circitet annis ante Urbem conditam vixiſſe eum tradunt. Latini itaque Apollodori ſententiam ſecuti ſunt. Alii longius multo à Troicis removent temporibus, ut Euphorion, qui Gygis ætati comparem ſtatuebat. Gyges autem regnare occœpit ab Olympiade decima octava. Archilochus, Euſebio teſte, in Olympiadem XXIII. Homeri florem ætatis ac famæ conjecit, idem cum Euphorione ſentiens. Nonnulli nonaginta tantum annis ante primam Olympiadem ajunt fuiſſe, hoc eſt, centum quadraginta ſex annos ante Urbem conditam. Hujus opinionis auctorem prodit Clemens Soſibium Laconem, quæ à ſupputatione Latinorum, quatuordecim tantum annis diſtat. Hanc dividiam auctorum ſuper ætate Homeri heic libuit brevibus æris ſubducere. *Salmaſius.*

1 *Roma condita Olympiadis Septimæ anno Secundo.*] Onuphrius in Urbe Roma, Solinum inter eos auctores recenſet, qui Olympiadis ſeptimæ anno quarto Romam conditam ſcripſere, cum aperte profiteatur Solinus, ſeſe exiſtimare, collatis Romanis & Græcorum temporibus, eam anno primo Olympiadis ſeptimæ conditam fuiſſe. Et perperam etiam ibidem notat, Lutatio & Eratoſtheni placere Olympiadis ſeptimæ anno primo conditam, cum anno tantum ſecundo illi voluerint. *Salmaſ.* Roma condita eſt, quo tempore πρῶτος δὲ ἐστεφανώθη Δαϊκλῆς Μεσσήνιος, ὃς τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι στάδιον ἐνίκα. Illo ipſo anno Urbs condita memoratur. Anonymus in illo tempore: Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου. Videndus Dionyſius lib. 1. Alii in ſecundum annum referebant, inter quos Polybius. Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 1. Οὐ γὰρ ἠξίουν, ὡς Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος τὴν Ῥώμην ἐκτίσθαι πεπεῖσθαι. Auctor Chronici Alexandrini annum quartum ſtatuit: Καὶ τετάρτῳ ἔτει τῆς Ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος, εἰκοσιν τέτταρων τῆς οἰκείας ἡλικίας ἄγοντες ἐνιαυτῶν

[1] Archilochus Tullo Hoſtilio Romæ regnante jam tunc Poëmatis clarus & nobilis. *Agell.* XVII. *cap.* XXI.

[2] M. Manlius Romæ qui Gallos in obſidione Capitolii obre-

ἐνιαυτὸν Ῥώμος καὶ Ῥῶμος κτίζουσι τὴν Ῥώμην. Atque huc pertinent iſta Euſebii, Chron. I. Ῥωμύλον φασὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος βασιλεῦσαι τῶν Λατίνων ἀπὸ Αἰνείου, Ῥώμην κτίσαι, καὶ μετονομάσαι τὴν πόλιν. Jornandes ſimpliciter *ſeptimam* dicit, non expreſſo ejus anno: *Septima Olympiade Romulus, ejuſque germanus, quos inter paſtores ennutritos diximus, collecta paſtorum multitudine, Romanæ Urbis ædificia inchoaverunt.* Alii aliter ſtatuebant; diſſeritque eleganter Dionyſius libro citato, & Solinus cap. I I. *Meurſ.* Condita Urbs ipſis Palilibus, id eſt, undecimo Calendas Majas, hora poſt ſecundam, ante tertiam, ſicuti L. Taruntius prodidit Mathematicorum nobiliſſimus, Sole in Tauro, Luna in Libra conſtitutis. Et hoc eſt, quod dixit Cicero; *cum in jugo Luna eſſet.* Et ſub Libra conditam ideo Romam dixit Manilius. *Thyſius*, in Miſcell.

1 *Archilochus Tullo Hoſtilio Romæ regnante jam tunc Poëmatis clarus ac nobilis.*] Non minor varietas circa ætatem Archilochi quam Homeri. Herodotus refert ipſum ad imperium Gygis, quod incidit in tempus Olympiadis vigeſimæ. Cicero regnante Romulo vixiſſe dicit; Olympiade nimirum ſeptima vel octava. A Romuli exceſſu ad ætatem, qua Tullus Hoſtilius cœpit imperium, ſunt anni quadraginta quatuor. Potuit ſane trium Regum ætati ſupereſſe;at tot annis clarum & nobilem fuiſſe Poëmatis, non facile crediderim. Vide Euſebium in Chronicis. *Schottus.* Hic *maximus Poëta, aut certe ſummo proximus* appellari meruit apud Valer. Maximum. In Suida eſt γενναῖος ποιητής. Hippodromus Rhetor Homerum φωνὴν, Archilochum πνεῦμα vocavit. Paterculus: *Neque quemquam alium, cujus operis primum auctor fuerit, in eo perfectiſſimum,* *præter Homerum & Archilochum reperiemus.* Colerus. Adi Voſſium de Poët. Græc. cap. 3.

2 *M. Manlius Romæ qui Gallos in obſidione Capitolii obrepentes per ardua depulerat, convictus eſt conſilium de regno occupando iniiſſe: damnatuſque capitis, à Saxo Tarpeio, ut M. Varro ait, præceps datus eſt: ut Cornelius autem Nepos ſcriptum reliquit, verberando necatus eſt.*] Manlius ob defenſum Capitolium Capitolinus dictus, ſexdecim annorum voluntarium militem ſe obtulit. Triginta ſeptem militaribus donis à ſuis ducibus ornatus, viginti tres cicatrices in pectore habuit. Capta Urbe auctor in Capitolium fugiendi. Quadam nocte clangore anſeris excitatus, Gallos aſcendentes dejecit. Patronus à civitatibus appellatus, & farre donatus eſt. Domum etiam in Capitolio publice accepit. Qua ſuperbia elatus, quum à Senatu ſuppreſſiſſe Gallicos theſauros argueretur, & addictos propria manu liberaret, regni affectati ſuſpicione in carcerem conjectus, populi conſenſu liberatus eſt. Rurſus quum in eadem culpa & gravius perſeveraret, & reus factus, & ob conſpectum Capitolii ampliatus: alio deinde loco damnatus & de ſaxo Tarpejo præcipitatus. Domus diruta, bona publicata. Gentilitas ejus Manlii cognomine juravit, ne quis poſtea Capitolinus vocaretur. *Auctor* de Viris Illuſtribus. In prænomine hujus triplex diſſenſio apud Hiſtoricos. Dionyſius T. Manlium Capitolinum vocat. Diodorus A. Manlium. Plerique M. Manlium Capitolinum. *Liv. Agellius.* Alii. Florus quoque Livii abbreviator lib. IV. *Cum obſtrictos*, inquit, *ære alieno liberaret, nexos exſolveret, crimine affectati regni damnatus de ſaxo Tarpeja dejectus eſt: In cujus notam SC. factum, ne cui de Manlia gente Marco cognomen eſſet.* Syllaba *co* repetita locum corru-

 pit.

obrepentes per ardua depulerat, convictus eſt conſilium de regno occupando iniiſſe: damnatuſque capitis, è ſaxo Tarpejo, ut M. Varro ait, præceps datus eſt: ut Cornel. autem Nepos ſcriptum reliquit, verberando necatus eſt. *Ibidem.*

[1] Alexander Magnus Pellæ ortus, M. Fabio Ambuſto, Tito

pit. Recte igitur Sigonius prænomen ex Quintiliani lib. III. reponendum docuit. Quod Livius & Plutarchus in libro *τῶν κεφαλαίων* confirmant: & illud Feſti ſeu Paulli Diaconi lib. XI. de verb. ſignif. *Manliæ gentis Patriciæ decreto nemo ex ea Marcus appellatur, quod M. Manlius, qui Capitolium à Gallis defenderat, cum regnum affectaſſet, damnatus, necatuſque eſt.* Vide T. Livium lib. VI. ab Urbe Condita. *Schott.* Defenſio illa Manlii adverſum Gallos Senones incidit in annum ἀπὸ τῆς κτίσεως CCCLXIII. *Stad.* Roma à Gallis capta, cum pugnatum paullo ante eſſet ad Alliam flumen, die XV. Kalend. Sextil. *περὶ τροπὰς θερινὰς περὶ τὴν πανσέληνον*, ut ait *Plutarchus* in Camillo. Manlius à Saxo Tarpejo præceps datus eſt anno VII. poſt Urbem à Gallis receptam. Agellius Nepotem laudat auctorem, qui Manlium verberando necatum ſcripſerit. Adjectas mortuo notas; Livius, Sex. Pompejus, Herodes Atticus apud Agellium, auctores ſunt: *alteram publicam; quod cum domus ejus ex populi juſſu ob defenſum Capitolium in arce fuiſſet: ubi poſtea ædes atque officina Monetæ; latum ad populum eſt, ne quis Patricius in arce aut Capitolio habitaret: Gentilitiam alteram, ne quis ex ea gente Marci prænomine vocaretur.* Quod ille, qui de Viris illuſtribus, Plinii Secundi titulo circumfertur, ſcripſit: *gentilitatem Manlii ejuraſſe, ne quis poſtea cognomine Capitolini uteretur,* ἀνιστόρητα eſt. Conſtat enim ex Conſulum Annalibus, Capitolinorum cognomina in Manliana deinceps frequentiſſima fuiſſe. *Stad.* Vide Epitomam Livii, VI. Quintilianum III. cap. VII. Val. Maximum VI. cap. III. Plinium VII. XXIIX. & Plutarchum *ἐν αἰτίοις*.

1 *Alexander Magnus Pellæ ortus, M. Fabio Ambuſto, Tito Quinctio Capitolino* Coss. *poſt Romam conditam anno trecenteſimo, octuageſimo quinto.*] Atqui multis modis hoc falſum deprehenditur. Quippe convenit inter omnes Alexandrum natum Olympiadis ſextæ ſupra centeſimam anno primo. Alii ſecundo volunt. In hoc ſolum diſcordia eſt. Quod tempus convenit anno Urb. conditæ trecenteſimo nonageſimo ſeptimo, vel octavo, ſi Varronis calculum ſequaris. Nepos, ſi quid Solino credimus, natum Alexandrum ſcripſerat, *Conſulibus M. Fabio Ambuſto, & T. Quinctio Capitolino.* Conſules illi fuerunt juxta Livium anno Urbis quadringenteſimo primo. hoc eſt, Olympiadis centeſimæ ſextæ anno quarto. Sed omnes anno primo aut ſecundo hujus Olympiadis natum prodidere. Nepoti placuit, ut ex Solino ſcimus, Romam conditam eſſe Olympiadis ſeptimæ anno ſecundo. Si ex æra Varroniana, Urbis annus trecenteſimus nonageſimus nonus convenit cum Olympiadis ſextæ & centeſimæ anno ſecundo; certe ſecundum æram Nepotianam Urbis trecenteſimus nonageſimus ſeptimus in eundem annum Olympiadis congruerit. Ergo annus Urbis quadringenteſimus primus, juxta Nepotem cum Olympiadis ſeptimæ primo aut ſecundo anno pariaverit. Olympiadis vero ſextæ & centeſimæ annus ultimus, quo natum Alexandrum putavit Nepos, Urbis annus fuerit trecenteſimus nonageſimus nonus. An igitur hic numerus hoc loco expungendus? Id nimis longe abit à veſti-

Tito Quinctio Capitolino Coſs. poſt Romam conditam anno trecenteſimo octuageſimo quinto. *Solin. cap.* XLIII. *Polyiſtor.*

P. Te-

à veſtigiis ſcripturæ veteris omnium librorum. Error potius Solioi fuerit, ut io omoibus ſolennes ejus ſuot tales hallucinatiooes. Natalem Alexandri in coofulatum Fabii Ambuſti, & Quioctii Capitolini contulerat Nepos. Aonum Urbis de ſuo addidit Solious, quo anoo nulli Conſules Romæ, ſed Tribuni militum Conſulati poteſtate regebant. Quod tempus incidit io Olympiadem ſecundam & ceoteſimam exeuntem. In quod tempus oemo eſt, qui Alexandri natalem conjecerit. Exiſtimavi aliquando legeodum: *poſt Romam conditam anno* CCCLXXXXV. hoc eſt, oonageſimo quinio, uno decuſſe detrito factum CCCLXXXV. Hæc eſt æra Pictoris, quam fortaſſe hic ſecutus eſt Nepos. Octava Olympiade Romam conditam voluit. Secuodum hunc calculum, qui aliis trecenteſimus oooageſimus noous ab Urbe coodita, hic Pictori fuit treceoteſimum nonageſimus quiotus. Sed quis credat Nepotem ſententiæ Pictoris heic adhæſiſſe, quum diſertim Solious tradat, Nepoti & Lutatio opinionem Apollodori & Eratoſtheois comprobaotibus, placere Romam conditam Olympiadis ſeptimæ aooo ſecundo. Hoc taotum itaque heic tenendum ex opioiooe Nepotis, natum Alexandrum, Cooſulibus M. Fabio Ambuſto, & T. Quinctio Capitolino. *Salmaſ. M. Fabio Ambuſto, & T. Quinctio Capitolino* Coss.] Horum cooſulatus iocidit in annum tertium aut ultimum Olympiadis ſextæ ſupra centeſimum. Joſephus narrat apud omnes io confeſſo haberi, Alexandrum vivis exceſſiſſe Olympiade centeſima & decima quarta. Libro I. cootra Appiooem: Ἀλέξανδρον ϳ τεθνάναι πάντες ὁμολογοῦσι ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος. Hegeſias tunc Archon erat. Æque inter omnes conſtat, anno vitæ trigeſimo tertio eum obiiſſe. Scribit Arrianus occiſum eſſe Philippum ſub Pythodemi magiſtratu, Olympiade undecima & ceoteſima, quo tempore Alexander anoorum circiter vigioti fuit. Si ab ea Olympiade retro numeres aooos vigioti, ad ſextam ceoteſimam devenies, cujus aooo primo oatus eſt Alexander Elpinice Archonte. Ab eo Prætore ad Hegeſiam, ſub quo moriem obiit, aoni ſuot duo & trigiota ſolidi: Mortuus itaque aooo ætatis trigeſimo tertio. Atque hæc ſunt apud omoes ὁμολογούμενα, juxta calculum vero Nepotis mious etiam, quam triginta annos vixerit. A Nepote videtur ſumpſiſſe Agellius lib. XVII. capite, quo exponit, quibus temporibus poſt Romam conditam Græci, Romanique illuſtres viri floruerint. In eo capite tradit, Alexaodrum oatum circa aooum Urbis cooditæ quadringeoteſimum. Cornelium Nepotem ibi io Chronicis citat loco ooo uno. M. Fabius Ambuſtus conſul fuit iterum cum M. Popilio, anno ſecuodo Olympiadis ſexageſimæ ſextæ, circa aooum Urbis treceoteſimum oonageſimum oooum. Idem Fabius conſul tertio fuit cum T. Quinctio Capitolioo: aooo Urbis juxta Livium, quadriogenteſimo primo. Eo ipſo aono quidam Aooales noo Titum Quinctium, ſed Popilium cooſulem cum Ambuſto referebant. Livius: *Creati Conſules ambo Patricii, M. Fabius Ambuſtus*, III. *T. Quinctius. In quibuſdam Annalibus pro T. Quinctio M. Popilium conſulem invenio.* Hoc errorem quibuſdam potuerit objicere, io aſſignando Alexandri natalis aooo, qui tertium Fabii Ambuſti conſulatum pro ſecundo acciperent, præcipue quum io utroque conſulatu collegam illi dent M. Popilium quidam Annales. His adde, quod juxta Livii & aliorum calculum Fabius ille ſecundo factus eſt cooſul anno Urbis treceoteſimo nonageſimo nono. Ex æra quoque Nepotis, qui duobus annis

[1] P. Terentius Scipionis Africani & C. Lælii æqualis. *Donatus in Vita.*

CORNELII NEPOTIS
EXEMPLORUM
LIB. II.

[2] A Virgine Veſtale. *Soſ. Cariſius lib.* 1. *Gramm.*

LIB. V.

[3] Multis in Senatu placuit, ut qui [4] captivorum Romanorum

nis poſterius conditam Urbem ſtatuit, tertius ejuſdem Fabii conſulatus in annum Urbis trecenteſimum nonageſimum nonum cadit. Et fortean Nepos, quum natum Alexandrum in Chronicis dixit, conſulatu M. Fabii Ambuſti; de ſecundo ejus conſulatu intellexit, quem plerique aſſignant ad annum ſecundum Olympiadis centeſimæ ſextæ. *Salmaſ.*

1 *Publius Terentius Scipionis Africani & Caji Lælii æqualis.*] Quod contra Feneſtellam: Vide eundem locum Donati, vel, ut alii volunt, Suetonii. *Kenchenius.* Quin potius utroque major natu. Natus enim Terentius, ſi eidem Donato fides habenda, Cn. Cornelio Lentulo, P. Ælio Pæto, Cos. anno, ni fallor, IↃ LIII. Poſt U.C. Mortuus vero Cn. Cornelio Dolabella, M. Fulvio Nobiliore Cos. anno U.C. DXCV. Scipio vero Africanus minor, natus Appio Claudio Pulcro, M. Sempronio Tuditano Cos. anno IↃ XLIX. poſt R. C. Quo tempore Terentius ſextum decimum annum agebat. Anno vero triceſimo quinto Andriam docuit; qui eſt U. C. IↃ LXXXVIII. cum Scipio ageret undeviceſimum. Lælius vero Scipionem paullum ætate anteibat, ut ipſe in ſui nominis Dialogo Ciceroniano: *Ut prius*, inquit, *introiveram in vitam, ſic prius exirem de vita.* Ubi tamen Terentium familiarem ſuum vocat Lælius; non, ut quidam falſo crediderunt, Cicero ne majori quidem Africano æqualis, quo moriente Terentius ſedecim fere annos natus erat. *Schott.*

2 *A Virgine Veſtale.*] Pro *Veſtali*. Quia non perſonam, ſed rem ſignificat. Sic Soſipater Cariſius lib. I. Grammat. *Schott.* Vide Voſſium de analog. lib. II. cap. II.

3 *Multis in Senatu placuit.*] Gemina ſunt, quæ in Cicerone I. officior. leguntur: ubi fidem hoſti datam, ſervandam eſſe docet: *Secundo*, inquit, *Punico bello poſt Cannenſem pugnam, quos decem Hannibal Romam miſit, adſtrictos jurejurando, ſe redituros eſſe, niſi de redimendis iis, qui capti erant, impetraſſent: eos omnes Cenſores quoad quiſque eorum vixit, cum pejeraſſent in ærariis reliquerunt: nec minus illum, qui jurejurando fraude culpam inierat. Cum enim permiſſu Annibalis exiſſet è caſtris, rediit paullo poſt, quod ſe oblitum neſcio quid diceret: deinde egreſſus è caſtris, jurejurando ſe ſolutum putabat: & erat verbis, re non erat. Semper autem in fide quid ſenſeris, non quid dixeris, cogitandum eſt.* Hæc ille. *Schottus.* Vide ſuper hanc quæſtionem Hug. Grotium lib. III. cap. 23. De Jur. Bell. ac Pacis.

4 *Captivorum Romanorum ab Annibale.*] Hæc Schottus de ſuo addidit. Nam in Gellio ſic legimus: *Cornelius Nepos in libro exemplorum quinto, id quoque literis mandavit, multis in ſenatu placuiſſe, ut ii, qui redire nollent, datis cuſtodibus, &c.* Egerat autem in præcedentibus

norum ab Annibale redire nollent, datis cuſtodibus ad Annibalem deducerentur: ſed ex ſententia numero plurium, quibus id non videretur ſuperata: ii tamen qui ad Annibalem non rediiſſent, uſque adeo [1] deteſtabiles inviſique fuerunt, ut tædium vitæ ceperint, necemque ſibi conſciverint. *Agell. lib.* VII. *cap.* 18.

CORNELII NEPOTIS
ILLUSTRIUM VIRORUM

LIB. II.

[2] Subinde. *Soſipater Cariſ. l.* 2. *p.* 80.

LIB. XV.

[3] Harum partum. *Ibid.*

LIB. XVI.

[4] A Fratre Patruele. *Ibid.*

dentibus de captivis ab Annibale Romam miſſis, hac conditione, ut redirent ad ſe, niſi permutatio placeret Senatui. *Boſius.*

1 *Deteſtabiles.*] In editionibus invenio *inteſtabiles.* Quod perinde eſt. Horatius II. Sat. 3. 181. *inteſtabilis & ſacer eſto.* Idem.

2 *Subindè.*] Quo & Brutus & Cælius frequenter uſi ſunt. Soſip. Cariſ. lib. 2. Gramm. *Idem.*

3 *Harum partum.*] Sic Cæſar in Analogicis, & Ennius. Idem Soſipater: *Jamque fere quatuor partum*: pro *partium.* Quod hodie obtinet. Sic & XII. Philipp. Cicero. Ut Muretus in Ms. Vaticano. Ita *menſum*, pro *menſium* dicebant. Et ſexcenta alia. Legendus Voſſius de analog. II. 14. Sed Chariſii locus aliter interpungendus eſt, quam vulgo legitur. Putſchius edidit: PARTUM. *Cæſar de analogicis*, HARUM PARTUM. *Cornelius Nepos in illuſtrium decimo quinto.* Et Ennius, JAMQUE FERE QUATUOR PARTUM. Diſtingue: PARTUM, *Cæſar de analogicis.* HARUM PARTUM, *Corn. Nepos, &c.* Boſius.

4 *A fratre patruele.*] Rem neceſſitudinis, ſed perſonam, oſtendat. Quæ Cariſii (ut pleraque illius) mutila ſunt & corrupta. *Schott. Boſ. Voſſius.*

Incerta quo Libro Virorum Illuſt. poſita.

1 CArthago [2]antea ſpeciem habuit duplicis oppidi, quaſi aliud alterum amplecteretur: [3]cujus interior pars Byrſa dicebatur, [4]exterior Magalia. Hujus rei teſtis

1 *Carthago.*] Urbs dicta per excellentiam, ut ante monuimus. Nam קרתא Phœnicibus Urbs eſt, Carthagena civitas Hortorum, quam Græci *οἰνϐοσαν* verterunt. *Horn.* *Carthada* & *Carthago* idem: Sed illud merum Phœnicium, hoc Punicum, id eſt, jam depravatum Phœnicibus aliquantum temporis in Africa commoratis. Nam Pœni *αὐτόχθονες Φοίνικες*. Nec dubium, quin Græcum Καρχηδὼν ab eadem origine ſit deductum & inflexum. Quod Siculorum proprium, qui θ mutant in χ. Sic quæ *Carthada* vel *Carthago* Pœnis, ipſi dixerunt Καρχηδὼ. Ipſi Africæ vicini hoc nomen Græcis tranſmiſerunt. Falluntur igitur auctores plerique Græciæ, qui Καρχηδόνα conditam ſcripſere, ἀπὸ Καρχηδόνος τινὸς ἀνδρὸς Φοίνικος. Nam idem nomen Καρχηδὼν & *Carthago*, deflexum à Punico vel Phœnicio *Carthado*. Vide Magnum Salmaſium in ſtupendo exercitationum Plinianarum opere.

2 *Antea ſpeciem habuit duplicis oppidi.*] Unde Virgilius Carthaginem & Byrſam conjunxit, ut urbes vicinas.

3 *Cujus interior pars Byrſa dicebatur.*] Strabo lib. XVII. Geograph. Καὶ Καρχηδὼν δ' ἐπὶ Χεῤῥονήσου τινὸς ἵδρυται. κατὰ μέσην δὲ τὴν πόλιν ἡ ἀκρόπολις ἣν ἐκάλουν Βύρσαν, ὀφρὺς ἱκανῶς ὀρθία κύκλῳ περιοικουμένη. Appellatio illa à corio ducta. Vide Appianum, & Euſtathium in Dionyſium. Βύρσα enim Græcis corium. Byrſa & Carthago, ex taurino tergo derivata vocabula. Poſtea tamen diverſa ſignificata accepere. Ut probabile ſit, nugari heic Græcos & Latinos auctores, ut propemodum in omnibus. Byrſa enim בוצרה hoc eſt, munitus locus Pœnis & Orientalibus. Quo nomine etiam Idumæorum metropolis inſignita. Unde hodie munita & auguſta loca Burſæ vocantur. Quale eſt Romæ Capitolium, Athenis ἀκρόπολις. *Keuchen.* Cæterum illud colligere poſſumus, Byrſam, quæ ἀκρόπολις fuit, à Didone Tyria tantum fuiſſe conditam; Jarbam poſtea novo conditu eam urbem inſtauraſſe, & vocaſſe Καινὴν πόλιν, Punica vel Lybica voce, quæ id ſignificaret. Id erat Carthada vel Carthado. Unde κατὰ παραφθορὰν Larinis Carthago, Græcis Καρχηδὼν dicta eſt. Falſa igitur & nugatoria Græcorum opinio, qui à Carchedone Tyrio conditam, & inde nominatam ſcripſere. *Salmaſius.*

4 *Exterior Magalia.*] Servius in IV. Æn. *Magalia*, Afrorum caſas, & *Mapalia* idem ſignificare annotat. Vide Salluſtium & Feſtum. Cariſius Soſipater: *Magalia*, καλύβαι Ἀφρῶν. *Mapalia*, καλύβαι ἀγρῶν. Sed utrobique Ἀφρῶν legendum cenſeo. *Schott.* פלא palea vel pales Syris eſt Agricola, hinc mapale deductum, proprium agricolæ tugurium. Ergo apud Cariſium καλύβαι ἀγρῶν legendum, non, ut Schottus cenſet, utrobique Ἀφρῶν. Hæc ante me vidit doctiſſimus Bouchartus. *Keuchenius.* Feſtus *mapalia* Punicas caſas interpretatur, Plinius domus. Cato cohortibus rotundis aſſimulat. IV. Originum. Quem citat Servius. Sic *Mapalia* & *Magalia* eadem. Idem Servius *Magar*, lingua Pœnica villam ſignificaſſe notat. *Salmaſ.* Unde Iſidorus *Magalia*, quaſi *Magaria* dicta, dicit. Quippe מגור id eſt *Magur* hodie Orientalibus habitationem denotat. Atque hinc Plautus in Pœnulo, *Megaria* dixit. *Bouchartus.*

1 *Vita*

ſtis eſt Cornel. Nepos in eo libro, qui [1] Vita Illuſtrium inſcribitur. *Serv. in* 1. *Æn.*

[2] Propius Grammatico acceſſi. *Diomedes lib.* 1. *Gramm.*

[3] A. Albinus, qui cum L. Lucullo Conſul fuit, res Romanas oratione Græca ſcriptitavit. In ejus Hiſtoriæ [4] principio ſcriptum eſt ad hanc ſententiam: neminem ſuccenſere ſibi convenire, ſi quid in his libris parum compoſite aut minus eleganter ſcriptum foret: nam [5] ſum homo Romanus, natus in Latio: Græca oratio à nobis alieniſſima eſt: ideoque veniam gratiamque malæ exiſtimationis, ſi quid eſſet erratum, poſtulavit. Ea cum legiſſet M. Cato: Næ tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cum maluiſti culpam deprecari, quam culpa vacare. Nam veniam petere ſolemus, aut cum imprudentes erravimus, aut [6] cum compul-

1 *Vita illuſtrium.*] Niſi *vita* legendum eſt. Hic locus mire confirmat ſcripturam vett. librorum in prooemio operis de excellentibus vitis. *Boſius.*

2 *Propius Grammatico acceſſi.*] Si vulgatam lectionem Diomedis ſequimur, hæc Ciceronis, non Nepotis verba fuerint. Sic enim ex editione Putſchii verba Grammatici habent: PROPE, *prope me eſt, ut dicit Cicero in Piſonem*, PROXIMVS POMPEIVM SEDEBAM. *Sed & Dativo caſu idem Cicero dixit ad Atticum*, PROPIVS GRAMMATICO ACCESSI. *Nepos in illuſtr. Salluſt.* PROXIMA CARTHAGINI LOCA. Sed locus haud dubie corruptus eſt, nam illa *Propius Grammatico acceſſi*, nuſquam hodie in epiſtolis ad Atticum, quod ſciam, apparent. Iſta vero lib. 1. epiſt. 14. cujus initium: *Vereor, ne putidum ſit*; legimus: *Proximus Pompejo ſedebam. intellexi hominem moveri.* quanquam ibi Lambinus, Simeo Boſius & Jan. Gruterus emendent *proxime Pompejum*: ſed perperam, ut è Diomede colligitur. Sic igitur hunc locum diſtinguendum cenſeo: *Sed & dativo caſu idem Cicero dixit ad Atticum*, (ſubintellige: *Proximus Pompejo ſedebam.*) PROPIVS GRAMMATICO ACCESSI, *Nepos in Illuſtr. Salluſt.* PROXIMA, *&c.* Itaque & Schottus videtur interpunxiſſe. *Boſius.*

3 *A. Albinus.*] Forte ex M. Catonis vita, quæ & Virorum Illuſtrium erat, depromptum: nam, quod vulgo circumfertur, pars duntaxat eſſe videtur. Refert & Plutarchus in Catone, & Apophthegmatis; Cicero in Lucullo, & 1. de Finibus. *Schott.*

4 *Principio.*] Macrobius *primo.* Et ſtatim: *ſi quid in illis libris.* Sed Macrobius non verba, ſed ſenſum verborum Albini retulit. Unde mox pro illis: *Græca oratio nobis alieniſſima eſt*, poſuit: & *eloquium Græcum à nobis alieniſſimum eſt*, forte, ut melius Græca exprimeret. *Boſius.*

5 *Sum homo Romanus.*] Neſcio cur Schottus omiſerit vocem *inquit*, quam in Gellio & Macrobio lego hoc modo, *ſum, inquit, homo Romanus.* Idem.

6 *Cum compulſi peccavimus.*] Macrobius: *cum noxam imperio compellentis admiſimus. Te, inquit, oro, quis perpulit, &c. peteres, uti ignoſceretur.* Cetera quæ Gellius ſubjicit, eodem Macrobio abſunt: quia non commemorat, unde hæc hauſerit. Schottus & Savaro è libro *de Catone* deſumpta putant, cujus ſupra Nepos meminit. *Boſius.*

1 *Erraſſe*

compulſi peccavimus. Tibi, inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priuſquam faceres, peteres ut ignoſceretur. *Agell. lib.* XI. *cap.* VIII. *Noct. Attic. & Macrob. præfat. Saturnal.*

CORNELII NEPOTIS

Lib. I.

De Vita Ciceronis.

Cornelius Nepos, & rerum memoriæ non indiligens, & M. Ciceronis, ut qui maxime amicus familiariſque fuit: atque is tamen in primo libro, quos de vita illius compoſuit, [1] erraſſe videtur, cum eum ſcripſit [2] tres & viginti annos natum primam cauſſam judicii publici egiſſe: Sextumque Roſcium parricidii reum defendiſſe. *Agell. lib.* XV. *Noct. Attic. cap.* XXVIII.

[3] Tullius, [4] me præſente, iiſdem pene verbis, quibus edita eſt; eam [5] pro Cornelio ſeditioſo Tribuno defenſionem peroravit. *D. Hieronym. Epiſt.* LXXI. *ad Pammach.*

COR-

1 *Erraſſe videtur.*] Vide Franc. Fabricii hiſtoriam Ciceronis ad annum XXVI. & XXVII.

2 *Tres & viginti annos natum.*] Ætatis ſeptimum & viceſimum agebat Cicero cum Roſcium defendit, ut Aſconius Pedianus, diligens ejus interpres apud Agellium, & Fabius lib. XII. cap. VI. auctor eſt. *Schott.* Natus Cicero, anno U. C. IↃCXLVIII. C. Atilio Serrano, Q. Servilio Cæpione Cos. Adoleſcens contra L. Syllæ dominantis opes pro Sex. Amerino dixit, quæ exſtat Oratio, Off. II. Et primam cauſſam in Bruto egit, publicam ſcilicet (nam pro Quinctio privatam apud Aquilium Gallum judicem egit) ætatis XXVII. anno U. C. DCLXXII. In Oratore, adoleſcentulum dicit ſe eam cauſſam egiſſe. Vide Fabium Quinctilianum lib. XII. cap. VI. Dixit & pro Roſcio Comœdo, anno IↃCLXXVII. poſt Urbem conditam. *Idem.*

3 *Tullius.*] Neque verba hæc Nepotis ſunt, neque certum, è vita Ciceronis ea petita eſſe. Quod poſterius Schott. ipſe non diffitetur. Sic enim Hieron. cap. 4. epiſt. ad Pammachium adverſus errores Joan. Hieroſolymitani: *Fruſtra ſuſpicimus Tullium: refert enim Cornelius Nepos, ſe præſente, iiſdem pæne verbis, quibus edita eſt, eam pro Cornelio ſeditioſo defenſionem peroratam.* Boſius.

4 *Me præſente.*] *Refert enim Cornel. Nepos ſe præſente.* Ita Hieron. *Schott.*

5 *Pro Cornelio ſeditioſo Tribuno.*] De hac ipſe in *Hortenſio*: qui liber ſcriptus erat de laudibus Philoſophiæ apud Lactantium lib. VI. cap. II. *Malo vel unum parvum de Officio libellum, quam longam orationem pro ſeditioſo homine Cornelio.* Longam vocat, quia viginti amplius

folia

CORNELII NEPOTIS

LIB. I.

Epiſtolarum ad Ciceronem.

TAntum abeſt ut ego [1] magiſtram eſſe putem vitæ Philoſophiam, [2] beatæque vitæ perfectricem; ut nullis magis exiſtimem opus eſſe magiſtris vivendi, quam pleriſque, qui in ea diſputando verſantur. Video enim magnam partem eorum, qui in Schola de pudore & continentia præcipiant argutiſſime, [3] eoſdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere. *Lactant. lib.* III. *cap.* XV. *Divin. Inſtit.*

M. TUL-

folia implere potuit. Vide Aſconium. Plinius lib. I. epiſt. XX. in hunc grandem librum, omnia quæ per dies quatuor latius dixerat, coarraſſe dicit Ciceronem, Nepos vero iiſdem, quibus edita eſt verbis peroratam. Quæ pugnare videntur. Meminit ejus Orationis, præter Fortunatianum & Marcianus Capella in Rhetor. uterque ille, *pro Cornelio majeſtatis* vocat. Hic, in oratione, inquit, *pro Cornelio*, primo refutata ſunt crimina, quæ ſecuta ſunt Tribunatum: poſt ad ipſum Tribunatum recurſus eſt factus, quæ diſpoſitio artificialis, ut diximus, nominatur. Secundam etiam pro C. Cornelio à Pediano, ubi de illius ſeditioſo Tribunatu, aliiſque laudari video. *Schott.*

1 *Magiſtram eſſe putem vitæ Philoſophiam.*] Alludere videtur ad locum Ciceronis Nepos, qui exſtat in Tuſculanis quæſtionibus: *O vitæ Philoſophia dux: ô virtutis indagatrix, expultrixque vitiorum: quid non modo nos, ſed omnino vita hominum ſine te eſſe potuiſſet?* Et mox: *Tu inventrix legum, tu magiſtra morum & diſciplinæ fuiſti.* Lib. II. *In eo magiſtra vitæ tot ſecula permaneret Philoſophia.* Schott.

2 *Beatæque vitæ perfectricem.*] Vide Arnobium lib. II. adverſus gentes. Qui *fermentum quoddam vitæ* vocat *ejus cognitionem.* Hierocles in Pythagoram: Φιλοσοφία ἐστὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης κάθαρσις, καὶ τελειότης. κάθαρσις μὲν, ἀπὸ τῆς ὑλικῆς ἀλογίας καὶ τοῦ θνητοειδοῦς σώματος. τελειότης δὲ, τῆς οἰκείας εὐζωΐας ἀνάληψις, πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἐπανάγουσα. *Keuchen.*

3 *Eoſdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere.*] In eandem ſententiam Cicero ipſe, ſeu quiſquis alius inducitur in Hortenſio; in quo de univerſa Philoſophia, quantopere & expetenda & colenda eſſet: *præcipiunt hoc iſti, & facit nemo.* Schott. Lege quæ ad Pomponium notabamus.

I *Itaque*

M. TULLII CICERONIS AD CORNELIUM NEPOTEM *Epiſtolarum* LIB. II.

[1] Itaque noſtri cum omnia quæ dixiſſemus, dicta eſſent; quæ facete & breviter & acute locuti eſſemus, ea proprio nomine appellari [2] dicteria voluerunt. *Macrob. lib.* II. *cap.* I. *Saturn.*

Ad eundem ex libro incerto.

Hoc reſtiterat etiam, ut à te fictis [3] aggrederer donis. *Priſcian. lib.* VIII. *Gramm.*

* * *

Qui habet, ultro appetitur; qui eſt pauper, [4] aſpernatur. *Ibid.*

Quid? oratorum quem Cæſari antepones eorum qui nihil aliud egerunt? [5] quis ſententiis aut acutior aut crebrior? quis verbis aut ornatior aut elegantior? *Sueton. in Cæſare cap.* LV.

Neque

1 *Itaque noſtri.*] Adeo carum Nepotem Cicero habuit, ut jocoſeria cum illo, præ cæteris libenter communicarit. Vide Epiſt. v. lib. XVI. ad Attic. Ciceronem vero natura dicacem fuiſſe, & jocularibus, quæ & dentibus non carerent, mirifice delectatum; ex jocis lib. II. de Oratore diſcas. Macrobius etiam Conſularem ſcurram ab inimicis, ut à Vatinio, audiiſſe, & à L. Papirio Pæto, ſcurram velitem appellatum, adfirmat; lib. II. Saturnal. cap. I. *Schott.*

2 *Dicteria.*] Neſcio in quibus libris Schottus hanc vocem invenerit. Nam in optimis edd. heic & toto iſthoc capite *dicta* excuſum video. Idque recte. Uno tamen loco Pontanus è Ms. Cod. *dicteria* reponi voluit. *Boſius.*

3 *Aggrederer donis.*] Paſſive dixit, ἐνεδρεύεσθαι, inquit Priſcianus de ſignif. vel gener. Verbor. *Idem.*

4 *Aſpernatur.*] Paſſive dixit, ἐξουθενεῖται. Idem Cicero ex Oeconomico Xenophontis: *Homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur.* paſſive ἀξιοῦνται. Vide id genus innumera apud Priſcian. lib. VIII. *Schott.*

5 *Quis ſententiis aut acutior, aut crebrior?*] Idem Cicero ad Brutum, Oratores enumerans, negat ſe videre, cui Cæſar debeat cedere. Et Atticus ibidem judicabat, illum omnium fere oratorum Latine loqui elegantiſſime, ſcripſiſſe & de analogia ad M. Tullium; verborumque delectum, originem eſſe eloquentiæ, dicere ſolitum. Sed de his multi multa. *Idem.* Vide Tacitum in Dialogo de Oratore.

1 *Nulla*

* * *

Neque enim quidquam aliud eſt felicitas, niſi honeſtarum rerum proſperitas: vel ut alio modo definiam, Felicitas eſt fortuna adjutrix conſiliorum bonorum, quibus qui non utitur, felix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in perditis impiiſque conſiliis, quibus Cæſar uſus erat, [1] nulla potuit eſſe felicitas: feliciorque meo judicio [2] Camillus exulans, quam temporibus iiſdem Manlius, etiamſi, [3] id quod cupierat, regnare potuiſſet. *Ammian. Marcell. lib.* XXI.

[4] Quidam veterum, [5] formidantes ea, quæ ſcriptoribus hiſtoriæ ſuorum temporum ſolent ſæpe fraudi eſſe atque invidiæ, cognitionis actuum variorum, ſtylis jam uberibus explicatas non edidere ſuperſtites. *Id. lib.* XXVI. *initio.*

* * *

[6] Infelices eſſe qui omnia ſibi licere exiſtimarunt. *Idem lib.* XXVI.

* * *

1 *Nulla potuit eſſe felicitas.*] De hac ipſa Cæſaris felicitate Cicero Philippica II. *Cæſar Alexandriam ſe recepit, felix, ut ſiquidem videbatur: mea autem ſententia, qui reipublicæ ſit infelix, felix eſſe nemo poteſt.* Ut Nero Cæſar, & Sylla, quamvis huic *Felicis* cognomen datum. Vide ad Attic. lib. VII. *Schott.*

2 *Camillus exulans.*] Valer. Maxim. lib. V. cap. III. *Virium Romanarum & incrementum latiſſimum, & tutela certiſſima Furius Camillus, in Urbe incolumitatem ſuam tueri non valuit; cujus ipſe ſalutem ſtabilierat, felicitatem auxerat.* Quippe qui Capenates & Phaliſcos, & quod omnium maxumum, Urbem Vejos X. annis obſeſſam adjecerat imperio. Vide Livium, Plutarchum, Agellium. A L. Apulejo Trib. plebis in exilium ejectus eſt. Cujus poſt alios Seneca meminit V. de Beneficiis. *Kench.*

3 *Id quod cupierat.*] Regnum affectaſſe Manlium, ſervato Capitolio, ſupra dictum. Teſtes *Agellius* & *Cicero* Phil. II.

4 *Quidam veterum.*] De periculis agit, in quæ vocari plerumque hiſtorici ſolent. Ejus rei fuerunt Cremutius Cordus apud Dionem & Tacitum. Junius Ruſticus apud Suetonium. Hermogenes & Metius Pompoſianus apud eundem. *Schott.*

5 *Formidantes ea, quæ ſcriptoribus.*] Ingens audacia Schotti! Quippe non ſolum pro Ciceronianis venditat, quæ Ciceronis non eſſe facile omnes perſpiciunt, qui puriſſimi ſcriptoris aurum ab Ammiani luto norunt diſcernere: ſed etiam pluſcula de ſuo inſeruit. Ammianus enim poſtquam dixiſſet ſibi uſque ad confinia proprioris memoriæ progreſſo fuiſſe propoſitum referre à notioribus pedem, ut pericula veritati ſæpe contigua, & intempeſtivos cenſores declinaret; ſolum iſta ſubjicit: *Hæc quidam veterum formidantes, cognitiones actuum variorum ſtylis uberibus explicatas non edidere ſuperſtites, ut in quadam ad Corn. Nepotem epiſtola Tullius quoque teſtis reverendus adfirmat.* Boſius.

6 *Infelices eſſe.*] Hæc Ciceronis quidem eſſe ex Ammiano patet, qui *ſententiam*

Idem

Idem ad Atticum de Nepote.

[1] NEpotis epiſtolam expecto. Cupidus ille meorum, qui ea quibus maxime γαυριᾷ legenda non putet? & ais μετ' ἀμύμονα: tu vero ἀμύμων, ille quidem ἄμβροτος. *Libro* XVI. *Epiſt.* V.

[2] Male narras de Nepotis filio, valde me hercule moveor & moleſte fero. Neſcieram omnino eſſe iſtum puerum. *Epiſt.* XIV.

CORNELII NEPOTIS FRAGMENTA,

Incerta partim quo Libro poſita, partim quibus verbis concepta.

NEPOS auctore certo comperiſſe ſe ait [3] C. Lælium quondam in [4] Puteolano [5] Cal. Martiis admonitum ab uxo-

tiam Tullianam vocat: ſed ex Epiſtolis ad Nepotem deſumpta non ait. *Boſ.* Suſpicor, vel ab ipſo Marcellino conformatum hoc ex ſuperioribus; vel ſane ex eadem Ciceronis epiſtola deſumptum; loci affinitate perſuaſus, quod in eodem ipſo XXVI. Marcellini repererim utrumque: hoc extremo libro, illud non procul ab initio. In qua quidem re integrum eſt cuique à me diſſentire. Non diſſimile illud, quod D. Auguſtin. lib. V. Civit. Dei, cap. XXVII. laudat: *O miſerum, cui peccare licebat!* Quod de C. Cinna ait Cicero V. Tuſcul. Et in Hortenſio apud eundem Auguſtin. lib. XIII. cap. V. de Trinit. *Velle, quod non deceat, miſerrimum: nec tam miſerum eſt, non adpiſci, quod velis, quam adipiſci velle, quod non oporteat. Plus enim mali pravitas voluntatis adfert, quam fortuna cuiquam boni.* Schott.

1 *Nepotis epiſtolam.*] Homeri locum reſpexit, ut fere in his epiſtolis, cum ad amiciſſimum familiariſſime ſcriberet. Verſus Homeri eſt: Τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα. Explicat vero acute, ut omnia, doctiſſimus Turneb. lib. IX. Adverſ. cap. XXII. *Schott.* Vide etiam Schoppium in paradoxis literariis Epiſt. 5.

2 *Male narras de Nepotis filio, valde me hercule moveor, & moleſte fero. Neſcieram omnino eſſe iſtum puerum.*] Epiſt. XIV. De Cornelii filio nihildum reperi. Quare valde ambigo, ſit ne hic cognationis nomen *Nepos*, vel Cæcilii alicujus Metelli cognomen. *Schott.* Nepotis mentio fit etiam lib. II. Non dubito, hæc ad eundem Nepotem pertinere, ad quem præcedens locus: non autem ad Cæcilium aliquem, ut Schotto in mentem venit. *Boſius.*

3 *C. Lælium.*] Qui inter Oratores à Vellejo numeratur. De illo paſſim Seneca, & Cicero pro Archia.

4 *Puteolano.*] Vide, quæ Fr. Schottus in Urbis Romæ admirandis diſſeruit ad Card. Bellarminum.

5 *Cal. Martiis.*] Quæ *Matronalia* dicebantur, Horatii Scholiaſtes in III. Carm.

ab uxore [1] temporius ut diſcumberet, petiiſſe ab ea ne interpellaretur, ſerius tandem ingreſſum triclinium dixiſſe, non ſæpe in ſcribendo magis ſucceſſiſſe ſibi: deinde rogatum, ut ſcripta illa proferret, pronunciaſſe verſus qui ſunt in Heautont.

Sati pol proterve me Syri promiſſa huc induxerunt.
Donatus in vita Terentii.

[2] L. Otacilius Pilitus [3] primus omnium libertinorum ſcribere hiſtoriam orſus, non niſi ab honeſtiſſimo quoque ſcribi ſolitam. Cnei enim Pompeji Magni, quem docuit, patriſque ejus res geſtas compluribus libris expoſuit. *Suetonius de Clar. Rhetor.*

Cornelius Nepos [4] literatos quidem vulgo appellari ait eos

Carm. Oda VIII. Hinc Martialis eaſdem *Saturnalia muliebria* vocat, & Juvenalis, Kalendas Martias, *femineas*. Adi Feſtum & Tibullum lib. III. & IV. *Schott.*

1 *Temporius ut diſcumberet.*] Sic editi omnes. Schottus tamen maluit *temperius*, ut apud Plautum *temperi*; nulla neceſſitate. Eſt enim à *tempore* comparativus, ac ita apud Columellam, Ovidium & in gloſſis quoque veteribus ſcriptum reperitur. *Boſius.*

2 *L. Otacilius Pilitus.*] Qui primum oſtiarius veteri more in catena fuit: ut ibidem *Suetonius* teſtatur, apud quem longe aliter hæc omnia leguntur.

3 *Primus omnium libertinorum.*] Sic Terentius:

Servum hominem cauſſas orare, leges non ſinunt. Schott.

4 *Literatos vulgo appellari ait eos, qui aliquid diligenter & acute, ſcienterque poſſint, aut dicere aut ſcribere.*] Iterum aliqua deſunt. Sic enim Suetonius: *Corn. Nepos in libello, quo diſtinguit literatum ab erudito, literatos vulgo quidem appellari ait eos, qui aliquid diligenter, &c.* Ubi Schottus putabat legendum, *libello quodam diſtinguit*; ac mendum è compendio literarum natum. Nec enim titulum libri, inquit, tueri ea ἐπιγραφὴ poteſt: *Liber quo diſtinguitur literatus ab erudito.* Sed non recordatus eſt Vir doctiſſimus, plane eodem modo Plutarchum inſcripſiſſe ſuorum unum; πῶς ἄν τις διαγνοίη τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Ut taceam ſimiles aliorum inſcriptiones. Addit Suetonius: *eoſdem literatos vocitatos.* Quæ, ſi recepta lectio vera eſt, pariter à Nepote, eoque ſuperioribus addenda ſunt. Sed recte obſervatum Schotto, hæc ad ſequentia pertinere. Vide eum III. Obſ. human. cap. 14. *Boſius.* Ad intelligendam vero, quam inter literatos & Grammaticos exequitur diſcrepantiam, dignabor adſcribere verba Voſſii: Γράμματα, inquit, & *literæ*, nunc prima notant elementa, ut cum literarum alias dicimus eſſe vocales, alias conſonantes: nunc vero ſumuntur pro literarum ſtudiis: ut in veteri Senario:

Διπλοῦν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα.

Quomodo item Tullius literas dividit in vulgares, & interiores ſive reconditas: ita & γραμματικὴ, quæ ἀπὸ τῶν γραμμάτων dicta, nunc legendi, ſcribendique, vel bene loquendi artem deſignat; nunc vero præter eam, hiſtoriarum ac fabularum notitiam comprehendit:

eos, qui aliquid diligenter & acute ſcienterque poſſint aut dicere aut ſcribere: ceterum [1] proprie ſic appellandos poëtarum interpretes, [2] qui à Græcis Grammatici nominentur. *Sueton. de illuſtr. Grammat.*

[3] Præter Phyſicos [4] Homerumque, qui univerſum mari circum-

hendit: quandoque etiam plurium artium & multarum rerum ſcientiam & eiflorescentem inde facultatem enarrandi ſcriptores, & judicandi de eorum ſcriptis, lociſque corruptis. Atque hoc pacto cum ſententia noſtra conciliari poſſe arbitror opinionem veterum, qui late adeo Grammaticen extendunt, ut non una ſit ſcientia, ſed ſcientiarum cinnus. Hoc ſine dubio argumentum fuit Telephi Grammatici libro eo, quo oſtendit, *πόσα χρὴ εἰδέναι γραμματικόν*, teſte Suida. A varia qui ſcientia commendarentut, appellabantur *πολυΐστορες*. Ut Alexander Cornelius: item Apion Alexandrinus, contra quem Flavius Joſephus ſcripſit. Dicti quoque *φιλολόγοι*: ut Eratoſthenes & Attejus: de quibus c. x. Etiam dicebantur *πολυμαθεῖς*. Studiumque ipſum nominatum *πολυμάθεια*. Hæc Incomparabilis *Voßius.*

1 *Proprie ſic appellandos Poëtarum interpretes.*] Unde Seneca Ep. LXXXVIII. *Grammaticus*, inquit, *circa curam ſermonis verſatur; & ſi latius evagari vult, circa Hiſtorias. Iam ut longiſſime fines ſuos proferat, circa carmina.* Et Quintilianus, lib. II. cap. I. *Grammatice, quam in Latinum transferentes, literaturam vocaverunt, tenuis à fonte, aſſumptis Poëtarum hiſtoricorumque viribus, pleno jam ſatis alveo fluit.* Keuchen.

2 *Qui à Græcis Grammatici nominentur.*] Tria genera Grammaticorum: alii *τεχνικοὶ*, alii *ἱστορικοὶ*, tertium genus *κριτικοὶ* vocantur. Τεχνικοὶ elementa & primores literas docent. Item partes orationis, ſtructuram verborum, & ſimilia. Eos Græci *γραμματιστὰς* potius, quam *γραμματικοὺς*: & Latini *literatores*, non *literatos* vocant. Hiſtorici fluminum, montium, regionum nominibus occupati ſunt: abſtruſas hiſtorias, aut *μυθολογούμενα*, aut *ποιητικῶς θεολογούμενα* explicant: genealogias Deorum ac priſcorum heroum diligenter rimantur. Nobiliores his Critici, qui tanquam cenſóres quidam, & veterum librorum Senatum legere poſſunt, & non probos tribu movere: quique *παρεγγεγραμμένα, ἐμβολιμαῖα νοθεύοντα*, & ſimilia deculpare, ut eorum verbo utar, ſolent. *Joſeph. Scaliger.*

3 *Præter Phyſicos.*] Qui, poſtquam dubitatum fuerat, terrane ulteriora an Oceanus occuparet; terram tandem claudi Oceano deprehenderunt. Vide Ariſtotel. II. de Generat. & Corrupt. Sed probabile eſt, Melam de Phyſicis loqui, qui naturales hiſtorias conſcripſerunt. Qualis Plinius, cujus verba lib. II. cap. LXVIII. *Eſt igitur*, inquit, *in toto ſuo globo tellus medio ambitu præcincta, circumfluo mari. Nec argumentis hoc inveſtigandum, ſed jam experimentis cognitum.* Idem ſequenti capite oſtendit, regum cura ſeptentrionis oram magna parte navigatum: nec veriſimile eſſe illic maria deficere, ubi tanta humoris vis ſuperet. *Kenchen.*

4 *Homerumque.*] Cujus in hac fide non exigua authoritas. Quippe qui Philoſophiæ magnus author, ut ex Quintiliano ſcimus. Ob ambitum autem undarum parentem vocavit, quemadmodum ex illo Virgilius. Unde & illud:

Ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι, καὶ φρείατα μακρὰ νάουσιν.

Addo Dionyſium *περιηγητὴν*, qui in principio ſui operis:

Μνήσο-

circumfuſum eſſe dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, ſic certior tradit: [1] teſtem autem rei Q. Metellum Celerem adjicit, eumque ita retuliſſe commemorat. Cum Galliis Proconſul præeſſet, Indos quoſdam à rege Suevorum dono ſibi datos, unde in eas terras deveniſſent, requirendo cognoſſe vi tempeſtatum [2] ex Indicis æquoribus abreptos emenſoſque, quæ intererant, tandem in Germaniæ littora exiiſſe. *Pompon. Mela lib.* III. *cap.* 5. *de ſitu orbis. & Plin. lib.* II. *cap.* LXVII.

[3] Largitudo. *Chariſ. l.* I.

[4] Eudoxus quidam avorum noſtrorum temporibus, cum [5] Lathyrum regem * Alexandriæ profugeret, † ab Arabico ſinu

Μνήσομαι Ὠκεανοῖο βαθυῤῥόου. ἐν γὰρ ἐκείνῳ
Πᾶσα χθὼν, ἅπτε νῆσος ἀπείριτος, ἐστεφάνωται.

Vide in Commentariis Euſtathium. Cæterum difficultas circumnavigandi ex cauſſis & natura locorum orta eſt; ut adſtruit Albertus cap. VIII. Nec fidem adhibet Herodotus quarta Muſa, *τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.* Quod etiam contra Ciceronis & Macrobii ſententiam, qui Antœcorum & Antipodum terras interfluente Oceano circumcirca ſeparari putarunt. *Keuchen.*

1 *Teſtem autem rei Q. Metellum Celerem adjicit.*] Verba Plinii lib. II. ſub finem cap. LXVII. *Nepos de Septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, C. Afranii in Conſulatu collegæ, ſed tum Galliæ proconſuli, Indos à Rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii cauſſa navigantes, tempeſtatibus eſſent in Germaniam abrepti.* Strabo libro XI. Herodoto in Melpomene. Heraclidi Pontico, Poſidonio, eadem Cornelio Nepoti narrantibus, non credit quoſdam ab India ad Gades uſque & Germaniæ littora navigaſſe. *Schott.* De Oceani navigatione lege Senecam I. Suaſor. Ambroſ. III. Hexaëm. Olim etiam inſtaurata per Portugalliæ reges navigatione totius circuitus ejus innotuit. De Hannone vide Melam III. X. *Keuchen.*

2 *Ex Indicis æquoribus abreptos.*] Brevius hæc Plinius, è quo, ſicut alia quædam indidem memorata, hauſit Marrianus Capella lib. VI. Satyr. cap. *de rotunditate terræ*; ſed locus corruptus eſt, ut etiam Schotto obſervatum. Grotius: *Idem Cornelius poſt captos Indos per Germaniam navigavit.* Schottus emendabat: *Idem Cornelius poſt: Captos Indos per Germaniam navigaſſe.* Sed hoc paullo durius. Malim: *Idem Cornelius poſuit, captos Indos per Germaniam navigantes.* Boſius. Sed hoc duriſſimum.

3 *Largitudo.*] Verba Chariſii: *Largitudo nuſquam invenitur, niſi apud Nepotem.* Boſius.

4 *Eudoxus quidam.*] Verba ipſa ſunt Pomponii Melæ, lib. III. cap. X. Eudoxum autem ætate Nepotis fuiſſe non dicit Mela, nec verum eſt. Obiit Nepos Auguſti principatu; ut ipſe Plinius alicubi aſſerit. Etſi enim haud plus quam quadraginta circiter anni ab exceſſu Lathuri ad initium Auguſti interſint, haud dici tamen poteſt, Cornelium vixiſſe ætate Eudoxi. Nam quum hic fugit ex Ægypto, aut puer, aut nondum natus erat Nepos. *Salmaſ.*

5 *Lathyrum regem.*] *Lathyrus* pro *Lathurus* perperam in libris Plinii ac

ſinu egreſſus per hoc pelagus (Africam) (ut Nepos affirmat) [1] Gades uſque provectus eſt. *Mela lib.* III. *cap.* 10. *& Plin. lib.* II. *cap.* 67. *& Martian. Capell. l.* 6.

[2] Ab Heneto Paphlagones in Italiam tranſvecti, mox Veneti

Melæ ſcribitur. Ut *Thyrii* pro *Thurii*, qui ſunt Θούριοι, & *Thyle* pro *Thule*, quum ſit Θούλη. Græcis enim Λάθουρος vocatur, non Λάθυρος. Et fruſtra eſt Vir doctus, qui hunc regem Λάθυρον à leguminis genere ita dictum putavit, ut *Ciceronem* à cicere. Strabo, Clemens Alexandrinus, Euſebius, & omnes Græci Λάθουρον nominant. Θοῦρος ſignificat cum impetu violentum: Λα particula auget ſignificationem. Inde Λάθουρος, maxime violentus. Forte etiam ita appellatus, quod in Venerem concitatus eſſet. Nam θούρης eſt ἀφροδισιαστὴς, & θουρὸ, καταφερὴς, ὀρχηστικῶς ἔχουσα. Θουρίδες, λαγνός. Heſychius: Hoc verius. Idem Plinius lib. VI. cap. XXX. *Ptolemæum Lathyrum* appellat, qui *Lathurus* ſcribendus eſt. *Salmaſius*.

† *Ab Arabico ſinu egreſſus, Gades uſque provectus eſt.*] Tranſito promontorio Bonæ ſpei, ſine quo ſinu Arabico (qui alias rubrum mare dicitur) excedens, Gades pervenire non potuit. *Pontanus* II. Diſcuſſion. Hiſtor. Vide Hornium lib. II. cap. V. de Orig. Gentium Americanar. Schefferum de Milit. navali Veter. lib. I. cap. I. Certum quidem eſt, à Gadibus in Arabiam olim navigarum fuiſſe, & contra; non tamen ea navigatio vulgata fuit & trita. Et ſane hodie navigabile eſt, & ante Jubam etiam creditum, traditumque. Sed explotata ejus navigatio eo tempore fuit, tantum abeſt, ut verum ſit Jubam & ſpatiorum modos meminiſſe, & ſtationum loca addidiſſe, qui in eo curſu adiri ſolerent. Auctor Peripli maris Erythræi qui recentior Juba, fatetur quidem Oceanum Indicum ad Occidentem regyrare, & unum fieri cum Heſperio mari, ſed nondum exquiſita illa maria navigantibus, & comperta eſſe. De Emporiis Azanii maris loquitur, quod in terras irrumpit per freta Arabici ſinus, & Perſici: ὁ μετὰ τοὺς τόπους ὠκεανὸς ἀνυ-ρούμενος ἂν εἰς τὴν δύσιν ἀνακάμπτει καὶ τοῖς ἀπεστραμμένοις μέρεσι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ Λιβύης, καὶ Ἀφρικῆς κατὰ τὸ νότον παρεκτείνων εἰς τὴν ἑσπέριον συμμίσγεται θάλασσαν. *Salmaſ.*

1 *Gades.*] Hæc inſula eſt, vel Urbs potius circumflua & interamna Tarteſſos duobus Bætis amnis oſtiis, & mari concepta, quam *Gadir* Tyrii nominarunt. Syriacum eſſe, notum eſt גדר. Heſych. Γάδειρα τὰ περιφράγματα, Φοίνικες. Avienus: *Panus namque locum Gadir vocat undique ſeptum.* Diverſa utique ab illa inſula, quæ in capite eſt Bæticæ, quam Latini *Gadium*, Græci Γαδείρων indigitarunt. Quod idem *Salmaſius* ad Solinum ſuum notavit. Vide etiam Caſaubonum ad Strabonem.

2 *Ab Heneto Paphlagones.*] Nam Ἐνετοὶ, *Veneti*, ut οἶνος, *vinum*, & ſimilia. Idem itaque nomen ea re creditum putabat Nepos, hos ab illis ortos. Nihil verius. De populis igitur Ἐνετοῖς intelligebat Nepos, non de vico *Heneto*. Eos in Paphlagonia vel prope Paphlagoniam incoluiſſe volebant veteres. Horum meminit Horatius:

Παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο Πυλαιμένεος λάσιον κῆρ
Ἐξ Ἐνετῶν ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων.

Quia nullum Enetorum veſtigium in Paphlagonia ſequentibus ævis extitit, ideo quæſivere Grammatici ac Geographi, quinam illi eſſent Ἐνετοὶ Homerici. Οὐ γὰρ δείκνυσθαί φασι νῦν, inquit Strabo, Ἐνετοὺς ἐν Παφλαγονίᾳ. Zenodotus ſcribebat apud Poëtam ἐξ Ἐνετῆς, ut de Amiſo intelligeretur, quæ olim Ἐνετὴ vocabatur. Alii vicum hoc

nomine

Veneti ſunt nominati. *Solin. cap.* 56. *Polyhiſtor. & Plin. lib.* VI. *cap.* II.

Fauces Oceani T. Livius ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, [1]ubi minimum, VII. M. Paſſ. ubi vero plurimum X. M. *Plin. lib.* III. *proœmio. Ibid. lib.* III. *cap.* 17.

[2]Melpum opulentia præcipuum, quod ab Inſubribus & Bojis, & Senonibus deletum eſſe eo die, [3]quo Camillus Vejos ceperit, Nepos Cornelius tradit. *Plin. lib.* III. *c.* 17.

Ultra [4]Aquilejam VI. M. Paſſ. Formio amnis, ab Ravenna CLXXXIX. M. Paſſ. antiquus auctæ Italiæ terminus, nunc vero Iſtriæ: quam cognominatam tradunt à flumine Iſtro in Adriam effluente à Danubio amne, [5]eidemque Iſtro ex adverſo Padi fauces, contrario eorum percuſſo mari interjecto dulceſcente plerique dixere falſo & Nepos Cornelius etiam [6]Padi accola. *Plinius lib.* III. *cap.* 28. *Natural.*

Alpes

nomine in Paphlagonia oſtendi ajebant, decem ſchænis ab Amaſtri diſſitum. Atqui non nimis celebris ille vicus in Paphlagonia, ut eo inſignis hæc dici poſſit. Præterea non ex illo vico tranſvectos Venetos Italiæ certum eſt, ſed ex populis Enetis, qui poſt Trojam captam, quum diu deerraſſent tandem in Italiam devenerunt, & Venetiam regioni ac populis nomen dederunt. In confeſſo apud omnes eſſe tradit Strabo, Ἐνετὰς nobiliſſimam ac præcipuam Paphlagoniæ fuiſſe gentem. Eum vide lib. XII. *Salmaſ.*

1 *Ubi minimum.*] Ms. Cod. Chifletii: *ubi minus.* Boſ.

2 *Melpum.*] Sunt qui putent eſſe *Meleium* municipium nobile & ditiſſimum: eſtque in Orbiis, de quibus multa Zanchius ad P. Betulium, & G. Merula lib. I. Antiquit. Galliæ Ciſalpinæ cap. IX. *Schott.*

3 *Quo Camillus Vejos.*] De die nondum in Faſtis aut diariis comperi: annus eſt in iis Tabulis marmoreis, quo de Vejentibus Dictator primum triumphavit, CCCLVII. *Livius* lib. V. & rurſum *Plinius* lib. XXXIII. cap. VII. *Plutarchus*, Camillo. *Valerius* IV. cap. I. *Diodor. Flor. Eutrop. Auctor* de Viris Illuſtr.

4 *Aquileiam.*] Quam à fontibus aquarum perennibus dictum volunt. Condita eſt à Romanis contra Barbaros. Urbs tam auguſta quondam, ut altera Roma diceretur. Hodie ad ſolitudinem propemodum perducta, Venetis paret.

5 *Eidemque Iſtro ex adverſo Padi fauces.*] Strabo lib. I. ſcribit Eratoſthenem, & ante eum multos in illa fuiſſe ignorantia, ut fluvium ab Danubio derivatum in Adriaticum juxta Iſtros egredi tradiderint; unde & Jaſonis è Ponto in Adriaticum tranſitus locum habuerit hiſtoriæ. Hos Plinius ac Mela ſecuti pari ignorantiæ nævo notantur. *Kench.* Sic Ariſtot. de Hiſt. animal. VII. & περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων, Apollonius Rhodius, & alii. Quos miror omnes cum Nepote falſitatis argui. *Schottus.*

6 *Padi accola.*] Unde Catullo epi-

[1] Alpes in longitudine x. M. Paſſuum patere à ſupero mari ad inferum Cælius tradit. Timagenes xx. M. Paſſ. deductus in latitudinem Cornel. Nepos C. M. T. Livius tria M. Stadiorum uterque diverſis in locis. *Lib.* III. *cap.* 19.

Inter duos Boſphoros Thracium & Cimmerium directo curſu, ut auctor eſt Polybius CI. M. Paſſ. interſunt. Circuitu vero totius Ponti [2] vicies ſemel centena quinquaginta M. ut auctor eſt Varro, & fere veteres. Nepos Cornelius CCC. M. L. adjicit. *Lib.* IV. *cap.* 12.

Minus profecto mirentur [3] portentoſa Græciæ mendacia [4] de hortis Heſperidum & amne Lixo prodita, qui cogitent noſtros nuper paulo minus monſtrifica quædam de iiſdem

gram. I. *Italus*; Auſonio autem, epiſt. XX v. *Gallus* vocatur. Nempe quia Italia Tranſpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patria quicquam ſe habere comperti, negat Elias Vinetus in Auſonium Idyll. VII. At Veronenſem fuiſſe, in Leandri Alberti Italia lego, ut & Coſmographia P. Merulæ Natus fuit in Hoſtilia: qui Veroneoſ. vicus. *Voſſius.*

1 *Alpes in longitudine.*] Mela lib. II. *Alpes ipſæ ab iis littoribus longe lateque diffuſæ, primo ad Septentrionem magno gradu excurrunt, deinde ubi Germaniam attigerunt, verſo impetu in Orientem abeunt, direptiſque populis immanibus, uſque in Thraciam penetrant.*

2 *Vicies ſemel centena quinquaginta M.*] Cod. Toletanus: *vicies ſemel M. ut auctor eſt Varro, & fere veteres ſemel quinquaginta. Nepos Cornelius* CCC. M. L. *adjicit.* Schott.

3 *Portentoſa Græciæ mendacia.*] *Et quicquid Græcia mendax Audet in hiſtoria.* Juvenalis Sat. X.

4 *De hortis Heſperidum.*] Heſperides nymphæ ſunt, quibus horti illi tribuuntur. In Cyrenaïca Ἑσπερίδες urbis nomen, quæ & Ἑσπερὶς & Εὐεσπερίς. Nihil vanius & mendacius illis fabulis, quæ Heſperides nymphas & eorum hortos prodidere. Fabularum porro auctores, Heſperidas illas, quæ mala aurea habuerunt, ſed cuſtode dracone circa oceanum collocant. Apollodorus: ταῦτα δ᾽ ἦν οὐχ ὥς τινες ἐν Λιβύῃ ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ Ἄτλαντος ἐν Ὑπερβορέοις. Heſiodus ultra Oceanum ponit. Non dubito tamen fuiſſe & ex Græcis auctores, qui nominis errore inducti, quod urbs Ἑσπερίδες in Pentapolitana Libya vocaretur, eo tranſtulerint & Heſperidum hortos. Ptolemæus in Cyrenaïca & Pentapolitana memorat Ἑσπερίδων κῆπυς, quos tamen diverſos ſtatuit ab urbe Berenice, quam ἑσπερίδας dictam autumat. Scylax Caryandæus in Pentapolitana urbis & portus Ἑσπερίδων meminit. Haud longe ab Heſperidibus urbe, κῆπυς Ἑσπερίδων ponit idem Scylax, omni genere arborum refertas. Hortos Heſperidum major pars in Mauritania ſtatuit ad Oceanum, circa Lixon. Alii etiam circa Atlantem Mauritaniæ montem. Nam Heſperidas quidam Heſperi filias faciunt; quidam Atlantis ex Heſperide uxore. Servius: *Quidam tamen hos hortos circa Syrtes poſitos tradunt.* Nec diverſæ ſunt opiniones, ut velle videtur Servius. Errorem, ut dixi, fecit vox Ἑσπερίδες, quo nomine appellata eſt Pentapolitanæ Libyæ civitas.

Inde

iiſdem tradidiſſe: [1] prævalidam hanc urbem majoremque Carthagine magna: præterea [2] ex adverſo ejus ſitam & prope immenſo tractu [3] ab Tingi: quæque alias Cornelius Nepos avidiſſime credidit. *Lib.* v. *cap.* I.

Inter Pontum & Caſpium mare CCCLXXV. M. Paſſ. non amplius intereſſe tradiderunt [4] Cornelius Nepos C. L. M. *Lib.* VI. *cap.* XI.

Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem à terra ſtadia octo [5] abeſſe prodidit Cernen. Nepos Cornel.

Inde horti urbi vicini dicti Ἑσπερίδων, & confuſi cum hortis fabuloſarum Heſperidum, qui ad Oceanum. *Salmaſ.*

1 *Prævalidam hanc urbem.*] Lixon: Nam de Cerne mox libro VI. cap. 30. Carthagini quoque objacere ſup. Plinius: *A Claudio Caſare colonia facta Lixos: vel fabuloſiſſime ab antiquis narrata. Ibi regia Antæi, certatumque cum Hercule, & Heſperidum horti. Affunditur autem huic æſtuarium è mari, flexuoſo meatu, in quo Draconis cuſtodiæ inſtar fuiſſe nunc interpretantur.* Schottus.

2 *Ex adverſo ejus ſitam.*] Statim: *ex adverſo maxime Carthaginis*, id eſt, è regione, vel, ex oppoſito maximæ Carthaginis. Ubi τὸ *maximæ* nominaliter ſumptum malim, quam adverbialiter. Poëta dixit, *Carthago Italiam contra* κατ' ἀναστροφὴν, eadem notione, qua Latini *exadverſus* uſurpant, vel *exadverſum.* Keuchen.

3 *Ab Tingi.*] Nimirum Mauritaniæ. Alia eſt Τίγγις Καισάρεια apud Ptolemæum, quæ *Tingi altera*; ut *altera Pergama*, *altera Salamis* de Cypri Salamine. Lege Pompon. Melam lib. I. *Keuch.*

4 *Cornel. Nepos* CLM.] Duo Plinii Mss. CCLM. numerant. *Schott. Boſ.*

5 *Abeſſe prodidit Cernen.*] Quod idem eſt ſpatium, & pœne idem ſitus. De ſitu Cernes inſulæ dubitatum oſtendit Euſtathius ad Dionyſium: Καὶ ἡ θέσις δὲ αὐτῆς διαφωνεῖται. οἱ μὲν γὰρ ἀνατολικὴν αὐτὴν ὑποτίθενται, ὡς καὶ Λυκόφρων ἐμφαίνει, οἱ δὲ δυτικήν. Sane Lycophron ex inſula Cerne oriri facit auroram:

Τιθωνὸν ἐν κοίτῃσι τῆς Κέρνης πέλας
Λιποῦσα.

His verſibus Κέρνην ibi collocat, ubi omnes alii veteres, χερσόνησον, ὑπ' αὐτὸν τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα. Hæc Cerne Lycophronis licet ad Orientem ſit, non poteſt eadem eſſe cum Menethuſiade. Sed non minus nugatur Lycophron cubile Solis in Cerne inſula locando, quam Mimnermus, qui in Colchis conſtituit:

Αἰήταο πόλιν τόθι τ' ὠκέος ἠελίοιο
Ἀκτῖνες χρυσέῳ κείαται ἐν θαλάμῳ.

Omnes alii Scriptores Cernen in occidentali Oceano metantur. Quod etiam Strabo oſtendit, licet Cernen inter loca numeret quæ tum non cognoſcerentur, & Eratoſthenem eo nomine reprehendat, quod fabuloſis habeat fidem: πεπίστευκε δὲ καὶ περὶ τῶν ἔξω στηλῶν Ἡρακλείων πολλοῖς μυθώδεσι Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους. Ergo Cerne extra Columnas Herculis in Oceano Atlantico, quam Polybius gravis auctor etiam agnoſcit. Plinius inter inſulas Æthiopiæ & huic locum dat: *Cerne nominatur inſula adverſa Æthiopiæ, cujus neque magnitudo, neque intervallum à continente conſtat.* Ita hæc legenda, non ut eſt vulgo: *Contra ſinum Perſicum Cerne inſula nominatur.* Nam verba illa, *Contra ſinum Perſicum*, ad præcedentem

Cornel. ex adverſo maxime Carthaginis à continente paſſus mille non ampliorem circuitu duobus millibus. *Lib.* VI. *cap.* 31. *de Inſulis Æthiopici maris.*

Nepos Cornelius, [1] qui Divi Auguſti principatu obiit: Me, inquit, juvene [2] violacea purpura vigebat, cujus libra denariis centum venibat: nec multo poſt rubra Tarentina. Huic ſucceſſit Dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac Lentulus Spinther Ædilis Curulis primus in prætexta uſus [3] improbatur: nam purpura [4] quis non inquit, triclinaria facit. *Lib.* IX. *cap.* 17. *& cap.* 39.

Onychem etiam tum in Arabiæ montibus, nec uſquam alibi

clauſulam pertinent; ut jam aliis animadverſum. Occidentalis Cerne Æthiopiæ adverſa non eſt; ſed Heſperiæ. Terminus ejus ſtatuitur navigationis Phoenicum, qui non navigabant in eam à rubro mari: qui enim id pote, nondum comperta Meridiani maris navigatione? ſed per Gades Oceanum illum ingrediebantur, qui etiam in ora illa multa oppida condiderunt. *Salmaſ.*

1 *Qui divi Auguſti principatu obiit.*] Vide D. Hieronymum in Chron. Euſebiano, qui refert illum ad annum Auguſti quartum.

2 *Violacea purpura.*] De variis purpuræ generibus poſt Cælium, Bayſium, alios, accurate Salmaſius in notis ad Tertullianum de Pallio, & Octav. Ferrarius de Re Veſtiaria, præcipue lib. II. cap. 7. Qui videri poſſunt. *Boſius.*

3 *Improbatur.*] Sic Ms. Vulgati: *improbabatur.* Quod video ſummos viros non improbaſſe. Mox edit. Dalech. *qua purpura quis non jam, inquit, triclinaria facie?* nec aliter laudant viri docti, qui de purpura tractarunt. *Triclinaria* Salmaſius ait eſſe accubiralia, quibus accubita vel lecti tricliniares ſternuntur, *not. ad Tertullianum* pag. 175. *Idem.*

4 *Quis non inquit, triclinaria facit.*] Addit de ſuo Plin. *Spinther ædilis fuit, V. C. anno ſeptingenteſimo, Cicerone Coſ. Dibapha tunc dicebatur, quæ bis tincta eſſet, veluti magnifico impendio; qualiter nunc omnes pæne commodiores purpuræ tinguntur.* Hæc poſtrema Plinio ab aliquo adjecta aſſerere auderem, niſi in Ms. Toletano antiquiſſ. reperiſſem. In Conſulatu vero M. Tullii nimis rotundus numerus eſt, qui eſt in Faſtis Capitolinis extra controverſiam annus IↃCXC. poſt U. C. collega C. Antonio: P. vero Cornelius Lentulus Spinther, Ciceronis imprimis ſtudioſus, Coſ. poſt fuit, anno IↃCXCVI. cum Q. Cæcilio Metello Nepote. *Schott.* Triclinaria ſunt accubitalia, quibus accubita vel lecti tricliniares ſternuntur. Nec de purpura tantum illa, ſed eriam auro clavata, ut & mantelia, quibus menſa ſternebatur & mappæ. Aureorum & auratorum manteliorum mentio multis locis apud Hiſtor. Auguſt. Scriptores. Stragula quoque veſtis qua cubiculares lecti inſternebantur, auro & purpura depingi ſolebat. Apulejus lib. X. *Sed & ſtragula veſte, auro & murice Tyrio depicta probe conſternunt.* Nec minus tricliniaris & accubitalis. Babylonicorum *περιστρωμάτων* præcipue uſus in ſternendis accubitis, quæ auro & purpura picta fuiſſe, nemo neſcit. Inde *Babylonicum aureum plumatum* Publio Syro dicitur. Gloſſa, *Babylonicum*, ψιλὴ πολύμιτος. *Salmaſius* ad Tertull. Pallium. *Keuch.*

1 Nimus

alibi naſci putavere noſtri veteres: Sed in Germania potoriis vaſis inde factis primum, dein pedibus lectorum ſelliſque Cornelius Nepos tradit magno fuiſſe miraculo, cum P. Lentulus Spinther amphoras ex eo & urceos magnitudine cadorum oſtendiſſet: poſt quinquennium deinde triginta duorum pedum longitudine, columnas vidiſſe ſe. *Lib.* XXXVI. *cap.* 7.

[1] Νέπως δὲ Κορνήλιος οὐχ ὑπὸ γήρως φησὶν οὐδὲ νόσου παραλλάξαι τὸν Λεύκολλον, ἀλλὰ φαρμάκοις ὑπό τινος τῶν ἀπελευθέρων Καλλισθένους [2] διαφθαρέντα. Cornelius Nepos neque ſenio, neque morbo aut alienata mente fuiſſe, ſed à Calliſthene liberto venenis corruptum. *Plutarch. in Lucull. extrem. & An ſeni gerenda Reſpub.*

Νέπως ὁ Κορνήλιος φησὶν οὐ Κράσσου, Βρούτου δὲ θριαμβεύσαντος ἀπὸ Λυσιτανῶν θυγατέρα γῆμαι Γάιον. Cornelius Nepos non Craſſi, ſed Bruti, ejus quæ de Luſitanis triumphavit, filiam nuptum Cajo datam refert. *In Gracchis.*

Ἀννίβᾳ δὲ τῶν μὲν ἄλλων, ἐλάχιστος ἦν λόγος, Μάρκελλον δὲ πεπτωκέναι πυθόμενος, αὐτὸς ἐξέδραμεν ἐπὶ τὸν τόπον, καὶ τῷ νεκρῷ παραστὰς, καὶ πολὺν χρόνον τήν τε ῥώμην τοῦ σώματος καταμαθὼν καὶ τὸ εἶδος οὔτε φωνὴν ἀφῆκεν ὑπερήφανον οὔτε ἀπ' ὄψεως τὸ χαῖρον. ὡς ἄν τις ἐργώδη πολέμιον, καὶ βαρὺν ἀπεκτονὼς ἐξέφηνεν, ἀλλ' ἐπιθαυμάσας [3] τὸ παράλογον τῆς τελευτῆς τὸν μὲν δακτύλιον, ἀφείλετο· τὸ δὲ σῶμα κοσμήσας πρέποντι κόσμῳ καὶ περιστείλας ἐντίμως ἔκαυσε καὶ τὰ λείψανα συνθεὶς εἰς κάλπιν ἀργυρᾶν καὶ χρυσοῦν ἐμβαλὼν στέφανον, ἀπέστειλε πρὸς τὸν υἱόν. τῶν δὲ νομάδων τινὲς περιτυχόντες τοῖς κομίζουσιν ὥρμησαν ἀφαιρεῖσθαι τὸ τεῦχος. Ἀντιλαμβανομένων δ' ἐκείνων ἐκβιαζόμενοι καὶ μαχόμενοι διέῤῥιψαν τὰ ὀστᾶ. Πυθόμενος δὲ Ἀννίβας καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν, οὐδὲν ἄρα δυνατὸν γενέσθαι ἄκοντος θεοῦ τοῖς μὲν νομάσιν, ἐπέθηκε δίκην οὐκ ἔτι δὲ κομιδῆς ἢ συλλογῆς τῶν λειψάνων ἐφρόντισεν. ὡς δὴ κατὰ θεὸν

1 Νέπως δὲ Κορνήλιος.] Vide Plutarch. in libello: Εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον. *Crudeliſſimum* autem Hannibalem vocat Livius lib. XXVII. Valer. lib. V. cap. I. fine. Silius Ital. lib. XII. Oroſius lib. IV. cap. 18. Aurelius Victor de Vir. Illuſtribus: *Marcellus quinquies Conſul, inſidiis Hannibalis deceptus & magnifice ſepultus. Oſſa Romam remiſſa, à prædonibus intercepta perierunt.* Quis ſcit an hæc ad librum Exemplorum V. ubi & Hannibalis mentio fit, pertineant? *Schott.*

2 Διαφθαρέντα.] Sequitur apud Plutarchum priore loco: Τὰ δὲ φάρμακα δοθῆναι μὲν ὡς ἀγαπῷτο μᾶλλον ὁ Καλλισθένης ὑπ' αὐτοῦ, τοιαύτην ἔχειν δοκοῦντα τὴν δύναμιν. ἐκστῆσαι δὲ καὶ καταλῦσαι τὸν λογισμὸν, ὥστ' ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, τὴν οὐσίαν διοικεῖν τὸν ἀδελφόν. Quæ prioribus addi debuere: nam pariter à Nepote deſumpta ſunt. *Boſius.*

3 Τὸ παράλογον τῆς τελευτῆς.] In edit. Pariſienſi Jo. Rualdi, qua utor, excuſum invenio, τὸ παράλ. τῆς τελευτῆς, nec variant Mss. *Idem.*

κατὰ θεόν τινα καὶ τῆς τελευτῆς καὶ τῆς ἀταφίας, παραλόγως οὕτω τοῦ Μαρκέλλου γενομένης. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ περὶ Κορνήλιον Νέπωτα καὶ [1] Οὐαλλέριον Μάξιμον ἱστορήκασι. Λίβιος δὲ καὶ Καῖσαρ ὁ Σεβαστὸς, κομισθῆναι τὴν ὑδρίαν πρὸς τὸν υἱὸν εἰρήκασι καὶ ταφῆναι λαμπρῶς. Annibal vero cum reliquos minimi faceret, Marcellum cecidiſſe audito, ipſe ad locum accurrit: cadaverique adſiſtens, diuque corporis robur & formam contemplatus, neque ſuperbam ullam emiſit vocem, neque vultu lætitiam (ut conſentaneum erat eum, qui tam moleſtum & gravem hoſtem interfeciſſet) præ ſe tulit: ſed inopinatum viri exitum miratus, annulum ei abſtulit, corpus digno habitu ornatum, veſtibuſque decentibus amictum cremavit, reliquias in urnam argenteam lectas, aurea ſuperaddita corona, ad filium ejus miſit. Sed quidam Numidæ cum in ferentes ea incidiſſent, adimere vi conati ſunt: illis reluctantibus ac vim vi repellentibus oſſa disjecta ſunt. Annibal hoc audito, ad eos qui aderant, *Nihil*, inquit, *utique Diis invitis fieri poteſt:* ſumto de Numidis ſupplicio nullam præterea de Marcelli reliquiis colligendis curam habuit: ut qui Dei alicujus numine Marcello hunc exitum vitæ & ſepulturæ privationem ita præter omnium opinionem eveniſſe crederet. Hæc Cornel. Nepos & Valerius Maximus narrant. Livius & Auguſtus Cæſar perlatam ad filium Marcelli urnam, & honorifice ſepultas ejus reliquias, perhibent. *In Metello.*

Ἀννίβαν δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον λέγουσιν, οὐδὲ ἅπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ἀνὴρ δοκεῖ διαγενέσθαι μέχρι Σκιπίωνος. ἡμεῖς δὲ Λιβίῳ, Καίσαρι καὶ Νέπωτι καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τῷ βασιλεῖ Ἰόβᾳ πιστεύομεν, ἥττας τινὰς καὶ τροπὰς ὑπὸ Μαρκέλλου [2] τῶν σὺν Ἀννίβᾳ γενέσθαι. Annibalem Marcel-

1 Οὐαλλέριον Μάξιμον.] Cod. Vulcobianus Οὐαλέριον. Alius: Οὐετέριον. Quod an repoui debeat, diſpiciant Criticorum filii. Viri docti cenſent, Plutarchum ad ea reſpexiſſe, quæ Val. Maximus v. 1. ext. 6. de Marcelli funere retulit. Sed ea pauciora ſunt, quam ut à Plutarcho heic laudata videri poſſint: niſi dicas ſolum epitomen librorum Valerii, non ipſum opus, ut ab eo eſt editum, hodie ſupereſſe; in quam ſententiam Voſſium propendiſſe video 1. de Hiſt. Lat. 24. Cæterum, ut hoc obiter addam, non eſt, cur apud Valerium pro *corona laurea* reponamus *auream*, ut Schottus voluit. Nam ille de corona cadaveri impoſita, cum eoque combuſta; Plutarchus de ea, quæ reliquiis ſuperimpoſita eſt, loquitur. *Idem.*

2 Τῶν σὺν Ἀννίβᾳ.] Nota, non ipſum Hannibalem, ſed *qui cum eo fuerunt*, hoc eſt, duces ejus, dici victos. Non igitur his adverſantur, quæ Nepos in vita

Marcellus, ut Polybius narrat, ne ſemel quidem vicit, ſed invictus hic vir fuiſſe videtur uſque ad Scipionem. Nos autem Livio & Cæſari & Nepoti & ex Græcis ſcriptoribus regi Jubæ credimus, aliquoties Hannibalem à Marcello victum & in fugam verſum eſſe. *In Marcello.*

Cornelius Nepos, qui Divi Auguſti principatu obiit, cum ſcriberet [1] turdos paulo ante cœptos ſaginari, addidit [2] ciconias magis placere quam grues: cum nunc hæc ales inter primas expetatur, illam vero nemo velit tetigiſſe. *Plin. lib.* x. *cap.* 33.

[3] Præcipuam olim auctoritatem fuiſſe, lupo & aſellis Cornelius Nepos & [4] Laberius Poëta mimorum tradidere. *Lib.* IX. *cap.* 17.

Magnitudo [5] loto arbori, quæ piro: quanquam Nepos Cornel. brevem tradat: vinum quoque exprimitur huic ſimile mulſo, quod ultra denos dies negat durare [6] idem Nepos. *Lib.* XIII. *cap.* 17.

Scan-

in vita Hannibalis cap. 5. & 6. retulit. *Idem.*

1 *Turdos paullo ante cœptos ſaginari.*] In Turdario. Martialis lib. XIII.

Inter aves turdus, mecum ſi judice certes,
Inter quadrupedes mattya prima lepus.

Unde in M. Druſo Vir. Illuſt. locum recte ni fallor emendavimus: *Philippo Conſuli, legibus agrariis reſiſtenti, ita collum in comitio obtorſit, ut multus ſanguis efflueret è naribus: quæ ille luxuriæ comprobans, morti jam detrudi ſe dicebat.* Nos de Vet. libro ἀισόχως: *quem ille, luxuriam opprobrans, muriam de turdis eſſe dicebat.* Qua de re plura lib. I. Obſerv. per Saturam. *Schott.*

2 *Ciconias magis placere quam grues.*] Elegans carmen exſtat in Petronii Arbitri Satyrico, de Ciconia:

Ciconia etiam grata, peregrina, hoſpita;
Pietati cultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Avis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Quem tamen aliter legit, explicatque Had. Junius lib. VI. Animad. cap. 15. *Schott.*

3 *Præcipuam olim.*] Apud Plinium eſt: *Poſt præcipuam auctoritatem, &c.* Dixerat autem paullo ante, *apud antiquos piſcium nobiliſſimum habitum acipenſerem.* Boſius.

4 *Laberius Poëta mimorum.*] De quo Macrobius lib. II. cap. 7. & Seneca noſter Rhetor. Controverſ. XVIII. de parricidii accuſato. *Schott.*

5 *Loto arbori.*] Ἀπὸ κοινοῦ repetitum eſt. Mox in Msc. Chiflet. *brevem tradit.* Pro *huic* edit. Dalech. *illi*, alii *illo*, non male. Statim nonnulli: *ultra duos dies.* Boſius. Unde lotophagi, de quibus Homerus Odyſſ. IX. & Scholiaſtes, & de herba Theophraſtus lib IV. de Plantis cap. 9. Dioſcorides lib. I. & Plinius lib. XIII. *Schott.*

6 *Idem Nepos.*] Addenda erant, quæ Plinius ſubjicit: *baccaſque contuſas* (Msc. Chiflet. *conciſas*) *cum alica ad cibos dolio condi.* Boſius.

1 *Scan-*

[1]Scandula conteƈtam fuiſſe Romam uſque ad bellum Pyrrhi annis quadringentis LXX. Cornelius Nepos auƈtor eſt. *Lib.* XVI. *cap.* 10.

Cornelius Nepos tradit ante Sullæ Viƈtoriam duo tantum triclinia Romæ fuiſſe argentea. *Lib.* XXXIII. *cap.* 11.

Primus invenit [2] lineas colorare, teſta ut feruntrita, Cleophantus Corinthius. Hunc, aut eodem nomine alium fuiſſe tradit Cornelius Nepos, ſecutum in Italiam Demaratum Tarquinii Priſci Romani regis patrem fugientem à Corintho injurias Cypſeli Tyranni. *Lib.* XXXV. *cap.* 3.

Primum Romæ parietes cruſta marmoris operuiſſe totius domus ſuæ in Cælio Monte Cornel. Nepos tradidit Mamurram, Formiis natum, equitem Romanum, præfeƈtum fabrorum C. Cæſaris in Gallia: [3] adjecit eum primum totis ædibus nullam, niſi è marmore, columnam habuiſſe, omnes ſolidas è Caryſtio, aut Lunenſi. *Lib.* XXXVI. *cap.* 7.

Ædes

1 *Scandula conteƈtam fuiſſe Romam.*] Ms. *Scindulam non conſpeƈtam fuiſſe Romæ.* Idem. *Scandula*, quaſi *ſcindula*, aſſulæ, non ſerra ſed bipennibus produƈtæ: niſi potius à *ſcandendo*. Hinc *ſcandulare teƈtum* Apulejo lib. III. Fab. Mileſ. & JCtis *ſcandularii* l. quibuſdam D. de jure immunit. Vegetius lib. II. de re militari, cap. 23. *Tempore hiemis de tegulis, vel ſcandulis: quæ ſi deeſſent, certe de cannis, ulva, vel culmo porticus tegeretur.* Scandulæ autem è robore aptiſſimæ. Vitruvius libro II. cap. 1. *Montium accolæ cruſtis marmoreis teƈta contegunt; alii plumbi laminis. Septentrionales noſtri harundine domus ſuas operiunt, durantque ævis teƈta alta.* Idem Plinius lib. XVI. cap. 36. Penes Germanos tegularum uſum non fuiſſe; ſed materiæ informi domum tegere ſolitos, auƈtor eſt Tacitus. Culmis etiam teƈta concinnarunt, unde *culmina*. Seneca ad Lucilium: *Culmis libros texit, ſub marmore atque auro ſervitus habitat.* Schottus. Vide etiam Stewechium in commentar. ad Vegetium.

2 *Lineas.*] Plinius: *.eas.* Loquitur autem de lineis. Continentia verba paullo aliter apud eundem leguntur: *Hunc aut eodem nomine alium fuiſſe, quem tradit Corn. Nepos ſecutum in Italiam Demaratum, &c. fug. à Cor. injur. Cypſeli tyranni, mox docebimus.* E quibus apparet, Nepotem ſolum dixiſſe, Cleophantum quendam Corinthium ſecutum in Italiam Demaratum, &c. cetera Plinii ſunt. Quare vel totus locus recenſendus erat, vel illa: *aut eodem nomine alium fuiſſe*, omittenda. *Boſius.*

3 *Adjecit.*] Plenius Edit. Dalech. *adjecit idem Nepos.* Sed poſtrema duo vocabula Scaliger caſtigat. in Catull. pag. 32. gloſſema putat. Quam conjeƈturam firmat Msc. Cod. qui legebat: *addiditque, cum primum, &c.* Cæterum apud Plinium quædam interjacent, quæ Schottus omiſit. Etiam illud, *aut Lunenſi* Msc. aberat, & pro *è Coryſtio* legebatur *à Caryſto.* Boſ. Schott.

1 *Ædes*

[1] Ædes Martis eſt in Circo Flaminio [2] architectata ab Hermodoro Salaminio. *Priſcian. lib.* VIII.

[3] Non amplius ter bibere Auguſtus ſolitus, ſuper cœnam in caſtris apud Mutinam. *Sueton. Auguſt. cap.* LXXVII.

[4] In extrema Britanniæ parte Memma, quam [5] Cornel. etiam Annalium ſcriptor narrat metallis plurimis copioſam, herbis frequentem, & his feraciorem omnibus, quia pecora magis, quam homines alat. Labi vero per eam multa quam maxima relabique flumina gemmas margaritaſque volventia. *Jordanus ſive Gornandes de rebus Gothicis.*

1 *Ædes Martis.*] Edit. Puſch. *ædis.* ἀρχαϊκῶς. *Boſius.*

2 *Architectata.*] Sic & *machinata* παθητικῶς. Salluſt. Hiſt. lib. II. *At Lucullum regis cura machinata fames brevi fatigabat.* Sed de his ſupra ad Epiſt. dicere memini. Architecti vero Hermodori ſic meminit Vitruvius lib. III. cap. I. Architect. *Quemadmodum eſt in porticu Metelli Jovis Statoris Hermodori.* ut emendat Turneb. lib. XI. Adverſ. cap. II. Meminit & M. Tullius lib. I. de Orat. *Schott.*

3 *Non amplius.*] Verba Suetonii: *Non amplius ter bibere eum ſolitum ſuper cœnam in caſtris Mut. Cornel. Nepos tradit.* Boſ. Similis Vopiſci de Tacito Imp. locus: *Fuit vita parciſſimus, ita ut ſextarium vini tota die nunquam potaverit.* Euſtathius de Iſmeniæ ac Iſmenes amoribus, lib. IV. Καὶ μετὰ τρίτην πόσιν καὶ τετάρτην ὡς πολυτελεῖς τὰς τρυφὰς λύειν τὸ συμπόσιον. *Kcuchen.*

4 *In extrema Britanniæ parte.*] Sæpe multumque dubitavi, utri Cornelio, Nepoti ne, an Tacito, cujus hodieque Annales, licet mutuli, in manibus doctorum hominum verſantur, hæc darem: Sed dum inſulam, oras Britanniæ legendo, ſæpe etiam in altum evectus, diligenter inveſtigo, *Monam* quidem XIV. Annal. & in Agricolæ vita reperi, *Memmæ* vero, vel ut alii libri, *Miniæ*, nec vola nec veſtigium. Xiphilinus vero ex Dione, Britannorum, inquit, duo ſunt genera, Caledonii & Mæatæ. Quæ vox *Μαιάται* à *Mona* longius recedit. Quare in eam veni ſententiam, ut noſtro adſcribendum cenſerem; dum alterutrer è tenebris integer appareat: & *Chronica* Nepos, ut dixi, conſcripſit; quos libros fortaſſe Gothus ille Jornandes ſive is Jordanus eſt, *Annales* vocavit; ſecutus, ut ſuſpicor, aliquot Gothicarum rerum Scriptores, quorum, præter nomen inane, nihil ad nos pervenit: quemadmodum libro priore Epitomam illam L. Annæi Senecæ, quæ vulgo L. Floro attribuitur, exſcripſiſſe obſervavi. *Schott.*

5 *Cornel. etiam Annalium Scriptor.*] Aſſentior Schotto & Lindebrogio, Corn. Tacitum ſignificari. Nam ex eo magnam partem, hanc narrationem hauſtam eſſe, vel illa fidem faciunt, quæ Jornandes ſubjicit: *Silurum colorati vultus, torto plerique crine & nigro naſcuntur. Caledoniam vero incolentibus, rutilæ comæ, corpora magna, &c.* Quæ, & alia Jornandi dicta, pæne totidem verbis in Agricola Taciti leguntur. Vide eum cap. 10. & ſequentibus. Perperam igitur inter Fragmenta Nepotis relata ſunt. *Boſ.*

EPISTO-

[1] EPISTOLA

CORNELIÆ,

MATRIS GRACCHORUM.

[1] Dicis pulchrum eſſe inimicos ulciſci. Id neque majus, neque pulchrius cuiquam, atque [3] eſſe mihi videtur; ſed ſi liceat Repub. ſalva [4] ea perſequi. Sed quatenus id fieri non poteſt. multo tempore, multiſque partibus inimici noſtri non peribunt, neque [5] uti nunc ſunt, erunt potius, quam Reſpub. profligetur atque pereat.

Eadem alio loco.

[6] Verbis conceptis dejerare auſim, [7] præterquam qui [8] Tiberium Gracchum necarunt, neminem inimicum tantum

1 EPISTOLA CORNELIAE.] Unde hoc fragmentum ſit, oſtendit Schottus in epiſt. ad Lectorem, Notis ſuis in Fragmenta Nepotis ſubnexa. *Nunc*, inquit, *Corneliæ Matris Gracchorum (cui eloquentiam, teſte Cicerone & Fabio acceptam referebant) epiſtolæ fragmentum adjiciam: quod legitimum ne ſit, aut à declamatore aliquo, ut ſolet, conformatum; nunc non diſputo. Parva ſane papyri jactura, repertum in vet. libro Abbatiæ Faſulanæ, mihique ab Anton. Auguſtino Archiepiſcop. Tarracon. V. C. perhumaniter oblatum, poſt idem à Cl. Viro Jacobo Bongarſio deſcriptum è Britannico exemplari è Germania dono miſſum, Cornelianis addendum putavi.* Hæc Schottus: qui, ut vides, addubitare videtur, an legitimum ſit. Ego vix dubitem eſſe: tam eleganter ἀρχαΐζει. Qua in re conſentientes habeo eruditiſſimos Viros, Jan. Rutgerſium v. Var lect. 10. (ubi hanc epiſtolam aliquot locis emendat) & Aug. Buchnerum. *Boſius.*

2 *Dicis.*] Sic Msc. meus, Gifanii *dices*. Pet. *lices*, immendare. *Savaro.*

3 *Eſſe videtur.*] Steph. Pighius *eſſe* omittit. *Gebhard.*

4 *Ea perſequi.*] Pro *ea* idem mavult *eos*. Gebh. Inimicos ſcilicet. *Boſ.*

5 *Uti nunc ſunt, erunt.*] Sic Msc. meus & Gifanii. Msc. Pet. *non*. Savaro.

6 *Verbis conceptis dejerare auſim.*] *Dejerare* correpte; id eſt, Deos jurare auſim. Explicat Donatus ad Terentii Hecyr. v 2. Apulejus lib. 1. Mileſ. *Quam ſanctiſſime dejerantes.* Quid porro ſit, *verbis conceptis jurare*, vel *dejerare*; doctiſſime notat Turnebus lib. III. cap. 10. Adv. Eratque hoc religioſum jurisjurandi genus. *Keuchen.*

7 *Præterquam qui.*] Sic Mss. Gifanii & Pet. In meo *qui* deſideratur. *Idem.*

8 *Tiberium Gracchum necarunt.*] Cicero in Catilinam: *Tiberius Gracchus, quod iterum Tribunus pl. fieri vellet, occiſus.* Vide Livii Epitom. LIIX. Plutarch. in vita, Appian. 1. Cicer. de Leg. III. Pro Sextio, pro Milone, De Aruſp. reſp. & in Bruto. Vellejum II. Flor. Eutrop.

tum moleſtiæ, tantumque laboris, [1] quantum te, ob has res mihi tradidiſſe: quem oportebat omnium eorum, [2] quos antehac habui liberos, [3] partes eorum tolerare: atque curare, ut quam minimum ſollicitudinis in ſenecta haberem: utique quæcunque ageres, ea velles maxime mihi placere: atque uti nefas haberes rerum majorum [4] adverſum meam ſententiam quicquam facere; præſertim mihi, [5] cui parva pars vitæ ſupereſt. Ne id quidem tam breve ſpatium poteſt opitulari, quin & mihi adverſeris & Remp. profliges. Denique [6] quæ pauſa erit? & quando deſinet familia noſtra inſanire? [7] & quando modus ei rei haberi poterit? & quando deſinemus [8] & habentes & præſentes, moleſtiis deſiſtere? & quando [9] perpudeſcet miſcenda atque perturbanda Republica? Sed ſi omnino id fieri non poteſt; ubi ego mortua ero, petito Tribunatum; poſt me [10] facito, quod lubebit, cum ego non ſentiam. [11] Ubi mortua ero, parentabis

Entrop. Val. Maxim. & Script. de Viris Illuſtribus.

1 *Quantum te.*] Pighius mavult *tu.* Gebhard.

2 *Quos antehac habui liberos.*] Sic Msc. meus & Giſanii. *Quos ante habuerim*, legit Msc. Pet. *Savaro.* Rutgerſius ſecundum priorem edidit, ſed & omittit *liberos*, hoc quidem nulla neceſſitate. *Boſ.*

3 *Partes eorum.*] In aliis *partis*, quod idem Rutgerſ. pro *partes* accipit, ἀρχαϊκῶς. Sic antea *ædis* pro *ædes* Lege Priſcianum lib. VII. *Kenchen.* Sic Mss. omnes *partis: eorum* deeſt in meo. *Savaro.*

4 *Adverſum meam ſententiam.*] Sic Mss. Giſan. & Pet. meus *adverſes.* Savaro. Forſan *adverſus.* Sed *facere* ſtatim pro *faceres* in Pariſina. *Kenchen.*

5 *Cui parva pars vitæ ſupereſt.*] Aliter Schottus interpungit: *cui parva pars vitæ ſupereſt. Ne id quidem, &c.* Rutgerſius mallet interrogative legi: *quin & mihi adverſeris, & rempub. profliges.* Boſ. *Parva pars vitæ*, eadem ἐμφάσει, qua *pars diei melior* dicitur. Et explicat ſeſe ſtatim, per *breve ſpatium.*

6 *Quæ cauſa erit?*] Pighius putabat verbum *reſiſtimus*, aut ſimile quid deeſſe. non opus. Alii: *quæ cauſa erit?* corrupte, ut opinor. *Boſ. Gebhard.*

7 *Et quando.*] Forte *ecquando.* Gebh. Giſan. Boecler. Quod idem eſt, ac *num quando:* Vel, *an aliquando.* Græci ἤ πότε, dicunt.

8 *Et habentes & præſentes.*] Sic Msc. meus & Giſan. Msc. Pet. *& abſentes & præſentes.* Savaro. Rutgerſius legit: *& habentes & præbentes moleſtiis, deſipere?* Quod fateor me non capere. *Boſius.*

9 *Perpudeſcet miſcenda.*] Rutgerſius ſcribendum ait, *perturbanda reſp.* Sed nihil mutandum. *Perpudeſcet miſcenda rep.* dictum, ut *pudet dicto* apud Tacit. Agric. 32. 3. & ſimilia alia. *Boſ.*

10 *Facito quod lubebit.*] Sic Msc. meus. Giſan. Msc. *per me facito quod lubebit.* Savaro. Sed illud *poſt me* omiſit Rutgerſius, incertum an ſtudio. *Boſius.*

11 *Ubi mortua ero.*] Sic hactenus retentum, tametſi in vulgato quodam immiſerint;

tabis mihi [1] & invocabis Deum parentem. In eo tempore [2] non pudet te [3] eorum Deum preces expetere, quos vivos atque præſentes, relictos atque deſertos habueris? [4] Ne ille [5] ſinat Jupiter, [6] te ea perſeverare, nec tibi tantam dementiam venire in animum; & ſi perſeveras, vereor in omnem vitam tantum laboris [7] culpa tua recipias, uti in nullo tempore [8] tute tibi placere poſſis.

miſerint: *ubi enim mortua ero.* Græco more: *ὅπȣ γαίῃ.* Cæcina epiſt. ad Ciceronem: *Ubi hoc omnium patronus facis.* Keuchen. *Ubi mortua ero.*] Pighius, *ubi non ero.*

1 *Et invocabis Deum parentem.*] Rutgerſius edidit: *& invoc. Deum parentem in eo tempore. ne pudet, &c.* Sed ait hæc parum ſana ſibi videri. Igitur conjicit legendum: *invocabis Deûm parentem numen. Eo tempore, &c.* Boſ. Scriptum fuit, *& invocabis D. M. parentis*, id eſt, Deos Manes parentis. Scribe igitur ac diſtingue: *& invocabis Deos Manes parentis. Eo tempore ne pudeat eorum Deûm preces expetere.* Eorum Deûm, id eſt, Deorum Manium. Ovidius:

Perque tuos Manes, qui mihi numen erunt. Salmaſ.

2 *Non pudet.*] Pigh. *pudebit.* Ms. Savaronis: *ne pudet.* Unde Rutgerſ. *ne pudeto.* Boſius. Salmaſ. modo *ne pudeat.*

3 *Eorum Deûm pace expetere.*] Ita enim ſcribendum eſt. Vulgo inepte, *preces.* Non bene conjicit Rutgerſius *pudeto.* Interrogatio eſt apertior, ſi ſcriptum eſſet, *in eone tempore.* Sed illud elegantius, & ſapit antiquitatem. Plautus Trinum. *Utrum is itaque eſſe mavelit.* Cicero lib. II. de Leg. *Deorum Manium jura ſancta ſunto, hos leto datos Divos habento.* Gronovius.

4 *Ne ille ſinat Jupiter.*] Amplificative magis quam *δεικτικῶς ille*, videlicet per ſcriptam epiſtolam. Plautus Curcul. *Nec me ille ſivit Jupiter.* Veteres enim cum Jovis nomine pronomen *ille* ſæpe jungebant, aut ad demonſtrationem aut amplificationem. *Keuchen.*

5 *Sinat.*] Pighius, *ſiverit*, vel *ſivit.* Gebhard. Boſius.

6 *Te ea perſeverare.*] Rutgerſ. *eo.*

7 *Culpa tua recipias.*] Vulgati, *ſu.*

8 *Tute tibi placere poſſis.*] Rutgerſ. *placare.* Horat. I. Ep. II. *quid te tibi reddat amicum.* Boſius.

CHRONO-

CHRONOLOGIA IMPP. GRÆCIÆ

APUD

CORNELIUM NEPOTEM,

Per OLYMPIADAS.

Ex Herodoto, Thucydide, Xenophonte ac potiſſimum Diodoro.

OLYMPIAS LXXII. annus putatur	U. C. 261. Mundi 3480.
Ann. 1.	
2.	
3. Miltiades Cimonis Filius Athenienſium Dux Darium vicit, una cum Ariſtide cognomento Juſto.	Pugna Marathonia Darius Perſarum rex profligatur. Herodotus, Thucyd. Dionyſ. Gell. & Nepos in Miltiad.
4.	
OLYMP. LXXIII.	
1.	
2.	
3.	Xerxes Dario Hyſtaſpis F. mortuo ſuccedit.
4.	
OLYMP. LXXIV.	
1.	
2. Ariſtides Oſtraciſmo urbe pellitur ab ingratis civibus. Diod. l. xr. Plut. & Nepos.	
3.	
4. Themiſtocles oraculum interpretatur de muris ligneis.	
OLYMP. LXXV.	
1.	Bellum Perſicum Xerxis in Græciam. Athenæ incenſæ.
Ariſtides ante tempus ab exilio revocatur. Plut.	Pugna ad Thermopylas duce Leonida, qua 300. Spartani cæſi.
	Pugna Athenienſium ac Perſarum infelix.
2. Ariſtides Athenienſ. & Pauſanias Lacedæmon. cum Mardonio pugnant.	Xerxes ad Salaminem victus fugatuſque. Plutarch. Herod. Diod. alii.
	Pugna ad Platæas duce Perſarum Mardonio occiſo, & altera eodem die ad Mycalem.
3. Athenienſes Conſilio Themiſtoclis muros reſtaurant repugnantibus Spartanis. Diodorus lib. xr.	

4. Ejuſdem ſuaſu Piræei portus Athenis abſolvitur, Diod. ibid.
Pauſaniæ Lacedæmoniorum ducis proditio detecta. Necatur fame in templo Minervæ. Plutarch. Nepos.
Ariſtides æquitate Græcor. Imp. ad Athenienſes defertur & ſocietatem ineunt.
Ejuſdem opera ærarium Græciæ in Delo conſtituitur.

OLYMP. LXXVI.
1. — Lacedæmonii maris imperium affectant. Diodor.
2.
3.
4.

OLYMP. LXXVII.
1.
2. Themiſtocles Oſtraciſmo pulſus ad Xerxem fugit & exul moritur.
3. Cimon Athenienſium dux vincit Perſas prælio navali ac terreſtri eodem die. — Bellum in Perſas I. ad Eurymedontem fluv. Diodorus & Polyænus.
4.

OLYMP. LXXVIII.
1.
2.
3.
4. — Xerxes Perſarum Rex ab Artabano trucidatur. Succedit Artaxerxes. Diodorus lib. XI. Cteſias. Nepos de Regibus.

OLYMP. LXXIX.
1. — Thaſii ab Athenienſibus deficiunt, à Cimone victi. Thucydid. Nepos.
2. — Bellum in Perſas II.
3.
4.

OLYMP. LXXX.
1. — Bellum Corinthium excitatum à Megarenſibus.
2.
3.
4.

OLYMP. LXXXI.
1.
2.
3. — Athenienſium cum Lacedæmoniis per

OLYMP.

		Cimonem fœdus quinquennale. Diod. lib. XI.
4.		
OLYMP. LXXXII.		
1.		
2.		
3.	Cimon Perſas in Cypro vincit & maris imperium iis vindicat. Diod. Plutarch. Thucyd. lib. 1. & Nepos.	Bellum in Perſas III. ab Athenienſibus motum.
4.	Cimon in Cypro moritur. Auctores iidem.	Perſæ à Cimone Athenienſ. duce victi pacem cum Athenienſibus componunt.
OLYMP. LXXXIII.		
1.		Bellum Lacedæmonium III. geſtum à Lacedæmoniis cum Megarenſibus. Diod. lib. XII.
2.		Athenienſes ad Coroneam victi à Bœotis. Diod.
3.		Bellum Euboicum duce Pericle cum Euboëenſibus geſtum. Diodorus libro XII.
4.		
OLYMP. LXXXIV.		
1.		
2.		
3.		
4.		Bellum Samium quo Samii in poteſtatem Athenienſium veniunt Pericle duce. Diod. lib. XII.
OLYMP. LXXXV.		
1.		Bellum Byzantium quo Byzantii ſubacti. Diod. lib. XII.
2.		Bellum Corinthium & Corcyræum. Diodor.
3.		
4.		Corinthiorum & Corcyræorum ad bellum apparatus. Diod.
OLYMP. LXXXVI.		
1.		Corcyræi vincunt Corinthios auxilio Athenienſium. Diod.
2.		
3.		
4.		
OLYMP. LXXXVII.		
1.		
2.		Bellum Peloponneſiacum incipit. Diodor. lib. XII.

3.		
4.		

OLYMP. LXXXVIII.

1.		
2.		Athenienſes duce Chabria & Lachete proſpere ad Syracuſas pugnant. Diodor.
3.		
4.		Artaxerxi Reg. Perſarum mortuo ſuccedit Xerxes. Diod.

OLYMP. LXXXIX.

1.		Xerxes Perſarum rex moritur.
2.		
3.		
4.		

OLYMP. XC.

1.		
2.		
3.		
4.	Alcibiades inſtaurat Rempubl. Argivorum. Diod.	

OLYMP. XCI.

1.	Alcibiades, Nicias ac Lamachus duces Athen. ad Bellum cum Syracuſanis gerendum miſſi. Diodor. libro XIII.	
2.	Alcibiadis, quod contra Remp. conjuraſſet, poſtulatio. Diod. Nepos, alii.	Pugna Ducum Athenienſium cum Syracuſanis. Diod. lib. XIII.
3.		
4.		Bellum Decelicum. Decelia munitur à Spartanis Alcibiadis juſſu contra Athenienſes.

OLYMP. XCII.

1.	Alcibiades exul, agit cum Athenienſibus, ut reſtituatur in patriam. Diod. lib. XIII.	
2.	Alcibiades ab Athenienſibus revocatur. Idem Diod.	Athenienſes duce Thraſyllo & Thraſybulo navali prælio Lacedæmonios ducemque Mindarum vincunt.
3.	Conon ſedat Corcyræ ſeditionem. Diod.	Athenienſes iiſdem ducibus Lacedæmon. vincunt navali prælio ad Cyzicum, duce eorum Mindaro occiſo. Diod. ibid.
4.	Alcibiades & Thraſybulus in Thracia proſpere pugnant. Diod. ibid.	

OLYMP. XCIII.	
1. Alcibiades Athenas reverſus fit ſummus Imp. & brevi exulat. Diod. ibid.	Athenienſium ad Andrum cum Lacedæmoniis pugna ducibus Alcibiade, Adimanto & Thraſybulo. Diod.
2.	Athenienſes Conone duce male pugnant cum Callicratide ad Methymnam & altera pugna ad Mitylenem. Diod. lib. XIII.
3.	
4. Conon ad Euagoram Cypri Regem fugit. Diod.	Athenienſes à Lacedæmoniis ad Ægos Potamos à Lyſandro debellati. Diodor. lib. XI. Nepos in Conone.

OLYMP. XCIV.	
1. Alcibiades opprimitur. Diodor. Plutarch. Nepos.	
2.	
3.	
4.	Thraſybulus devictis tyrannis Athenienſibus libertatem reſtituit. Diod.

OLYMP. XCV.	
1.	
2. Conon Athenienſ. exul Perſicæ claſſi præfectus adverſus Lacedæmonios. Diod. lib. XIV.	
3.	
4.	

OLYMP. XCVI.	
1. Ageſilai cum Perſis in Aſia bellum. Diodor.	
Lyſander dux Lacedæmon. ad Haliartum interfectus. Diod.	
2. Conon vincit Periarchum Lacedæmon. claſſis præfectum ad Cnidum. Diod.	Bellum Sociale Lacedæmonium. Lacedæmonii à Conone victi poſt ad Coroneam duce Ageſilao proſpere pugnant. Diod.
3. Conon muros Athenienſ. ope Thebanorum reſtituit.	Belli Corinthiaci initium. Diod.
Iphicrates ad Lechæum cum Ageſilao pugnat. Diod.	
4. Iphicrates ad Corinthum feliciter pugnat. Diodorus & Nepos.	
Deponit imperium & Chabrias ſuccedit.	

OLYMP. XCVII.	
1. Thraſybulus cum claſſe miſſus in Thraciam & Lesbum. Diodorus.	
2. Ageſilaus Rex Lacedæmonior. agrum Corinthium populatur.	

3.	Thraſybulus ab Aſpendiis necatus. Diodor.	
4.		

OLYMP. XCVIII.

1.		
2.		
3.		
4.		

OLYMP. XCIX.

1.		Lacedæmonii arcem Thebarum Cadmeam occupant. Diodorus, Ariſtid. Polyb.
2.		
3.		Bellum Laconicum Bœoticum. Diod. lib. xv. Ariſt. Iſocr. in Panegyrico.
4.		

OLYMP. C.

1.		
2.		Thebani exules ope Athenienſ. Cadmeam recipiunt. Diod. Xenoph. alii. Bellum Lacedæmon. I.
3.		
4.	Ageſilai in Bœotiam expeditio. Chabriæ victoria de Spartanis. Iphicrates ab Athenienſ. auxilio regis Perſarum Artaxerxi mittitur.	

OLYMP. CI.

1.	Timotheus Lacedæmonios ad Leucadem ſuperat. Diod. l. xv. Xenoph. lib. v. Chabriæ interfecto ſuccedit Iphicrates. Diod. ibid.	
2.		
3.	Timotheus Corcyræis contra Lacedæmon. ſubſidio mittitur. Item Iphicrates. Diodor. Xenoph. Nepos. Frontinus. Iphicrates Exercitui Conductitio præfectus adverſus Ægyptios proficiſcitur. Diodor. & aliter paulo Nepos.	Bellum Lacedæmonium II. inter Athenienſes & Lacedæmonios. Diod. & Xenoph. Pharnabazus cum Iphicrate adverſus Ægyptios profectus.
4.		

OLYMP. CII.

1.		
2.	Epaminond. Spartanos ad Leuctra profligat.	Bœoticum Bellum. Pugna Leuctica Spartanor. cum Thebanis. Diod. & alii.
3.		
4.	Epaminondas Laconiam invadit, Spartam capit, Meſſenem reſtituit,	Bellum Laconicum Arcadic. Lacedæmoniorum cum Arcadibus.

Diod.

Diod. & alii.

Iphicrates Lacedæmoniis adverſus Arcadas auxilio mittitur.

Pelopidas & Epaminondas Arcadibus auxilio à Thebanis mittuntur. Diod. Plutarch. in Pelopid. Juſtin. lib. VII. Nepos in Pelopida. alii.

Bœoti Duce Epaminonda in Peloponneſum ingreſſi & à Chabria Athenienſ. duce repulſi. Diod. Xenoph.

OLYMP. CIII.

1. Pelopidas ab Alexandro Pheræo in vincula conjicitur. Diodor. Plutarch. Nepos. Pauſanias in Bœot.

2. Pelopidas liberatur.

3.

4.

Thebanorum cum Arcadibus Bellum.

Dionyſius Syracuſarum Tyrannus moritur. Probus de Regibus. Euſebius in Chronico. alii.

Bellum Arcadum & Eleorum. Diodorus lib XV. Xenoph. Juſtin. Frontin.

OLYMP. CIV.

1. Pelopidas prælio adverſus Alexandrum Pheræum cadit. Plut. Nepos. Diodor.

Timotheus in Thraciam profectus, Potidæam, & Toronem occupat. Diod. lib. XV.

Cum Olynthiis bellum gerit. Nepos in vita Demoſthen. Olynth.

2. Epaminondas Spartam iterum tentat. Lacedæmonios ad Mantineam vicit, ibidemque interficitur. Diod. & alii paſſim.

3. Ageſilaus & Chabrias à Rege Perſarum deficiunt.

Ageſilai interitus. Xenoph. Plut. Diod. Nepos in Ageſilao.

4.

Thebani Epaminonda perorante de maritimo imperio comparando cogitant.

Pugna Mantinenſis duce Epaminonda.

Artaxerxi Regi Perſarum mortuo ſuccedit Artaxerxes Ochus.

OLYMP. CV.

1.

2.

3. Chabrias & Chares adverſus Athenienienſium ſocios Chios, Rhodios, Coos & Byzantios miſſus in prælio occubuit. Diod. lib. XVI. & Nepos in Chabria.

Dionis fuga & præparatio ad bellum cum Dionyſio. Diod. ibid. Ælian. lib. XII. Variar. Hiſtor. cap. 44. in vita.

4. Dionis felix cum Dionyſio bellum. Diod. Nepos in vita.

Bellum ſociale Athenienſium.

Alexandri Pheræi interitus. Diod. Plutarch. & alii.

OLYMP. CVI.

1. Iphicrates & Timotheus ab Athenienſibus multantur.

Dion Syracuſas in libertatem vindicat. Diod. lib. xvi.

2. Dion moritur annos natus circiter ɪ v. Euſeb. in Chron. ubi vitioſe Dionyſius pro Dion legebatur.

3.

4. Chares Seſtum capit. Diod.

Athenienſes cum Sociis acriter pugnant, ducibus Charete, Iphicrate & Timotheo. Diodor. Nepos in Timoth.

Philippus oculum in expugnatione Methones amiſit. v. Vitas comparatas.

OLYMP. CVII.

1.

2. Phocion Athen. Perſarum dux eſt contra Cyprios. Diod. l. xvi.

3.

4.

OLYMP. CVIII.

1.

2. Iphicrates Athen. dux Dionyſii Siculi naves auro doniſque Apollini Delphico conſecrandis onuſtas intercipit. Diod.

3.

4. Timoleontis in Siciliam expeditio.

Syracuſas in libertatem reſtituere conatur. Diod Nepos. Plut.

Hicetas Princeps Syracuſarum à Timoleonte ſuperatus.

OLYMP. CIX.

1. Timoleon pulſis Pœnis Syracuſis potitur.

2. Remp. Syracuſ. inſtaurat.

3. Contra Siculos rem feliciter gerit. Diod. Nepos in Timol.

4. Phocion Athen. dux Clitarchum Tyrannum Eretriæ à Philippo conſtitutum profligat. Diodor. l. xvi.

OLYMP. CX.

1. Timoleon Carthaginienſium exercitum ad Crimeſum ſuperat.

Plut. Nepos in vita Diod. Polyæn. l. vi.

2. Timoleon Carthaginienſibus pacem petentibus concedit. Diod.

3.

Pugna ad Chæroneam qua Philippus Athenienſes vicit. Diod. Dionyſ. ad Ammæum. Pauſan. in Attic. alii.

4. Timoleon moritur. Nepos. Plutarch.

OLYMP. CXI.		
1.		Philippus Rex à Pauſaniæ ſatellite occiditur. Diod. l. XVI. Arrian. & alii.
2.		
3.		Alexander M. Philippo Patri ſuccedit.
4.		
OLYMP. CXII.		
1.		
2.		
3.		
4.		
OLYMP. CXIII.		
1.		
2.		
3.		Hephæſtionis mors. Nepos in Eumene, Ælian. l. XII. c. VII. & alii.
4.		
OLYMP. CXIV.		
1.		Alexander Babylone moritur vel veneno vel intemperantia.
2.		Antipater & Craterus Æolium oppugnant.
3.		
4.		
OLYMP. CXV.		
1.		
2.	Eumenes fit regum tutor. Phocion ad Antipatrum proficiſci recuſat.	
3.		Argyraſpidum phalanx Eumeni adjuncta fruſtra ab Antigono & Ptolemæo ſollicitatur.
4.	Eumenes adverſus Antigonum bellum gerit, & Satrapæ Orientis ſe conjungunt.	
OLYMP. CXVI.		
1.	Eumenis cum Antigono anceps prælium. Ab Antigono capitur & occiditur. Diod. Nepos.	
2.		
3.		
4.		

INDEX

RERUM AC VERBORUM MAXIME MEMORABILIUM,

Quæ in Contextu CORNELII NEPOTIS, *& Commentariis occurrunt.*

Numerus adjectus Paginam denotat, Literæ ſequentes Paginarum columnas: Ubi deſunt, textus innuitur.

A.

ABalienare. 256.b
Ἀβελτερία. 210.b
Abjectus. 313.a,b
Abſtinentia. 59
Abſtinentia Ariſtidis. 55.b
Abſtinentia tentata. 181
Acarnana, mater Themiſtoclis. 30.b
Acerba mors. 80.a,b
Acerbitas imperii. 75
Acens exercitum. 168.a,b
Acheronti. 140.b
Acroama. 323.a
Acta, littus. 209.b
Adimantus. 100
Adire ad regem. 263.b.
Admetus, rex Moloſſorum. 47.b
Admodum adoleſcentulus. 253.b
Adoptionis formula in annis. 307.a,b
Adrumetum. 278.b
Adverſariæ factio. 193.a
Adverſarius, in adminiſtranda republica. 183.a
Adverſarius populus. 160.a
Ædes Iovis Feretrii à Romulo conſtituta. 331.b
Ædes Martis. 364.b
Ædes Minervæ Chalciœcus. 70. a. *Pauſaniæ aſylum.* ibid.
Ædes Proſerpinæ. 138.a
Ægates inſulæ. 254.a,b
Ægæ, Macedoniæ oppidum. 247.a
Ægos, fl. 82.a.119.b
Ægyptiacum & Perſicum bellum. 151.a
Ægyptii ſatellites. 65.a,b
Ægyptus. 150,b
Æmilii. 329.a
Æmulatio laudis. 309
Æqualis, σύγχρονος. 55.a.326.b
Æquitas, ἡ μειλεότης. 58.a
Ærarium commune Græciæ Delus. 58.b. 59.a
Ærarium privatum. 312.a
Ætas extrema Imperatorum Athenienſium. 161.b
Ætatis vacatio. 310.b
Affabilis. 88.a
Affari, pro *προσκυνεῖν, ſive adorare.* 122. b.
Africa, unde dicta. 85.a
Afri, ſubdoli. ibid.
Agamemnon cum univerſa Græcia vix unam cepit urbem. 184.a,b
Ageſilaus. 200.a
Aggredi, παθητικῶς. 350.a,b
Agis rex. 201.b
Agnonides Sycophanta. 233.a,b
Agricola ſolers. 297.b
Agrippa Attici gener. 319.a. *ejus tres uxores.* ibid.
Agrippina Attici neptis. 330.b
Ala equitum. 213.b
Ἀλκαλθέα, *Pauſaniæ mater.* 71.a
Alcibiades Cliniæ filius. 87.a
Alcibiadis vultus. ibid.
Alcmæon & Oreſtes matricidæ Argivi. 185.a
Alexander. 246. a,b. *Iovis Hammonis filius.* 84. b. 246. a, b. *quando natus.* 342. b. 343. a, b. *Babylone mortuus.* 213.b. *ejus amici reges.* 249.a,b
Alexander Pheræus. 198.b
Alexander, an nomen filii Roxanes. 220. a,b
Alexandria. 292.a
Alpes. 267.a. *Italiam à Gallis ſijungunt.* ibid.

Ibid. *earum longitudo.* 358.b. *ea nemo ante Hannibalem cum exercitu præter Herculem Grajum tranſiit.* ibid.
A'μαλθεῖον. 324 a
Amatores quamplurimos habere laudi ducitur in Græcia adoleſcentulis. 4.a
Amiculum agreſte, duplex. 166 a
Amiſſus Siciliæ. 98.a
Amittitur civitas Romana aliâ adſcitâ. 304. a
A'μνησία. 116.a,b
Amœnitas domus Attici. 321
Amor Venereus. 67
Amphipolis. 75.a
Amyntæ Macedonis liberi. 147.a
Anagnoſta. 321.b. 323.a
Anceps periculum. 37.b
Andocides. 91.a
Andocidis Hermes. ibid.
Androcles Magnes. 169.b
Anguſtia locorum. 274.b
Anicia Pomponii conſobrina. 302
Annulus Alexandri Perdiccæ traditus. 214. a
Annulum ſuum ſi quis alicui dat moriens, videtur ei ſua omnia commendare & dare. ibid.
Annus temporis. 50.b
Annus vertens. 206.a
Antigenes. 221.a
Antigonus. 218. a. *ex amicis Alexandri Magni.* 249.b
Antiochus cognomento ἱέραξ. 262.b. *Magnus.* 281. b. *Italiæ arma inferre conatus.* 262.a,b
Antipater. 214.b
Antiſtites Iovis. 85
Antonius. 312. b. *Triumvir R. P. C.* 319. b. *hoſtis judicatus.* *Italia cedit.* 314.a. 322.a.
Apenninus. 270.a,b
Aperire. 315.a
Aphydnæus Calliſtratus. 184.b
Apollo Pythius. 9.b
Apollocrates. 135.b
Apparatus regius. 64.b
Appia via. 335.a,b
Appoſiti cuſtodes. 133.b
Apulia. 272.b
Aquileia. 357.b
Aquilo ventus. 11.b
Arabico ſinu Gades provectus Eudoxus. 356. a
Ara Paci publicè facta Athenis. 157.b
Aram tenentes jurabant. 264.a,b
Arâ conſedit Pauſanias. 68.b
Arcadum conventus. 184.b
Archias hierophantes. 196.a
Archias Thebanus. ibid.
Architectata, παθητικῶς. 368.a
Ardeatinum prædium. 324.a,b
Arete Dionis uxor. 128.a
Archilochus quando Poëmatis clarus fuerit. 341 .a. *Poëta ſummo proximus.* ibid.
Argi. 46.b. *Oppidum in Peloponneſo.* 247.b
Argos conceſſit habitatum Themiſtocles. 46
Argyraſpides. 222.b
Ariobarzanes, Lydiæ & Ioniæ præfectus. 164.b. 165.a
Ariſtides Lyſimachi filius. 45.a. *æqualis Themiſtocli.* ibid.
Ariſtomache Dionis ſoror. 127.a,b
Arma abjicere, flagitium militare. 153.b
Armenii. 172.a,b
Armilla aurea. 166.a
Arſidæus. 170.a
Artabanus. 216
Artabazus. 63.a,b
Artaphernes. 18.a
Artaxerxes duo, Macrochir & Mnemon. 245. a,b
Artemiſium. 37.a,b
Artifices, ſcenici, muſici, Pantomimi. 150. a,b
Arx Athenarum meridionalis muro à Cimone circumdata. 76.b
Aſia ſuccubuit Europæ. 40
Aſia, pro Phrygia. 104.b
Aſpendii. 172.b
Aſperitas, difficilis natura. 307,a
Aſpernari, παθητικῶς. 350.b
Α'σφάλειος cognomen Neptuni. 68.b
Aſpis rex Cataoniæ. 167
Aſportare quid? 35.a,b
Aſtu. 38.a.99.a
Athamanes. 157.a
Athenæ, ampliſſima civitas. 86. a. 109. *ſine Piræeo eſſe nequeunt.* 41. *victoria Cononis ad Cnidum, liberatæ.* 124.b. *antiquitate, humanitate, doctrinâ præſtant omnes civitates.* 305.a,b.

Athenis nobiliſſimum orbis terrarum gymnaſium. 302.b
Athenienſes Cherſoneſum colonos mittunt. 8. b. *eorum poteſtas* 11.a. *cum Bœotiis indicunt Lacedæmoniis bellum.* 205.a
Athenienſibus licet eodem patre natas uxores ducere. 3.a,b.73.b
Athletæ. 150.a
Attica. 19.a
Attici cognomentum unde. 305.b
Atticus Annalium conditor. 289.b
Avertere puppes. 287.a
A. Albinus. 347.b
Aul. Torquatus. 317
Αὐτόχθονες Athenienſes. 305.a,b
Αὐτομάτιας ſacellum. 241.a
Autophradates. 163.a

B.

Badimonium pro vadimonio. 241.b
Bagoas. 106.b
Barba prolixa. 165.a,b
Barbari. 12.a,b. *Thraces.*ibid. *Perſæ.* 36. *Aſpendii.* 118.b
Barcas. 253.a
Barſine, Eumenis uxor. 229.b
Bithyni. 286
Bœotii magis firmitati corporis, quam ingenii acumini ſerviunt. 110.a
Bonus, Phocionis cognomen. 230.b
Brni. 101.a
Brutum penes & Caſſium reſpublica. 311.b
Bruti mater Servilia. 318.a
Byrſa interior pars Carthaginis. 346.a
Byzantii. 155.b
Byzantium, aui Pauſania conditum, an expugnatum. 62. b. *capit Alcibiades.* 97. a
Byzia. 101.a

C.

Cadmea Thebarum arx. 191. a. 192.a
Caduſii. 162.b
Cæſarianum civile bellum. 310.a,b
Cæſar occiſus. 311.a,b
Cajus Aurelius. 279.b
Cajus Caſſius. 317.a
Cajus Centenius, prætor. 272.a
Cajus Claud. Nero. 292.b
Cajus Flaminius, conſul. 271.a
Cajus Flavius Bruti familiaris. 312.a,b
Cajus Helvius, ædilis. 294.a
Cajus Lutatius, conſul. 254.b
Cajus Marius. 302.a
Cajus Terentius Varro. 272.b
Calendæ Martiæ. 352
Callias pecunioſus. 73.b.74.a
Callicrates. 137.b
Callida liberalitas. 317.b
Calliphron. 178.b
Calliſtratus. 184.b
Camiſſares. 162.163.
Camenſis pugna. 272.b.273.a
Capillus longus. 165.a
Capita interfectorum ducum ad mandatores relata. 108.b
Cappadocia, λευκοσυρία. 162.b.172.a *paterna provincia Datamis.* 163.a *Eumeni data.* 214.b
Capiani. 172.b
Captivi ab Annibale Romam miſſi. 344.b
Capua. 274.b
Cardianus Eumenes. 212.a
Cares Lemnum aliquando incoluerunt. 13.b
Caria regio multo locupletiſſima. 203
Cardaces. 171.b.172.a
Carthago. 255.b. 256. a. 346.a. *quando deleta.* 256.a,b. *antea ſpeciem habuit duplicis oppidi.* 346.a
Carthaginienſium clades apud Ægates inſulas. 254.a,b. *eorum moribus non poterat interdici ſocero gener.* 259.a
Carthaginenſium bini reges annui. 280.a,b
Caſſander. 229.232
Caſtra nautica. 103.a
Cataonia jacet ſupra Ciliciam, confinis Cappadociæ. 167.a,b
Cato. 291.a. *Tuſculanus.* ibid.
Catulli mors. 320
Cenſoria animadverſio. 297.a,b
Cenſorius Cato. 296.b
Cera circumfuſus Ageſilaus mortuus ab amicis. 211.b
Cerne inſula. 359.a,b
Cernere aciem. 21.b
Ceryces. 94.b
Chabrias. 149
Chalcis. 160.b
Chalciæcus Minerva. 70.a
Chaones. 157

Chares. 158.b.231.b
Chares pro Cares. 13.b
Charonis domus. 195
Cherſoneſus. 9.a
Chiliarchus. 122.a
Cibaria cocta. 223.b
Ciconiæ magis placebant quam grues. 363,a,b
Cilicia. 118.a. 172.b. *provincia Ciliciæ.* 162.a. *Ciliciæ portæ.* 171.a,b
Cimon, Miltiadis filius. 73
Cinnanus tumultus. 302.a
Circulus quid? 180.b
Citharizare. 178
Citium, urbs Cypri. 78.a
Civitas, pro multitudine. 97.b
Civitas Romanâ amittitur aliâ adſcitâ. 304.a
Claſſiarii regis. 26.a
Claſtidium. 269.a
Claudus altero pede Ageſilaus. 209.a,b
Cleombrotus, Pauſaniæ pater. 70.b
Cleon Halicarnaſſeus. 85.b
Clephantus Corinthius primus inventor colorandarum linearum. 364.b
Climactericus annus. 332.a,b
Clinias, Alcibiadis pater. 87.a
Cn. Bæbius Tamphilus. 289.b
Cn. Manlius Vulſo. 290.a
Cn. Servilius Geminus. 273.b. *quando conſul fuerit.* ibid.
Cn. Domitius, Cajus Soſius Conſules. 334.b
Collegium quid? 90.a
Cnidus. 121.a,b
Collis Quirinalis. 321.a
Comitium, ἐφορεῖον. 205.b
Commendare, de morituris. 214.b
Commendatio oris. 87.b
Commiſſa celare interdum non minus prodeſt, quam diſerte dicere. 180.b
Comparare claſſem. 202.a
Complecti, verbum gymnaſticum. 180.a. 217.a,b
Condiſcipulatus. 307.b
Conditio conjugii. 319.a
Conficere bellum. 81.b
Conjectus telorum. 199
Conon Timothei filius. 119.a
Conſenſionis globus. 312.b
Conſilium, ςρατηγία. 287.a
Conſuli, Deorum eſt. 9.b. *Conſulendi modus* 34.a
Conventus Arcadum, μυρίοι. 184.b
Convivium virorum negabatur Græcis mulieribus. 6.a,b
Convivium, in quo non minus animo quam ventre convivæ delectantur. 323.a,b
Copula, vinculum. 166.b
Copula virorum. 308.b
Corcyra. 47.a.156.b
Cornelii. 328.b
Cornelius, ſeditioſus tribunus. 348.b
Corinthium bellum. 145.a.107.a
Corinthus. 132.a
Corona aurea, æneaque. 98.b
Corona aurea, impoſitæ mortuis. 199.b
Corona honoris. 117.a
Corona ex gramine. 210.a,b
Coronaria papyrus. 210.b
Coronea. 206.b
Corporis cuſtodes. 174.a
Cotus, rex. 147.b
Cotys. 156.a
Craterus. 214.b
Cretenſium avaritia. 284. *iis illudit Hannibal.* ibid.
Crimeſſus. 238.b
Critias tyrannus Athenienſium. 105.b. 115.b. *Cadit in ſecundo contra Thraſybulum prælio.* 115.b
Cubito initi, habitus eſt loqui incipientis. 333.a,b
Cultus domeſticus. 322.a. *regius.* 166.
Curſor, ἡμεροδρόμος. 20.a,b
Curſus, ὁ πόρος. 12.a
Cyclades. 14.a
Cyme. 100.a
Cyprus. 62.b
Cyrene. 211.a
Cyrenæorum fines. 282.a
Cyrus major. 243.b. *privatus, virtute regnum eſt adeptus.* 224.a. *apud Maſſagetas in prælio cecidit.* 244.b
Cyrus junior fratri bellum molitus. 105.a,b
Cyzicum. 156.a

D.

Damnatos proditionis non licebat in Attica ſepelire. 54.b
Damon muſicus. 178
Darius Hyſtaſpis. 14.b. 244.a. *Perſarum rex.* 14.b. *Scythis bellum infert.* 14.b. 244.a

244.a. *privatus, virtute regnum eſt adeptus.* 244.a. *ſenectute diem obiit ſupremum.* 244.b
Datames. 162
Datis. 18.a
Δεκαδαρχίαι *à Lyſandro inſtituta.* 82.b
Decelia in Attica munita à Lacedæmoniis. 95.b
Decemviralis poteſtas. 83
Decidere. 227.b
Delecta manus. 11.a
Delecta manus ſacra cohors. 197
Deliberare, quid. 9.a
Delphi. 9.a.84.a
Delphicus Deus. 71.b
Delus commune Græciæ ærarium. 58.b. 59.a
Demades. 231.a
Demanet ut. 242
Demetrius Antigoni filius. 250.a. *captus bello.* 251.a. *in cuſtodia ſoceri generi periit morbo.* ibid. b
Demetrius Phalereus. 25.a.232.b
Demoſthenes. 231
Depoſci ad ſupplicium. 48.a
Dercyllus. 232.a
Deſcendere in Græciam. 56.b
Devotionis exemplum in pilâ lapideâ inciſum. 95.a
Devovere. 94.b
Deorum numen. ſine Deorum numine nihil rerum humanarum agitur. 84.a
Dei publici. 45.a. *patrii ac penates.* ibid.
Denti, δεχαϊκώς. 227.a
Dextra fides data more Perſarum. 58.a 175.a
Dianæ templum. 284 a
Diphaba Tyria. 360
Dicis cauſſa. 312.b.313.a
Dictria. 350.a
Dies præſtituta. 151.b
Dignitas vitæ. 109.b
Diligens imperii. 120.a
Dinon hiſtoricus. 126.b
Diomedon Cyzicenus. 181.a
Dion Hipparini filius. 127.a
Dionyſius ſuperior. 127.a. *poſterior.* ibid.
Dionyſius Corinthi. 237.b
Dionyſius Lyriſtes. 178.a
Diſitiſſimus. 230.b
Diſpenſare pecuniam. 123.b
Divinare de exitu. 207.b
Divinatio perpetua naturalis bonitas. 314.a
Divus Iulius filius. 330.a,b
Dodona. 81.a
Dolopes Scyrum incolebant. 76.a
Δορυφόρημα. 190.b
Δορυφόροι. 65.a,b
Druſilla. 331.a
Duplex amiculum. 166 a
Dynaſtes, βασιλεῦς. 164.a

E.

Ditus locus. 208.b
Efferre, verbum funebre. 59.a,b
Efferri victoria. 61.b
Effuſa ambitus largitiones. 309
Elegans. 322.a
Ἑλλανόδικαι. 92.a,b
Elis. 94.a
Eloquentia antiſtat innocentiæ. 55
Elpinice. 73.b
Emax. 320.b
Emphyletus. 234.b
Epaminondas Polymni filius. 177.a
Ephemeris. 322.b
Epheſus. 49.a
Ephori Lacedæmoniorum. 44.a. *eorum poteſtas.* 67.a
Epicydidas, nuncius Ageſilai. 205.a
Epigramma à Pauſania Delphis poſitum, à Lacedæmoniis exſculptum. 61.b.62.a
Epirotæ. 157.a
Epirotica poſſeſſiones. 324.b
Epiſtolarum M. Tullii ad Atticum ſexdecim volumina. 325.b
Epulari more Perſarum. 65.b
Equeſtris dignitas. 301.a,b
Eretria. 18.b
Erichthon. 156.b
Erythræum mare. 262.b.263.a
Eryx urbs & mons. 254.a
Eſcendere. 48.b
Euagoras. 151
Eubœa. 18.b
Eudoxus. 355.b
Eumenes Cardianus. 212.a
Eumene vivo nemo rex appellatus eſt, ſed præfectus. 229.a,b
Eumenes Pergamenus. 285.a. *Romanis amiciſſimus.* ibid.

INDEX.

Eumolpidæ. 94.b.99.b
Europæi adverſarii. 216.a,b
Eurybiadis rex Lacedæmoniorum. 38.
ſumma imperii præfect. 39
Eurydice. 147.a
Euryſthenes. 200.b
Excurſiones. 12.b
Exercitatiſſimus exercitus. 204.a
Ex pacto. 13.b
Exponere, de navi. 94.a

F.

Fabiani milites. 146.b
Fabii. 329.a
Face, pro fac. 63.a
Facere naufragium. 45.b
Facere rem divinam. 264.a
Factionis principes. 193.b
Factiones duæ Athenis. 232
Falernus ager. 274.b
Fama exiit. 202.a
Familiarum origo. 327
Fanum Neptuni. 68.b
Fautrix natura. 209
Feretrii Iovis ædes. 331.b
Fides data dextea more Perſarum. 48.a. 174.b. 175.a
Fiducia nimia magnæ calamitati ſolet eſſe. 195.b
Figura venuſta. 227.b
Fiſtula putris. 333
Flagitium militare, arma abjicere. 153.b
Flaminius conſul deſert Senatui, Hannibalem in Pruſia regno eſſe. 287
Florens pars. 313
Fortunæ ſignum in navium proris. 159.b
Fregellæ. 279.b
Fructum oculis ex alienjus caſu capere. 226.b
Fulvia uxor Antonii. 314.a

G.

Gabena. 222.b
Gades. 356.b
Galea venatica. 166.a,b
Γάμβρειον πόλις. 51.b
Gazæ regiæ cuſtos. 168.b. 169.a
Γαζοφύλακες. ibid.
Gellius Canius. 316.a,b
Gener quid? 60.b. 61.a
Gener ſocero moribus Carthaginenſium non poterat interdici. 259.a
Gener Attici Agrippa. 319.a
Generoſa uxor. ibid.
Germanam uxorem ducere patrius Athenienſium mos. 3.a
Gladii longiores. 144.a. *minuti.* 143.a
Globus conjenſionis. 312.b
Golonæ. 66.a
Gongylus Eretrienſis. 63.a
Gortynii. 283.b
Grammatici. 354
Grammaticorum genera. 354.a,b
Græcia gens. 243. a. *laudi in Græcia ducitur, quamplurimos habere amatores. victorem Olympiæ citari.* 5.a. *mulieres in Græcia non verſantur in celebritate, neque in prima parte ædium ſedent, neque in convivium adhibentur.* 6.a,b
Græci mortui efferebantur honeſtiſſima veſte. 79.b
Græcorum more adamatur Alcibiades. 89.a
Grunium. 105.a
Gynæconitis. 6.b

H.

Habere proprie de matrimonio dicitur. 73.b
Haliartus. 85.b
Hamilcar quid denotet. 253.a
Hammon Iupiter. 84.b
Hannibal, quid denotet. 261.a
Haſdrubal. 259.a. *Hamilcare occiſo exercitui præfect. princeps largitione vetuſtos pervertit mores Carthaginenſium.* ibid. *frater Hannibalis in prælio apud Senam cecidit.* 293.a
Haſta publica. 309.a
Helleſpontus deſcivit ab Athenienſibus. 158.
Helotes. 67.a,b. *eorum fides lubrica.* ibid.b
Hemerodromæ. 20.a
Hemerodromi. 20.a,b
Henetus. 356.b
Hephæſtio. 214.b. *cum vivum Alexander plurimi fecit.* ibid.
Heraclides. 134.a
Hercules Grajus. 267.b. *ex Herculis progenie principes Spartæ Reges fuerunt.* 201.a,b

Heredium

Heredium. 291.b
Heres ex dodrante. 307.b
Hermes Andocidis. 91.a
Heſperidum horti. 358.a,b
Hermæ. 90.b.91.a
Hetarice ala. 213.b
Hiemale tempus. 169
Hippparinus. 127.a b
Hippo oppidum valentiſſimum. 257.b
Hipponicus Alcibiadis ſocer. 88.b
Hirta tunica. 166
Hiſpania citerior. 294.b.295.a
Hiſtiæus Mileſius. 17.a
Homeri verſus à Dione relatus. 136.a,b
Homerus. 339. a. *quando vixerit ante Romam conditam.* 339.a,b. 340.a,b. *univerſum mari circumfuſum eſſe dixit.* 354.b
Homo maximi corporis. 165.a. *ſui judicii.* 315.a.
Honeſta & turpia non ſunt omnibus eadem. 3.a
Honores Pop. Romani. 24.a
Honoris corona. 117.a
Horti Heſperidum Græcorum mendaciis infamati. 358.a,b. *ubi ſiti.* ibid.
Hoſpitii jus. 288.a
Hoſpitium. 47.b
Hoſpes Arcadia. 108.a

I.

JAſon tyrannus. 160.b
Icetas. 238.a
Ignorantia bonarum rerum. 210.b
Immodeſtia militum. 81.b
Impedimenta. 115.a
Imperator. 11.a
Imperatoria forma. 146.b
Imperioſa majeſtas Spartanorum. 195.a
Imperium tutum nullum, niſi benevolentia munitum. 135.a
Imperium, ἐπιζαλκικῶς. 13.a
Imperium, θαλαττοκρατία. 124.b
Implacabile odium. 173.a,b
Indicaſſe. 68.a
Indidem Thebis. 183.a
Infelices ſunt, qui omnia ſibi licere exiſtimant. 351.b
Infinitum bellum ſuſcipere. 175.a,b
Ingratiis. 39.b
Innocentia. 58.a

In primis ſtare. 191.a
In priſtinum reſtituere. 236.b
Inſidiis interficere. 173.b
Inſolentia gloriæ. 207.a
Inſtitutis majorum omnia judicantur. 3
Inſula, pars Syracuſarum. 135.b
Integritas vitæ. 230.a
Inteſtabilis. 345.a
Inveteraſcit ut alienum. 303
Invidia gloriæ comes. 152.a
Iovi Opt. Maximo hoſtias immolabant in bellum profecturi Carthaginenſes. 264.a
Iphicrates. 142.a
Iphicratenſes milites. 136.a, b
Iſter ponte ſtratus à Dario. 15.a,b
Iſtiæus Mileſius. 17.a
Iumenta nitida. 219.a,b
Iunia Familia. 328.a
Iupiter Feretrius. 331.b
Iupiter Hammon. 83.b
Iuramentum in æde Proſerpinæ. 138.a,b
Ius hoſpitii. 288.a
Ius legationis apud omnes gentes ſanctum. 198.a,b
Iuſſa magiſtratuum. 205
Iuſſu populi, formula δημοχειροτονή. 161. *Ephorûm.* 205 a
JUSTUS, *cognomentum Ariſtidis.* 56.a

K.

KAιάδας. 71.b
Kariſſimus. 111.a

L.

LAberius Poëta minorum. 363.b
Lacedæmon ſine muris oppidum. 207.b
Lacedæmoni nulla tam nobilis vidua, quæ non ad ſcenam eat mercede conducta. 4.b
Lacedæmonii, qui Thermopylas occuparunt, omnes interierunt. 36.b. *Athenienſes muros ſuos reficere prohibere conati.* 42.a,b. *conſilio Alcibiadis cum Perſarum rege amicitiam fecerunt.* 105. *Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt.* 157.b
Lacedæmoniorum gravitas. 68. *imperioſa majeſtas.* 195.a. *patientia.* 110.a. *potentia.* 104.a. *perculſa.* 194. b. *religio de plenilunio.* 19.b
Lacedæmoniorum reges duo, nomine magis quam poteſtate. 243.a,b

Lacon. 106.a.156.b
Laconica. 156
Lacryma ex gaudio. 98.b
Lamachus. 90.a
Lamprus muſicus. 178.a,b
Lampſacum. 52.b. *Themiſtocli in vinum datum.* 52.b
Laphyſtius. 241.b
Largitiones effuſæ. 309
Largitudo. 355.b
Lathyrus rex Alexandriæ. 355.b. 356.a
Laurei argentifodinæ. 74.a
Laureoticus proventus. 32.a
Lectica ferebantur affecti duces. 270.b *mortui.* 334.b
Legationis jus apud omnes ſanctum. 198.a
Legationes illuſtriores per Dionem adminiſtrabantur. 128.b
Legati Romani Carthaginem miſsi. 281
Legati Carthaginienſes Romam veniunt, qui S. P. Q. R. gratias agunt, quod cum his pacem feciſſent. 279
Legitima confecta. 234.a
Lemnus. 11.a
Leonidas Lacedæmoniorum rex. 36.a
Leonnatus. 215.a,b
Leotychides Agidis filius. 200.b
Leucoſyri. 162.b
Λευκοσυρία *Cappadocia.* ibid.
Leuctra. 188.b
Leuctrica calamitas. 207.b. *pugna.* 185.a,b. *filia Epaminondæ.* 190
Lex Attica in ſepeliendos proditores. 54.b. 235.a,b
Lex XII. Tab. de non ſepeliendis Romæ mortuis. 335.b
Lex Lacedæmoniorum de regibus mortuis domum reducendis. 211.b
Lex OBLIVIONIS. 116.a,b
Lex Thebis de eo, qui ultra tempus retinet imperium. 187.a
Liber à Pomp. Attico ſcriptus de rebus P. R. illuſtribus. 327.b
Liber Attici Græce confectus de conſulatu Ciceronis. 329.b
Libri Hannibalis Græco ſermone confecti. 290.
Liberalitas neque temporaria neque callida. 317.a,b
Librarii. 321.b
Ligures. 270.a
Lis æſtimata. 27.a,b.73.a
Literati qui appellati. 353.a. *diſtincti à grammaticis.* ibid.b
Locuſta. 223.a
Locus editus. 208.b
Locupletare. 12.b
Loricarum genus mutavit Iphicrates. 144.a
Loricæ lineæ. 144.a,b
Lotus arbor. 363.b
Lucani. 276.a
Lixus amnis. 358
Lucius Æmil. Paullus. 272.b.289.b
Lucius Cornelius, Quinctius Minucius, Conſules. 281.b
Lucius Corn. Balbus. 333
Lucius Cotta, Lucius Torquatus Conſules. 306.b
Lucius Furius. 281.b
Lucius Jul. Calidius. 320.a
Lucius Jul: Mocilla. 317
Lucius Quinctius Flamininus. 287.a
Lucius Sauſejus. 319. *Philoſophus.* ibidem.b
L. Torquatus condiſcipulus Attici. 301.b
Lucius Valer. Flaccus. 291.b.294.b
Lucretius. 320
Lumbi, per eos fiſtula putris erupit. 333
Lumina oculorum. 240.a,b
Luſitani. 299.b
Lyco Syracuſanus. 140.a
Lyſander Ariſtocleti filius. 81.a. *Lacedæmonius.* ibid. *ejus genus.* ibid. *crudelitas & perfidia.* 81.b
Lyſimachus Ariſtidis pater. 55.a
Lyſimachus unus ex iis, qui regnum Alexandri liberis ſervare polliciti, id præſtare noluerunt. 226.a. *ex amicis Alexandri Magni.* 250,a,b. *à Seleuco in prælio occiſus.* 251.a
Lyſis Tarentinus Pythagoricus docuit Epaminondam philoſophiam. 178.b.179.a

M.

MAκρόχειρ *cognomentum Artaxerxis.* 49.b.245.a
Macrochir præcipuam habet laudem ampliſſimæ pulcerrimaque corporis formæ. 245. *moritur.* ibid.
Macrontichi. 101.a
Megalia, exterior pars Carthaginis. 346.b

Magiſter equitum pari ac dictator imperio. 276.a
Magiſtratus ornare. 327.a,b
Magneſia. 52.a. *Themiſtocli in panes data.* ibid. *ſtatua Themiſtoclis in ejus foro.* 52.a.b
Mago Hannibalis frater. 279.282.b
Malefica natura. 209.a
Mamercus dux Italorum à Timoleonte captus. 239.a
Mancepſ. 309.a
Mandrocles. 169.b
Mantinea. 189.a,b
Manubiæ. Manubiis Athenarum arx meridionalis ornata. 76 b
Marathon. 19.a
Marathonia pugna. 22.23
Marcelli. 328.b
Marcus Antonius triumvir R.P.C.319.b
Marcus Bæbius Tamphilus. 289
Marcus Brutus. 328
Marcus Porcius Cato. 291.a
Marcus Cicero condiſcipulus T. Pomponii Attici. 302
Marcus Cicero an ætatis ſeptimo & viceſimo anno primam cauſſam judicii publici egerit. 348.a
Marcus Claudius, L. Furius conſules. 281.b
Marcus Claudius Marcellus. 276. *quinquies Conſul.* ibid.b. *apud Venuſiam ab Hannibale interfectus.* 277.a
Marcus Fabius Ambuſtus & Titus Quinctius Capitolinus quando conſules. 343.a,b
Marcus Manlius. 341.b. 342.a. *Capitolinus.* ibid. *defendit Capitolium adverſus Gallos.* ibid. *à ſaxo Tarpejo praeceps datus.* 341.b
Marcus Minucius Rufus. 275.276
Marcus Perperna Cenſorinus. 292.a
Marcus Servius. 302
Marcus Vipſanius Agrippa. 319.a
Mardonius. 57.a.60. *Satrapes regius.* 60.a,b. *natione Medus.* ibid.b. *Darii gener.* ibid.& 61.a
Maritima villa. 324.a
Maſſagetæ. 244.a
Mater timidi flere non ſolet. 114.b
Matronalia. 352.b
Medicorum levitas. 130
Medimnus. 303.a,b
Medi Satellites. 65.a,b
Medica veſtis. 65.a
Medus. 60.b
Melech, quid? 253.a
Μέλκαρθ@, *Hercules.* 253.a
Melle conditi quinam antiquitus mortui. 211.b
Μηλοφόροι. 65.a
Memma in extrema Britanniæ parte. 366.
Meneclides. 183.a
Menelai portus. 211.a
Meneſtheus. 147.158.b
Mentiri joco. 180.a
Meſſena. 189.a. *ut celerius reſtituatur.* 197.a,b.
Micythus adoleſcens. 181.b
Miltiades Cimonis filius. 8.a. *ejus generis antiquitas.* ibid.b. *fit Prætor.* 21.a
Minerva Chalcicecus. 70.a
Minerva Itonia. 206.b
Minuti gladii. 143.a
Miſcere, συγκυκᾶν, κυκᾶν. 61.b
Mithridates Ariobarzanis filius. 168.a
Mithrobarzanes ſocer Datamis. 170
Mnemon Artaxerxes. 105.a. 235. *moritur.* 245.b
Mœnia lignea. 34 a,b
Monumentum ſepulchri. 141.a,b
Mora Lacedæmoniorum. 195.a,b
Mori morte. 89.b
Moris majorum ſummus imitator fuit Atticus. 327.a
Mors accelerata. 334.a. *acerba.* 80.a,b. *mortis triagenera.* ibid.
Mors honeſta præſtat turpi vitæ. 154.a
Mos à Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent ſemper reges nomine magis quam imperio. 200.b
Μόθακες. 81.a
Mulctari pecuniâ infame fuit apud Lacedæmonios. 64.a
Mulieres Romanæ in celebritate verſantur, & primum locum tenent ædium. 6.b
Munichia. 115.a
Munera parva diutina; locupletia non propria eſſe conſueverunt. 118.a
Muri Athenienſium ex ſacellis ſepulchriſque conſtabant. 43.a
Μυρίοι conventus Arcadum. 183.b
Murus ligneus. 34.a,b

Muros Athenienſium reſtituit Themiſtocles. 41.a,b
Muſice moribus Romanis abeſt à Principis perſonâ. 1. apud Græcos & grata & laude digna ducitur. 1.b.2.a
Mutina. 313.b
Mutinenſe bellum. ibid.
Mycale. 75.a
Myſteria Cereris. 92.a,b
Myus. 32.b. Themiſtocli in obſonium data. ibid.

N.

Natalis dies. 241.b
Nativus lepos. 306
Naturæ omnes paremus. 326.b
Naves onerariæ. 33.b
Naxus. 48.b
Nectanabus. 150.b
Nectanebus. ibid.
Neocles, pater Themiſtoclis. 30.a
Neoptolemus. 217.a
Neptuni fanum Tænari. 68.b
Neptunus ἀσφάλειος. 68.b
Nicanor Caſſandri præfectus. 231. Piræeo eſt potitur. 232.a
Nicator quid? 250.b
Nicias. 90.a
Niger homo. 165.a
Nilus. 217.b
Nimia fiducia quantæ calamitati ſoleat eſſe. 195.b
Nitida jumenta. 219.a,b
Nomentanum prædium. 324.b
Nominatim Pythia præcepit. 10.b
Nora, caſtellum Phrygiæ. 218.b
Νυχθημέρου diviſio militaris. 224.b. 225.a
Nullum imperium tutum niſi benevolentiæ munitum. 135.a
Numidæ. 278.
Nyſæus. 127.b

O.

Ob, pro ad. 196.a
Obducta nox. 275
Oblivionis Lex. 116.a,b
Obnixo genu ſcuto impetum excipere beſtium docuit Chabrias. 149.a,b
Obſervantia, εὐρηλικῶς. 310.b
Obſequi ſtudiis. 302
Obſoleti honores. 24.a
Obtrectatio. 261.b
Obtrectator Epaminondæ Meneclides. 183.a
Obtrectare, ζηλοτυπεῖν. 55.b
Obvii montes itineri. 224.a
Oedipus Thebis natus. 185
Offenſus fortuna. 79.a
Officina armorum. 204.a
Olympiæ victorem citari, magnis in laudibus fuit in Græcia. 5.a
Olympiæ victores coronis aureis æneiſque donati. 98.a
Olympias mater Alexandri Magni. 219.b
Olympiodorus tibicen. 178
Olynthii. 155.b
Olynthus urbs. 192.b
Onomarchus. 226
Opera forenſis. 91.b
Opulens, pro opulentus. 152.b
Oracula quanto in precio apud Lacedæmonios. 81.a
Oraculum Apollinis de mœnibus ligneis. 34.a,b
Orationes Catonis. 299.a
Orchomenii. 85
Oreſtes & Alcmæon matricidæ Argivi. 185.a
Origines Catonis. 299.a
Origo familiarum. 327.b
Ornare magiſtratus. 227.a,b
Oſcula moribundorum. 333.b.334.a
Oſſa Crateri Eumenes Macedonum uxori ejus ac liberis remiſit. 217. Themiſtoclis in Attica ab amicis ſepulta. 54.a,b
Oſtraciſmus. 46.a,b.77
Otacilius Pilitus. 353.a
Otium; quies. 258.b

P.

Padus fl. 277
Παιδεραστία. 89.a
Palæſtra. 179.a
Pamphylium mare. 283.a
Pandates gazæ cuſtos regiæ. 168.b
Paphlagones ab Heneto in Italiam transvecti, mox Veneti ſunt appellati. 356.a,b
Paphlagonia. 172.b. Eumeni data. 214.b. 215.a
Paphlagoniæ dynaſtes Thyus. 164.a
Parætace. 222.a
Πάραλος navis. 93.b

Pari prælio diſcedere. 37.b
Pariter pax bello. 183.b
Parſi & peperci, ut differant. 113.a
Parus inſula. 25.a,b
Partis, pro *partes.* 367.a
Partum, pro *partium.* 345.a,b
Patriæ jura ſanctiora quam hoſpitii. 160.a.b
Patrii Dii. 45.a
Patroclus. 164.a,b
Paupertas Ariſtidis. 59. *Epaminondæ.* 181.a. *Phocionis.* 230.b
Pauſanias Lacedæmonius. 60. *Cleombroti filius.* ibid.a
Pauſanias regicida. 247.a
Pax Antalcidis. 120.b
Pax pariter bello. 183.b
Paci ara facta. 157.b
Pecunia; σύνταξις, φόρος. 58.a,b
Pedeſtria arma mutavit Iphicrates. 143.b. 144.a
Pediſſequi cum nummis ſequuntur Cimonem. 78.b
Pellis injecta terræ. 210.a
Pelopidas vir fortis & ſtrenuus. 186.a,b
Pelopidas. 192
Peloponneſiacum bellum. 89.b, 112.b. 193.b
Pelta. 143.a,b
Peltaſtæ. 143.b.144.a
Penates. 45.a
Percellere, καταπλήττειν. 218.b
Perdiccas accepit annulum à moriente Alexandro. 224.a,b. *Eumenem ſibi magno ſtudio adjunxerat.* 215. *apud Nilum interficitur à Seleuco & Ariſtigone.* 217.b
Pericles pro *Periclus.* 88,a
Periculum, πεῖρα, ἔλεγχος. 188.a
Perinthus. 101.a
Pernicii. 114.a
Perſæ. 16.b. *venandi ſtudioſi & luxurioſi.* 110.b
Perſarum epulæ. 65.b
Perſis. 51.a
Perſonia altera Thebis. 197.b
Περιεκτόρες. 46.b
Peuceſtes Alexandri Magni corporis cuſtos. 221.a
Phalanx Alexandri. 212.b
Phalereus portus. 40.b.41.a
Pharæ. 119.a,b
Pharnabazus. 86.a,b
Pharnabazus ſatrapes Ioniæ & Lydiæ. 120.a,b
Φαρσαλίας. 245.b
Pheræus Alexander. 198.b
Philinus. 290
Philippides curſor. 20.a
Philippus Ægis à Pauſania occiſus. 247.a
Philippus Demetrii F. ab Hannibale abſente hoſtis Romanis redditus. 262.a
Philiſtus hiſtoricus. 131.b
Philocles prætor Athenienſium. 101.b
Philocrates. 139.a
Philoſophia magiſtra vitæ. 349.a,b. *beatæ vitæ perfectrix.* ibid.
Philoſophi præcipiunt argutiſſime, ſed omnium libidinum cupiditatibus vivunt. 326.a
Philoſophorum præceptis uti convenit ad vitam agendam; non ad oſtentationem. 326.b. 327.a
Phocion. 230
Phocus Phocionis pater. 230.a
Phœbidas Lacedæmonius. 192.a
Phrygia. 172.b. *in Phrygiam ſe convertit Ageſilaus.* 203.a,b
Phyle. 113.b
Phyſici dubitarunt, an terra ulteriora, an Oceanus occuparet. 354.b
Pilæ, in quibus devotio Alcibiadis ſcripta. 95.a. *in mare præcipitatæ.* 100.a
Pelia. 304.a
Piræeus. 41.a
Piſander prætor Athenienſium. 96.a
Piſander Lacedæmonius. 124.a
Piſidæ. 167
Piſiſtrati tyrannis. 28.a,b
Pittacus unus è ſeptem Sapientibus. 117.b
Platææ. 57. *prælium apud Platæas.* 60.a,b
Platæenſes. 21.b.22.a
Plato. 89.b.129.a
Plebiſcitum. 57.a
Plerique omnes. 227.b
Pœcile. 24.b
Pœnicum bellum. 253.b
Poëtarum interpretes literati dicti, à Græcis Grammatici. 354.a,b.
Poëtices ſuavitas. 329
Polybius. 289
Polymnus. 177.a.178.a

Polypetrhon. 233
Pompa funeris. 335.a
Pomponiagens. 301.a
Pomponia Attici ſoror. 307.b
Pomponius Atticus. 361.a
Ponitur in vitiis ſaltare apud Romanos. 2
Pons in Helleſponto à Xerxe factus. 40
In Iſtro à Dario. 15.b
Populares, δημοκρατικοί. 132.b
Populi commoda. 234.a
Populus acer, ſuſpicax, mobilis. 160
Populus R. fortitudine antecedit cunctas nationes. 261
Portus Menelai. 211.a
Præcepta beneficia, προλαφθέντα. 318.a
Præfecti regii. 18.b
Præfecti morum. 258.b
Præfectus fabrûm. 320.b
Præs. 309.a
Præſidium. 48.b
Prætor, στρατοπεδάρχης. 57.a,b. *Proprætor.* 272.a. *Sufes.* 280.a
Prætores decem creantur. 21.a
Primus locus ædium. 6.a
Princeps, πρῶτος. 113.b
Principatus: de principatu contendere. 55.a
Principes civitatis. 47.b
Principibus Græcis caſtris utendum, non palæſtra. 183.b
Principia. 221.a,b
Procedere de nocte. 196.b
Proclis & Euryſthenis familiæ. 200.b
Προεδρεία. 221.b
Prælium Philippenſe. 317.a
Projecta haſta impetum excipere hoſtium docuit Chabrias. 149.b
Propinqui regis Perſarum. 62.b
Propius Grammatico. 347.a
Proprium, quid? 118.a
Propugnaculum oppoſitum barbaris. 45.a,b
Προσκυνεῖν. 123.a
Proſcriptio. 315.b
Proſerpina Deiis. 138.a
Prudentia quodammodo divinatio. 326
Pruſias. 284.b
Prytaneo dotes ſponſis in matrimonium datæ. 59.b
Πτολεμαῖος, *unde.* 249.b
Ptolemæus Ceraunus. ibid.
Ptolemæus Lagi filius. 226.a
Ptolemæus primus à filio vitâ privatus dicitur. 252.a,b
Publici Dii. 45.a
Publius Cornel. Scipio. 269. *filius.* 277.b. *Conſul.* 293.a,b. *iterum Conſul.* 296.b
Publius Cornel. Cethegus. 289
Publius Sulpitius. 279.b. *ejus affinitas cum Pomponio Attico.* 302. *Tribun. pleb. interfectus eſt.* 302.a,b
Publius Terentius Scipionis Africani & C. Lælii æqualis. 341.a
Publius Volumnius. 314.b. *Præfectus fabrûm.* 320.b
Pueri literatiſſimi. 321
Pugna Cannenſis. 272.b
Pulvinar Paci inſtitutum. 158.a
Punicum bellum primum. 299.a. *ſecundum.* 299.b
Purpura violacea. 360.a
Pydna. 48.b
Pylæmenes. 164.a
Pyrenæus ſaltus. 267.a
Pyrrhus Epirotes. 247.a,b. *ejus bella cum Pop. R.* ibid. *Argos oppugnat in Peloponneſo.* ibid. *lapidatus interiit.* ibid.
Pythia. 34.a
Pythius Apollo. 9.b

Q.

Quies Attici, ἀδιαφορία. 311.a
Quintus Cæcilius. 307.a. 335.b
Quintus Ennius. 294.b
Quinctus Fabius Labeo. 289
Quinctus Fabius Maximus. 274.b. *dictator Romanus.* ibid. *calidiſſimus imperator.* 275.a. *Conſul.* 292.b
Quinctus Gellius Canius. 316.a,b
Quinctus Hortenſius. 308.b
Quintus Metellus Celer. 355.b
Quinctus Minucius. 281.b

R.

Recuperare, de perſona. 208.b
Refrenare impetum. 224.b
Reges, abſolute de Perſidis regibus. 26.a,b
Reges ex amicis Alex. Magni. 219.a,b
Reges Carthagin. impropriè reges. 280.a,b *bini quotannis creabantur.* ibid.
Reges Spartani nomine, non poteſtate reges. 200.b. 243.a.b. *impropriè reges.* 243.b
Regis ſpiritus. 135.b

Regum conſuetudo. 169.a
Religio pro jurejurando. 203.a
Res gerere. 320.a
Reſecrare. 99.b
Rhapſodia Homeri ſecunda. 136
Rhodanus fl. 268.b
Rhodii. 290
Roma domicilium orbis terrarum. 304.b *quando condita.* 340.b.341.a. *quando à Gallis capta.* 342.a
Romæ uxorem ducere in convivium, non eſt turpe. 5.b.6.a
Rubrum mare. 262.b.263.a

S.

SAbini. 291.a
Sacellum Αὐτοματίας. 241.a
Sacra cohors. 197.a
Sacrilegium. 99.a,b
Sacrarium. 48.a
Saguntus. 265.b.266.a. *ab Hannibale expugnata.* 266.a
Sal, de artificio. 321.b
Salamine. 35.a
Salaminia navis. 93.a,b
Salaminia pugna. 37.b
Saltare, in vitiis ponitur apud Romanos. 177.a,b
Saltuoſa regio. 167
Saltus Pyrenæus. 267.a. *Grajus.* ibid.b
Samothracia. 317
Samus defecit ab Athenienſibus. 158.a,b
Sardinia provincia. 294.a.b
Sardinienſis triumphus. 294
Sardis. 18.b
Satellites Medi & Ægyptii. 65.a,b
Satis habere. 188.b
Satrapes. 60.a,b
Satrapæ regii. 165.b
Satyrus aruſpex. 237.a
Scandulâ contecta Roma, 364.a
Scena: in ſcenam prodire nemini in Græciâ turpitudini fuit. 45.a
Sciſmas. 171.a
Scriba, ἀρχιγραμματεὺς. 212.b. *eorum exiſtimatio apud Græcos & Romanos.* 213.a
Scytus. 76.a
Scytala. 66.a,b
Scythæ. 14.b.15.a
Seleucus. 218.a. 226.a. *ex amicis Alexandri Magni.* 250.b. *à Ptolemæo Ceranno dolo interfectus.* 251.b
Sellæ mortuis poſitæ. 221.b.222.a
Sena. 293.a
Seneſcere de opibus. 96.a
Sepulchri monumento donatus Dion. 141.a,b
Serpentes venenatæ pro ſtratagemate Hannibalis. 285.b
Servilia. 318.a
Servius Galba. 299.b
Seſſores. 76.a,b
Seſtus. 156.b
Seuthes. 102.b.145.a
Sextus Peducæus. 333.a
Sextus Roſcius à Cicerone parricidii crimine defenſus. 348.a
Σιβύρτιος *Arachoſiæ ſatrapes.* 228.b
Sidere dicuntur naves. 153.a,b
Sigæum. 152.b
Silenus Alcibiadis. 87.a
Similitudo morum plus valet in amicitia, quam affinitas. 308.a
Socrates magiſter Alcibiadis. 88.b
Sola loca. 223.a
Sophroſyne. 127.b
Sapor, Φάρμακον ὑπνωτικόν. 131.a
Sororem germanam habere in matrimonio permiſſum fuit Græcis moribus non Romanis. 3.a,b
Sortis neceſſitudo. 293.b
Soſilus Lacedæmonius. 290.a,b
Sparus. 289.b
Sparta ſine muris. 207.b.208.a
Speculatores. 103.b
Spiritus regii. 135.b
Steſagoras. 27.a
Stramentis tecta terra. 210.a
Straminea domus. 107.b
Strymon fl. 75.a
Subalare telum. 107.b
Subinde. 345.a
Subſcribere in crimen, quid? 309,a,b
Suſes, quid Pœnis. 280.a
Suffragia teſtarum. 77
Sui cuique mores fingunt fortunam. 318.b. 330
Sulla ex Aſia diſcedens, quamdiu Athenis fuit, ſecum habuit Pomponium Atticum. 305.b
Sulpitius. 289

Summa

Summa imperii. 17.a
Summas attingere, τὰ κεφάλαια. 192.a
Suppellex modica in domo Attici. 322.a
Sycinnus eunuchus & pædagogus Themiſtoclis. 39.a
Syracuſana arx. 239.b
Syracuſæ à quibus conditæ. 240
Syracuſanis indicunt bellum Athenienſes. 90.a. *Syracuſanis potitus eſt Dionyſius.* 237.b
Syria pro *Antiochia.* 281.b
Syſamisbres. 106.b

T.

Tabellarius cum caduceo miſſus. 286.b
Tabernaculum nomine Alexandri ſtatuit Eumenes. 221.b
Tænari fanum Neptuni. 68.b
Talentum. 27.a,b
Tamphiliana domus. 321.a,b
Tarentum venit Plato. 129.a
Tarentinus Lyſis. 179.a
Taurus mons. 121.a,b.216
Telum, pro *gladio.* 176.b
Temperius pro temporius. 353.a
Templum Dianæ. 284.a
Templum Minervæ Itoniæ. 206.b
Templa Deorum etiam apud barbaros habuit ſancta Ageſilaus. 206
Temporaria liberalitas. 317.a,b
Tenentes aram jurabant. 264.a,b.265.a
Teneſmus. 332.b
Teribazus. 126
Teſtarum ſuffragia. 77
Teſtarum ſuffragiis ejectus è civitate Themiſtocles. 46.a. *Cimon.* 77.a
Teſtula collabefactus Ariſtides. 56.a,b
Thacus rex Ægypti. 209
Thaſii. 76.b
Thaſus. 83
Theano Pauſaniæ mater. 70.b
Theatrum, quid? 230.b
Thebæ. 94.a. *ante Epaminondam natum & poſt ejus interitum perpetuo alieno imperio paruerunt.* 191
Thebanis plus inest virium quam ingenii. 183.
Thebarum liberandarum propria laus eſt Pelopidæ. 197.a
Themiſtocles Neocli filius. 30.a. *ejus vitia adoleſcentiæ,* ibid. *Prætor à populo factus.* 32.a
Themeontici. 101.a
Theopompus. 109.b
Thera. 119.a,b
Theramenes. 96.b
Thermopylæ. 36.a,b
Θεσμοφόρια. 92.a
Thraſybulus Lyci filius. 96.a.112
Thraces vinolenti rebuſque Venereis deditis. 112.a,b
Thraces Threces. 9.b. *Dolonci.* 12.a. *gens prona ad pugnas & cædes.* ibid.
Threſſa. 147.b
Thucydidi credit Nepos. 49.b.53
Thuris. 94.a
Thyus. 163.b
Tiberis. 283.a
Tiberius Gracch. interemptus. 366.b.367.a
Tiberius Longus. 269 b
Tiberius Claud. Nero. 331.a
Timandra. 109.b
Timæus. 109.b
Timoleon. 236.a
Timoleonteum. 242.b
Timophanes. 236
Timotheus, Cononis filius. 155.a
Tingi. 359.a
Tiribazus, vel Terzibarus, 126
Tiſageras. 27
Tiſſaphernes. 96.a.121.b
Tithrauſtes. 122.a
Titubare. 224.a,b
Titus Longus, pro *Tiberius Longus.* 269.b
Titus Sempronius Gracchus. 276. *iterum conſul.* ibid. a. *ab Hannibale ſublatus.* ibid.b. *de ejus morte varii ſermones.* ib.
Torques aureus. 165.b.166.a
Tradere magiſtratui. 182.a
Tranquillatus. 306.b
Traſimenus lacus. 271.a
Trebia. 269.b
Tribunus militum. 292.b
Tricliniaria, quid? 360.a,b
Triginta tyranni. 82.b.83.a
Tripes aureus. 61.a
Triremis. 93.b
Triumphus Catonis ex Hiſpania. 295.b
Triumvir R. P. C. 319.b
Tropæum. 173.a
Trœzene. 35.a,b
Tullus Hoſtilius, 341

Tumultus

Tumultus Cinnanus. 302.b
Tuedi, quando Romæ cœpti ſuginari. 363.a
Tuſculum municipium. 291.a
Tutela, τῶν ἐσχάτων τῆς πόλεως. 159.b
Tyranni qui? 29.a
Tyrannus juſtus. ibid.

V.

Vacatio ætatis. 310.b
Vacuefacere. 76.a
Vacuefactæ bello poſſeſſiones. 239.b
Vadimonium ſiſtere. 315.a
Vates Cicero. 326.a
Vehebantur affecti duces jumentis junctis. 240.b
Vehiculo portabatur Phocion Athenas. 233.b
Vela ventis dare. 282.b
Venenum, tauri ſanguis. 53.a
Venenum ſumis Themiſtocles. 53.a,b.
Hannibal. 288.b.289.a
Venerari regem mos Perſarum. 122.b.123.a
Venereus amor. 67.b
Venerius pro Venereus. ibid.
Veneti ab Heneto. 356.b
Venuſia. 277.a
Verbis conceptis dejerare. 364.b
Verboſiores epiſtolæ. 331.b
Verſuram facere. 303.a
Verſus, linea. 182.b
Verteus annus. 206.a
Veſtali pro Veſtale. 341.b
Veſtis Medica. 64.b
Veſtis optima. 165.b
Vettones. 260.a
Via Appia. 335.a,b
Via decem dierum. 223
Victoria præclara, in qua plus clementiæ quam crudelitatis. 238 a
Victoria ſecunda. 199.a,b
Vicinitas. 107.b
Viduæ Lacedæmoni eunt in ſcenam mercede conductæ. 4.b
Vigilia prima, ſecunda, tertia. 225.a
Vincula epiſtolæ. 68.a
Vineæ & teſtudines. 25.b
Violacea purpura. 360.a
Viritim legere. 61.a,b
Virtus militum. 13.a
Vita: ex vita diſcedere, tanquam ex domo in domum. 333.b
Vitulina oblata Ageſilao. 210.a
Ultima origo. 301.a
Undecim viri. 234.a,b
Volumina epiſtolarum. 325.b
Voti damnatus. 242.a
Utica. 257.a,b
Uxorem ducere in convivium in Græcia turpe, Romæ permiſſum. 6.b

X.

Xenophon Socraticus. 200.a. *eo uſus Ageſilaus familiariſſime.* ibid.
Xerxes. 32.b.245.a. *mari & terra bellum univerſæ infert Europæ.* 32.b.33.a.245. *ejus claſſis.* 33.b. *copiæ terreſtris exercitus.* 34.a. *fuga.* 40.b.206. *eadem.* 235.b

Z.

Zacynthii. 139.a,b
Zama. 278.a

FINIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA